

O P R O E P I N G
voor de op woensdag 19 juni 2024 vanaf 19.30 uur
te houden vergadering
van de Raad der gemeente Hengelo

AGENDA:

		zaak- nummer	port. houder
A	Algemeen		
A01	Opening		
A02	Vaststellen agenda		
A03	Vragenkwartier (zie art. 46 Reglement van Orde voor de gemeenteraad)		
A04	Bestuurlijke actualiteiten (van het college)		
B	Hamerstukken 		
B01	Concept-jaarstukken gemeenschappelijke regelingen 2024	3753346	College
C	Voorstellen met tussenkomst van de Politieke Markt		
C01	Zienswijze Actieplan Geluid 2024-2029	3754625	Bruggink
C02	Afwijken van het omgevingsplan inzake realiseren van 48 tijdelijke woningen Hazemeijerterrein - Tuindorpstraat	3749706	Gerrits
D	Voorstellen zonder tussenkomst van de Politieke Markt		

Hengelo, 3 juni 2024

De voorzitter van de raad,

De heer S.W.J.G. Schelberg

Behandelvorschlag

Onderwerp	Concept Jaarstukken Gemeenschappelijke Regelingen 2024		
Zaaknummer	3753346	Portefeuillehouder	College
Belangrijkste beslissing/-besprekingspunten	De raad wordt gevraagd om op basis van de voorliggende stukken te bepalen of zij een zienswijze wenst in te dienen. De raad heeft deze mogelijkheid op basis van artikel 34b Wgr. Met het raadsvoorstel dat voorligt wordt voorgesteld om geen zienswijze in te dienen op de begroting van de gemeenschappelijke regelingen waarin de gemeente Hengelo is betrokken. Dit raadsvoorstel is opgesteld door de raadsgriffie, waarbij met behulp van de ambtelijk accounthouders feitelijke informatie over de concept jaarstukken 2023 en begrotingen/meerjarenperspectief is ontvangen en waarmee een voorstel is gedaan voor het wel of niet indienen van een zienswijze. Toch kan het zijn dat uw raad, mede door aanvullende informatie vanuit bijvoorbeeld de rekenkamers, een zienswijze wenst in te dienen op de jaarstukken van één of meerdere gemeenschappelijke regelingen. Het ontwerpbesluit van dit raadsvoorstel dient dan op dat betreffende punt te worden geamendeerd met daarbij de exacte tekst van de zienswijze.		
Historie	De gemeente Hengelo is deelnemer in elf gemeenschappelijke regelingen die vallen onder de reikwijdte van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Op basis van het type gemeenschappelijke regeling uit de Wgr heeft uw raad de mogelijkheid om bij negen van deze regelingen een zienswijze in te dienen op de begroting 2025. Deze zienswijze wordt vervolgens door het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling betrokken bij de definitieve vaststelling van de begroting. In het raadsadvies en in het ambtelijk memo heeft uw raad een toelichting ontvangen over gemeenschappelijke Regelingen en het proces rondom de behandeling van deze jaarstukken Gemeenschappelijke Regelingen. Overig: De jaarrekening van de Crematoria Twente BV is voor raadsleden vertrouwelijk bij de raadsgriffie –op afspraak- in te zien. Technische vragen naar aanleiding van dit voorstel of de ontvangen (jaar) stukken kunt u voorafgaand aan de politieke markt stellen via de raadsgriffie.		

Politieke Markt	4 juni 2024			
Voorzitter	Griffiemedewerker	Zaal	Domein	Duur
Han Daals	Coen Hartendorp	Raadzaal	Bestuur	75 min
Doel van de sessie	Oordeelsvorming			
Behandeladvies	Op basis van de voorliggende informatie uit het raadsvoorstel, de QuickScan vanuit de rekenkamers en een collegebrief kunnen de fracties naar voren brengen of er wensen zijn tot het inbrengen van zienswijzen op de voorliggende begrotingen van gemeenschappelijke regelingen waarin de gemeente deelneemt. Wijze van behandeling: De fracties/leden worden voorafgaand aan deze politieke markt gevraagd bij welke regelingen men het woord wenst te voeren en eventueel wenst over te gaan tot het indienen van wensen of bedenkingen (doorgeven via raadsgriffie@hengelo.nl). Tijdens de politieke markt worden de regelingen één voor één behandeld in de volgorde zoals opgenomen in het raadsvoorstel. Hierbij kan de voorzitter bepalen om regelingen waarbij veel woordvoerders zich hebben aangemeld als eerst te behandelen. 2 woordvoerders per fractie toegestaan			
Spreekrecht publiek	ja ☒		duur: maximaal 5 minuten	

Raad	Datum	
Doel van de sessie		
Behandeladvies		
Spreekrecht publiek	nee	

RAADSBESLUIT

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
3753346	Gri – Hartendorp	GRI	College
ONDERWERP			
3753346 - Concept-jaarstukken gemeenschappelijke regelingen 2024			

DE RAAD VAN DE GEMEENTE HENGELO BESLUIT:

1.
 - a. geen zienswijze in te dienen op de jaarstukken 2023, de begroting 2025 en het meerjarenbeeld 2026-2028 van SamenTwente;
 - b. geen zienswijze in te dienen op de jaarstukken 2023, de begroting 2025 en het meerjarenbeeld 2026-2028 van Recreatieschap Twente;
 - c. geen zienswijze in te dienen op de jaarstukken 2023, de begroting 2025 en het meerjarenbeeld 2026-2028 van de Veiligheidsregio Twente;
 - d. geen zienswijze in te dienen op de jaarstukken 2023, de Begroting 2025 en meerjarenbeeld 2026-2028 van de SWB Midden Twente;
 - e. geen zienswijze in te dienen op de jaarstukken 2023, de begroting 2025 en het meerjarenbeeld 2026-2028 van het GBTwente;
 - f. geen zienswijze in te dienen op de jaarstukken 2023, de begroting 2025 en het meerjarenbeeld 2026-2028 van de Stadsbank Oost-Nederland;
 - g. geen zienswijze in te dienen op de jaarstukken 2023, de begroting 2025 en het meerjarenbeeld 2026-2028 van het Openbaar Lichaam Crematoria Twente;
 - h. geen zienswijze in te dienen op de jaarstukken 2023, de begroting 2025 en het meerjarenbeeld 2026-2028 van de Omgevingsdienst Twente;
 - i. geen zienswijze in te dienen op de jaarstukken 2023, de begroting 2025 en het meerjarenbeeld 2026-2028 van het Regionaal Bedrijventerrein Twente.
2. De betrokken besturen van de gemeenschappelijke regelingen te informeren middels een uitgaande brief over de inhoud van dit besluit.
3. De betrokken besturen van de gemeenschappelijke regelingen, middels de uitgaande brief, de uitgevoerde QuickScan vanuit de Rekenkamers aan te bieden en de besturen te verzoeken om op de inhoudelijk gemaakte opmerkingen te reageren naar de betrokken gemeenteraden.

PUBLIEKSVRIENDELIJKE SAMENVATTING

De gemeente Hengelo is deelnemer in elf gemeenschappelijke regelingen die vallen onder de reikwijdte van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Op basis van de Wgr moeten gemeenteraden jaarlijks in de gelegenheid gesteld worden hun zienswijze over de begroting (van het daaropvolgende jaar) van de gemeenschappelijke regeling -waarin de gemeente deelneemt- in te dienen. Daarnaast krijgt de raad de beschikking over aanvullende informatie, op basis waarvan zij kan bepalen of een zienswijze op een of meerdere jaarstukken gewenst is.

DE GEMEENTERAAD VAN HENGELO,

DATUM

De griffier

De voorzitter

RAADSADVIES

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	AFDELING	PORT. HOUDER
3753346	GRI – Hartendorp	GRI	College
ONDERWERP			
3753346 - Concept-jaarstukken gemeenschappelijke regelingen 2024			

Dit raadsadvies is opgesteld door de raadsgriffie. Er is gebruik gemaakt van ambtelijke bijstand om u, de gemeenteraad, te kunnen adviseren over de inhoud van ontvangen jaarstukken van de gemeenschappelijke regelingen.

BESLUIT

De gemeenteraad wordt voorgesteld om:

1.
 - a. geen zienswijze in te dienen op de jaarstukken 2023, de begroting 2025 en het meerjarenbeeld 2026-2028 van SamenTwente;
 - b. geen zienswijze in te dienen op de jaarstukken 2023, de begroting 2025 en het meerjarenbeeld 2026-2028 van Recreatieschap Twente;
 - c. geen zienswijze in te dienen op de jaarstukken 2023, de begroting 2025 en het meerjarenbeeld 2026-2028 van de Veiligheidsregio Twente;
 - d. geen zienswijze in te dienen op de jaarstukken 2023, de Begroting 2025 en meerjarenbeeld 2026-2028 van de SWB Midden Twente;
 - e. geen zienswijze in te dienen op de jaarstukken 2023, de begroting 2025 en het meerjarenbeeld 2026-2028 van het GBTwente;
 - f. geen zienswijze in te dienen op de jaarstukken 2023, de begroting 2025 en het meerjarenbeeld 2026-2028 van de Stadsbank Oost-Nederland;
 - g. geen zienswijze in te dienen op de jaarstukken 2023, de begroting 2025 en het meerjarenbeeld 2026-2028 van het Openbaar Lichaam Crematoria Twente;
 - h. geen zienswijze in te dienen op de jaarstukken 2023, de begroting 2025 en het meerjarenbeeld 2026-2028 van de Omgevingsdienst Twente;
 - i. geen zienswijze in te dienen op de jaarstukken 2023, de begroting 2025 en het meerjarenbeeld 2026-2028 van het Regionaal Bedrijventerrein Twente.
2. De betrokken besturen van de gemeenschappelijke regelingen te informeren middels een uitgaande brief over de inhoud van dit besluit.
3. De betrokken besturen van de gemeenschappelijke regelingen, middels de uitgaande brief, de uitgevoerde QuickScan vanuit de Rekenkamers aan te bieden en de besturen te verzoeken om op de inhoudelijk gemaakte opmerkingen te reageren naar de betrokken gemeenteraden.

INLEIDING

Aanleiding

De gemeente Hengelo is deelnemer in 11 gemeenschappelijke regelingen die vallen onder de reikwijdte van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Op basis van de Wgr moeten gemeenteraden jaarlijks in de gelegenheid worden gesteld zijn hun zienswijze over de begroting (van het daaropvolgende jaar) van gemeenschappelijke regelingen—waarin de gemeente deelneemt- in te dienen. Deze zienswijze wordt vervolgens door het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling betrokken bij de definitieve vaststelling van de begroting. Een eventuele zienswijze van deelnemende gemeenten is juridisch niet bindend.

De jaarstukken zijn een informatief instrument. Ze worden uitsluitend aan uw raad aangeboden om te informeren en te verantwoorden. Uw raad hoeft deze ook niet vast te stellen. De gemeente Hengelo is zoals gezegd deelnemer in 11 gemeenschappelijke regelingen. Op basis van het type gemeenschappelijke regeling uit de Wgr heeft uw raad de mogelijkheid om bij 9 van deze regelingen een zienswijze in te dienen op de begroting 2025. De twee andere regelingen betreft zogenaamde centrumregelingen (Samenwerking Sociaal met Borne / Haaksbergen en Samenwerking ICT Hengelo, met Oldenzaal, Haaksbergen en SWB midden Twente). De centrumregelingen vallen buiten de reikwijdte van dit raadsvoorstel en daarover zou uw raad –desgevraagd- op een andere wijze/moment geïnformeerd moeten worden.

Doel

Het doel van dit voorstel is om uw raad in positie te brengen waar het gemeenschappelijke regelingen betreft. U bent geïnformeerd middels de jaarstukken 2023 en begroting 2025 van 9 gemeenschappelijke regelingen waaraan de gemeente Hengelo deelneemt. Hierbij hebt u de mogelijkheid om, middels aanvullende informatie over deze stukken, een zienswijze te vormen en deze aan het algemeen bestuur van de betreffende gemeenschappelijke regeling mee te geven.

ARGUMENTEN

Inhoudelijke toelichting per regeling.

Met behulp van de ambtelijk accounthouders is er feitelijke informatie over de concept jaarstukken 2023 en meerjarenperspectief 2025 - 2028 ontvangen en wordt een suggestie gedaan voor het wel of niet indienen van een zienswijze. In het ambtelijke advies treft u ook informatie aan over de Wgr, de rol van de gemeenteraad en de wijze waarop u de hoeveelheid aan informatie tot u kunt nemen. Het integrale ambtelijke advies is te vinden in bijlage 1 bij dit voorstel. In dit raadsadvies volstaan we met de conclusies –voor wat betreft het indienen van een zienswijze- per gemeenschappelijke regeling. Deze conclusie is voor u overgenomen in het dictum van het voorliggende raadsbesluit.

A. Samen Twente

Wij stellen de gemeenteraad voor akkoord te gaan met ontwerpbegroting 2025 en de ontwerpbegrotingswijzigingen van 2024, gezien de onvermijdbaarheid van de ontwikkelingen. Wij zien geen aanleiding om een zienswijze in te dienen.

B. Recreatieschap Twente

Wij zien geen aanleiding om een zienswijze in te dienen.

C. Veiligheidsregio Twente

Wij zien geen aanleiding om een zienswijze in te dienen.

D. Sociaal Werkleerbedrijf Midden Twente

Wij zien geen aanleiding een zienswijze in te dienen.

E. Gemeenschappelijk Belastingkantoor Twente

Wij zien geen aanleiding om een zienswijze in te dienen.

F. Stadsbank Oost-Nederland

Wij zien geen aanleiding om een zienswijze in te dienen.

G. Openbaar Lichaam Crematoria Twente

Wij zien geen aanleiding om een zienswijze in te dienen.

H. Omgevingsdienst Twente

Wij zien geen aanleiding om een zienswijze in te dienen.

I. Regionaal Bedrijventerrein Twente

Met alle signalen op “groen” en de zorg die het DB betracht bij het afwikkelen van de GR zien wij op basis van onze analyse van de begroting geen aanleiding om u te adviseren een zienswijze in te dienen.

KANTTEKENINGEN

Aanvullende informatie vanuit college / Rekenkamers

Bij de ontvangst van de jaarstukken heeft het presidium het college uitgenodigd om aanvullende informatie en overwegingen voorafgaand aan de besluitvorming door uw raad kenbaar te maken. Het college heeft aangegeven dat de informatie uit de jaarstukken van de Gemeenschappelijke regelingen en de ambtelijke reflectie daar op, u voldoende input geeft voor het geven van een oordeel over deze jaarstukken.

De rekenkamers van Almelo, Dinkelland, Enschede, Haaksbergen, Hengelo, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal en Tubbergen en de gemeenteraden van Borne, Hellendoorn, Rijssen-Holten, Twenterand en Wierden hebben zich voorgenomen om u handvatten te bieden voor uw oordeelsvorming door een QuickScan uit te voeren op de financiële stukken van tien geselecteerde gemeenschappelijke regelingen (waarbij de gemeente Hengelo in negen regelingen is betrokken).

U bent over dit onderzoek per brief geïnformeerd door de Rekenkamers. De QuickScan (bijlage 2) beoogt op hoofdlijnen bestuurlijke aandachtspunten te benoemen. Daarbij kunt u denken aan trends, de impact van belangrijke strategische ontwikkelingen, gevolgen van nieuwe wet- en regelgeving op het beleidsterrein en een globale beoordeling van de financiële positie van de gemeenschappelijke regeling. De besturen van de –bij de QuickScan betrokken regelingen- hebben de uitgevoerde QuickScan ontvangen en zijn daarmee in de gelegenheid gesteld om de bij de regeling betrokken gemeenteraden te informeren over de bevindingen op de door de Rekenkamers uitgevoerde QuickScan. Indien een reactie wordt ontvangen, wordt deze aan deze raadzaak toegevoegd.

VERVOLG

De raad wordt gevraagd om op basis van de voorliggende stukken te bepalen of zij een zienswijze wenst in te dienen. De raad heeft deze mogelijkheid op basis van artikel 34b Wgr.

Met het raadsvoorstel dat voorligt wordt voorgesteld om geen zienswijze in te dienen op de begroting van de gemeenschappelijke regelingen waarin de gemeente Hengelo is betrokken. Het kan zijn dat uw raad, mede door aanvullende informatie vanuit de Rekenkamers, een zienswijze wenst in te dienen op de jaarstukken van één of meerdere gemeenschappelijke regelingen. Het ontwerpbesluit dient op dat betreffende punt -tijdens de besluitvormende vergadering in de gemeenteraad van 19 juni 2024- te worden geamendeerd met de exacte tekst van de zienswijze. In uw amendement kunt u gebruik maken van de volgende opbouw:

<inleidende tekst>

Wijzigt het dictum van het besluit onder 1 sub x (**invoegen letter betreffende GR**) als volgt:

Een zienswijze van de gemeenteraad van Hengelo in te dienen op de (**invoegen naam van de begroting 2025 van de gemeenschappelijke regeling**) in te dienen.

De tekst van de zienswijze luidt als volgt:
(**invoegen uitgebreide tekst van de zienswijze**)

én deze op te nemen in het raadsvoorstel.

<overig/afsluiting>

De griffie draagt zorg dat na besluitvorming in uw raad, de dagelijkse besturen van de gemeenschappelijke regelingen, een brief ontvangen met daarin de inhoud van het (geamendeerde) besluit. De betrokken besturen van de gemeenschappelijke regelingen, worden middels die uitgaande brief verzocht om op de inhoudelijk gemaakte opmerkingen in de uitgevoerde QuickScan vanuit de Rekenkamers te reageren naar de betrokken gemeenteraden.

BIJLAGEN

Bijlage 1: Collegereactie inclusief Ambtelijke beoordeling jaarstukken gemeenschappelijke regelingen

Bijlage 2a: QuickScan Rekenkamers 2024 Jaarstukken gemeenschappelijke regelingen

Bijlage 2b: Ontvangen reacties gemeenschappelijke regelingen op Quickscan Rekenkamers (indien ontvangen)

Bijlage 3a: Jaarstukken SamenTwente

Bijlage 3b: Jaarstukken Recreatieschap Twente

Bijlage 3c: Jaarstukken Veiligheidsregio Twente

Bijlage 3d: Jaarstukken SWB Midden-Twente

Bijlage 3e: Jaarstukken GBTwente

Bijlage 3f: Jaarstukken Stadsbank Oost-Nederland

Bijlage 3g: Jaarstukken Openbaar Lichaam Crematoria Twente

Bijlage 3h: Jaarstukken Omgevingsdienst Twente

Bijlage 3i: Jaarstukken Regionaal Bedrijventerrein Twente

Gemeenteraad van Hengelo
Postbus 18
7550AA Hengelo

Gemeente Hengelo

Postbus 18
7550 AA Hengelo

Onderwerp	Zaaknummer	Uw kenmerk	Datum
Collegereactie op het ambtelijk advies jaarstukken GR'en	3749386		14 mei 2024

Geachte heer/mevrouw,

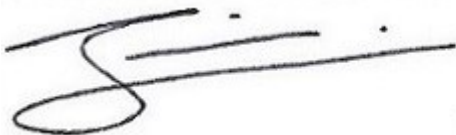
U ontvangt in een separate zaak die door de griffie is aangemaakt de ambtelijke beoordeling van de Jaarstukken 2023 en de Begroting 2025 van de gemeenschappelijke regelingen waarin wij deelnemen.

Deze informatie kunt u meenemen in uw afweging of u een zienswijze wilt indienen op de Begroting 2025 van deze gemeenschappelijke regelingen.

Wij hebben kennis genomen van de teksten die de ambtelijke accounthouders aan u hebben verstrekt en vertrouwen erop dat u hiermee voldoende geadviseerd bent om te kunnen besluiten.

Wij zien geen aanleiding om aanvullende opmerkingen van het college toe te voegen.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders van Hengelo,
de secretaris, de burgemeester,

De heer J. Eshuis

De heer S.W.J.G Schelberg

Vermeld altijd het zaaknummer als u contact opneemt met de gemeente.

Bezoekadres
Burgemeester van der
Dussenplein 1

E-mailadres
gemeente@hengelo.nl
Telefoonnummer
14-074

MEMO

Onderwerp Ambtelijke opmerkingen over jaarstukken gemeenschappelijke regelingen
Zaaknummer 3753346
Aan Gemeenteraad

Postbus 18
7550 AA Hengelo

INHOUDSOPGAVE

Informatie gemeenschappelijke regelingen	2
Inleiding	2
Waarom we samenwerken in een gemeenschappelijke regeling	2
De rol van de adviserend ambtenaar, het college en de gemeenteraad	2
GR'en hebben hun gemeenschappelijke regeling aangepast op de gewijzigde wet	2
Afspraken met gemeenschappelijke regelingen.....	2
De begroting 2025 van de GR'en t.o.v. onze eigen begroting 2025.....	3
De aangeboden P&C-stukken van de gemeenschappelijke regelingen	3
Hoe kunt u kennisnemen van de informatie.....	6
Analyse jaarstukken per gemeenschappelijke regeling	6
SamenTwente	7
Recreatieschap Twente	11
Veiligheidsregio Twente	14
SWB Midden-Twente	18
Gemeentelijk Belastingkantoor Twente	22
Stadsbank Oost Nederland	26
Openbaar Lichaam Crematoria Twente	29
Omgevingsdienst Twente	31
Regionaal Bedrijventerrein Twente	34

MEMO

Onderwerp Ambtelijke opmerkingen over jaarstukken gemeenschappelijke regelingen
Zaaknummer 3753346
Aan Gemeenteraad

Postbus 18
7550 AA Hengelo

Informatie gemeenschappelijke regelingen

Inleiding

In dit memo wordt informatie gegeven over de jaarstukken 2023 en conceptbegrotingen 2025 van de gemeenschappelijke regelingen (GR'en).

Waarom we samenwerken in een gemeenschappelijke regeling

Een deel van de gemeentelijke taken doen we niet zelf, maar hebben we overgedragen aan een samenwerkingsverband. Dit doen we, omdat we omdat dit een wettelijke verplichting is, dan wel dat we vinden dat deze organisaties meer expertise bezitten, daardoor meer kwaliteit kunnen leveren en efficiënter kunnen werken om onze doelen te bereiken.

Meestal hebben we gekozen om dit in de vorm van een gemeenschappelijke regeling (GR) te organiseren. We spreken dan van verlengd lokaal bestuur. Op deze wijze laten we besluiten over aan een GR-bestuur, maar houden we, op iets meer afstand, invloed op de uitvoering. In een GR besturen de deelnemende gemeenten samen en blijven we meepraten over kwaliteit en prijs van de uitvoering. In het Algemeen Bestuur zit een wethouder of de burgemeester. Het Dagelijks Bestuur (DB) is een afvaardiging van het Algemeen Bestuur.

De rol van de adviserend ambtenaar, het college en de gemeenteraad

De dagelijkse besturen (DB) van GR'en hebben de conceptbegrotingen 2025 en jaarstukken 2023 aan de raden van deelnemende gemeenten gezonden. De controlerende of toezichhoudende rol van de gemeenteraad kan worden ingevuld door te reageren op de toegezonden stukken. In die gevallen waar wij een bijdrage betalen aan de GR moeten wij een eventueel hogere bijdrage opnemen in onze begroting. Zo raakt de begroting van een GR uw budgetrecht. U kunt de afweging maken of u vindt dat onze inwoners voldoende gepresteerd krijgen voor de lastenverhoging. Soms is dat verband niet direct te leggen, als het om algemene bedrijfsvoeringaspecten gaat.

De toelichting die u op de stukken krijgt is een ambtelijke toelichting met focus op de betekenis voor Hengelo.

Collegeleden in het DB behartigen de belangen van de GR. Het collegelid in het AB behartigt de Hengelose belangen als opdrachtgever aan de GR. Daarom stelt u uw vragen aan het AB-lid. We proberen deze rollen zuiver te houden. Soms is AB-lid en DB-lid dezelfde persoon, die dan moet schakelen tussen de twee rollen. Bedrijfsvoeringorganisaties hebben één (ongeleed) bestuur. Deze informatie gaat rechtstreeks via de griffie naar de gemeenteraad. Daarnaast tevens ter informatie naar het college. Het college kan aanvullend reageren.

GR'en hebben hun gemeenschappelijke regeling aangepast op de gewijzigde wet

Sinds 1 juli 2022 is de gewijzigde Wet op de Gemeenschappelijke Regelingen in werking. De wijzigingen geven de gemeenteraden een betere positie. Door deze wetswijziging komt er o.a. een actieve informatieplicht van de GR naar de gemeenteraden over alle zaken, die de raad behoort te weten.

Er zijn ook wijzigingen voorgesteld die pas in werking treden als de GR zijn regeling (vergelijkbaar met statuten) heeft aangepast. De GR'en hebben tot 1-7-2024 de tijd om de in de wet mogelijke maatregelen in hun regeling te implementeren. Het merendeel van de regelingen is inmiddels aangepast. U hebt in alle gevallen uw zienswijzerecht kunnen inzetten om de regelingen nog te beïnvloeden voordat ze door het AB definitief werden (of worden) vastgesteld.

Afspraken met gemeenschappelijke regelingen

Op voorhand zijn door deelnemende gemeenten afspraken gemaakt met de GR'en. Op die afspraken kan de begroting getoetst worden. De afspraken zien o.a. toe op het omgaan met prijsverhogingen, het doen van investeringen en het al dan niet kunnen reserveren van jaarresultaten. De afspraken hebben geen dwingend karakter, maar zijn een nadrukkelijk advies. Bij de ambtelijke analyse zal deze toets al betrokken worden in de hierna per GR geschreven toelichting op de jaarstukken. Hierna volgen enkele afspraken:

MEMO

Onderwerp Ambtelijke opmerkingen over jaarstukken gemeenschappelijke regelingen
Zaaknummer 3753346
Aan Gemeenteraad

Postbus 18
7550 AA Hengelo

- Prijs- en looncompensatie zien we als een autonome (niet direct beïnvloedbare en daarmee acceptabele) ontwikkeling.
- Jaarlijks ontvangen de GR'en een voorstel voor het toepassen van prijscompensatie en looncompensatie. Voor 2025 is de prijscompensatie 1,9% (2024:11,0%). Voor 2024 en 2025 samen is de looncompensatie 11,3%. Uitgaande van de loonlasten op 31-12-2022 kunnen deze dan voor 2025 met 19,3% verhoogd worden. Bij een beoordeling van de loonkosten 2025 t.o.v. ultimo 2023 zouden de loonkosten met maximaal 11,3% mogen stijgen.
- Het eigen vermogen van een GR is toereikend om de risico's van de eigen bedrijfsvoering te kunnen afdekken¹. Om dit te kunnen beoordelen moet een gekwantificeerde risicoanalyse onderdeel uitmaken van de begroting. In het verleden in het algemeen bestuur vastgestelde afspraken over de hoogte van het eigen vermogen zijn bindend.
- Maak vervangingsinvesteringen in de begroting inzichtelijk. Deze investeringen moeten in principe worden bekostigd uit de vrijgevallen budgetten voor kapitaallasten. Mochten deze niet toereikend zijn, dan moet het hogere benodigde bedrag aan kapitaallasten opgenomen worden en expliciet worden toegelicht. In de begroting van de GR dient daarnaast een meerjarig investeringsplan te worden opgenomen.
- Reserves en voorzieningen zijn gebaseerd op een 4-jaarlijkse nota reserves. Ze worden voorzien van nut en noodzaak en de mutaties worden gespecificeerd in de jaarstukken.
- Nieuw beleid met lastenuitzetting als gevolg wordt afzonderlijk en specifiek toegelicht.

De begroting 2025 van de GR'en t.o.v. onze eigen begroting 2025

We gaan ervan uit, dat GR'en de best mogelijke prestatie leveren tegen de laagst mogelijke kosten. Daarbij krijgen de GR'en relatief veel beleidsvrijheid om kwaliteit toe te voegen en daarvoor een hogere bijdrage te verlangen.

Voor het jaar 2025 schalen we op in onze eisen aan de begroting van de GR'en. Dit is nodig, omdat we zelf een sluitende begroting voor 2025 eisen en de noodzaak zien vooruit te lopen op de voor gemeenten in financieel opzicht zeer zware jaren 2026 en 2027. De gemeentebegroting laat vanaf 2026/2027 grote tekorten zien door de forse teruggang in de bijdragen vanuit het gemeentefonds. Gemeentelijke protesten richting het rijk hebben tot op heden nog niet tot een positieve bijstelling geleid. Dit kan enorme gevolgen hebben voor het sluitend maken van de begroting en daarbij ook voor onze bijdragen aan de gemeenschappelijke regelingen.

We toetsen daarom niet alleen of we de keuzes voor nieuw beleid onderschrijven, maar tevens of een autonome kostenverhoging voldoet aan de 3 O's: onvermijdelijk, onvoorzien en onuitstelbaar.

In dit kader moeten we een verhoging nog steeds accepteren als deze door de afgesproken normen voor loon- en prijsontwikkeling is veroorzaakt. Maar als er enige mate van keuze is leggen we dezelfde stringente toets als voor onze eigen begroting 2025.

In het algemeen geldt dat kostenuitzetting binnen de eigen middelen/reserve van de GR moet worden opgevangen. Als de middelen voor nieuw beleid worden ingezet willen we de argumenten hiervoor graag goed toegelicht zien, opdat u als gemeenteraad mee kunt oordelen over de wenselijkheid van de te financieren ontwikkelingen.

Deze ontwikkelingen nieuw beleid laten we eruit springen door ze in een tabel op te nemen.

De aangeboden P&C-stukken van de gemeenschappelijke regelingen

De conceptbegroting 2025 en meerjarenbegroting 2026-2028

De conceptbegrotingen ontvangt u om u in staat te stellen een zienswijze in te brengen. In een zienswijze vraagt u aan het bestuur bijvoorbeeld om een wijziging in de conceptbegroting door te voeren of hier een betere toelichting in op te nemen. Het dagelijks bestuur moet de zienswijzen betrekken in haar besluitvorming. Ze kan een zienswijze overnemen. In ieder geval voegt ze de zienswijzen van gemeenten toe aan de stukken, die door het algemeen bestuur moeten worden vastgesteld. Het algemeen bestuur besluit over de al dan niet gewijzigde begroting.

¹ GBTwente uitgezonderd; daar is de afspraak dat het vrije eigen vermogen niet meer dan 5% van de begrotingssom mag zijn.

MEMO

Onderwerp Ambtelijke opmerkingen over jaarstukken gemeenschappelijke regelingen
Zaaknummer 3753346
Aan Gemeenteraad

Postbus 18
7550 AA Hengelo

De jaarstukken 2023

Daarnaast geven we een toelichting op de jaarstukken 2023. Hier mag u wel uw mening geven, maar de bevindingen van de gemeenteraad over de jaarstukken hoeven in wettelijke zin niet door het algemeen bestuur meegewogen te worden.

Over de jaarstukken kunt u debatteren met onze leden van het Algemeen Bestuur, de burgemeester als het gaat om Omgevingsdienst Twente en de Veiligheidsregio Twente, met wethouder Gerrits over Recreatieschap Twente, SWB Midden Twente, Openbaar Lichaam Crematoria Twente en Regionaal Bedrijventerrein Twente, met wethouder Bruggink over Samen Twente, met wethouder Steen over Gemeenschappelijk Belastingkantoor Twente en Regionaal Bedrijventerrein Twente en met wethouder Freriksen over SWB Midden Twente en Stadsbank Oost-Nederland.

Nog geen verklaring door de accountant

Elke GR wordt door een accountant gecontroleerd. U mag aannemen, dat de accountant namens u vaststelt of de vermogenspositie in de jaarrekeningen goed is weergegeven. Het is de GR'en toegestaan om een nog niet gecontroleerde concept-rekening in te sturen. Daarom is niet uit te sluiten, dat de accountant nog een wijziging laat doorvoeren. Het algemeen bestuur ziet erop toe, dat de jaarrekening in juni/juli bij de vaststelling voorzien is van een accountantsverklaring.

Een bijzonderheid voor de jaarrekening 2023 is dat de accountants tot medio april nog geen volledig goedkeurende verklaring hebben kunnen afgeven. U leest hierna dat accountants die hun controlewerk al gedaan hebben wel een richtinggevende uitspraak doen in het verslag van bevindingen over het kunnen afgeven van een verklaring van getrouwheid. Maar geen accountantsverklaring hebben afgegeven. Dit komt door onenigheid over de status van de in 2023 voor het eerst op te stellen bestuursoordeel over rechtmatigheid.

Rekenkamer ligt dwars bij de acceptatie van de rechtmatigheidsverklaring door het bestuur

Alle gemeenten en GR'en hebben ingezet op een rechtmatigheidsverklaring door het bestuur. Met ingang van 2023 is het dagelijks bestuur verantwoordelijk voor verantwoording over de rechtmatigheid. De Gemeentewet is hiervoor aangepast, maar het BBV en de regels voor de beroepsorganisatie accountants (Bado) zijn nog niet aangepast. Reden hiervoor is de weigering van de rekenkamer om fiat te geven aan het bestuurlijk afgeven van een rechtmatigheidsverklaring. Dit betekent dat accountants nog geen oordeel kunnen afgeven. De afwijkingen in rechtmatigheid kunnen namelijk de getrouwheidsverklaring beïnvloeden. Voor alle GR'en geldt daarom dat een getrouwheidsopmerking in het verslag van bevindingen het meest haalbare is voor dit moment.

In de tabel op volgende bladzijde vindt u een aantal beoordelingen en getallen, die samen een beeld geven van de GR'en.

MEMO

Onderwerp Ambtelijke opmerkingen over jaarstukken gemeenschappelijke regelingen
Zaaknummer 3753346
Aan Gemeenteraad

Postbus 18
7550 AA Hengelo

Overzicht gemeenschappelijke regelingen met kerngegevens

Naam Gemeenschappelijke regeling	Naam ver kort	Ver plicht	Finan- ciële bij- drage	Beleid makend / Uitvoerend	Financieel belang (risico analyse 2023)	Score risico analyse 2023	Resultaat jaarstukken 2023 (na res.mut.)	Resultaat 2023 terugbetaling deelnemers	Resultaat begroting 2025 (na res.mut.)	Bijdrage Hengelo 2024 (bijgestelde begroting)	Bijdrage Hengelo 2025	Toename bijdrage
SamenTwente	ST	GGD	ja	Beleid en uitvoering	€ 2.598.000	Gemiddeld	€ 267.000	€ 186.000	€ -	€ 4.721.000	€ 5.250.000	11,2%
Recreatieschap Twente	RST	Nee	ja	Uitvoering	€ 253.472	Gemiddeld	€ -8.000	€ -	€ -	€ 507.000	€ 535.000	5,5%
Veiligheidsregio Twente ¹⁾	VRT	Ja	ja	Beleid en uitvoering	€ 3.779.636	Hoog	€ 1.374.000	€ 446.000	€ -	€ 7.560.000	€ 8.068.000	6,7%
Sociaal Werkleerbedrijf Midden Twente	SWB	Nee	ja ²⁾	Beleid en uitvoering	€ 14.753.813	Hoog	€ 100.000	€ -	€ 255.000	€ 261.000	€ 255.000	-2,3%
Gemeentelijk Belastingkantoor Twente	GBT	Nee	ja	Uitvoering	€ 1.302.939	Laag	€ 896.000	€ -	€ -	€ 2.584.000	€ 2.785.000	7,8%
Stadsbank Oost-Nederland ³⁾	SON	Nee	ja	Beleid en uitvoering	€ 505.984	Gemiddeld	€ 289.000	€ -	€ -	€ 772.000	€ 744.000	-3,6%
Openbaar Lichaam Crematoria Twente	OLCT	Nee	nee	Uitvoering	€ 40.000	Laag	€ 470.000	€ 435.000	€ 364.000	€ -	€ -	n.v.t
Omgevingsdienst Twente	ODT	Ja	ja	Beleid en uitvoering	€ 644.000	Gemiddeld	€ 454.000	€ 548.000	€ -	€ 1.288.000	€ 1.416.000	9,9%
Regionaal Bedrijventerrein Twente ⁴⁾	RBT	Nee	nee	Uitvoering	€ 2.668.000	Gemiddeld	€ 2.646.000	€ -	€ 1.739.000	€ -	€ -	n.v.t
Totaal							€ 6.488.000	€ 1.615.000	€ 2.358.000	€ 17.693.000	€ 19.053.000	

- 1) VRT reserveert zelf € 928.000, betaalt € 190.000 terug aan niet-FLO-gemeenten² en reserveert voor FLO-gemeenten € 256.000 in een FLO-reserve per gemeente (Hengelo is FLO-gemeente, € 60.000).
- 2) De vaste bijdrage aan SWB is slechts een fractie van de totale bijdrage aan SWB, die verder bestaat uit bijdragen onderhoud openbare ruimte en doorbetaalde rijksbijdragen (WSW).
- 3) De bijdrage 2024 van SON (primaire begroting) bevatte een eenmaligeopslag vanwege de omstelling van de financieringssysteematiek. Zie behandeling per GR.
- 4) RBT is niet vergelijkbaar met andere GR'en, omdat het in feite een grondexploitatie is met een einddatum. Het financiële vooruitzicht op einddatum is daarmee een belangrijker gegeven, dan de jaarresultaten.

² Gemeentemedewerkers in een bezwarende functie, waaronder brandweerlieden, hadden tot 2006 recht op functioneel leeftijdsontslag (FLO). Voor medewerkers die onder de oude FLO-regeling vielen, is het FLO-overgangsrecht afgesproken, dat in 2017 is herzien. VRT voert uit, de lasten zijn voor de gemeenten.

MEMO

Van Bert Lankheet, namens alle accounthouders
Onderwerp Beoordeling jaarstukken gemeenschappelijke regelingen
Sector/afdeling FAC-FIN
Datum 15 mei 2024
Zaaknummer 3753346

Postbus 18
7550 AA Hengelo

Hoe kunt u kennisnemen van de informatie

In onze toelichting beogen we alle informatie, die u moet weten, uit de jaarstukken en de begroting te filteren. We geven u inzicht in resultaten en risico's. Natuurlijk kunt u daarnaast de jaarstukken en begrotingen zelf raadplegen.

Accountantsverslagen zijn nog niet altijd beschikbaar als de jaarstukken bij de gemeenten binnen moeten zijn. Waar deze wel beschikbaar zijn zullen we deze in onze toelichtingen betrekken.

De gezamenlijke rekenkamercommissies laten een deskundige de jaarstukken van commentaar voorzien. Ook dit document kunt u in de meningsvorming betrekken.

Veel informatie tegelijk

Dat u ineens veel informatie krijgt volgt uit de wettelijke plicht. De wet op de Gemeenschappelijke Regelingen bepaalt nu eenmaal, dat gemeenten vanaf het beschikbaar komen van de jaarstukken 12 weken tijd hebben voor een reactie naar het bestuur. Daarom moeten we clusteren.

Wij geven u het volgende advies om de informatie tot u te nemen. U kunt al naar gelang uw belang en beschikbare tijd op meer niveaus kennisnemen van de aangeboden informatie:

1. Door alleen deze brief te lezen krijgt u compact informatie over de stukken en een advies over een eventueel in te brengen zienswijze.
2. In de aanbiedingsbrieven van de GR'en is vaak de hoofdlijn van het onderliggende stuk al beschreven.
3. U kunt kennisnemen van de quick scan van de gezamenlijke rekenkamercommissies.
4. Door in de jaarrekening of begroting van de GR'en de samenvattingen te lezen blijft u op hoofdlijn, maar krijgt u meer gevoel bij wat de GR wil rapporteren. U kunt daarbij gericht, via de inhoudsopgave, de diepte in naar eigen keuze.

Analyse jaarstukken per gemeenschappelijke regeling

Hierna worden de 9 gemeenschappelijke regelingen afzonderlijk belicht voor zowel de jaarstukken 2023 als de meerjarenbegroting 2025-2028.

We zullen zowel kijken naar beleidsrealisering (doet men wat wij vinden dat ze moeten doen) als naar financiële gezondheid (hoe staat de GR er financieel voor). Als er vanuit de accountantscontrole iets te melden is zullen we dat doen. Dit geldt ook voor risico's die grote impact kunnen hebben.

Gemeente Hengelo heeft het beheer over 2 gemeenschappelijke regelingen, die afwijken van de beschreven regelingen, doordat ze geen eigen rechtspersoon zijn en geen zelfstandige begroting en jaarrekening kennen. Dit zijn:

1. Gemeenschappelijke regeling samenwerking sociale zaken Borne, Haaksbergen en Hengelo
2. Gemeenschappelijke regeling samenwerking ICT Hengelo

Deze zogenaamde lichte regelingen worden verantwoord in de P en C-cyclus van de gemeente Hengelo en vallen daarom buiten de scope van deze raadsinformatie.

MEMO

Van Bert Lankheet, namens alle accounthouders
Onderwerp Beoordeling jaarstukken gemeenschappelijke regelingen
Sector/afdeling FAC-FIN
Datum 15 mei 2024
Zaaknummer 3753346

Postbus 18
7550 AA Hengelo

SamenTwente

Inleiding

SamenTwente is de Gemeenschappelijke regeling voor de organisaties Gemeentelijke gezondheidsdienst Twente (GGD Twente), Organisatie voor Zorg en Jeugdhulp in Twente (OZJT) en Veilig Thuis Twente (VTT). Ook wordt gastheerschap geboden aan Kennispunt Twente, Samen14 en Twentse Koers. SamenTwente verzorgt de bedrijfsvoerings-dienstverlening voor bovengenoemde organisaties, voor de vrijwillige coalities en voor het Recreatieschap Twente.

SamenTwente is een organisatie voor en door de 14 Twentse gemeenten. Samen met de 14 Twentse gemeenten en de ketenpartners zet SamenTwente zich in voor gezonde, veilige en vitale inwoners van Twente.

Jaarstukken 2023

Doelen en realisatie

SamenTwente draagt bij aan ons gemeentelijk doel om zo snel mogelijk, zo licht mogelijk en zo dichtbij mogelijk antwoorden te geven op (hulp)vragen van inwoners. Zodat zij zelfstandig en in goede gezondheid mee kunnen doen in de maatschappij.

De activiteiten van GGD Twente zijn voor het overgrote deel "standaard" activiteiten zoals deze voortkomen uit de Wet publieke gezondheid en zijn gericht op het bewaken, beschermen en bevorderen van de gezondheid van de Twentse inwoners. In 2023 is veel aandacht besteed aan het operationaliseren van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Integraal Zorg Akkoord (IZA). Dit in goed overleg met gemeenten en Twentse Koers. Als partner van de Twentse Koers heeft de GGD een bijdrage geleverd aan het regioplan, waarover de gemeenteraad in november 2023 door het college is geïnformeerd.

Wat opvalt is dat de vaccinatiegraad niet is behaald. De lage en steeds dalende vaccinatiegraad heeft te maken met zorgelijke ontwikkelingen die het RIVM landelijk signaleert en zich ook in deze regio voordoen. Ook de ontwikkelingen in de forensische dienstverlening zijn opvallend; hectisch en impactvol op de dienstverlening en de kosten. Er zijn te weinig professionals voor de oplopende werkzaamheden (medisch oordeel over doodsoorzaken, letsels van slachtoffers en/of gezondheidstoestand van verdachten en daders).

Vanwege de vele ontwikkelingen in de jeugdzorg en bij aanbieders zijn er in 2023, naast de reguliere kerntaken, veel extra taken op OZJT afgekomen zonder dat hier extra mensen en middelen tegenover stonden. Denk daarbij aan gesprekken met aanbieder met financiële krapte, meehelpen aan opstellen (zorg)continuïteitsplan e.a. Ook het onderzoek reële tarieven, waarover de gemeenteraad eerder via de P en C cyclus is geïnformeerd, heeft veel tijd gevraagd.

In 2023 zijn er voor de regionale inkoop jeugdhulp 2025 samen met gemeenten stappen gezet, zoals het uitwerking van de strategie per inkoopsegment. Ook is het Kwaliteit en Integriteitsinstrument Twente (KIT) ontwikkeld en vastgesteld.

Veilig Thuis Twente (VTT) heeft in 2023 meer meldingen ontvangen dan ooit, waardoor er een wachtlijst onstond. Ook het aantal adviezen is toegenomen. Hiermee heeft VTT meer inwoners in een onveilige situatie kunnen helpen. Het is voorsnog onduidelijk wat de oorzaak is van deze toename. Om dit te keren heeft in 2023 tot twee keer toe een wachtlijstaanpak plaatsgevonden, waardoor het is gelukt om de wachtlijsten sterk te laten slinken.

In 2023 is het landelijke programma 'Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming' vastgesteld. VTT heeft meegewerkt aan het schetsen van de contouren voor het toekomstscenario in Twente. Helaas zijn de pilots stil blijven staan, mede door arbeidsproblematiek bij de partners en het vertrek van de projectleider. In 2024 zal dit een vervolg krijgen en zal ook Hengelo gaan deelnemen (zoals in de Beleidsbegroting 2024-2027 is verwoord).

MEMO

Van Bert Lankheet, namens alle accounthouders
Onderwerp Beoordeling jaarstukken gemeenschappelijke regelingen
Sector/afdeling FAC-FIN
Datum 15 mei 2024
Zaaknummer 3753346

Postbus 18
7550 AA Hengelo

Alle onderdelen van SamenTwente ondervinden last van de tekorten op de arbeidsmarkt. Dit baart ons zorgen, gezien ook de toename van de verschillende maatschappelijke vraagstukken. Deze ontwikkelingen stellen grenzen aan dat wat SamenTwente kan doen.

Resultaat en resultaatbestemming

In 2023 heeft SamenTwente een positief resultaat gerealiseerd van € 267.000. De accountantcontrole vindt pas eind april plaats en is bij het informeren van gemeenteraden nog niet beschikbaar. Dit positieve resultaat bestaat uit:

- Een voordeel van € 476.000 voor GGD Twente
- Een voordeel van € 130.000 voor OZJT
- Een nadeel van € 314.000 voor Veilig Thuis Twente
- Een voordeel van € 487.000 voor Bestuur en ondersteuning
- Loonkosten/Cao-ontwikkelingen: € 1.263.000 nadeel
- Btw-teruggave GGID: € 752.000 voordeel

Het resultaat wordt fors beïnvloed door een tweetal specifieke ontwikkelingen, namelijk de cao-ontwikkeling en de teruggave van betaalde btw inzake het afgebroken project GGID. Zonder deze ontwikkelingen zou het resultaat € 779.000 positief zijn. Het cao-effect is een onvermijdbaar nadeel en wordt veroorzaakt doordat de cao tot stand is gekomen nadat de begroting 2023 is opgeleverd. Het aandeel van loonkosten in het totaal van de lasten van SamenTwente is zeer groot. Dat maakt een relatief geringe loonstijging tot een forse afwijking. Het looneffect is ruim € 1,2 miljoen. Hierdoor kantelt het voordelige resultaat naar € 485.000 nadelig. Over de cao-ontwikkeling is met de gemeenten de afspraak gemaakt dat het jaarlijkse tekort of overschot separaat inzichtelijk wordt gemaakt en indien nodig wordt verrekend met gemeenten. De btw-teruggave is begin 2024 bekend geworden en is een incidentele meevaller. Zonder deze teruggave zou het resultaat € 484.000 negatief zijn.

Van het resultaat is daarnaast aangegeven welke ontwikkelingen naar verwachting incidenteel (alleen 2023), meerjarig (komende jaren, maar vervalt op termijn) of structureel (onbepaalde tijd) zijn. Hieruit blijkt dat de voordelen met name incidenteel of meerjarig zijn en de nadelen met name structureel.

Voorgesteld wordt het positieve resultaat toe te voegen aan de algemene reserve voor € 81.000 en voor € 186.000 uit te keren aan de deelnemende gemeenten. Dit is in lijn met de door het algemeen bestuur vastgestelde spelregels van resultaatbestemming.

Risicomanagement

SamenTwente maakt voor het becijferen van de benodigde weerstandscapaciteit gebruik van de actuele vastgestelde risico-inventarisatie (begroting 2024). Deze is bijgewerkt naar de werkelijke situatie eind 2023. Hieruit blijkt dat de beschikbare weerstandscapaciteit voldoende is om tegenvallers op te vangen, zonder dat dit leidt tot een verhoging van de gemeentelijke bijdrage.

Begroting 2025 en meerjarenbeeld 2026-2028

Belangrijke ontwikkelingen 2025-2028

De opgaven en zorgen zijn groot, zowel inhoudelijk als financieel. Hoe keren we de toenemende vragen als het gaat om welbevinden, veiligheid en gezondheid. Ook SamenTwente ziet dat de Twentse samenleving onder druk staat. Omdat voorkomen beter is dan genezen, blijft SamenTwente pleiten voor en inzetten op preventieve activiteiten.

Vanuit de regionale inkoop jeugdhulp 2025 en de daarmee gepaard gaande stijging van de prijzen zal de focus wat de gemeente Hengelo betreft moeten komen op het transformeren van het jeugdzorglandschap. Via de inkoopafspraken en de regionale Samenwerkingsagenda moeten

MEMO

Van Bert Lankheet, namens alle accounthouders
Onderwerp Beoordeling jaarstukken gemeenschappelijke regelingen
Sector/afdeling FAC-FIN
Datum 15 mei 2024
Zaaknummer 3753346

Postbus 18
7550 AA Hengelo

gemeenten en zorgaanbieders hierover afspraken maken, vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

In een context van stijgende prijzen, meer vraag naar zorg en complexe maatschappelijke vraagstukken, moeten er echter keuzes gemaakt worden die ingewikkeld zijn. In opdracht van het algemeen bestuur gaat SamenTwente daarom het gesprek voeren over taakuitvoering, ambities en daarbij horende middelen. Dit is ook aangekondigd in de Ontwikkelingenbrief die SamenTwente begin dit jaar naar de gemeenteraad heeft gestuurd. Directe aanleiding daarvoor is een viertal ontwikkelingen die in de brief zijn genoemd en die vragen om een extra gemeentelijke bijdrage. Dit zijn:

1. Informatiebeveiliging, management en privacy: SamenTwente is verantwoordelijk voor zeer privacygevoelige informatie. De afgelopen jaren is vooral incidenteel geïnvesteerd om de IT-omgeving veiliger te maken en te houden. Er is een plan van aanpak opgesteld hoe deze informatiebeveiliging, management en privacy structureel te kunnen borgen. Dit vraagt om een structurele uitbreiding van de begroting (€ 1,2 miljoen).
2. Forensische geneeskunde: Door extreme krapte op de arbeidsmarkt heeft de GGD geen eigen forensisch artsen meer in dienst en is ze afhankelijk van ZZP'ers. Dit leidt tot extra kosten. Er worden lange en korte termijn oplossingen onderzocht om het financieel knelpunt zo klein mogelijk te houden en duurzame oplossingen te vinden voor de forensische dienst. Daarom wordt voorgesteld om voor drie jaar incidenteel extra budget beschikbaar te stellen (€ 474.000 voor de jaren 2024 t/m 2026).
3. Milieu & gezondheid: De toenemende aandacht voor een gezonde leefomgeving leidt tot een toename van vragen bij de GGD, vanuit zowel fysiek als sociaal domein van gemeenten. De huidige formatie is ontoereikend om aan deze vragen te kunnen voldoen. Vooruitlopend op de kerntakendiscussie worden incidentele middelen beschikbaar gesteld (€ 134.000 voor de jaren 2024-2025).
4. Meldpunt woning vervuiling: Na corona is het aantal meldingen bij dit meldpunt fors gestegen. Hierdoor is een wachtlijst ontstaan en zonder uitbreiding van formatie zal deze wachtlijst groter worden. Ook hier is vooruitlopend op de kerntakendiscussie het voorstel om incidentele middelen beschikbaar te stellen voor extra formatie (€ 95.000 voor de jaren 2024-2025).

Zienswijze begrotingswijziging 2024

De bovengenoemde ontwikkelingen spelen al vanaf 2024. Hierdoor zijn extra kosten in 2024 onvermijdbaar. Daarom biedt SamenTwente naast de ontwerpbegroting 2025 ook de ontwerpbegrotingswijzigingen van 2024 aan de gemeenteraad aan voor zienswijze. In het Algemeen Bestuur van SamenTwente van 14 februari 2024 is daartoe een besluit genomen. De extra bijdrage voor Hengelo bedraagt € 241.000 voor 2024.

Financiële aspecten 2025-2028 (bij de GR zelf)

De begroting van SamenTwente heeft in 2025 een omvang van afgerond € 62,9 miljoen. Het aandeel gemeentelijke bijdrage is geraamd op € 42,1 miljoen. Deze bijdrage is ten opzichte van de gewijzigde begroting 2024 gestegen met afgerond € 4,2 miljoen. Deze stijging wordt voor € 2,3 miljoen verklaard door het toepassen van de loon- en prijscompensatie. Deze is gebaseerd op de spelregels van de Twentse gemeenten voor verbonden partijen. Voor Hengelo betekent dit een structureel hogere bijdrage van € 296.000.

Daarnaast zijn er een viertal ontwikkelingen meegenomen die om een extra gemeentelijke bijdrage vragen. Deze zijn genoemd onder de "Belangrijke ontwikkelingen 2025-2028" hierboven. Het Algemeen Bestuur (AB) van SamenTwente heeft in februari 2024 ingestemd met deze beleidsvoornemens en betreft de financiering hiervan bij de voorliggende Begroting 2025. De extra bijdrage bedraagt voor Hengelo € 160.000 structureel en daarnaast € 85.000 incidenteel in 2025 en € 60.000 incidenteel voor 2026.

Risicomanagement

MEMO

Van Bert Lankheet, namens alle accounthouders
Onderwerp Beoordeling jaarstukken gemeenschappelijke regelingen
Sector/afdeling FAC-FIN
Datum 15 mei 2024
Zaaknummer 3753346

Postbus 18
7550 AA Hengelo

Het weerstandsvermogen komt in de programmabegroting 2025 uit op een ratio van 0,8. Dit is binnen de door het algemeen bestuur gestelde norm van 0,8 – 1,0, maar onder de gewenste norm van 1,0. Aangezien de ratio onder de norm zit betekent het dat positieve saldi in de jaarrekeningen dienen te worden toegevoegd aan het eigen vermogen tot dat de afgesproken norm is bereikt.

Gemeentelijke bijdrage 2025-2028

Op basis van de programmabegroting 2025 bedraagt de gemeentelijke bijdrage voor de basistaken voor de gemeente Hengelo € 5,25 miljoen voor 2025. De gemeentelijke bijdrage in 2025 is daarmee, ten opzichte van 2024 ca. € 535.000 hoger (11%). Van deze € 535.000 kan een gedeelte worden opgevangen binnen de huidige begrote bijdrage aan Samen Twente die is opgenomen in de begroting van de gemeente Hengelo. De uitzetting bedraagt hierna nog € 445.000 in 2025 aflopend naar € 357.000 vanaf 2027. De loon- en prijsindexering staat vast. De volgende beleidsvoornemens kunnen we nog van een reactie voorzien.

Beleidsvoornemen	Keuze	Bedrag GR	Bedrag (ca) Hengelo	Opmerking
Borging informatieveiligheid (structureel)	ja	€ 1.200.000	€ 160.000	SamenTwente is verantwoordelijk voor zeer privacygevoelige informatie van onze inwoners.
Forensische geneeskunde (incidenteel)	nee	€ 474.000	€ 58.000	Door het tekort aan forensische artsen is ST genooddaakt om ZZP'ers in te huren.
Milieu & gezondheid (incidenteel)	ja	€ 134.000	€ 16.000	Door toenemende vraagstukken vanuit gemeenten (zowel fysiek als sociaal domein) richting de GGD is de huidige formatie ontoereikend.
Meldpunt woning vervuiling (incidenteel)	ja	€ 95.000	€ 11.000	Het aantal meldingen bij dit meldpunt is fors gestegen waardoor een wachtlijst is ontstaan.
		€ 1.903.000	€ 245.000	

Suggestie voor zienswijze begroting 2025 en meerjarenperspectief

Wij stellen de gemeenteraad voor akkoord te gaan met ontwerpbegroting 2025 en de ontwerpbegrotingswijzigingen van 2024, gezien de onvermijdbaarheid van de ontwikkelingen. Wij zien geen aanleiding om een zienswijze in te dienen.

MEMO

Van Bert Lankheet, namens alle accounthouders
Onderwerp Beoordeling jaarstukken gemeenschappelijke regelingen
Sector/afdeling FAC-FIN
Datum 15 mei 2024
Zaaknummer 3753346

Postbus 18
7550 AA Hengelo

Recreatieschap Twente

Inleiding

Het Recreatieschap Twente (RT) is een samenwerking van de 14 Twentse gemeenten met als doel het beheren en onderhouden van de drie Twentse recreatieparken, recreatieve routes en fietspaden voor de inwoners van Twente en toeristen. Het Recreatieschap draagt daarmee bij aan recreatiemogelijkheden waarvan de inwoner van Twente en de toerist kan genieten. De parken, fietspaden en recreatieve routes leveren daarnaast direct en indirect een belangrijke maatschappelijke bijdrage aan de leefbaarheid, gezondheid, natuurbeleving en vrijetijdsbesteding van de Twentse inwoners en daarmee aan het Bruto Twents Geluk.

In 2022 is de nieuwe (bestuurlijke) organisatie van Recreatieschap Twente samengesteld en ingericht. Het Recreatieschap Twente werkt langs twee inhoudelijke programma's. De recreatieve voorzieningen (routes en parken) en het programma vrijetijdseconomie.

Jaarstukken 2023

De accountantscontrole vindt halverwege april plaats. Het accountantsverslag inclusief verklaring wordt nagezonden.

Doelen en realisatie

De doelstellingen komen overeen met de doelstellingen uit het gemeentelijk beleid, o.a. Visie Vrijetijdseconomie 2012 en Omgevingsvisie Hengeloos Buiten 2020.

Het Recreatieschap Twente heeft in 2023 een visie opgesteld voor de ontwikkeling van de recreatieparken in Twente ter vervanging van de verouderde visie uit 2014. Daarnaast vormt de toegenomen (ruimtelijke) druk op recreatieparken een aanleiding. In de visie zijn drie ambitieniveaus uitgewerkt voor de verdere ontwikkeling van de recreatieparken.

In 2023 heeft het Recreatieschap Twente ook een rapportage opgesteld voor de herziening van de financieringssystematiek Recreatieschap Twente. Aanleiding vormt het onderhoud van duizenden kilometers aan routes en fietspaden en de financiële onbalans die dat met zich meebrengt in de financiële bijdrage van de 14 gemeenten aan het Recreatieschap Twente. In de rapportage is een viertal opties uitgewerkt die moeten zorgen voor een betere financiële balans zonder dat dit teveel ten koste gaat van de solidariteit tussen de 14 gemeenten. Voor de zomer van 2024 wordt er naar verwachting een besluit genomen over een nieuwe financieringssystematiek.

Mede naar aanleiding van het vertrek van de Beleidsadviseur Vrijetijdseconomie (VTE) heeft een bestuurlijke kopgroep in 2023 een voorstel gemaakt voor aanpassingen in de structuur ten einde het thema vrijetijdseconomie in Twente meer aandacht te kunnen geven. De functie van beleidsadviseur VTE wordt ondergebracht bij vier gemeentelijke beleidsadviseurs om zodoende meer betrokkenheid te kunnen creëren. De portefeuillehouders die in het BO-RT zitten zullen vaker bij elkaar komen, waarbij VTE nadrukkelijker op de agenda staat.

In 2023 bouwde Twente Marketing aan het fundament om de ambitie vastgesteld in het in 2022 vastgestelde *Perspectief Vrijetijdseconomie 2030* te kunnen realiseren. Hiertoe zijn de eerste stappen gezet om de nieuwe positionering *Vrij zijn in Twente* door te voeren in marketing- en communicatie-uitingen en activiteiten.

Resultaat en resultaatbestemming

De begroting na wijziging liet geen resultaat zien. De jaarrekening komt uit op € 8.000 negatief (gerealiseerd resultaat na bestemming). De voorspellingswaarde van de begroting na wijziging is derhalve goed te noemen. Met de voorgestelde keuze van het DB om het negatieve jaarrekeningresultaat conform de spelregels te onttrekken aan de reserve provinciale reserve recreatieve voorzieningen en daardoor geen additionele bijdrage van de deelnemende gemeenten nodig is, kunnen we instemmen.

MEMO

Van Bert Lankheet, namens alle accounthouders
Onderwerp Beoordeling jaarstukken gemeenschappelijke regelingen
Sector/afdeling FAC-FIN
Datum 15 mei 2024
Zaaknummer 3753346

Postbus 18
7550 AA Hengelo

Het uiteindelijke kleine negatieve resultaat is opgebouwd op basis van meerdere positieve en negatieve ontwikkelingen ten opzichte van de bijgestelde begroting. De belangrijkste daarvan zijn:

Belangrijkste positieve afwijkingen:

• Lagere salarislasten vanwege lagere nieuwe inschalingen	€ 51.000
• Hogere baten erfpachten en verhuur	€ 67.000
• Hogere baten parkeren	€ 116.000
• Hogere baten verhuur terreinen en evenementen	€ 37.000
• Lagere kapitaallasten in verband met uitstel investeringen	€ 67.000
• Verkoop activa, bijdragen UWV	€ 45.000

Belangrijkste negatieve afwijkingen:

• Extra lasten in verband met verlofsparen medewerkers	€ 66.000
• Hogere kosten in verband met onderhoud routes	€ 113.000
• Niet kunnen realiseren van een taakstelling bij de baten	€ 156.000
• Kosten parkeerheffing	€ 20.000
• Kosten adviesbureau (deels gedekt uit reserves) saldo	€ 20.000

De niet gerealiseerde taakstelling is al in 2013 (bij Regio Twente) opgevoerd na beëindiging van de provinciale onderhoudsbijdragen. De projecten die toen voorzien waren zouden hogere erfpacht- en parkeeropbrengsten opleveren, maar deze projecten zijn niet van de grond gekomen. In de begroting 2025 lezen we (blz. 10) dat de taakstelling structureel verder is ingevuld met andere besparingen, waardoor uiteindelijk nog maar € 48.000 resteert.

Risicomanagement

Het aantal risico's is beperkt en worden terecht benoemd bij weerstandscapaciteit. De ratio tussen de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit ligt op 1,09 en ligt daarmee net iets boven de gestelde norm van 1,0.

Begroting 2025 en meerjarenbeeld 2026-2028

Belangrijke ontwikkelingen 2025-2028

In 2024 is het nieuwe *Koersdocument Recreatieschap Twente 2024-2030* opgesteld. Hierin zijn visie, kernwaarden, kernkwaliteiten en koers vastgelegd. Deze bepalen de richting voor de werkzaamheden van het Recreatieschap.

In de beleidsbegroting zijn de volgende speerpunten benoemd binnen het Programma Recreatieve Voorzieningen:

- Het werken aan en verankeren van de vastgestelde visie Routenetwerken Twente, met als doel het doorvoeren van toekomstbestendige routenetwerken;
- het implementeren en integreren van de vastgestelde visie voor de drie Twentse recreatieparken;
- een continue verbetering van de recreatieparken, met als doel om de investeringen af te stemmen op veranderende omstandigheden en de realisatie van de visies te waarborgen;
- nieuwe websites verder uitbouwen voor onze gasten en de zakelijke klanten; dit in samenwerking met Twente Marketing;
- duidelijke positionering van het Recreatieschap Twente met de twee organisatieonderdelen, de Twentse Recreatieparken en de Routenetwerken Twente.

Binnen het Programma Vrijetijdseconomie zijn de volgende speerpunten benoemd in de beleidsbegroting, waarbij het *Perspectief Vrijetijdseconomie Twente 2030* de basis vormt:

- Twente een natuurlijke magneet (leef & vestigingsklimaat)
- Twente een plek waar je onderdeel van wilt zijn (Talent)
- Het echte geheim van Twente: Tukkers (Tukker trots)
- Van VTE naar Vrij zijn economie (veerkrachtige en wendbare sector)

Bovenstaande beleidsontwikkelingen worden ondersteund.

MEMO

Van Bert Lankheet, namens alle accounthouders
Onderwerp Beoordeling jaarstukken gemeenschappelijke regelingen
Sector/afdeling FAC-FIN
Datum 15 mei 2024
Zaaknummer 3753346

Postbus 18
7550 AA Hengelo

Financiële aspecten 2025-2028 (bij de GR zelf)

In de begroting zijn volgende 3 ontwikkelingen benoemd waarvan alleen de eerste ontwikkeling financieel vertaald is:

- Loonontwikkeling en prijscompensatie (stijging van de gemeentelijke bijdragen van € 247.000);
- Uitwerking van de visie voor de recreatieparken
- Uitwerking 'Visie Routenetwerken Twente'.

In de aanbiedingsbrief aan de raad geeft het Recreatieschap aan dat als de laatste twee ontwikkelingen leiden tot een wijziging van de gemeentelijke bijdrage c.q. tot een wijziging van de regeling an sich, dan zal het Recreatieschap hiervoor een voorstel doen.

De kostentoeename naar aanleiding van inflatie en loonontwikkeling/cao conform advies gemeenten is goed ingevuld. Uitgaande van de werkelijke salarisstaat en doorvoering van de cao 2023 en die van 2024/2025 stijgen de loonkosten met € 197.000. Voor de prijsontwikkeling is de prijsontwikkeling gehanteerd zoals het CPB deze bij de MEV per september heeft gepubliceerd. Dit resulteert in een stijging van € 50.000.

De reservepositie blijft op het afgesproken peil. De beschikbare reservepositie (€ 163.000) in relatie tot het benodigde weerstandsvermogen (€ 206.000) is te laag. Het Recreatieschap stelt voor dat de positieve saldi van de jaarrekeningen worden toegevoegd aan het aanwendbare reservedeel.

Gemeentelijke bijdrage 2025-2028

De gemeentelijke bijdrage zal voor Hengelo in 2025 € 535.000 bedragen. De bijdrage stijgt daarmee met 5,5%. Omdat dit het afgesproken effect loon- en prijsindexering betreft kunnen we deze stijging accepteren.

Suggestie voor zienswijze begroting 2025 en meerjarenperspectief

Wij zien geen aanleiding om een zienswijze in te dienen.

MEMO

Van Bert Lankheet, namens alle accounthouders
Onderwerp Beoordeling jaarstukken gemeenschappelijke regelingen
Sector/afdeling FAC-FIN
Datum 15 mei 2024
Zaaknummer 3753346

Postbus 18
7550 AA Hengelo

Veiligheidsregio Twente

Inleiding

De Veiligheidsregio Twente (VRT) is een samenwerkingsverband van hulpverleningsdiensten en de veertien gemeenten in Twente. Met 300 medewerkers en 700 vrijwilligers werkt VRT vanuit 29 kazernes voor de regio. Op basis van de Wet veiligheidsregio's (Wvr) bereidt de VRT zich voor op ongevallen, branden, rampen en crises. De VRT inventariseert risico's en heeft een adviserende taak over deze risico's. Wanneer er een brand, ongeval, ramp of crisis optreedt beschikt de VRT over de middelen om professioneel en slagvaardig te kunnen optreden. De VRT wordt voor bijna 80% gefinancierd door de Twentse gemeenten.

De belangrijkste ontwikkeling voor de VRT in 2023 was de overgang naar de nieuwe meldkamer. Op 21 maart 2023 is de meldkamer in Hengelo overgegaan naar de nieuwe meldkamer Oost-Nederland in Apeldoorn. Deze meldkamer bedient vijf veiligheidsregio's. De overgang naar de nieuwe meldkamer is jarenlang voorbereid en succes verlopen. De ambulancedienst ervaart door de nieuwe situatie kennelijk problemen en is nog zoekende naar een regionale oplossing, maar de politie en brandweer spreken wel van een succes. Door de sluiting van de meldkamer in Hengelo verhuizen de onderdelen van de regionale crisisorganisatie op termijn naar de brandweerkazerne in Hengelo. Inmiddels is de verbouwing en verduurzaming van deze kazerne gestart.

Een andere belangrijke ontwikkeling vond eind 2023 plaats. Het Zorgrisicoprofiel Twente werd na een intensief traject met de zorgpartners officieel vastgesteld door het bestuur. Dit profiel is naast het reeds bestaande Regionale Risicoprofiel Twente opgesteld. Het Regionale Risicoprofiel geeft een algemeen beeld ten aanzien van risico's in Twente. Het Zorgrisicoprofiel richt zich op crisistypen die het meest relevant zijn voor de acute en publieke geneeskundige zorg in de Regio, met het doel om eventuele kwetsbaarheden in kaart te brengen en voorbereiding hierop mogelijk te maken.

Jaarstukken 2023

Doelen en realisatie

Het jaar 2023 was het derde jaar van het beleidsplan "Stabiele factor in tijden van verandering" (incl. risicoprofiel en dekkingsplan brandweer) over de beleidsperiode 2021-2024. Dit jaar was tevens een vervolg op de vluchtelingencrisis die in 2022 ontstond. De veiligheidsregio's kregen hierin van het Rijk een coördinerende rol. Samen met de gemeenten zijn in Twente grote aantallen Oekraïense vluchtelingen en andere asielzoekers ondergebracht op diverse opvanglocaties.

De VRT doet in toenemende mate een beroep op de zelfredzaamheid van de inwoners en bezoekers van Twente. Daarbij wordt ingezet in op risico-communicatie en zijn websites live gegaan. Op technisch gebied zijn er stappen gezet in het vliegen met drones en in de digitale wereld zijn er grote ontwikkelingen gaande die van invloed zijn op de veiligheid. In dit jaar werden de volgende doelen gerealiseerd:

- Voorbereiding op de Omgevingswet die op 1-1-2024 in werking is getreden.
- De VRT is in het kader van doorontwikkeling altijd op zoek naar manieren om het werk efficiënter en effectiever uit te kunnen voeren. In 2023 is er onder meer gestart met het vliegen met een automatische drone in Enschede, een primeur in Nederland. Ook voert VRT een pilot uit in de Risk Factory voor de doelgroep voortgezet onderwijs, om hen bewust te maken van veiligheidsrisico's. Dit in navolging van het programma voor het primair onderwijs waaraan vrijwel alle scholen in Twente deelnemen.
- De brandweer Twente heeft 24/7 paraat gestaan om uit te rukken naar incidenten en is 3.737 keer in actie gekomen om brand te bestrijden en hulp te verlenen.
- In 2023 zijn er 5 GRIP incidenten geweest, allemaal GRIP 1. Hieruit komen geen grote aandachtspunten naar voren.
- In 2023 hebben alle gemeenten een systeemtoefening gehad. Hiervan waren er 12 gepland en 2 onverwachts. Eén van deze twee onverwachtse oefeningen was de wettelijk verplichte systeemtest. Uit deze systeemtest bleek wederom dat onze crisisorganisatie voldoet aan de

MEMO

Van Bert Lankheet, namens alle accounthouders
Onderwerp Beoordeling jaarstukken gemeenschappelijke regelingen
Sector/afdeling FAC-FIN
Datum 15 mei 2024
Zaaknummer 3753346

Postbus 18
7550 AA Hengelo

- wettelijke eisen.
- In april 2023 zijn drie nieuwe websites live gegaan:
 - Vrtwente.nl (vernieuwde versie van de corporate website)
 - Twenteveilig.nl (een nieuwe website voor risico en crisiscommunicatie)
 - Evenementen.vrtwente.nl (vernieuwde versie van de voorlichtingswebsite voor evenementenorganisatoren)
 - In 2023 is voor 50 evenementen een multi-advies afgegeven. Dit is meer dan in 2022 ingeschat werd en wederom een stijging. Naast de coördinatie op het multi-advies proces t.b.v. risicovolle evenementen is vanuit VRT ook geïnvesteerd op het risicobewustzijn van organisatoren en gemeenten.
 - De rampbestrijdingsplannen en coördinatieplannen zijn allemaal actueel.

Resultaat en resultaatbestemming

De Veiligheidsregio Twente heeft het boekjaar 2023 met een voordelig resultaat van € 1.373.679 afgesloten.

Dit positieve resultaat is opgebouwd uit meerdere componenten van voor- en nadelen. De belangrijkste daarvan zijn:

Financiële voordelen:

• Loon- en prijsbijstelling rijksbijdrage BDUR	€ 409.000
• Niet aangewende versterkingsgelden (BDUR)	€ 1.218.000
• Vrijval verplichtingen uit het verleden	€ 328.000
• Repressieve uitrusting en beschermingsmiddelen	€ 256.000
• Informatietechnologie	€ 251.000
• Kosten meldkamer	€ 228.000
• Vakbekwaamheid (opleiden en oefenen)	€ 229.000

Financiële nadelen:

• Salariskosten (algemene stijging)	€ 1.063.000
• Salariskosten (invoering ploegchefs)	€ 205.000
• Materieel en energie	€ 333.000

De uitkomst verschilt ca. € 1,25 mln in positieve zin ten opzichte van de prognose in de BERAP.

Aan het algemeen bestuur worden verschillende doelen voor bestemming van het resultaat voorgesteld. Een bedrag van € 128.000 wordt gereserveerd voor de invoering van de Wet Open Overheid (WOO). Dit zijn overigens rijksmiddelen die vanwege de voorschriften in 2023 ten gunste van het resultaat zijn gebracht. Daarnaast wordt voorgesteld om een deel van de overgebleven versterkingsgelden (eveneens rijksmiddelen; € 450.000) toe te voegen aan een bestemmingsreserve (langdurige) crises. Tenslotte wordt voorgesteld om een duurzaamheidsfonds in te stellen en daar € 350.000 in te storten. Bestemd om waar dat zinvol is, in een versneld tempo te verduurzamen. Denk bijvoorbeeld aan het vergroenen van kazernes. Het resterende saldo komt uit op € 445.679 en is beschikbaar voor gemeenten. Waarbij voor de gemeenten Almelo, Borne, Enschede en Hengelo een afspraak loopt om te restitueren bijdragen toe te voegen aan de per gemeente ingestelde FLO-reserve. Voor Hengelo betekent dit dat er € 60.472 in de FLO-reserve wordt gestort.

Overige opmerkingen:

- Weerstandsvermogen, risicobeheersing en overige financiële kengetallen zijn op orde en binnen de gestelde marges.
- Het Jaarverslag en de Jaarrekening geven een goed beeld van de financiën van de Veiligheidsregio. Goede visualisatie in grafieken, daardoor goed leesbaar en begrijpelijk.
- De jaarstukken zijn nog niet voorzien van een controleverklaring. De accountantscontrole moet nog plaatsvinden en het accountantsverslag wordt, conform afspraak, nagezonden aan het AB.

MEMO

Van Bert Lankheet, namens alle accounthouders
Onderwerp Beoordeling jaarstukken gemeenschappelijke regelingen
Sector/afdeling FAC-FIN
Datum 15 mei 2024
Zaaknummer 3753346

Postbus 18
7550 AA Hengelo

Risicomanagement

Op basis van het beleidskader risicomanagement/ weerstandsvermogen is in 2019 vastgelegd, dat de Veiligheidsregio Twente een weerstandsratio van 0,7 hanteert als richtsnoer. De feitelijke weerstandsratio per 31-12-2023 is op niveau. Daarnaast is er zicht op de risico's en deze zijn ook opgenomen in de berekening.

Begroting 2025 en meerjarenbeeld 2026-2028

Belangrijke ontwikkelingen 2025-2028

De ontwikkelingen in de maatschappij gaan snel en dat is ook merkbaar in het veiligheidsdomein. Deze ontwikkelingen bieden kansen maar komen ook met de nodige uitdagingen. Dit vraagt van de VRT flexibiliteit en wendbaarheid om onze kerntaken goed uit te blijven voeren. De komende jaren ligt de nadruk op het in stand houden van een stabiele organisatie in een samenleving waarin veel verandert. Dit is ook vastgelegd in het beleidsplan dat loopt tot 2025. De VRT stelt als doel om een stabiele factor in tijden van verandering te blijven.

De volgende ontwikkelingen hebben hier invloed op:

- Het vinden en behouden van de juiste, gekwalificeerde mensen in de huidige arbeidsmarkt. Het vraagt creativiteit om de komende tijd alle vacatures te vullen.
- Brandweer Twente koestert vrijwilligheid, maar dit is ook kwetsbaar. De VRT ziet dat de beschikbaarheid van vrijwilligers vooral overdag lastiger wordt. Ook het vinden en behouden van vrijwilligers is een opgave.
- De crises van de afgelopen jaren zoals Covid 19, de oorlog in Oekraïne, migratie, huisvesting en klimaat, hebben gezorgd voor een kentering in het vertrouwen in de overheid, elkaar en de maatschappij als geheel. Tegenstellingen tussen groepen in de samenleving kan resulteren in spanningen tussen deze groepen en toename van segregatie. De Veiligheidsregio Twente heeft een rol in de aanpak van maatschappelijke onrust.
- De ontwikkelingen op het gebied van de energietransitie gaan snel. Dit brengt vele voordelen met zich mee, ook op het gebied van veiligheid. De overgang naar nieuwe technieken en vormen van energiegebruik is in volle gang. Bij de ontwikkeling en ingebruikname is voor brandveiligheid vaak niet veel aandacht. Het opdoen van kennis en proactief anticiperen is noodzakelijk vanuit de brandweertaak.
- Door klimaatverandering is de kans op en impact van natuurbranden groter geworden. Grotere natuurbranden zijn lastig te bestrijden, vaak langdurig en vragen veel van de brandweer.
- De Contourennota versterking crisisbeheersing en brandweezorg laat zien hoe het Rijk de aanbevelingen uit het rapport 'Evaluatie Wet veiligheidsregio's' opvolgt. Er zijn extra gelden gefaseerd (2023-2026) beschikbaar gesteld. In 2023 is een bestedingsplan vastgesteld door het AB voor de inzet van deze gelden. Over de inzet van deze gelden wordt periodiek (via de reguliere P&C-cyclus) gerapporteerd.
- Het huidige brandweerstelsel met vrijwilligers is strijdig met de Europese wet- en regelgeving. Voor Twente betekent dit dat vormen als consignatie, piket en kazernering van vrijwilligers niet meer mogelijk zal zijn.
- De Omgevingswet is ingevoerd per 1 januari 2024. In omgevingsplannen moet rekening worden gehouden met de mogelijkheden van het voorkomen, beperken en bestrijden van een brand, ramp of crisis.
- In 2023 is besloten tot een onderzoek naar de positionering van de Openbare Orde en Veiligheid (OOV) taken bij Veiligheidsregio Twente. Begin 2024 is geconcludeerd dat de argumenten en besluitvorming die destijds ten grondslag lagen aan het onderbrengen bij VRT nog steeds geldend en passend zijn. Daarom is er geen aanleiding is voor het op een andere manier positioneren van de vier onderzochte OOV-taken.

MEMO

Van Bert Lankheet, namens alle accounthouders
Onderwerp Beoordeling jaarstukken gemeenschappelijke regelingen
Sector/afdeling FAC-FIN
Datum 15 mei 2024
Zaaknummer 3753346

Postbus 18
7550 AA Hengelo

Financiële aspecten 2025-2028 (bij de GR zelf)

De begroting is in financiële zin beleidsarm; er wordt geen geld gevraagd voor nieuwe activiteiten. De begroting is compleet, goed leesbaar en geeft goed aan waar de wijzigingen door zijn veroorzaakt. De begroting van de Veiligheidsregio Twente stijgt in 2025 ten opzichte van de begroting van 2024 met € 3.570.000. De oorzaken hiervan zijn:

- Loon en prijsindexering (technisch uitgangspunt) € 3.110.000
- Verhoging van de rente-omslag naar 2,5 % (technisch uitgangspunt) € 160.000
- Europese deeltijdrichtlijn vrijwilligers (bouwsteen verplichtend karakter) € 300.000

Wij beoordelen de begrotingsstijging op de onvoorzienbaarheid, onvermijdbaarheid en ontuitstelbaarheid van de veroorzakers van de stijging. We stellen vast dat de stijging volledig autonoom is en niet kan worden uitgesteld of afgesteld.

Gemeentelijke bijdrage 2025-2028

Een hogere begroting resulteert in een gemeentelijke bijdrage 2025 van € 8.068.000. Dat is € 508.000 (6,7%) hoger dan de bijdrage van 2024. Bij de primitieve begroting 2025 (van de gemeente zelf) wordt rekening gehouden met een gemeentelijke bijdrage van € 7.986.000 (na indexatie). Dit betekent dat er in de Zomernota een extra bedrag van € 82.000 aan de begroting dient te worden toegevoegd. Dit is de vertaling van de hogere rente en de afbouw van het vrijwilligerssysteem ten aanzien van de Europese deeltijdrichtlijn vrijwilligers.

Suggestie voor zienswijze begroting 2025 en meerjarenperspectief

Wij zien geen aanleiding om een zienswijze in te dienen.

MEMO

Van Bert Lankheet, namens alle accounthouders
Onderwerp Beoordeling jaarstukken gemeenschappelijke regelingen
Sector/afdeling FAC-FIN
Datum 15 mei 2024
Zaaknummer 3753346

Postbus 18
7550 AA Hengelo

SWB Midden-Twente

Inleiding

SWB Midden Twente (SWB groep) is een leerwerkbedrijf, waar mensen versterkt worden om een positie op de arbeidsmarkt te kunnen verwerven. Ze helpt mensen zich te ontwikkelen en voor wie dit een stap te ver is biedt SWB beschut werk aan. Vanaf 2017 is onder de naam Gildebor het beheer van de openbare ruimte als tweede hoofdactiviteit overgenomen van de gemeenten Hengelo en Hof van Twente.

Jaarstukken 2023

Ontwikkelingen

In 2023 heeft het directieteam met name gefocust op een drietal belangrijke projecten:

1. Het schrijven van een nieuw strategisch plan
2. De transitie van de organisatie
3. Het verbeteren van het financiële resultaat

Strategisch plan 2023-2027

Het strategisch plan is de opvolger van de strategienota 2018-2022 en bouwt voort op de evaluatie van Gildebor. De SWB kijkt terug op een waardevol en gezamenlijk proces, met medewerkers, verbinding met gemeenten, inbreng van inwoners, werkzoekenden en bedrijven. We zien o.a. dat SWB zichzelf als sterke uitvoeringspartner ziet, maar ook aangeeft dat er werk aan de winkel is als het gaat om het ontwikkelen van sturingsinformatie en het transparant weergeven van informatie. Vanuit het nieuwe strategisch plan van SWB Midden Twente (2023-2027) wordt de organisatie aangepast per januari 2024. De OR heeft ingestemd met de voorgestelde wijzigingen.

Vernieuwing en optimalisatie bedrijfsvoering

De tijdelijke directie heeft in 2023 een start gemaakt met een doorontwikkeling van de organisatie. Eind 2023 staat voor een groot deel een nieuwe structuur en zijn de meeste posities ingevuld. Per september 2024 neemt de nieuwe directeur het over. 2024 is het jaar dat de nieuwe organisatie moet gaan functioneren.

Gildebor

Ook voor Gildebor heeft 2023 in het teken gestaan van een transitie van de organisatiestructuur en zal 2024 het jaar zijn waarin het gestalte gaat krijgen. Er is veel aandacht gegaan naar het beheersen van de kosten derden. Dit blijft aandachtspunt.

Resultaat en resultaatbestemming

Door een hogere bijdrage van het Rijk en de goede focus op bedrijfskosten heeft SWB Groep beter dan begroot gepresteerd en is het boekjaar geëindigd in een positief resultaat van € 67.000.

In 2022 werd nog iets meer dan € 1 miljoen verlies geleden. In 2023 was oorspronkelijk een verlies van € 575.000 begroot, dat later is bijgesteld naar € 22.000 nadelig. Met een resultaat € 67.000 positief doet SWB het nog € 89.000 beter dan de herziene begroting en € 642.000 beter dan de oorspronkelijke begroting.

Dit laatste verschil komt door voordelen in de vorm van een hogere bijdrage van het Rijk betreffende de subsidie voor de uitvoering van de Wsw (€ 1.971.000) en door verbetering van het productieresultaat (€ 608.000). De nadelen betreffen bijna alle bedrijfskosten. De personeelskosten van professionals waren hoger (€ 917.000). De overige bedrijfskosten stegen met € 879.000 en er werd € 110.000 minder aan voorzieningen toegevoegd. Het resterende bedrag is een samenstel van hogere rentebaten en hogere personeelskosten WSW en afschrijvingen.

Door in te zetten op beheersing van de bedrijfskosten en stringent aannamebeleid voor professionals zijn verdere lastenstijgingen voorkomen.

MEMO

Van Bert Lankheet, namens alle accounthouders
Onderwerp Beoordeling jaarstukken gemeenschappelijke regelingen
Sector/afdeling FAC-FIN
Datum 15 mei 2024
Zaaknummer 3753346

Postbus 18
7550 AA Hengelo

De investeringen in 2023 waren voornamelijk investeringen in onderhoud aan diverse panden, energiebesparende maatregelen, kantoormeubilair, ICT systemen en tractie en werkmaterieel.

Financiering en bedrijfsvoering

In 2023 is een actuele risicoanalyse uitgevoerd en is de weerstandscapaciteit bepaald op €4,3 miljoen. Het algemeen bestuur heeft als noodzakelijk weerstandsvermogen een bandbreedte van 40%(minimaal) tot 70% (maximaal) van de weerstandscapaciteit bepaald.

Aandachtspunten:

- De overige bedrijfskosten zijn € 879.000 hoger dan geraamd. Ze zijn wel gespecificeerd, maar de verschillenanalyse ontbreekt (blz. 30). Daarvoor is het verschil te groot.
- De weerstandratio is niet opgenomen. Slechts de melding dat deze boven de bandbreedte van 0,4 tot 0,7 ligt.
- Een sociaal jaarverslag waar alle kengetallen op een rij zijn benoemd, is wenselijk als aanvulling op de stukken.
- Ook wenselijk is een doorkijk van de kostenstructuur per doelgroep.

Resultaatbestemming

Voorgesteld wordt het gerealiseerde resultaat ten gunste van de algemene reserves te brengen. Na een positief resultaat in 2023, is de verwachting dat er in 2024 een licht negatief resultaat van € 200.000 zal ontstaan.

Vermogenspositie

De algemene reserve is gedaald ten opzichte van 2022 door de verwerking van het negatieve resultaat 2022. De eigen vermogenspositie in totaal ligt nog boven de € 5 miljoen en daalt naar verwachting ook niet onder de € 4,5 miljoen t/m 2028.

De solvabiliteit is 49%. Het aandeel eigen vermogen is daarmee hoger dan bij andere GR'en. Afgelopen jaren zou dit buffervermogen aangesproken worden door de dreiging van tekorten door lagere rijksbijdragen. Vooralsnog is dit niet nodig geweest. Wij zien geen aanleiding om eigen vermogen terug te vragen, omdat dit vermogen al lange tijd op dit niveau is. Er is geen tendens bij SWB om angstvallig dit vermogen vast te houden.

Rechtmatigheidsverantwoording

SWB heeft zelf de rechtmatigheidstoets gedaan. Dit was in 2023 voor het eerst een bestuurlijke verantwoordelijkheid. Door enkele fouten in de aanbestedingsregels benadert SWB de afgesproken de rechtmatigheidsgrens, maar overschrijdt deze niet.

Begroting 2025 en meerjarenbeeld 2026-2028

Arbeidsontwikkeling

SWB Groep ontwikkelt mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt naar werk. Dit is dé kerntaak. De werkloosheid is de afgelopen jaren historisch laag, waardoor zij de doelgroep ziet veranderen. De infrastructuur leent zich bij uitstek voor deze nieuwe doelgroepen. Het vergt soms nieuwe competenties bij begeleidende professionals.

De SWB zet in 2025 in op:

- Goede relatie met gemeenten
- Nieuwe opdrachtgevers/samenwerkingspartners
- Uitstroom naar betaald werk blijft op peil

Vanaf 2023 gaat SWB de belangrijkste KPI's Kwaliteit, Tevredenheid en Rendement per proces meetbaar maken. Voor het proces arbeidsontwikkeling zijn dat de volgende 3 KPI's:

- kwaliteit leveren (50% van de aangevangen trajecten leiden tot "doelstelling behaald"),

MEMO

Van Bert Lankheet, namens alle accounthouders
Onderwerp Beoordeling jaarstukken gemeenschappelijke regelingen
Sector/afdeling FAC-FIN
Datum 15 mei 2024
Zaaknummer 3753346

Postbus 18
7550 AA Hengelo

- tevreden klanten (90% positieve beoordelingen) en
- rendement/efficiency (36 cases per fte werkcoach).

Beschut werk

De uitdaging voor de komende jaren is dat de doelgroep Wsw'ers afneemt. Er vindt geen nieuwe instroom meer plaats. Binnen nu en 10 jaar gaat ruim 45% met pensioen. De resterende Wsw-medewerkers worden ouder en hun arbeidspotentieel neemt af. Hier moet SWB Groep op anticiperen en nieuwe doelgroepen activeren; zowel binnen de Participatiewet als vanuit andere bronnen (onderwijs, Wajong, Nuggers, etc). In dat kader medewerkers ontwikkelen en zoeken naar werksoorten die bij hen passen. Daarbij speelt ook Gildebor een belangrijke rol. Het werken in grijs en groen is bij uitstek een werksoort waar medewerkers passend werk kunnen verrichten.

SWB gaat zich daartoe nog meer richten op werkgevers uit de sub regio Midden Twente, om het totaalaanbod te kunnen blijven aanbieden. De combinatie van werk "ophalen" voor de medewerkers die beschut binnen werken of het detacheren van medewerkers aan bedrijven wanneer daar behoefte aan is. Voor de medewerkers biedt dit kansen om dichterbij hun woonomgeving te kunnen werken of een bijdrage te kunnen leveren aan bedrijven uit hun eigen omgeving.

Voor het proces beschut werk zijn de volgende 3 kern KPI's geformuleerd:

- kwaliteit leveren (aantal stappen omhoog op de werkladder is >30 per jaar).
- tevreden medewerkers (rapportcijfer 7 of hoger)
- rendement (productieresultaat van € 6,6 miljoen per jaar)

Nieuwe doelgroepen, andere inzet producten

Er is een tendens gaande, dat er andere producten en projecten worden afgenomen (een interne-/marktontwikkeling).

In de begroting staat dat SWB op deze ontwikkelingen nog geen antwoord heeft maar legt uit al veel uitvoering aan te passen aan nieuwe doelgroepen. SWB wil dichtbij de deelnemende gemeenten opereren. De aanpak hierin naar deelnemende gemeenten is nog niet bekend.

De ontwikkeling in deze veranderende arbeidsmarkt met potentieel nieuwe doelgroepen is een opdracht voor de toekomst. De SWB dient deze marktontwikkeling te onderzoeken en zich te oriënteren op het arbeidspotentieel van nieuwe doelgroepen. De onzekere factor is de uitstroom van de SW-populatie en tijdstinvestering en het personele component voor begeleiding van deze mogelijk nieuwe doelgroepen. De SWB zal dit thema in 2024 en 2025 intensief bespreken met de gemeenten. Gemeenten moeten als financier tijdig en frequent meegenomen worden in deze ontwikkelingen en welke invloed dit al dan niet heeft op de toekomstige gemeentelijke bijdrage.

Beheer openbare ruimte

Vanuit haar opdracht staat Gildebor voor "kwalitatief beheer en onderhoud van de openbare ruimte, waarbij de werknemers in hun kracht worden gezet". In 2025 zal organisatietransitie volledig zijn en meer als in voorgaande jaren zal zij zich richten op arbeidsontwikkeling, het leveren van gevraagde kwaliteit en het financieel de basis op orde houden zodat de teams in control zijn.

De organisatie die duurzaamheid op alle fronten hoog in het vaandel heeft blijft zich ontwikkelen op duurzame werkplekken voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt met duurzame middelen en streven naar duurzame samenwerkingen.

Het aantal SW medewerkers dat geschikt is voor Gildebor neemt steeds verder af. We zullen daar een andere oplossing voor moeten vinden. In deze begroting wordt er vanuit gegaan dat het resultaat hiervan geen effect op het productieresultaat van Gildebor heeft.

Financiële aspecten 2025-2028 (bij de GR zelf)

Met de komst van de Participatiewet eindigde de instroom in de Wsw per 1 januari 2015. Het aantal personen werkzaam onder de Wsw neemt zo'n 4 – 6 % per jaar af. Naast deze doelgroep ontstaat een nieuwe doelgroep; Nieuw beschut. De omvang van deze doelgroep kent een stijgende lijn die bepaald

MEMO

Van Bert Lankheet, namens alle accounthouders
Onderwerp Beoordeling jaarstukken gemeenschappelijke regelingen
Sector/afdeling FAC-FIN
Datum 15 mei 2024
Zaaknummer 3753346

Postbus 18
7550 AA Hengelo

wordt door de taakstelling per gemeente. Deze doelgroep kent een bijzondere financieringsvorm, de financiering komt deels uit het BUIG-budget (de loonkostensubsidie) en deels uit de opbrengsten van hun werkzaamheden. Daarnaast worden de begeleidingskosten gefinancierd uit de Participatiewet. De totale business case van deze doelgroep is – ondanks een verhoging van de vergoeding vanaf 2024 – nog steeds verlieslatend; zo'n € 4.000 per medewerker per jaar in heel Nederland en ca €1.500 voor SWB. Hier schuilt een uitdaging voor de toekomst.

De begroting wordt gezet naast het bedrijfsplan 2024 en werkelijke cijfers voorgaande jaren. Het verwachte resultaat voor 2025 is € 255.000 voordelig. De analyse meer/minder ontbreekt, zowel de cijferanalyse als de toelichting op de afwijkingen.

Een globale blik over de cijfers leert, dat het productieresultaat verder omhoog gaat (moet gaan; € 850.000), de rijksbijdrage € 500.000 lager wordt geraamd, er minder WSW-lonen betaald worden (€ 500.000) en de lonen van professionals met € 450.000 omhoog gaan. Laatste stijging is 3%, waar een hoger bedrag is verwacht. Hier zullen besparende effecten waarschijnlijk ingerekend zijn. De optelsom inclusief wat kleine posten komt op een verbetering van € 455.000 resultaat na bestemming.

Risicomanagement

De beschikbare weerstandscapaciteit (SWB: algemene reserve) is eind 2025 € 3,1 miljoen. Benodigd om alle risico's af te dekken is € 4,3 miljoen, tevens bovengrens bij een ratio 1,0. Daarmee is de nu berekende weerstandsratio 0,72. De ondergrens ligt bij 0,7. Bij het begrotingsbeeld 2025-2028 gaat de algemene reserve weer stijgen naar € 3,8 miljoen, waardoor we boven de ondergrens en binnen de gestelde marge blijven.

Meerjarenbeeld

Het meerjarenperspectief laat financieel een redelijk bestendig beeld zien. Het resultaat na bestemming voor 2025 van (positief) € 255.000 laat, behalve een kleine daling in 2026, een licht stijgende lijn zien richting 2028.

Gemeentelijke bijdrage 2024-2027

De gemeentelijke bijdrage (in enge zin) voor 2025 bedraagt € 255.000. In totaal vraagt SWB al een aantal jaren ongewijzigd € 363.000 van de deelnemers. Het aantal SW-ers per gemeente is verdeelsleutel.

De effecten van de gehele dienstverlening betreffen met name de loon- en prijscompensatie en leiden tot een aanvullende autonome kostenverhoging van € 55.000.

Suggestie voor zienswijze begroting 2025 en meerjarenperspectief

Wij zien geen aanleiding een zienswijze in te dienen.

MEMO

Van Bert Lankheet, namens alle accounthouders
Onderwerp Beoordeling jaarstukken gemeenschappelijke regelingen
Sector/afdeling FAC-FIN
Datum 15 mei 2024
Zaaknummer 3753346

Postbus 18
7550 AA Hengelo

Gemeentelijk Belastingkantoor Twente

Inleiding

GBTwente waardeert, heft en int gemeentelijke belastingen in opdracht van de acht aangesloten gemeenten in de gemeenschappelijke regeling en voor twee klanten (gemeenten op basis van een fiscale uitvoeringsovereenkomst). Dit proces wordt zorgvuldig en transparant uitgevoerd vanuit de dienstverleningsvisie 'belastingen persoonlijk en begrijpelijk maken' en tegen de laagst mogelijke maatschappelijke kosten. GBTwente is een uitvoeringsorganisatie. Ze voert de belastingverordeningen uit, waartoe de gemeenteraden hebben besloten. Daarnaast is GBTwente een kennisexpertisekantoor op het gebied van lokale heffingen voor de gemeenten.

Jaarstukken 2023

Doelen en realisatie

Het jaar 2023 was een jaar waarin voorgenomen doelen gedeeltelijk zijn bereikt. De aanslag gemeentelijke belastingen nieuwe stijl is een flinke verbetering door de heldere opzet, waardoor de informatie sneller te vinden is. Daarentegen heeft de doorontwikkeling van de website en het digitaal loket voor de inwoner nog niet de voorgenomen opwaardering gekregen. Dit is niet vreemd als we in acht nemen wat er in 2023 gebeurde met de bezwaren tegen de WOZ-waarde. Van 11.000 bezwaren in 2022 naar 24.000 in 2023. No cure no pay bedrijven profileerden zich via de media en maakten handig gebruik van het gebrek aan vertrouwen van inwoners in de overheid en de hoge stijging van de waarde van woningen per 1-1-2022 van gemiddeld 21%.

De bijna onmogelijke taak om deze explosie van werk binnen de normale termijnen af te handelen is toch bijna geheel succesvol afgerond. Door een versnelling in het proces van afhandeling door verdere automatisering, zonder dat de kwaliteit van afhandeling hieronder geleden heeft. In een jaar waarin extra personeel niet direct beschikbaar was, bleek dit de juiste en enige keuze.

Gelijktijdig heeft GBTwente een nadrukkelijke rol gespeeld in de bestrijding van de maatschappelijke schade die NCNP-bedrijven veroorzaakten door samen met collega-kantoren, VNG en rechtbanken aan te dringen op nieuwe regels over vergoeding van bewaar- en proceskosten. De wetgeving is nu zo aangepast, dat het verdienmodel niet meer de motivatie is om bezwaar aan te tekenen. Het recht van inwoners op een juiste WOZ-waarde wordt weer leidend.

Een relevante ontwikkeling is, dat gemeente Hengelo eind 2023 de frontofficefunctie heeft overgedragen aan GBTwente. Wij waren met Borne de enige gemeenten die zelf de eerste contacten met inwoners over belastingen nog in huis uitvoerden. Het eerdere argument, willen kennen van de inwoner met al zijn vragen en contacten met de gemeente, is weggevallen nu de AVG ons noodzaakt om sneller bijgehouden gegevens van inwoners in klantdossiers te verwijderen.

Resultaat en resultaatbestemming

Resultaat 2023

De jaarrekening van GBTwente over 2023 sluit met een positief resultaat van € 896.000.

Dit wijkt af van hetgeen bij de oorspronkelijke begroting en de 2 bijgestelde begrotingen 2023 werd verwacht. De begroting 2023 sloot met een voordeel van € 45.000. De 1^e bestuursrapportage was € 979.000 negatief. Hiervan is € 521.000 in rekening gebracht aan gemeenten en € 458.000 ten laste van de reserve gebracht. Het nadelig effect was voornamelijk veroorzaakt door de nieuwe Cao en de extra kosten van bezwarenafhandeling. De prognose voor 2023 werd toen € 929.000 negatief. Bij de 2^e bestuursrapportage werden voordelen gemeld van € 957.000, waarna een resultaat van € 28.000 positief werd verwacht. De omslag is vooral veroorzaakt door te verwachten incidentele rentebaten en onderuitputting op salarissen vanwege het niet kunnen invullen van vacatures. Het rentevoordeel was al eerder signaleerd maar kon in de 1^e bestuursrapportage niet meer meegenomen worden.

MEMO

Van Bert Lankheet, namens alle accounthouders
Onderwerp Beoordeling jaarstukken gemeenschappelijke regelingen
Sector/afdeling FAC-FIN
Datum 15 mei 2024
Zaaknummer 3753346

Postbus 18
7550 AA Hengelo

Uiteindelijk heeft het gerealiseerde resultaat positiever uitgepakt. De belangrijkste oorzaken:

- Lagere loonkosten als gevolg van niet-ingevulde vacatures;
- Lagere kosten inhuur vanwege het niet kunnen aantrekken van geschikte menskracht;
- Lagere advieskosten vanwege niet beschikbare geschikte personen;
- Niet hebben kunnen uitvoeren van activiteiten, zoals IT-visie en klanttevredenheidsonderzoek; deze worden alsnog uitgevoerd in 2024.

We concluderen, dat GBTwente bij de 2^e Bestuursrapportage nog erg voorzichtig is geweest met het aframen van personeelskosten. Dit element wordt namelijk in de jaarrekening wederom als oorzaak genoemd. Het voordeel in de 2^e bestuursrapportage zou terugvloeien naar gemeenten, maar het DB stelde voor eerst het rekeningresultaat af te wachten voordat terugbetaald zou worden.

Resultaatbestemming 2023

GBTwente stelt enkele specifieke resultaatbestemmingen voor. Ze wil € 170.000 bestemmen voor nog niet behandelde bezwaren en € 30.000 voor een applicatie voor uniforme vastlegging (V)IC (interne controle) en BIO (informatie- beveiliging). De bezwaarafhandeling lijkt logisch. De applicatie is een keuze, maar het bedrag is beperkt en het doel gewenst. De bestemming van het resultaat ziet er als volgt uit:

Positief resultaat vanuit de exploitatie 2023	€ 896.000	
Vrij laten vallen reserve doorgeschoven activiteiten 2022-2023	<u>€ 107.000</u>	
Totaal te bestemmen:		€ 1.003.000
Voorgestelde bestemming:		
a. Ophoging eigen algemene reserve naar 5% begrotingstotaal	€ 84.000	
b. Reserve doorgeschoven activiteiten 2023-2024	<u>€ 200.000</u>	
Nog nader te bestemmen:		€ 719.000

Het positieve rekeningresultaat in combinatie met nabetaling na de 1^e bestuursrapportage zou de doorslag moeten geven om een terugbetaling aan gemeenten te doen. Echter: GBTwente signaleert daarnaast dat met name de Cao-effecten structureel doorwerken in de begroting 2024 en dat dit zou gaan leiden tot een tekort in 2024 van een nagenoeg gelijk bedrag. Het DB van GBTwente heeft daarom in het AB naast het terugbetalen aan gemeenten als alternatief voorgesteld om € 719.000 toe te voegen aan de Algemene Reserve. Dit bedrag kan dan in 2024 onttrokken worden aan de reserve, waarmee dekking is gevonden voor de lastenstijgingen in 2024.

De eerste optie, terugbetalen, is de principiële keuze. Deze heeft als voordeel dat de verschuldigde bijdragen over de verschillende jaren (2023 en 2024) duidelijk in beeld blijven. De tweede optie, reserveren, is een hele pragmatische oplossing en daarmee wordt voorkomen dat er geld terugbetaald wordt aan de gemeenten, dat vervolgens via een ophoging van de bijdrage over het jaar 2024 weer moet worden opgehaald. Het AB heeft gekozen om de pragmatische optie 2 aan de raden voor te stellen.

Het ambtelijk advies aan de gemeenteraad is om deze pragmatische optie te accepteren, omdat:

- de gevraagde extra middelen in 2024 autonoom zijn (m.n. prijsindex; loonindex deels gecompenseerd intern); er is weinig te kiezen;
- zowel GBTwente als de raden in drukke tijden niet blij worden van nog een zienswijze proces; we gaan met deze keuze efficiënt om met schaarse menskracht bij GBTwente en gemeente en voorkomen raadsinzet voor zaken die niet wezenlijk een verschil maken.

Risicomanagement

De risicokwantificering leidt tot een bedrag van ruim € 3 miljoen. In de jaarrekening 2022 werd dit nog ingeschat op een bedrag van circa € 1,8 miljoen. Deze fors hogere inschatting heeft voornamelijk te maken met de risico's en gevolgen van een cyberaanval. Er wordt gesteld, dat niet zo zeer de vraag is of dit gaat gebeuren, maar dat veel meer de vraag is wanneer dit gebeurt. Gelet op de mogelijke

MEMO

Van Bert Lankheet, namens alle accounthouders
Onderwerp Beoordeling jaarstukken gemeenschappelijke regelingen
Sector/afdeling FAC-FIN
Datum 15 mei 2024
Zaaknummer 3753346

Postbus 18
7550 AA Hengelo

gevolgen van een systeeminbreuk lijkt het terecht om dit risico hoger in te schatten. En vanzelfsprekend alle maatregelen te nemen om inbreuk te voorkomen.

Omdat wij GBTwente slechts een algemene reserve toestaan, die 5% van het begrotingstotaal bedraagt, komt de hogere risicokwantificering niet tot uitdrukking in een hoger buffervermogen.

Gemeenten moeten zelf in hun risicobeeld de niet door GBTwente zelf gedekte risico's afdekken. GBTwente heeft eind 2023 een reserve van € 756.000, die ze door resultaatbestemming wil verhogen naar tot de afgesproken 5% van het begrotingstotaal, € 840.000. De risico's bedragen € 3.036.000. Voor een weerstandratio van 1,0 moeten gemeenten dan € 2.196.000 dragen. Hengelo verwerkt € 428.000 in haar eigen risicoanalyse.

BDO geeft aan voornemens te zijn om een getrouwheidsverklaring af te geven.

Begroting 2025 en meerjarenbeeld 2026-2028

Belangrijke ontwikkelingen 2025-2028

De begroting 2025 is gebaseerd op het Strategieplan 2023-2026 "Met elkaar en voor elkaar" en is daarmee een doorlopende uitvoering van het beleid en de activiteiten in 2023/2024. Er is geen sprake van nieuwe activiteiten.

Financiële aspecten 2025-2028 (bij de GR zelf)

De mate waarin de effecten de begroting beïnvloeden zijn goed te zien in de volgende tabel, opgesteld vanuit uit de begroting van GBTwente (x € 1.000):

Oorzaak mutatie	Primitief 2024	Mutatie 2024	Na wijziging 2024	Mutatie 2025	Begroting 2025
Loonkosten (incl. inhuur)	-8.622	-44	-8.666	-619	-9.285
Prijsindexering	-5.738	-988	-6.726	-54	-6.780
Onvoorzien	-59	59	0	-163	-163
Overige	-211	-10	-221	-21	-242
Totalen	-14.630	-983	-15.613	-857	-16.470

De totale begroting 2025 heeft naast € 16.470.000 lasten € 16.490.000 aan baten, met een voordelig resultaat van € 20.000. Dit overschot voor bestemming is nodig om de algemene reserve (5% x begr. totaal) te verhogen tot 5% van het nieuwe begrotingstotaal. Na de dotatie aan deze reserve is het begrotingsresultaat nihil.

De cao stijging loonlasten en extra inhuur in de begroting 2024 is grotendeels gecompenseerd door het niet kunnen invullen van vacatures en verjonging als vacatures wel ingevuld konden worden. Dit zou anders voor een veel sterke lastentoename hebben gezorgd. Voor 2025 is de stijging 7,1%, waar maximaal 8,4% verwacht werd vanuit advies gemeenten.

Voor het jaar 2025 zien we een verhoging met 1,2% waar 1,9% conform advies gemeenten is geadviseerd. De indexeringen 2025 blijven binnen de gestelde norm. De verhoging bij prijsindexering in 2024 is overigens een doorwerking van structurele effecten vanuit het jaar 2023.

Bij de jaarrekening 2023 is al aangegeven, dat er 2 opties voor resultaatbestemming zijn overwogen. Dit in relatie tot een hier te nemen besluit of we de hogere lasten 2024 met gemeenten willen verrekenen. Als we conform voorstel AB bij de jaarrekening niet uitkeren, maar het voordeel aan de reserve toevoegen, dan volgt hieruit dat we de extra lasten in 2024 niet terugzien in een verhoogde bijdrage.

Advies: Met een herrekening van de reële loonsom moeten we akkoord gaan. Het nadeel valt sterk mee (44K) omdat ook verjonging opgetreden is. Doorwerking van structurele ontwikkelingen 2023

MEMO

Van Bert Lankheet, namens alle accounthouders
Onderwerp Beoordeling jaarstukken gemeenschappelijke regelingen
Sector/afdeling FAC-FIN
Datum 15 mei 2024
Zaaknummer 3753346

Postbus 18
7550 AA Hengelo

zullen we ook moeten accepteren. Hierbij is het wel (weer) de vraag of de inhuur primaire proces belastingen gevonden wordt en volledig wordt ingezet
Het tekort in 2024 wordt gedekt via de resultaatbestemming 2023. De lastenverhoging in 2025 wordt verdisconteerd in de bijdragen van gemeenten.

Vermogen en kengetallen

Het vermogen is door de aandeelhouders beperkt tot 5% van het begrotingstotaal. Daardoor kan GBTwente geen vermogen en een goed solvabiliteitspercentage opbouwen. Het valt op dat de structurele exploitatieruimte in de rekening 2023 meer dan 5% is, maar dat hier blijkbaar niets van overblijft in het begrotingskengetal. Dit kan alleen juist zijn als er in 2023 veel incidentele lasten zijn geweest. Dit blijkt niet/onvoldoende uit de jaarrekening 2023. De hele begroting is structureel van aard.

De personeelsformatie stijgt met 1,54 fte, waarvan 1 fte voor rekening van Hengelo is (overname frontoffice). De stijging drukt nauwelijks op de bijdragen van gemeenten.

Gemeentelijke bijdrage 2025-2028

De bijdrage van de gemeente Hengelo stijgt hierdoor als volgt.

Oorspronkelijke raming begroting 2024:	€ 2.447.394	
Bijstelling begroting 2024 (1e wijziging):	€ 2.584.859	+ € 137.465
Begroting 2025:	€ 2.784.633	+ € 199.774

Uit het eerder gegeven overzicht blijkt dat dit bijna geheel aan indexering te wijten is. Er is geen nieuw beleid waarvoor extra middelen gevraagd worden.

In de jaren 2026-2028 presenteert GBTwente een stijging gebaseerd op verdere indexering van lasten. Deze stijging nemen wij niet over, omdat wij een meerjarenbegroting kennen gebaseerd op constante prijzen. De jaarschijf 2025 wordt in onze begroting doorgetrokken naar volgende jaren.

Suggestie voor zienswijze begroting 2025 en meerjarenperspectief

Wij zien geen aanleiding om een zienswijze in te dienen.

MEMO

Van Bert Lankheet, namens alle accounthouders
Onderwerp Beoordeling jaarstukken gemeenschappelijke regelingen
Sector/afdeling FAC-FIN
Datum 15 mei 2024
Zaaknummer 3753346

Postbus 18
7550 AA Hengelo

Stadsbank Oost Nederland

Inleiding

De Stadsbank Oost Nederland (Stadsbank) is een samenwerkingsverband met 21 gemeenten voor de uitvoering van schuldhulpverlening. Vanuit de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) zijn wij als gemeente verantwoordelijk voor de schuldhulpverlening aan onze inwoners, inclusief preventie en nazorg. Ons doel is om onze inwoners schuldenvrij te krijgen of hun schuldenlast beheersbaar te krijgen. De financieel-technische zaken op dit gebied, waaronder budgetbeheer en schuldregelen, zijn overgedragen aan de Stadsbank.

In 2023 is gestart met de uitvoering van een nieuwe strategie, waarbij de klant voorop staat. Dit is vertaald in de Klantreis '23 en een nieuw bekostigingsmodel.

Jaarstukken 2023

Doelen en realisatie

De doelstellingen van de bank sluiten aan bij die van de gemeente: het creëren van financiële stabiliteit. Om de doelen te realiseren vindt jaarlijks een vertaling plaats naar kwalitatieve doelstellingen alsmede prestatie-indicatoren. De indicatoren zijn aangepast aan het nieuwe dienstverleningsmodel, om meer recht te doen aan het resultaatgericht werken. Hiermee heeft de gemeente passende sturingsmogelijkheden.

De inschatting was dat er een lichte toename van de dienstverlening vanwege de energiecrisis en stijgende inflatie merkbaar zou zijn. Mede vanwege steunmaatregelen van het Rijk werden de gevolgen van de energiecrisis gedempt. Ook bleef de omvang van de dienstverlening wat achter, doordat veel doorverwijzers en klanten de verkorting van de schuldaflossingstermijn van de Msnp (minnelijke schuldsanering) afwachtten. Het advies is om deze van 3 jaar naar 1,5 jaar te brengen. Na 1 juli zagen we een toename in aanmeldingen, die daarna stabiliseerde op een niveau hoger dan de aanmeldingen in dezelfde periode van 2022. De dienstverlening is over het geheel redelijk stabiel gebleven.

We zien nu wel weer een stijging van het aantal aanvragen voor schuldhulpverlening. De verwachting is dat dit doorzet, gezien het feit dat schuldeisers de incasso weer opstarten. Ook wordt verdere stijging verwacht vanwege de halvering van de saneringstermijn.

Resultaat en resultaatbestemming

Voor resultaatbestemming is het resultaat € 21.000 positief. Hierin zijn ook flinke incidentele lasten van het project procesoptimalisatie al in verantwoord. Via onttrekking van de Reserve Procesoptimalisatie worden deze lasten (conform begroting) voor het jaar geneutraliseerd. Het resultaat na bestemming is dan € 289.000. Het positieve resultaat wordt met name veroorzaakt door de incidentele baten met betrekking tot btw (€ 350.000). Hogere rentebaten (109.000) beïnvloeden de bestaanskosten en leiden tot een lagere gemeentelijk bijdrage bestaanskosten (- € 329.000). Het resterende verschil is een samenloop van verschillende voordelen (o.a. lagere algemene beheerskosten en bijna alle opbrengsten uit dienstverlening) en nadelen (o.a. personeelslasten en opbrengsten minnelijk schuldregelen).

Voorgesteld wordt om het resultaat toe te voegen aan de Algemene Reserve. De Weerstandratio komt daarmee op 1,3 en dat is niveau 'voldoende'. Dit past in de bestuurlijke lijn van het op peil hebben en houden van het weerstandsvermogen.

Risicomanagement

Er is een nota misbruik en oneigenlijk gebruik opgesteld. Deze geeft goed inzicht in hoe de SON omgaat met M&O. Ook is goed weergegeven waar en wanneer over het M&O beleid verantwoording wordt afgelegd. De risicoanalyse is structureel ingebed.

MEMO

Van Bert Lankheet, namens alle accounthouders
Onderwerp Beoordeling jaarstukken gemeenschappelijke regelingen
Sector/afdeling FAC-FIN
Datum 15 mei 2024
Zaaknummer 3753346

Postbus 18
7550 AA Hengelo

Begroting 2025 en meerjarenbeeld 2026-2028

Belangrijke ontwikkelingen 2025-2028

Landelijk wordt er zwaar ingezet met de Aanpak Geldzorgen, Armoede en Schulden. Hierin zijn enkele wetswijzigingen verwerkt, die invloed hebben op de werkwijze van de Stadsbank en mogelijk ook op de omvang van de dienstverlening. Deels is dit vertaald in regulier werk, deels wordt dit nog verder uitgewerkt. Denk hierbij aan de halvering van de saneringstermijn van 36 naar 18 maanden.

Het nieuwe dienstverleningsmodel heeft invloed op de werkwijze, inzet van personeel en werkt toe naar versnelling van het proces.

Financiële aspecten 2025-2028 (bij de GR zelf)

Met ingang van 2023 wordt het nieuwe dienstverleningsmodel uitgevoerd, waarbij de gekozen optie apart werd doorberekend. Met ingang van 2024 is ook het aangepaste en toekomstbestendige bekostigingsmodel geïmplementeerd.

De Stadsbank hanteert het advies van de deelnemende gemeenten m.b.t. de uitgangspunten en richtlijnen (loon- en prijsmutaties) voor de opstelling van de Primitieve begroting 2025.

We stellen vast, dat de Stadsbank het ons niet eenvoudig maakt te controleren op het naleven van genoemde afspraken. De vergelijking van 2025 met 2024 wordt alleen op programmaniveau en taakveldniveau gedaan (blz. 27/28). In het overzicht arbeidskosten gerelateerde verplichtingen (blz. 30) en de categoriale begroting (blz. 33), waar we de juistheid zouden kunnen afleiden, is 2024 niet opgenomen. We zullen Stadsbank vragen om dit aan te passen.

Als we zelf de vergelijking met de begroting 2024 maken zien we dat de loonkosten per fte toch met 15% stijgen. Daarentegen dalen de kosten van de flexibele schil, waardoor de totale loonkosten met ca 7% stijgen. We vragen naar een aanpassing in de volgende begroting.

Het herijken van de gemeentelijke bijdragen in de bestaanskosten leidt tot voordeel gemeenten en nadeel gemeenten. Hengelo is voordeelgemeente. Om de tariefsprong voor nadeelgemeenten te dempen heeft het Algemeen Bestuur besloten om in 2024 40% van de verhoging of verlaging toe te passen. Hengelo gaat in 2024 40% meer betalen, dan volgens herijkte bijdragen zou moeten. In 2025 gelden de nieuwe tarieven. Omdat de opslag i.v.m. demping vervalt en de kostenstijgingen overstijgt, daalt onze bijdrage.

Er wordt de komende jaren op nihil begroot.
De reserve blijft op het afgesproken peil.

Gemeentelijke bijdrage 2025-2028

In de Primitieve begroting 2024 is nog een positief saldo van baten en lasten geraamd voor de periode 2025-2027. Echter, vanaf 2024 hebben we te maken met autonome loonstijgingen die tot nu toe onvoldoende worden verwerkt in de landelijke tarieven voor bewindvoering. Dit was al aangekondigd en verwerkt in de Primaire begroting 2024 en werkt door in de begrotingsjaren 2025-2028. De Stadsbank onderzoekt de mogelijkheden voor kostenoptimalisatie in relatie tot de ontwikkeling van de landelijke tarieven en legt dit opnieuw aan de gemeenten voor. Goed dat de Stadsbank hier alert op is en actie onderneemt.

Bijdrage primitieve begroting 2025 Gemeente Hengelo:

• Standaarddienstverlening	€ 300.542
• Bestaanskosten	€ 443.317
Totale bijdrage 2025	€ 743.859

De bijdrage van Hengelo volgens de primitieve begroting 2024 was € 754.000, in de primaire begroting verhoogd tot € 772.000. Zonder de eenmalige opslag vanwege de systematiek van tariefdemping in 2024 zou onze bijdrage € 48.000 lager zijn, € 724.000. De stijging naar € 744.000 is dan € 20.000 oftewel 2,8%. Dit lijkt laag, maar in de primitieve begroting 2024 is al een indexering

MEMO

Van Bert Lankheet, namens alle accounthouders
Onderwerp Beoordeling jaarstukken gemeenschappelijke regelingen
Sector/afdeling FAC-FIN
Datum 15 mei 2024
Zaaknummer 3753346

Postbus 18
7550 AA Hengelo

van loon- en prijs toegepast, waardoor in 2025 niet de volledige indexering conform advies gemeenten kan worden toegepast.

Stadsbank indexeert de bijdrage 2025, die stijgt in de jaren na 2025. In Hengelo begroten we met constante prijzen in het meerjarenperspectief. We nemen deze verhogingen niet in onze begrotingsramingen over.

Suggestie voor zienswijze begroting 2025 en meerjarenperspectief

Wij zien geen aanleiding om een zienswijze in te dienen.

MEMO

Van Bert Lankheet, namens alle accounthouders
Onderwerp Beoordeling jaarstukken gemeenschappelijke regelingen
Sector/afdeling FAC-FIN
Datum 15 mei 2024
Zaaknummer 3753346

Postbus 18
7550 AA Hengelo

Openbaar Lichaam Crematoria Twente

Inleiding

Het Openbaar Lichaam Crematoria Twente (OLCT) is de gemeenschappelijke regeling die de belangen van de deelnemende gemeenten behartigt bij Crematorium Twente B.V. (CT BV).

12 Twentse gemeenten nemen deel in het AB en DB van OLCT BV. De voorzitter vertegenwoordigt de gemeenten in de Algemene vergadering van Aandeelhouders van CT BV. OLCT houdt alle aandelen van CT BV. Met de daarbij behorende stemrechten draagt de GR zorg voor de continuïteit van een kwalitatief goede, voor iedereen gelijk toegankelijke, crematoriumvoorziening in Twente, tegen acceptabele prijzen voor de inwoners. De enige activiteit is dan ook het houden van aandelen met bijbehorende dividendbesluiten en het op hoofdlijn controleren van beleid bij de BV.

Jaarstukken 2023

Doelen en realisatie

Over crematiebeleid wordt niet geschreven in onze P en C-cyclus. Er zijn geen geformuleerde doelen waar wij op sturen. Dit hebben we ook al geconcludeerd toen gemeenten 2 jaren geleden hun deelname in OLCT ter discussie stelden. Een belangrijke beleidslijn bij deelname in verbonden partijen: we nemen alleen deel, als het publieke belang hiermee gediend wordt. We menen dat er ondanks ontbrekend geformaliseerd beleid een belang voor onze inwoners is. Namelijk het altijd kunnen rekenen op een gelijke kans op tijd en plaats in één van de crematoria, waarbij naast cremieren alle optionele keuzes volledig vrij zijn en gerekend kan worden op redelijke marktconforme tarieven.

Exploitatie 2023

In het jaar 2023 van OLCT is de winstuitkering van de B.V. over 2022 ontvangen. Door de B.V. is een winst uitgekeerd van € 484.000. Met wat renteopbrengsten en bestuurlijke kosten is over 2023 een positief resultaat van € 470.000 behaald. Hiermee constateren we dat de BV al in 2022 weer voldoende winst heeft gemaakt om als voorheen dividend uit te keren. En dat, terwijl de BV winstwaarschuwingen heeft afgegeven, omdat ze versneld de schulden van de verbouwingen wil afwikkelen en daarvoor eigen vermogen wil inzetten. De verwachte dip in het aantal crematies na corona is niet gekomen en niet meer te verwachten. De jaarrekening is verder basaal en vanwege de geringe activiteiten in OLCT willen we hier niet te gedetailleerd op ingaan.

Constatering: in de jaarrekening is de winst toegevoegd aan en opgeteld bij het eigen vermogen. Dit is niet conform het BBV (Art. 42 lid 2). De winst moet op een aparte regel onder het eigen vermogen worden geplaatst. Door de winst als niet te onderscheiden deel van het eigen vermogen neer te zetten wordt de suggestie gewerkt, dat de organisatie over een goede reserve beschikt. Dit, terwijl we weten, dat hiervan het grootste deel als dividend hier weer aan wordt onttrokken. Omdat dit een technische reglementaire onvolkomenheid is, waarin het AB al een afweging heeft gemaakt van ernst en gevolg, volstaan we met de melding van de afwijking.

Resultaatbestemming

Aan de AVA wordt voorgesteld om van dit resultaat € 35.000 in te zetten voor de versterking van de algemene reserve OLCT. De achterliggende gedachte is dat we daarmee nog 2 jaren (samen 4 jaren met de al aanwezige 35.000) zonder dividendontvangst de beheerskosten kunnen dragen. Het restant van € 435.000 wordt voorgesteld aan de deelnemers uit te keren. De uitkering aan de deelnemers wordt daarmee 45% hoger dan de uitkering van € 300.000 over het jaar 2022 in 2023. Voor Hengelo betekent dit een dividendbate van € 69.000, € 21.000 meer dan in 2023 is ontvangen.

Een kanttekening. In de basis parkeren we liever geen eigen vermogen bij GR'en. De actie van het ophogen van het eigen vermogen om nu in totaal 4 jaren kosten te kunnen maken zonder dividend te ontvangen is toch verrassend, omdat de BV blijkbaar (2021 en 2022) sneller dan verwacht weer (normaal) dividend kan uitkeren. Op de achtergrond spelen bij de BV echter voornemens tot nieuwe

MEMO

Van Bert Lankheet, namens alle accounthouders
Onderwerp Beoordeling jaarstukken gemeenschappelijke regelingen
Sector/afdeling FAC-FIN
Datum 15 mei 2024
Zaaknummer 3753346

Postbus 18
7550 AA Hengelo

investerings, hierna bij belangrijke ontwikkelingen genoemd. De investeringsbedragen en het gevolg voor de jaarlijkse lasten zijn nog niet bekend. Toch wil de BV voorsorteren door winst over 2023 in zijn geheel in de reserve van de BV te houden.

Aandeelhouder OLCT heeft niet ingestemd met volledige reservering en dit in de AvA van de BV aangegeven. Gemeenten willen kunnen rekenen op een redelijk stabiel dividend. Daarom zal ook over 2023 (te ontvangen bij OLCT in 2024) € 375.000 dividend worden uitgekeerd.

Risicomanagement

OLCT heeft bij gebrek aan uitvoeringsactiviteiten geen risicoscan nodig. De risico's van de BV zijn ook die van OLCT. Het enige risico is het niet ontvangen van dividend en het verlies van waarde binnen de BV. Binnen de BV worden wel risico's onderkend en beheerd, waardoor de kans op optreden van de genoemde risico's voor OLCT klein is.

Begroting 2025 en meerjarenbeeld 2026-2028

Belangrijke ontwikkelingen 2025-2028

OLCT volgt de ontwikkelingen in de BV. Crematoria Twente BV is voornemens te investeren in andere energievormen voor cremieren (waterstof als brandstof) en de voorbereiding op de naar verwachting binnenkort toegestane nieuwe vorm van lijkbezorging genaamd resomeren. CT BV wil innovatief zijn en niet verrast worden doordat andere aanbieders die eerder inspelen op deze ontwikkelingen een marktvoordeel gaan krijgen. OLCT houdt deze ontwikkelingen niet tegen, maar wil wel eerst kunnen oordelen over uitgewerkte business cases voordat ze instemmen met financiering door inhouding van dividend.

Financiële aspecten 2025-2028 (bij de GR zelf)

Het begroot resultaat van € 364.000 is de resultante van € 380.000 aan baten (waarvan € 375.000 dividend) en € 16.000 beheerslasten. Deze lijn wordt doorgetrokken in de jaren 2026 t/m 2028, waarbij dividend gelijk blijft en de lasten indexmatig iets toenemen.

Het vrije vermogen is als € 35.000 aangegeven. Door de inhouding op dividend bij de resultaatbestemming 2023 van nog eens € 35.000 zou deze op € 70.000 verwacht worden per 1-1-2025. Dit wordt in de volgende begroting wel weer hersteld. Met nog enkele te snel weggeschreven opmerkingen kunnen we het niet eens zijn. Zoals de opmerking, dat er geen kasstroom is. Er zijn ontvangsten en uitgaven, dus is er een geringe kasstroom. Wij stellen voor om geen detailopmerkingen te maken, omdat ze geen risico voor ons als gemeente opleveren. De opmerkingen worden ambtelijk wel gedeeld met OLCT.

Gemeentelijke bijdrage 2025-2028

Er wordt geen bijdrage geleverd. Onze enige financiële betrokkenheid is ontvangst van dividend.

Suggestie voor zienswijze begroting 2025 en meerjarenperspectief

Wij zien geen aanleiding om een zienswijze in te dienen.

MEMO

Van Bert Lankheet, namens alle accounthouders
Onderwerp Beoordeling jaarstukken gemeenschappelijke regelingen
Sector/afdeling FAC-FIN
Datum 15 mei 2024
Zaaknummer 3753346

Postbus 18
7550 AA Hengelo

Omgevingsdienst Twente

Inleiding

OD Twente is een gemeenschappelijke regeling tussen de Twentse gemeenten en de provincie Overijssel voor de uitvoering van milieutaken. OD Twente behandelt voor haar deelnemers de aanvragen voor vergunningen in het kader van het omgevingsrecht (milieudeel en voor de provincie Overijssel ook het bouwdeel), toetst meldingen, houdt toezicht op en handhaaft de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. Daarnaast adviseert OD Twente haar deelnemers bij de opstelling van beleid en bij specifieke ontwikkelings- of uitvoeringsprojecten.

Jaarstukken 2023

In 2023 is voornamelijk voort geborduurd op eerder ingezette ontwikkelingen. De Omgevingswet vereiste een gewijzigde integrale aanpak. Processen en ICT-systemen zijn op deze werkwijze afgestemd. Specifieke werkprocessen, werkafspraken en sjablonen zijn intern aangepast. Na deze aanpassingen sluiten de processen aan op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Specifiek te noemen ontwikkelingen zijn de Omgevingswet per 1-01-2024, de Pilot omgevingstafel, Stikstofproblematiek en de doorontwikkeling VTH-samenwerking Twente.

Doelen en realisatie

De hoge realisatie binnen het (vraaggestuurde) programma Vergunningen in 2023 betekent niet dat we kunnen afschalen. De toestroom voor sommige vergunningenproducten is onverminderd hoog.

Binnen het programma toezicht zien we een sterke toename van het aantal klachtmeldingen dat door OD Twente is afgehandeld. Inwoners melden in toenemende mate hinder en overlast. Deze ontwikkeling heeft een negatieve invloed op de omgevingskwaliteit, aangezien hinder en overlast duiden op een lagere belevingswaarde en gebruikswaarde van de leefomgeving. Het overgrote gedeelte van alle klachten in Twente had afgelopen jaar betrekking op lucht of geluid. In Hengelo gaan heel veel klachten over de asfaltcentrale.

Het aantal handhavingscontroles is afgenomen. Dit geeft een licht vertekend beeld, omdat dit gedeeltelijk wordt veroorzaakt door de beperkte juridische capaciteit in het afgelopen jaar. Voor 2024 is er versterking binnen het juridisch team gerealiseerd.

De werkvoorraad binnen het programma Advies is veelal ingelopen. Er is instroom van nieuw personeel waardoor er structureel meer capaciteit is voor de adviezen. Met name voor de specialisaties geluid, geur en lucht is nu fors meer capaciteit beschikbaar.

De financiële kengetallen geven een goed beeld van een gezonde organisatie. De weerstandratio is aan de lage kant maar niet zorgelijk en het DB stelt voor om de Algemene reserve daarom te verhogen wat prima is.

Rechtsmatigheidsverantwoording: 7 gevallen van niet naleving van aanbestedingsregels geconstateerd met financieel gevolg van € 705.847. Deze zijn opnieuw aanbesteed of beëindigd.

Er is voldoende oog voor persoonlijke ontwikkeling, goede arbeidsomstandigheden en goed werkgeverschap. Dit resulteert dan ook in een laag Verlof & Verzuim van 3,57%.

Resultaat en resultaatbestemming

OD Twente heeft over 2023 een positief saldo gerealiseerd van € 454.000.

MEMO

Van Bert Lankheet, namens alle accounthouders
Onderwerp Beoordeling jaarstukken gemeenschappelijke regelingen
Sector/afdeling FAC-FIN
Datum 15 mei 2024
Zaaknummer 3753346

Postbus 18
7550 AA Hengelo

Verklaring resultaat

Er zijn in totaal € 515.000 meer baten gerealiseerd dan begroot. Voor 3 soorten bijdragen (Sociaal Plan, overige taken en derden) is niets begroot, terwijl hier € 584.000 aan baten zijn gerealiseerd. Vanuit de verklaringen is te herleiden waarvoor deze bedragen in rekening zijn gebracht. Het is de vraag of een begroting mogelijk is bij deze taken. ODTwente verklaart dat het hier incidentele baten betreft, o.a. voor gedetacheerd personeel met kortdurende contracten, die niet structureel begroot kunnen worden.

Aan de lastenkant zien we een nadeel van € 61.000. Dit bestaat uit voordelen bij het wagenpark (€ 82.000), overige kosten (137.000) en rentebaten (€ 173.000). Maar ook een fors nadeel van € 384.000 inzake ICT-lasten. De oorzaak betreft enerzijds een verschuiving van afschrijvingslasten naar ICT lasten omdat gekozen is voor software as a service (saas). Anderzijds was het licentiebudget niet aangepast aan de (forse) groei van de organisatie. Beide effecten zijn in de begroting van 2024 gecorrigeerd.

Een overschrijding op inhuur wordt nagenoeg gecompenseerd door besparingen op vaste loonkosten. Men is niet in staat om voldoende gekwalificeerd personeel te werven. Een deel inhuur moet blijven bestaan om fluctuaties in werk te kunnen opvangen.

Resultaatbestemming

Het dagelijks bestuur stelt voor:

- € 256.000 toevoeging aan de algemene reserve (opbouw tot hoogte berekende noodzakelijke weerstandsvermogen).
- € 198.000 - bestemmen voor teruggaaf aan de deelnemers.

Dit voorstel lijkt plausibel. Wij constateren dat er 4 bestemmingsreserves zijn gevormd met een totale waarde van € 696.000 per 1-1-2023, waar in 2023 nog weer € 250.000 aan toegevoegd is en waar slechts € 10.000 aan onttrokken is, waarmee eind 2023 € 936.000 is bestemd. We zien in de begroting 2024 dat het de bedoeling was, dat deze reserves al in 2023 zouden zijn ingezet en op nul zouden komen. Daarom is een onttrekking in 2024 niet geraamd. We concluderen dat onttrekking dan ook niet nodig is om de exploitatie rond te krijgen. Alle bestemmingsreserves hebben een kortdurend egaliseringskarakter. De BR Omgevingswet is verhoogd naar € 298.000 terwijl veel aanpassingen aan deze wet juist in 2023 hebben plaatsgevonden.

Wij hebben ODTwente gevraagd of de bestemmingsreserves wellicht deels vrij zouden kunnen vallen in de algemene reserve en daarmee wel in het weerstandsvermogen zouden moeten worden opgenomen. Een deel van het antwoord is al gegeven in het voorstel van ODTwente om de BR werkvoorraad van € 350.000 op te heffen en aan gemeenten terug te betalen. ODTwente geeft verder aan, dat de overige 3 reserves zoals bestemd ingezet zullen worden en voldoen aan de kaders van een bestemmingsreserve. De BR Omgevingswet is op het niveau gehouden van € 300.000 i.v.m. de onzekerheid omtrent de nog te verwachten kosten in het eerste jaar van de nieuwe OW. Deze reactie volstaat voor nu om toch in te stemmen met de resultaatbestemming.

Risicomanagement

ODTwente komt € 156.000 tekort in de algemene reserve voor een weerstandsratio van 1,0, waarbij alle risico's met eigen vermogen zijn afgedekt. Een externe deskundige partij, Baker Tilly, heeft de risicoanalyse getoetst. Als de resultaatbestemming ongewijzigd wordt vastgesteld komt de weerstandsratio weer op het peil voor een oordeel voldoende. De financiële kengetallen geven geen reden tot commentaar.

Begroting 2025 en meerjarenbeeld 2026-2028

Belangrijke ontwikkelingen 2025-2028

De aanbevelingen van de commissie Van Aartsen en de rapporten van de Algemene Rekenkamer hebben als aanbeveling dat veiligheidsregio's robuuster moeten worden. Dit leidt tot het gevoel van

MEMO

Van Bert Lankheet, namens alle accounthouders
Onderwerp Beoordeling jaarstukken gemeenschappelijke regelingen
Sector/afdeling FAC-FIN
Datum 15 mei 2024
Zaaknummer 3753346

Postbus 18
7550 AA Hengelo

urgentie bij het Rijk, IPO, VNG en Omgevingsdienst NL dat het VTH-stelsel nú versterkt moet worden. Een toets bij ODTwente gaf aan, dat nog niet aan alle robuustheidscriteria wordt voldaan. Om per 2026 wel te voldoen is een plan van aanpak opgesteld, waarbij o.a. gestreefd wordt naar:

- Een hoger opleidingsbudget, van 2% naar 3%
- Het kunnen faciliteren van een grotere inbreng van taken door gemeenten

ODT neemt de norm van 3% (van de personeelskosten, in 2 jaren te verhogen) als opleidingsbudget aan vanuit de robuustheidsscan. Dit lijkt ons ruim, mede gezien de uitdaging om personeel te werven op de krappe arbeidsmarkt.

Gemeenten bepalen zelf of ze taken overdragen aan ODT. Het is constructief om deze landelijk aanbevolen ontwikkeling te steunen. We moeten als gemeenten onze eigen financiële uitdagingen voor komende jaren wel betrekken in de keuze of we dit ook daadwerkelijk met extra geld honoreren. Taken verschuiven naar ODT kan uiteindelijk kostenneutraal zijn, als we die zelf niet meer uitvoeren.

Om efficiënter te worden wil ODTwente risicogericht werken. Risicoscans, waarbij de kans dat een bedrijf negatieve milieueffecten veroorzaakt en hun naleefgedrag bij tekortkomingen bepaalt dan de prioriteit van controleren.

Vanuit het projectplan Energie en duurzaamheid 2023-2026 wordt vorm gegeven aan de energiebesparingsplicht voor bedrijven. Met extra adviseurs en controleurs (7 fte) wordt deze expertise opgebouwd. In het meerjarenperspectief is dit project niet structureel doorgetrokken.

Financiële aspecten 2025-2028 (bij de GR zelf)

Na de herijking financiering (in 2024) betalen we wat we geleverd krijgen op basis van afgenomen uren dienstverlening. Ook bij vraaggestuurde producten zoals klachten & meldingen en vergunningsaanvragen vindt verrekening achteraf plaats.

De gemeentelijke adviezen voor loon- en prijsindexering zijn opgevolgd.

ODTwente wordt in de energie en duurzaamheidscontroles t/m 2026 gesteund door rijksfinanciering in de vorm van SPUK-gelden als gemeenten eenzelfde bedrag inleggen. Vanaf 2027 is er nog niet begroot voor deze activiteit, omdat de landelijke financiering nog niet bekend is.

Gemeentelijke bijdrage 2025-2028

Onze standaardbijdrage stijgt met € 128.000 t.o.v. 2024. Hiervan is € 120.000 het effect van loon- en prijsstijging en daarmee acceptabel en € 8.000 een beleidskeuze. Daarnaast wordt gevraagd een energiebijdrage van € 73.000 te betalen als co-financieringseis vanuit de SPUK-regeling energie. De totale stijging van de bijdrage bedraagt € 201.000. De energiebijdrage is tot 2025 verantwoord in de budgetten voor duurzaamheid in de gemeentebegroting. In de Zomernota wordt deze bijdrage voor 2025 en 2026 meegenomen in de integrale afwegingen.

Beleidsvoornemen	Keuze	Bedrag GR	Bedrag (ca) Hengelo	Opmerking
Verhoging opleidingsbudget	ja	€ 75.000	€ 6.000	Vanuit robuustheid een eis, de norm van 3% personeelskosten is ruim. Het AB heeft ingestemd met het plan.
Verhoging energiebijdrage	ja	€ 580.000	€ 73.000	De bijdrage wordt vanuit duurzaamheid bekostigd.
		€ 655.000	€ 79.000	

Suggestie voor zienswijze begroting 2025 en meerjarenperspectief

Wij zien geen aanleiding om een zienswijze in te dienen.

MEMO

Van Bert Lankheet, namens alle accounthouders
Onderwerp Beoordeling jaarstukken gemeenschappelijke regelingen
Sector/afdeling FAC-FIN
Datum 15 mei 2024
Zaaknummer 3753346

Postbus 18
7550 AA Hengelo

Regionaal Bedrijventerrein Twente

Inleiding

Regionaal Bedrijventerrein Twente (RBT oftewel Bedrijventerrein XL) is een gemeenschappelijke regeling waarin de gemeenten Enschede, Hengelo, Almelo, Borne en de provincie Overijssel deelnemen. Omdat dit bedrijventerrein in feite een grondexploitatie is, wordt deze in de jaarlijkse actualisaties grondexploitaties meegenomen en toegelicht. Daarom volstaan we hier met informatie gericht op de raadsbevoegdheid om een zienswijze op de begroting in te dienen. U dient zich daarbij te realiseren, dat er tot nu toe geen structureel sluitende baten en lasten verwacht werden, maar dat een doel op lange termijn wordt van de exploitatie gediend, nl. bedrijvigheid en werkgelegenheid in Twente. Vanaf 2021 zijn de jaarlijkse resultaten en die op einddatum exploitatie voordelig.

Jaarstukken 2023

Doelen en realisatie

In 2023 is 12,5 hectare uitgegeven middels erfpacht en is de bestaande huurovereenkomst voor de containerterminal uitgebreid. Over de nog resterende kavels is een overeenkomst tot uitgifte gesloten of is RBT vergaand in gesprek. Naar verwachting worden dan ook de laatste kavels op het XL Businesspark in 2024 afgenomen en daarna bebouwd, waarmee de gemeenschappelijke regeling vervolgens in 2024/2025 kan worden afgesloten. De oorspronkelijke doorlooptijd was tot 2036.

In 2023 is de nieuwe openbare kade in gebruik genomen, waarmee meer capaciteit is gecreëerd voor de afhandeling van containers. Naar verwachting zullen de komende jaren een aanzienlijk groter aantal containers over water worden vervoerd, waarmee een flinke bijdrage zal worden geleverd aan CO2-reductie.

De versnelde uitgave van kavels en nieuwbouw van meerdere panden zal de komende jaren leiden tot een aanzienlijke toename van het aantal medewerkers op het XL Businesspark en heeft tevens geleid tot een verbetering van het financiële resultaat.

De energiecongestie (meer teruglevercapaciteit uit zonnepanelen dan het netwerk aankan) is nog steeds een belangrijk item in gesprekken met netwerkbeheerders, provincie en bedrijven op het XL Businesspark. Het opzetten van een Energy Hub met mogelijkheden van optimaliseren van vraag en aanbod in combinatie met (tijdelijke) opslag van energie in batterijen en mogelijk waterstof wordt momenteel onderzocht.

De jaarrekening is gecontroleerd door Eshuis Registeraccountants. De accountant stelt zich op het standpunt dat hij geen verklaring kan afgeven omdat de regelgeving voor de accountant van de BBV en BADO (Besluit Accountants Decentrale overheden) omtrent rechtmatigheid nog landelijk niet geregeld is. Voor wat betreft de inhoudelijke toets wordt geen probleem voorzien door de accountant.

Resultaat en resultaatbestemming

Afgelopen jaar werd een winst van € 11,6 miljoen begroot, op eindwaarde per 31-12-2025. De geactualiseerde grondexploitatie sluit op een winst van € 11,9 miljoen op eindwaarde per 31-12-2025 en verbetert dus met 0,3 miljoen op eindwaarde. De belangrijkste reden voor verbetering van de grondexploitatie is dat de uitgifte plaatsvond tegen een hogere prijs dan begroot. In 2016 werd verwacht dat het project in 2036 zou worden afgerond met een verlies van € 36,6 miljoen. Naar de huidige inzichten wordt de grondexploitatie in 2025 met een winst van € 11,9 miljoen afgesloten.

In 2023 is een batig resultaat gerealiseerd van € 2.646.000. Dit resultaat betreft voordelen bij de exploitatie van erfpachtgronden (€ 1.656.000), het parkmanagement (€ 568.000) en de winst die in 2023 op de grondexploitatie wordt genomen (€ 2.155.000). En moet worden verminderd met nadelen bij de afwaardering van parkmanagementvoorzieningen (€ 300.000), de afdracht voor bovenwijkse voorzieningen (€ 749.000 en de vennootschapsbelasting (€ 683.000).

MEMO

Van Bert Lankheet, namens alle accounthouders
Onderwerp Beoordeling jaarstukken gemeenschappelijke regelingen
Sector/afdeling FAC-FIN
Datum 15 mei 2024
Zaaknummer 3753346

Postbus 18
7550 AA Hengelo

Aan het Algemeen Bestuur wordt voorgesteld om:

- het exploitatieresultaat met betrekking tot het tijdelijk beheer van parkmanagement voorzieningen (€ 568.000) te storten in de bestemmingsreserve parkmanagement. Deze bestemmingsreserve is bij vaststelling van de jaarrekening 2019 ingesteld en hierin wordt jaarlijks het verschil tussen de door bedrijven betaalde contributie en de gerealiseerde uitgaven verrekend.
- het restant (€ 2.078.000) te storten in de algemene reserve. Door net als voorgaand jaar het resultaat binnen RBT te reserveren, wordt het aantrekken van nieuwe leningen zoveel mogelijk voorkomen.

Risicomanagement

Hierna wordt een toelichting gegeven op de risico's per programma en de mate waarin eventuele tegenvallers kunnen worden opgevangen.

Er wordt jaarlijks een risicoprofiel vastgesteld door het Algemeen Bestuur. Ter bepaling van dit profiel is een financiële risicoanalyse uitgevoerd, waarmee de grondexploitatiebegroting (en daarmee het begrote resultaat) in een breder perspectief wordt geplaatst. Dit op basis van een monte carlo simulatie. Uit deze (rekenkundige) analyse volgt dat het eindresultaat zich met 80% zekerheid in een bandbreedte begeeft van + € 0,8 miljoen (een winst van € 12,7 miljoen) en - € 1,2 miljoen (een winst van € 10,7 miljoen) op eindwaarde per 31-12-2025. Daarbij zijn de meest extreme scenario's buiten beschouwing gelaten. Doordat jaarlijks een groter aandeel in de totale kosten en opbrengsten wordt gerealiseerd neemt het effect en de bandbreedte van risico's af. Een belangrijk risico betreft de aansluitmogelijkheden op het elektriciteitsnet en het effect daarvan op de uitgifteplanning. Enexis heeft aangegeven op dit moment geen transportcapaciteit voor afname en/of teruglevering aan grootverbruik aansluitingen (>3x80 ampère (A)) te kunnen aanbieden. TenneT en Enexis voeren daarom samen congestieonderzoeken uit met als doel om middels congestiemanagement extra transportcapaciteit te creëren. De uitkomsten daarvan zijn nog niet beschikbaar en tevens is er nog geen inzicht in de alternatieve oplossingen, die nu worden onderzocht.

In de risicoanalyse is rekening gehouden met een scenario dat de uitgifte trager verloopt dan nu verondersteld. In 2021 was voor het eerst sprake van een winstgevende grondexploitatie. Het BBV schrijft voor dat deze winst geleidelijk wordt genomen, naar rato van de voortgang van het project. Dit op basis van de methode percentage of completion', waarbij enkel winst wordt genomen waarover voldoende zekerheid bestaat. Op basis van de door de commissie BBV vastgestelde spelregels is t/m 2022 een winst van € 7,9 miljoen genomen en wordt in 2023 een winst van (afgerond) € 2,2 miljoen genomen.

Begroting 2025 en meerjarenbeeld 2026-2028

Belangrijke ontwikkelingen 2025-2028

De komende jaren wordt eveneens een positief exploitatieresultaat voorzien. Verwachting is dat de laatste uitgaven plaatsvinden in 2025.

Opheffen gemeenschappelijke regeling na sluiten grondexploitatie

Het algemeen Bestuur heeft in haar vergadering van 13 december 2023 het voornemen uitgesproken om de gemeenschappelijke regeling op te heffen en daarbij de ambitie uitgesproken om dit per 31-12-2024 te effectueren. De gevolgen van opheffing zijn op dit moment nog niet duidelijk. Om die reden is in de begroting en jaarstukken rekenkundig verondersteld dat de gemeenschappelijke regeling wordt voortgezet. Dit ook zodat de begroting als bouwsteen kan fungeren voor tussen de deelnemers te maken afspraken over de overdracht van activiteiten.

Het AB heeft het DB opdracht gegeven om de opheffing per 31 december 2024 te effectueren. Een extern adviseur, tevens redacteur opheffingsplan, stelt in samenwerking met deelnemers het opheffingsplan op. De vaststelling van het opheffingsplan wordt geagendeerd in de AB-vergadering van 3 juli 2024. Voorafgaand aan deze AB-vergadering wordt van de deelnemers verwacht dat zij de goedkeuring hebben verkregen van hun colleges.

MEMO

Van Bert Lankheet, namens alle accounthouders
Onderwerp Beoordeling jaarstukken gemeenschappelijke regelingen
Sector/afdeling FAC-FIN
Datum 15 mei 2024
Zaaknummer 3753346

Postbus 18
7550 AA Hengelo

Vanaf januari 2024 is de projectgroep onder begeleiding van de projectleider tot een opheffingsplan gekomen waarin de voorgestelde procedure en spelregels ten aanzien van de opheffing van het RBT zijn beschreven. De activiteiten bestaan o.a. uit het maken van afspraken over de overname van onder meer de openbare ruimte, de nog uit te geven bedrijfskavels, de parkmanagementvoorzieningen, de erfpachtportefeuille en de andere door RBT aangegane verplichtingen.

Het plan bevat daarnaast een algemene beschrijving van de boedel per opheffingsdatum, een planning en globale kostenraming. Daarnaast is conform het verzoek van het AB een paragraaf in het opheffingsplan opgenomen over de opheffing van de GR RBT in relatie tot de intentie om een XL Businesspark 2.0 te ontwikkelen in het naastgelegen gebied.

Financiële aspecten 2025-2028 (bij de GR zelf)

De komende jaren wordt een positief exploitatieresultaat voorzien. In de jaren 2024 en 2025 wordt een aan gemeenten uitkeerbare winst verwacht van respectievelijk € 674.000 en € 1.101.000. In dit scenario zijn de afdrachten aan het fonds bovenwijkse voorzieningen al als lasten genomen. Tot nu toe betaalden de deelnemers hier jaarlijks voor. Ook de lasten van afwaardering van parkmanagementvoorzieningen zijn in de exploitatie van het RBT gedekt.

Als de totaal verwachte winst aan gemeenten wordt uitgekeerd, rekening houdend met wat al eerder is uitgekeerd, kan volgende een inschatting zijn, gebaseerd op de (meerjaren)begroting(en) en jaarrekening 2023 van RBT. Dit beeld is exclusief alle kosten die nog te maken hebben met de liquidatie, eventuele winsten die achter moeten blijven na liquidatie en eventueel overige opbrengsten. De bedragen zijn duizendtallen.

RBT Winstuitkering	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Totaal
Winst	912	2.293	4.744	2.646	1.381	1.739	13.715
Winstuitkering RBT		2.000				11.715	13.715
Winstuitkering Hengelo		460				2.694	3.154

De meerjarenraming loopt door na 2025. Dan is de grondexploitatie afgesloten, maar zullen de andere activiteiten, erfpachtbedrijf en parkmanagement t/m 2028 nog steeds een voordelig saldo laten zien van jaarlijks gemiddeld (afgerond) € 880.000. De wijze waarop gemeenten nog meedelen in de nog te realiseren resultaten na 2025 zal onderdeel van de afspraken bij liquidatie zijn.

Gemeentelijke bijdrage 2025-2028

We dragen niet meer bij, omdat zoals hierboven blijft de exploitatie winstgevend is. De ingeschatte uitkering die we nog kunnen ontvangen is op basis van de jaarstukken 2023, bijgestelde begroting 2024 en begroting 2025 € 2.694.000. De disclaimers zijn hierboven genoemd.

Suggestie voor zienswijze begroting 2025 en meerjarenperspectief

Met alle signalen op "groen" en de zorg die het DB betracht bij het afwikkelen van de GR zien wij op basis van onze analyse van de begroting geen aanleiding om u te adviseren een zienswijze in te dienen.

Aan de gemeenteraden en colleges van de gemeenten
Almelo, Borne, Dinkelland, Enschede, Haaksbergen,
Hellendoorn, Hengelo, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal,
Rijssen-Holten, Tubbergen, Twenterand en Wierden

Postadres:
Gemeente Almelo
Postbus 5100
7600 GC Almelo

Bezoekadres:
Haven Zuidzijde 30
7607 EW Almelo

telefoon: **(0546) 54 11 11**
e-mail: **gemeente@almelo.nl**
internet: **www.almelo.nl**

Uw brief	Uw kenmerk	Ons kenmerk	Datum
		UIT - 114909	2 mei 2024
Bijlage(n)	Doorkiesnummer	Behandeld door	Zaaknummer
1	06-25744097	Y. Engbers	

Onderwerp

Aanbiedingsbrief QuickScan jaarstukken verbonden partijen 2024

Geachte leden van de raad / college,

Voor u ligt de achtste QuickScan Gemeenschappelijke Regelingen. Deze editie van de QuickScan is uitgevoerd in opdracht van (de gezamenlijke rekenkamers van) Almelo, Borne, Dinkelland, Enschede, Haaksbergen, Hellendoorn, Hengelo, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Rijssen-Holten, Tubbergen, Twenterand en Wierden. Daarmee doen alle 14 Twentse gemeentes mee. De QuickScan is uitgevoerd door Johan de Kruijf, lid van de Rekenkamer Enschede.

Inhoud

Deze QuickScan voorziet u als raadslid van een onafhankelijke, kritische blik op de jaarrekeningen en voorlopige begrotingen van een aantal gemeenschappelijke regelingen waarin uw gemeente participeert. De gemeenschappelijke regelingen bieden deze jaarstukken jaarlijks aan de gemeenteraden aan. De gemeenteraad is wettelijk in de gelegenheid om eventuele wensen en bedenkingen bij deze stukken kenbaar te maken. Deze QuickScan gaat in op de jaarstukken van de volgende Gemeenschappelijke Regelingen:

- Gemeentelijk Belastingkantoor Twente (GBTwente)
- Omgevingsdienst Twente (ODT)
- Recreatieschap Twente
- SamenTwente
- Stadsbank Oost-Nederland (SON)
- Veiligheidsregio Twente (VRT)
- Regionaal Bedrijventerrein Twente (RBT)/XL Businesspark
- Openbaar Lichaam Crematoria Twente (OLCT)
- Sociaal Werkleerbedrijf Midden Twente (SWB)
- Technology Base Twente

Een afschrift van deze brief en de QuickScan wordt gestuurd aan de besturen van de bij de QuickScan betrokken Gemeenschappelijke Regelingen.

Aanleiding tot QuickScan

Voor de uitvoering van bepaalde taken hebben gemeenten zich verbonden met andere partijen. Er zijn uiteenlopende redenen waarom gemeenten ervoor kiezen om een gemeentelijke taak niet door de gemeente zelf uit te laten voeren, maar door een derde rechtspersoon. Wanneer gemeenten gezamenlijk een gemeentelijke taak extern beleggen, worden schaalvoordelen veelal als reden aangevoerd, maar ook de noodzaak om slagvaardig te handelen. Het op afstand plaatsen van de uitvoering brengt met zich mee dat de controle daarop door de gemeente(raad) afneemt.

Elk jaar ontvangen de gemeenten die deelnemen in een gemeenschappelijke regeling, de jaarrekening en voorlopige begroting van die betreffende regeling. Volgens art. 34b van de Wet op de gemeenschappelijke regelingen (Wgr) moet dat sinds 2024 in de eerste week van april gebeuren. Colleges en/of gemeenteraden kunnen vervolgens – indien gewenst – een zienswijze indienen of wensen, bedenkingen en/of gedachten uiten ten aanzien van deze stukken. Het college van B&W kan de raad adviseren om op een bepaalde manier op de stukken te reageren. Mogelijk heeft u bij het aanbieden van de jaarstukken al een reactie van het college ontvangen of ontvangt u die binnenkort.

QuickScan als hulpmiddel

Per gemeenschappelijke regeling bevat de QuickScan een korte analyse en suggesties voor vragen die u aan uw college kunt stellen. De rekenkamers vinden het belangrijk om u vanuit governance perspectief een onafhankelijke, kritische en externe blik op de jaarstukken te bieden. Daarvoor is deze QuickScan bedoeld. De QuickScan is daarmee aanvullend ten opzichte van een eventueel collegeadvies. In de QuickScan gaat het vooral om verantwoorden (jaarrekeningen 2022) en sturen (begrotingen 2024), terwijl u ook kunt nagaan of het college zijn beheersmatige en toezichthoudende taak goed vervult.

Dat gezegd hebbende, nodigen wij u uit om deze QuickScan niet als *enige* leidraad voor uw beoordeling en eventuele zienswijze te zien. Wij nodigen u uit om ook uw *eigen* inzichten te verwerven, bijvoorbeeld door het stellen van (technische) vragen of door een eigen (fractie- of raads)specialist te raadplegen.

Uw rol

In de komende weken komen de jaarstukken in uw gemeenteraad aan de orde. Hierbij kunt u de reactie van uw eigen college en deze QuickScan gebruiken. Het is uiteindelijk aan de gemeenteraden zelf óf en op welke punten deze een zienswijze willen indienen.

Mocht u vragen hebben over de inhoud van de QuickScan of de toepasbaarheid hiervan, dan raden wij u aan om contact op te nemen met uw griffie en/of één van de initiërende lokale rekenkamers.

Presentatie quick scan – 14 mei in Almelo

Zoals eerder aangekondigd, vindt op dinsdag 14 mei van 21:00 – 22:00 uur (uiterlijk tot 22:30 uur) een presentatie plaats van de quick scan in de raadzaal van de gemeente Almelo. De presentatie wordt verzorgd door Almeloos rekenkamerlid de heer Manuel Konijnendijk. Alle Twentse raadsleden zijn hierbij van harte welkom. Er is volop ruimte om vragen te stellen. We verzoeken u vriendelijk om zich aan te melden voor deze bijeenkomst, heel graag uiterlijk 9 mei, via rekenkamer@almelo.nl. Wilt u bij uw aanmelding ook uw eventuele vragen al vermelden, dan kunnen deze zoveel mogelijk meegenomen worden in de presentatie. Vragen die niet beantwoord kunnen worden tijdens de bijeenkomst, worden achteraf schriftelijk beantwoord.

De presentatie tijdens dit beeldvormende beraad is daarnaast [hier](#) (via almelo.nl/gemeenteraad) live te volgen en/of terug te kijken.

Indien u vragen hebt over dit proces kunt u contact opnemen via rekenkamer@almelo.nl.

Met vriendelijke groet,

Namens de (Rekenkamers van de) gemeente Almelo, Borne, Dinkelland, Enschede, Haaksbergen, Hellendoorn, Hengelo, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Rijssen-Holten, Tubbergen, Twenterand en Wierden

Jan Mastwijk,
voorzitter Rekenkamer Almelo

Quick scan gemeenschappelijke regelingen 2024

In opdracht van de Rekenkamer(commissie)s van Almelo, Dinkelland, Enschede, Haaksbergen, Hengelo, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal en Tubbergen alsmede van de gemeenteraden van Borne, Hellendoorn, Rijssen-Holten, Twenterand en Wierden.

J.A.M. de Kruijf

1 mei 2024

1	INLEIDING	4
2	KERNPUNTEN	4
2.1	Algemeen	4
2.2	GBTwente	4
2.3	Omgevingsdienst Twente	4
2.4	OLCT	5
2.5	Recreatieschap Twente	5
2.6	Samen Twente.....	5
2.7	Stadsbank Oost Nederland	5
2.8	Veiligheidsregio Twente	5
2.9	Euregio	6
2.10	RBT-I	6
2.11	Technology Base Twente.....	6
2.12	SWB	7
3	ALGEMENE OPMERKINGEN	7
3.1	Kadernota's en druk op gemeentefinanciën	7
3.2	Personeelskosten.....	8
3.3	Ondercapaciteit.....	8
3.4	Prestatiegegevens en financiële cijfers	9
3.5	Algemene reserve	9
3.6	Rente	9
4	GEMEENSCHAPPELIJKE REGELINGEN MET VEEL DEELNEMERS.....	10
4.1	GBTwente	10
4.2	Omgevingsdienst Twente	12
4.3	Crematorium (OLCT).....	14
4.4	Recreatieschap Twente	14
4.5	Samen Twente.....	15
4.6	Stadsbank Oost Nederland (SON)	18
4.7	Veiligheidsregio Twente (VRT).....	20
4.8	Euregio	22

5	SAMENWERKINGSVERBANDEN MET EEN BEPERKT AANTAL DEELNEMERS	23
5.1	RBT/Port of Twente	23
5.2	Technology Base Twente	25
5.3	SWB	27

1 Inleiding

Zoals inmiddels traditie wordt in opdracht van de gezamenlijke rekenkamers in Twente een quick scan bij de begrotingen en jaarstukken van de verschillende Twentse gemeenschappelijke regelingen (GRn) opgesteld. De opzet van het document is als volgt. Hoofdstuk twee bevat een samenvatting van de kernpunten. Hoofdstuk 3 gaat over onderwerpen die alle GRn aangaan. Daarna volgen in hoofdstuk 4 de bevindingen over de GRn waar de meeste gemeenten in deelnemen en hoofdstuk 5 gaat in op bevindingen over GRn die voor slechts enkele gemeenten van toepassing zijn.

2 Kernpunten

In dit hoofdstuk staan de kernpunten uit de bevindingen.

2.1 Algemeen

- Verantwoord standaard op basis van gemiddelde formatie en maak een eenduidige afspraak over de grondslag van het berekenen van personeelskosten
- Geef bij onderbezetting in de begroting aan waar prioriteiten in de taakuitvoering liggen
- Neem in begrotingen en jaarrekeningen vergelijkende cijfers op van voorafgaande jaren
- Heroverweeg de afspraken over de normering van de algemene reserve

2.2 GBTwente

- Denk na over grenzen aan de inhuur van derden en hanteer eventueel een taakstellend budget
- Maak afspraken over de nu niet in de begroting opgenomen, maar wel te verwachten rentebaten
- Bezie of het nodig is om afspraken te maken over de vraag wanneer werkvoorraden zo groot zijn dat er eigenlijk sprake is van incidenteel werk.
- Bezie welke leerpunten er te halen zijn uit het project Bedrijfsinvesteringszone Almelo voor andere gemeenten.

2.3 Omgevingsdienst Twente

- Zorg voor inzicht in het takenpakket en de prioriteiten in de begroting
- ODT heeft nog een taakstelling (€ 336.000) die niet is ingevuld en waar geen toelichting op is gegeven.
- De kosten voor ICT zijn in 2025 bijna € 200.000 lager dan de werkelijke lasten 2023, terwijl de tekst daarover suggereert dat de meerkosten 2023 structureel zijn.

- Het bedrag voor personeel van derden is bijna 20% van het totale personeelsbudget, terwijl de toelichting weinig inzicht geeft in beschikbare personele capaciteit.
- Juist omdat een aantal taken door hogere besluitvorming niet tot uitvoering komen is een analyse van structurele en incidentele lasten noodzakelijk.

2.4 OLCT

- Er is een voorstel om € 35.000 aan de algemene reserve toe te voegen, terwijl daar geen onderbouwing voor is gegeven.

2.5 Recreatieschap Twente

- Inhoudelijk: wat is de rol van het Recreatieschap bij routenetwerken en wat betekent andere fietsmobilititeit voor het maken van routenetwerken?
- Er zijn geen prestatie indicatoren te vinden die iets zeggen over lange termijnvisie van de organisatie.
- Het recreatieschap kent in totaal € 360.000 aan taakstellingen die niet zijn ingevuld. Voornemens om dat wel te doen zijn er niet.
- Voer het gesprek over het gewenste kwaliteitsniveau van onderhoud in relatie tot wat gemeenten zelf als aanvaardbaar kwaliteitsniveau voor onderhoud zien.
- Er is een aanvullende toelichting op de voorziening verlofsparen nodig.

2.6 Samen Twente

- Wat is straks de rol van gemeenteraden bij de financiële uitwerking van de kerntakendiscussie?
- Evenals bij GBTwente is er geen renteopbrengst uit schatkistbankieren opgenomen. Maak afspraken over de inzet van die redelijkerwijs te verwachten middelen
- De koersdocumenten OZJT en de nota Jeugdgezondheidszorg zijn uit 2016 respectievelijk 2015. Past dat nog anno 2024?
- Zorg voor kwalitatieve uitspraken over het uitgevoerde toezicht en de maatschappelijke effecten daarvan.

2.7 Stadsbank Oost Nederland

- Het financieel resultaat van de Stadsbank is dankzij een eenmalige BTW-meevaller positief.
- Er is al jaren sprake van een dalende lijn in zelfredzaamheid van burgers na schuldhelpverlening. Een bestuurlijk oordeel, mede in het licht van het beperkte aantal nazorgtaken lijkt wenselijk.
- In de begroting is een voornemen om investeringen in terreinen te realiseren zonder dat dit is toegelicht.

2.8 Veiligheidsregio Twente

- Hoe kan het dat er wel problemen bij de meldkamer Ambulance zijn en niet bij de Brandweer?

- Is er beleid op nazorg en trauma's na ernstige incidenten voor medewerkers; in de begroting en jaarverslag is er niets over terug te vinden.
- Maak meer inzichtelijk wat het gewenste aantal brandweervrijwilligers is naast het melden van het werkelijke aantal vrijwilligers.
- Wat is de logica om eerst een huisvestingplan en dan pas een beleidsplan te maken?
- Waarom is er geen voorziening groot onderhoud voor vastgoed?
- Zorg voor een set afspraken over hoogte en mogelijke inzet van een bestemmingsreserve langdurige crisis.

2.9 Euregio

- Bezie of het mogelijk is om inzicht te geven in het totaal aan beschikbare projectmiddelen en de doelen die daarmee moeten worden behaald.

2.10 RBT-I

- Het bestuur heeft besloten de GR op te heffen. Effectief betekent dit dat de huidige deelnemers moeten worden uitgekocht en dat een overheidspartij het erfpachtbedrijf moet overnemen. Dat vereist circa € 68 mln. financiering.
- Wat gaat er gebeuren met het restant van het investeringsbudget (geschat op € 1,8 mln.)?
- De activa die onder parkmanagement vallen zijn in 2030 afgeschreven, maar het is onwaarschijnlijk dat ze daarna niet meer nodig zijn. Ook dat leidt tot financieringsvraagstukken.
- In hoeverre is er sprake van werkgelegenheid voor arbeidsmigranten en de daaruit voortvloeiende knelpunten rondom huisvesting?
- Er is een berekening voor Vennootschapsbelasting gemaakt die erg hoog lijkt. Dat kan aanleiding zijn om een contra-expertise te vragen.

2.11 Technology Base Twente

- Grondexploitatie woningbouw: geen opmerkingen
- Grondexploitatie bedrijventerrein: de risico-analyse laat de effecten van vertraging goed zien. Hoe realistisch is afronden in 2031 nog?
- Luchthaven-activiteiten: er is een procedure gestart om groot onderhoud aan de landingsbaan uit te voeren. Soms zit het wel, soms niet in de begroting verwerkt. En is dit onderdeel van het lopende project PPS en integraal kostendekkende exploitatie?
- De investeringen voor 2024 zijn met € 0,5 mln. naar boven bijgesteld zonder toelichting.

2.12 SWB

- Zorg voor inzicht in structurele baten en lasten, vooral ook omdat de structurele exploitatieruimte negatief is.
- Zorg voor inzicht in de ontwikkeling van de WSW-capaciteit in relatie tot de kosten
- Waar ligt de grens van omzetgroei, mede in het licht van toenemende automatisering van werk?
- Herschikking van de huisvesting van SWB raakt mogelijk ook de begrotingen van de betrokken gemeenten via lagere huuropbrengsten.
- Door fouten in inkoopprocedures is het oordeel over rechtmatigheid bij de jaarrekening negatief.

3 Algemene opmerkingen

In dit hoofdstuk staan zes onderwerpen genoemd die voor alle GRn van belang zijn. De eerste vijf vragen actie van de GRn zelf of van de ambtelijke werkgroep financiën. Het punt over de rente is vooral een toelichting voor raadsleden.

3.1 Kadernota's en druk op gemeentefinanciën

Met de wijzigingen in de Wet Gemeenschappelijke Regelingen heeft u als raad meer tijd om tot een zienswijze te komen. Daarnaast wordt van de GRn gevraagd om uiterlijk 30 april (art. 34b Wet GR) een nota met algemene en beleidsmatige kaders aan de raden aan te bieden. Op basis van het beschikbare materiaal is vast te stellen dat de Stadsbank Oost Nederland en de Veiligheidsregio een document met de naam kadernota hebben aangeboden. Samen Twente heeft een document met 'knelpunten' beschikbaar gesteld, dat met enige goede wil in lijn met de bedoelingen van de wetgever is. De overige GRn hebben voor zover bekend geen kadernota aangeboden.

Die kadernota's raken uiteindelijk ook de financiële positie van gemeenten, zeker als er nieuwe claims in zitten. En dat levert spanning op met de nog voortdurende onzekerheid over de totale omvang van het gemeentefonds in de toekomst. In de voorjaarsnota van het kabinet is een voorstel gedaan om een deel van de zogenaamde opschalingskorting uit 2015 ongedaan te maken. Toch blijft staan dat het totaal van het gemeentefonds vanaf 2026 duidelijk lager (ca 3½ miljard)¹ is dan in 2024. Dat vraagt in de hele breedte van het decentraal bestuur om ambities te toetsen op dwingende noodzaak zowel financieel als, gezien vraagstukken rondom capaciteit, uitvoeringstechnisch. In dit verband is een voorbeeld in de risicoparagraaf bij de begroting van SWB te vinden die onder de noemer benarde financiële positie gemeenten een stelpost in hun risico's hebben opgenomen. Dat laat zien dat de organisatie zich bewust is van mogelijke knelpunten bij de gemeenten.

¹ Kamerstukken II 2023/24, 36550-B, nr. 2, p. 5

3.2 Personeelskosten

Verreweg de grootste kostenpost bij de meeste GRn zijn de personeelskosten. Vooraf wordt op basis van de kennis van dat moment (feitelijk ongeveer 1-1½ jaar voordat de begroting van kracht wordt) een inschatting gemaakt van de kostenontwikkeling voor personeel. De uniforme benadering van de uitgangspunten over lonen en prijzen, onder begeleiding van de ambtelijke werkgroep financiën, is een kracht in de Twentse samenwerking. Tegelijkertijd is het logisch dat wanneer er zo ver vooruit gekeken moet worden, afwijkingen door veranderingen in CAO-afspraken ontstaan. Het gaat er dan om, die afwijkingen goed toe te lichten.

De presentatie van SamenTwente op pagina 7 van de jaarrekening over het financieel resultaat met CAO-component en bijzondere componenten afzonderlijk is een voorbeeld van transparant maken wat er gebeurt.

Bij het doorlezen van alle stukken valt op dat er nog wel ruimte voor verbetering in de afspraken is. Ten eerste zou standaard rapportage moeten plaatsvinden op basis van de gemiddelde formatie gedurende het jaar. Op die manier ontstaat een beeld van de werkelijke capaciteit en of productieve uren (ODT) in de organisatie gedurende het jaar in plaats van enkel de toevallige bezetting aan het eind van het jaar. Het zorgt er ook voor dat de gemiddelde personeelskosten beter vergelijkbaar zijn. In de tweede plaats is een afspraak nodig over de grondslag voor het berekenen van de personeelskosten van openstaande vacatures. De ene organisatie rekent met het maximum van een schaal, een andere met twee periodieken daaronder. Zoiets maakt uit voor de financiële speelruimte vooraf, zeker als er veel vacatureruimte is, en daarmee ook voor de bijdragen die gemeenten aan de GRn moeten betalen.

3.3 Ondercapaciteit

Diverse organisaties melden onderbezetting bij het eigen personeel. Gezien de arbeidsmarkt is dat niet vreemd. Deels wordt dit opgevangen met ingehuurd personeel. Omdat ondercapaciteit waarschijnlijk een langdurig vraagstuk is, komt de vraag aan de orde of GRn (en gemeenten zelf ook) plannen zouden moeten maken om werkzaamheden te prioriteren en daarover zowel in de begroting en jaarrekening, bijvoorbeeld in de paragraaf bedrijfsvoering, te rapporteren. Gemeenteraden hebben dan ruimte om die prioritering te beoordelen en weten ook waar spanning staat op ambities en mogelijkheden om die ambities uit te voeren.

Op sommige deelterreinen geldt wellicht zelfs dat door gebruik te maken van elkaars capaciteit of door taken samen te brengen, knelpunten kunnen worden opgelost. Dat kan er ook voor zorgen dat functies die nu moeilijk vervulbaar zijn attractiever en beter beloond kunnen worden.

3.4 Prestatiegegevens en financiële cijfers

In de meeste begrotingen en jaarrekeningen zijn enkel gegevens over het relevante jaar (in dit geval dus 2023 voor het jaarverslag en 2025 voor de begroting) opgenomen. Om een goed beeld te krijgen van ontwikkelingen in de organisaties zou het wenselijk zijn om vergelijkende cijfers op te nemen. Het gaat dan bijvoorbeeld om belangrijke kengetallen maar ook om de financiële gegevens uit de laatste jaarrekening (in dit geval dus die van 2022). Bij de Stadsbank Oost Nederland zijn voor sommige kengetallen vergelijkende cijfers opgenomen, zelfs tot enkele jaren terug. Wat ook te overwegen valt is om, net zoals in het bedrijfsleven en ook bij publieke ondernemingen zoals Enexis gebruikelijk is, na de inleiding een overzicht met kengetallen over een aantal jaren op te nemen.

3.5 Algemene reserve

Er is mogelijk aanleiding om een herbezinning op de omvang van algemene reserves in relatie tot het weerstandsvermogen te starten. Op dit moment is de grondslag voor een algemene reserve het totaal van de lasten van een jaar. Bij de rijksoverheid is bij de agentschappen (eveneens op afstand geplaatste uitvoerders) de basisregel 5% van de gemiddelde omzet over de afgelopen drie jaren. Dat zorgt voor stabielere normen dan een berekening op basis van afwijkingen in een individueel begrotingsjaar. Verder is de vraag of de algemene reserve volledig tot de norm moet zijn opgebouwd. Sommige GRn lijken daar min of meer automatisch van uit te gaan. De vraag is of het storten van minder dan zeg € 100.000 in een algemene reserve zin heeft om risico's op te vangen. Het suggereert een schijnzekerheid ten opzichte van de potentiële risico's, zeker in de wetenschap dat wanneer er echt een groot probleem is, de achtervang altijd bij de gemeenten terecht komt. In verband hiermee mag ook wel worden nagedacht over het meenemen van brede maatschappelijke risico's in het weerstandsvermogen. Als er een gezondheids crisis of een zware IT-hack is, dan is de reserve die beschikbaar is nooit voldoende en zijn andere oplossingen nodig. Dat wil niet zeggen dat de risico's niet moeten worden onderkend en er beheersmaatregelen nodig zijn, wel dat dergelijke risico's in geld uitdrukken weinig zinvol is.

3.6 Rente

De tijd van gratis geld is voorbij, de afgelopen 2 jaar is de rente gestegen naar een min of meer langjarig normaal niveau van 3 à 4%. Diverse GRn schrijven over toenemende rentelasten. Op zichzelf is dat een relevant punt.

De rentelasten van een organisatie veranderen feitelijk pas wanneer er een lening wordt aangetrokken of moet worden geherfinancierd. Over die specifieke nieuwe lening wordt dan de nu geldende rente betaald. De rente over de andere leningen blijft onveranderd, tenzij de renteafspraak is gebaseerd op een vorm van korte rente. Het is daarmee niet zo dat wanneer een organisatie een lening portefeuille heeft van € 10 miljoen en de rente 1% stijgt, de rentelasten dan stijgen met € 100.000. De werkelijke

stijging van de rentelasten hangt af van de rente van de oude lening en de rentelasten van de nieuwe lening die wordt aangetrokken.

4 Gemeenschappelijke regelingen met veel deelnemers

In dit hoofdstuk staan opmerkingen over gemeenschappelijke regelingen waar de meeste of alle Twentse gemeenten bij zijn aangesloten.

4.1 GBTwente

GBTwente verzorgt voor tien gemeenten de heffing van lokale belastingen. Voor Bronkhorst en Berkel-land is de keuze gemaakt om dat op contractbasis te doen, de overige acht gemeenten zijn deelnemer in de gemeenschappelijke regeling. Om die reden zijn gegevens in de begroting en de jaarrekening gesplitst naar het deel voor de GR en het deel op contractbasis.

In financiële zin waren de lasten in 2023 ongeveer € 15 mln., de lasten stijgen door met name loon- en prijsontwikkeling naar € 16,5 mln in 2025. In de inleidende paragraaf is al het nodige gezegd over de toelichting op loonkosten. Ook bij GBTwente is ruimte om meer inzicht te geven in de relatie tussen loonkosten en werkelijke gemiddelde bezetting, waarbij overigens de tabel op pagina 13 van de begroting al behulpzaam is. Net zoals bij SamenTwente en de Veiligheidsregio zou ook hier een overzicht van kostensoorten bijdragen aan inzicht in de begroting.

In het voorstel voor resultaatbestemming is opgenomen om € 791.000 toe te voegen aan de reserves, met als doel compensatie te bieden voor de nog aan te passen begroting 2024. Achterliggende oorzaak is de loonontwikkeling. Om de genoemde € 791.000 te begrijpen is het nodig om het voorstel voor resultaatbestemming te lezen. Alleen daar is het volledig toegelicht; in de aanbestedingsbrief bij de jaarstukken staat geen verwijzing naar een vrijval van een al bestaande reserve die onderdeel is van het totale pakket van resultaatbestemming. De hier gemaakte keuze voor resultaatbestemming is pragmatisch maar vraagt wel politieke aandacht. Door nu een reserve in te stellen in plaats van geld terug te storten naar gemeenten voorkomt men dat later in 2024 voor eenzelfde bedrag een beroep op de gemeenten moet worden gedaan om de kostenstijging uit de begrotingswijzing deels af te dekken.

Het thema onderbezetting is bij GBTwente van belang. In de begroting is ongeveer € 0,6 mln. niet ingevulde vacatureruimte opgenomen (p. 13 begroting). Dat moet ook gevolgen hebben voor de taakuitvoering, maar de toelichting daarop is afwezig. Eventueel is dit een kapstok om een taakstellend budget voor inhuur van derden als zienswijze mee te geven, met daarbij de vraag welke uitvoeringsrisico's de GBTwente loopt bij niet invullen van de capaciteit uit de vacatureruimte.

GBTwente kiest ervoor om geen rentebaten te begroten (p. 23 begroting). Bij een bankrekening met circa € 6 mln. geld voor schatkistbankieren (p. 37 begroting) is dat een conservatieve maatregel. Effectief betekent dit dat gemeenten op voorhand een te hoog voorschot aan GBTwente gaan betalen. De keuze is aan het bestuur, maar dan zou de eventuele meevaller die daaruit voortvloeit ook aan het einde van het jaar met de gemeentes moeten worden verrekend. Of er zou aanleiding moeten zijn om de begroting 2025 alsnog te wijzigen en daarover zienswijzen van de gemeenteraden te vragen. Nu bestaat het risico dat een meevaller uit rente ter compensatie van tegenvallers wordt ingezet.

GBTwente laat op pagina 36 van de begroting zien dat er ongeveer € 10.000 incidentele lasten zouden zijn. Daar zijn wel vragen bij te stellen op basis van de werkvoorraden die er nog uit 2023 zijn, met name rondom de bezwaar- en beroepsprocedures. Dit is vooral van belang als er ten opzichte van wat gemiddeld gebruikelijk is veel werkvoorraden zijn. Ook bij inhuur van derden kan de vraag worden gesteld hoe structureel deze lasten zijn. U zou de ambtelijke werkgroep financiën die de Gemeenschappelijke Regelingen beoordeelt kunnen vragen om na te denken over wat een normale overlopende werklust in de organisatie is en wat eigenlijk als incidenteel moet worden beschouwd. Dat biedt ook een handvat om op termijn te sturen op de structurele opgave van de organisatie. Dat is ook van belang omdat met het minder aantrekkelijk worden van de No Cure No Pay procedures hopelijk de bezwaarprocedures ook zullen afnemen.

Opvallend is dat er in de paragrafen in de begroting niets staat over ICT-beheer. In de risicoparagraaf (p. 19 begroting) staat wel dat het risico van cyberaanvallen in het benodigd weerstandsvermogen is meegenomen. In meer algemene zin zou het te overwegen zijn om brede maatschappelijke risico's zoals informatieveiligheid of een plotselinge maatschappelijke crisis buiten het weerstandsvermogen te houden. Dat wil niet zeggen dat er geen aandacht voor moet zijn, maar wanneer dit soort zaken zich voordoen is geld niet meer de eerste prioriteit zoals we de afgelopen jaren hebben moeten ervaren. Voor maatschappelijke veranderingen die de opgaven van de organisatie raken zoals veranderingen in de bevolking of belastinggrondslagen zou in risicoparagrafen aandacht kunnen zijn voor de wijze waarop de organisatie daarop kan anticiperen en bijsturen.

Tot slot enkele inhoudelijke onderwerpen. In de eerste plaats staat er in het jaarverslag op pagina 36 een opmerking over een belasting voor een Bedrijveninvesteringszone (BIZ-heffing) in Almelo. Wellicht zijn er andere gemeenten die soortgelijke plannen kennen. Probeer van elkaar te leren waarom in dit geval het draagvlak voor een dergelijke heffing toch niet voldoende bleek te zijn.

In een recent project van de NVRR (vereniging van rekenkamers) is gekeken naar klachtenafhandeling door gemeenten. Wellicht heeft de rekenkamer van uw gemeente ook deelgenomen aan dit onderzoek. Een van de zaken die uit [het rapport](#) naar voren kwamen was dat gemeenten vrij weinig weten over

klachten bij verbonden partijen zoals gemeenschappelijke regelingen. De rapportage van GBTwente (p. 40) en de Stadsbank (p. 32 van het jaarverslag) laat zien dat met weinig middelen al heel veel kan worden gezegd over de afhandeling van klachten.

Als laatste valt op dat het percentage gegronde bezwaren (p. 14 jaarverslag) voor reguliere bezwaren bijna 1 op 3 is. Hier is behoefte aan vergelijkende cijfers van GBTwente zelf of liefst ook van andere belastingorganisaties om een beeld te krijgen of dit percentage hoog is. Wellicht kan het ook helpen om inzicht te geven in de aard van de bezwaren om een betere afweging te kunnen maken of er aanleiding is voor een politieke discussie op dit punt.

4.2 Omgevingsdienst Twente

Afgelopen jaar hebben de gezamenlijke rekenkamers een [rapport](#) opgesteld over de Omgevingsdienst Twente. Een van de conclusies was dat er relatief weinig aandacht is voor de maatschappelijke effecten van het uitgevoerde toezicht en dat eerder inzet van middelen in de organisatie centraal staat. Dat is opnieuw te zien wanneer de jaarstukken worden bestudeerd. Er is veel aandacht voor inzet van uren voor bepaalde deeltaken, maar nauwelijks voor de effecten. In de begroting 2025 is zelfs helemaal geen onderbouwing van uren voor deeltaken terug te vinden. Voor een deel is dat laatste begrijpelijk, gezien het vroege stadium waarin een begroting moet worden ingediend. Tegelijkertijd zou wel mogen worden verwacht dat de organisatie enigszins laat zien waar de prioriteiten liggen als het gaat om de voorliggende opgaven. Dat is ook van belang omdat met name in het agrarische domein veel zaken stilliggen omdat besluitvorming van hogerhand nodig is. Wat laat ODT liggen wanneer er weer op vergunningverlening in het agrarisch domein moet worden gehandeld als men niet in staat is capaciteit toe te voegen?

Het takenpakket van een Omgevingsdienst is gemengd. Voor eenvoudige vergunningen onder de nieuwe omgevingswet kan zeker op basis van uren per product worden gewerkt. Voor toezicht en handhaving is dat een heel andere kwestie. Daar is uiteindelijk de vraag hoeveel capaciteit de gezamenlijke gemeenten voor toezicht en handhaving beschikbaar willen stellen, bepalend voor wat er mogelijk is. Pas daarna kunnen aan de hand van risicoprofielen van bedrijfstakken en gewenste mate van intensiteit van toezicht keuzes worden gemaakt. Inhoudelijk valt over toezicht verder op dat de Omgevingsdienst rapporteert dat zelfs de eigen norm van 80% van periodieke controles (p.11 jaarverslag) niet is gerealiseerd en dat men bleef steken op 71%. Hier speelt de beschikbare formatie volgens ODT een rol. Bij vergelijking tussen de jaarrekening 2022 en die van 2023 blijkt dat het aantal uren voor het programma Toezicht in 2023 circa 8.000 uur lager ligt dan in 2022. Dat duidt eerder op onderbezetting dan op gebrek aan toegestane formatie.

Vanuit maatschappelijk effect bezien is toezicht bovendien een moeilijk onderwerp. Toezicht zorgt ook voor spontane naleving en dat is moeilijker te meten dan het constateren van overtredingen. Sterker nog bij eenzelfde toezichts-intensiteit op jaarbasis zou het maatschappelijk effect moeten zijn dat het aantal overtredingen daalt. Om dat in beeld te krijgen zijn vergelijkende cijfers over meerdere jaren nodig. Dergelijke cijfers ontbreken in het jaarverslag. Hierover is ook in de quick scan van 2023 al een opmerking gemaakt.

Financieel bezien presenteert de Omgevingsdienst een positief resultaat van € 454.000. Daar zijn vijf opmerkingen bij te maken. Ten eerste wordt € 173.000 verklaard door niet geraamde rente-opbrengsten. Geschoond daarvoor is het resultaat € 281.000. Ten tweede heeft ODT nog een taakstelling (besparingsambitie, p. 37 jaarverslag) van € 336.000. Die is niet ingevuld noch toegelicht, ook niet in de begroting 2025. Ook dit kan aanleiding zijn voor een zienswijze. Ten derde is de bestemmingsreserve werkvoorraad uit 2022 niet ingezet om werkvoorraden te reduceren en wordt nu teruggegeven aan de gemeenten (p. 4 jaarverslag). Ten vierde is er een overschrijding op de kosten voor ICT van € 384.000 (p. 36 Jaarverslag). De toelichting suggereert dat die kostenstijging structureel is. In de begroting 2025 is het bedrag voor ICT bijna € 200.000 lager dan de realisatie in 2023. Dat lijkt niet op elkaar aan te sluiten. Tot slot valt op dat de inzet personeel van derden inmiddels ruim 20% van het totale personeelsbudget (p. 35 jaarverslag) beslaat. In de begroting is een specificatie van kosten van personeel niet uitgesplitst, waardoor niet goed valt te beoordelen hoe de verhouding ingehuurd en eigen personeel daar is. Anders dan bij andere Gemeenschappelijke Regelingen is er niet stilgestaan bij de ontwikkeling van de loonkosten in de organisatie. Ook dat is opvallend omdat ook ODT te maken moet hebben met de gevolgen van de CAO-aanpassingen. Hier is wellicht ruimte voor een zienswijze waarbij u ODT niet alleen vraagt kosten van personeel van derden te normeren, maar ook te laten zien welke taken dan mogelijk lagere prioriteit krijgen.

In brede zin is er ook behoefte aan inzicht in incidentele en structurele baten en lasten zoals andere Gemeenschappelijke Regelingen dat ook doen. Juist omdat sommige taken door externe besluitvorming niet tot uitvoering komen is inzicht gewenst in wat structureel en tijdelijk werk is.

Tot slot nog een opmerking over Energiebesparingsplicht. ODT heeft extra middelen vanuit het Rijk ontvangen om toezicht te houden op de energiebesparingsplicht door bedrijven. Op zichzelf is dat wel toegelicht. Dit onderwerp komt eind 2024, begin 2025 nog een keer terug omdat een aantal Twentse rekenkamers deelnemen aan een landelijk onderzoek naar dit onderwerp, dat in samenwerking met de Algemene Rekenkamer wordt uitgevoerd.

4.3 Crematorium (OLCT)

De Gemeenschappelijke Regeling OLCT is de eigenaar van Crematoria Twente. Los van wat administratiekosten is hier de winstuitkering van de Crematoria het belangrijkste onderdeel van de begroting en de jaarrekening. In 2023 was het exploitatiesaldo (in de kern de winstuitkering uit 2022) bijna € 100.000 hoger dan gebruikelijk is. Technisch gezien is het zo dat de winstuitkering pas in 2024 aan de deelnemers wordt betaald. Daarom staat op p. 15 van de jaarrekening de winst uit 2023 als toevoeging aan de Algemene reserve en is de onttrekking de winstuitkering die in 2023 is betaald op basis van de jaarrekening 2022.

In het voorstel staat dat het bestuur voorstelt om € 35.000 niet uit te keren maar in de Algemene Reserve te houden. Argumentatie ontbreekt. Dat is aanleiding voor vragen om een onderbouwing en kunt u uw eigen wethouder vragen daarover een standpunt in te nemen. Opvallend is overigens dat in de begroting 2025 de reserve volgens de balans stabiel blijft (p. 14). Kennelijk is het voornemen om de reserve te verhogen niet verwerkt.

4.4 Recreatieschap Twente

Het Recreatieschap is een relatief jonge organisatie die een aantal grote recreatieparken beheert en toeristische routenetwerken uitzet en ontwikkelt.

Inhoudelijk valt op dat er wel iets wordt gezegd over het bestemmingplan Het Lageveld in Wierden, maar niet over het bestemmingsplan voor 250 recreatiewoningen bij het Rutbeek dat ter besluitvorming voorligt (maart/mei 2024). Dat lijkt voor deze organisatie toch een minstens zo belangrijke kwestie te zijn als die van Het Lageveld en had zeker in de begroting 2025 wat aandacht verdiend.

Op pagina 12 (jaarverslag 2023) is verder sprake van nieuw beleid rondom routenetwerken. Op zichzelf is beleid herzien geen probleem. Toch roept het wel vragen op. Ten eerste wat nu precies de rol van het Recreatieschap op het punt van routenetwerken is: enkel borden en bewegwijzering of ook andere vormen van onderhoud? Ten tweede is de fietsmobiliteit de laatste jaren nogal aan het veranderen. Denk aan allerlei vormen van bakfietsen, duofietsen en andere breed of snel uitvallende fietsvarianten. Wat betekent dat voor de ontwikkeling van de routenetwerken en de veiligheid voor de fietser met een klassiek vormgegeven (elektrische) fiets? Er zijn immers steeds meer signalen dat het aantal verkeersslachtoffers onder fietsers sterk toeneemt.

In de begroting staan op pagina 13 diverse prestatie-indicatoren (basisplan) genoemd. Deze indicatoren hebben vooral een korte termijn karakter. Wat hier ontbreekt is een strategische visie en indicatoren over wat de organisatie over vijf a tien jaar wil hebben bereikt. Dat geldt in zekere zin ook voor de activiteiten van Twente Marketing (p. 12 begroting). Bovendien is hier niet helder wie nu de doelgroep

van Twente Marketing is: zijn dat de ondernemers die richting Twente moeten komen om vrijetijdseconomie te faciliteren of gaat het juist om de consument (burger) in die vrijetijdseconomie?

Het jaarresultaat over 2023 is nagenoeg 0, maar ten opzichte van de oorspronkelijke begroting betalen de gemeenten wel ongeveer € 100.000 meer. Op de pagina's 29 en 30 van het jaarverslag staat een verwijzing naar taakstellingen voor de baten en lasten die beide nog niet zijn ingevuld. Als dat wel was gebeurd, dan had het Recreatieschap € 360.000 moeten overhouden. In de begroting 2025 is wel sprake van taakstellingen, maar voornemens om er invulling aan te geven zijn niet terug te vinden.

Een ander punt met financiële gevolgen is de taal die wordt gebruikt over het kwaliteitsniveau van onderhoud (netheid, p. 8 begroting). Het woord 'uitstekend' is ambitieus. Dat mag, maar dat kost ook meer geld dan bijvoorbeeld 'goed' voor de kwaliteit van het onderhoud. Zet dat eens af tegen de kwaliteitsniveau's die gemeenten stellen voor hun eigen beheer openbare ruimte en bediscussieer dan of de ambities van het Recreatieschap mogen verschillen van de ambities van wat de gemeente voor woonomgevingen bieden.

Op pagina 20 van de begroting is sprake van de inzet van vrijwilligers. Vanuit de Veiligheidsregio is bekend dat er bij de Brandweer een knelpunt is met de inzet van vrijwilligers. Dat komt daar ook dit jaar weer in de stukken uitgebreid aan bod. Het roept de vraag op of soortgelijke vraagstukken (gelijk loon voor gelijk werk) ook bij het Recreatieschap aan de orde zijn.

Ten opzichte van andere Gemeenschappelijke Regelingen is de toelichting op de ontwikkeling van de loonkosten wat magertjes. Hier kan het Recreatieschap nog leren van gastvrouw Samen Twente. Tot slot twee meer technische opmerkingen. Ten eerste valt op dat het kengetal apparaatskosten per inwoner (p. 15 begroting, p. 5 jaarverslag) erg laag is, gelet op de realisatie in 2023. In 2025 zouden de apparaatskosten bijna de helft van die in 2023 zijn. Het lijkt erop dat er bij deze berekeningen verschillende grondslagen zijn gebruikt. Ten tweede roept het verhaal over de voorziening verlofsparen vragen op. Enerzijds staat op p. 28 en 30 van de jaarrekening dat er een last voor de exploitatie wordt genomen en dus een voorziening wordt gevormd. Anderzijds is een dergelijke voorziening niet direct zichtbaar op de balans en wordt bij de toelichting op voorzieningen (p. 46 jaarverslag) alleen maar verwezen naar de paragraaf kapitaalgoederen. En dat heeft niets van doen met geld apart zetten voor verlofsparen. De verwarring wordt nog versterkt door het slot van pagina 48 waar over verlofuren wordt gesproken die volgens de regels niet op de balans mogen worden opgenomen. Met andere woorden: wat is er nu gebeurd met de desbetreffende middelen?

4.5 Samen Twente

Gemeenschappelijke regelingen hebben elk hun eigen takenpakket, van relatief eenvoudig samenhangend tot behoorlijk complex. Samen Twente behoort met de drie kerntaken GGD, Veilig Thuis Twente,

OZJT (inkoop en contractmanagement jeugdzorg) met daarnaast de ondersteuning van de meer losse samenwerkingsverbanden in de 'Coalitions of the Willing' tot de meer ingewikkelde organisaties. Bovendien is de organisatie nog jong, in de huidige vorm pas in 2021 tot stand gekomen.

Bij vergelijking van de jaarstukken en begrotingen in de afgelopen twee jaar, is te zien dat de organisatie zich heeft ingespannen om de informatie begrijpelijk en compact te presenteren. De vijf pagina's 'in een oogopslag' geven de resultaten of plannen en knelpunten goed leesbaar weer en zijn ten opzichte van vorig jaar doorontwikkeld. De opmerkingen die hierna volgen richten zich vooral op de inhoud.

In de jaarstukken is een positief resultaat gepresenteerd, mede dankzij een eenmalig BTW-voordeel (p. 7). Verderop in de stukken (p. 8) is te lezen dat er een structurele tegenvaller is van € 1,5 mln. Met andere woorden: het jaarresultaat is wel positief maar dat komt vooral door eenmalige ontwikkelingen.

Het Dagelijks Bestuur geeft aan dat men werkt aan een Kerntakendiscussie (p. 34 jaarverslag 2023; p. 8 begroting 2025 en de knelpuntennotitie van 14 februari 2024) waarin de verschillende activiteiten van de organisatie op nut en noodzaak worden getoetst. In maart 2024 zijn er bijeenkomsten geweest voor raadsleden waar dat onderwerp aan de orde is geweest. Mogelijk is er ook in uw eigen gemeenteraad al over gesproken.² Vanwege de discussie over kerntaken is de begroting 2025 zoals die nu voorligt waarschijnlijk een tussendocument dat nog kan veranderen als de besluitvorming over kerntaken is afgerond. U zou in uw zienswijze nu kunnen vragen om ook een zienswijze te mogen geven bij de resultaten en financiële doorwerking van de kerntakendiscussie.

Financiële punten die opvallen staan hieronder puntsgewijs:

1. In de jaarrekening is € 0,2 mln. niet bestede middelen voor opvang Oekraïners (p. 55) gereserveerd voor komende jaren. Gezien de onzekerheden die hier zijn is daar wat voor te zeggen.
2. In de jaarrekening is € 0,5 mln. renteopbrengst uit schatkistbankieren opgenomen (jaarverslag, p. 68). In de begroting 2025 komt dat niet meer terug terwijl het in de meerjarenbalans (begroting 2025, p. 53) erop lijkt dat er ook in 2025 nog veel kasgeld beschikbaar is. Dan zou een renteopbrengst in de lijn der verwachtingen liggen.
3. Uit de jaarrekening blijkt dat er bij Veilig Thuis Twente [VTT] structureel € 0,5 mln. extra lasten zijn (jaarverslag 2023, p. 63). De begroting 2025 voor VTT laat ten opzichte van de jaarrekening 2023 een stijging van € 5,9 mln. naar € 6,1 mln. zien (p. 47 begroting 2025). Gecorrigeerd voor incidentele lasten in 2023 (€ 0,3 mln; jaarverslag 2023, p. 63) is het structurele niveau van lasten in 2023 dus € 5,6 mln. Als het structurele tekort van € 0,5 mln. daarbij wordt opgeteld, dan komt dat uit op de € 6,1

² Voor Enschede is dat op 15 april in de [kamer sociaal](#) gebeurd.

mln. die in de begroting 2025 is genoemd. Dat is in lijn met wat er in de brief over majeure knelpunten staat.

4. In de bijlagen bij de begroting zijn besluitvormingsdocumenten opgenomen over de financiële knelpunten van SamenTwente. De genoemde punten spreken voor zich.
5. Op pagina 36 van de begroting is sprake van een voornemen om de risicoparagraaf te herzien. Een suggestie daarbij zou kunnen zijn om de meer maatschappelijke risico's (takenpakket, vergrijzing, vaccinatiegraad etc.) hier meer kwalitatieve aandacht te geven en los te koppelen van de meer operationele risico's zoals onderbezetting of huisvestingsvraagstukken die meer financieel accent kennen.
6. In het jaarverslag is sprake van een bestemmingsreserve voor projecten bij OZJT (p. 61-62). Wat zijn de afspraken over het al dan niet inzetten van deze reserve (welke projecten wel of niet) en tot wanneer mag deze reserve worden ingezet?
7. Het overzicht incidentele baten en lasten (p. 75-80 jaarverslag 2023) is op zichzelf voldoende toegelicht. Wat opvalt is dat de verkoop van het Investeringsfonds wel in de incidentele lasten is vermeld, maar in de incidentele baten de inzet van de reserve niet is opgenomen waardoor het lijkt of er een heel groot negatief resultaat op incidentele baten en lasten is. Elders is wel goed toegelicht dat deze transactie budgettair neutraal is verlopen.
8. In afwijking van andere Gemeenschappelijke Regelingen is bij Samen Twente een voorziening voor pensioenen voormalig DB-leden opgenomen. Het staat er niet expliciet. Navraag leert dat deze voorziening betrekking heeft op personen die voor 1995 als DB-lid bij rechtsvoorgangers werkten.

Naast financiële aandachtspunten vallen ook een paar inhoudelijke zaken op. Ook die zijn puntsgewijs benoemd.

1. In de quick scan 2022 is een opmerking gemaakt over het koersdocument OZJT uit 2016. In de begroting 2025 (p. 16) staat dat document nog steeds als actueel vermeld. Op pagina 9 in de tekst is sprake van een kaderstellende nota JGZ uit 2015. Met alle ervaringen over de decentralisaties in het sociaal domein zou een actualisatie van deze nota's in de rede liggen. Wellicht kunnen hoofdpunten via de analyse van de kerntaken worden meegenomen zodat raadsleden ook een beeld hebben.
2. Zowel in het jaarverslag (p. 12) als de begroting (p. 11) is aandacht voor toezicht. Hier zou een wat kwalitatieve uitspraak over het uitgevoerde toezicht en de resultaten daarvan een beeld geven over wat er wel of niet is bereikt. In wat bredere zin: zijn toezicht en preventie vooral risicogestuurd of is er sprake van een meer integrale aanpak? Zie bijvoorbeeld ook de tekst over overgewicht op p. 14 van het jaarverslag. De keuze voor de ene of andere aanpak raakt uiteindelijk ook de benodigde capaciteit van de organisatie.

3. Opvallend was dat van de volwassenen tussen 18 en 74 jaar zich 44% eenzaam voelt (p. 17 jaarverslag). Dat komt over als een hoog percentage en dat beeld wordt versterkt omdat op basis van het aantal huishoudens in Twente blijkt dat het aantal eenpersoonshuishoudens in 2023 ongeveer 36% was. Hoe is deze combinatie van cijfers te duiden en wat betekent dat voor de inzet van gemeenten op dit onderwerp?
4. Bij OZJT is aandacht voor aanbieders die in de knel zaten (p. 22 jaarverslag 2023) of om andere reden aandacht vroegen. Het begrip fraude valt niet. Knelpunten bij aanbieders komen linksom of rechtsom bij gemeenten terecht. Wat doet Samen Twente richting de colleges in geval van problemen en hoe is vervolgens de informatiepositie van de gemeenteraden geregeld?
5. Op pagina 25 van de begroting 2025 staat dat er per 1 juli een wijziging van de Gemeenschappelijke regeling door de colleges wordt vastgesteld. Hoe is het vervolgtraject richting gemeenteraden geregeld?
6. Voor de minder ingewijden is de taak van OZJT moeilijk te duiden. In de begroting 2025 staat het op pagina 16 wel goed genoemd: inkoop, contractmanagement en contractbeheer voor jeugdhulp. Het zou goed zijn om die tekst ook in jaarstukken te gebruiken.

4.6 Stadsbank Oost Nederland (SON)

De Stadsbank voert schuldhulpverlening uit voor een brede groep gemeenten, ook buiten Twente. Op een omzet van € 12,4 mln. is een resultaat van € 20.000 gehaald. Bij nadere beschouwing van de cijfers valt op dat bij het programma overhead een grote sprong zit tussen de cijfers 2022 (p. 10 jaarverslag) en de herziene begroting 2023. Door ook de jaarrekening 2022 die vorig jaar is gepubliceerd in de vergelijking te betrekken blijkt dat een deel van de cijfers kennelijk niet juist is overgenomen. De onderstaande tabel 1 laat de realisatiecijfers 2021 en 2022 zien op basis van de jaarrekening 2022 en daarnaast 2023 op basis van de nu voorliggende jaarrekening en de oorspronkelijke begroting (2023B).

Tabel 1: Baten en lasten Stadsbank per programma in € * mln.

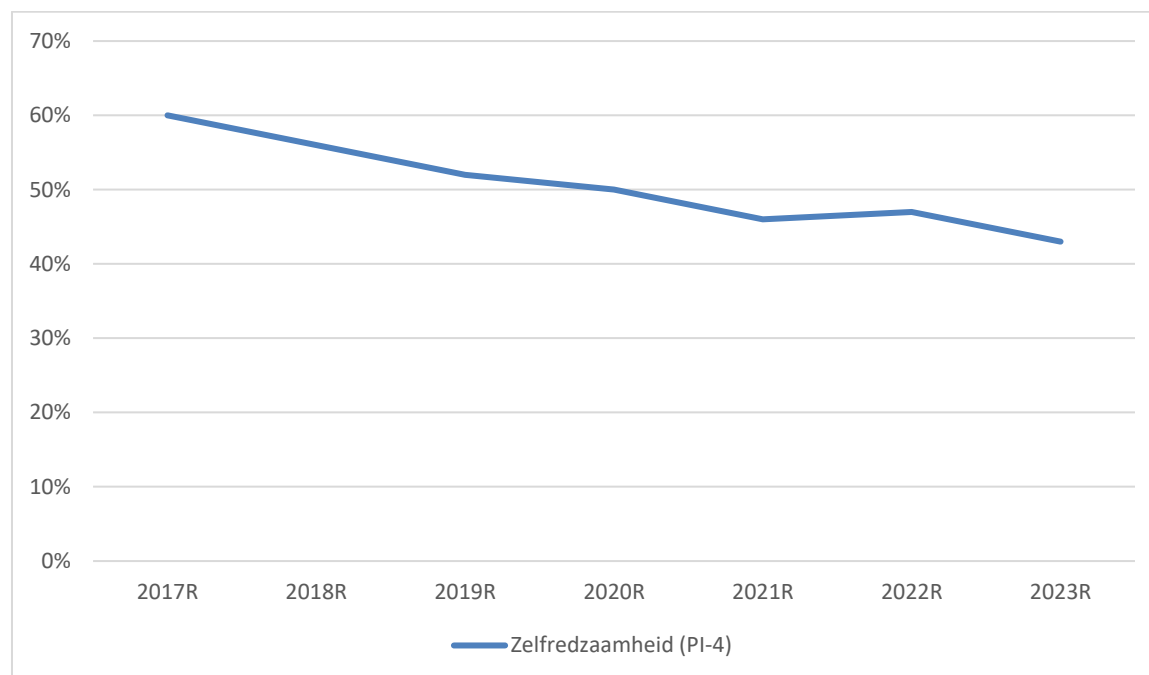
	Lasten				Baten			
	2021R	2022R	2023B	2023R	2021R	2022R	2023B	2023R
Prog. 1 Bestuur	4.467	4.333	4.880	4.592	4.427	4.333	4.880	4.591
Prog. 2 Dienstverlening	6.985	7.458	7.701	7.823	6.813	7.836	7.744	7.844
Totaal	11.452	11.791	12.581	12.415	11.240	12.169	12.624	12.435

Wat dan opvalt is de afwijking bij het programma bestuur in 2023. Die is bijna € 300.000 lager dan geraamd. Er is geen toelichting wat er dan niet is gerealiseerd. De toelichting die nu is gegeven is een opsomming van bijeenkomsten. Natuurlijk is het voor een programma met vooral bestuurlijke taken ingewikkeld om prestatie-indicatoren te hanteren. Er zou tegelijkertijd toch wel enige ruimte moeten zijn om bijvoorbeeld problemen in de bezetting van de organisatie te duiden.

Financieel valt verder op dat er een incidenteel voordeel van € 438.000 is gerealiseerd door teruggave van BTW op Bewindvoering (p. 41 jaarverslag). Zonder dit incidentele resultaat is het structurele financiële resultaat van de Stadsbank ruim € 400.000 negatief. Daarbij zijn de projectkosten die (deels?) uit de reserves worden betaald nog niet meegenomen. Er is ruimte om, als er bestemmingsreserves worden ingezet, veel duidelijker de relatie tussen de daarvoor gerealiseerde lasten en de ingezette reserves (de reserve procesoptimalisatie) te benoemen.

Op pagina 12 van het jaarverslag is sprake van nazorg taken. Dat gaat in totaal om circa 150 gevallen per jaar. Hoe verhoudt dat zich tot het feit dat er al jaren sprake is van een daling van de zelfredzaamheid van mensen die met schulden geconfronteerd waren (zie onderstaande figuur 1). Hier zou een expliciet bestuurlijk oordeel niet vreemd zijn. Verder staat er in het jaarverslag een opmerking (p. 8) over een nieuw initiatief om statushouders te ontzorgen. Ook dat lijkt in de context van nazorg en zelfredzaamheid te passen. Hier is de vraag hoe kan worden beoordeeld dat de interventie van de Stadsbank ook daadwerkelijk tot 'duurzaam financieel gezond leven' van statushouders leidt.

Figuur 1: Percentage personen dat binnen 3 jaar weer zelfstandig financiën kan beheren

Een laatste financiële opmerking betreft de investeringen zoals in de begroting op pagina 35 benoemd. Daar staat het voornemen om € 137.000 in terreinen te investeren. Er is geen toelichting op gegeven en dat roept vragen op omdat dit bedrag ten opzichte van de boekwaarde van het gebouw hoog is en er op de balans in 2023 ook geen verwijzing is naar bezit van terreinen.

Tot slot twee kleinere inhoudelijke opmerkingen. In de eerste plaats valt op dat de kleinere gemeenten bovengemiddeld hoge schulden per deelnemer hebben. Op gemeentelijk niveau kan dat aanleiding zijn om vragen te stellen over onderwerpen als vroeg signalering van schulden of verdiepend onderzoek te doen naar mogelijke geval overstijgende verklaringen. Dit geldt vooral voor gemeenten waar ten minste enkele tientallen gevallen zijn, bij kleinere aantallen zegt een gemiddelde schuld niet veel meer. Verder een opmerking over de gevolgen van verloop van personeel en de arbeidsmarkt. Schuldhulpverlening is een proces met veel menselijke interactie waarbij ook zaken als vertrouwen een rol spelen. Hoe probeert de Stadsbank te borgen dat vertrouwensrelaties tussen hulpvragers en hulpverleners ook bij verloop zo veel mogelijk geborgd blijven?

4.7 Veiligheidsregio Twente (VRT)

De Veiligheidsregio is vooral bekend van de Brandweer, maar verricht ook andere taken die raken aan het voorkomen en bestrijden van incidenten. Anders dan de meeste andere GRn is de Veiligheidsregio een kapitaalintensieve organisatie met veel leningen, weinig eigen vermogen en daarmee ook kwetsbaar als het gaat om investeringen en kapitaallasten. Dat is terug te zien in de financiële kengetallen op pagina 38 van het jaarverslag. Ten opzichte van de meeste gemeenten in de regio laat de VRT op deze kengetallen met hogere risicoprofielen zien.

De opmerkingen over de VRT beginnen met inhoudelijke punten, daarna volgen enkele financiële opmerkingen. In de eerste plaats valt op dat er heel veel jargon wordt gebruikt. Er is een afkortingenlijst die helpt de tekst te doorgronden, maar zie het als een uitdaging om de tekst zelf meer leesbaar te maken voor niet ingewijden.

Inhoudelijk een van de meest in het oog springende punten is dat na jarenlange voorbereiding de meldkamer van de VRT is samengevoegd met de meldkamer van een aantal andere regio's en nu in Apeldoorn is gevestigd. In de pers is er veel aandacht geweest voor problemen met de meldkamer voor de ambulances (25 en 30 maart). Er wordt wel iets over gezegd in het jaarverslag, maar dat staat pas op p. 29 terwijl het in de inleiding blijft bij de constatering van de overdracht van de meldkamer. De tekst of het ontbreken daarvan roept de vraag op waarom er wel problemen zijn bij de meldkamer ambulance en niet bij de brandweer: alles is immers toch naar een meldkamer gebracht? Een tweede punt dat recent in de publiciteit was, is nazorg en trauma's als gevolg van inzet bij ernstige incidenten. In het jaarverslag

en de begroting is daar niets over terug te vinden. Mogelijk een onderwerp om over na te (gaan) denken en ook in de verantwoording aandacht aan te besteden. Directe aanleiding voor deze opmerking is de tekst op pagina 21 van het jaarverslag over de paraatheid van de brandweer waar het alleen bij de feiten blijft. Een derde punt is dat op pagina 24 van het jaarverslag een opmerking staat over toezicht op brandveiligheid. Naast de Brandweer is ook de Omgevingsdienst (ODT) betrokken bij allerlei vormen van toezicht op bedrijven en installaties. Of en hoe er wordt samengewerkt tussen de VRT en ODT staat niet in de tekst (ook niet bij ODT overigens). Voor leken uitleggen hoe de samenwerking in elkaar zit zou een stap vooruit kunnen zijn.

Al jaren zijn er signalen dat het niet goed gaat met het aantal vrijwilligers bij de brandweer (p. 6 begroting). In het jaarverslag is er geen aandacht aan besteed. Bij het nalezen van de VRT-documenten over de periode 2019 tot en met 2023, waar gegevens over vrijwilligers in zijn opgenomen, blijkt dat in 2019 het aantal vrijwilligers 665 was, daarna een piek in 2021 met 713 en anno 2023 zijn er 690 vrijwilligers. Dat er knelpunten zijn staat hier niet ter discussie. Het zou helpen wanneer de brandweer een indicatie zou geven van de gewenste en werkelijke capaciteit om te zien hoe groot het knelpunt nu echt is. Het is daarbij aan het bestuur van VRT om dat op meer detailniveau per gemeente te benoemen en er zo mogelijk op bij te sturen.

Ten vijfde komt het punt van capaciteit ook op een andere manier terug in de jaarstukken. In het totaalbeeld van gerealiseerde voordelen (p. 7 en 9 van het jaarverslag) staan onderwerpen benoemd die te maken hebben met niet kunnen realiseren van plannen. Dat roept de vraag op of de organisatie te ambitieus is of dat er door capaciteitsgebrek onderwerpen die eigenlijk zouden moeten plaatsvinden niet te realiseren zijn.

Daarmee zijn we bij het laatste inhoudelijke punt aangeland: het beleidsplan en het huisvestingsplan. In de begroting staat dat het huidige beleidsplan loopt tot 2025 (p.6). Verderop (p. 21) is sprake van een vastgoedanalyse in 2024. Hoe verhouden deze plannen zich tot elkaar? Het lijkt logischer om eerst een beleidsplan op te stellen en dan te kijken wat er in de huisvesting nodig is dan omgekeerd. Nu is de vraag hoe het huisvestingsplan doorwerkt in het beleidsplan en op welke manier de gemeenteraden worden geconsulteerd over deze twee strategische documenten.

Voor de financiële opmerkingen geldt in de eerste plaats hetgeen al in hoofdstuk 1 is genoemd en de opmerking aan het begin van deze paragraaf over de algemene financiële positie van VRT. Daarnaast staat op pagina 35 van het jaarverslag een tekst over onderzoek naar een demo-onderzoekslocatie voor waterstof op de Safety Campus. Bestuurlijk gaat het hier om de vraag wie uiteindelijk beslist of een dergelijke investering doorgang kan vinden en wie de risico's daarvan draagt. En daar vloeit ook uit voort welke rol er voor gemeenteraden in dit dossier is weggelegd.

In de tweede plaats is bij de meeste gemeenten gebruikelijk dat er voor vastgoed een voorziening voor groot onderhoud is. De VRT verwijst in de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen (p. 27 begroting) niet naar een voorziening groot onderhoud. Ook in de balans is geen voorziening voor onderhoud terug te vinden. Dit zou een onderwerp kunnen zijn om in de huisvestings- en beleidsplannen die nu worden geschreven mee te nemen. In dit verband valt ook op dat er terwijl er nog wordt gewerkt aan een huisvestingsplan in 2025 voor € 2,9 mln. investeringen in gebouwen zijn geraamd. Navraag bij de ambtelijke organisatie van VRT leverde op dat voor 2025 investeringen zijn opgenomen op basis van bestaand beleid. Daarna is de planning afhankelijk van de nog op te stellen beleidsplannen. Dat maakt dat de investeringsbegroting, kapitaallasten en meerjarenbalans vanaf 2026 vrij weinig betekenis hebben.

In de derde plaats is in het voorstel voor resultaatsbestemming van een reserve voor toekomstige crisis opgenomen. Een dergelijke reserve is er nog niet. Hier zou wel wat meer argumentatie aan ten grondslag mogen liggen, niet alleen inhoudelijk maar ook over de vraag hoe groot een dergelijke reserve maximaal zou kunnen zijn en wanneer die wordt aangesproken.

Ten vierde zijn in de balansgegevens over activa (p. 48 en 53 jaarverslag) en in de begroting (p. 37) getallen verwisseld (samenloop gebouwen en terreinen, respectievelijk verwisselen Brandweer en GHOR). Dit heeft voor het totaalbeeld geen gevolgen en zal volgens de ambtelijke organisatie van VRT nog voor de besluitvorming door het Algemeen Bestuur worden gecorrigeerd.

De laatste financiële opmerking gaat over de toelichting op de rechtmatigheid in het jaarverslag. In de hoofdtekst staat een summier overzicht op p. 41 van het jaarverslag. Hier is geen verwijzing opgenomen naar de bijlage op pagina 72-73 waar een overzicht van de afwijkingen is opgenomen. Uit dat overzicht blijkt in detail waar de knelpunten zaten. Bij de afwijkingen waar extra middelen tegenover staan (categorie A) zou het wellicht helpen om aan te geven wat de bron van de extra middelen is (rijk, gemeenten, markt of iets dergelijks) en eventueel wat dat betekent voor het afleggen van verantwoording naar de desbetreffende partijen.

4.8 Euregio

De Euregio is een Nederlands-Duits samenwerkingsverband. Dit jaar is deze begroting voor het eerst beschikbaar gesteld voor beoordeling in de quick scan. De begroting is opgesteld volgens de regels van Nordrhein-Westfalen en ziet er anders uit dan wat we in Nederland gewend zijn.

Het is hier niet de plaats om diep in te gaan op de financiële techniek. Het belangrijkste punt is dat de Euregio veel projectgeld verdeelt over organisaties en dat wat in de begroting is opgenomen niet meer is dan de baten en lasten van de organisatie zelf. Dat is jammer omdat op die manier eigenlijk geen zicht bestaat op de totaal beschikbare middelen en de doelen die daarmee moeten worden bereikt. Indicaties over de omvang van de projectgelden zijn terug te vinden op pagina 74 (€ 47 mln.) en bij de balans op pagina 97 waar ruim € 31 mln. kasgeld is genoemd. Dat kasgeld is veel te hoog voor een organisatie

met een omzet van € 3,5 mln. en wijst dus ook naar projectgelden. Inzicht in projectgelden is ook van belang om in beeld te houden hoe lang eventuele subsidieregelingen vanuit Europa doorlopen zodat ook tijdig een beeld ontstaat van de noodzaak om projecten af te ronden of nog onbestede middelen in te zetten.

Voor de continuïteit van de organisatie is het van belang om nieuwe financiële middelen te verwerven, met als uiteindelijk doel maatschappelijke effecten voor het Euregio grensgebied te realiseren.

Inhoudelijk is er ruimte voor verbetering door in een compacte inleiding de belangrijkste strategische thema's waar de Euregio op inzet te noemen. Zo zijn toerisme (p. 37) arbeidsmigranten (p. 53) en ook ondermijning (p. 23) in de tekst terug te vinden.

Vanuit de bedrijfsvoering is aandacht gevraagd voor de ontwikkeling van een nieuwe wijk in Gronau waardoor mogelijk het huidige kantoor (p. 24) moet worden verlaten.

5 Samenwerkingsverbanden met een beperkt aantal deelnemers

Tot slot een hoofdstuk over de drie samenwerkingsverbanden waar slechts een beperkt aantal gemeenten aan deelneemt.

5.1 RBT/Port of Twente

Het belangrijkste thema bij de begroting van het regionaal bedrijventerrein is de voorgenomen liquidatie (opheffing) van de gemeenschappelijke regeling (zie de aanbiedingsbrief bij de jaarstukken). Opvallend is dat in de jaarstukken zelf helemaal niet over het besluit tot opheffing wordt gesproken, terwijl dat juist een punt is dat voor gebruikers van groot belang is. Inhoudelijk betekent de opheffing van de gemeenschappelijke regeling dat de bezittingen van de GR worden overgedragen aan andere partijen. Voor het parkmanagement gaat dat in principe naar de daarvoor opgerichte coöperatieve vereniging. Voor de grond en bijbehorende erfpachtregelingen is eigenlijk alleen overdracht aan een andere partij in het openbaar bestuur mogelijk. De kern van de erfpachtregeling is immers dat de grond in bezit blijft van de samenleving. Dat betekent dat de nieuwe partij de huidige vijf deelnemers moet uitkopen en financiering moet zoeken. Daarbij is de vraag welke partij bereid is om een bedrag van € 68 mln. (geëerde boekwaarde 1-1-25) op de balans op te nemen en daar leningen voor aan te gaan. Die lening kan immers financiering van andere projecten verdringen. Anders gezegd wie kan of wil dat risico dragen, gelet op het feit dat dit een verplichting is die nog 50 jaar doorloopt. De gemeenteraden en provinciale staten zullen waarschijnlijk³ bij de opheffing van de GR betrokken worden omdat dit een besluit is dat vergelijkbaar is met uittreden uit een GR. Wie ook uiteindelijk de overnemende partij wordt staat

³ Op de website van de GR staat wel een [verwijzing](#) naar de statutaire regeling, maar die was niet te raadplegen.

in de sterren geschreven, maar ook daarvoor is het belangrijk dat gemeenteraden en provinciale staten vroegtijdig worden meegenomen in de daarbij te maken afwegingen.

Inhoudelijk relevant is de opmerking over het ontwikkelen van een Smart Energy Hub (p. 7 begroting) om slim met beschikbare opgewekte energie om te gaan. Mocht een dergelijk plan kansrijk zijn, dan is ook daar de vraag wie na opheffing van de Gemeenschappelijke Regeling het beheer overneemt. Financieel is hier verder nog van belang wat er gaat gebeuren met het restant van het investeringsbudget (ca. € 1,8 mln.) en of dat onder de huidige omstandigheden met aangekondigde opheffing van de GR nog wel een besluit is dat het bestuur alleen zou moeten nemen.

De accountant maakt een opmerking over het meenemen van de kosten voor liquidatie in de grondexploitatie. Die opmerking is navolgbaar. Tegelijkertijd is het niet logisch om deze kosten via parkmanagement te laten lopen omdat dat tot vermenging met kosten voor ondernemingen zou leiden. Het alternatief is een afzonderlijk door de deelnemers beschikbaar gesteld projectbudget en dat is een politieke afweging.

Onder het parkmanagement (p. 10 begroting) is genoemd dat investeringen tegen 2030 zijn afgeschreven. Het is onwaarschijnlijk dat de nu in gebruik zijnde activa (onder andere beveiligingscamera's en bluswatersysteem) dan niet meer nodig zullen zijn. Daarmee ligt de vraag op tafel wie welk risico loopt voor de financiering van de investeringen voor parkmanagement na opheffing van de gemeenschappelijke regeling.

In het jaarverslag staat een opmerking over werkgelegenheid (p. 7). Op zich is werkgelegenheid een doel van dit project. Wat er niet staat is waar die werknemers vandaan komen, met name als het gaat om de flexibele schil in de logistiek. De gangbare praktijk in Nederland is dat hiervoor arbeidsmigranten worden ingezet. De [commissie Van Zwol](#) maakte daar recent kritische opmerkingen over als het gaat om demografische ontwikkelingen in Nederland. Meer specifiek voor deze casus: is de problematiek van arbeidsmigranten en hun huisvesting ook hier relevant, wat doen de gemeenten op het punt van toezicht op huisvesting en wat betekent dit voor de ontwikkeling van een eventueel RBT-II?

Financieel gezien is de redenering om de winsten (€ 2,6 mln waarvan € 0,6 mln uit parkmanagement) uit 2023 niet aan de deelnemers uit te keren te volgen omdat dit de financieringslasten verkleint (besluiten jaarrekening en p. 22 begroting). Op enig moment komt dit onderwerp terug omdat bij de opheffing van de gemeenschappelijke regeling ook de achtergebleven winst moet worden afgewikkeld.

Tot slot een opmerking over de Vennootschapsbelasting (p. 30 begroting). De hier genoemde bedragen zijn ten opzichte van de winstnemingen wel erg hoog. In totaal gaat het om circa € 3,7 mln. tot en met

2028 en wellicht later ook nog heffingen. Bij een eindwaarde (winst) van € 11,9 mln. is dat ten minste 30%. Een mogelijke verklaring is dat er beperkingen zitten in de renteaftrek die door het Rijk ook zijn opgelegd aan partijen als woningcorporaties en gemeenten die helemaal niet in staat zijn om via lening constructies met het buitenland belastingen te ontwijken. Kan dat worden toegelicht, en is het wellicht de moeite waard om een contra expertise te vragen? Als de hoge heffing wordt veroorzaakt door anti-ontwijkingsmaatregelen, dan is dat een voorbeeld dat gemeenten in het overleg met het Rijk kunnen inbrengen over toepassing van fiscale regels op gemeenten. Financieel technisch is het de vraag of het geleidelijk in de lasten verwerken van de belasting wel passend is als de heffing feitelijk is gebaseerd op resultaten tot nu toe. Het beeld dat uit de meerjarenraming naar voren komt is overigens wel dat er per saldo in de komende jaren een positief financieel resultaat op de exploitatie overblijft.

5.2 Technology Base Twente

Technology Base Twente is een GR waar de gemeente Enschede en de provincie Overijssel bij betrokken zijn. Het gaat om de ontwikkeling van het terrein van het voormalige militaire vliegveld.

Inhoudelijk gezien valt het project eigenlijk in drie delen uiteen: de grondexploitatie voor woningbouw die zo goed als afgerond is. Daar zijn geen opmerkingen over te maken. Het tweede deel is de grondexploitatie voor bedrijfsontwikkeling en het derde deel gaat over de luchtvaartgebonden activiteiten. Bij deze laatste twee onderdelen zijn wel opmerkingen te maken.

Ten eerste de ontwikkeling van het bedrijventerrein. Met uitspraken van de Raad van State zijn tegenvallers in de grondexploitatie ontstaan, onder andere omdat slotbetalingen voor overgedragen grond vanwege contractuele redenen zijn komen te vervallen. In brede zin is het vraagstuk van de milieuvergunningen voor het hele terrein het grootste risico. Op dit moment is het einddoel om de grondexploitatie in 2031 te hebben afgerond. De risico-analyse laat zien dat een vertraging van de grondexploitatie met 2 jaar tot een extra verlies van ruim 1,5 mln. zal leiden (p. 21 jaarverslag). Ook de nog te maken kosten kunnen bij prijsontwikkeling nog tot een verliespost leiden (idem). Met een paar jaar doorlooptijd en zelfs bescheiden inflatie kan dat risico zich ook relatief snel voordoen. Verder staan er op pagina 40 van het jaarverslag diverse verwijzingen naar vertragingen in de uitvoering van voorgenomen werken. Dat kan het ook doorwerken naar kostenstijgingen. Het raakt ook het bredere punt van beschikbare uitvoeringscapaciteit van de organisatie.

Voor het luchthaven deel zit de sleutel in een rapport over de kansen op publiek private samenwerking (PPS; p. 13 jaarverslag). Technology Base Twente stelt op pagina 10 van de begroting dat er een beleidsarme begroting is opgesteld. Het lijkt er echter op dat in de begroting op twee gedachten wordt gehinkt in het lange termijn perspectief. In de tekst is sprake van de noodzaak van groot onderhoud voor de landingsbaan (p. 11 begroting). Daar wordt ook over gezegd dat er wordt gewerkt aan een programma

van eisen en de aankondiging van verhoogde kapitaallasten vanaf 2028. Op pagina 21 van de begroting blijkt dat een eerste schatting van de kosten uitkomt op € 7 mln., waarvoor volgens het jaarverslag (p. 23) geen dekking binnen de organisatie is. In de begroting wordt er verder over gezegd (p. 10) dat men vanwege de doorlooptijd in 2025 wil starten met de aanbesteding, met het risico dat die zou moeten worden afgebroken. Zoals TBT zelf al zegt moet de PPS leiden tot een 'overtuigende luchthavenexploitatie die integraal kostendekkend is' (p. 5 begroting). De besluitvorming daarover zou in 2025 moeten plaatsvinden. Dat zou ook betekenen dat de kapitaallasten van het onderhoud van de landingsbaan onderdeel van integrale kostendekkendheid is. Een en ander roept de vraag op wat de echte gevolgen zijn van een jaar uitstel van voorbereiding van een aanbesteding voor groot onderhoud. Als basisregel geldt dat onderhoud de levensduur van kapitaalgoederen verlengt. Maar met de onzekerheid die nu bestaat kunnen ook voorbereidingskosten voor een aanbesteding uiteindelijk kosten blijken te zijn die geen resultaat meer opleveren.

Hierboven is gesteld dat de begroting 2025 op twee gedachten hinkt. Dat blijkt uit het feit dat op sommige plaatsen (p. 11 en p. 34) van 2027 op 2028 een sprong in de lasten van € 0,5 mln. is terug te vinden terwijl elders (p. 26 onder kapitaallasten luchthaven) de kapitaallasten stabiel blijven. Alhoewel een zienswijze formeel gaat over de begroting voor het eerstvolgende jaar (2025 in dit geval) is het punt van de voorgenomen investering groot onderhoud op termijn van belang voor de begrotingen van de deelnemers. Dat kan aanleiding zijn om er richting het bestuur van de GR kritische opmerkingen over te maken. Verder valt op dat op pagina 38 van de begroting de raming voor investeringen ten behoeve van de luchthaven voor 2024 is bijgesteld. Het waarom van de meerkosten van € 0,5 mln. ten opzichte van de oorspronkelijke begroting van € 1,7 mln. op de investeringen in de nutsvoorzieningen is niet toegelicht. Als de meerkosten een gevolg zijn van prijsontwikkeling, dan is het de vraag wat dat doet op de nu gemaakte raming voor de investering groot onderhoud over 4 jaar.

Op pagina 39 van de begroting staat vanaf 2026 een kostenstijging van € 0,3 mln. voor de verhuur van panden gerekend met als argument herfinanciering van een lening. Over de duim gerekend betekent dat een herfinanciering van een lening van € 7,5 mln. tegen 2,5% ongeveer €190.000 kost. De huidige rentelast is bij benadering⁴ ongeveer € 23.000. Ofwel meerkosten van zeg € 170.000. Dan blijft nog € 130.000 meerkosten in 2027 onverklaard.

Tot slot een opmerking over de rechtmatigheidsverklaring. De toelichting op pagina 48 van de jaarrekening is niet meer dan een alinea. Vergelijk dat met bijvoorbeeld de Veiligheidsregio en dan is hier nog wel ruimte voor verbetering.

⁴ p. 11 en p. 39 noemen andere rentepercentages voor de huidige lening. Op p. 22 staat bij een directe koppeling tussen de lening en het rentepercentage 0,31% genoemd

5.3 SWB

SWB begeleidt mensen met afstand tot de arbeidsmarkt en biedt daarvoor ook zelf werkgelegenheid aan. Historisch gezien komt SWB voort uit de oude sociale werkvoorziening (WSW). Het takenpakket is veranderd door het sluiten van de WSW-regeling en daarvoor is de bredere participatiewet en, zoals dat heet, 'nieuw beschut werk' in de plaats gekomen. De organisatie heeft in 2023 gewerkt met een interim directie; er komt per 1 september 2024 een nieuwe directeur. Gezien alle veranderingen is het wellicht een suggestie om die directeur haar ervaringen na 100 dagen met de diverse gemeenteraden te laten delen.

Financieel gezien heeft SWB een positief resultaat gehaald. Daarvoor heeft de huidige directie volgens het jaarverslag stevig op moeten bijsturen. Uit de wettelijke kengetallen blijkt dat de structurele begrotingsruimte negatief is (jaarverslag, p. 7). Wat ontbreekt is een overzicht van structurele en incidentele baten en lasten of mee- en tegenvallers zoals bijvoorbeeld Samen Twente dat maakt. Dan kan het bestuur en ook de gemeenteraad echt oordelen waar de knelpunten zitten. Zo valt op dat bij de kosten vooral overschrijdingen te vinden zijn bij afschrijvingen op voertuigen en bij overige kosten zijn drie posten: huisvesting, wagenpark en onderhoud de belangrijkste posten met overschrijdingen (p. 30). De toelichting hierop ontbreekt.

Op pagina 19 van het jaarverslag is sprake van een voorziening voor personeel op basis van een reorganisatie in 2011-2015. Hier ontbreekt een toelichting op de vraag hoe lang naar verwachting deze voorziening nog nodig is. Dat is van belang omdat er waarschijnlijk ook in de toekomst nog bijstellingen op basis van bijvoorbeeld loonontwikkeling nodig zijn.

Als gevolg van onzorgvuldige inkoopprocedures moet het bestuur tot de conclusie komen dat de jaarverantwoording over 2023 onrechtmatig is (p. 9 jaarverslag). Een deel van die onrechtmatigheid werkt ook in 2024 nog door.

In 2023 is een nieuw strategisch beleidsplan met de betrokken gemeenten en gemeenteraden gedeeld. Dat document is in deze quick scan niet meegenomen. Het kan daarom zijn dat sommige opmerkingen in het strategisch beleidsplan wel zijn benoemd.

In de begroting valt in de eerste plaats op dat de meerjarenraming in elk jaar een positief financieel resultaat laat zien. Op zichzelf een goed teken voor een organisatie die in de kern moet leven van rijks-subsidies en omzet uit dienstverlening.

Wat ook opvalt is dat de loonkosten voor WSW-personeel in de periode 2025-2028 met € 2 mln. dalen, van € 13½ naar € 11½ mln. Wat niet zichtbaar is, is om hoeveel mensen in termen van Standaard Eenheden (p. 26 jaarverslag) dat nu precies gaat. Dat er minder WSW-personeel is, is een gevolg van

wetswijzigingen. Met de gegevens nu is moeilijk te beoordelen hoe snel de afbouw van WSW-personeel nu echt gaat. Ook hier gelden de meer algemene opmerkingen over personeel uit hoofdstuk 1.

SWB zegt lokaal op zoek te zijn naar nieuwe werkgevers voor de medewerkers die SWB in dienst heeft. Dat zou vooral lokaal moeten gebeuren (p. 8 begroting). Uiteindelijk raakt dat ook de mogelijke omzet. Ziet het bestuur van SWB grenzen aan de mogelijkheden voor omzetgroei? En welk potentieel aan werkgelegenheid ziet het bestuur nog bij externe werkgevers in een samenleving die steeds meer afhankelijk wordt van technologie en waar veel praktische arbeid wordt geautomatiseerd? Dat is ook van belang omdat SWB zelf aangeeft dat de nieuw instromende medewerkers veel meer begeleiding vereisen dan tot op heden het geval was (p. 7 jaarverslag).

In de begroting 2024 en de nu voorliggende begroting (p. 9) zijn prestatie-indicatoren opgenomen. Dat was daarvoor niet het geval. Daarom ziet u geen indicatoren in het jaarverslag 2023. Voor nu is het afwachten tot een tussenrapportage 2024 of de jaarstukken 2024 om te zien of de ambities ook werkelijk worden gerealiseerd.

Als laatste punt staat op pagina 12 van de begroting een opmerking over het terugdringen van het aantal huisvestingslocaties. Vanuit de optiek van de organisatie is dat een kostenbesparing en een logische zet. Afhankelijk van de eigendomsverhoudingen van de desbetreffende locaties kan dat voor de deelnemende gemeenten betekenen dat een deel van de baten uit verhuur van vastgoed wegvalt. De aanpassingen gaan in overleg met de gemeenten, maar de boodschap is wel een soort winstwaarschuwing voor de gemeentebesturen.

Aan
Gemeenteraden en Provinciale Staten
Deelnemende overheden Omgevingsdienst Twente

Almelo, 16 mei 2024

Betreft: Aanbieding reactie OD Twente op Quick scan gemeenschappelijke regelingen
2024

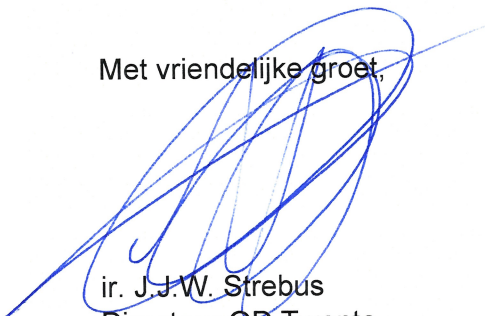
Geachte Gemeenteraden & Provinciale Staten,

Bijgaand ontvangt u de reactie van de Omgevingsdienst Twente (OD Twente) op de Quick scan gemeenschappelijke regelingen 2024.

Op donderdag 2 mei 2024 is de Quick scan gemeenschappelijke regelingen 2024 verzonden aan de gemeenteraden van de Twentse gemeenten. De OD Twente heeft van diverse gemeenten de vraag gekregen om een reactie te formuleren op deze Quick scan.

In bijgaande memo wordt een reactie gegeven op de onderwerpen in de Quick scan die van toepassing zijn op de OD Twente. Zowel de algemene opmerkingen als de opmerkingen specifiek voor de OD Twente worden behandeld.

Met vriendelijke groet,

ir. J.J.W. Strebuis
Directeur OD Twente

ir. M. Lankers

Bijlage:

- Reactie OD Twente op Quick scan gemeenschappelijke regelingen 2024

Memo

Onderwerp : Reactie OD Twente op Quick scan gemeenschappelijke regelingen 2024
Aan : Gemeenteraden van de deelnemers
Van : Johanneke Helbig
In de rol van : Senior Financieel adviseur
Datum : 8 mei 2024

In deze memo geeft de Omgevingsdienst Twente (OD Twente) een reactie op de Quick scan gemeenschappelijke regelingen 2024. Zowel de algemene opmerkingen (hoofdstuk 3) als de opmerkingen specifiek voor de OD Twente (hoofdstuk 4.2) worden behandeld.

Kadernota 2025

De OD Twente heeft de kadernota 2025 opgesteld. Deze kadernota is aangeboden aan de raden en staten van de deelnemers op 21 december 2023.

Inzicht in het takenpakket

De begroting van 2024 is volledig herijkt tijdens het traject met Seinstra & Partners. Tijdens dit traject is per gemeente gekeken naar het bedrijvenbestand, het actuele VTH-beleid en de kengetallen. Deze onderdelen hebben geleid tot de begroting 2024 die specifiek op productniveau is opgebouwd. Door deze integrale herijking is het voor 2025 niet nodig om de begroting opnieuw te herijken.

Toezicht

De beschikbaarheid op de arbeidsmarkt is beperkt. Daardoor zijn minder periodieke controles geleverd dan vooraf ten doel gesteld. Bij onderbesteding op het gebied van toezicht is de risicoanalyse leidend voor de volgorde van toezicht. Deze risicoanalyse maakt onderdeel uit van het regionale VTH-beleid. De 71% uitgevoerde periodieke controle is uitgevoerd bij de meest risicovolle bedrijven.

De aantallen geleverde producten binnen het programma toezicht liggen in lijn met 2022. Het aantal klachten en meldingen is hoger dan vooraf ingeschat. Deze extra tijdsinzet gaat ten koste van de periodieke controles.

Wij onderschrijven de visie dat maatschappelijke effecten meten moeilijk is. Afgelopen jaar zijn wij meer met branche-indelingen gaan werken. Op dit moment is nog niet voldoende data beschikbaar om een goed beeld te krijgen van het naleefgedrag per branche. Dit is wel onze ambitie voor de komende jaren, samen met andere omgevingsdiensten.

Taakstelling

De taakstelling is ingevuld doorerschikking van alle budgetten binnen de bedrijfsvoering. Zie hiervoor ook de ambtelijke memo van Seinstra & Partners (Memo uitgangspunten en voorlopige uitwerking uurtarief 2024). In dit memo wordt een besparing van € 525.100 voorgesteld. Deze structurele bezuinigingen zijn in de begroting van 2024 ingeboekt, waardoor de taakstelling vanaf 2024 en verder is gerealiseerd.

Realisatie bestemmingsreserve

De uren die betrekking hebben op de uitputting van de bestemmingsreserve voor het wegwerken van de werkvoorraad zijn via de geëigende processen in de bedrijfsvoering (zaakgericht werken en urenregistratie) ingezet. Daarnaast worden deze uren afgerekend met de deelnemers. Gedurende het jaar worden deelnemers door middel van tussenrapportages en ambtelijke overleggen op de hoogte gesteld van de productie. Om 'dubbeling' in de verantwoording van de baten te voorkomen zal deze bestemmingsreserve rechtsreeks met de deelnemers worden verrekenend, zoals deze bestemmingsreserve ook is gevormd in bij de jaarrekening 2021.

Kosten ICT

De kosten voor ICT in de Jaarrekening 2023 bedragen € 928.000. Deze kosten bestaan uit ICT-exploitatiekosten (€ 598.000) en de regel 'ICT (DVO en externe leveranciers)' (€ 330.000) als onderdeel van de post Bedrijfsvoeringkosten.

De kosten voor ICT in de Begroting 2025 bedragen € 1.007.000. Deze kosten bestaan uit de begrotingsposten Automatisering (€ 600.000) en ICT DVO (€ 407.000).

De kosten voor automatisering hebben een directe relatie met het aantal medewerkers. Gezien de groei van het aantal medewerkers, nemen de kosten voor automatisering en ICT structureel toe.

Personeelscapaciteit

Het formatieplan is gebaseerd op alle overeengekomen uitvoeringsprogramma's van de deelnemers. Binnen de formatie is vrije ruimte ontstaan die moeilijk in te vullen is met vaste dienstverbanden. Door middel van de extra inzet door inhuur en de arbeidsmarktcampagne hebben we alle uitvoeringsprogramma's gerealiseerd en blijven we streven naar meer medewerkers in vaste dienstverbanden, waardoor het percentage van 20% zal dalen.

Daarnaast hebben incidentele bijdragen op grote projecten, bijvoorbeeld op het gebied van energie en duurzaamheid, een opwaarts effect op het percentage inhuur. Deze incidentele baten (korter dan vier jaar) kunnen niet met vaste dienstverbanden (structurele kosten) ingevuld worden.

Loonkostenontwikkeling OD Twente

In tegenstelling tot wat vermeld staat op pagina 13 in de Quick scan, heeft de OD Twente wel rekening gehouden met de loonkostenontwikkeling als gevolg van Cao-aanpassing. De OD Twente heeft hier proactief op gereageerd door in vroegtijdig stadium deze kosten in een begrotingswijziging te verwerken. Deze wijziging is ter zienswijze aangeboden aan raden en staten van de deelnemers en door het algemeen bestuur vastgesteld.

Analyse structurele en incidentele lasten

In het Jaarverslag 2023 is de toelichting op de structurele exploitatieruimte (pagina 21) opgenomen. De incidentele baten en lasten bestaan uit incidentele projecten, welke in het overzicht van baten en lasten zijn opgenomen onder de posten Projectopbrengsten en Projectkosten.

In de Begroting 2025 is deze structurele exploitatieruimte ook berekend. Daarnaast geeft de meerjarenraming in bijlage 3 inzicht in de incidentele en structurele begrotingsposten.

Memo

1. Inleiding

Met belangstelling hebben wij kennis genomen van de QuickScan Gemeenschappelijke Regelingen 2024 van de gezamenlijke rekenkamercommissie. Wij bedanken de opsteller voor de analyse, vragen en verbeter suggesties. Dit helpt bij het continu doorontwikkelen van onze jaarstukken en programmabegroting. In deze memo reageren wij ambtelijk op de kernpunten en algemene opmerkingen en opmerkingen die specifiek ten aanzien van SamenTwente in de scan zijn geformuleerd.

Van
SamenTwente

Datum
17 mei 2024

Onderwerp
Ambtelijke reactie
op punten uit de
QuickScan 2024

2. Kernpunten en algemene opmerkingen uit de QuickScan

Standaardrapportage over gemiddelde formatie

In de kernpunten wordt aangeraden om een standaard rapportage te laten plaatsvinden door de gemeenschappelijke regelingen (GR-en) op basis van de gemiddelde formatie gedurende het jaar. Zowel in de paragraaf bedrijfsvoering als via de wettelijke verplichte beleidsindicatoren voor het programma Bestuur & Ondersteuning maken wij de formatie en de bezetting inzichtelijk. Via deze indicatoren die een wettelijk voorgeschreven berekeningswijze kennen, is het nu al mogelijk om een vergelijk te maken tussen organisaties. Een kanttekening die we hierbij plaatsen is dat door toegenomen aantal tijdelijke intensiveringen en uitvoering van projecten (waaronder bestrijding COVID-19, Versterking pandemische paraatheid, Rijksvaccinatieprogramma, dienstverlening aan Oekraïense ontheemden etc.), SamenTwente de afgelopen jaren een sterk wisselend verloop van de formatie en bezetting kent. Voor de uitvoering van deze activiteiten ontvangen wij incidentele projectgelden (van het Rijk) voor de bekostiging van extra personele inzet. Vanwege het tijdelijke karakter wordt deze extra inzet niet omgezet in structurele formatieruimte. Dit maakt een eventueel vergelijk tussen organisaties op basis van gemiddelde formatie ingewikkeld.

Uniforme afspraak over berekenen personeelskosten vacatures

Daarnaast is er volgens de opsteller van de QuickScan een uniforme afspraak nodig over de grondslag voor het berekenen van de personeelskosten van openstaande vacatures. Wij vinden dit een goede ontwikkeling. Met ons algemeen bestuur hebben wij afgesproken om voor personeelskosten voor vacatures te rekenen met twee periodieken onder de max van de schaal.

Ondercapaciteit in verband met arbeidsmarktkrapte

In de QuickScan wordt aandacht besteed aan personele ondercapaciteit in verband met de arbeidsmarktkrapte. Omdat ondercapaciteit waarschijnlijk een langdurig vraagstuk is, komt volgens de opsteller van de QuickScan de vraag aan de orde of GR-en en gemeenten plannen zouden moeten maken om werkzaamheden te prioriteren. Het prioriteren van werkzaamheden en het managen van onze doelrealisatie in een krappe arbeidsmarkt, is bij SamenTwente doorlopend onderwerp van gesprek. In onze Ontwikkelingsbrieven en kadernota's van de afgelopen jaren hebben we voor de gemeenteraden inzicht gegeven in de enorme arbeidsmarkt krapte bijvoorbeeld bij forensische artsen, de maatschappelijke impact hiervan en de impact op onze doelrealisatie.

Vervolgens wordt in de QuickScan de opmerking gemaakt dat door gebruik te maken van elkaars capaciteit en/of door samen te werken, personele knelpunten wellicht opgelost kunnen worden. We zijn van mening dat thema's zoals informatiebeveiliging en privacy niet meer alleen op het niveau van een individuele gemeenschappelijke regeling of gemeente opgepakt kunnen worden. Daarom willen wij samen optrekken met anderen. Maar in de praktijk merken we dat er voor SamenTwente als zorgorganisatie andere specifieke wettelijke eisen worden gesteld die een inhoudelijke samenwerking op dit thema bemoeilijken. De meer generieke samenwerking op dit thema geven we al wel actief vorm, bijvoorbeeld via de samenwerking IT-platform Twente. Om de gevolgen van de extreme arbeidsmarktkrapte op het vlak van forensische dienstverlening te verminderen wordt actief de samenwerking opgezocht met andere GGD-en, zetten we in op taakdifferentiatie en worden innovaties onderzocht.

Opnemen van vergelijkende cijfers voorgaande jaren

Wij onderschrijven de opmerking van de rekenkamer dat, om een goed beeld te krijgen van organisatieontwikkelingen, het wenselijk zou zijn om in de jaarstukken en in de begroting vergelijkende cijfers op te nemen. SamenTwente is een relatief nieuwe organisatie die is ontstaan halverwege 2021. Daardoor is er nog weinig vergelijkingsmateriaal. Toch presenteren we in de

begroting en in de jaarstukken niet enkel gegevens over het relevante jaar maar ook vergelijkende cijfers over het voorgaande jaar. Dit is bijvoorbeeld te zien in het overzicht van baten en lasten. Wij zullen voor de toekomstige begrotingen en jaarstukken nog meer aandacht hebben voor vergelijkende cijfers naar mate meer vergelijkingsmateriaal beschikbaar is.

Normering van de algemene reserve

In de QuickScan is aangegeven om afspraken over de normering van de algemene reserve te heroverwegen. Er wordt verondersteld dat voor het bepalen van de omvang van de algemene reserves van GR-en, er een uniforme afspraak is gemaakt over dat de grondslag hiervoor de lastenomvang van een jaar bedraagt. Dit is niet het geval. SamenTwente heeft met het algemeen bestuur via de nota "Van weerstandsvermogen tot reserves en voorzieningen" afgesproken dat de omvang van de algemene reserve (en de bestemmingsreserves) wordt bepaald op basis van de jaarlijkse geïnventariseerde risico's. De risico's verschillen marginaal per jaar en zijn voor SamenTwente een stabielere basis als grondslag voor de omvang van de reserves dan de gemiddelde omzet, zelfs over de afgelopen drie jaren.

Kadernota's en druk op gemeentefinanciën

In hoofdstuk 3 van de QuickScan wordt ingezoomd op de kadernota's van de GR-en en de druk op gemeentefinanciën. Aanvullend op de in de QuickScan voor SamenTwente aangehaalde knelpuntendocument, hebben wij voor de begroting van 2025 een Ontwikkelingenbrief en Kadernota opgesteld. Dit document is op 19 januari 2024 gedeeld met de gemeenteraden. Wij vinden het jammer om te vernemen dat de opsteller van de QuickScan deze nota niet heeft ontvangen voor de analyse. Tegelijkertijd vinden wij het positief dat ons knelpuntendocumenten, waarin majeure begrotingsopgaven en overige ontwikkelingen zijn benoemd, wel onderdeel is van de QuickScan.

3. Financiële en inhoudelijke opmerkingen over SamenTwente

3.1 Financiële opmerkingen over SamenTwente

Op de pagina's 16 en 17 van de Quickscan worden acht financiële punten/constateringen opgesomd. Bij een aantal van deze punten wordt gevraagd om een reactie.

Inzetten van renteopbrengsten uit schatkistbankieren

Vanaf eind 2022 ontvangt SamenTwente voor het eerst sinds 2014 rente over de gelden die we verplicht in de schatkist van het Ministerie van Financiën moeten stallen. De rentestanden zijn in 2023 ten opzichte van eind 2022 verder gestegen. De verwachting is dat de rente komende tijd stabiel blijft. Wat niet goed te voorspellen is, is ons saldo in de schatkist. Dit saldo is in 2023 maar ook in 2024 hoog. Dit komt voornamelijk door het grillige karakter van SPUK-financieringen. Denk bijvoorbeeld aan de SPUK-bestrijding COVID-19, SPUK-Versterking Infectieziektebestrijding en Pandemische Paraatheid en de SPUK-Integraal Zorg Akkoord (IZA). Dit zijn incidentele uitkeringen die veelal gedurende het jaar worden gepubliceerd en vooraf worden overgemaakt aan SamenTwente. In 2023 is er een onder uitputting geweest op deze SPUKS waardoor niet alle ontvangen gelden uitgegeven zijn. Dit heeft in 2023 geleid tot hoge banksaldi in de schatkist. Deze gelden worden in het loop van 2024 verantwoord en terugbetaald. Dit grillige verloop van ontvangsten, uitgaven en terugbetalingen maakt het ramen van renteopbrengsten in de primaire begroting (die we als gemeenschappelijke regeling ver vooruit dienen op te stellen) risicovol. De renteopbrengsten maken wij gedurende het jaar wel expliciet inzichtelijk in onze twee Bestuursrapportages en in de jaarstukken. Daardoor blijven ze niet onopgemerkt en kunnen ze onderdeel zijn van bestuurlijke besluitvorming.

Ontwikkeling begroting 2025 Veilig Thuis Twente

Op pagina 16 van de QuickScan wordt een analyse gemaakt van de incidentele baten en lasten bij veilig Thuis Twente in relatie tot de begroting 2025. Uit deze analyse zou de conclusie getrokken kunnen worden dat het structurele financiële knelpunt van Veilig Thuis Twente in de begroting 2025 is opgelost. Dit is niet juist. De structurele begrote baten en lasten 2025 zijn bij Veilig Thuis Twente alleen toegenomen ten opzichte van de jaarrekening 2023 in verband met loon- en prijscompensatie 2024 én 2025. Het structurele financiële knelpunt Veilig Thuis Twente zoals geduid in onze majeure opgaven en knelpunten is incidenteel opgelost. Het algemeen bestuur heeft voorgenomen om de begroting 2024 incidenteel te verhogen met € 566.000 ter versterking van Veilig Thuis Twente. Voor een structurele oplossing wil het algemeen bestuur eerst een nieuwe ontwikkelrichting opstellen waarna men beter kan bepalen welke middelen structureel nodig zijn.

Bestemmingsreserve projecten OZJT

In onze jaarstukken is toegelicht dat er sprake is van een projectenreserve voor OZJT. In de QuickScan wordt gevraagd naar welke afspraken er zijn gemaakt over het inzetten van deze reserve en tot en met wanneer deze reserve ingezet kan worden.

Vanaf de begroting van 2023 is voor OZJT structureel budget opgenomen voor projecten. Deze projecten kennen op basis van uitgaven in het verleden een grillig verloop. Om dit verloop op te kunnen vangen is op 14 december 2022 door het algemeen bestuur een projectenreserve ingesteld. Niet bestede projectgelden worden toegevoegd aan de projectenreserve voor zover het afgesproken plafond niet is bereikt. Bij het instellen van de projectenreserve zijn er door het algemeen bestuur ook een aantal spelregels vastgesteld. Eén van de spelregels is dat de projecten/opdrachten die gedekt kunnen worden uit de projectenreserve moeten voortvloeien uit of passend zijn bij de basistaken van OZJT. Dus ten behoeve van de 14 Twentse gemeenten. Dit vraagt jaarlijks om besluitvorming van het dagelijks bestuur. Via de Bestuursrapportages en de jaarstukken wordt het algemeen bestuur geïnformeerd over de uitputting van de projectenreserve en kan er gemonitord en bijgestuurd worden. Het inzetten van de projectenreserve kent geen einddatum, maar is afhankelijk van het beschikbare budget in de reserve.

Overzicht incidentele baten en lasten in relatie tot mutaties reserves

In de QuickScan staat dat de verkoop van het Innovatiefonds Twente wel als een incidentele last is vermeld in het overzicht van incidentele lasten. Maar de dekking vanuit de reserve is vervolgens niet opgenomen als een incidentele baat in het overzicht van incidentele baten. Dit komt omdat in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording (BBV), alle reserve mutaties bij SamenTwente in beginsel incidenteel zijn. Het overzicht van incidentele mutaties reserves is gepresenteerd en toegelicht op pagina 93 van de jaarstukken. Wij zullen in vervolg beter verbinding leggen tussen het overzicht van incidentele baten en lasten en het overzicht van incidentele mutaties reserves.

3.2 Inhoudelijke opmerkingen over SamenTwente

Rol gemeenteraden bij de financiële uitwerking van de kerntakendiscussie

In de QuickScan wordt gesproken over een zienswijze mogelijkheid voor de gemeenteraden over de resultaten en financiële doorwerking van de kerntakendiscussie. Wij vinden het belangrijk dat de raden goed betrokken worden in dit proces. Het algemeen bestuur heeft bij het geven van de opdracht voor het uitvoeren van de kerntakendiscussie (14 februari 2024) opgemerkt dat aandacht moet zijn voor de goede positie van de raden in dit proces. Daar is al een eerste aanzet toe gegeven. Op 7 maart en 13 maart 2024 hebben we bijeenkomsten georganiseerd voor de Twentse gemeenteraadsleden. In deze bijeenkomsten is met gemeenteraadsleden gesproken over SamenTwente en is ook de kerntakendiscussie aan de orde geweest. Op 17 april 2024 heeft het algemeen bestuur bij het voorstel voor dekking van de externe begeleiding bij de kerntakendiscussie nogmaals aandacht gevraagd voor de rol van raden. Hierbij is gesproken over de mogelijkheid om zienswijzen in te dienen, en ook over inhoudelijke betrokkenheid. De bestuurlijke begeleidingscommissie die is ingesteld voor de kerntakendiscussie heeft toegezegd om de externe adviseur te vragen hier in het plan van aanpak vorm aan te geven. Aan dit plan van aanpak wordt op dit moment nog gewerkt. Daarnaast gelden vanzelfsprekend de reguliere zienswijzemogelijkheden voor raden vanuit de Wet gemeenschappelijke regelingen en de gemeenschappelijke regeling SamenTwente.

Koersdocumenten OZJT en de nota Jeugdgezondheid

Op pagina 17 van de QuickScan staat dat het Koersdocument OZJT en de kader stellende nota JGZ verouderd zijn. Het Koersdocument OZJT is als input gebruikt voor de inkoop van de huidige contracten die lopen tot 1 januari 2025. Het document bevat de gewenste transformatie en uitgangspunten die voor een groot deel nog steeds worden nagestreefd en zijn opgenomen in de regiovisie Jeugd en de Samenwerkingsagenda. Voor de nieuwe inkoop vanaf 1 januari 2025 is er een nieuw strategisch inkoopdocument vastgesteld. Daarnaast is inmiddels ook een transformatiememo voor de nieuwe inkoop vastgesteld. Het doel hiervan is hetzelfde als het Koersdocument, namelijk bijdragen aan het doorvoeren van de beoogde transformatie.

Het kader stellende document: "JGZ Twente, specialist in het gewone" is nog geldend en ook gedateerd. Er wordt momenteel gewerkt aan een actueel kader: Toekomstbestendige JGZ. Hiervoor wordt de gebruikelijke werkwijze bij beleidsvorming gehanteerd. Gemeenten worden via het ambtelijk overleg publieke gezondheid betrokken. Het ligt in de rede dat de resultaten van de kerntakendiscussie de inhoud van het nieuwe beleidskader beïnvloeden. Ook de visie op Publieke Gezondheid, gezonde generaties, zoals in 2023 door het algemeen bestuur is vastgesteld, vormt voor de JGZ een beleidskader.

Kwalitatieve uitspraken over het gevoerde toezicht en de maatschappelijke effecten daarvan

In het jaarverslag en in de programmabegroting is bij het programma GGD Twente aandacht voor inspecties en de toezichthoudende rol van de GGD. Het toezicht en de inspecties die GGD Twente uitvoert vanuit de Wet Kinderopvang en vanuit de Warenwet is in deze wetten omschreven. Voor het toezicht vanuit de Wet Kinderopvang is het wettelijk vastgelegd kader: jaarlijks 100% bezoek voor Kinderdagverblijven, Buitenschoolse opvang en Gastouderbureaus. Het inspectieprotocol ligt vast. Met gemeenten is een 3 tal inspectiesets afgesproken. Een inspecteur richt zich bij het bezoek op één van de inspectiesets, maar kan, als daar aanleiding voor is, situationeel afwijken. Bij de gastouders is het wettelijk kader dat 50% van de gastouders wordt bezocht. Elke gastouder wordt tenminste eens per 3 jaar bezocht. Gemeenten bepalen welke gastouders zij bezocht willen hebben. De gemeenten Enschede, Hengelo en Almelo hebben aangegeven aan GGD Twente om ook bij gastouders tot een 100% bereik te komen. Inzet is om dat zoveel als mogelijk te realiseren. De arbeidsmarkt speelt ons hier parten.

Rapportages van de inspecties gaan naar de betreffende gemeente. De gemeente neemt, als het rapport daar aanleiding toegeeft, handhavende maatregelen. Het toezicht op de tattooshops, piercingshops en seksbedrijven wordt gedaan in opdracht van de Nederlandse Voedsel en Waterautoriteit (NVWA) en is wettelijk verankerd in de warenwet. Rapportages gaan naar de NVWA. Het toezicht en de inspectie is risico gestuurd. Dit is als zodanig ook in de wet verankerd. Er is vanuit de gemeenten geen opdracht om vanuit de individuele inspecties een analyse uit te voeren op het totaal en over het beeld wat dan ontstaat aanbevelingen te doen. Hiervoor zijn geen middelen beschikbaar gesteld.

Eenzaamheid in relatie tot eenpersoonshuishouden

In de QuickScan is gevraagd om het percentage volwassenen 18-74 jaar dat zich eenzaam voelt te duiden in combinatie met het percentage aantal eenpersoonshuishouden. De groep volwassenen loopt van 18 tot en met 64 jaar. Het percentage volwassenen dat zich matig, ernstig en zeer sterk eenzaam rapporteert ligt in Twente op een zelfde niveau als in geheel Nederland (56%, bron Twentsegezondheidsverkenning). De veronderstelling die in de vraagstelling zit van de QuickScan dat alleen wonen sterk gerelateerd is aan eenzaamheid is juist. 68% van de alleenwonenden rapporteert een bepaald mate van eenzaamheid. Van de niet alleen wonenden rapporteren 40 een mate van eenzaamheid. Dat is een belangrijkaanknopingspunt voor gemeenten om hun beleid op te ontwikkelen. In de Bestuursagenda Publieke Gezondheid 2020-2023 zijn afspraken gemaakt over de rolverdeling van GGD en gemeenten rond het thema eenzaamheid. Op bladzijde 13/14 van de jaarstukken 2023 wordt over de inzet van de GGD gerapporteerd. Elke gemeente rapporteert aan haar gemeenteraad over de eigen inzet.

Aandacht bij OZJT voor zorgaanbieders die in de knel zitten

In onze jaarstukken wordt toegelicht dat in 2023 vanuit OZJT extra aandacht is geweest voor aanbieders die in de knel zaten. Wanneer aanbieders financieel in de knel zitten, wordt allereerst het Ambtelijk Overleg Jeugd hierover geïnformeerd en meegenomen in het traject. Ook de colleges worden op de hoogte gesteld via het Bestuurlijk Overleg (BO) Samen14. De besluitvormingsbevoegdheid in deze situaties ligt vervolgens veelal bij de colleges van de 14 Twentse gemeenten. Dit is namelijk de situatie wanneer er een aanzienlijk financieel belang is voor gemeenten en/of de situatie politiek gevoelig is dan wel dat het gaat om impactvolle beleidsmatige keuzes. Het is vervolgens aan de 14 colleges om te bepalen in welke mate en hoe de gemeenteraden worden geïnformeerd.

Wijziging van de Gemeenschappelijke regeling per 1 juli 2024

Op 19 april 2023 startte het algemeen bestuur met de procedure voor het wijzigen van de gemeenschappelijke regeling SamenTwente. De directe aanleiding was de wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen, die uiterlijk 1 juli 2024 dient te zijn verwerkt. De wet beoogt versterking van de democratische legitimatie van gemeenschappelijke regelingen. In de toelichting van de gewijzigde regeling SamenTwente staat op welke wijze dit in de regeling SamenTwente is vormgegeven. De gemeenteraden zijn betrokken (geweest) bij de vaststelling van de wijziging van de gemeenschappelijke regeling SamenTwente. De raden hebben in de procedure van totstandkoming van de wijziging de gelegenheid gehad om zienswijzen in te dienen (tussen 8 juni 2023 en 11 oktober 2023). Het algemeen bestuur van SamenTwente heeft op 13 december 2023 het definitieve ontwerp van de wijziging vastgesteld, waarna de 14 colleges gevraagd zijn om de gewijzigde regeling vast te stellen. Hiervoor hebben de colleges toestemming nodig van hun raden. Op moment van schrijven hebben 12 van de 14 gemeenten de procedure afgerond. Als alle 14 colleges de wijziging hebben vastgesteld, met toestemming van hun raad, maakt SamenTwente de gewijzigde regeling bekend.

Duiding van het takenpakket van OZJT

In de QuickScan wordt voorgesteld om in de jaarstukken voor de duiding van het takenpakket van OZJT, de tekst te gebruiken uit de begroting 2025. We nemen deze opmerking over en zullen in het vervolg het takenpakket in de jaarstukken beter duiden.

Aan de gemeenteraden en colleges van de gemeenten Almelo, Borne, Enschede, Haaksbergen, Hengelo, Losser, Oldenzaal en Twenterand

Datum	Uw kenmerk	Ons kenmerk	Behandeld door
16 mei 2024			S. te Marvelde B. Lassche
Onderwerp			
Reactie op QuickScan Jaarstukken gemeenschappelijke regelingen 2024			

Geachte leden van de raad / het college,

Met belangstelling heeft GBTwente kennisgenomen van de QuickScan Gemeenschappelijke Regelingen 2024 van de gezamenlijke Rekenkamercommissies van onder meer de gemeenten Almelo, Enschede, Haaksbergen, Hengelo, Losser, Oldenzaal en de gemeenteraden van Borne en Twenterand.

In deze brief reageren wij op de bevindingen/suggesties/opmerkingen die ten aanzien van GBTwente in de QuickScan zijn opgenomen.

Reactie op de algemene opmerkingen in hoofdstuk 3

Kadernota

In de QuickScan is opgenomen dat de Stadsbank Oost Nederland en de Veiligheidsregio een kadernota hebben aangeboden aan de raden van de gemeenten en dat Samen Twente een vergelijkbaar document heeft aangeboden. Op 12 januari 2024 heeft GBTwente de op 11 januari 2024 door het algemeen bestuur vastgestelde Kaderbrief 2025 verstuurd aan de raadsgriffies van de gemeenten Almelo, Borne, Enschede, Hengelo, Oldenzaal, het bestuurssecretariaat van de gemeenten Twenterand en de griffier van de gemeente Haaksbergen en Losser. Hiermee heeft ook GBTwente aan de wettelijke verplichting conform de Wet Gemeenschappelijke Regelingen voldaan.

Personeelskosten

Wij volgen de systematiek zoals de werkgroep financiën van de deelnemende gemeenten die aandraagt en gebruiken daarmee de juiste grondslag. We danken u voor de gegeven suggesties.

Ondercapaciteit

GBTwente verzorgt de uitvoering van de Wet Waardering Onroerende Zaken alsmede de heffing en inning van gemeentelijke belastingen voor haar deelnemers. Dit zijn allemaal wettelijke taken, waardoor prioritering tussen deze taken niet mogelijk is. Alle stappen in het proces moeten immers uitgevoerd worden om te borgen dat de belastingopbrengsten van de gemeenten volledig zijn en conform de vigerende wetgeving wordt opgelegd en geïnd. Onderbezetting bij eigen personeel wordt opgevangen door het inhuren van personeel van derden, zodat de wettelijke taak uitgevoerd wordt. Hiermee worden de uitvoeringsrisico's beperkt tot een minimum.

Prestatiegegevens en financiële cijfers

GBTwente neemt het advies in de QuickScan ter harte en zal voor toekomstige jaarverslagen en begrotingen kijken waar vergelijkende cijfers opgenomen kunnen worden.

Reactie op de specifieke opmerkingen met betrekking tot GBTwente in hoofdstuk 4

Opmerking commissie over inzage in loonkosten:

Ook bij GBTwente is ruimte om meer inzicht te geven in de relatie tussen loonkosten en werkelijke gemiddelde bezetting, waarbij overigens de tabel op pagina 13 van de begroting al behulpzaam is. Net zoals bij SamenTwente en de Veiligheidsregio zou ook hier een overzicht van kostensoorten bijdragen aan inzicht in de begroting.

Reactie GBTwente:

Wij zijn uiteraard bereid om te kijken waar wij nog stappen kunnen maken in het verbeteren van onze begroting. Nadat de begrotingen van SamenTwente en de Veiligheidsregio openbaar zijn geworden, zullen wij deze doornemen en hier lering uit trekken.

Opmerking commissie over de rentebaten

GBTwente kiest ervoor om geen rentebaten te begroten (p. 23 begroting). Bij een bankrekening met circa € 6 mln. geld voor schatkistbankieren (p. 37 begroting) is dat een conservatieve maatregel. Effectief betekent dit dat gemeenten op voorhand een te hoog voorschot aan GBTwente gaan betalen. De keuze is aan het bestuur, maar dan zou de eventuele meevaller die daaruit voortvloeit ook aan het einde van het jaar met de gemeentes moeten worden verrekend. Of er zou aanleiding moeten zijn om de begroting 2025 alsnog te wijzigen en daarover zienswijzen van de gemeenteraden te vragen. Nu bestaat het risico dat een meevaller uit rente ter compensatie van tegenvallers wordt ingezet.

Reactie GBTwente

Het positieve saldo op de bankrekening van GBTwente en daarmee het saldo schatkistbankieren zijn voor het overgrote deel gelden die door de inwoners en ondernemers naar GBTwente zijn overgemaakt om de belastingschuld te voldoen. Deze ontvangsten worden periodiek overgemaakt naar de gemeenten. De rentebaten die GBTwente ontvangt zijn dan ook voornamelijk rentebaten over de belastingontvangsten van de gemeenten. Het is op dit moment lastig om een reëel rentepercentage te schatten in 2025. GBTwente is er zich van bewust dat deze rentebaten terug dienen te vloeien naar de gemeenten als deze gerealiseerd worden. GBTwente kan zich de redenatie van de rekenkamercommissie voorstellen dat het risico bestaat dat bij

tegenvallers de rentebaten worden ingezet als dekking. Echter, de begroting is zo reëel mogelijk opgesteld op basis van de huidige kennis bij het opstellen van de begroting, waarmee dit risico als klein wordt beoordeeld. Hier wordt via de bestuursrapportages over gerapporteerd.

Opmerking commissie over de werkvoorraad en inhuur van derden

GBTwente laat op pagina 36 van de begroting zien dat er ongeveer € 10.000 incidentele lasten zouden zijn. Daar zijn wel vragen bij te stellen op basis van de werkvoorraden die er nog uit 2023 zijn, met name rondom de bezwaar- en beroepsprocedures. Dit is vooral van belang als er ten opzichte van wat gemiddeld gebruikelijk is veel werkvoorraden zijn. Ook bij inhuur van derden kan de vraag worden gesteld hoe structureel deze lasten zijn

Reactie GBTwente

2023 is een bijzonder jaar geweest als je kijkt naar de WOZ-bezwaren. We zijn geconfronteerd met een verdubbeling van het aantal WOZ-bezwaren. Door slimme innovatie toe te passen binnen het proces is het ons gelukt om in 2023 een groot deel van deze bezwaren af te ronden. Er zijn kwantitatief meer bezwaren verdaagd naar 2024, echter door de toegepaste innovatie is dit aan hoeveelheid werk geen recht evenredige toename. Dat is ook de reden waarom wij deze overloop niet als incidenteel hebben aangemerkt. Kijkend naar de kosten van dit proces kunnen we stellen dat ondanks de verdubbeling in aantallen, de kosten slechts marginaal zijn toegenomen. Vanwege de vergelijkbaarheid met voorgaande jaren hebben we dit wel als structureel aangemerkt.

Kijkend naar de beroepschriften zien we een ander beeld. Het overgrote deel van de beroepschriften op bezwaren 2023 zijn eind 2023 en begin 2024 binnengekomen. Hier zien we een verviervoudiging van de aantallen. Deze beroepschriften zullen bij voldoende capaciteit in de loop van 2024 bij de Rechtbank behandeld worden. In 2024 zullen deze werkzaamheden een incidentele druk op de exploitatie leggen. Daarom hebben wij ons bestuur ook voorgesteld om in de resultaatbestemming 2023 een bestemmingsreserve specifiek doel te vormen ter dekking van deze kosten.

Opmerking commissie over IT beheer

Opvallend is dat er in de paragrafen in de begroting niets staat over ICT-beheer.

Reactie GBTwente

GBTwente neemt via een dienstverleningsovereenkomst (DVO) ICT-diensten af van de gemeente Enschede en heeft het ICT niet in eigen beheer. Binnen deze DVO zijn afspraken gemaakt over het beheer van onze ICT-infrastructuur. Hiermee is het niet noodzakelijk om hier aandacht aan te besteden in bijvoorbeeld de paragraaf bedrijfsvoering.

Opmerking commissie over draagvlakmeting Bedrijveninvesteringszone gemeente Almelo

Tot slot enkele inhoudelijke onderwerpen. In de eerste plaats staat er in het jaarverslag op pagina 36 een opmerking over een belasting voor een Bedrijveninvesteringszone (BIZ-heffing) in Almelo. Wellicht zijn er andere gemeenten die soortgelijke plannen kennen. Probeer van elkaar te leren waarom in dit geval het draagvlak voor een dergelijke heffing toch niet voldoende bleek te zijn.

Reactie GBTwente

De Wet BIZ is er gekomen om het recht om belastingen te heffen in te zetten om initiatieven van een groep ondernemers te financieren. De BIZ is voor en door ondernemers. Het is aan hen in een bepaald gebied om met elkaar te bekijken of zij in hun gebied activiteiten willen uitvoeren om de aantrekkelijkheid en veiligheid van dat gebied te verbeteren. De wetgever gaat ervan uit dat de initiatiefnemers de animo voor hun plannen bij de overige ondernemers in het gebied toetsen en vervolgens in onderling overleg de plannen uitwerken in een projectplan. De ondernemers moeten dus onderling draagvlak creëren. Pas als duidelijk is dat er een breed draagvlak is en de gemeente bereidheid heeft getoond hieraan mee te werken, wordt er een vereniging of stichting opgericht die de BIZ gaat uitvoeren. Daarna moet er een uitvoeringsovereenkomst (tussen college en stichting) worden gesloten en pas daarna kan de gemeenteraad een BIZ-verordening vaststellen. Deze regelt dan enerzijds de heffingsvoorwaarden en anderzijds dat de belastingopbrengst als subsidie zal worden verstrekt aan de BIZ-organisatie. Als de gemeenteraad heeft ingestemd dan kan de verordening pas in werking treden als uit een draagvlakmeting voldoende draagvlak is gebleken. Er is sprake van voldoende steun als:

- De respons onder de ondernemers minimaal 50% is.
- Als van de respondenten minimaal 2/3 voor is.
- Als bij een tarief afhankelijk van de WOZ-waarde de voorstemmers meer WOZ-waarde vertegenwoordigen dan de tegenstemmers.

De gemeente organiseert de draagvlakmeting. Het college is verantwoordelijk voor de draagvlakmeting en moet ervoor zorgen dat alle belastingplichtigen zijn geïnformeerd over de strekking van de verordening.

De ondernemers zijn dus zelf verantwoordelijk om voldoende draagvlak te creëren. Hiervoor kunnen ze verschillende initiatieven ondernemen zoals bijvoorbeeld:

- Het aanwijzen van ambassadeurs die ondernemers rechtstreeks benaderen en informeren.
- Het houden van een informele draagvlakmeting.
- In een voorlichtingsbijeenkomst voor ondernemers direct de draagvlak meten van de aanwezigen.
- Verspreiden van promotiemateriaal.

De ondernemers kunnen uiteraard ook bij collega verenigingen of stichtingen best practices ophalen.

Opmerking commissie over percentage gegronde bezwaren

Als laatste valt op dat het percentage gegronde bezwaren (p. 14 jaarverslag) voor reguliere bezwaren bijna 1 op 3 is. Hier is behoefte aan vergelijkende cijfers van GBTwente zelf of liefst ook van andere belastingorganisaties om een beeld te krijgen of dit percentage hoog is. Wellicht kan het ook helpen om inzicht te geven in de aard van de bezwaren om een betere afweging te kunnen maken of er aanleiding is voor een politieke discussie op dit punt.

Reactie GBTwente

In onderstaande tabel wordt inzage gegeven in het aantal binnengekomen bezwaren (alle belastingjaren, exclusief ambtshalve bezwaren) en over het percentage gegronde bezwaren in de afgelopen jaren:

Jaar	Aantal reguliere bezwaren	Aantal NoCure NoPay bezwaren	Totaal aantal bezwaren	% gegronde reguliere bezwaren	% gegronde NoCure NoPay bezwaren	% gegronde bezwaren op totaal niveau
2023	13.088	11.523	24.611	31%	16%	23%
2022	6.065	5.046	11.111	52%	44%	48%
2021	7.089	2.956	10.045	47%	36%	44%

De enorme waardeontwikkeling van onroerende zaken (gemiddeld een waardestijging voor woningen van 21%) in combinatie met de media-aandacht vanuit No Cure No Pay bureaus en het (beperkte) vertrouwen in de overheid heeft gezorgd voor de stijging van het aantal ingediende bezwaren. Procentueel zien we in 2023 een daling van het aantal toegekende bezwaren, in absolute aantallen wordt een vergelijkbaar aantal bezwaren als in 2022 gegrond verklaard. Op dit moment beschikken wij niet over vergelijkbare cijfers van belastingorganisaties over deze jaren.

Als laatste opmerking zijn wij blij met de positieve noot in hoofdstuk 4 over de inzage in de klachten.

Wij nemen aan u met deze toelichting van dienst te zijn geweest en danken tenslotte de opstellers van de QuickScan voor de heldere en duidelijke analyse en suggesties.

Met vriendelijke groet,

Hans Cloosterman
Directeur GBTwente

In de “quick scan gemeenschappelijke regelingen 2024” staan voor het OLCT 2 vragen

Crematorium (OLCT)

Tekst in de quick scan (pag. 14)

De Gemeenschappelijke Regeling OLCT is de eigenaar van Crematoria Twente. Los van wat administratiekosten is hier de winstuitkering van de Crematoria het belangrijkste onderdeel van de begroting en de jaarrekening. In 2023 was het exploitatiesaldo (in de kern de winstuitkering uit 2022) bijna € 100.000 hoger dan gebruikelijk is. Technisch gezien is het zo dat de winstuitkering pas in 2024 aan de deelnemers wordt betaald. Daarom staat op p. 15 van de jaarrekening de winst uit 2023 als toevoeging aan de Algemene reserve en is de onttrekking de winstuitkering die in 2023 is betaald op basis van de jaarrekening 2022.

Vragen:

1. In het voorstel staat dat het bestuur voorstelt om € 35.000 niet uit te keren maar in de Algemene Reserve te houden. Argumentatie ontbreekt. Dat is aanleiding voor vragen om een onderbouwing en kunt u uw eigen wethouder vragen daarover een standpunt in te nemen.

Argumentatie:

Het vaste uitgavenpatroon van het dagelijks bestuur is per jaar rond de € 17.000. Op dit moment bedraagt de reserve van het OLCT € 35.000. Het algemeen bestuur heeft besloten om € 35.000 toe te voegen aan de reserve zodat de totale reserve OLCT € 70.000 bedraagt. Zo is er voor 4 jaar ‘dekking’, zodat er bij geen dividenduitkering die periode te overbruggen is.

2. Opvallend is overigens dat in de begroting 2025 de reserve volgens de balans stabiel blijft (p. 14). Kennelijk is het voornemen om de reserve te verhogen niet verwerkt.

Argumentatie:

De oorzaak dat de reserve niet in de begroting is verwerkt heeft te maken met het feit dat de begroting 2025 eerder is opgesteld en voorlopig vastgesteld door het dagelijks bestuur. De jaarrekening 2023 wordt op een later tijdstip vastgesteld. Op dat latere tijdstip wordt de Jaarrekening van de CT BV vastgesteld en wordt duidelijk of het AB heeft ingestemd met de aanvullende reservering.

3753346 – Concept Jaarstukken Gemeenschappelijke Regelingen 2024

Bijlage 2b – Ontvangen reacties op QuickScan jaarstukken verbonden partijen 2024

In de bijlage zijn de reacties van onderstaande Gemeenschappelijke Regelingen te vinden op de door de Twentse Rekenkamers uitgevoerde QuickScan jaarstukken verbonden partijen 2024.

- SamenTwente
- Recreatieschap Twente
- SWB Midden Twente
- GBTwente
- Stadsbank Oost-Nederland
- Openbaar Lichaam Crematoria Twente
- Omgevingsdienst Twente
- Regionaal Bedrijventerrein Twente

Memo

1. Inleiding

Met belangstelling hebben wij kennis genomen van de QuickScan Gemeenschappelijke Regelingen 2024 van de gezamenlijke rekenkamercommissie. Wij bedanken de opsteller voor de analyse, vragen en verbeter suggesties. Dit helpt bij het continu doorontwikkelen van onze jaarstukken en programmabegroting. In deze memo reageren wij ambtelijk op de kernpunten en algemene opmerkingen en opmerkingen die specifiek ten aanzien van SamenTwente in de scan zijn geformuleerd.

Van
SamenTwente

Datum
17 mei 2024

Onderwerp
Ambtelijke reactie
op punten uit de
QuickScan 2024

2. Kernpunten en algemene opmerkingen uit de QuickScan

Standaardrapportage over gemiddelde formatie

In de kernpunten wordt aangeraden om een standaard rapportage te laten plaatsvinden door de gemeenschappelijke regelingen (GR-en) op basis van de gemiddelde formatie gedurende het jaar. Zowel in de paragraaf bedrijfsvoering als via de wettelijke verplichte beleidsindicatoren voor het programma Bestuur & Ondersteuning maken wij de formatie en de bezetting inzichtelijk. Via deze indicatoren die een wettelijk voorgeschreven berekeningswijze kennen, is het nu al mogelijk om een vergelijk te maken tussen organisaties. Een kanttekening die we hierbij plaatsen is dat door toegenomen aantal tijdelijke intensiveringen en uitvoering van projecten (waaronder bestrijding COVID-19, Versterking pandemische paraatheid, Rijksvaccinatieprogramma, dienstverlening aan Oekraïense ontheemden etc.), SamenTwente de afgelopen jaren een sterk wisselend verloop van de formatie en bezetting kent. Voor de uitvoering van deze activiteiten ontvangen wij incidentele projectgelden (van het Rijk) voor de bekostiging van extra personele inzet. Vanwege het tijdelijke karakter wordt deze extra inzet niet omgezet in structurele formatieruimte. Dit maakt een eventueel vergelijk tussen organisaties op basis van gemiddelde formatie ingewikkeld.

Uniforme afspraak over berekenen personeelskosten vacatures

Daarnaast is er volgens de opsteller van de QuickScan een uniforme afspraak nodig over de grondslag voor het berekenen van de personeelskosten van openstaande vacatures. Wij vinden dit een goede ontwikkeling. Met ons algemeen bestuur hebben wij afgesproken om voor personeelskosten voor vacatures te rekenen met twee periodieken onder de max van de schaal.

Ondercapaciteit in verband met arbeidsmarktkrapte

In de QuickScan wordt aandacht besteed aan personele ondercapaciteit in verband met de arbeidsmarktkrapte. Omdat ondercapaciteit waarschijnlijk een langdurig vraagstuk is, komt volgens de opsteller van de QuickScan de vraag aan de orde of GR-en en gemeenten plannen zouden moeten maken om werkzaamheden te prioriteren. Het prioriteren van werkzaamheden en het managen van onze doelrealisatie in een krappe arbeidsmarkt, is bij SamenTwente doorlopend onderwerp van gesprek. In onze Ontwikkelingsbrieven en kadernota's van de afgelopen jaren hebben we voor de gemeenteraden inzicht gegeven in de enorme arbeidsmarkt krapte bijvoorbeeld bij forensische artsen, de maatschappelijke impact hiervan en de impact op onze doelrealisatie.

Vervolgens wordt in de QuickScan de opmerking gemaakt dat door gebruik te maken van elkaars capaciteit en/of door samen te werken, personele knelpunten wellicht opgelost kunnen worden. We zijn van mening dat thema's zoals informatiebeveiliging en privacy niet meer alleen op het niveau van een individuele gemeenschappelijke regeling of gemeente opgepakt kunnen worden. Daarom willen wij samen optrekken met anderen. Maar in de praktijk merken we dat er voor SamenTwente als zorgorganisatie andere specifieke wettelijke eisen worden gesteld die een inhoudelijke samenwerking op dit thema bemoeilijken. De meer generieke samenwerking op dit thema geven we al wel actief vorm, bijvoorbeeld via de samenwerking IT-platform Twente. Om de gevolgen van de extreme arbeidsmarktkrapte op het vlak van forensische dienstverlening te verminderen wordt actief de samenwerking opgezocht met andere GGD-en, zetten we in op taakdifferentiatie en worden innovaties onderzocht.

Opnemen van vergelijkende cijfers voorgaande jaren

Wij onderschrijven de opmerking van de rekenkamer dat, om een goed beeld te krijgen van organisatieontwikkelingen, het wenselijk zou zijn om in de jaarstukken en in de begroting vergelijkende cijfers op te nemen. SamenTwente is een relatief nieuwe organisatie die is ontstaan halverwege 2021. Daardoor is er nog weinig vergelijkingsmateriaal. Toch presenteren we in de

begroting en in de jaarstukken niet enkel gegevens over het relevante jaar maar ook vergelijkende cijfers over het voorgaande jaar. Dit is bijvoorbeeld te zien in het overzicht van baten en lasten. Wij zullen voor de toekomstige begrotingen en jaarstukken nog meer aandacht hebben voor vergelijkende cijfers naar mate meer vergelijkingsmateriaal beschikbaar is.

Normering van de algemene reserve

In de QuickScan is aangegeven om afspraken over de normering van de algemene reserve te heroverwegen. Er wordt verondersteld dat voor het bepalen van de omvang van de algemene reserves van GR-en, er een uniforme afspraak is gemaakt over dat de grondslag hiervoor de lastenomvang van een jaar bedraagt. Dit is niet het geval. SamenTwente heeft met het algemeen bestuur via de nota "Van weerstandsvermogen tot reserves en voorzieningen" afgesproken dat de omvang van de algemene reserve (en de bestemmingsreserves) wordt bepaald op basis van de jaarlijkse geïnventariseerde risico's. De risico's verschillen marginaal per jaar en zijn voor SamenTwente een stabielere basis als grondslag voor de omvang van de reserves dan de gemiddelde omzet, zelfs over de afgelopen drie jaren.

Kadernota's en druk op gemeentefinanciën

In hoofdstuk 3 van de QuickScan wordt ingezoomd op de kadernota's van de GR-en en de druk op gemeentefinanciën. Aanvullend op de in de QuickScan voor SamenTwente aangehaalde knelpuntendocument, hebben wij voor de begroting van 2025 een Ontwikkelingenbrief en Kadernota opgesteld. Dit document is op 19 januari 2024 gedeeld met de gemeenteraden. Wij vinden het jammer om te vernemen dat de opsteller van de QuickScan deze nota niet heeft ontvangen voor de analyse. Tegelijkertijd vinden wij het positief dat ons knelpuntendocumenten, waarin majeure begrotingsopgaven en overige ontwikkelingen zijn benoemd, wel onderdeel is van de QuickScan.

3. Financiële en inhoudelijke opmerkingen over SamenTwente

3.1 Financiële opmerkingen over SamenTwente

Op de pagina's 16 en 17 van de Quickscan worden acht financiële punten/constatering opgesomd. Bij een aantal van deze punten wordt gevraagd om een reactie.

Inzetten van renteopbrengsten uit schatkistbankieren

Vanaf eind 2022 ontvangt SamenTwente voor het eerst sinds 2014 rente over de gelden die we verplicht in de schatkist van het Ministerie van Financiën moeten stallen. De rentestanden zijn in 2023 ten opzichte van eind 2022 verder gestegen. De verwachting is dat de rente komende tijd stabiel blijft. Wat niet goed te voorspellen is, is ons saldo in de schatkist. Dit saldo is in 2023 maar ook in 2024 hoog. Dit komt voornamelijk door het grillige karakter van SPUK-financieringen. Denk bijvoorbeeld aan de SPUK-bestrijding COVID-19, SPUK-Versterking Infectieziektebestrijding en Pandemische Paraatheid en de SPUK-Integraal Zorg Akkoord (IZA). Dit zijn incidentele uitkeringen die veelal gedurende het jaar worden gepubliceerd en vooraf worden overgemaakt aan SamenTwente. In 2023 is er een onder uitputting geweest op deze SPUKS waardoor niet alle ontvangen gelden uitgegeven zijn. Dit heeft in 2023 geleid tot hoge banksaldi in de schatkist. Deze gelden worden in het loop van 2024 verantwoord en terugbetaald. Dit grillige verloop van ontvangsten, uitgaven en terugbetalingen maakt het ramen van renteopbrengsten in de primaire begroting (die we als gemeenschappelijke regeling ver vooruit dienen op te stellen) risicovol. De renteopbrengsten maken wij gedurende het jaar wel expliciet inzichtelijk in onze twee Bestuursrapportages en in de jaarstukken. Daardoor blijven ze niet onopgemerkt en kunnen ze onderdeel zijn van bestuurlijke besluitvorming.

Ontwikkeling begroting 2025 Veilig Thuis Twente

Op pagina 16 van de QuickScan wordt een analyse gemaakt van de incidentele baten en lasten bij veilig Thuis Twente in relatie tot de begroting 2025. Uit deze analyse zou de conclusie getrokken kunnen worden dat het structurele financiële knelpunt van Veilig Thuis Twente in de begroting 2025 is opgelost. Dit is niet juist. De structurele begrote baten en lasten 2025 zijn bij Veilig Thuis Twente alleen toegenomen ten opzichte van de jaarrekening 2023 in verband met loon- en prijscompensatie 2024 én 2025. Het structurele financiële knelpunt Veilig Thuis Twente zoals geduid in onze majeure opgaven en knelpunten is incidenteel opgelost. Het algemeen bestuur heeft voorgenomen om de begroting 2024 incidenteel te verhogen met € 566.000 ter versterking van Veilig Thuis Twente. Voor een structurele oplossing wil het algemeen bestuur eerst een nieuwe ontwikkelrichting opstellen waarna men beter kan bepalen welke middelen structureel nodig zijn.

Bestemmingsreserve projecten OZJT

In onze jaarstukken is toegelicht dat er sprake is van een projectenreserve voor OZJT. In de QuickScan wordt gevraagd naar welke afspraken er zijn gemaakt over het inzetten van deze reserve en tot en met wanneer deze reserve ingezet kan worden.

Vanaf de begroting van 2023 is voor OZJT structureel budget opgenomen voor projecten. Deze projecten kennen op basis van uitgaven in het verleden een grillig verloop. Om dit verloop op te kunnen vangen is op 14 december 2022 door het algemeen bestuur een projectenreserve ingesteld. Niet bestede projectgelden worden toegevoegd aan de projectenreserve voor zover het afgesproken plafond niet is bereikt. Bij het instellen van de projectenreserve zijn er door het algemeen bestuur ook een aantal spelregels vastgesteld. Eén van de spelregels is dat de projecten/opdrachten die gedekt kunnen worden uit de projectenreserve moeten voortvloeien uit of passend zijn bij de basistaken van OZJT. Dus ten behoeve van de 14 Twentse gemeenten. Dit vraagt jaarlijks om besluitvorming van het dagelijks bestuur. Via de Bestuursrapportages en de jaarstukken wordt het algemeen bestuur geïnformeerd over de uitputting van de projectenreserve en kan er gemonitord en bijgestuurd worden. Het inzetten van de projectenreserve kent geen einddatum, maar is afhankelijk van het beschikbare budget in de reserve.

Overzicht incidentele baten en lasten in relatie tot mutaties reserves

In de QuickScan staat dat de verkoop van het Innovatiefonds Twente wel als een incidentele last is vermeld in het overzicht van incidentele lasten. Maar de dekking vanuit de reserve is vervolgens niet opgenomen als een incidentele baat in het overzicht van incidentele baten. Dit komt omdat in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording (BBV), alle reserve mutaties bij SamenTwente in beginsel incidenteel zijn. Het overzicht van incidentele mutaties reserves is gepresenteerd en toegelicht op pagina 93 van de jaarstukken. Wij zullen in vervolg beter verbinding leggen tussen het overzicht van incidentele baten en lasten en het overzicht van incidentele mutaties reserves.

3.2 Inhoudelijke opmerkingen over SamenTwente

Rol gemeenteraden bij de financiële uitwerking van de kerntakendiscussie

In de QuickScan wordt gesproken over een zienswijze mogelijkheid voor de gemeenteraden over de resultaten en financiële doorwerking van de kerntakendiscussie. Wij vinden het belangrijk dat de raden goed betrokken worden in dit proces. Het algemeen bestuur heeft bij het geven van de opdracht voor het uitvoeren van de kerntakendiscussie (14 februari 2024) opgemerkt dat aandacht moet zijn voor de goede positie van de raden in dit proces. Daar is al een eerste aanzet toe gegeven. Op 7 maart en 13 maart 2024 hebben we bijeenkomsten georganiseerd voor de Twentse gemeenteraadsleden. In deze bijeenkomsten is met gemeenteraadsleden gesproken over SamenTwente en is ook de kerntakendiscussie aan de orde geweest. Op 17 april 2024 heeft het algemeen bestuur bij het voorstel voor dekking van de externe begeleiding bij de kerntakendiscussie nogmaals aandacht gevraagd voor de rol van raden. Hierbij is gesproken over de mogelijkheid om zienswijzen in te dienen, en ook over inhoudelijke betrokkenheid. De bestuurlijke begeleidingscommissie die is ingesteld voor de kerntakendiscussie heeft toegezegd om de externe adviseur te vragen hier in het plan van aanpak vorm aan te geven. Aan dit plan van aanpak wordt op dit moment nog gewerkt. Daarnaast gelden vanzelfsprekend de reguliere zienswijzemogelijkheden voor raden vanuit de Wet gemeenschappelijke regelingen en de gemeenschappelijke regeling SamenTwente.

Koersdocumenten OZJT en de nota Jeugdgezondheid

Op pagina 17 van de QuickScan staat dat het Koersdocument OZJT en de kader stellende nota JGZ verouderd zijn. Het Koersdocument OZJT is als input gebruikt voor de inkoop van de huidige contracten die lopen tot 1 januari 2025. Het document bevat de gewenste transformatie en uitgangspunten die voor een groot deel nog steeds worden nagestreefd en zijn opgenomen in de regiovisie Jeugd en de Samenwerkingsagenda. Voor de nieuwe inkoop vanaf 1 januari 2025 is er een nieuw strategisch inkoopdocument vastgesteld. Daarnaast is inmiddels ook een transformatiememo voor de nieuwe inkoop vastgesteld. Het doel hiervan is hetzelfde als het Koersdocument, namelijk bijdragen aan het doorvoeren van de beoogde transformatie.

Het kader stellende document: "JGZ Twente, specialist in het gewone" is nog geldend en ook gedateerd. Er wordt momenteel gewerkt aan een actueel kader: Toekomstbestendige JGZ. Hiervoor wordt de gebruikelijke werkwijze bij beleidsvorming gehanteerd. Gemeenten worden via het ambtelijk overleg publieke gezondheid betrokken. Het ligt in de rede dat de resultaten van de kerntakendiscussie de inhoud van het nieuwe beleidskader beïnvloeden. Ook de visie op Publieke Gezondheid, gezonde generaties, zoals in 2023 door het algemeen bestuur is vastgesteld, vormt voor de JGZ een beleidskader.

Kwalitatieve uitspraken over het gevoerde toezicht en de maatschappelijke effecten daarvan

In het jaarverslag en in de programmabegroting is bij het programma GGD Twente aandacht voor inspecties en de toezichthoudende rol van de GGD. Het toezicht en de inspecties die GGD Twente uitvoert vanuit de Wet Kinderopvang en vanuit de Warenwet is in deze wetten omschreven. Voor het toezicht vanuit de Wet Kinderopvang is het wettelijk vastgelegd kader: jaarlijks 100% bezoek voor Kinderdagverblijven, Buitenschoolse opvang en Gastouderbureaus. Het inspectieprotocol ligt vast. Met gemeenten is een 3 tal inspectiesets afgesproken. Een inspecteur richt zich bij het bezoek op één van de inspectiesets, maar kan, als daar aanleiding voor is, situationeel afwijken. Bij de gastouders is het wettelijk kader dat 50% van de gastouders wordt bezocht. Elke gastouder wordt tenminste eens per 3 jaar bezocht. Gemeenten bepalen welke gastouders zij bezocht willen hebben. De gemeenten Enschede, Hengelo en Almelo hebben aangegeven aan GGD Twente om ook bij gastouders tot een 100% bereik te komen. Inzet is om dat zoveel als mogelijk te realiseren. De arbeidsmarkt speelt ons hier parten.

Rapportages van de inspecties gaan naar de betreffende gemeente. De gemeente neemt, als het rapport daar aanleiding toegeeft, handhavende maatregelen. Het toezicht op de tattooshops, piercingshops en seksbedrijven wordt gedaan in opdracht van de Nederlandse Voedsel en Waterautoriteit (NVWA) en is wettelijk verankerd in de warenwet. Rapportages gaan naar de NVWA. Het toezicht en de inspectie is risico gestuurd. Dit is als zodanig ook in de wet verankerd. Er is vanuit de gemeenten geen opdracht om vanuit de individuele inspecties een analyse uit te voeren op het totaal en over het beeld wat dan ontstaat aanbevelingen te doen. Hiervoor zijn geen middelen beschikbaar gesteld.

Eenzaamheid in relatie tot eenpersoonshuishouden

In de QuickScan is gevraagd om het percentage volwassenen 18-74 jaar dat zich eenzaam voelt te duiden in combinatie met het percentage aantal eenpersoonshuishouden. De groep volwassenen loopt van 18 tot en met 64 jaar. Het percentage volwassenen dat zich matig, ernstig en zeer sterk eenzaam rapporteert ligt in Twente op een zelfde niveau als in geheel Nederland (56%, bron Twentsegezondheidsverkenning). De veronderstelling die in de vraagstelling zit van de QuickScan dat alleen wonen sterk gerelateerd is aan eenzaamheid is juist. 68% van de alleenwonenden rapporteert een bepaald mate van eenzaamheid. Van de niet alleen wonenden rapporteren 40 een mate van eenzaamheid. Dat is een belangrijkaanknopingspunt voor gemeenten om hun beleid op te ontwikkelen. In de Bestuursagenda Publieke Gezondheid 2020-2023 zijn afspraken gemaakt over de rolverdeling van GGD en gemeenten rond het thema eenzaamheid. Op bladzijde 13/14 van de jaarstukken 2023 wordt over de inzet van de GGD gerapporteerd. Elke gemeente rapporteert aan haar gemeenteraad over de eigen inzet.

Aandacht bij OZJT voor zorgaanbieders die in de knel zitten

In onze jaarstukken wordt toegelicht dat in 2023 vanuit OZJT extra aandacht is geweest voor aanbieders die in de knel zaten. Wanneer aanbieders financieel in de knel zitten, wordt allereerst het Ambtelijk Overleg Jeugd hierover geïnformeerd en meegenomen in het traject. Ook de colleges worden op de hoogte gesteld via het Bestuurlijk Overleg (BO) Samen14. De besluitvormingsbevoegdheid in deze situaties ligt vervolgens veelal bij de colleges van de 14 Twentse gemeenten. Dit is namelijk de situatie wanneer er een aanzienlijk financieel belang is voor gemeenten en/of de situatie politiek gevoelig is dan wel dat het gaat om impactvolle beleidsmatige keuzes. Het is vervolgens aan de 14 colleges om te bepalen in welke mate en hoe de gemeenteraden worden geïnformeerd.

Wijziging van de Gemeenschappelijke regeling per 1 juli 2024

Op 19 april 2023 startte het algemeen bestuur met de procedure voor het wijzigen van de gemeenschappelijke regeling SamenTwente. De directe aanleiding was de wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen, die uiterlijk 1 juli 2024 dient te zijn verwerkt. De wet beoogt versterking van de democratische legitimatie van gemeenschappelijke regelingen. In de toelichting van de gewijzigde regeling SamenTwente staat op welke wijze dit in de regeling SamenTwente is vormgegeven. De gemeenteraden zijn betrokken (geweest) bij de vaststelling van de wijziging van de gemeenschappelijke regeling SamenTwente. De raden hebben in de procedure van totstandkoming van de wijziging de gelegenheid gehad om zienswijzen in te dienen (tussen 8 juni 2023 en 11 oktober 2023). Het algemeen bestuur van SamenTwente heeft op 13 december 2023 het definitieve ontwerp van de wijziging vastgesteld, waarna de 14 colleges gevraagd zijn om de gewijzigde regeling vast te stellen. Hiervoor hebben de colleges toestemming nodig van hun raden. Op moment van schrijven hebben 12 van de 14 gemeenten de procedure afgerond. Als alle 14 colleges de wijziging hebben vastgesteld, met toestemming van hun raad, maakt SamenTwente de gewijzigde regeling bekend.

Duiding van het takenpakket van OZJT

In de QuickScan wordt voorgesteld om in de jaarstukken voor de duiding van het takenpakket van OZJT, de tekst te gebruiken uit de begroting 2025. We nemen deze opmerking over en zullen in het vervolg het takenpakket in de jaarstukken beter duiden.

Van

Recreatieschap Twente

Datum

17 mei 2024

Onderwerp

Ambtelijke reactie op punten uit de Quicksan 2024

Memo

Inleiding

Met belangstelling hebben wij kennisgenomen van de Quicksan Gemeenschappelijke Regelingen 2024 van de gezamenlijke rekenkamercommissie. Wij bedanken de opsteller voor de analyse, vragen en verbeter suggesties. Dit helpt bij het continu doorontwikkelen van onze jaarstukken en programmabegroting. In deze memo reageren wij ambtelijk op de bevindingen/suggesties en opmerkingen die in algemene zin en opmerkingen die specifiek ten aanzien van Recreatieschap Twente in de scan zijn geformuleerd.

1. Kernpunten uit de QuickScan (pagina 4 e.v.)

Algemeen

1.1 Verantwoord standaard op basis van gemiddelde formatie en maak een eenduidige afspraak over de grondslag van het berekenen van personeelskosten.

Reactie

In de paragraaf bedrijfsvoering maken wij de formatie en de bezetting inzichtelijk. Via deze indicatoren die een wettelijk voorgeschreven berekeningswijze kennen, is het mogelijk om een vergelijk te maken tussen organisaties.

Voor wat betreft het berekenen van personeelskosten van hebben wij afgesproken om uit te gaan van de systematiek die de Twentse gemeenten doorgeven aan hun verbonden partijen.

1.2 Geef bij onderbezetting in de begroting aan waar prioriteiten in de taakuitvoering liggen.

Reactie

Het prioriteren van werkzaamheden en het managen van onze doelrealisatie in een krappe arbeidsmarkt, is ook bij Recreatieschap Twente onderwerp van gesprek. Wij ondersteunen de opmerking van de rekenkamer dat door gebruik te maken van elkaars capaciteit en/of door samen te werken, personele knelpunten wellicht opgelost kunnen worden. We zijn van mening dat thema's zoals informatiebeveiliging en privacy niet meer alleen op het niveau van een individuele gemeenschappelijke regeling of gemeente opgepakt kunnen worden. Daarom willen wij samen optrekken met anderen.

1.2 Neem in begrotingen en jaarrekeningen vergelijkende cijfers op van voorafgaande jaren.

Reactie

Recreatieschap Twente is een nieuwe organisatie ontstaan per 1-1-2022 waardoor er weinig vergelijkingsmateriaal is. Wij zullen voor de toekomstige begrotingen en jaarrekening meer aandacht hebben voor vergelijkende cijfers

1.3 Heroverweeg de afspraken over de normering van de algemene reserve.

Reactie

In de QuickScan is aangegeven om afspraken over de normering van de algemene reserve te heroverwegen. Er wordt verondersteld dat voor het bepalen van de omvang van de algemene reserves van GR-en, er een uniforme afspraak is gemaakt over dat de grondslag hiervoor de lastenomvang van een jaar bedraagt. Dit is niet het geval. Recreatieschap Twente heeft met het bestuur via de nota "Van weerstandsvermogen tot reserves en voorzieningen" afgesproken dat de omvang van de algemene reserve (en de bestemmingsreserves) wordt bepaald op basis van de jaarlijkse geïnventariseerde risico's. De risico's verschillen marginaal per jaar en zijn voor Recreatieschap Twente een stabielere basis als grondslag voor de omvang van de reserves dan de gemiddelde omzet, zelfs over de afgelopen drie jaren.

2.5 Recreatieschap Twente

- **Inhoudelijk: wat is de rol van het Recreatieschap bij routenetwerken en wat betekent andere fietsmobiliteit voor het maken van routenetwerken?**

Reactie:

Zie antwoord 4.2.

- **Er zijn geen prestatie indicatoren te vinden die iets zeggen over lange termijnvisie van de organisatie.**

Reactie:

Zie antwoord 3.1 (inz. Recreatieschap) en 4.3 (inz. Twente Marketing).

- **Het recreatieschap kent in totaal € 360.000 aan taakstellingen die niet zijn ingevuld. Voornemens om dit wel te doen zijn er niet.**

Reactie:

In 2023 was er sprake van een structurele taakstelling van bijna € 160.000 welke in dit jaar niet kon worden ingevuld. Voornemens om deze in te vullen zijn opgenomen in de begrotingen voor 2024 en 2025.

- **Voer het gesprek over het gewenste kwaliteitsniveau van onderhoud in relatie tot wat gemeenten zelf als aanvaardbaar kwaliteitsniveau voor onderhoud zien.**

Reactie:

Het kwaliteitsniveau van het onderhoud van kapitaalgoederen (groen, verhardingen, terreinvoorzieningen enz.) staat beschreven in het beheerplan kapitaalgoederen 2023-2027. Het bestuur stelt voor de kapitaalgoederen die de Recreatieschap Twente in eigendom heeft, het te handhaven kwaliteitsniveau vast. Tevens stelt het bestuur jaarlijks budget beschikbaar om dit kwaliteitsniveau te handhaven. Verschillende keuzes resulteren in verschillende kosten voor beheer.

Recreatieschap Twente hanteert voor het onderhoud van haar kapitaalgoederen twee gebiedsgerichte kwaliteitsniveaus, te weten:

1. Intensieve dagrecreatie (alleen bij recreatieparken):
Op de terreindelen met intensieve dagrecreatie is er sprake van een hoge gebruiksdynamiek en een hoge belevingswaarde (zonneweiden, stranden, zwemwater etc.). Deze terreinen worden ingezet voor ontspanning, sport en evenementen. Zodoende is het kwaliteitsniveau middelhoog/ruimvoldoende.

2. Extensieve dagrecreatie:

Op de terreindelen met extensieve dagrecreatie is er sprake van een lage gebruiksdynamiek (fiets- en wandelpaden, bermen, graslanden, parkeerterreinen etc.). Daarom wordt er een lager onderhoudsniveau gehanteerd. Ingevolge het extensieve karakter is het kwaliteitsniveau van de genoemde terreinen te omschrijven als doelmatig en effectief.

- **Er is een aanvullende toelichting op de voorziening verlofsparen nodig.**

Reactie:

Deze toelichting zal worden meegenomen in de definitieve jaarrekening. Het betreft arbeidsrechtelijke verplichtingen waarvoor conform het Besluit Begroting en Verantwoording een voorziening moet worden ingesteld.

3. Algemene opmerkingen uit de QuickScan (pagina 7 e.v.)

Kadernota's en druk op gemeentefinanciën

- 3.1** Recreatieschap Twente heeft geen kadernota of vergelijkbaar document beschikbaar gesteld.

Reactie:

In de begroting 2025 worden de twee organisatiedelen van Recreatieschap Twente uitgelicht: de Twentse recreatieparken en de Routenetwerken Twente. In 2023 en 2024 zijn de visies van beide organisatieonderdelen vastgesteld. Zij vormen het fundament waarop wij verder kunnen bouwen en stelt ons in staat om nauwgezet te bepalen hoe en wanneer wij gaan investeren.

In de bestuursvergadering van 4 april 2024 is het Koersdocument van Recreatieschap Twente 2024-2030 vastgesteld. Deze dient als 'intern' document om de richting voor onze werkzaamheden te bepalen, met een sterke nadruk op gezamenlijke waarden, doelen, en de wijze waarop wij binnen en buiten onze organisatie willen opereren.

Gezien het feit dat de nieuwe visie op de parken en het 'Koersdocument Recreatieschap Twente' tegelijkertijd met de begroting 2025 is vastgesteld was het op dat moment nog niet mogelijk om concrete en heldere prestatie indicatoren toe te voegen aan de begroting 2025. Als Recreatieschap Twente streven wij er uiteraard wel naar om dit in de begroting van 2026 toe te voegen.

4. Inhoudelijke en financiële opmerkingen over Recreatieschap Twente (pagina 14 e.v.)

- 4.1** Besluitvorming recreatiewoningen Rutbeek in relatie tot informatie in begroting 2025.

Reactie:

Het langdurige traject om op recreatiepark Het Rutbeek recreatiewoningen te realiseren is jarenlang (tot 2024) in de begroting opgenomen en aangemerkt als belangrijke toekomstige inkomstenbron, ter invulling van de taakstelling van Recreatieschap Twente. Vanwege diverse externe factoren, met niet in de laatste plaats de complexe bestemmingsplanprocedure, heeft er nog geen realisatie van het bungalowpark plaatsgevonden. Bovendien lag de voortgang van het bungalowpark bij het voorbereiden van de begroting 2025 helemaal stil. Wij zagen daarom geen reden om bij de begroting van 2025 opnieuw rekening te houden met de te verwachten opbrengsten uit het bungalowpark. De afgelopen jaren zijn er andere maatregelen getroffen om de taakstelling van Recreatieschap Twente structureel te verlagen.

Het is in principe positief, dat nieuwe ontwikkelingen rondom het bungalowpark de agenda van de raad van Enschede en ook de media hebben bereikt. Omdat er nog vele hobbels in het proces genomen moeten worden (recent is er een referendum aangekondigd om de ontwikkeling tegen te houden), en om daarmee vertroebeling van de begroting te voorkomen, hebben wij gemeend geen verdere aandacht te besteden aan het bungalowpark. Dit zal pas weer aan de orde zijn wanneer er ook daadwerkelijk zicht is op te

verwachten inkomsten. Het is niet ondenkbaar dat het te houden referendum, en wellicht een procedure die zal komen tot de Raad van State, zal leiden tot nog enkele jaren vertraging alvorens er daadwerkelijk gestart zou kunnen worden met de bouw van het bungalowpark.

In de situatie op Het Lageveld te Wierden, waarmee wordt vergeleken, is er sprake van een afgrond bestemmingsplantraject, zijn er geen bezwaren en worden er al voorbereidingen getroffen rondom het zoeken naar een geschikte uitbater. Het aanleggen en exploiteren van een camperpark is aanzienlijk minder complex dan de aanleg en bouw van een bungalowpark. Het camperpark geeft concreet zicht op extra inkomsten op korte termijn (jaar 2025).

4.2 Rol van Recreatieschap met betrekking tot routenetwerken en wat betekent de fietsmobiliteit voor de ontwikkeling van routenetwerken.

Reactie:

De ontwikkeling van de fiets is één van de veranderingen die plaatsvinden op de routenetwerken. Hierin wordt continu bekeken wat wenselijk en / of noodzakelijk is. Veiligheid is weer één van deze aspecten.

4.3 Doelgroep en prestatie-indicatoren Twente Marketing.

Reactie:

In de begroting van het Recreatieschap staan wel degelijk een strategische visie en de doelgroep die Twente Marketing wil bereiken. Aan de hand van het 'Perspectief Vrijtijdseconomie Twente 2030', waarin de begroting naar wordt verwezen, werkt Twente Marketing aan een geheel nieuwe bestemmingsontwikkeling van Twente. Dit vraagt om een nieuwe aanpak en een integrale visie die de vrijetijdseconomie tot belangrijke pijler maakt in de verdere ontwikkeling van de economie in Twente. Er is voor deze ontwikkeling een nieuwe rol nodig vanuit Twente Marketing, welke staat verwoord in de visie.

De visie wordt uitgewerkt op basis van drie diensten:

1. Branding:

Twente wil groeien tot een natuurlijke magneet voor een jongere doelgroep (inzichtzoeker, stijlzoeker en avontuurzoeker). Zowel voor bezoekers als bewoners. Door onweerstaanbare, spannende concepten en aanbod te ontwikkelen, wordt Twente beroemd om 'wat' het is (vrij zijn economie). Op het gebied van branding gaat Twente Marketing dit realiseren door promotie en positionering gericht op zowel de (potentiële, jongere) bewoner als de focusdoelgroepen. Tukkerstrots te verhogen door ook de bewoner op het vizier te hebben en inzet van congresregio Twente.

2. Destinatieontwikkeling:

Op basis van data en inzichten adviseert Twente Marketing ondernemers en overheden bij de ontwikkeling van gebiedsvisies en speelt zij een belangrijke rol bij maatschappelijke vraagstukken, zoals leefbaarheid, mobiliteit en het behoud van voorzieningen.

3. Smart Data:

Met deze dienst doet Twente Marketing onderzoek en verzamelt ze data, maakt deze inzichtelijk over vraag en aanbod van bezoekers, bewoners en bedrijven. Deze worden vertaald naar praktische tools ten behoeve van de vrijetijdseconomie.

4.4 Gemeenten betalen ongeveer € 100.000 meer

Reactie:

In de bestuursvergadering van 13 juli 2023 is besloten dat de gemeenten een factuur krijgen voor in totaal circa € 100.000. Dit als dekking voor extra kosten als rente geldlening en accountantskosten. Deze € 100.000 is dan ook geen vrij besteedbare middelen en zijn kosten die moeten worden gemaakt vanwege de ontvlechting van Regio Twente en het betreft dan ook een bestuurlijke keuze.

4.5 Overhouden van € 360.000 in relatie tot taakstellingen

Reactie:

De genoemde € 360.000 als taakstellingen wordt niet herkend. In de begroting van 2023 is aangegeven dat er nog een resterende taakstelling aanwezig is van bijna € 160.000.

4.6 Inzet vrijwilligers

Reactie:

De vrijwilligers bij Recreatieschap Twente kennen een geheel andere 'grondslag' dan de vrijwilligers bij de Brandweer. We hebben het hier over veelal gepensioneerden waarbij zij meehelpen aan de routenetwerken in het kader van hun fietshobby.

4.7 Loontonwikkeling

Reactie:

We nemen kennis van de opmerking over een leereffect van SamenTwente en we zullen de betreffende informatievoorziening verder verbeteren.

4.8 Apparaatskosten

Reactie:

De begrote apparaatskosten voor 2025 bedragen € 3,82 waarbij de realisatie in 2023 een waarde heeft van € 4,51. Vanwege hoger dan geraamde externe inzet (o.a. adviesrapporten) waren de apparaatskosten in 2023 in realisatie hoger.

4.9 Voorziening verlofsparen

Reactie:

De voorziening voor verlofsparen is abusievelijk niet separaat gepresenteerd en meegenomen bij het totaal van de voorzieningen voor groot onderhoud. Hierbij wordt verwezen naar de paraaf kapitaalgoederen voor de voorzieningen groot onderhoud. We gaan dit corrigeren in de definitieve jaarrekening. De middelen zijn wel degelijk gestort in de hiervoor bestemde voorziening.

datum	nummer	revisie	blad/aantal bladen	SWB Midden Twente
23 mei 2024	RM2305202401	A	1	

MEMO

Van : Hans Raanhuis, Robert Monninkhoff

Aan : DB

C.c. : BRG, Erik Veltkamo

Betreft : Reactie op Quick scan Gemeenschappelijke Regelingen Twente 2024

De Quick scan Gemeenschappelijke Regelingen Twente 2024 leidt bij ons tot de volgende reacties.

Algemeen

Wij herkennen ons in de analyse van onze organisatie. We zijn zeer tevreden over ons financiële resultaat over het boekjaar 2023. SWB is in staat gebleken om een transitie door te voeren en het jaar met een positief resultaat af te sluiten. Dat heeft veel geleverd van de organisatie. We zijn dan ook trots op onze medewerkers.

We zien in dat er nog verdere verbetering mogelijk is en als leidraad daarvoor hebben we het nieuwe strategische plan 2024-2027 gemaakt.

Nieuwe directeur

Uw aansporing om de nieuwe directeur Jessica ter Hofte haar ervaringen na 100 dagen te laten delen, nemen we graag over. Zij zal dat in eerste instantie met het DB doen en in latere instantie met de gemeenteraden, als deze hun jaarlijkse bezoek aan SWB brengen.

Ontbrekende toelichtingen

De opbouw van ons jaarverslag is consistent met voorgaande jaren. Wij begrijpen dat u meer toelichtingen wenst. Dat pakken we als een verbeterpunt op. We zijn daarnaast ook in gesprek met Bert Lankheet en Jeroen te Molder over verdere professionalisering van onze jaarverslaglegging.

Onrechtmatigheid

Het bestuur moet inderdaad helaas concluderen dat deze jaarverantwoording onrechtmatig is. Daar zijn meerdere redenen voor; het wordt niet alleen veroorzaakt door het inkoopproces, maar ook door systeemwijzigingen in het BBV (o.a. ten aanzien van verlofsparen). Deze laatste konden we niet zien aankomen en dus ook niet voorkomen. Overigens hebben we per ommegaande maatregelen genomen om de onrechtmatigheden vanaf 2024 te voorkomen.

Afname aantallen medewerkers

Het aantal Wsw medewerkers neemt inderdaad (verder) af en deze daling wordt niet gecompenseerd door nieuwe doelgroepen. Ook stromen er de komende jaren veel ambtenaren uit, vanwege natuurlijk verloop. Wij beseffen ons dat terdege en zijn druk bezig met een Strategische Personeels Planning (SPP). Dit is een belangrijk onderdeel van het nieuwe strategische plan.

Huisvesting

De huisvesting van SWB en Gildebor is zeer versnipperd. Wij willen dat graag beter stroomlijnen en afstand doen van een aantal locaties. Wij doen dat in zeer nauw overleg met de gemeenten en streven naar een win-win-situatie. Daarmee hopen we een winstwaarschuwing aan de gemeenten voor te zijn.

Bijlagen:

1. SWB deel van de Quick scan

Aan de gemeenteraden en colleges van de gemeenten Almelo, Borne, Enschede, Haaksbergen, Hengelo, Losser, Oldenzaal en Twenterand

Datum	Uw kenmerk	Ons kenmerk	Behandeld door
16 mei 2024			S. te Marvelde B. Lassche
Onderwerp			
Reactie op QuickScan Jaarstukken gemeenschappelijke regelingen 2024			

Geachte leden van de raad / het college,

Met belangstelling heeft GBTwente kennisgenomen van de QuickScan Gemeenschappelijke Regelingen 2024 van de gezamenlijke Rekenkamercommissies van onder meer de gemeenten Almelo, Enschede, Haaksbergen, Hengelo, Losser, Oldenzaal en de gemeenteraden van Borne en Twenterand.

In deze brief reageren wij op de bevindingen/suggesties/opmerkingen die ten aanzien van GBTwente in de QuickScan zijn opgenomen.

Reactie op de algemene opmerkingen in hoofdstuk 3

Kadernota

In de QuickScan is opgenomen dat de Stadsbank Oost Nederland en de Veiligheidsregio een kadernota hebben aangeboden aan de raden van de gemeenten en dat Samen Twente een vergelijkbaar document heeft aangeboden. Op 12 januari 2024 heeft GBTwente de op 11 januari 2024 door het algemeen bestuur vastgestelde Kaderbrief 2025 verstuurd aan de raadsgriffies van de gemeenten Almelo, Borne, Enschede, Hengelo, Oldenzaal, het bestuurssecretariaat van de gemeenten Twenterand en de griffier van de gemeente Haaksbergen en Losser. Hiermee heeft ook GBTwente aan de wettelijke verplichting conform de Wet Gemeenschappelijke Regelingen voldaan.

Personeelskosten

Wij volgen de systematiek zoals de werkgroep financiën van de deelnemende gemeenten die aandraagt en gebruiken daarmee de juiste grondslag. We danken u voor de gegeven suggesties.

Ondercapaciteit

GBTwente verzorgt de uitvoering van de Wet Waardering Onroerende Zaken alsmede de heffing en inning van gemeentelijke belastingen voor haar deelnemers. Dit zijn allemaal wettelijke taken, waardoor prioritering tussen deze taken niet mogelijk is. Alle stappen in het proces moeten immers uitgevoerd worden om te borgen dat de belastingopbrengsten van de gemeenten volledig zijn en conform de vigerende wetgeving wordt opgelegd en geïnd. Onderbezetting bij eigen personeel wordt opgevangen door het inhuren van personeel van derden, zodat de wettelijke taak uitgevoerd wordt. Hiermee worden de uitvoeringsrisico's beperkt tot een minimum.

Prestatiegegevens en financiële cijfers

GBTwente neemt het advies in de QuickScan ter harte en zal voor toekomstige jaarverslagen en begrotingen kijken waar vergelijkende cijfers opgenomen kunnen worden.

Reactie op de specifieke opmerkingen met betrekking tot GBTwente in hoofdstuk 4

Opmerking commissie over inzage in loonkosten:

Ook bij GBTwente is ruimte om meer inzicht te geven in de relatie tussen loonkosten en werkelijke gemiddelde bezetting, waarbij overigens de tabel op pagina 13 van de begroting al behulpzaam is. Net zoals bij SamenTwente en de Veiligheidsregio zou ook hier een overzicht van kostensoorten bijdragen aan inzicht in de begroting.

Reactie GBTwente:

Wij zijn uiteraard bereid om te kijken waar wij nog stappen kunnen maken in het verbeteren van onze begroting. Nadat de begrotingen van SamenTwente en de Veiligheidsregio openbaar zijn geworden, zullen wij deze doornemen en hier lering uit trekken.

Opmerking commissie over de rentebaten

GBTwente kiest ervoor om geen rentebaten te begroten (p. 23 begroting). Bij een bankrekening met circa € 6 mln. geld voor schatkistbankieren (p. 37 begroting) is dat een conservatieve maatregel. Effectief betekent dit dat gemeenten op voorhand een te hoog voorschot aan GBTwente gaan betalen. De keuze is aan het bestuur, maar dan zou de eventuele meevaller die daaruit voortvloeit ook aan het einde van het jaar met de gemeentes moeten worden verrekend. Of er zou aanleiding moeten zijn om de begroting 2025 alsnog te wijzigen en daarover zienswijzen van de gemeenteraden te vragen. Nu bestaat het risico dat een meevaller uit rente ter compensatie van tegenvallers wordt ingezet.

Reactie GBTwente

Het positieve saldo op de bankrekening van GBTwente en daarmee het saldo schatkistbankieren zijn voor het overgrote deel gelden die door de inwoners en ondernemers naar GBTwente zijn overgemaakt om de belastingsschuld te voldoen. Deze ontvangsten worden periodiek overgemaakt naar de gemeenten. De rentebaten die GBTwente ontvangt zijn dan ook voornamelijk rentebaten over de belastingontvangsten van de gemeenten. Het is op dit moment lastig om een reëel rentepercentage te schatten in 2025. GBTwente is er zich van bewust dat deze rentebaten terug dienen te vloeien naar de gemeenten als deze gerealiseerd worden. GBTwente kan zich de redenatie van de rekenkamercommissie voorstellen dat het risico bestaat dat bij

tegenvallers de rentebaten worden ingezet als dekking. Echter, de begroting is zo reëel mogelijk opgesteld op basis van de huidige kennis bij het opstellen van de begroting, waarmee dit risico als klein wordt beoordeeld. Hier wordt via de bestuursrapportages over gerapporteerd.

Opmerking commissie over de werkvoorraad en inhuur van derden

GBTwente laat op pagina 36 van de begroting zien dat er ongeveer € 10.000 incidentele lasten zouden zijn. Daar zijn wel vragen bij te stellen op basis van de werkvoorraden die er nog uit 2023 zijn, met name rondom de bezwaar- en beroepsprocedures. Dit is vooral van belang als er ten opzichte van wat gemiddeld gebruikelijk is veel werkvoorraden zijn. Ook bij inhuur van derden kan de vraag worden gesteld hoe structureel deze lasten zijn

Reactie GBTwente

2023 is een bijzonder jaar geweest als je kijkt naar de WOZ-bezwaren. We zijn geconfronteerd met een verdubbeling van het aantal WOZ-bezwaren. Door slimme innovatie toe te passen binnen het proces is het ons gelukt om in 2023 een groot deel van deze bezwaren af te ronden. Er zijn kwantitatief meer bezwaren verdaagd naar 2024, echter door de toegepaste innovatie is dit aan hoeveelheid werk geen recht evenredige toename. Dat is ook de reden waarom wij deze overloop niet als incidenteel hebben aangemerkt. Kijkend naar de kosten van dit proces kunnen we stellen dat ondanks de verdubbeling in aantallen, de kosten slechts marginaal zijn toegenomen. Vanwege de vergelijkbaarheid met voorgaande jaren hebben we dit wel als structureel aangemerkt.

Kijkend naar de beroepschriften zien we een ander beeld. Het overgrote deel van de beroepschriften op bezwaren 2023 zijn eind 2023 en begin 2024 binnengekomen. Hier zien we een verviervoudiging van de aantallen. Deze beroepschriften zullen bij voldoende capaciteit in de loop van 2024 bij de Rechtbank behandeld worden. In 2024 zullen deze werkzaamheden een incidentele druk op de exploitatie leggen. Daarom hebben wij ons bestuur ook voorgesteld om in de resultaatbestemming 2023 een bestemmingsreserve specifiek doel te vormen ter dekking van deze kosten.

Opmerking commissie over IT beheer

Opvallend is dat er in de paragrafen in de begroting niets staat over ICT-beheer.

Reactie GBTwente

GBTwente neemt via een dienstverleningsovereenkomst (DVO) ICT-diensten af van de gemeente Enschede en heeft het ICT niet in eigen beheer. Binnen deze DVO zijn afspraken gemaakt over het beheer van onze ICT-infrastructuur. Hiermee is het niet noodzakelijk om hier aandacht aan te besteden in bijvoorbeeld de paragraaf bedrijfsvoering.

Opmerking commissie over draagvlakmeting Bedrijveninvesteringszone gemeente Almelo

Tot slot enkele inhoudelijke onderwerpen. In de eerste plaats staat er in het jaarverslag op pagina 36 een opmerking over een belasting voor een Bedrijveninvesteringszone (BIZ-heffing) in Almelo. Wellicht zijn er andere gemeenten die soortgelijke plannen kennen. Probeer van elkaar te leren waarom in dit geval het draagvlak voor een dergelijke heffing toch niet voldoende bleek te zijn.

Reactie GBTwente

De Wet BIZ is er gekomen om het recht om belastingen te heffen in te zetten om initiatieven van een groep ondernemers te financieren. De BIZ is voor en door ondernemers. Het is aan hen in een bepaald gebied om met elkaar te bekijken of zij in hun gebied activiteiten willen uitvoeren om de aantrekkelijkheid en veiligheid van dat gebied te verbeteren. De wetgever gaat ervan uit dat de initiatiefnemers de animo voor hun plannen bij de overige ondernemers in het gebied toetsen en vervolgens in onderling overleg de plannen uitwerken in een projectplan. De ondernemers moeten dus onderling draagvlak creëren. Pas als duidelijk is dat er een breed draagvlak is en de gemeente bereidheid heeft getoond hieraan mee te werken, wordt er een vereniging of stichting opgericht die de BIZ gaat uitvoeren. Daarna moet er een uitvoeringsovereenkomst (tussen college en stichting) worden gesloten en pas daarna kan de gemeenteraad een BIZ-verordening vaststellen. Deze regelt dan enerzijds de heffingsvoorwaarden en anderzijds dat de belastingopbrengst als subsidie zal worden verstrekt aan de BIZ-organisatie. Als de gemeenteraad heeft ingestemd dan kan de verordening pas in werking treden als uit een draagvlakmeting voldoende draagvlak is gebleken. Er is sprake van voldoende steun als:

- De respons onder de ondernemers minimaal 50% is.
- Als van de respondenten minimaal 2/3 voor is.
- Als bij een tarief afhankelijk van de WOZ-waarde de voorstemmers meer WOZ-waarde vertegenwoordigen dan de tegenstemmers.

De gemeente organiseert de draagvlakmeting. Het college is verantwoordelijk voor de draagvlakmeting en moet ervoor zorgen dat alle belastingplichtigen zijn geïnformeerd over de strekking van de verordening.

De ondernemers zijn dus zelf verantwoordelijk om voldoende draagvlak te creëren. Hiervoor kunnen ze verschillende initiatieven ondernemen zoals bijvoorbeeld:

- Het aanwijzen van ambassadeurs die ondernemers rechtstreeks benaderen en informeren.
- Het houden van een informele draagvlakmeting.
- In een voorlichtingsbijeenkomst voor ondernemers direct de draagvlak meten van de aanwezigen.
- Verspreiden van promotiemateriaal.

De ondernemers kunnen uiteraard ook bij collega verenigingen of stichtingen best practices ophalen.

Opmerking commissie over percentage gegronde bezwaren

Als laatste valt op dat het percentage gegronde bezwaren (p. 14 jaarverslag) voor reguliere bezwaren bijna 1 op 3 is. Hier is behoefte aan vergelijkende cijfers van GBTwente zelf of liefst ook van andere belastingorganisaties om een beeld te krijgen of dit percentage hoog is. Wellicht kan het ook helpen om inzicht te geven in de aard van de bezwaren om een betere afweging te kunnen maken of er aanleiding is voor een politieke discussie op dit punt.

Reactie GBTwente

In onderstaande tabel wordt inzage gegeven in het aantal binnengekomen bezwaren (alle belastingjaren, exclusief ambtshalve bezwaren) en over het percentage gegronde bezwaren in de afgelopen jaren:

Jaar	Aantal reguliere bezwaren	Aantal NoCure NoPay bezwaren	Totaal aantal bezwaren	% gegronde reguliere bezwaren	% gegronde NoCure NoPay bezwaren	% gegronde bezwaren op totaal niveau
2023	13.088	11.523	24.611	31%	16%	23%
2022	6.065	5.046	11.111	52%	44%	48%
2021	7.089	2.956	10.045	47%	36%	44%

De enorme waardeontwikkeling van onroerende zaken (gemiddeld een waardestijging voor woningen van 21%) in combinatie met de media-aandacht vanuit No Cure No Pay bureaus en het (beperkte) vertrouwen in de overheid heeft gezorgd voor de stijging van het aantal ingediende bezwaren. Procentueel zien we in 2023 een daling van het aantal toegekende bezwaren, in absolute aantallen wordt een vergelijkbaar aantal bezwaren als in 2022 gegrond verklaard. Op dit moment beschikken wij niet over vergelijkbare cijfers van belastingorganisaties over deze jaren.

Als laatste opmerking zijn wij blij met de positieve noot in hoofdstuk 4 over de inzage in de klachten.

Wij nemen aan u met deze toelichting van dienst te zijn geweest en danken tenslotte de opstellers van de QuickScan voor de heldere en duidelijke analyse en suggesties.

Met vriendelijke groet,

Hans Cloosterman
Directeur GBTwente

Reactie Stadsbank m.b.t. vragen in de Quick Scan Gemeenschappelijke Regelingen 2024

4.6 Stadsbank Oost Nederland (SON)

De Stadsbank voert schuldhelpverlening uit voor een brede groep gemeenten, ook buiten Twente. Op een omzet van € 12,4 mln. is een resultaat van € 20.000 gehaald. Bij nadere beschouwing van de cijfers valt op dat bij het programma overhead een grote sprong zit tussen de cijfers 2022 (p. 10 jaarverslag) en de herziene begroting 2023. Door ook de jaarrekening 2022 die vorig jaar is gepubliceerd in de vergelijking te betrekken blijkt dat een deel van de cijfers kennelijk niet juist is overgenomen. De onderstaande tabel 1 laat de realisatiecijfers 2021 en 2022 zien op basis van de jaarrekening 2022 en daarnaast 2023 op basis van de nu voorliggende jaarrekening en de oorspronkelijke begroting (2023B). Wat dan opvalt is de afwijking bij het programma bestuur in 2023. Die is bijna € 300.000 lager dan geraamd. Er is geen toelichting wat er dan niet is gerealiseerd. De toelichting die nu is gegeven is een opsomming van bijeenkomsten. Natuurlijk is het voor een programma met vooral bestuurlijke taken ingewikkeld om prestatie-indicatoren te hanteren. Er zou tegelijkertijd toch wel enige ruimte moeten zijn om bijvoorbeeld problemen in de bezetting van de organisatie te duiden.

Reactie:

In de quickscan wordt aangegeven dat een deel van de cijfers kennelijk niet juist is overgenomen. Die constatering klopt niet. In de primitieve begroting 2023 was voor het Programma Algemeen Bestuur 4.599k geraamd. Het programma valt met 4.880k in de herziene begroting 2023 281k hoger uit dan in de primitieve begroting 2023. In deze hogere raming zijn de extra rentekosten voor het aantrekken van een onderhandse lening meegenomen (die uiteindelijk in 2023 nog niet nodig waren). Ook is er rekening mee gehouden dat door de verleende btw-vrijstelling op beschermingsbewind er geen btw-aftrek op de kosten van bewind meer mogelijk is (zie jaarstukken 2023, pagina 41).

Het programma Algemeen Bestuur bevat overhead taken ondersteunend aan het primaire proces. Het primaire proces is ondergebracht in het programma Financieel-maatschappelijke dienstverlening en voorzieningen. Voor de deelnemende gemeenten worden beide programma's samen verantwoord onder het taakveld Maatwerkdienstverlening 18+, onderdeel Schuldhelpverlening (6.71).

Het programma Algemeen Bestuur valt in de realisatie bijna 300k lager uit dan in de herziene begroting. Het verschil wordt verklaard onder begrotingsrechtmatigheid op pagina 38 van de jaarrekening:

- Lagere afschrijvingen: In de meerjarenbegroting wordt uitgegaan van vervangingsinvesteringen na de vrijval. In de praktijk wordt ook gekeken naar de bruikbaarheid van bepaalde activa waardoor de herinvesteringen niet altijd direct na de afschrijvingstermijn plaats vinden.
- Lagere rentekosten: In de herziene begroting 2023 was ervan uitgegaan dat er een onderhandse lening aangetrokken moet worden om kredieten te kunnen blijven verstrekken, nu derdengelden afnemen door procesoptimalisaties in budgetbeheer. De benodigde liquiditeit komt pas in 2024 aan orde doordat het project later wordt afgerond. Het aantrekken van de lening (en dus extra rentekosten ten opzichte van de rentekosten van de al lopende leningen) zal medio 2024 plaatsvinden.
- Externe ondersteuning: De Stadsbank doet een beroep op externe expertise bij vraagstukken waarvoor intern onvoldoende expertise aanwezig is. In 2023 is dat minder aan de orde geweest.
- Communicatiekosten: Een aantal geplande activiteiten is doorgeschoven naar 2024 en daarmee ook de kosten.

Financieel valt verder op dat er een incidenteel voordeel van € 438.000 is gerealiseerd door teruggave van BTW op Bewindvoering (p. 41 jaarverslag). Zonder dit incidentele resultaat is het structurele financiële resultaat van de Stadsbank ruim € 400.000 negatief. Daarbij zijn de projectkosten die (deels?) uit de reserves worden betaald nog niet meegenomen. Er is ruimte om, als er bestemmingsreserves worden ingezet, veel duidelijker de relatie tussen de daarvoor gerealiseerde lasten en de ingezette reserves (de reserve procesoptimalisatie) te benoemen.

Reactie:

Het gerealiseerde saldo van baten en lasten in 2023 is 20k positief. Hierin zitten de incidentele kosten verwerkt voor het project procesoptimalisatie ad 268k. Deze projectkosten worden vervolgens gedekt uit de algemene reserve. Voor het structurele resultaat op de baten en lasten moeten deze incidentele kosten niet meegenomen worden. Het resultaat op baten en lasten in 2023 komt dan uit op +288k (= 20k + 268k). Trek je hier de incidentele baten voor bewind van 438k vanaf dan kom je in 2023 op een negatief resultaat van -150k. Dit resultaat wordt met name verklaard doordat de landelijk vastgestelde tarieven voor beschermingsbewind niet zijn mee gestegen met de cao-loonstijging in 2023. We onderzoeken de mogelijkheden voor kostenoptimalisatie in relatie tot de ontwikkeling van en de lobby op de landelijke tarieven.

Op pagina 12 van het jaarverslag is sprake van nazorg taken. Dat gaat in totaal om circa 150 gevallen per jaar. Hoe verhoudt dat zich tot het feit dat er al jaren sprake is van een daling van de zelfredzaamheid van mensen die met schulden geconfronteerd waren (zie onderstaande figuur 1). Hier zou een expliciet bestuurlijk oordeel niet vreemd zijn. Verder staat er in het jaarverslag een opmerking (p. 8) over een nieuw initiatief om statushouders te ontzorgen. Ook dat lijkt in de context van nazorg en zelfredzaamheid te passen. Hier is de vraag hoe kan worden beoordeeld dat de interventie van de Stadsbank ook daadwerkelijk tot 'duurzaam financieel gezond leven' van statushouders leidt.

Reactie:

De Stadsbank beweegt naar een meer klant- en resultaatgerichte dienstverlening. Waarin we met de menselijke maat werken aan een nieuwe en financieel gezonde toekomst voor onze klanten (financiële redzaamheid). Hiermee is samen met gemeenten een beweging van betere begeleiding ingezet. Nieuwe ontwikkelingen, zoals de halvering van de aflosperiode in schuldregelen en de ontwikkeling van de zogenaamde basisdienstverlening, versterken dit c.q. vragen om nog meer inzet op begeleiding. De basisdienstverlening is ontwikkeld door het Ministerie van SZW, VNG, Divosa en NVVK om de schuldhulpverlening in Nederland, ten aanzien van het bereik en de kwaliteit en de wijze waarop begeleiding en nazorg wordt vormgegeven, te verbeteren. De Stadsbank is samen met gemeenten in gesprek om dit verder vorm te geven en in te richten.

De dienstverlening van de Stadsbank voor statushouders kent een preventieve insteek. De interventie van de Stadsbank (het verzorgen van budgetbeheer) is onderdeel van een bredere interventie van intensieve begeleiding gericht op een duurzaam financieel gezond leven. Deze begeleiding wordt lokaal en ook verschillend ingevuld. Vanuit de gemeentelijke regierol vindt overleg plaats op casusniveau over het resultaat van de interventies.

Een laatste financiële opmerking betreft de investeringen zoals in de begroting op pagina 35 benoemd. Daar staat het voornemen om € 137.000 in terreinen te investeren. Er is geen toelichting op gegeven en dat roept vragen op omdat dit bedrag ten opzichte van de boekwaarde van het gebouw hoog is en er op de balans in 2023 ook geen verwijzing is naar bezit van terreinen.

Reactie:

Het gaat hierbij om de reeds bij de aankoop van het pand geaccordeerde overname van parkeerplaatsen, die plaatsvindt in het kader van de herinrichting van het Ledeboerterrein.

De werkelijke overname is afhankelijk van de realisatie van het project Ledeboer, dat gepland is in 2025.

Tot slot twee kleinere inhoudelijke opmerkingen. In de eerste plaats valt op dat de kleinere gemeenten bovengemiddeld hoge schulden per deelnemer hebben. Op gemeentelijk niveau kan dat aanleiding zijn om vragen te stellen over onderwerpen als vroeg signalering van schulden of verdiepend onderzoek te doen naar mogelijke geval overstijgende verklaringen. Dit geldt vooral voor gemeenten waar ten minste enkele tientallen gevallen zijn, bij kleinere aantallen zegt een gemiddelde schuld niet veel meer. Verder een opmerking over de gevolgen van verloop van personeel en de arbeidsmarkt. Schuldhulpverlening is een proces met veel menselijke interactie waarbij ook zaken als vertrouwen een rol spelen. Hoe probeert de Stadsbank te borgen dat vertrouwensrelaties tussen hulpvragers en hulpverleners ook bij verloop zo veel mogelijk geborgd blijven?

Reactie:

T.a.v. opmerking over hoge schuld

Vanuit haar kennis- en expertiserol deelt de Stadsbank allerlei informatie. Bij kleinere gemeenten gaat het echter vaak om lagere aantallen, waardoor bepaalde gemiddelden minder zeggingskracht hebben. Uiteraard zetten we, in samenwerking met de deelnemende gemeenten, in op de vroegsignalering van schulden, overeenkomstig het model van de NVVK.

T.a.v. opmerking over vertrouwensrelatie tussen hulpvragers en hulpverleners

Het personeelsbeleid van de Stadsbank is erop gericht om goede mensen zo lang mogelijk aan ons te verbinden. Met de slag naar een meer klant- en resultaatgerichte dienstverlening werken we met klantregisseurs. Zij blijven het hele dienstverleningstraject bij de klant betrokken en zorgen ook voor onderlinge afstemming tussen de betrokken collega's van de Stadsbank en van gemeenten. Dit zorgt ervoor dat we doen wat nodig is, maar ook dat vertrouwensrelaties tussen hulpvragers en hulpverleners zoveel mogelijk geborgd blijft als er verloop is. Er zijn meerdere collega's bij de klant betrokken, zodat de klant een vertrouwd gezicht houdt.

In de “quick scan gemeenschappelijke regelingen 2024” staan voor het OLCT 2 vragen

Crematorium (OLCT)

Tekst in de quick scan (pag. 14)

De Gemeenschappelijke Regeling OLCT is de eigenaar van Crematoria Twente. Los van wat administratiekosten is hier de winstuitkering van de Crematoria het belangrijkste onderdeel van de begroting en de jaarrekening. In 2023 was het exploitatiesaldo (in de kern de winstuitkering uit 2022) bijna € 100.000 hoger dan gebruikelijk is. Technisch gezien is het zo dat de winstuitkering pas in 2024 aan de deelnemers wordt betaald. Daarom staat op p. 15 van de jaarrekening de winst uit 2023 als toevoeging aan de Algemene reserve en is de onttrekking de winstuitkering die in 2023 is betaald op basis van de jaarrekening 2022.

Vragen:

1. In het voorstel staat dat het bestuur voorstelt om € 35.000 niet uit te keren maar in de Algemene Reserve te houden. Argumentatie ontbreekt. Dat is aanleiding voor vragen om een onderbouwing en kunt u uw eigen wethouder vragen daarover een standpunt in te nemen.

Argumentatie:

Het vaste uitgavenpatroon van het dagelijks bestuur is per jaar rond de € 17.000. Op dit moment bedraagt de reserve van het OLCT € 35.000. Het algemeen bestuur heeft besloten om € 35.000 toe te voegen aan de reserve zodat de totale reserve OLCT € 70.000 bedraagt. Zo is er voor 4 jaar ‘dekking’, zodat er bij geen dividenduitkering die periode te overbruggen is.

2. Opvallend is overigens dat in de begroting 2025 de reserve volgens de balans stabiel blijft (p. 14). Kennelijk is het voornemen om de reserve te verhogen niet verwerkt.

Argumentatie:

De oorzaak dat de reserve niet in de begroting is verwerkt heeft te maken met het feit dat de begroting 2025 eerder is opgesteld en voorlopig vastgesteld door het dagelijks bestuur. De jaarrekening 2023 wordt op een later tijdstip vastgesteld. Op dat latere tijdstip wordt de Jaarrekening van de CT BV vastgesteld en wordt duidelijk of het AB heeft ingestemd met de aanvullende reservering.

Aan
Gemeenteraden en Provinciale Staten
Deelnemende overheden Omgevingsdienst Twente

Almelo, 16 mei 2024

Betreft: Aanbieding reactie OD Twente op Quick scan gemeenschappelijke regelingen
2024

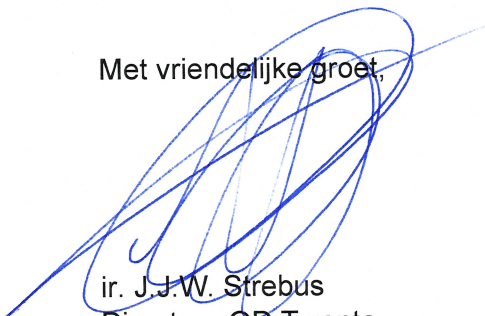
Geachte Gemeenteraden & Provinciale Staten,

Bijgaand ontvangt u de reactie van de Omgevingsdienst Twente (OD Twente) op de Quick scan gemeenschappelijke regelingen 2024.

Op donderdag 2 mei 2024 is de Quick scan gemeenschappelijke regelingen 2024 verzonden aan de gemeenteraden van de Twentse gemeenten. De OD Twente heeft van diverse gemeenten de vraag gekregen om een reactie te formuleren op deze Quick scan.

In bijgaande memo wordt een reactie gegeven op de onderwerpen in de Quick scan die van toepassing zijn op de OD Twente. Zowel de algemene opmerkingen als de opmerkingen specifiek voor de OD Twente worden behandeld.

Met vriendelijke groet,

ir. J.J.W. Strebuis
Directeur OD Twente

Bijlage:

- Reactie OD Twente op Quick scan gemeenschappelijke regelingen 2024

Memo

Onderwerp : Reactie OD Twente op Quick scan gemeenschappelijke regelingen 2024
Aan : Gemeenteraden van de deelnemers
Van : Johanneke Helbig
In de rol van : Senior Financieel adviseur
Datum : 8 mei 2024

In deze memo geeft de Omgevingsdienst Twente (OD Twente) een reactie op de Quick scan gemeenschappelijke regelingen 2024. Zowel de algemene opmerkingen (hoofdstuk 3) als de opmerkingen specifiek voor de OD Twente (hoofdstuk 4.2) worden behandeld.

Kadernota 2025

De OD Twente heeft de kadernota 2025 opgesteld. Deze kadernota is aangeboden aan de raden en staten van de deelnemers op 21 december 2023.

Inzicht in het takenpakket

De begroting van 2024 is volledig herijkt tijdens het traject met Seinstra & Partners. Tijdens dit traject is per gemeente gekeken naar het bedrijvenbestand, het actuele VTH-beleid en de kengetallen. Deze onderdelen hebben geleid tot de begroting 2024 die specifiek op productniveau is opgebouwd. Door deze integrale herijking is het voor 2025 niet nodig om de begroting opnieuw te herijken.

Toezicht

De beschikbaarheid op de arbeidsmarkt is beperkt. Daardoor zijn minder periodieke controles geleverd dan vooraf ten doel gesteld. Bij onderbesteding op het gebied van toezicht is de risicoanalyse leidend voor de volgorde van toezicht. Deze risicoanalyse maakt onderdeel uit van het regionale VTH-beleid. De 71% uitgevoerde periodieke controle is uitgevoerd bij de meest risicovolle bedrijven.

De aantallen geleverde producten binnen het programma toezicht liggen in lijn met 2022. Het aantal klachten en meldingen is hoger dan vooraf ingeschat. Deze extra tijdsinzet gaat ten koste van de periodieke controles.

Wij onderschrijven de visie dat maatschappelijke effecten meten moeilijk is. Afgelopen jaar zijn wij meer met branche-indelingen gaan werken. Op dit moment is nog niet voldoende data beschikbaar om een goed beeld te krijgen van het naleefgedrag per branche. Dit is wel onze ambitie voor de komende jaren, samen met andere omgevingsdiensten.

Taakstelling

De taakstelling is ingevuld doorerschikking van alle budgetten binnen de bedrijfsvoering. Zie hiervoor ook de ambtelijke memo van Seinstra & Partners (Memo uitgangspunten en voorlopige uitwerking uurtarief 2024). In dit memo wordt een besparing van € 525.100 voorgesteld. Deze structurele bezuinigingen zijn in de begroting van 2024 ingeboekt, waardoor de taakstelling vanaf 2024 en verder is gerealiseerd.

Realisatie bestemmingsreserve

De uren die betrekking hebben op de uitputting van de bestemmingsreserve voor het wegwerken van de werkvoorraad zijn via de geëigende processen in de bedrijfsvoering (zaakgericht werken en urenregistratie) ingezet. Daarnaast worden deze uren afgerekend met de deelnemers. Gedurende het jaar worden deelnemers door middel van tussenrapportages en ambtelijke overleggen op de hoogte gesteld van de productie. Om 'dubbeling' in de verantwoording van de baten te voorkomen zal deze bestemmingsreserve rechtsreeks met de deelnemers worden verrekenend, zoals deze bestemmingsreserve ook is gevormd in bij de jaarrekening 2021.

Kosten ICT

De kosten voor ICT in de Jaarrekening 2023 bedragen € 928.000. Deze kosten bestaan uit ICT-exploitatiekosten (€ 598.000) en de regel 'ICT (DVO en externe leveranciers)' (€ 330.000) als onderdeel van de post Bedrijfsvoeringkosten.

De kosten voor ICT in de Begroting 2025 bedragen € 1.007.000. Deze kosten bestaan uit de begrotingsposten Automatisering (€ 600.000) en ICT DVO (€ 407.000).

De kosten voor automatisering hebben een directe relatie met het aantal medewerkers. Gezien de groei van het aantal medewerkers, nemen de kosten voor automatisering en ICT structureel toe.

Personeelscapaciteit

Het formatieplan is gebaseerd op alle overeengekomen uitvoeringsprogramma's van de deelnemers. Binnen de formatie is vrije ruimte ontstaan die moeilijk in te vullen is met vaste dienstverbanden. Door middel van de extra inzet door inhuur en de arbeidsmarktcampagne hebben we alle uitvoeringsprogramma's gerealiseerd en blijven we streven naar meer medewerkers in vaste dienstverbanden, waardoor het percentage van 20% zal dalen.

Daarnaast hebben incidentele bijdragen op grote projecten, bijvoorbeeld op het gebied van energie en duurzaamheid, een opwaarts effect op het percentage inhuur. Deze incidentele baten (korter dan vier jaar) kunnen niet met vaste dienstverbanden (structurele kosten) ingevuld worden.

Loonkostenontwikkeling OD Twente

In tegenstelling tot wat vermeld staat op pagina 13 in de Quick scan, heeft de OD Twente wel rekening gehouden met de loonkostenontwikkeling als gevolg van Cao-aanpassing. De OD Twente heeft hier proactief op gereageerd door in vroegtijdig stadium deze kosten in een begrotingswijziging te verwerken. Deze wijziging is ter zienswijze aangeboden aan raden en staten van de deelnemers en door het algemeen bestuur vastgesteld.

Analyse structurele en incidentele lasten

In het Jaarverslag 2023 is de toelichting op de structurele exploitatieruimte (pagina 21) opgenomen. De incidentele baten en lasten bestaan uit incidentele projecten, welke in het overzicht van baten en lasten zijn opgenomen onder de posten Projectopbrengsten en Projectkosten.

In de Begroting 2025 is deze structurele exploitatieruimte ook berekend. Daarnaast geeft de meerjarenraming in bijlage 3 inzicht in de incidentele en structurele begrotingsposten.

5.1 RBT/Port of Twente

Het belangrijkste thema bij de begroting van het regionaal bedrijventerrein is de voorgenomen liquidatie (opheffing) van de gemeenschappelijke regeling (zie de aanbestedingsbrief bij de jaarstukken). Opvallend is dat in de jaarstukken zelf helemaal niet over het besluit tot opheffing wordt gesproken, terwijl dat juist een punt is dat voor gebruikers van groot belang is. **Het besluit tot opheffing wordt toegelicht in de aanbestedingsbrief en op pagina 29 van de jaarstukken (paragraaf 3.1: grondslagen voor waardering en resultaatbepaling).**

Inhoudelijk betekent de opheffing van de gemeenschappelijke regeling dat de bezittingen van de GR worden overgedragen aan andere partijen. Voor het parkmanagement gaat dat in principe naar de daarvoor opgerichte coöperatieve vereniging. Voor de grond en bijbehorende erfpachtregelingen is eigenlijk alleen overdracht aan een andere partij in het openbaar bestuur mogelijk. De kern van de erfpachtregeling is immers dat de grond in bezit blijft van de samenleving. Dat betekent dat de nieuwe partij de huidige vijf deelnemers moet uitkopen en financiering moet zoeken. Daarbij is de vraag welke partij bereid is om een bedrag van € 68 mln. (geraamde boekwaarde 1-1-25) op de balans op te nemen en daar leningen voor aan te gaan. Die lening kan immers financiering van andere projecten verdringen. Anders gezegd wie kan of wil dat risico dragen, gelet op het feit dat dit een verplichting is die nog 50 jaar doorloopt.

Hierover dienen afspraken te worden vastgelegd in het liquidatieplan. Het gaat per 31-12-2024 inderdaad om een boekwaarde van € 68 miljoen. Er is binnen RBT daarnaast een lening portefeuille (van per 31-12-2024 € 53 miljoen; zie o.a. tabel 10 op pagina 14 van de begroting), welke ook kan worden overgedragen. Niet enkel de verplichtingen lopen door, dat geldt ook voor de canonbetalingen. Over 2024 is een winst gerealiseerd van € 1,5 miljoen en ook de komende jaren wordt winst voorzien.

De gemeenteraden en provinciale staten zullen waarschijnlijk bij de opheffing van de GR betrokken worden omdat dit een besluit is dat vergelijkbaar is met uittreden uit een GR. Wie ook uiteindelijk de overnemende partij wordt staat in de sterren geschreven, maar ook daarvoor is het belangrijk dat gemeenteraden en provinciale staten vroegtijdig worden meegenomen in de daarbij te maken afwegingen. **Dat klopt en verloopt via een wensen en bedenkingen procedure.**

Inhoudelijk relevant is de opmerking over het ontwikkelen van een Smart Energy Hub (p. 7 begroting) om slim met beschikbare opgewekte energie om te gaan. Mocht een dergelijk plan kansrijk zijn, dan is ook daar de vraag wie na opheffing van de Gemeenschappelijke Regeling het beheer overneemt. Financieel is hier verder nog van belang wat er gaat gebeuren met het restant van het investeringsbudget (ca. € 1,8 mln.) en of dat onder de huidige omstandigheden met aangekondigde opheffing van de GR nog wel een besluit is dat het bestuur alleen zou moeten nemen. **Dit maakt deel uit van de liquidatieafspraken c.q. het liquidatieplan, waarover besluitvorming plaatsvindt door de colleges (na de daaraan voorafgaande wensen en bedenkingen procedure).**

De accountant maakt een opmerking over het meenemen van de kosten voor liquidatie in de grondexploitatie. Die opmerking is navolgbaar. Tegelijkertijd is het niet logisch om deze kosten via parkmanagement te laten lopen omdat dat tot vermenging met kosten voor ondernemingen zou leiden. Het alternatief is een afzonderlijk door de deelnemers beschikbaar gesteld projectbudget en dat is een politieke afweging.

Het Algemeen Bestuur heeft op 13 december 2023 besloten om de kosten van externe inhuur en overige frictiekosten verbonden aan de opheffing ten laste van de grondexploitatie worden gebracht. Hiervoor is in de grondexploitatie € 249.150 geraamd, echter daarvoor had

een bestemmingsreserve gevormd moeten worden (vanuit de hierdoor hogere winst). Het Dagelijks Bestuur heeft bij behandeling van de begroting besloten om dit in 2024 te corrigeren. Op pagina 40 van de jaarstukken (rechtmatigheidsverantwoording) wordt dat toegelicht.

Onder het parkmanagement (p. 10 begroting) is genoemd dat investeringen tegen 2030 zijn afgeschreven. Het is onwaarschijnlijk dat de nu in gebruik zijnde activa (onder andere beveiligingscamera's en bluswatersysteem) dan niet meer nodig zullen zijn. Daarmee ligt de vraag op tafel wie welk risico loopt voor de financiering van de investeringen voor parkmanagement na opheffing van de gemeenschappelijke regeling. Per 31-12-2024 is de boekwaarde naar verwachting € 1,75 miljoen. Tegelijkertijd is er ook een bestemmingsreserve opgebouwd van per 31-12-2024 naar schatting € 2 miljoen, vanuit de door bedrijven betaalde contributie. Er vinden gesprekken plaats met de coöperatie, over de overdracht van activa en passiva en instandhouding van de gerealiseerde voorzieningen. Afspraken hierover worden vastgelegd in het liquidatieplan.

In het jaarverslag staat een opmerking over werkgelegenheid (p. 7). Op zich is werkgelegenheid een doel van dit project. Wat er niet staat is waar die werknemers vandaan komen, met name als het gaat om de flexibele schil in de logistiek. RBT heeft daarin geen inzicht.

De gangbare praktijk in Nederland is dat hiervoor arbeidsmigranten worden ingezet. De commissie Van Zwol maakte daar recent kritische opmerkingen over als het gaat om demografische ontwikkelingen in Nederland. Meer specifiek voor deze casus: is de problematiek van arbeidsmigranten en hun huisvesting ook hier relevant, wat doen de gemeenten op het punt van toezicht op huisvesting en wat betekent dit voor de ontwikkeling van een eventueel RBT-II? De ontwikkeling van een eventueel RBT-II is geen taak van de gemeenschappelijke regeling RBT en dat geldt ook voor de huisvesting van arbeidsmigranten.

Financieel gezien is de redenering om de winsten (€ 2,6 mln waarvan € 0,6 mln uit parkmanagement) uit 2023 niet aan de deelnemers uit te keren te volgen omdat dit de financieringslasten verkleint (beslispunten jaarrekening en p. 22 begroting). Op enig moment komt dit onderwerp terug omdat bij de opheffing van de gemeenschappelijke regeling ook de achtergebleven winst moet worden afgewikkeld. Dat klopt.

Tot slot een opmerking over de Vennootschapsbelasting (p. 30 begroting). De hier genoemde bedragen zijn ten opzichte van de winstnemingen wel erg hoog. In totaal gaat het om circa € 3,7 mln. tot en met 2028 en wellicht later ook nog heffingen. Bij een eindwaarde (winst) van € 11,9 mln. is dat ten minste 30%. Deze berekening klopt niet. Er is niet enkel vennootschapsbelasting verschuldigd over de grondexploitatie, maar ook over de overige activiteiten. Een mogelijke verklaring is dat er beperkingen zitten in de renteaftrek die door het Rijk ook zijn opgelegd aan partijen als woningcorporaties en gemeenten die helemaal niet in staat zijn om via lening constructies met het buitenland belastingen te ontwijken. Dit is niet aan de orde.

Kan dat worden toegelicht, en is het wellicht de moeite waard om een contra expertise te vragen? Over 2022 is voor het eerst vennootschapsbelasting verschuldigd en hiervoor is in 2023 aangifte gedaan. De aangifte is voorbereid in samenwerking met PWC en beoordeeld door Fiscaliade (fiscaal adviseur met ingang van 2023). Er is een toelichting beschikbaar met de uitgangspunten die zijn gehanteerd in de aangifte en de begroting.

Als de hoge heffing wordt veroorzaakt door anti-ontwikkelingsmaatregelen, dan is dat een voorbeeld dat gemeenten in het overleg met het Rijk kunnen inbrengen over toepassing van fiscale regels op gemeenten. Dit is niet aan de orde.

Financieel technisch is het de vraag of het geleidelijk in de lasten verwerken van de belasting wel passend is als de heffing feitelijk is gebaseerd op resultaten tot nu toe. Het beeld dat uit de meerjarenraming naar voren komt is overigens wel dat er per saldo in de komende jaren een positief financieel resultaat op de exploitatie overblijft. De winst op de grondexploitatie wordt geleidelijk genomen, naar rato van voortgang van het project. De VPB hangt daar voor een belangrijk deel mee samen. Deze wijze van verwerking van de belasting is in lijn met het BBV en door de accountant goedgekeurd.

Jaarstukken gemeenschappelijke regelingen 2024

Gemeente
Hengelo

Coen Hartendorp / Bert Lankheet

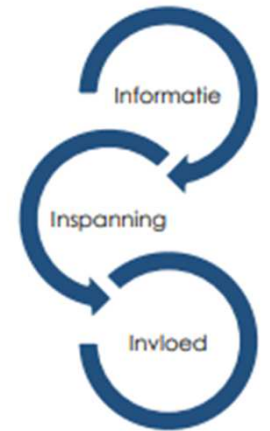
4 juni 2024

Waarom samenwerking in een Gemeenschappelijke Regeling

- Voortkomend uit wettelijke verplichting
- Organisaties hebben meer expertise in huis; leveren betere kwaliteit en kunnen dit efficiënter doen
- Hengelo is deelnemer in 11 gemeenschappelijke regelingen
 - SamenTwente, Recreatieschap Twente, Veiligheidsregio Twente, SWB Midden Twente, GBTwente, Stadsbank Oost-Nederland, Openbaar Lichaam Crematoria Twente, Omgevingsdienst Twente en Regionaal Bedrijventerrein Twente.
 - 2 centrumgemeenteregelingen: Samenwerking Sociaal met Borne / Haaksbergen en Samenwerking ICT Hengelo, met Oldenzaal, Haaksbergen en SWB midden Twente.

Betrokkenheid raad bij GR'en

- De raad was altijd al betrokken via:
 - Uitnodiging bezoeken aan de GR'en
 - Jaarlijkse proces jaarrekeningen en begrotingen (zienswijzerecht)
 - Paragraaf verbonden partijen in de P en C-cyclus van de gemeent
- Per 1 juli 2022 is de Wet gemeenschappelijke Regelingen gewijzigd. Met deze wijziging kan meer invloed en controle op de besluitvorming bij deze regelingen ontstaan. Bron: factsheet VNG
 - Mee beslissen over de aanpassing van de regelingen per organisatie
 - Actieve informatieplicht GR bij relevante ontwikkelingen
 - Evaluatieplicht bij de GR'en: doen we nog steeds waarvoor we opgericht zijn?
 - Adviescommissie uit raadsleden is mogelijk.

Jaarstukken en rollen in dit proces

- **Jaarrekening 2023**

- Controlerende functie raad (heeft de GR gedaan wat wij gevraagd hebben?).
- Informatie aan de raad over resultaten, financiële positie en risico's.
- Vragen aan de portefeuillehouder van dit taakveld die in het (Algemeen) Bestuur onze belangen behartigt.

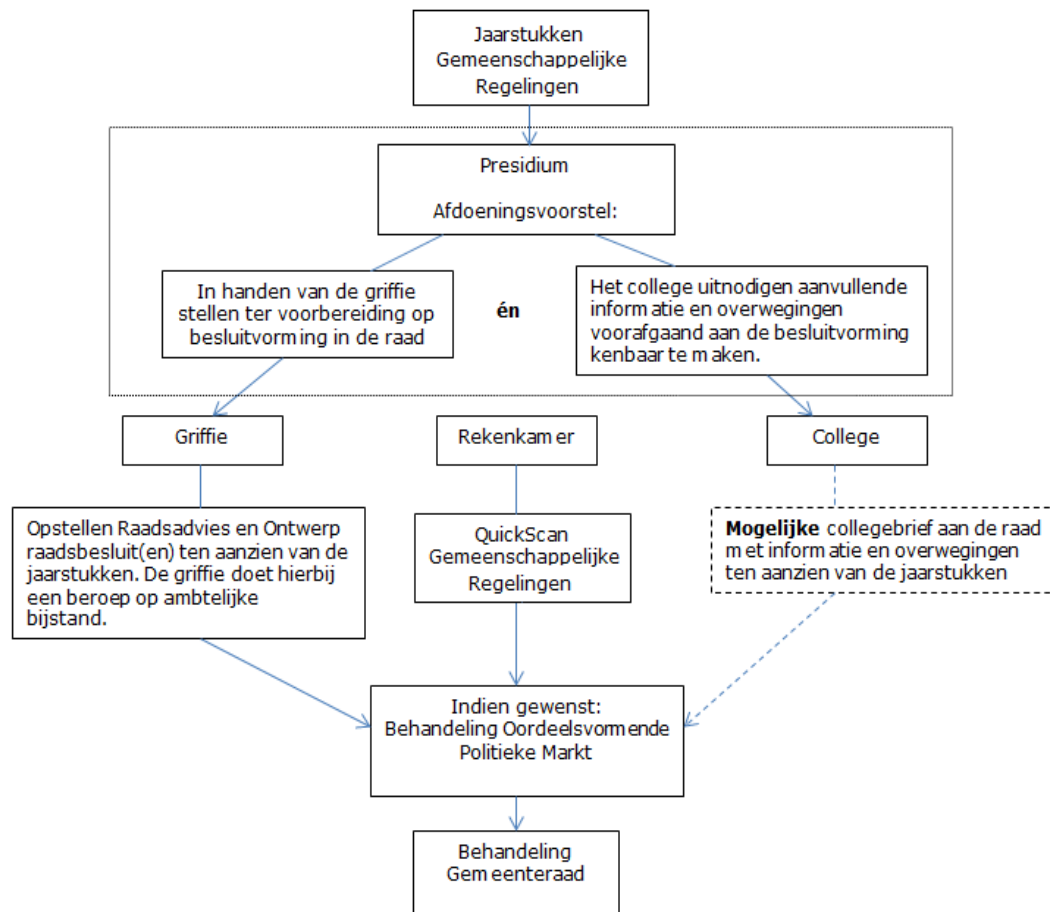
- **Begroting 2025** en meerjarenperspectief 2026-2028

- Kader stellende rol gemeenteraad (eens met voorgenomen beleid, uitvoering en geld?)
- Bevragen van het Dagelijks Bestuur over gemaakte keuzes:
 - in de vorm van een **zienswijze** als we vinden dat het anders moet;
 - in de vorm van vragen als we meer toelichting wensen.
- De portefeuillehouder kan hier nog niet verantwoorden.
- Als we in het DB zitting hebben kan deze wethouder evt. vragen beantwoorden of meenemen in het DB.

(On)rechtmatigheid bij GR'en

- VRT en SamenTwente: geen rechtmatigheidsoordeel 2023
- In 2023 voor het eerst: DB stelt rechtmatigheid vast
- In financiële verordening: overschrijding begrotingscriterium telt niet mee in het oordeel als:
 - hogere baten de lasten compenseren
 - open-einde-regelingen
 - wel passend in bestaand beleid, maar niet tijdige begrotingswijziging
- November 2023: Kadernotitie Rechtmatigheid 2023 (comm. BBV)
 - Ingrijpende wijziging begrotingscriterium_(naleving budgetrecht AB)
 - Alle afwijkingen van baten en lasten zijn onrechtmatig tenzij **tijdig** aan het AB gemeld en toegelicht.
 - **Tijdig** moet i.o.m. het AB zijn gedefinieerd in de Financiële verordening
 - Indien Fv niet aangepast: over- en onderschrijdingen onrechtmatig!

Proces behandeling Jaarstukken en Meerjarenbegroting

Behandelingsprocedure

- Aan u is gevraagd om technische vragen vooraf te stellen; de discussie kan gaan over:
 - gemaakte en te maken keuzes in beleid en uitvoering;
 - Een voorstel, waarover al eerder door een Algemeen Bestuur is besloten, is wel nieuw beleid, maar staat niet meer ter discussie.
 - de kwaliteit van de aangeboden rapportages;
 - de financiële gezondheid van de GR'en
 - een eventuele zienswijze (voorstel amenderen).
- Het voorliggende voorstel aan uw raad is om geen zienswijze in te dienen.
 - Mogelijkheid tot aanpassing voorstel / amendement.

Behandelvorschlag

Onderwerp	Zienswijze Actieplan Geluid 2024-2029		
Zaaknummer	3754625	Portefeuillehouder	Bruggink
Belangrijkste beslissing/-besprekingspunten	De gemeenteraad wordt geadviseerd: Geen zienswijze in te dienen op het ontwerp Actieplan geluid 2024-2029.		
Historie	Het college heeft de gemeenteraad per brief van 14 mei 2024 geïnformeerd over het door het college vastgestelde ontwerp actieplan Geluid 2024-2029. Conform artikel 16.27 van de Omgevingswet heeft de gemeenteraad de bevoegdheid om zienswijzen kenbaar te maken aan het college. Het ontwerp actieplan ligt voor een ieder ter inzage van 21 mei 2024 tot en met 2 juli 2024. Gedurende deze periode kan een ieder een zienswijze indienen. De gemeenteraad is verzocht om uiterlijk 2 juli 2024 een eventuele zienswijze aan het college kenbaar te maken. Het vigerende Actieplan Omgevingslawaai 2018-2023 is door de raad behandeld in een politieke markt op 20 juni 2018.		

Politieke Markt	4 juni 2024			
Voorzitter	Griffiemedewerker	Zaal	Domein	Duur
Sander Janssen	Coen Hartendorp	Raadzaal	Fysiek	60 min
Doel van de sessie	Oordeelsvormend			
Behandeladvies	Ambtelijk wordt aan het begin van de politieke markt een toelichting verzorgd op het Actieplan Geluid 2024-2029. Hierna is het aan de raad om met elkaar te bepalen of een zienswijze op het concept-actieplan wordt ingebracht bij het college.			
Spreekrecht publiek	Ja ☒		duur: maximaal 5 minuten	

Raad	19 juni 2024	
Doel van de sessie	Besluitvormend	
Behandeladvies	Op basis van de bespreking in de politieke markt wordt dit onderwerp als besprekingsstuk geagendeerd in de raadsvergadering van 19 juni. De fractie van ProHengelo overweegt een amendement in te dienen. Het eventuele debat in de raadsvergadering richt zich op het amendement.	
Spreekrecht publiek	nee	

RAADSBESLUIT

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
3754625	GRI – Hartendorp	GRI	Bruggink
ONDERWERP			
3754625 - Zienswijze Actieplan Geluid 2024-2029			

DE RAAD VAN DE GEMEENTE HENGELO BESLUIT:

Geen zienswijze in te dienen op het ontwerp Actieplan geluid 2024-2029.

PUBLIEKSVRIENDELIJKE SAMENVATTING

Het college heeft de gemeenteraad per brief van 14 mei 2024 geïnformeerd over het door het college vastgestelde ontwerp actieplan Geluid 2024-2029. Conform artikel 16.27 van de Omgevingswet heeft de gemeenteraad de bevoegdheid om zienswijzen kenbaar te maken aan het college.

DE GEMEENTERAAD VAN HENGELO,

DATUM

De griffier

De voorzitter

RAADSADVIES

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	AFDELING	PORT. HOUDER
3754625	GRI – Hartendorp	GRI	Bruggink
ONDERWERP			
3754625 - Zienswijze Actieplan Geluid 2024-2029			

Dit raadsadvies is opgesteld door de raadsgriffie. Er is gebruik gemaakt van ambtelijke bijstand om u, de gemeenteraad, te kunnen adviseren over de inhoud van het ontvangen ontwerp Actieplan geluid 2024-2029.

BESLUIT

De gemeenteraad besluit:

- Geen zienswijze in te dienen op het ontwerp Actieplan geluid 2024-2029.

INLEIDING

Het college heeft de gemeenteraad per brief van 14 mei 2024 geïnformeerd over het door het college vastgestelde ontwerp actieplan Geluid 2024-2029. Conform artikel 16.27 van de Omgevingswet heeft de gemeenteraad de bevoegdheid om zienswijzen kenbaar te maken aan het college.

Het ontwerp actieplan ligt voor een ieder ter inzage van 21 mei 2024 tot en met 2 juli 2024. Gedurende deze periode kan een ieder een zienswijze indienen. De gemeenteraad is verzocht om uiterlijk 2 juli 2024 een eventuele zienswijze aan het college kenbaar te maken.

Het vigerende Actieplan Omgevingslawaaï 2018-2023 is door de raad behandeld in een politieke markt op 20 juni 2018.

Aanleiding

Het Actieplan is een verplichting die voortvloeit uit de in 2002 aangenomen Europese Richtlijn Omgevingslawaaï. Inmiddels is deze richtlijn geïmplementeerd in de Omgevingswet. Het doel van de richtlijn is het vaststellen, beheersen en waar nodig verlagen van geluidsniveaus in de leefomgeving. Al eerder werd in 2013 en 2018 een Actieplan vastgesteld.

Buiten de wettelijke taken om geldt er volledige beleidsvrijheid omtrent het opstellen en de inhoud van het Actieplan. Gemeenten bepalen zelf of er maatregelen worden getroffen en in welke mate. Er zijn verschillende interne teams betrokken bij het opstellen van het actieplan. Daarnaast zijn er ook externe partijen betrokken, zoals de GGD en Kennispunt Twente. De gemeente Hengelo is samen met de gemeenten Almelo en Enschede aangewezen om uitvoering te geven aan de EU-richtlijn Omgevingslawaaï en de Omgevingswet.

De geluidsbelastingkaarten zijn op 29 november 2022 door het college vastgesteld. Vervolgens is gestart met het opstellen van een Actieplan Geluid, inclusief plandremmel, welke nu voor ligt. In dit actieplan is alleen gekeken naar gemeentelijke wegen. Provincie, Rijk en ProRail maken een eigen actieplan.

Wat er is gebeurd

Actieplan Geluid

De plandremmel is een ambitieniveau of te wel een streefwaarde. Bij woningen met hogere geluidbelastingen dan de plandremmel, worden maatregelen (acties) genoemd die de geluidbelastingen kunnen verlagen. Er is, net als voorgaande jaren, gekozen om de plandremmel van 63 dB te continueren. Deze plandremmel sluit aan bij de saneringsregeling van de voormalige Wet Geluidhinder. Deze regeling kent een maximale grenswaarde voor het geluidniveau binnen woningen van 43 dB, als zijnde acceptabel binnenniveau. Omdat de geluidwering van een standaardwoning 20 dB bedraagt, is bij een gevelbelasting van 63 dB geen sprake van situaties waarbij de geluidsbelasting binnen onacceptabel zal zijn. Deze plandremmel wordt tevens gebruikt in Almelo, Enschede en veel andere gemeenten.

Hiermee streven we naar het creëren van een prettig woon- en leefklimaat waardoor Hengelo als stad met groeiambitie ook in de toekomst een aantrekkelijke stad is om te wonen.

Hotspots

In het actieplan worden de wegen aangegeven waarlangs de geluidbelastingen hoger zijn dan de

plandrempel: de zogenoemde "hotspots". Voor de huidige plan periode zijn negen hotspots bepaald, waarvan één uit de vorige actieplan periode.

- Bornsestraat (Weideweg tot Achterhoekse Molenweg)
- Uitslagsweg (tussen Mr. P.J. Troelstrastraat en Sloetsweg)
- Marskant (tussen Deldenerstraat en Spoorstraat)
- Parallelweg (overgaand in de Veloursstraat)
- Kruispunt Wetstraat-Oude Molenweg-Anninksweg
- Sloetsweg (vanaf rotonde overgaand in Beethovenlaan tot de Oude Postweg)
- Breemarsweg (vanaf de Binnenbeekstraat tot de Boekeloseweg)
- Tuindorpstraat
- Tweekelerweg (Noordelijk deel tussen Veloursstraat en Tweekelerplein)

Vervolgens is gekeken naar de mogelijkheden om het geluid daar te reduceren. Dit is wenselijk gebleken na een gezondheidsadvies van o.m. de GGD en na analyse van het HengeloPanel.

Mogelijkheden voor geluidsreductie

De laatste jaren heeft gemeente Hengelo op veel locaties de geluidbelasting kunnen beperken door bijvoorbeeld het aanbrengen van stiller asfalt. Verder bestaat de mogelijkheid van het isoleren van woningen op kosten van het rijk, het zgn. saneren.

Sanering

Bij het opstellen van de geluidbelasting kaart in 2022 waren er 1139 woningen gesaneerd voor wegverkeer. Inmiddels is dit getal opgelopen naar 1251 woningen per 1 januari 2024. In 2017 stond het aantal gesaneerde woningen op 1094 wat betekent dat in de periode 2017-2024 er dus 157 woningen zijn gesaneerd. Daarmee is het aantal gesaneerde woningen met ruim 14% toegenomen ten opzichte van 2017.

Stil wegdek

De toepassing van stille wegdekken is een bewezen maatregel om het geluid bij de bron aan te pakken en de geluidbelasting in de omgeving te verminderen.

Stil wegdek is iets duurder in onderhoud, omdat de levensduur korter is dan van gewoon asfalt. Door de keus te maken voor een robuuster asfalt met een geluidreductie tussen de 2,6 en 3 dB is er geen noemenswaardige toename van het onderhoudsbudget. Immers, het vervangen/onderhouden van asfalt zit al in het onderhoudsbudget. Daar waar veel wringend verkeer aanwezig is, zoals op drukke kruispunten dient wel te worden gekozen voor een robuuster, lees traditioneel, mengsel.

Binnen de planperiode 2024-2029 zullen in ieder geval de Breemarsweg, Bornsestraat en mogelijk ook nog de Tweekelerweg worden aangepakt voor reconstructie/ onderhoud. Hierdoor zijn er nauwelijks meerkosten.

Mobiliteitsplan 2040

In het mobiliteitsplan zijn beleidskeuzes genoemd die ook bijdragen aan het verminderen van het geluid afkomstig van wegverkeer binnen de gemeente. Zoals het stimuleren van het fietsverkeer, het stimuleren van het openbaar vervoer, het verlagen van de maximum snelheid en het stimuleren van elektrisch rijden.

ARGUMENTEN

1.1 Optimale fysieke leefomgeving

Een gemiddelde woning heeft een geluidisolatie van 20 dB, waardoor bij een maximale gevelbelasting van 63dB de geluidsbelasting binnen de woning doorgaans niet hoger zal zijn dan 43 dB. Bij een hoger niveau is sprake van een te hoge geluidsbelasting en ontstaat geluidsoverlast. Dat kan onder andere negatieve gezondheidseffecten veroorzaken. Het is dus belangrijk om de geluidbelasting in de gehele gemeente zo laag mogelijk te krijgen, met een maximum van 63 dB, zodat een zo optimaal mogelijke fysieke leefomgeving ontstaat waarbij de inwoners van Hengelo zo min mogelijk geluidsoverlast ervaren. Kortom; het creëren van een prettige woon- en leefklimaat waardoor Hengelo als stad met groeiambitie ook in de toekomst een aantrekkelijke stad is om te wonen.

1.2 Dalende kosten

Door het hanteren van de plandrempel zal de geluidhinder in de Gemeente Hengelo afnemen. Geluidhinder kan leiden tot negatieve effecten voor de gezondheid. Deze negatieve effecten leiden tot een stijging van maatschappelijke kosten. De GGD heeft berekend dat het hanteren van de plandrempel van 63 dB leidt tot een gezondheidswinst van €311.025,-. Dus het vaststellen zal niet alleen leiden tot een prettig woon- en leefklimaat, maar ook tot een afname van de maatschappelijke kosten.

2.1 Commitment aan verbetering

Uit de enquêtes die zijn uitgezet (HengeloPanel en GGD) is duidelijk geworden dat een deel van de inwoners van de gemeente Hengelo geluidsoverlast ervaren van wegverkeer. Het Actieplan beschrijft een aantal opties om de geluidbelasting terug te dringen. Met het vaststellen van het Actieplan spreekt de gemeente haar ambitie uit om het wegverkeerslawaaï terug te dringen en de ontwikkelingen de komende vijf jaar te monitoren.

2.2 Stilstand is achteruitgang

Gezien het aantal inwoners en daarbij het wegverkeer dat blijft toenemen is het belangrijk om hier adequaat mee om te gaan. Met het vaststellen van het actieplan ligt er een uitgeschreven plan van aanpak hoe de komende jaren de geluidbelasting kan worden teruggebracht. Als we alleen de maatregelen die tot nu toe zijn genomen in stand houden, zal de geluidbelasting toenemen.

KANTTEKENINGEN

1.1 Hinderbeleving buiten de hotspots

Buiten de hotspots kan er ook hinder worden ervaren door wegverkeerslawaaï. Echter zijn dit over het algemeen kortdurende momenten gedurende de dag. Bij de berekening van de geluidbelasting wordt uitgegaan van jaargemiddelden.

2.2 Toename hinderbeleving

Uit het onderzoek van het HengeloPanel komt naar voren dat de hinderbeleving voor omgevingslawaaï over het algemeen is toegenomen. Door de ambities en de acties uit het plan voort te zetten streven we er naar om in de toekomst hinder van wegverkeerslawaaï zo veel mogelijk te voorkomen.

VERVOLG

Bestuurlijk vervolg

Na behandeling van dit voorstel in de gemeenteraad én na afloop van de termijn voor ter inzage legging volgt een definitief besluit door het college.

Financiën

Het Actieplan Geluid heeft zelf geen directe financiële gevolgen.

Omdat er sprake is van een voorgestelde werkwijze waarbij de zogenaamde hotspots alleen bij groot onderhoud zullen worden aangepakt zijn er geen meerkosten. De onderhoudskosten vallen binnen het reguliere onderhoudsbudget.

Evaluatie

Na het vaststellen vindt de vijfjaarlijkse evaluatie plaats door middel van het opstellen van het Actieplan Geluid 2029-2034. Hier wordt opnieuw in kaart gebracht wat de stand van zaken is op het gebied van de geluidbelasting, geluidhinder, genomen maatregelen en het effect van die maatregelen.

BIJLAGEN

Bijlage 1: Collegebrief 3754373 - Ter inzage legging ontwerp Actieplan Geluid 2024-2029

Gemeenteraad van Hengelo
Postbus 18
7550AA Hengelo

Gemeente Hengelo

Postbus 18
7550 AA Hengelo

Onderwerp	Zaaknummer	Uw kenmerk	Datum
Ter inzage legging ontwerp Actieplan Geluid 2024-2029	3721311		14 mei 2024

Geachte leden van de raad,

Bijgevoegd vindt u het op 14 mei 2024 door ons college vastgestelde ontwerp actieplan Geluid 2024 - 2029. Dit ontwerp actieplan vloeit voort uit een wettelijke taak vanuit de Omgevingswet (voorheen Wet milieubeheer) om een plandrempeel en een actieplan vast te stellen om omgevingslawaaï zo veel mogelijk te beperken.

De bevoegdheid om het actieplan vast te stellen ligt bij het college. U als gemeenteraad heeft op grond van artikel 16.27 van de Omgevingswet de bevoegdheid om zienswijzen kenbaar te maken aan ons college. Omdat het een vrij technisch onderwerp is, kunnen wij ons voorstellen dat een toelichting in een technisch beraad in combinatie met een beeldvormende politieke markt misschien een goede suggestie is.

Het ontwerp actieplan ligt voor een ieder ter inzage van 21 mei 2024 tot en met 2 juli 2024. Gedurende deze periode kan een ieder een zienswijze indienen.

Om het ontwerp actieplan Geluid 2024 - 2029 definitief vast te kunnen stellen verzoeken wij u uw eventuele wensen of zienswijzen uiterlijk 2 juli 2024 aan ons kenbaar te maken.

Het ontwerp actieplan Geluid dient uiterlijk 18 juli 2024 door het college te zijn vastgesteld.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en Wethouders van Hengelo,
namens dezen,
plv. Afdelingsmanager Ruimte en Leefbaarheid

De heer J. Eshuis

De heer S.W.J.G Schelberg

Vermeld altijd het zaaknummer als u contact opneemt met de gemeente.

Bezoekadres
Burgemeester van der
Dussenplein 1

E-mailadres
gemeente@hengelo.nl
Telefoonnummer
14-074

Actieplan Geluid 2024-2029

Ontwerp Actieplan Geluid 2024-2029
Gemeente Hengelo
April 2024

Inhoud

Samenvatting.....	- 5 -
Aanleiding.....	- 5 -
Ambitie (plandrempel)	- 5 -
Hotspots	- 6 -
Mogelijk te treffen maatregelen en kosten-batenanalyse	- 6 -
Zienswijze	- 7 -
Conclusie	- 7 -
1. Waarom een actieplan?	- 8 -
1.1 Geluid in de woonomgeving.....	- 8 -
1.2 Wettelijk kader	- 8 -
1.3 Van geluidsbelastingkaart naar actieplan	- 9 -
1.3.1 Vaststellen plandrempel	- 11 -
1.3.2 Inventarisatie van maatregelen	- 11 -
1.3.3 Kosten-batenanalyse.....	- 11 -
1.3.4 Opstellen van het ontwerp actieplan.....	- 11 -
1.3.5. Publicatie en inspraak	- 12 -
1.3.6 Vaststelling actieplan en verzending aan het ministerie van I&W.....	- 12 -
2. Samenvatting geluidsbelastingkaart 2021	- 13 -
2.1 Overzicht per brontype	- 13 -
2.1.1 Wegverkeer	- 13 -
2.1.2 Railverkeer.....	- 14 -
2.1.3 Industrie	- 14 -
2.2 Verschillen geluidsbelastingkaarten 2016 en 2021.....	- 14 -
2.2.1 Vergelijking 2016 en 2021 wegverkeer	- 15 -
2.2.2 Vergelijking 2016 en 2021 railverkeer.....	- 16 -
2.2.3 Vergelijking 2016 en 2021 industrielawaai	- 17 -
3. Lokale beschrijving	- 18 -
3.1 Beschrijving situatie gemeente Hengelo.....	- 18 -
3.2 Gemeentelijk gebiedsgericht geluidbeleid.....	- 19 -
3.3 Belangrijke infrastructurele werken en/ of ruimtelijke ontwikkelingen.....	- 19 -
3.4 Belevingsonderzoek	- 20 -
3.5 Gezondheid	- 21 -
3.5.1. Resultaten Daly-berekeningen omgevingslawaai Hengelo (GGD-onderzoek gezondheidseffecten omgevingslawaai)	- 22 -
3.6 Stille/ stiltegebieden	- 23 -

3.7 Saneringsopgave	- 23 -
3.8 Al genomen maatregelen	- 23 -
3.8.1 Saneren van woningen	- 23 -
3.8.2 Vervangen van wegdek	- 24 -
3.8.3 Beleidsmatige maatregelen.....	- 24 -
4. De aanpak van de hotspots	- 26 -
4.1 Algemeen.....	- 26 -
4.2 Hotspots 2013/2018 en genomen maatregelen 2018-2023.....	- 27 -
4.2.1 Hotspots 2013 en 2018	- 27 -
4.2.2 Getroffen maatregelen 2013-2023	- 29 -
4.3 hotspots en mogelijke maatregelen 2024-2029	- 30 -
4.3.1 Plandrempel 2024	- 30 -
4.3.2 Hotspots 2024	- 30 -
4.3.3 Nadere analyse rondom hotspots	- 33 -
4.3.4 Mogelijke maatregelen	- 33 -
4.3.5 Kosten-batenanalyse	- 34 -
4.3.6 Beperking van het aantal geluidgehinderde bewoners	- 38 -
4.3.7 Conclusie kosten-batenanalyse	- 39 -
5. Communicatie en inspraakproces	- 40 -
5.1 Kennisgeving.....	- 40 -
5.1 Ingekomen zienswijzen	- 40 -
BIJLAGE 1 Afkortingen en begrippen.....	- 41 -
BIJLAGE 2 Dosis-effectrelatie	- 44 -
BIJLAGE 3 Kaartmateriaal	- 46 -
Vorige Hotspots 2013 – 2018 en Hotspots Actieplan 2018-2023	- 47 -
Hotspots Actieplan 2024	- 48 -
Te saneren en gesaneerde woningen 2013	- 48 -
Hotspots om mogelijk aan te pakken in het actieplan 2024 – 2029	- 49 -
Gesaneerde woningen tot en met 2021	- 50 -
Woningen met een geluidbelasting van 63 dB en hoger	- 51 -
Wegvakken met geluidreducerend asfalt	- 53 -
Herberekening Haaksbergerstraat in Beckum	- 54 -
BIJLAGE 4 Nadere analyse hotspots	- 55 -
BIJLAGE 5 Onderzoek GGD Twente	- 59 -
BIJLAGE 6 Beleving Omgevingslawaaï en –trillingen Hengelo 2023, Kennispunt.	- 60 -
BIJLAGE 7 Elektrische voertuigen	- 61 -

BIJLAGE 8 Nadere analyse Oldenzaalsestraat	- 63 -
BIJLAGE 9 Hinder wegmarkeringen	- 65 -

Samenvatting

Aanleiding

Voor u ligt het Actieplan Geluid voor de periode 2024 tot 2029. Met dit plan worden stappen gezet om de geluidsbelasting in de gemeente te reduceren, met als doel de hinder van en gezondheidsklachten door omgevingslawaai te verminderen.

Met dit actieplan geven we invulling aan de Europese Richtlijn Omgevingslawaai die zich richt op de evaluatie en beheersing van de geluidsbelasting waaraan woningen, en dus mensen, worden blootgesteld. Om uitvoering te geven aan deze Richtlijn zijn in Nederland agglomeraties aangewezen. Hengelo is met de gemeenten Almelo en Enschede aangewezen. De drie gemeenten ontwikkelen een vergelijkbaar actieplan.

Op 29 november 2022 heeft het college van B&W in dit kader de geluidsbelastingkaart van de gemeente Hengelo vastgesteld. Op deze kaart is de actuele situatie (peiljaar 2021) te zien van de geluidbelasting als gevolg van wegverkeer, railverkeer en industrie.

Ambitie (plandrempel)

In dit actieplan wordt gewerkt met een plandrempel volgens de methodiek van de Handreiking Omgevingslawaai. De plandrempel is een ambitieniveau dat het maximaal acceptabele geluidsniveau weergeeft (op de buitenmuur van een woning). De gemeente mag de hoogte van de plandrempel zelf vaststellen en mag daarbij afwijken van de normen die in de Wet geluidhinder zijn opgenomen. In situaties waar de geluidsbelasting hoger is dan de plandrempel wordt bekeken of maatregelen mogelijk zijn om deze overschrijding terug te dringen.

De plandrempel van 63 dB (op de buitenmuur van een woning) uit de vorige actieplannen is nu wederom als uitgangspunt genomen. In het vorige actieplan is binnen de gemeenten Almelo, Enschede en Hengelo besloten om de gekozen plandrempel te laten gelden voor de lange termijn. Hiermee streven we naar het creëren van een prettig woon- en leefklimaat waardoor Hengelo als stad met groeiambitie ook in de toekomst een aantrekkelijke stad is om te wonen.

Deze plandrempel sluit aan bij de saneringsregeling van de voormalige Wet Geluidhinder. Deze regeling kent een maximale grenswaarde voor het geluidsniveau binnen woningen van 43 dB. Omdat de geluidwering van een standaardwoning 20 dB bedraagt, is bij een gevelbelasting van 63 dB geen sprake van situaties waarbij de geluidsbelasting binnen de woning hoger dan 43 dB zal zijn.

Tijdens het opstellen van het actieplan geluid is de GGD Twente en IJsselland (GGD) en Kennispunt Twente bij het proces betrokken. De GGD heeft de gemeenten geïnformeerd over de relatie tussen geluid en gezondheid en hen gewezen op de mogelijkheden die de GGD heeft om te kwantificeren hoe groot het gezondheidsverlies is ten gevolge van de blootstelling aan het geluid van weg- en railverkeer. De GGD kan instemmen met de gekozen plandrempel en geeft aan dat er dan wel maatregelen moeten worden getroffen in de vorm van b.v. stiller asfalt al dan niet in combinatie met het isoleren van woningen. Kennispunt Twente heeft een enquête uitgezet onder de leden van het HengeloPanel over omgevingslawaai (geluidhinder, slaapverstoring en trillingshinder). De resultaten hiervan zijn gebruikt bij het opstellen van dit actieplan.

Hotspots

Als volgende stap zijn hotspots gekozen. Onder “hotspots” wordt verstaan: een cluster van locaties waar bij veel woningen de plandirempel wordt overschreden. De hotspots zijn in het actieplan nader bekeken op mogelijkheden van eventuele maatregelen om de geluidsbelasting te reduceren. Door in te zoomen op deze hotspots ontstaat een helder beeld van de situaties waar de hoogste geluidsbelastingen optreden.

Er zijn in dit actieplan negen hotspots bepaald. Eén van deze hotspots stond ook in de voorgaande actieplannen en acht zijn er nieuw ontstaan. In totaal waren er in 2018 veertien hotspots, waarvan er nu nog één over is gebleven. De overige dertien hotspots zijn komen te vervallen omdat er maatregelen zijn uitgevoerd, er minder verkeersbewegingen zijn geconstateerd of er bij een nadere analyse/ herberekening is geconstateerd dat de geluidbelasting in werkelijkheid lager was. Ook bij dit actieplan is gebleken dat de hotspot Wemenstraat en Haaksbergerstraat (Beckum) na een nadere analyse zijn komen te vervallen. Bij de Wemenstraat is bij het berekenen van de geluidbelasting uitgegaan van onwerkelijke verkeersaantallen. De nadere analyse van de Haaksbergerstraat is te vinden in bijlage 3. Dan blijven er nog negen hotspots over. Het gaat daarbij om de Bornsestraat (Weideweg tot Achterhoekse Molenweg), de Uitslagsweg (tussen Mr. P.J. Troelstrastraat en Sloetsweg), de Marskant (tussen Deldenerstraat en Spoorstraat), de Parallelweg (overgaand in de Veloursstraat), het Kruispunt Wetstraat-Oude Molenweg-Anninksweg, de Sloetsweg (vanaf rotonde overgaand in Beethovenlaan tot de Oude Postweg), de Breemarsweg (vanaf de Binnenbeekstraat tot de Boekeloseweg), Tuindorpstraat en de Tweekelerweg (Noordelijk deel tussen Veloursstraat en Tweekelerplein) .

Mogelijk te treffen maatregelen en kosten-batenanalyse

In Hengelo is de toepassing van stille wegdekken een veelbelovende en toegepaste maatregel om de geluidbelasting te reduceren. Daarnaast zijn maatregelen zoals het stimuleren van openbaar vervoer en het bevorderen van fietsverkeer, die een positief effect hebben op de verlaging van de geluidbelasting in de gehele gemeente, onderdeel van het bestaande beleid in Hengelo.

De toepassing van “normaal” stil asfalt in plaats van het reguliere asfalt leidt tot hogere investeringskosten en onderhoudskosten. Dit hele stille asfalt is erg onderhoudsgevoelig. Door het toepassen van een robuuster mengsel/SMA+ dat toch stiller is, 2,6 – 3 dB, zijn de investeringskosten nauwelijks hoger als er toch al sprake is van vervanging en kan in het onderhoud worden voorzien vanuit het reeds bestaande onderhoudsbudget. De gemeente Hengelo zal de mogelijkheid om stil asfalt toe te passen alleen overwegen indien groot onderhoud noodzakelijk is en de meerkosten voor het toepassen van een robuuster stil asfalt gering zijn (‘werk met werk’). Uit de analyse blijkt dat de, overigens geringe, toename van de onderhoudskosten voor de verschillende hotspots uiteenlopen. Dit is afhankelijk van de lengte van het toe te passen stille asfalt/wegdek.

Indien al deze maatregelen uitgevoerd worden nemen de jaarlijkse onderhoudskosten met €42.370,- toe. De Bornsestraat, de Breemarsweg en de Tweekelerweg vallen waarschijnlijk binnen de planperiode 2024-2029, de meerkosten voor de planperiode bedragen dan €35.935,- per jaar.

De aan te pakken hotspots waren overigens al genoemd in het vorige actieplan. De werkwijze veranderd dus niet.

Maatregelen bij de ontvanger betreffen veelal gevelisolatie van woningen, met het doel het

geluidsniveau in de woning zelf omlaag te brengen. De woningen op de door het Rijk vastgestelde A-lijst zijn projectmatig met subsidie gesaneerd. Ook voor de woningen op de B-lijst kan subsidie worden aangevraagd. Inmiddels zijn voor alle lopende en nog komende projecten die voortvloeien uit dit actieplan subsidies aangevraagd. Zie paragraaf 3.8.1.

Zienswijze

Conclusie

De hotspots waar in de komende planperiode groot onderhoud gepland staat zullen zo mogelijk van stil asfalt worden voorzien. De gemeente Hengelo heeft de laatste jaren al heel veel gedaan om het geluid bij bestaande woningen te beperken. Zo is er al op verschillende locaties stil asfalt toegepast en heeft de gemeente haar beleid gericht op het stimuleren van het fietsverkeer en het gebruik van het openbaar vervoer. Al deze acties hebben een positief effect op de geluidssituatie in de gemeente Hengelo.

De gemeente Hengelo kiest net als de vorige planperiode voor de volgende aanpak:

1. Hengelo heeft de negen resterende knelpunten op het gebied van wegverkeerslawaaï (hotspots) in beeld. Drie daarvan worden in de planperiode 2024 – 2029 aangepakt.
2. Alleen bij groot regulier onderhoud aan asfalt, of bij een grootschalige reconstructie wordt bij de genoemde hotspots een robuust, stiller asfalt/wegdek toegepast. (reductie tussen de 2,6 en 3 dB vergelijkbaar met SMA+ (een vorm van stil steen mastiek asfalt)).
3. Bij erg drukke kruispunten en daar waar veel wringend verkeer is, wordt een robuuster, lees meer traditioneel, mengsel toegepast.

De gemeente Hengelo ziet verder de volgende aandachtspunten:

1. Hengelo volgt de ontwikkelingen van geluidarm asfalt qua kosten, geluidreducerend effect en levensduur, ook bij wringend verkeer op rotondes en kruispunten. Tevens worden in bestekken eisen gesteld aan de levensduur en worden waar noodzakelijk controlemetingen voorgeschreven.
2. De verkeersintensiteit op de Oldenzaalsestraat en alle belangrijke wegen die te maken hebben met de genoemde hotspots zal de komende jaren met enige regelmaat in de gaten worden gehouden.
3. In de actieplanperiode zal worden bekeken of er alternatieve wegmarkeringen toepasbaar zijn die minder geluid veroorzaken. Er is een veelbelovend alternatief. Het kan zinvol zijn in de komende periode daar een proef mee te starten. Dit zou kunnen bij één van de hotspots die de komende jaren zal worden aangepakt. Bijvoorbeeld de Breemarsweg.
4. Stille klinkers zijn mogelijk een oplossing voor drukke 30 km wegen. Echter zijn stille klinkers op dit moment minder duurzaam. Er zijn echter ontwikkelingen gaande voor de productie van cementloze klinkers. Deze zijn veel duurzamer dan betonklinkers. Hierdoor kunnen stille klinkers in de toekomst een goed en duurzaam alternatief worden voor gebakken klinkers. De komende 5 jaar gaat de gemeente Hengelo deze ontwikkelingen volgen.

1. Waarom een actieplan?

1.1 Geluid in de woonomgeving

Hengelo is een mooie gemeente in Twente. De stad is ruim opgezet en relatief rustig. Toch zijn er plekken waar veel geluid heerst. Overmatig geluid in de woonomgeving leidt tot ongewenste effecten. Mensen die langdurig aan te veel geluid in of in de buurt van hun woning worden blootgesteld, raken op den duur gestrest, slapen slechter en kunnen zich minder goed concentreren. Verder treedt een verhoogd risico op, op het krijgen van hoge bloeddruk en mogelijk een verhoogd risico op een hartinfarct of stofwisselingsproblemen.

We zijn de afgelopen jaren al druk bezig met het verbeteren van de geluidssituatie in Hengelo. Als er te veel geluid in de woonomgeving is, heeft dat ook gevolgen voor de beleving van de leefkwaliteit. Mensen ervaren een dergelijke woonomgeving als minder waardevol. Toch hoeft het niet overal stil te zijn. Bij een woonomgeving horen geluiden en sommige straten zijn levendiger dan andere. In het onderliggende actieplan geluid wordt de huidige geluidssituatie inzichtelijk gemaakt, worden de belangrijkste hotspots bepaald en bekijken we welke mogelijkheden we hebben om op de hotspots de geluidssituatie te verbeteren.

Het doel van dit actieplan is:

- Het omgevingslawaai zo nodig te voorkomen en te beperken waar het te schadelijke effecten kan hebben voor de gezondheid van de mens.
- Het handhaven van de milieukwaliteit van het omgevingslawaai als deze goed is.

In dit actieplan ligt de focus op het wegverkeer. De reden hiervoor is dat op het gebied van railverkeer inmiddels alle woningen gesaneerd zijn. Daarbij heeft de gemeente Hengelo ook geen invloed op het geluid afkomstig van railverkeer. De verantwoordelijkheid voor de staat van het spoor, de staat van de treinen en de frequentie van het railverkeer ligt niet bij de gemeente Hengelo. Voor wegverkeer afkomstig van de gemeentelijke wegen is de gemeente Hengelo wel verantwoordelijk. Hier is het dus wel mogelijk voor de gemeente om te beoordelen of er maatregelen genomen kunnen worden zodat de geluidbelasting in de toekomst afneemt. Daarom focust dit actieplan zich op het wegverkeer. Wat betreft industrielawaai is het aandeel woningen erg klein. Tevens zijn de geluidbelastingen relatief laag, de binnenwaarden, eventueel na sanering, acceptabel en zijn er geen verdere ontwikkelingen te verwachten waarbij er sprake zou zijn van een toename van het aantal woningen. Vanwege het vervallen van een aantal activiteiten op het emplacement zal de geluidbelasting daar de komende jaren bij een aantal woningen dalen.

1.2 Wettelijk kader

Voorheen gold sinds 1979 de Wet geluidhinder. Sinds 1 januari 2024 zijn deze én vele andere wetten samengevoegd onder de Omgevingswet. Met de Omgevingswet wil de overheid de regels voor ruimtelijke ontwikkeling vereenvoudigen en samenvoegen. Dit actieplan geluid wordt vastgesteld onder het regime van de Omgevingswet. Artikel 2.26 van de Omgevingswet verplicht het Rijk om instructieregels te stellen over het actieplan geluid. Deze verplichting volgt uit de Europese Richtlijn Omgevingslawaai (2002/49/EC) die in 2004 van kracht geworden is en toen werd opgenomen in de wet Milieubeheer. Inmiddels is de richtlijn opgenomen in hoofdstuk 3 van de Omgevingswet. Die richtlijn heeft vooral de bedoeling om op lokaal niveau in kaart te brengen hoe het er met het omgevingslawaai voor staat en wat de gemeentelijke overheid daar in samenspraak met zijn burgers/inwoners aan wil doen.

Om uitvoering te geven aan deze Richtlijn en de Omgevingswet, zijn in Nederland agglomeraties aangewezen. De gemeente Hengelo is samen met de gemeenten Almelo en Enschede aangewezen als de agglomeratie Enschede.

In de Omgevingswet is vastgesteld dat het actieplan geluid een verplicht programma is voor het rijk (artikel 3.9), de provincies (artikel 3.8) en gemeenten (artikel 3.6). Afdeling 4.3 van het Besluit kwaliteit leefomgeving bevat instructieregels voor het opstellen van het actieplan voor het rijk, de provincies en de gemeenten. Het actieplan wordt opgesteld aan de hand van de geluidbelastingkaarten. Gemeente Hengelo heeft in november 2022 volgens de Europese richtlijn de geluidsbelastingkaarten vastgesteld, met daarin de huidige situatie van het omgevingslawaaï in Hengelo (peiljaar 2021). De geluidsbelastingkaarten zijn gepubliceerd op het internet en in te zien op een digitale kaart via de website [icinity \(dat.nl\)](https://icinity.dat.nl). De pdf-kaarten en bijhorende 'Rapportage geluidskaarten Hengelo' zijn tevens in te zien via de gemeentelijke website: <https://www.hengelo.nl/Welkom-in-Hengelo/GPDC/GPDC-Producten-catalogus-1/Burger/Omgevingslawaaï.html>. Dit is de inmiddels aangepaste informatie na het ontdekken van een telfout bij wegverkeerslawaaï.

Als vervolg op de geluidsbelastingkaarten zijn wij op grond van de Europese richtlijn die zijn doorvertaald in de Omgevingswet dus verplicht om voor de gemeentelijke wegen een actieplan vast te stellen. Gedeputeerde Staten stellen een actieplan voor de provinciale wegen vast. De actieplannen voor de rijkswegen, hoofdspoorwegen en grote luchthavens worden vastgesteld door de Minister van Infrastructuur en Waterstaat. ProRail stelt een actieplan op voor railverkeer.

Het actieplan dat op grond van deze verplichting is opgesteld ligt voor u. In dit eerste hoofdstuk wordt het wettelijk kader beschreven en het proces dat is gevolgd om dit actieplan vast te stellen.

1.3 Van geluidsbelastingkaart naar actieplan

De geluidssituatie in de Gemeente Hengelo is beschreven in de geluidsbelastingkaarten. Voor het opstellen van de geluidbelastingkaarten moest dit jaar voor het eerst gerekend worden met de rekenmethode Cnossos. Deze rekenmethode is door de EU ontwikkeld. Deze Europees gestandaardiseerde 'gemeenschappelijke rekenmethode' is opgenomen in de Nederlandse wetgeving, in bijlage VII bij het Reken- en meetvoorschrift geluid 2012. De geluidsbelastingkaarten beschrijven de situatie in 2021. Er is daarbij zowel uitgegaan van de gebruikelijke rekenmethode RMG-2012 als Cnossos. Op basis van de Europese methode Cnossos is namelijk geen goed vergelijk met de Nederlandse rekenmethode te maken en dus ook niet met voorgaande jaren. Daarnaast sluit RMG-2012 veel beter aan bij de werkelijk gemeten waarden.

Herstel telfout

Bij het rapporteren van de geluidbelastingkaart is een telfout gemaakt bij de zogenaamde verschilberekening. Er is gebleken dat er een fout is gemaakt in de export van de rekenresultaten en de koppeling aan het gebouwenbestand. Normaliter levert dit dan het juiste beeld van de geluidbelasting op het gebouw. Het is misgegaan bij de geluidbelasting ten gevolge van wegverkeer. Railverkeer en industriellawaai zijn wel juist. Waar de verschilberekening een positief beeld gaf is het helaas andersom. De afname is in werkelijkheid een toename, ondanks de maatregelen die zijn getroffen. Dit heeft o.m. te maken met de intrede van een nieuw regionaal verkeersmodel waar andere intensiteiten uit komen. Zonder maatregelen waren de verschillen nog groter geweest. De vastgestelde geluidkaart in rekenmethode Cnossos was wel goed. Daar is de fout niet opgetreden. Er is een nieuwe rapportage gemaakt waarbij de telfout is hersteld.

Tabel eerste rapportage

Jaar	55-60 dB ⁴	60-65 dB	> 65 dB	totaal	Aantal milieugevoelige adressen	Aandeel adressen >= 55dB
2016	3.742	3.971	1.250	8.963	38.506	23,3%
2021	3.264	3.588	1.028	7.880	39.956	19,7%
Gesaneerd	45	786	308	1.139		

Figuur 1 Overzicht van het aantal geluidsgevoelige adressen in de verschillende geluidsbelastingklassen voor de jaren 2016 en 2021 wegverkeer Lden (rekenmethode RMG-2012) en gesaneerde adressen – versie oktober 2022.

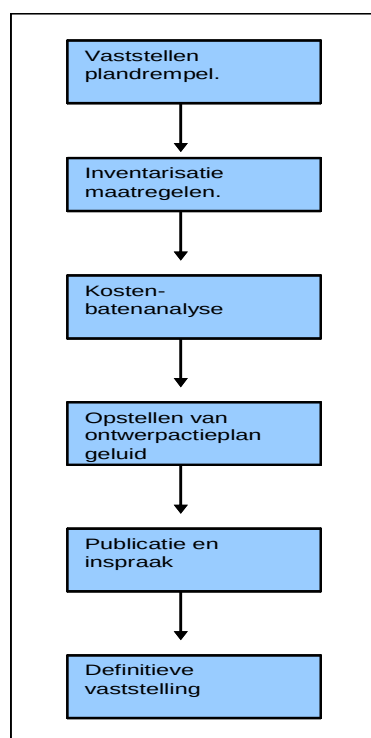
Tabel na herstel

Jaar	55-60 dB ⁵	60-65 dB	> 65 dB	totaal	Aantal milieugevoelige adressen	Aandeel adressen >= 55dB
2016	3.742	3.971	1.250	8.963	38.506	23,3%
2021	4.750	4.288	1.235	10.273	39.956	25,7%
Gesaneerd	45	786	308	1.139		

Figuur 2 Overzicht van het aantal geluidsgevoelige adressen in de verschillende geluidsbelastingklassen voor de jaren 2016 en 2021 wegverkeer Lden (rekenmethode RMG-2012) en gesaneerde adressen – versie december 2022.

^{4 en 5} Voor deze klassegrens zijn de adressen geselecteerd met een geluidsbelasting tussen de >= 55.00 en <60.00

Om van de geluidsbelastingkaart tot een actieplan te komen, is een aantal stappen nodig. Deze stappen zijn beschreven in de Handreiking Omgevingslawaai van het Ministerie. Het stappenplan wordt hieronder weergegeven. De afzonderlijke stappen worden kort toegelicht.

Figuur 3 De stappen bij het maken van het actieplan.

1.3.1 Vaststellen plandrempel

Volgens de EU-richtlijn moet het actieplan gaan over ‘prioritaire problemen’. Van een prioritair probleem is sprake als een ‘relevante grenswaarde’ wordt overschreden. Bij implementatie in de Nederlandse wetgeving is het begrip ‘relevante grenswaarde’ vertaald in ‘plandrempel’. De plandrempel is een ambitieniveau dat het maximaal acceptabele geluidsniveau weergeeft op de buitenmuur van een woning. Een eerste stap in het maken van een actieplan is het vaststellen van een of meer plandrempels. Het bestuursorgaan dat het actieplan vaststelt (gemeente Hengelo), bepaalt zelf wat de plandrempel is. Op basis van de plandrempels zal beleid worden geformuleerd. In situaties waar de geluidsbelasting hoger is dan de plandrempel worden maatregelen (“acties”) overwogen om deze overschrijding terug te dringen.

Er is gekozen, om net als voorgaande jaren, de plandrempel van 63 dB te continueren. Deze waarde sluit aan bij de saneringsregeling vanuit voorheen de Wet Geluidhinder en nu de Omgevingswet. De waarde van 63 dB is ook gericht op het voorkomen van binnenniveau’s in woningen hoger dan 43 dB. Een gemiddelde woning heeft een geluidisolatie van 20 dB, waardoor bij een maximale gevelbelasting van 63dB de geluidsbelasting binnen de woning doorgaans niet hoger zal zijn dan 43 dB. Bij een hoger niveau is sprake van een te hoge geluidsbelasting en ontstaat mogelijk geluidsoverlast. Dat kan onder andere negatieve gezondheidseffecten veroorzaken. Deze plandrempel wordt tevens gebruikt in Almelo, Enschede en veel andere gemeenten. Hiermee streven we naar het creëren van een prettig woon- en leefklimaat waardoor Hengelo als stad met groeiambitie ook in de toekomst een aantrekkelijke stad is om te wonen.

1.3.2 Inventarisatie van maatregelen

Er zijn verschillende soorten maatregelen denkbaar, waarmee geluid in de omgeving kan worden verminderd. In deze tweede stap worden die maatregelen op een rij gezet en tegen elkaar afgewogen. Dan gaat het om vragen als: welke effecten kunnen met die maatregel worden bereikt, welke kosten zijn ermee gemoeid en welke andere effecten zijn ermee te bereiken, bijvoorbeeld voor de luchtkwaliteit. Het geluid in de woonomgeving kan afkomstig zijn van geluidbronnen waarop de gemeente geen directe invloed kan uitoefenen, zoals spoor, rijks- en provinciale wegen. De beheerders van deze bronnen, ProRail, Rijkswaterstaat en de provincie Overijssel, moeten zelf ook actieplannen maken.

1.3.3 Kosten-batenanalyse

In de volgende stap worden de kosten en de baten van de maatregelen tegen elkaar afgewogen. De kosten van de maatregelen moeten in een reële verhouding zijn met baten die ermee bereikt kunnen worden. De kosten en baten hebben dus invloed op de keuze van de maatregelen. De kosten van maatregelen laten zich doorgaans goed in geld uitdrukken, maar de baten zijn meer te verwachten in de richting van volksgezondheid, lagere zorgkosten en de verkoopwaarde van onroerende goederen. Er is geen vast omschreven wijze voor het berekenen van de kosten en baten.

1.3.4 Opstellen van het ontwerp actieplan

Nadat bovenstaande stappen zijn doorlopen kunnen Burgemeester en Wethouders een ontwerp-actieplan opstellen. In dat ontwerp-actieplan moet de wetgeving beschreven worden alsmede een beschrijving van:

- Het betrokken gebied
- De resultaten van de geluidsbelastingkaarten

- Het voorgenomen beleid dat gevolgen kan hebben voor de geluidskwaliteit in de komende 10 jaar, zoals de uitvoering en invulling van bepaalde bestemmingsplannen of andere ruimtelijke ontwikkelingen
- De voorgenomen maatregelen ter verbetering van de geluidskwaliteit in de komende vijf jaar (de planperiode)

1.3.5. Publicatie en inspraak

Volgens artikel 16.27 van de Omgevingswet is afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing op de voorbereiding van het actieplan. Dit betekent dat een ontwerp van het actieplan gedurende 6 weken ter inzage wordt gelegd en eenieder zienswijzen naar voren kan brengen. Ook de raad van de gemeente Hengelo wordt in de gelegenheid gesteld om zienswijzen naar voren te brengen.

Alle zienswijzen worden door het college verwerkt in een reactie op die zienswijzen en eventueel in een aanpassing van het actieplan. Er is geen mogelijkheid tot bezwaar en beroep (artikel 8:2 van de Algemene wet bestuursrecht, Awb).

1.3.6 Vaststelling actieplan en verzending aan het ministerie van I&W

Na verwerking van de zienswijzen stelt het college het definitieve actieplan geluid vast. Binnen één maand na de vaststelling worden de stukken ter beschikking gesteld aan eenieder en wordt het actieplan verstuurd naar de door het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat aangewezen instantie en platform. Het ministerie is ervoor verantwoordelijk dat de gegevens elke vijf jaar worden verzameld, gecategoriseerd en verzonden naar de Europese Commissie.

2. Samenvatting geluidsbelastingkaart 2021

2.1 Overzicht per brontype

Bij het vaststellen van de geluidsbelastingkaart is een rapportage opgesteld:

“Geluidsbelastingkaarten EU-richtlijn Omgevingslawaaai 2021” 011167.20221220.R1.01 van adviesbureau dat.mobility (versie 20 december 2023). Met behulp van de rekenmodellen voor het weg- en railverkeer is de geluidshinder inzichtelijk gemaakt voor de huidige situatie (2021). Van de genoemde bronnen is de gemeente Hengelo alleen bevoegd gezag voor het stedelijke wegverkeer en industrielawaai. Hieronder volgt een samenvatting van de geluidsbelastingkaart en de bijbehorende rapportage.

In de tabellen wordt een overzicht gegeven van het aantal geluidsgevoelige adressen in de verschillende geluidsbelastingklassen. Daarnaast wordt in de tabellen ook inzicht gegeven in het aantal woningen waar in de afgelopen jaren een sanering heeft plaatsgevonden. Hierdoor is de geluidskwaliteit voor deze woningen beduidend beter dan op basis van de berekeningen wordt aangegeven. Bij veel van deze woningen zijn zogenaamde gevelmaatregelen toegepast. Hierdoor is de geluidsbelasting op de buitenkant van de gevel nog steeds hoog, maar is het geluidsniveau in de woning sterk gereduceerd.

Bij de geluidsbelastingen in de geluidsbelastingkaart en het actieplan is geen gebruik gemaakt van de aftrek van 2 of 5 dB volgens art. 110g van de Wet geluidshinder. Volgens dit artikel dient bij bepaling van de geluidsbelasting op de gevel als gevolg van wegverkeerslawaaai een aftrek te worden aangehouden van 5 dB indien de snelheid van het wegverkeer ≤ 70 km/u. Bij een snelheid van het wegverkeer ≥ 70 km/u dient een aftrek van 2 dB te worden aangehouden (zie Bijlage 1. voor nadere uitleg).

Doordat er bij dit actieplan gerekend moest worden met de rekenmethode Cnossos zou een vergelijk met voorgaande jaren erg moeilijk en onrealistisch zijn. Om deze reden is ervoor gekozen om de geluidbelasting ook door te rekenen in de rekenmethode RMG-2012 zodat er een vergelijk kon worden gemaakt met het vorige actieplan. In de rapportage van de geluidkaart zijn de uitkomsten op basis van Cnossos weergegeven.

2.1.1 Wegverkeer

In Tabel 1 wordt per geluidbelastingklasse het aantal geluidsgevoelige adressen en het aantal gesaneerde adressen weergegeven voor wegverkeer in Lden.

Jaar	55-60 dB	60-65 dB	> 65 dB	Totaal	Aantal milieugevoelige adressen	Aandeel adressen ≥ 55 dB
2021	4.750	4.288	1.235	10.273	39.956	25,7%
Gesaneerd	45	786	308	1.139		

Tabel 1 Overzicht van het aantal geluidsgevoelige adressen in de verschillende geluidsbelastingklassen voor 2021 wegverkeer Lden (rekenmethode RMG-2012) en gesaneerde adressen.

2.1.2 Railverkeer

In Tabel 2 wordt per geluidbelastingklasse het aantal geluidsgevoelige adressen en het aantal gesaneerde adressen weergegeven voor railverkeer in Lden.

Jaar	55-60 dB	60-65 dB	> 65 dB	Totaal	Aantal milieugevoelige adressen	Aandeel adressen >= 55 dB
2021	337	45	1	383	39.956	1,0%
Gesaneerd	216	3	0	219		

Tabel 2 Overzicht van het aantal geluidsgevoelige adressen in de verschillende geluidsbelastingklassen voor 2021 Railverkeer Lden (rekenmethode RMG-2012) en gesaneerde adressen.

2.1.3 Industrie

In Tabel 3 wordt per geluidbelastingklasse het aantal geluidsgevoelige adressen weergegeven voor industrielawaai Letm=Lden. In de etmaalperiode worden 131 bewoners (61 woningen) blootgesteld aan een geluidsbelasting boven 55 dB Lden ten gevolge van industrielawaai. In de nachtperiode worden geen bewoners blootgesteld aan een geluidsbelasting hoger dan 50 dB Lnight

Jaar	55-60 dB	60-65 dB	> 65 dB	Totaal	Aantal milieugevoelige adressen	Aandeel adressen >= 55 dB
2021	61	0	0	61	39.956	0,15%

Tabel 3 Overzicht van het aantal geluidsgevoelige adressen in de verschillende geluidsbelastingklassen voor de jaren 2016 en 2021 Railverkeer Lden (rekenmethode RMG-2012) en gesaneerde adressen.

2.2 Verschillen geluidsbelastingkaarten 2016 en 2021

Bij de vorige actieplannen en geluidbelastingkaarten werd gesproken over aantallen gehinderden. Bij de meest recente geluidbelastingkaart is deze doorrekening niet meer gemaakt. Om toch een vergelijk te maken met de voorgaande jaren heeft de gemeente Hengelo zelf deze doorrekening gemaakt. Dit is gedaan met de dosis-effectrelatie die is gebruikt bij de vorige actieplan periode. Hieronder een korte toelichting over de dosis-effectrelaties.

Toelichting bij aantallen gehinderden en ernstig gehinderden:

Om van de geluid belaste woningen te komen tot geluidgehinderde inwoners worden dosis-effectrelaties (bijlage 2) toegepast. Met deze relaties wordt aangegeven, dat er bij een bepaalde klasse geluidsbelasting een bepaald percentage kans op ernstige geluidshinder voor de bewoners optreedt. Bij lage geluidsbelastingen is er wel een kans op ernstige geluidshinder, maar die kans is klein, zodat er weinig bewoners ernstig gehinderd zijn. Bij hoge geluidsbelastingen neemt die kans op ernstige geluidshinder toe, maar ook bij zeer hoge geluidsbelastingen is niet 100 % van de bewoners ernstig gehinderd. Om het aantal ernstige gehinderde bewoners te kunnen afleiden is het aantal woningen vermenigvuldigd met het standaard aantal bewoners per woning (gemiddeld 2,14 bewoners per woning) en met de kans op ernstige geluidshinder in die geluidsklasse.

Toelichting bij aantallen slaapgestoorden:

Om van de geluidbelaste woningen te komen tot slaapgestoorde inwoners worden dosis-effectrelaties (bijlage 2) toegepast. Met deze relaties wordt aangegeven, dat er bij een bepaalde klasse geluidsbelasting 's nachts een bepaald percentage kans op ernstige slaapverstoring voor de bewoners optreedt. Bij lage geluidsbelastingen is er wel een kans op ernstige slaapverstoring, maar die kans is klein, zodat er weinig bewoners ernstig slaapgestoord zijn. Bij hoge geluidsbelastingen

neemt die kans op ernstige slaapverstoring toe, maar ook bij zeer hoge geluidsbelastingen 's nachts is niet 100 % van de bewoners ernstig slaapgestoord. Om het aantal ernstig slaapgestoorde bewoners te kunnen afleiden is het aantal woningen vermenigvuldigd met het standaard aantal bewoners per woning (gemiddeld 2,14 bewoners per woning) en met de kans op ernstige slaapverstoring 's nachts in die geluidsklasse.

Waar bij de vorige actieplan periode werd gerekend met 2,2 bewoners per woning is bij dit actieplan gerekend met de huidige standaard van 2,14 bewoners per woning.

2.2.1 Vergelijking 2016 en 2021 wegverkeer

Tabel 4 geeft inzicht in het aantal geluidsgevoelige adressen per geluidsbelastingklasse voor wegverkeer.

Jaar	55-61 dB	60-66 dB	> 65 dB	Totaal	Aantal milieugevoelige adressen	Aandeel adressen >= 55 dB
2016	3.742	3.971	1.250	8.963	38.506	23,3%
2021	4.750	4.288	1.235	10.273	39.956	25,7%
Gesaneerd	45	786	308	1.139		

Tabel 4 Vergelijking 2016 en 2021 wegverkeer.

In bijlage 2 staat het volledige overzicht van het aantal gehinderde en slaapgestoorde inwoners.

Het aantal gehinderde inwoners nam in 2021 (5.972) in totaal met 9% toe ten opzichte van 2016 (5.478). Het aantal ernstig gehinderde inwoners nam in 2021 (2.535) in totaal met 8,1% toe ten opzichte van 2016 (2.345). Het aantal slaapgestoorde inwoners nam in 2021 (886) in totaal met 1,8% toe ten opzichte van 2016 (870).

Voor de veranderingen in de berekende geluidsbelastingen en de hinderbeleving voor het wegverkeer tussen de jaren 2016 en 2021 kunnen de volgende verklaringen worden gegeven:

- Bij de opbouw van het geluidsmodel is onder andere gebruik gemaakt van de uitkomsten van een nieuw verkeersmodel dat in samenwerking met de provincie Overijssel en alle andere gemeenten in de provincie Overijssel tot stand is gekomen. De uitkomsten van dit verkeersmodel zijn geoptimaliseerd aan de hand van verkeerstellingen die op verschillende punten op het wegennet zijn uitgevoerd in de afgelopen jaren. Hiermee geeft het verkeersmodel een zo goed mogelijke beschrijving van het huidige verplaatsingspatroon op de hoofdwegen binnen de provincie Overijssel. De resultaten van dit verkeersmodel zijn niet één op één te vergelijken met de uitkomsten van het verkeersmodel dat is gebruikt bij de opbouw van het geluidsmodel voor het jaar 2016, aangezien de uitgangspunten van beide verkeersmodellen verschillen van elkaar.

Voorbeelden hiervan zijn:

- In het nieuwe verkeersmodel worden er tegelijkertijd verkeersstromen berekend voor het autoverkeer, het openbaar vervoer en het fietsverkeer. In gebieden die goed bereikbaar zijn met het openbaar vervoer en/of het fietsverkeer worden hier 'automatisch' minder autoverplaatsingen berekend. In het vorige verkeersmodel werd uitsluitend het autoverkeer gemodelleerd waardoor de interactie tussen de vervoerswijzen niet goed berekend kon worden.

- In het nieuwe verkeersmodel is een andere selectie van wegen opgenomen waardoor de routing van het verkeer op sommige locaties van elkaar kan afwijken.
- In het nieuwe verkeersmodel worden de vertragingstijden op de kruispunten op een andere manier berekend waardoor de routing van het verkeer op sommige locaties van elkaar kan afwijken.
- Door de aanleg van de N18 is de routekeuze voor het verkeer van en naar het zuiden gewijzigd
- Op een beperkt aantal wegvakken is een geluidsreducerende deklaag aangebracht, bijvoorbeeld op de Kuipersdijk en de Deldenerstraat.
- Door de aanleg van de Laan Hart van Zuid zijn de verkeersintensiteiten op de nabijgelegen routes verlaagd waardoor de geluidsbelastingen op de woningen langs deze wegen zijn afgenomen.
- Er zijn nieuwe geluidsschermen gerealiseerd langs de Laan Hart van Zuid ten zuiden van de Breemarsweg.

2.2.2 Vergelijking 2016 en 2021 railverkeer

Onderstaande tabel geeft inzicht in het aantal geluidsgevoelige adressen per geluidsbelastingklasse voor railverkeer.

Jaar	55-60 dB	60-65 dB	> 65 dB	Totaal	Aantal milieugevoelige adressen	Aandeel adressen >= 55 dB
2016	282	37	15	334	38.506	0,9%
2021	337	45	1	383	39.956	1,0%
Gesaneerd	216	3	0	219		

Tabel 5 Vergelijking 2016 en 2021 railverkeer.

Het aantal woningen met een geluidbelasting hoger dan 55 dB is ten opzichte van 2016 met 0,1 % toegenomen terwijl het aantal milieugevoelige adressen zijn toegenomen met ruim 1 %. De stijging in de overige klassen heeft voor een deel te maken met de afname in de hoogste klasse, deze wordt dan verdeeld over de overige klassen. Verder is natuurlijk ook hier de toename van woningbouw en transformaties op hoog belaste locaties van invloed geweest. Het binnen niveau van deze woningen voldoet wel.

Voor de veranderingen in de berekende geluidsbelastingen voor het railverkeer tussen de jaren 2016 en 2021 kunnen de volgende verklaringen worden gegeven:

- In de dataset die dit jaar door ProRail beschikbaar is gesteld zijn hierin ook expliciet de locaties opgenomen waar sprake is van krappe bochten of wisselbogen. Op deze locaties is nu rekening gehouden met een toeslag van geluid boven op het reguliere rolgeluid. Hierin worden nu hogere geluidsbelastingen berekend op de woningen in de nabijheid van deze locaties.
- In de dataset die dit jaar door ProRail beschikbaar is gesteld hebben wijzigingen plaatsgevonden in de intensiteiten, de snelheden en het type materieel op de verschillende baanvakken.

2.2.3 Vergelijking 2016 en 2021 industrielawaai

In 2016 waren er 79 woningen met 200 personen blootgesteld aan de geluidklasse 50 – 60 dB.

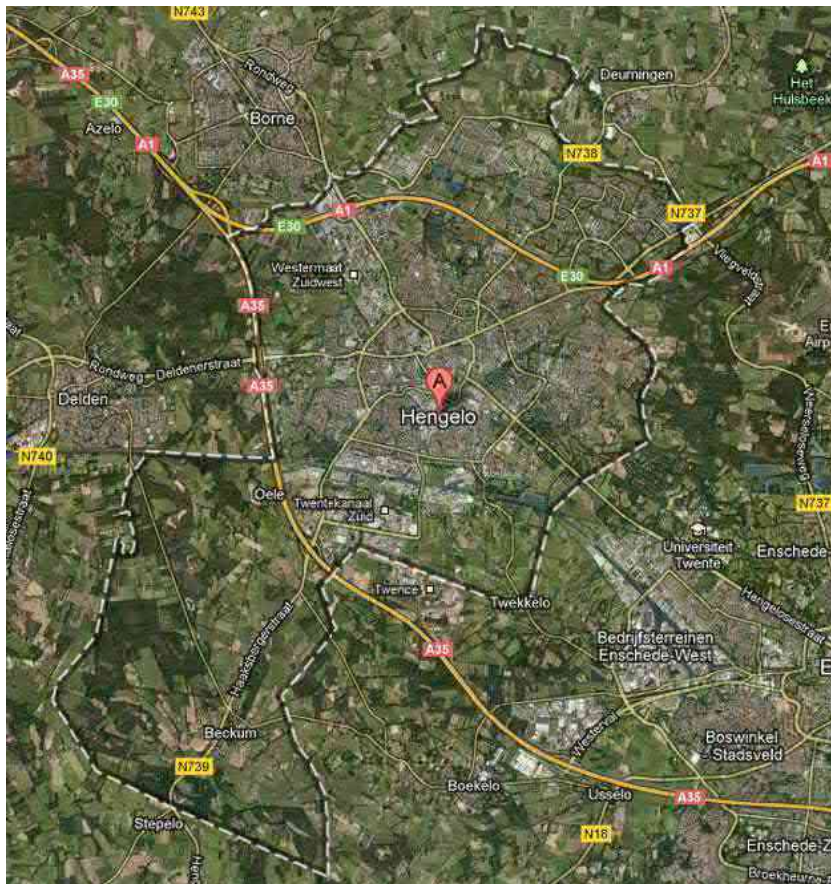
In 2021 waren dit er 61 en 131 inwoners. De daling komt door wijzigingen in de vergunning van het emplacement en het vervallen van het gezoneerde bedrijventerrein Wilderinkshoek.

3. Lokale beschrijving

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de huidige situatie van de gemeente Hengelo op het gebied van geluid. Als eerste volgt een korte beschrijving van de gemeente. In de paragrafen erna volgt een korte beschrijving van ontwikkelingen die van invloed (kunnen) zijn op het actieplan. Ook de gezondheidssituatie en de reeds genomen geluidsreducerende maatregelen komen aan de orde.

3.1 Beschrijving situatie gemeente Hengelo

De gemeente Hengelo had in het jaar 2021 ruim 81.041 inwoners en 37.636 huishoudens. In 2023 waren dit 82.324 inwoners en 38.324 huishoudens. Het grondgebied beslaat een oppervlakte van bijna 62 km².

Figuur 4 Hengelo.

De hoofdverkeersstructuur van Hengelo bestaat uit een centrumring, wijkring en een zevental invalswegen.

Door de grote verkeersintensiteit op een aantal van deze wegen wordt een hoge geluidbelasting op de gevels van woningen veroorzaakt. Deze woningen zijn onder andere gelegen aan de invalswegen Deldenerstraat, Oldenzaalsestraat, Haaksbergerstraat, Bornsestraat, Enschedesestraat, Deurningerstraat, de Laan Hart van Zuid en aan wegen die deel uitmaken van de wijkring zoals de Weideweg, Geerdinksweg, Oelerweg, en de Breemarsweg.

Daarnaast ligt Hengelo binnen de geluidcontouren van wegen waarvan de gemeente geen wegbeheerder is. Aan de Westelijke rand van de stad Hengelo loopt de A35 en aan de noordzijde van

de stad loopt de A1. Rijkswaterstaat is wegbeheerder van deze wegen. Vanuit het noordoosten loopt de Deurningerstraat, N738, Hengelo binnen. Vanuit het westen is er de Deldenerstraat, N346, en vanuit het oosten de Oldenzaalsestraat, N342. De kern Beckum wordt doorsneden door de Haaksbergerstraat, N739. Dit zijn vier provinciale wegen. De provincie Overijssel is wegbeheerder van deze wegen. Daarnaast lopen door het centrum van Hengelo de spoorlijnen van het traject Almelo – Oldenzaal en Zutphen – Hengelo en Hengelo – Enschede. ProRail is bronbeheerder van deze spoorlijnen. In Hengelo lagen van oorsprong drie gezoneerde industrieterreinen, dit waren: Twentekanaal, Westermaat en Wilderinkshoek. Inmiddels is Wilderinkshoek gedezoneerd en zijn alleen Twentekanaal en Westermaat nog over.

Ambitie Hengelo

Gemeente Hengelo richt zich op een schaa sprong, met een lange termijn perspectief op groei naar 100.000+ inwoners. Hengelo wil behoren tot een topregio met goede sociale structuren, met voorzieningen die bij een stad van die omvang binnen de regionale context nodig zijn. Om dit te kunnen waarmaken is een sterke verstedelijking nodig van delen van het binnenstedelijk gebied, met passende infrastructurele verbindingen over weg, water en spoor. Dit betekent ook dat het omgevingslawaa i in de toekomst zal meegroeien met de ontwikkelingen in de stad. Het is daarom belangrijk dat we de situatie goed blijven monitoren en kunnen bijsturen waar nodig. Zodat een goed woon- en leefklimaat geborgd blijft.

3.2 Gemeentelijk gebiedsgericht geluidbeleid

Het gemeentebestuur heeft in 2009 de *‘Nota Geluid, Het geluidbeleid van de gemeente Hengelo bij: - vergunningen en ontheffingen Wet milieubeheer en APV; - hogere waarden Wet geluidhinder; - saneringen bestaande woningen’* vastgesteld. In het document is het beleid ten aanzien van geluid in Hengelo verwoord en in het beleid zijn meerdere doelen gesteld. Deze doelen zijn onder andere het bijdragen aan het realiseren van een goed woon- en leefklimaat in Hengelo, maar het is ook een handvat voor milieuvergunningen, maatwerkvoorschriften, evenementen en voor geluidambities bij ruimtelijke planvormingen en hogere geluidgrenswaarden.

In 2015 is de geluidsnota na een evaluatie op een aantal punten aangepast en opnieuw vastgesteld. In maart 2020 is het beleid voor de laatste keer aangepast. Op dit moment wordt er gewerkt aan een herziening van de nota in verband met de Omgevingswet. De doorwerking daarvan worden zichtbaar in het Omgevingsplan.

3.3 Belangrijke infrastructurele werken en/ of ruimtelijke ontwikkelingen

Dit actieplan kijkt in principe vijf jaar vooruit. De kwaliteit van de leefomgeving in Hengelo wordt niet alleen beïnvloed door de maatregelen en acties, die de gemeente zelf in het kader van het actieplan wil uitvoeren, maar ook door de verwachte en voorgenomen ontwikkelingen.

In Hengelo spelen op het moment dat dit actieplan wordt geschreven een aantal projecten. Het merendeel van deze projecten heeft ruimtelijke gevolgen, bijvoorbeeld omdat er woningen worden gebouwd of omdat de wegstructuur verandert. De belangrijkste projecten worden hieronder op een rijtje gezet:

Reconstructie Breemarsweg

De reconstructie van de Breemarsweg is een aantal jaar uitgesteld. Zoals nu gepland zal de uitvoering niet eerder plaatsvinden dan in het najaar van 2024. Bij de reconstructie zullen onder andere de fietspaden vrij liggend worden aangelegd en zal er veel ruimte zijn voor beplanting en laanbomen waardoor de weg onderdeel uit zal gaan maken van de hoofdgroenstructuur. Ook ondergronds zal er

het een en ander worden aangepast, zo wordt de bestaande riolering vervangen. Daarnaast wordt het hemelwater lokaal geïnfiltreerd en geborgen, ook wordt het hemelwaterstelsel aangesloten op de “omloopleiding” van het waterschap. De weg zal hierdoor volledig opengebroken worden en dus opnieuw geasfalteerd en zal volledig worden voorzien van geluid reducerend asfalt.

Verder zal op onderstaande wegen onderhoud gaan plaatsvinden in de (nabije) toekomst:

- Bornestraat: Vervanging van het asfalt zal plaatsvinden in 2027
- Twekkelerweg: Ook hier zal het asfalt vervangen gaan worden, alleen is nog niet bekend wanneer dit exact zal gebeuren.

Ook zijn ruimtelijke ontwikkelingen in en om het centrum van invloed op onder andere de verkeersintensiteiten. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de herontwikkeling van het terrein Koninklijke Machinefabriek Stork (KMS), Etef, de Oude Ketelmakerij, De Appendage, de Hofmakerij, Dikkers etc. Hierbij worden ook veel extra woningen gerealiseerd wat weer leidt tot een toename van verkeerstromen van en naar het terrein. Bij de ontwikkelingen wordt gebruik gemaakt van een toekomstig rekenmodel zodat wordt gewerkt met de toekomstige geluidbelastingen. Hierdoor zijn nieuwe woningen voorzien van voldoende gevelwering.

3.4 Belevingsonderzoek

In augustus 2023 is door het Kennispunt Twente een peiling gehouden onder het HengeloPanel en via sociale media kanalen van de gemeente Hengelo. In totaal hebben 611 mensen, 47% van het panel, de vragenlijst volledig ingevuld. Het onderwerp van de peiling was omgevingslawaaï (geluidhinder, slaapverstoring en trillinghinder). De belangrijkste resultaten zijn hier opgesomd. Het volledige onderzoek is terug te vinden op: <https://kennispunttwente.nl/geluid-en-trillinghinder-en-in-Bijlage-6>.

Sociale media

De antwoorden die afkomstig zijn van sociale media zijn niet meegenomen in de figuren, deze zijn wel beknopt uitgelicht met een tekstkader onder de betreffende figuren. Hiervoor is gekozen om zo de opzet en rapportage gelijk te houden aan de rapportages van Enschede en Almelo (waar geen verspreiding via sociale media kanalen heeft plaatsgevonden). Daarnaast blijkt uit de analyse dat deze groep respondenten een meer uitgesproken mening heeft en vaker een ernstige hinder ervaart. Dit kan ook mede reden zijn geweest om de vragenlijst in te vullen. Om een zo zuiver mogelijk beeld te schetsen, is er daarom voor gekozen in dit rapport uit te gaan van de panelrespons als basis en de sociale media respons als aanvulling hierop.

Mate van ernstige geluidhinder, slaapverstoring en trillinghinder toegenomen ten opzichte van 2017

Van alle Hengelose panelleden die hebben deelgenomen aan het onderzoek geeft 48% aan ernstige geluidshinder te ervaren. Concreet betekent dit dat 48% bij minimaal één van de negen voorgelegde hindercategorieën ernstige geluidshinder ervaart. Iets meer dan een kwart van de panelleden (28%) geeft aan bij minimaal een van de negen onderscheiden hindercategorieën ernstige slaapverstoring te ervaren en ongeveer een op de vijf panelleden (21%) ervaart bij minimaal een van de negen hindercategorieën ernstige trillingshinder.

Ten opzichte van zes jaar geleden is bij alle drie vormen van hinderbeleving het aandeel dat bij minimaal één van de negen voorgelegde hindercategorieën ernstige hinder ervaart toegenomen. De toename is het grootst bij geluidshinder (zie figuur 2 van het onderzoek). Bij slaapverstoring en trillingshinder zijn de verschillen beperkter. De groep die geen hinder ervaart, is daarbij kleiner

geworden en de groep met ernstige hinderbeleving iets groter. De groep die enige hinder ervaart, is ongeveer van gelijke omvang.

Minste geluidshinder van horeca

Het aandeel dat ernstige geluidshinder ervaart, is het kleinst bij horeca, gevolgd door geluidshinder van bedrijven/industrie en vliegtuigen. De meeste ernstige geluidshinder ervaren panelleden door wegverkeer (25%), bromfietsen/bromscooters (21%) en burelen (12%). Deze drie geluidbronnen namen in 2017 ook de top drie in. Ten opzichte van 2017 is de gemiddelde score die de mate van beleefde geluidshinder weergeeft het meest toegenomen bij bromfietsen/bromscooters, gevolgd door wegverkeer en bouw- en sloopactiviteiten. Ook bij de overige geluidsbronnen, uitgezonderd treinen, is de gemiddelde score opgelopen, al zijn de verschillen minder groot.

Minste slaapverstoring door vliegtuigen en bedrijven/industrie

Het aandeel panelleden dat ernstige slaapverstoring ervaart, is het kleinst bij vliegtuigen en bedrijven/industrie, gevolgd door bouw- en sloopactiviteiten en horeca. Panelleden ervaren het meest ernstige slaapverstoring door bromfietsen/bromscooters en door wegverkeer (beide 12%). De mate waarin ernstige slaapverstoring wordt ervaren, is wel kleiner dan bij geluidshinder. Dit geldt voor alle onderscheiden categorieën.

Ten opzichte van 2017 is de gemiddelde score bij zeven van de negen categorieën toegenomen. Alleen bij treinen en vliegtuigen is er sprake van een afname ten opzichte van 2017.

Bij alle trillingsbronnen heeft minimaal driekwart geen hinder

Het aandeel panelleden dat ernstige trillinghinder ervaart, is het kleinst bij horeca, vliegtuigen en bedrijven/industrie. Panelleden ervaren het meest ernstige trillinghinder door bromfietsen/bromscooters (7%) en door wegverkeer (11%). De mate waarin ernstige trillinghinder wordt ervaren, is nog weer kleiner dan bij slaapverstoring, uitgezonderd bouw- en sloopactiviteiten.

Ten opzichte van 2017 is de gemiddelde score bij acht van de negen categorieën toegenomen. Alleen bij treinen is er sprake van een afname ten opzichte van 2017.

Uit de peiling blijkt dat naast wegverkeer de grootste hinder wordt ondervonden van brommers, scooters en motoren. In het actieplan zijn deze hinderbronnen niet meegenomen omdat deze buiten de kaders van het actieplan vallen. Net als trillinghinder.

3.5 Gezondheid

Overmatig geluid in de woonomgeving kan tot ongewenste effecten leiden. Lawaai in de woonomgeving veroorzaakt vooral hinder en verstoring van slaap. Via lichamelijke stressreacties kan lawaai de kans op hoge bloeddruk en hart- en vaatziekten vergroten en de klachten verergeren van mensen die al lijden aan hart- en vaatziekten. Lichamelijke stressreacties treden meestal pas op na jarenlange blootstelling aan (zeer) hoge geluidsniveaus in de woon- of werkomgeving. Tijdens het opstellen van het actieplan geluid is de GGD Twente en IJsselland wederom bij het proces betrokken. De GGD heeft de gemeente Hengelo geïnformeerd over de relatie tussen geluid en gezondheid en hen gewezen op de mogelijkheden die de GGD heeft om te kwantificeren hoe groot het gezondheidsverlies is ten gevolge van de blootstelling aan het geluid van weg- en railverkeer en bedrijven. De kwantificering vindt plaats met de Daly-methodiek, een methodiek waarmee de

gezondheidswinst van verschillende scenario's in een getal (de Daly, Disability Adjusted Life Years; 'verlies aan gezonde levensjaren') wordt uitgedrukt. De hoogte van de Daly's zegt iets over de gezondheid van de bevolking: hoe hoger het getal, hoe groter de ziektelast (het verschil tussen de huidige gezondheidssituatie en de ideale gezondheidssituatie waarbij iedereen gezond zou blijven tot aan de maximale levensverwachting). Het Daly cijfer kan worden gebruikt om de impact van verschillende ziekten met elkaar te vergelijken, of om deze impact bij elkaar op te tellen zodat de totale druk op de volksgezondheid door bijvoorbeeld blootstelling aan een milieufactor kan worden ingeschat.

Een Daly is opgebouwd uit het aantal verloren jaren door vroegtijdige sterfte en de jaren geleefd met ziekte. Voor Europa is een algehele monetaire waarde van 1 Daly in 2003 bepaald op €70.000,-. Deze waarde moet vervolgens worden vertaald naar een vergelijkbare waarde voor 2022, én naar een specifiekere waarde voor Nederland. Met het toepassen van een inflatiecorrectie is de waarde van één Daly gelijk aan €103.154,- in 2022. Bij het vorige actieplan was de waarde van één Daly €85.000,-.

Het bedrag van de gezondheidswinst (o.a. lagere zorgkosten) is echter (grotendeels) niet beschikbaar voor de gemeente.

De GGD heeft opdracht gekregen om de gezondheidseffecten van de in kaart gebrachte geluidssituatie in 2021 voor Hengelo door te rekenen voor drie scenario's: één zonder plandrempel, één met plandrempel van 63 dB Lden en één met een ambitieuzere plandrempel van 60 dB Lden. Let wel, een dergelijke plandrempel is niet zondermeer haalbaar en vergt veel maatregelen en kosten.

Hieronder is een korte samenvatting weergegeven van het uitgevoerde GGD-onderzoek. Het volledige GGD-onderzoek is als bijlage 5 toegevoegd.

3.5.1. Resultaten Daly-berekeningen omgevingslawaai Hengelo (GGD-onderzoek gezondheidseffecten omgevingslawaai)

Om inzichtelijk te maken hoeveel "gezondheidswinst" te behalen is, heeft de GGD berekeningen uitgevoerd met de Daly-methodiek.

Daarvoor heeft de GGD gebruik gemaakt van de berekende geluidbelastingen. Het aantal (ernstig) gehinderden of (ernstig) slaapverstoorden kan daaruit door de GGD met hun eigen methodiek worden afgeleid. Vervolgens wordt hierbij vermenigvuldigd met een weegfactor en een disability duur (de periode waarvoor het verlies aan gezondheid geldt).

Het rapport van de GGD geeft aan dat omgevingslawaai in Hengelo in 2021 zorgde voor een berekende gezondheidswinst van minus 111,1 Daly's.

Vermindering met één Daly levert een gecalculeerde gezondheidswinst op van ongeveer €103.154,-. Deze "winst" is opgebouwd uit veel factoren.

In het onderzoek is gekeken naar de "winst" in Daly's wanneer de gecumuleerde geluidsbelasting ten gevolge van het weg- en railverkeer in de gemeente wordt teruggebracht naar de plandrempel van 63 dB. Deze plandrempel levert (ten opzichte van een scenario zonder plandrempel) een berekende "gezondheidswinst" op van 3 Daly. Het hanteren van deze plandrempel levert een totale "gezondheidswinst" op van ca. €311.025,- (3 Daly x €103.154,-). Zoals eerder vermeld is deze "winst" (o.a. lagere zorgkosten) niet voor de gemeente beschikbaar.

Wanneer gemeente Hengelo een plandrempel van 60 dB zou hanteren dan is er sprake van een "gezondheidswinst" van minus 103,1 Daly. Ten opzichte van 2021 zou er dan een "gezondheidswinst" zijn van 8 Daly. Dit zou een totale "gezondheidswinst" opleveren van ca. €828.000,-. Nogmaals, een belangrijke kanttekening hierbij is dat het hanteren van een dergelijke plandrempel niet zondermeer haalbaar is en daarbij veel maatregelen vergt.

Voor het behalen van deze gezondheidswinst dienen wel maatregelen genomen te worden. Dit kunnen maatregelen zijn aan de woning zelf (gevelisolatie, toepassen van muurdempers in onder meer de slaapkamers) en/of aan de woonomgeving (stil asfalt, geluidsschermen, raildemping, etc.). In de Dalyberekeningen is daar nog geen rekening mee gehouden.

De analyse in hoofdstuk 4 van het GGD-rapport laten verder zien dat de bijdrage van railverkeer aan het aantal personen wat ernstig gehinderd is of ernstige slaapverstoring heeft gering is in vergelijking met de bijdrage van het wegverkeer.

3.6 Stille/ stiltegebieden

In Hengelo zijn er geen stiltegebieden aangewezen.

3.7 Saneringsopgave

In Nederland wordt al geruime tijd gewerkt aan het voorkomen of beperken van geluidshinder. De Wet geluidshinder en de Wet milieubeheer legden voorheen verplichtingen op tot bijvoorbeeld het uitvoeren van een geluidsonderzoek bij nieuwe plannen voor woningbouw of nieuwe wegen en spoorwegen. Onder de Omgevingswet wordt dit voortgezet. De wet geeft dan grenswaarden aan waaraan in zulke situaties moet worden getoetst. Het Besluit bouwwerken leefomgeving stelt eisen aan de geluidwering van gevels.

Voor bestaande situaties zijn saneringsregelingen van toepassing. Als de zogenaamde saneringsgrenswaarde wordt overschreden, stelt de rijksoverheid geld beschikbaar voor de uitvoering van de sanering. De gemeenten hebben dergelijke situaties al lang geleden aangemeld. Deze situaties zijn terecht gekomen op een viertal landelijke lijsten: de A-lijst (urgente gevallen) en de B-lijst (minder urgente gevallen) voor wegverkeerslawaaï en de Raillijst voor railverkeerslawaaï. Daarnaast zijn in 2008 deze woningen aangemeld in het kader van de eindmelding. Dit betreft een landelijke inventarisatie van geluidsgevoelige gebouwen die ten onrechte niet op de A-, B- of Raillijst zijn vermeld. Deze lijst heeft tot doel om op landelijk niveau inzicht te krijgen in de resterende saneringsvoorraad.

De kosten voor uitvoering van de sanering worden betaald door het rijk. Tot en met 2014 zijn de kosten betaald uit het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV). Vanaf 2015 vindt de financiering plaats door per saneringsproject bij het Bureau Sanering Verkeerslawaaï (BSV) subsidie aan te vragen.

3.8 Al genomen maatregelen

De laatste jaren heeft de gemeente Hengelo heel veel gedaan om de geluidbelasting op bestaande woningen te beperken. Zo is er op een groot aantal wegen een geluidreducerend wegdek aangebracht (bijlage 3). Verder zijn in 2006 langs het spoor Hengelo-Almelo geluidsschermen gebouwd en zijn eind 2012 de geluidsschermen langs de spoorbaan Hengelo-Oldenzaal opgeleverd. Hierdoor zijn vrijwel alle woningen die op de saneringslijsten Rail zijn vermeld gesaneerd.

3.8.1 Saneren van woningen

In totaal staan er op de saneringslijsten voor wegverkeer 2292 woningen vermeld. Hiervan staan 205 woningen vermeld op de prioritaire A-lijst. Van deze A-lijst zijn alle 205 woningen gesaneerd.

Bij het opstellen van de geluidbelasting kaart in 2022 waren er 1139 woningen gesaneerd voor wegverkeer. Inmiddels is dit getal opgelopen naar 1251 woningen per 1 januari 2024. In 2017 stond het aantal gesaneerde woningen op 1094 wat betekent dat in de periode 2017-2024 er dus 157 woningen zijn gesaneerd. Daarmee is het aantal gesaneerde woningen met ruim 14% toegenomen ten opzichte van 2017.

Dat betekent dat er in totaal nog 1041 woningen op de saneringslijst staan. Het is echter niet meer mogelijk dat al deze woningen gesaneerd gaan worden in de toekomst. Voor een deel van deze woningen is al een aanvraag gedaan, maar voor een deel ook nog niet. Naast de al lopende saneringstrajecten is een start gemaakt met de nog niet aangepakte woningen aan de Oldenzaalsestraat. Verder de Oude Molenweg/Wolter te Catestraat, de M.A. de Ruyterstraat, de Dennenbosweg en de Troelstrastraat. Vanaf 1 januari 2024 kunnen alleen nog maar subsidie aanvragen worden gedaan voor woningen met geluidbelasting van meer dan 70 dB(A) en deze heeft de gemeente Hengelo niet. De gemeente Hengelo is begonnen met het saneren van de huizen met de hoogste geluidbelasting. Op dit moment zijn er alleen nog huizen over waar de geluidbelasting relatief gezien laag is voor de saneringslijst. Hier zal in de toekomst gekeken moeten worden of met andere maatregelen de geluidbelasting verminderd kan worden, bijvoorbeeld stiller asfalt.

3.8.2 Vervangen van wegdek

In de afgelopen jaren is op veel plekken stiller asfalt toegepast, bijvoorbeeld bij de hieronder genoemde hotspots:

- West Tangent
- Bornsestraat (Weideweg – centrum)
- Enschedesestraat
- Deldenerstraat deel 1
- Deldenerstraat deel 2 (minder stil, nog robuuster)
- Deurningerstraat
- Beckum (weg valt onder de Provincie Overijssel)
- Oldenzaalsestraat

In de toekomst zullen in ieder geval de Bornsestraat (Weideweg – Achterhoekse Molenweg), de Breemarsweg en hoogstwaarschijnlijk ook de Tweekelerweg voorzien worden van stiller asfalt.

Stille wegmarkeringen

In het vorige actieplan is opgenomen dat onderzoek zal worden uitgevoerd naar mogelijk stillere wegmarkering.

Door de gemeente Hengelo is onderzoek gedaan naar stillere wegmarkeringen en is toen uitgekomen op een rapport uit 2016 genaamd “Acoustic properties of road markings” uitgevoerd door M+P raadgevende ingenieurs BV in opdracht van Rijkswaterstaat. De uitkomst van dit onderzoek is te vinden in bijlage 8. Het type tape schijnt gunstige eigenschappen te hebben. Het kan zinvol zijn in de komende periode daar een proef mee te starten. Dit zou kunnen bij één van de hotspots die de komende jaren zal worden aangepakt, bijvoorbeeld bij de Breemarsweg.

3.8.3 Beleidsmatige maatregelen

De gemeente Hengelo heeft in februari 2023 het Mobiliteitsplan 2040 vastgesteld. In dit plan beschrijft Hengelo vijftien samenhangende beleidskeuzes die moeten bijdragen aan een goede balans in de stad. Een aantal van deze keuzes dragen ook bij aan het verminderen van het geluid

afkomstig van wegverkeer binnen de gemeente. Hieronder staan de relevante doelstellingen van het mobiliteitsplan, met het oog op vermindering van het geluid, kort weergegeven.

- Tussen Hengelo en Enschede wordt de bereikbaarheid per openbaar vervoer in de avonduren en nacht verbeterd.
- In heel Hengelo is openbaar vervoer op loopafstand te bereiken: binnen 5 minuten lopen een bushalte (ontsluitend openbaar vervoer of mogelijkheid gebruik te maken van vervoer op afroep), of binnen 5 minuten fietsen of 10 minuten lopen een HOV-bushalte of treinstation.
- Haltes en vervoersknooppunten (hubs) worden zo ontworpen dat ze voor iedereen toegankelijk en sociaal veilig zijn en uitnodigen tot ontmoeting. De uitvoering van het mobiliteitsbeleid leidt tot een toename van het aantal fietsritten, waardoor de gemiddelde Hengeloër meer beweegt en positieve gezondheidseffecten ervaart.
- In 2040 wordt 50% van de verplaatsingen binnen Hengelo met de fiets gedaan. Vanuit de Hengelose woonwijken is de binnenstad (en het centraal station) met de fiets sneller te bereiken dan met de auto.
- Verbeteren en uitbreiden fietsparkeervoorzieningen in de binnenstad.
- Alle grote kernen in de regio Twente (Enschede, Oldenzaal, Almelo) zijn binnen 45 minuten fietsen te bereiken.
- Verbeteren leefbaarheid en verkeersveiligheid binnen de Wijkkring door verlaging maximumsnelheid naar 30 km/ per uur.
- In 2040 kennen alle wegen met gemengd verkeer (inclusief wegen met fietsstroken) een veilige rijsnelheid met bijbehorende inrichting, conform de 'Duurzaam Veilig'-principes
- We realiseren een basisnetwerk van publieke laadpalen, in elk geval 260 laadpalen in 2025 en de voorlopige doelstelling voor 2035 is 928 laadpalen. We hebben ons verbonden aan de Green Deal Zero Emissie Stadslogistiek. De doelstelling is om in 2030 de binnenstad te bevoorraden zonder uitstoot van broeikasgassen.
- Realiseren van aantrekkelijke wandelroutes, zowel in stedelijk gebied (zoals benoemd in Omgevingsvisie Binnenstad/Hart van Zuid) als in werkgebieden en richting het buitengebied.

Voor een gedetailleerde omschrijving van bovenstaande doelstelling verwijzen wij u naar het "Mobiliteitsplan 2040" te vinden via deze link: [Mobiliteitsplan: Hengelo in beweging!](#)

4. De aanpak van de hotspots

4.1 Algemeen

In het actieplan wordt, volgens de Handreiking Omgevingslawaai, gewerkt met plandrempels. De plandrempeel is een ambitiewaarde en niet een grenswaarde die gehaald moet worden op straffe van sancties indien de waarde niet wordt gerealiseerd. De gemeente mag de hoogte van de plandrempeel zelf vaststellen.

In het actieplan wordt het beleid weergegeven dat tot doel heeft overschrijdingen van de plandrempels te reduceren of ongedaan te maken. Het actieplan geeft daarom inzicht in de mogelijke maatregelen in de volgende vijf jaar inclusief het te verwachten effect van de maatregelen, waarbij moet worden opgemerkt dat de maatregelen niet in alle gevallen zullen en/of kunnen leiden tot het voldoen aan de plandrempeel.

In dit hoofdstuk bespreken we de oude (2013 & 2018) en nieuwe (2024) hotspots. Onder “hotspots” wordt verstaan: een cluster van locaties van woningen waar de plandrempeel wordt overschreden en die in het actieplan nader zijn bekeken. Door in te zoomen op deze hotspots ontstaat een helder beeld van de situaties waar de hoogste geluidsbelastingen optreden.

Voordat de hotspots van 2024 worden aangegeven bekijken we eerst welke maatregelen er op de hotspots van 2013 en 2018 zijn uitgevoerd, zoals toepassing van geluidreducerend asfalt en het saneren van woningen. Met de genomen maatregelen en de uitkomsten van de nieuwe geluidbelastingkaarten kunnen de hotspots voor 2024 worden bepaald. De laatste paragraaf geeft aan welke maatregelen er mogelijk zijn in de komende 5 jaar voor de hotspots zoals die er nog zijn in 2024.

Geluidbeperkende maatregelen kunnen worden onderscheiden in drie categorieën:

- **Bronmaatregelen**, ook wel generieke maatregelen genoemd, zorgen ervoor dat het algehele geluidsniveau rondom de bron van de geluidsbelasting omlaag gaat. Voorbeelden op het gebied van verkeer zijn stille wegdekken (“stil asfalt”), stillere voertuigen en banden, snelheidsbeperking, verminderen van (vracht)verkeer, ander verkeersmaatregelen (bv. re-routing). Brongerichte maatregelen leiden tot een algehele geluidreductie waar alle ontvangers in de directe omgeving profijt van hebben.
- **Overdrachtsmaatregelen** zorgen ervoor dat de veroorzakers van geluidsbelasting (fysiek) gescheiden worden van de ontvanger (bijvoorbeeld met een geluidsscherm of een grotere afstand tussen de geluidsbron en de ontvanger). In binnenstedelijk gebied zijn dergelijke maatregelen vaak niet gewenst vanuit stedenbouwkundig oogpunt en/of gebrek aan fysieke ruimte.
- **Maatregelen bij de ontvanger** betreffen veelal gevelisolatie van woningen met het doel het geluidsniveau in de woning zelf omlaag te brengen. Dit soort maatregelen richten zich op één specifiek object en leiden niet tot een algehele geluidreductie in de directe omgeving. Bovendien is dit relatief duur, verbetert alleen iets aan het geluid binnen woningen en leidt dus niet tot een reductie van de gevelbelasting en het omgevingslawaai (doel van de Europese richtlijn).

Figuur 5 Maatregelencategorieën.

In stedelijk gebied beperken de maatregelen zich tot het toepassen van geluidsreducerende wegdekken, verkeersmaatregelen (aanpassingen in de verkeersstromen en toelaatbare snelheden) en gevelmaatregelen (sanering van woningen).

4.2 Hotspots 2013/2018 en genomen maatregelen 2018-2023

4.2.1 Hotspots 2013 en 2018

In 2013 heeft de gemeente Hengelo voor het eerst een actieplan opgesteld. In het actieplan 2013 zijn elf hotspots aangewezen, in 2018 kwamen hier twee hotspots bij. Er zijn meer wegen met een geluidsbelasting boven 63 dB, maar die zijn niet als hotspot aangewezen, omdat de woningen al zijn geïsoleerd of omdat het aantal woningen klein is. In Tabel 6 op de volgende pagina zijn de straten opgenomen die in het actieplan 2013 en 2018 zijn aangewezen als hotspot. De ligging van de hotspots is in bijlage 3 met deze nummers aangegeven.

	Hotspots	Jaartal geconstateerd
1	West Tangent (Oelerweg (Van Breemarsweg tot aan Geerdinksweg), Geerdinksweg, Weideweg)	2013
2	Enschedesestraat (tussen Kuipersdijk en Wolter ten Catestraat, Tevens kruising met Kuipersdijk/spoor en eerste deel Boekweitweg)	2013
3	Oostelijke Breemarsweg (oostelijk deel tussen Boekeloseweg en overgaand in de Pruisische Veldweg tot bocht en overgang in de Kuipersdijk)	2013 & 2018
4	Deldenerstraat deel 1 (vanaf Geerdinksweg tot Tuindorpstraat)	2013 & 2018
5a	Industriestraat (tussen Christiaan Huygenslaan en Boekeloseweg)	2013 & 2018
5b	Boekeloseweg (vanaf Breemarsweg tot de Loweg)	2013 & 2018
6	Twekkelerweg/Twekkelerplein (vanaf Bernhardstraat tot aansluiting/bocht Veloursstraat)	2013
7	Bornsestraat (Weideweg tot Achterhoekse Molenweg)	2013 & 2018
8	Deldenerstraat deel 2 (Marskant tot Bornsestraat)	2013
9	Deurningerstraat (M.A. de Ruyterstraat – Landmansweg)	2013
10	Oude Postweg (Sloetsweg – J. Haydenlaan – Oldenzaalsestraat)	2013
11	Beckum (Haaksbergerstraat)	2013 & 2018
12	Tuindorpstraat	2018
13	Oldenzaalsestraat	2018

Tabel 6 Hotspots 2013 & 2018.

4.2.2 Getroffen maatregelen 2013-2023

In Tabel 7 is aangegeven welke maatregelen er in de periode 2013-2023 zijn uitgevoerd.

Lijst van Hotspots		Mogelijke aanpak	Status
1	West Tangent	Werk met werk	Stiller asfalt aanwezig en woningen zijn gesaneerd
2	Enschedesestraat	Werk met werk	Stiller asfalt aanwezig en woningen zijn gesaneerd
3	Oostelijke Breemarsweg	Werk met werk	Woningen zijn gesaneerd en de weg wordt in 2024 gerenoveerd en er wordt ook stiller asfalt neergelegd
4	Deldenerstraat deel 1	Werk met werk	Stiller asfalt aanwezig en woningen gesaneerd
5 (a/b)	Industriestraat/Boekeloseweg	Industriestraat/Loweg deels aangepakt 30 km Industriestraat/Boekeloseweg vervalt zeer waarschijnlijk als hotspot door aanleg Laan Hart van Zuid	Vervallen als hotspot door aanleg Laan Hart van Zuid
6	Twekkelerweg	Werk met werk	Nog maar enkele woningen boven de 63 dB. Kruising F35 is aangepakt. Asfalt i.p.v. klinkers zuidelijk deel Huidig asfalt zal waarschijnlijk in de toekomst vervangen worden, mogelijk voor stiller asfalt.
7	Bornsestraat	Werk met werk	Saneringstraject voor woningen is gestart Huidig asfalt zal, waarschijnlijk, in 2027 vervangen worden voor stiller asfalt
8	Deldenerstraat deel 2	Niet mogelijk i.v.m. wringend verkeer en korte afstanden tussen kruisingen	Veelal woningen gesaneerd. SMA 0/8 inmiddels aangebracht. SMA 0/8 is een deklaag met een kleine geluidreductie en duurzaam.
9	Deurningerstraat	Werk met werk	Stil asfalt aanwezig en woningen gesaneerd
10	Oude Postweg	Is vervallen als hotspot	Minder verkeersbewegingen geconstateerd en dus vervallen als hotspot
11	Beckum	Vervalt zeer waarschijnlijk als hotspot door aanleg N18	Stiller asfalt aanwezig en woningen worden gesaneerd
12	Tuindorpstraat	Monitoren verkeer	Verkeer iets toegenomen. Geluidbelasting net boven de 63 dB. Deel van de woningen later gebouwd en beter geïsoleerd tegen geluid. Mogelijkheid voor stillere klinkers.
13	Oldenzaalsestraat	Monitoren verkeer	Het stilasfalt dient hier in stand gehouden te worden

Tabel 7 Getroffen maatregelen 2013-2023.

4.3 hotspots en mogelijke maatregelen 2024-2029

4.3.1 PlandrempeL 2024

De gemeente Hengelo heeft besloten om voor het actieplan 2024-2029, evenals voor de voorgaande actieplannen, de plandrempeL van 63 dB te hanteren. De plandrempeL geldt voor het wegverkeer op gemeentelijke wegen. De gemeente Hengelo is niet bevoegd om de plandrempeL vast te stellen voor provinciale wegen, rijkswegen, hoofdspoorwegen en grote luchthavens. In de door Gedeputeerde Staten (provinciale wegen) en de Minister van Infrastructuur en Waterstaat (rijkswegen, hoofdspoorwegen en grote luchthavens) opgestelde actieplannen is/wordt de ambitiewaarde voor die overige infrastructuur opgenomen.

Er zijn 3.007 woningen met een geluidsniveau boven de plandrempeL. In bijlage 3 staat de afbeelding. De keuze voor deze plandrempeL komt voort uit een ambitie om de geluidsbelasting en daarmee de leefomgeving van Hengelo de komende jaren niet te laten verslechteren en zo mogelijk te verbeteren. Binnen de looptijd van het Actieplan 2024 -2029 zal deze ambitie uitgangspunt zijn bij de aanpak van de zogenaamde hotspots die overblijven.

Aparte plandrempeL voor bedrijven

Voor industrielawaai geldt in Nederland op grond van de Handreiking Industrielawaai en de Geluidnota Hengelo een richtwaarde van 55 dB(A) Letm. In de systematiek van de geluidkartering is gekozen voor een omzetting van Letm naar Lden (zoals dit gebruikt wordt onder de Omgevingswet), door te veronderstellen dat beide gelijke waarde hebben. Overschrijdingen van deze richtwaarde zijn alleen te verwachten in situaties waar de handhaving te kort schiet of waar hogere waarden zijn toegestaan na een besluit met een belangenafweging. Binnen de gemeente zijn een beperkt aantal bedrijven en instellingen aanwezig die bij vergunning of maatwerkvoorschrift in de klasse tussen 55 dB(A) en 60 dB(A) meer mogen produceren op nabijgelegen woningen. Daarom wordt in Hengelo voor industrielawaai vooralsnog een plandrempeL aangehouden van 55 dB Lden, wat dan verondersteld wordt overeen te komen met een vergunde waarde van Letm = 55 dB(A). Omdat deze werkwijze reeds is vervat in bestaand beleid wordt er hier verder niet apart op ingegaan.

4.3.2 Hotspots 2024

De gebieden met wegvakken die in 2013 en 2018 als hotspot zijn aangewezen zijn voor een groot deel ook op grond van de geluidsbelastingkaart 2021 de wegvakken met een geluidsbelasting boven de plandrempeL van 63 dB. In onderstaande tabel zijn de hotspots van 2013 en 2018 weergegeven. Op dit moment is van deze oorspronkelijke hotspots alleen de Bornsestraat (Weideweg – Achterhoekse Molenweg) nog over. Van de hotspot West Tangent is nog een klein gedeelte over namelijk het eerste stuk van de Haaksbergerstraat bij het kruispunt met de Oelerweg en Breemarsweg. Hier zijn inmiddels saneringstrajecten gestart. Voor de overige hotspots geldt dat de woningen veelal gesaneerd zijn en er stiller asfalt aanwezig is. Deze “oude” hotspots zijn dus komen te vervallen doordat hier maatregelen zijn uitgevoerd en er geen nieuwe maatregelen mogelijk zijn.

Uit de geluidsbelastingkaart 2021 blijkt dat een groot deel van de woningen met een geluidsbelasting van 63 dB en hoger langs de hotspots liggen en al zijn gesaneerd.

Op enkele plaatsen blijven dan nog clusters van woningen over waar nog geen maatregelen zijn getroffen. Het gaat daarbij om de Bornsestraat (Weideweg – Achterhoekse Molenweg), Uitslagsweg (tussen Mr. P.J. Troelstrastraat en Sloetsweg), Wemenstraat (tussen Wetstraat en Steijnstraat),

Marskant (tussen Deldenerstraat en Spoorstraat), Parallelweg (overgaand in de Veloursstraat), Kruispunt Wetstraat, Oude Molenweg en Anninksweg, Sloetsweg (vanaf rotonde overgaand in Beethovenlaan tot de Oude Postweg) en Tuindorpstraat.

In Tabel 8 zijn de hotspots van 2013, 2018 en 2024 opgenomen. In bijlage 3 zijn de hotspots op kaart aangegeven. De doorgehaalde hotspots zijn op dit moment klaar of zijn vervallen.

	Hotspot (2013 & 2018)
	~~West Tangent (Oelerweg (Van Breemarsweg tot aan Geerdinksweg), Geerdinksweg, Weideweg)~~
	~~Enschedesestraat (tussen Kuipersdijk en Wolter ten Catestraat, Tevens kruising met Kuipersdijk/spoor en eerste deel Boekeloseweg)~~
	~~Oostelijke Breemarsweg (oostelijk deel tussen Boekeloseweg en overgaand in de Pruisische Veldweg tot bocht en overgang in de Kuipersdijk)~~
	~~Deldenerstraat deel 1 (vanaf Geerdinksweg tot Tuindorpstraat)~~
	~~Industriestraat (tussen Christiaan Huygenslaan en Boekeloseweg)~~
	~~Boekeloseweg (vanaf Breemarsweg tot de Loweg)~~
	~~Twekkelerweg/Twekkelerplein (vanaf Bernhardstraat tot aansluiting/bocht Veloursstraat)~~
	~~Bornsestraat (Weideweg tot Achterhoekse Molenweg)~~
	~~Deldenerstraat deel 2 (Marskant tot Bornsestraat)~~
	~~Deurningerstraat (M.A. de Ruyterstraat – Landmansweg)~~
	~~Oude Postweg (Sloetsweg – J. Haydenlaan – Oldenzaalsestraat)~~
	~~Beckum (Haaksbergerstraat) Na herberekening vervallen.~~
	~~Tuindorpstraat~~
	~~Oldenzaalsestraat~~
	Nieuwe hotspots 2024
	Tuindorpstraat
	Uitslagsweg (tussen Mr. P.J. Troelstrastraat en Sloetsweg)
	~~Wemenstraat (tussen Wetstraat en Steijnstraat)~~
	Marskant (tussen Deldenerstraat en Spoorstraat)
	Parallelweg (overgaand in de Veloursstraat)
	Kruispunt Wetstraat, Oude Molenweg en Anninksweg
	Sloetsweg (vanaf rotonde overgaand in Beethovenlaan tot de Oude Postweg)
	Breemarsweg midden
	Twekkelerweg (Noordelijk deel tussen Veloursstraat en Twekkelerplein)

Tabel 8 Hotspots 2013, 2018 en 2024.

Toelichting hotspots 2024

- Tuindorpstraat
 - o Weer terug op de lijst. Verkeer iets toegenomen. Geluidbelasting net boven de 63 dB. Deel van de woningen later gebouwd en beter geïsoleerd tegen geluid. Mogelijkheid voor stillere klinkers.
- Uitslagsweg (tussen Mr. P.J. Troelstrastraat en Sloetsweg)
 - o Al reeds stiller asfalt aanwezig en de geluidbelasting is net boven de 63 dB.
- Wemenstraat (tussen Wetstraat en Steijnstraat)

- Dit is een vrij onlogische hotspot omdat het hier gaat om een eenrichtingsweg in het centrum. Bij een nadere analyse werd duidelijk dat hier sprake is van onwerkelijk verkeersaantallen. Deze hotspot komt daarom te vervallen
- Marskant (tussen Deldenerstraat en Spoorstraat)
 - Al reeds stiller asfalt aanwezig en de geluidbelasting ligt al lager dan de vorige keer.
- Parallelweg (overgaand in de Veloursstraat)
 - Deze hotspot is losgekoppeld van de voormalige hotspot Tweekelerweg en is ontstaan door een toename van het verkeer naar aanleiding van de aanleg van Laan Hart van Zuid. Zowel bij de Parallelweg als Veloursstraat is stiller asfalt aanwezig.
- Kruispunt Wetstraat, Oude Molenweg en Anninksweg
 - Al reeds stiller asfalt aanwezig.
- Sloetsweg (vanaf rotonde overgaand in Beethovenlaan tot de Oude Postweg)
 - Al reeds stiller asfalt aanwezig en saneringstraject is gestart.
- Breemarsweg (tussen de Binnenbeekstraat en de Boekeloseweg)
 - Al reeds stiller asfalt aanwezig en de woningen worden op dit moment onderzocht voor een eventuele sanering.
- Tweekelerweg (Noordelijk deel tussen Veloursstraat en Tweekelerplein)
 - De Tweekelerweg was van oorsprong al een hotspot. Echter, is deze hotspot in het vorige actieplan komen te vervallen door het verwijderen van klinkers en de relatief lage verkeersaantallen. Inmiddels zijn deze aantallen weer behoorlijk opgelopen door onder andere de aanleg van de Laan Hart van Zuid.
 - Nog geen stiller asfalt aanwezig. Woningen aan de Noordzijde zijn vrij nieuw en goed geïsoleerd. Woningen aan de zuidzijde zijn mogelijk minder geïsoleerd.

Update Beckum en Oldenzaalsestraat.

In Bijlage 3 is een herberekening uitgevoerd. Uit navraag bij de Provincie Overijssel is vast komen te staan welk wegdek aanwezig is op de N739. Dit blijkt SMA - NL 8B te zijn. Dit is een stiller asfalt. Uit de herberekening blijkt dat vrijwel alle woningen voldoen aan de plandrempel van 63 dB. Daarnaast loopt er een saneringstraject. Na het afronden van de sanering kan deze hotspot vervallen.

In het vorige actieplan is aangegeven dat de verkeersaantallen op de Oldenzaalsestraat in de gaten worden gehouden. In bijlage 7 staat de uitwerking.

Tussen de Bornsestraat c.q. Eikstraat en de Schefferlaan is de intensiteit afgenomen. Dat is gunstig voor de geluidbelasting op de woningen. Daarentegen is op het deel tussen de Oude Molenweg en de Deurningerstraat de intensiteit toegenomen. Reden daarvan kan zijn een andere route in verband met de Laan Hart van Zuid. Gelukkig is een merendeel van de woningen daar gesaneerd of is van latere bouwdatum en hebben een goede geluidisolatie. Verder is er op het deel tussen de Deurningerstraat en de Beethovenlaan sprake van een toename. Gelukkig zijn ook hier de meeste woningen gesaneerd. Tussen de Beethovenlaan en de Kotmansweg c.q. Castorweg zijn de aantallen ook wat lager. Tussen de Castorweg en de Hasselerbaan West is er sprake van een toename. Ook daar zijn de meeste woningen gesaneerd of van redelijk recente datum en hebben dus een goede geluidisolatie. Tussen de Hasselerbaan West en Oost rijden minder voertuigen. Zo ook tussen de Hasselerbaan Oost en de Noordelijke Esweg.

Door de relatief hoge geluidbelasting is het zeker zinvol de komende jaren de ontwikkeling van het verkeer in de gaten te houden.

4.3.3 Nadere analyse rondom hotspots

Nu de zogenaamde nieuwe hotspots bekend zijn is het mogelijk te onderzoeken in welke mate het aspect hinder en ernstige hinder een item is bij de bewoners langs deze wegdelen. Hierbij is gebruik gemaakt van de gegevens zoals die zijn verkregen in het HengeloPanel van 2023. Bij de analyse is gekeken naar de bewoners die hebben meegedaan en waarvan de woningen direct aan de weg zijn gelegen als ook in een gebied van 100 meter rondom de weg. De resultaten hiervan zijn weergegeven in bijlage 4. Daarbij is in het rood aangegeven als de waardes boven het gemiddelde van Hengelo uitkomen.

Panelleden rondom en aan de hotspots Uitslagsweg, Marskant, Kruispunt Wetstraat-Achterhoekse Molenweg-Anninksweg en Sloetsweg ervaren gemiddeld meer hinder, ernstige hinder, enige slaapverstoring en ernstige slaapverstoring dan gemiddeld over heel Hengelo. Bij de Parallelweg en de Breemarsweg zijn er te weinig panelleden om hierover een uitspraak te kunnen doen.

Door in de toekomst, bij groot onderhoud, het wegdek stiller te maken is het goed mogelijk de overlast voor de woningen in de omgeving terug te brengen.

4.3.4 Mogelijke maatregelen

Uit doelmatigheidsoverwegingen zijn maatregelen aan de bron meestal te verkiezen boven andere maatregelen. Bovendien heeft de wetgever aangegeven dat bronmaatregelen te verkiezen zijn boven andere maatregelen.

Samen met teams die gaan over verkeer, aanleg, beheer/onderhoud en rioleringen, zijn maatregelen onderzocht waarmee de geluidbelasting in die situaties zo mogelijk tot onder de plandrempel kan worden teruggedrongen. De gemeente heeft daarin beperkte mogelijkheden, zowel bestuurlijk-juridisch als financieel.

Dit actieplan gaat daarom op zoek naar doelmatige maatregelen om de geluidbelasting, zo mogelijk binnen de planperiode, zo ver mogelijk terug te dringen.

In tabel 9 zijn de mogelijke en al getroffen maatregelen in de gemeente Hengelo opgenomen.

Maatregel wegverkeer	Effect op geluid (indicatief)	Toepasbaar in Hengelo
Geluidsreducerende wegdekken	2-6 dB	<i>Ja. Geluidsreducerende wegdekken zijn toepasbaar, maar moeten voldoende robuust zijn. Pas dan zijn de meerkosten van onderhoud acceptabel en te overzien. Mengsels met een hogere geluidreductie zijn duurder en vergen vaker onderhoud.</i>
Geluidsschermen	0-15 dB	<i>Nee. Schermen zijn in binnenstedelijk gebied op grond van stedenbouwkundige aspecten niet toepasbaar. Daarnaast ontbreekt het veelal aan fysieke ruimte.</i>
Snelheidsbeperking tot 30 km/u	1 à 2 dB	<i>Deels. Bij snelheidsbeperking; 50 naar 30 km/uur: moeten i.v.m. veiligheid klinkers i.p.v. asfalt worden toegepast en gaat het geluidreducerend effect verloren. Er wordt geadviseerd stille klinkers te overwegen.</i>
Bevorderen OV en ketenmobiliteit	Beperkt	<i>Ja. In het Mobiliteitsplan 2040 stimuleert de gemeente Hengelo het gebruik van Openbaar Vervoer.</i>
Bevorderen fietsverkeer	Beperkt	<i>Ja. In het Mobiliteitsplan 2040. Het bevorderen en optimaliseren van het fietsklimaat is nog steeds een</i>

		<i>van de belangrijkste speerpunten. Naast het gezonde effect van fietsen zorgt het stimuleren van het fietsgebruik ook voor een afname van het geluid binnen de gemeente! Inmiddels is de F35 verder aangelegd en zijn fietsstraten ingericht.</i>
Routing vrachtverkeer	1 à 3 dB	<i>Ja. Vrachtverkeer wordt zoveel mogelijk over de wijkring en de invalswegen geleid.</i>
Verkeerscirculatieplan	0-5 dB	<i>Ja. Er is al sprake van een situatie in Hengelo waarin de circulatie is geoptimaliseerd.</i>
Gevelisolatie/sanering woningen	Geluidreductie binnenniveau tot 15 dB	<i>Ja. Zie paragraaf 3.8.1 omtrent de gesaneerde woningen.</i>

Tabel 9 Mogelijke en al getroffen maatregelen.

Sommige van de genoemde maatregelen hebben een effect door de hele gemeente. Dat zijn maatregelen zoals het stimuleren van openbaar vervoer en het bevorderen van fietsverkeer. Deze zijn onderdeel van het bestaande beleid in Hengelo dat ook in de komende jaren wordt voortgezet. Deze maatregelen zorgen ook voor een verlaging van de geluidbelasting op woningen met een relatief lage geluidbelasting.

De mogelijkheden voor maatregelen aan de bron blijken beperkt te zijn.

In Hengelo is de toepassing van stille wegdekken een bewezen maatregel. Dat blijkt uit de reeds afgeronde hotspots. In de bestekken zijn kwaliteitseisen gesteld om de levensduur te bevorderen.

4.3.5 Kosten-batenanalyse

Stille wegdekken

De focus in de kosten-batenanalyse ligt op het aanbrengen van stille wegdekken. Alle overige maatregelen zijn moeilijk te begroten en ook hun effect op het aantal geluidbelaste woningen is moeilijk exact weer te geven. Daarom is de kosten-batenanalyse beperkt tot de genoemde locaties waarvoor stille wegdekken worden overwogen.

De kosten-batenanalyse is uitgevoerd om een inzicht te verkrijgen in de mogelijke meerkosten en de opbrengsten (baten) bij toepassing van stil asfalt. De komende jaren zal de gemeente per project bepalen of het toepassen van stil asfalt mogelijk is. Door een robuust asfalt/SMA+ te kiezen, slim te plannen en 'werk met werk' te maken kunnen de meerkosten van stil asfalt nihil worden gehouden en passen de onderhoudskosten in het onderhoudsbudget.

In het kader van de kosten-batenanalyse is in overleg besloten om de hotspots door te gaan rekenen met 'SMA+'. Dit type stil asfalt heeft een beperkte geluidreductie, gemiddeld 2,6 - 3 dB, maar is duurzamer (robuust) en kan door de samenstelling van het mengsel ook op kruispunten (niet zeer druk) worden toegepast. In de praktijk is dit asfalmengsel al getest. Wel is duidelijk dat door het verbeteren van de bestekvoorwaarden en door de aannemer bepaalde garantieverplichtingen te geven in combinatie met de wat lagere geluidreductie, nu al bekend is dat de onderhouds-component van de kosten laag is.

De toepassing van SMA+ in plaats van Dicht Asfalt Beton (DAB), dit is een traditioneel asfalt, leidt tot iets hogere onderhoudskosten. SMA+ moet om de 7 jaar vervangen worden, de levensduur wordt

overigens wel steeds langer, en DAB om de 14 jaar. Daarbij liggen ook de aanleg kosten van SMA+ hoger dan bij DAB. De gemeente Hengelo heeft de kosten in kaart gebracht voor een aantal scenario's.

De gemeente Hengelo zal de mogelijkheid om stil asfalt toe te passen alleen overwegen indien groot onderhoud noodzakelijk is ("werk met werk"). Indien er al stil asfalt aanwezig is dient er in ieder geval opnieuw stil asfalt te worden toegepast.

Voor de meerkostenberekening wordt als uitgangspunt gehanteerd het aanleggen van DAB bij een reconstructie. De kosten van deze deklaag bedragen dan €7,32 per m² per 14 jaar. Het aanbrengen van een stillere laag, SMA 0/8 en Microflex 0/6, kost €7,98 c.q. €12,08 per m² per 7 jaar. Echter zal na minimaal 7 jaar opnieuw stil asfalt moeten worden aangelegd. Alle werkzaamheden die hierbij komen kijken zijn dan toe te kennen aan het gebruik van stil asfalt. De totale kosten bedragen dan €22,12 c.q. €28,85 per m² per zeven jaar.

De meerkosten van de aanleg komen vaak uit het project, indien mogelijk met subsidie. Het tussendoor vervangen van de stillere deklaag komt op €3,16 c.q. €4,12 per m² per jaar. Echter zal de DAB ook vervangen moeten worden. Deze zit dan halverwege zijn levensduur. De kosten van het vervangen van de DAB deklaag kost €21,15 per m². Na 7 jaar is hiervan de helft afgeschreven, dus €10,58 per m². Per jaar is dit €1,51 per m². De meerkosten qua onderhoud zijn dan €1,65 tot 2,61 per m² per jaar.

Als een bestaand wegdek vervroegd wordt vervangen, dient bij deze kosten de restwaarde van het bestaande wegdek te worden opgeteld. De meerkosten zijn in dat geval een stuk groter. De gemeente Hengelo zal de mogelijkheid om stil asfalt toe te passen alleen overwegen indien groot onderhoud noodzakelijk is. ('werk met werk') Indien er al stil asfalt aanwezig is dient er opnieuw stil asfalt te worden toegepast.

Stillere klinkers

In de toekomst zullen mogelijk meer wegen van 50 km/h naar 30 km/h worden aangepast. Dit heeft gevolgen voor de geluidbelasting op aangelegene woningen. De geluidbelasting zal naar beneden gaan als iedereen netjes 30 km/h gaat rijden. Om dit te bewerkstelligen zal vaak worden overwogen het asfalt te vervangen voor klinkers. Echter zorgen normale klinkers voor 3 tot 6 dB meer geluid. Het heeft dus de voorkeur om dan stillere klinkers toe te passen. Dit zal overigens wel een bewuste keus moeten zijn. Stillere klinkers zijn iets duurder, de levensduur is tot 3 keer korter en daardoor minder duurzaam. De geluidwinst moet dus wel iets opleveren en zal daarom alleen bij een intensiteit van meer dan 4500 mvt/etmaal worden overwogen. De productie van stille klinkers is dus minder duurzaam dan die van reguliere klinkers, er komt tijdens het proces meer CO₂ vrij. Daar staat echter tegenover dat Stille wegdekken worden gekenmerkt door een betere afwerking en daardoor lagere oneffenheid en door een fijnere textuur. Deze eigenschappen leiden tot een lagere rolweerstand en daardoor brandstofverbruik. Een fijn gegradeerde deklaag heeft een 40% lagere rolweerstand. Dit leidt bij gemiddeld stedelijk verkeersgedrag tot een haast 10% lagere CO₂-emissie. Bovendien zal een minder oneffen wegdek tot minder energieverlies in de wielophanging leiden waardoor extra CO₂ bespaard wordt. Dit is niet alleen het geval bij asfalt, maar ook bij stille klinkers. Stille klinkers hebben namelijk een goede maatvastheid en daardoor liggen ze dusdanig goed in verband dat de verkeersbelasting optimaal verspreid wordt. Bij reguliere gebakkenklinkers is de maatvastheid ook steeds beter. Echter bij gebruikte bakstenen klinkers zit er onderling meer verschil in en hierdoor ontstaan grotere voegen dan bij stille klinkers. Logischerwijs is de rolweerstand van de stille klinkers in dat geval dan dus ook lager dan die van reguliere klinkers. Daarnaast zijn er ontwikkelingen bij het

produceren van cementloze klinkers waarvan de CO2 uitstoot erg laag is. Het is dus aan te bevelen de optie om stille klinkers toe te passen te overwegen bij 30 km wegen met meer dan 4500 mvt/etmaal. Om die reden wordt dit item dan ook genoemd bij de aandachtspunten van dit actieplan.

Gemiddelde meerkosten per m2 per jaar.

Meerkosten SMA+ ten opzichte van DAB	Meerkosten SMA 0/8 ten opzichte van DAB
€ +2,60	€ +1,65

Beoordeling van de hotspots

In Tabel 10 is een overzicht gegeven van de nog actieve hotspots binnen de gemeente. In de beoordeling is gekeken of er in de komende planperiode groot onderhoud staat gepland. Verder is beschouwd of de woningen bij de hotspots reeds zijn gesaneerd of dat de woningen op de saneringslijst staan. In dat laatste geval zullen de woningen mogelijk in de toekomst nog worden gesaneerd, dit hangt ervan af of er al subsidie is aangevraagd.

7	Bornsestraat. De planning is op dit moment om in 2027 de Bornsestraat vanaf het kruispunt met de Weideweg tot aan de gemeentegrens te voorzien van stilasfalt. Het saneringstraject voor woningen is hier inmiddels ook gestart.
12	Tuindorpstraat. Dit is een 30 km weg. Er liggen klinkers. Verkeer iets toegenomen. Geluidbelasting net boven de 63 dB. Deel van de woningen later gebouwd en beter geïsoleerd tegen geluid. Mogelijkheid voor stillere klinkers.
14	Uitslagsweg. Er is de komende planperiode geen groot onderhoud gepland. Op deze weg ligt ook al stilasfalt.
15	Wemenstraat. Dit is een vrij onlogische hotspot omdat het hier gaat om een eenrichtingsweg in het centrum. Bij een nadere analyse werd duidelijk dat hier sprake is van onwerkelijk verkeersaantallen. Deze hotspot komt daarom te vervallen.
16	Marskant. Op dit moment staan hier geen onderhoudswerkzaamheden op de planning. De geluidbelasting is al lager dan de vorige keer. Op dit moment ligt hier een stillere variant asfalt, dit zou nog een slag stiller kunnen in de toekomst. Echter, door de transformaties en nieuwbouw voldoen de woningen aan de binnenkant wel aan de norm.
17	Parallelweg. Op dit moment staan hier geen onderhoudswerkzaamheden op de planning. Deze hotspot is ontstaan door een toenamen van het verkeer naar aanleiding van de aanleg van Laan Hart van Zuid. Zowel op de Parallelweg als de Veloursstraat ligt al stiller asfalt.
18	Kruispunt Wetstraat, Oude Molenweg en Anninksweg. Op dit moment staan hier geen onderhoudswerkzaamheden op de planning. De Wetstraat en Oude Molenweg zijn voorzien van stiller asfalt.
19	Sloetsweg. Op dit moment staan hier geen onderhoudswerkzaamheden op de planning. Er ligt hier al stiller asfalt en inmiddels is het saneringstraject hier gestart.

20	Breemarsweg midden. De reconstructie van de Breemarsweg is een aantal jaar uitgesteld. Zoals nu gepland zal de uitvoering niet eerder plaatsvinden dan in het najaar van 2024. Bij de reconstructie zullen onder andere de fietspaden vrij liggend worden aangelegd en zal er veel ruimte zijn voor beplanting en laagbomen waardoor de weg onderdeel uit zal gaan maken van de hoofdgroenstructuur. Ook onderhuids zal er het een en ander worden aangepast, zo wordt de bestaande riolering vervangen. Daarnaast wordt het hemelwater lokaal geïnfiltreerd en geborgen, ook wordt het hemelwaterstelsel aangesloten op de "omloopleiding" van het waterschap. De weg zal hierdoor volledig opengebroken worden en dus opnieuw geasfalteerd en zal voorledig worden voorzien van geluid reducerend asfalt.
6	Twekkelerweg (Noordelijk deel). Het staat op de planning om de gehele Twekkelerweg opnieuw te asfalteren, wanneer is nog niet bekend. Mogelijk kan er dan gekozen worden voor stiller asfalt, op dit moment ligt dat er namelijk nog niet.

Tabel 10 Beoordeling van de hotspots.

Voor sommige van bovenstaande hotspots kan er geconcludeerd worden dat het toepassen van stil asfalt tot de mogelijkheden kan behoren. Op een aantal hotspots ligt al stil asfalt deze worden dan ook niet doorgerekend. Een overzicht van de doorgerekende hotspots is te vinden in tabel 11.

De bewoners die wonen aan de hotspots worden bij het uitwerken van de uiteindelijke plannen betrokken en hebben inspraak. Datzelfde geldt voor de isolatie van woningen die daarvoor in aanmerking komen.

Hotspot	Aantal bekeken woningen	Lengte (in m.)	Oppervlakte (in m2)	Aantal woningen boven de plandrempeel		Jaarlijkse meerkosten stiller wegdek (in €). €2,60 per m2
				Voor de maatregel	Na de maatregel	
Bornsestraat	70	752	5.866	33	18	20.529,-
Breemarsweg*	787	845	5.915	195	44	15.379,-
Twekkelerweg	671	1.190	10.710	276	110	27.846,-
Tuindorpstraat**	173	660	4.290	48	17	6.435,-
Totaal						42.370,-

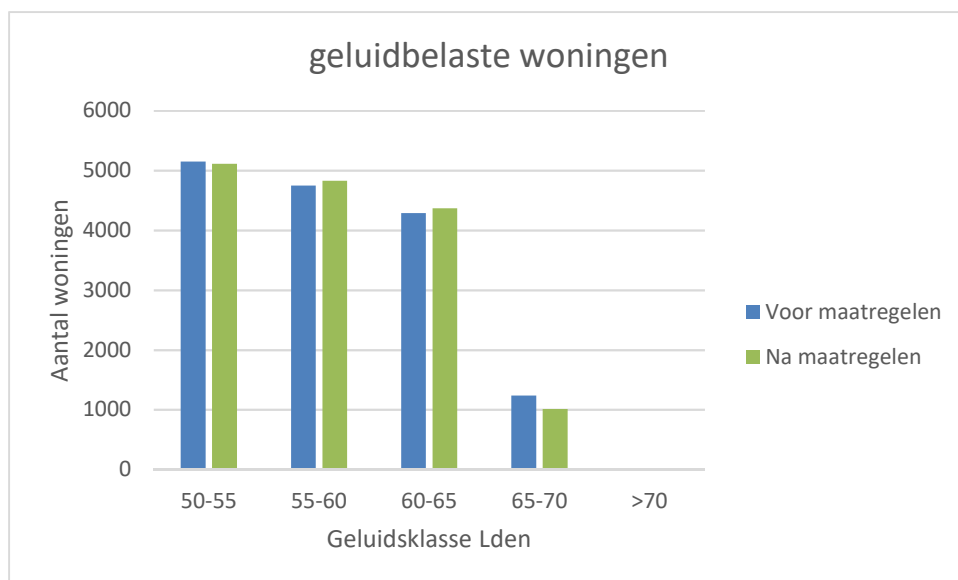
Tabel 11 Kosten/batenanalyse. *De Breemars weg is voor een groot deel reeds voorzien van stiller asfalt. Alleen het deel dat voor het eerst wordt voorzien is meegerekend.

**Bij het doorrekenen is ervan uitgegaan dat bij de Tuindorpstraat de klinkers vervangen worden voor stille klinkers. De meerkosten van stille klinkers bestaan voornamelijk uit de onderhoudskosten. De meerkosten van stille klinkers ten opzichte van reguliere klinkers is geraamd op €1,50 per m2. Bij de definitieve keuze zal duurzaamheid ook moeten worden meegewogen.

Indien al deze maatregelen uitgevoerd worden nemen de jaarlijkse onderhoudskosten met €42.370,- toe. De Bornsestraat, de Breemarsweg en de Twekkelerweg vallen waarschijnlijk binnen de planperiode 2024-2029, de meerkosten voor de planperiode bedragen dan €35.935,- per jaar.

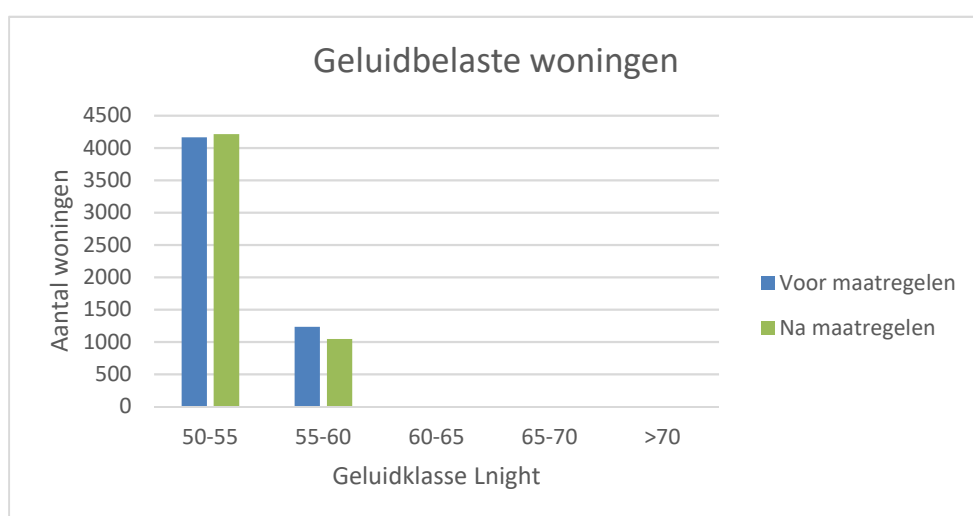
4.3.6 Beperking van het aantal geluidgehinderde bewoners

Met de beschreven maatregelen wordt beoogd de geluidbelasting terug te dringen bij de woningen met een geluidbelasting boven de plandrempel. Ook zal zoals reeds omschreven een groter deel van Hengelo in de omgeving van deze wegen profiteren van een lager omgevingsgeluid. Om de effecten in kaart te brengen, is een nieuwe berekening gemaakt van de geluidsbelastingkaart, waarbij ervan uitgegaan is dat alle beschreven maatregelen in tabel 11 zijn uitgevoerd. De effecten op de Lden en Lnight zijn in de volgende grafieken weergegeven.

Figuur 6 Geluidbelaste woningen Lden

Uit Figuur 6 blijkt dat, wanneer alle maatregelen zouden worden toegepast, het aantal geluidbelaste woningen en gehinderden in de hogere geluidbelastingklasse 65-70 Lden afneemt. Deze woningen verschuiven dan naar een lagere geluidbelastingklasse. Naast de afname van het aantal gehinderden neemt ook het aantal DALY's af en daarbij de gezondheidswinst toe.

Figuur 7 Geluidbelaste woningen Lnight

Uit Figuur 7 blijkt dat, wanneer alle maatregelen zouden worden toegepast, ook het aantal woningen en gehinderden in de geluidbelastingklasse 55-60 Lnight afneemt. Ook in lagere geluidbelastingklassen is nog steeds sprake van een percentage gehinderden. Het aantal woningen in de hogere geluidbelastingklasse neemt af, logischerwijs neemt ook het aantal gehinderde inwoners hierdoor af. Het aantal Daly's neemt hierdoor ook af. Als de maatregelen worden uitgevoerd dan levert dat een gezondheidswinst op van circa €311.025,-.

4.3.7 Conclusie kosten-batenanalyse

Zoals hierboven ook al is vermeld kan er geconcludeerd worden dat bij een aantal hotspots het toepassen van stil asfalt of bij de Tuindorpstraat stille klinkers tot de mogelijkheden behoort. Dit geldt in ieder geval voor de hotspots waar de komende planperiode groot onderhoud zal plaatsvinden, de Bornsestraat, de Breemarsweg en de Tweekelerweg.

De gemeente Hengelo heeft de laatste jaren al heel veel gedaan om het geluid bij bestaande woningen te beperken. Zo is er al op verschillende locaties stil asfalt toegepast en heeft de gemeente haar beleid gericht op het stimuleren van het fietsverkeer en het gebruik van het openbaar vervoer. Al deze acties hebben een positief effect op de geluidssituatie in de gemeente Hengelo.

De gemeente Hengelo kiest net als de vorige planperiode voor de volgende aanpak:

1. Hengelo heeft de negen resterende knelpunten op het gebied van wegverkeerslawaaai (hotspots) in beeld. Drie daarvan worden in de planperiode 2024 – 2029 aangepakt.
2. Alleen bij groot regulier onderhoud aan asfalt, of bij een grootschalige reconstructie wordt bij de genoemde hotspots een robuust, stiller asfalt/wegdek toegepast. (reductie tussen de 2,6 en 3 dB vergelijkbaar met SMA+ (een vorm van stil steen mastiek asfalt))
3. Bij erg drukke kruispunten en daar waar veel wringend verkeer is, wordt een robuuster, lees meer traditioneel, mengsel toegepast.

De gemeente Hengelo ziet verder de volgende aandachtspunten:

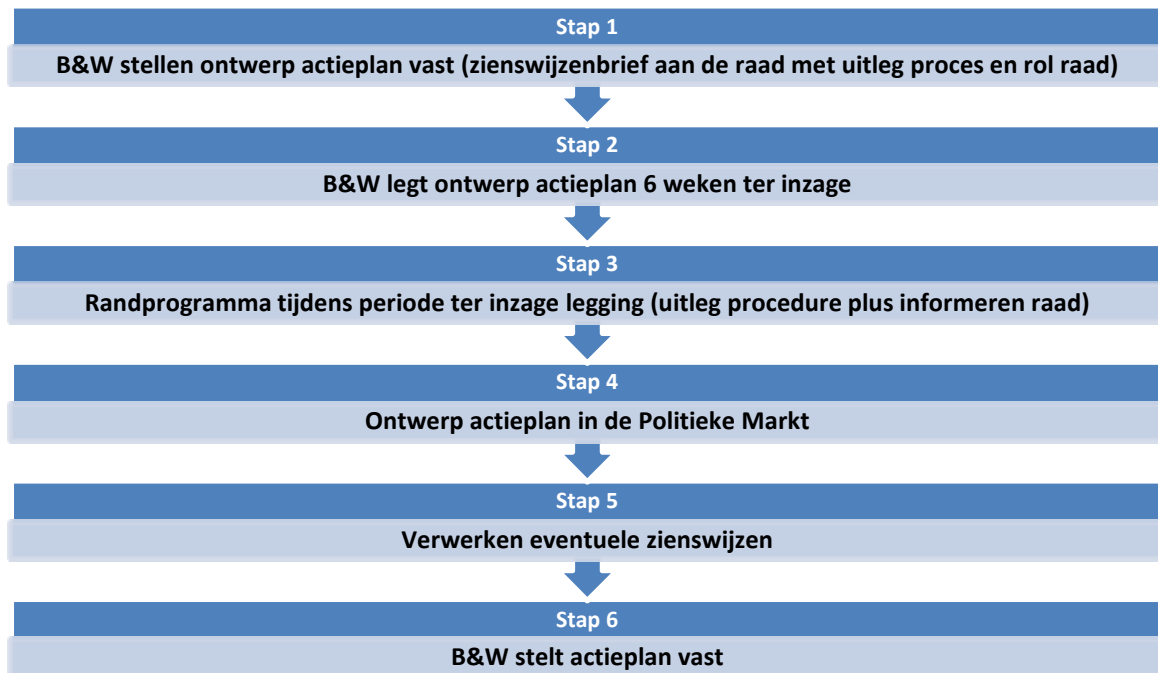
- Hengelo volgt de ontwikkelingen van geluidarm asfalt qua kosten, geluidreducerend effect en levensduur, ook bij wringend verkeer op rotondes en kruispunten. Tevens worden in bestekken eisen gesteld aan de levensduur en worden waar noodzakelijk controlemetingen voorgeschreven.
- De verkeersintensiteit op de Oldenzaalsestraat en alle belangrijke wegen die te maken hebben met de genoemde hotspots zal de komende jaren met enige regelmaat in de gaten worden gehouden.
- In de actieplanperiode zal worden bekeken of er alternatieve wegmarkeringen toepasbaar zijn die minder geluid veroorzaken. Er is een veelbelovend alternatief. Het kan zinvol zijn in de komende periode daar een proef mee te starten. Dit zou kunnen bij één van de hotspots die de komende jaren zal worden aangepakt. Bijvoorbeeld bij de Breemarsweg.
- Stille klinkers zijn mogelijk een oplossing voor drukke 30 km wegen. Echter zijn stille klinkers op dit moment minder duurzaam. Er zijn echter ontwikkelingen gaande voor de productie van cementloze klinkers. Deze zijn veel duurzamer dan betonklinkers. Hierdoor kunnen stille klinkers in de toekomst een goed en duurzaam alternatief worden voor gebakken klinkers. De komende 5 jaar gaat de gemeente Hengelo deze ontwikkelingen volgen.

5. Communicatie en inspraakproces

5.1 Kennisgeving

Het ontwerp actieplan ligt gedurende zes weken ter inzage. De geluidsbelastingkaart en het actieplan zijn ook gepubliceerd op de site van de Gemeente Hengelo en kunnen daar bekeken worden (www.Hengelo.nl). Eenieder kan gedurende de ter inzagelegging een zienswijze mondeling en schriftelijk indienen.

De planning voor de bestuurlijke behandeling van het ontwerp-actieplan ziet er als volgt uit.

Het definitieve actieplan zal tevens bekend worden gemaakt in de gemeenteadvertentie en op de website.

5.1 Ingekomen zienswijzen

Eventueel nader aan te vullen.

BIJLAGE 1 Afkortingen en begrippen

Afkortingen en hun betekenis

Awb	Algemene wet bestuursrecht
B en W	College van burgemeester en wethouders
DAB	Dicht asfalt beton, de standaard wegverharding
DALY	Disability Adjusted Life Year
dB en dB(A)	Decibel
EU	Europese Unie
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
I en M	Ministerie van Infrastructuur en Milieu
L _{den}	Day-evening-night level
L _{etm}	Etmaalwaarde
L _{night}	Night level
SMA	Steen Mastiek Asfalt
Wm	Wet milieubeheer
OW	Omgevingswet

Begrippen

deciBel

Geluid is een trilling van lucht, die vanaf een geluidbron naar ons oor wordt overgedragen. De sterkte waarmee geluid op ons oor valt bepaalt, hoe hard het geluid op ons overkomt. Die sterkte wordt aangeduid als het geluidniveau en wordt uitgedrukt in deciBel, afgekort als dB. Voor een gezond mens ligt het allerzachtste geluid dat hij of zij nog net kan horen bij 0 dB, en het allerhardste geluid in de buurt van de 120 dB. Omdat mensen hele hoge tonen (zoals van een hondenfluitje) en hele lage tonen (zoals van een olifant) niet kan horen, wordt er bij de meting van geluid een filter gebruikt, dat zich net zo gedraagt als het menselijk oor (de hoge en lage tonen worden weggefilterd). Dat filter wordt het A-filter genoemd en het geluidniveau wordt dan aangegeven in dB(A).

Effecten op de mens

Bij geluidniveaus van 80 dB(A) en meer kan op de lange duur gehoorschade ontstaan. Er gaan dan dingen in het oor onherstelbaar kapot en daardoor word je een beetje doof (lawaaidoofheid). Die effecten treden pas na jaren op. Gebruik van koptelefoons met harde muziek en het vaak bezoeken van live concerten leiden tot die lawaaidoofheid. In de woonomgeving treden die effecten meestal niet op. Daar zijn de geluidniveaus lager, meestal tussen 50 en 70 dB(A). Het effect is dan geluidhinder en slaapverstoring.

Geluidhinder

Geluidhinder is een verzamelnaam voor effecten zoals ergernis, stress, hoge bloeddruk, hart- en vaatziekten en stofwisselingsproblemen die allemaal kunnen ontstaan door langdurige blootstelling aan lawaai in de woonomgeving.

Hotspots

Onder “hotspots” wordt verstaan: een cluster van locaties waar bij veel woningen de plandrempel wordt overschreden en die in het actieplan nader zijn bekeken. Door in te zoomen op deze hotspots ontstaat een helder beeld van de situaties waar de hoogste geluidbelastingen optreden.

Slaapverstoring

Slaapverstoring is een verzamelnaam voor effecten zoals beïnvloeding van de diepe slaap (zonder dat je wakker wordt), waardoor je 's morgens minder uitgerust opstaat. Die verstoring van de diepe slaap leidt er soms alleen maar toe dat mensen zich in de slaap bewegen. Ernstiger zijn ontwaakreacties, waarbij je door geluid echt wakker wordt en weer in slaap moet komen. Beide leiden net als geluidhinder tot ergernis, stress en andere gezondheidsklachten.

Binnen of buiten

De ernst van de effecten is natuurlijk ook afhankelijk van waar je bent. Als je buiten de woning bent (in de tuin of op straat) zijn geluiden van buiten beter te horen (en harder) dan wanneer je binnen in de woning bent. Het is de gewoonte om de sterkte van geluid bijna altijd aan te geven buiten de woning. Alleen als er maatregelen aan de gevel worden genomen (zoals dubbel glas of suskasten) dan wordt ook wel eens uitgerekend wat er binnen de woning overblijft aan geluid. Zo

	een pakket maatregelen aan de gevel wordt aangeduid met de verzamelnaam gevelisolatie. De sterkte van geluid op het oor is erg afhankelijk van de soort van geluidbron, maar ook van de afstand tot die geluidbron. Als je heel ver van een opstijgend vliegtuig af staat, klinkt het misschien even hard als een koelventilator van een slagerij die vlakbij staat. En het maakt veel verschil of zo'n geluidbron altijd aanstaat (zoals de ventilator) of alleen maar kort te horen is (zoals het opstijgende vliegtuig). Ook de weersomstandigheden spelen nog een grote rol. Als de wind van de bron naar je toe waait zijn de geluiden veel sterker te horen dan wanneer de wind in de omgekeerde richting waait. Of een bepaalde bron tot geluidhinder zal leiden is daarom moeilijk te voorspellen. Je moet er dan rekening mee houden of die bron altijd aanstaat of maar even te horen is, hoe ver die bron van je verwijderd is, hoe de wind staat, en ook een beetje of het overdag, 's avonds of 's nachts is. Daarom zijn er grootheden bedacht, die met al die effecten rekening houden.
Niet altijd evenveel geluid	Het equivalente geluidniveau is een soort gemiddelde van alle geluiden en pauzes over een lange tijd. Voor de voorspelling van geluidhinder wordt meestal een soort gemiddelde over een heel jaar uitgerekend. Je weet dan zeker, dat alle optredende geluiden zijn meegenomen, en dat er ongeveer evenveel dagen waren waarbij de wind van de bron naar je toe waaide als dagen dat de wind andersom stond.
Equivalentente geluidniveau	Hetzelfde geluid met dezelfde sterkte is 's nachts hinderlijker dan overdag. Dat komt aan de ene kant omdat het 's nachts stiller is, zodat het geluid meer opvalt, aan de andere kant zijn de effecten ook ernstiger. 's Nachts treedt slaapverstoring op, overdag zijn de meeste mensen aan het werk en merken de geluiden niet zo op. In wettelijke regels, die het geluid beperken, wordt daar rekening mee gehouden door toepassing van straffactoren: 's avonds wordt er bij het geluid 5 dB opgeteld en 's nachts 10 dB.
Straffactoren	De etmaalwaarde is de oude Nederlandse maat voor omgevingslawaaï. Het is een gemiddeld niveau (equivalent, zie boven) en de straffactoren worden toegepast. De etmaalwaarde is de hoogste van de volgende drie waarden: • Het equivalente niveau over de dagperiode (7.00 – 19.00 uur), eigenlijk: gemiddeld over alle dagperiodes in een heel jaar; • Het equivalente niveau over de avondperiode (19.00 – 23.00 uur), eigenlijk gemiddeld over alle avondperiodes in een heel jaar, en vermeerderd met 5 dB; • Het equivalente niveau over de nachtperiode (23.00 – 7.00 uur), eigenlijk: gemiddeld over alle nachtperiodes in een heel jaar, vermeerderd met 10 dB. Met de wetwijziging van 1 januari 2007 is de Europese standaardmaat L_{den} ingevoerd in het Nederlandse systeem. Maar voor sommige onderdelen (vergunningen van bedrijven) blijft de L_{etm} de geluidmaat.
Etmaalwaarde L_{etm}	Met de term day-evening-night level wordt de nieuwe geharmoniseerde Europese dosismaat voor geluid aangeduid. De afkorting is L_{den}. De L_{den} is net als de etmaalwaarde samengesteld uit de equivalente niveaus over de drie periodes van het etmaal (dag, avond, nacht), waarbij voor die periodes ook dezelfde straffactoren worden toegepast. Maar waar de etmaalwaarde de hoogste van de drie is, is de L_{den} het gemiddelde van de drie, waarbij de lengte van de etmaalperiode in uren als een weging telt. Voor de nachtperiode is er afzonderlijk nog het nachtniveau L_{night}. Dit is het equivalente niveau over de nachtperiode zonder toepassing van de straffactor van 10 dB.
Day-evening-night level en night level (L_{den} en L_{night})	Omdat lange tijd verwacht werd, dat het autoverkeer op den duur stiller zou worden, mag in Nederland bij het toetsen van wettelijke grenswaarden op de berekende geluidniveaus een aftrek worden toegepast. Voor wegen met snelheden onder de 70 km/u bedraagt de aftrek 5 dB. Als de grenswaarde bijvoorbeeld 50 dB bedraagt, en de berekende waarde is 55 dB, dan wordt er volgens deze systematiek aan de grenswaarde voldaan. De aftrek is niet in alle gevallen van toepassing. In de geluidbelastingkaarten is geen aftrek toegepast. De berekende
Aftrek ex art. 110 Wet geluidhinder	

niveaus kunnen daarom niet onmiddellijk met (oude) grenswaarden worden vergeleken. Ook al niet omdat de oude grenswaarden mogelijk nog in L_{etm} en de nieuwe geluidniveaus op de kaart in L_{den} zijn aangegeven.

BIJLAGE 2 Dosis-effectrelatie

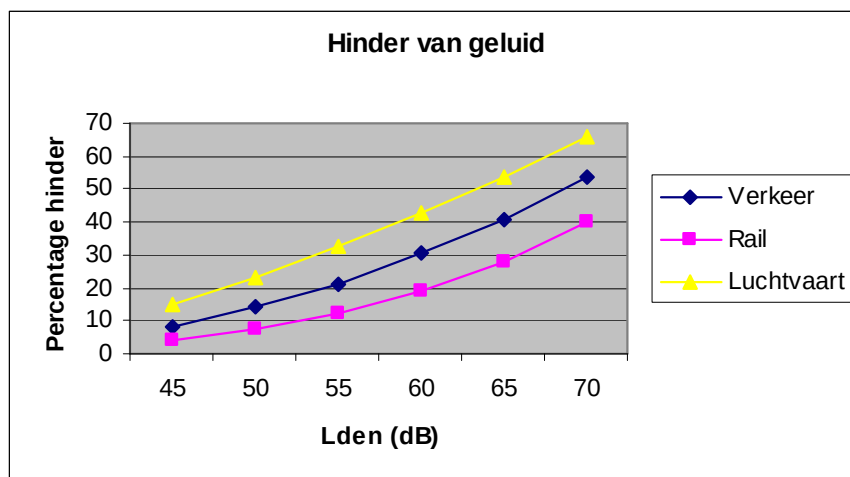
Dosis-effectrelatie

Met behulp van een dosis-effect relatie kan het aantal gehinderden in een geluidsklasse worden berekend. De dosis-effectrelatie is voor iedere geluidsklasse bekend en het gemiddelde percentage gehinderden, ernstig gehinderden en slaapverstoorden kan hiermee worden berekend.

Opbouw dosis effect

Tijdens een onderzoek naar geluid en hinder wordt aan de aan het geluid blootgestelde bewoners een vragenlijst voorgelegd. In de resultaten van dergelijke vragenlijsten wordt bij bewoners met een lage geluidsbelasting minder gehinderden gevonden. Bij hogere geluidsbelastingen wordt een hoger percentage gehinderden gevonden. Door deze resultaten in een grafiek te zetten wordt een dosis-effectrelatie verkregen.

Wanneer een geluidsbelasting bekend is kan in de grafiek een bijbehorend percentage worden afgelezen zoals te zien in onderstaande figuur. Dit percentage is het aantal personen, van de totaal blootgesteld in de betreffende geluidsklasse, dat hinder zal ondervinden ten gevolge van het lawaai. Voor ernstig gehinderden en slaapverstoorden zijn soortgelijke grafieken te vormen.

Figuur 5: dosis-effectrelatie voor hinder ten gevolge van verschillende bronnen van geluid.

Verschillende soorten bronnen van lawaai (verkeer, trein, luchtvaart en industrie) worden niet allen als even hinderlijk ervaren. Het constante geluid van wegverkeer wordt op een andere manier beoordeeld dan treinverkeer dat enkele malen per uur een piek in de geluidsbelasting veroorzaakt. Hierdoor verschillen de percentages in geluidsklassen voor de verschillende bronnen van geluid.

In dit actieplan hebben we op basis van de dosis effect relaties van 2016 een vergelijk gemaakt tussen 2021 en 2016 voor wegverkeer. In het onderstaande overzicht staat dit aangegeven voor de daggemiddelden en de nacht. (Lden en Ln_{night}).

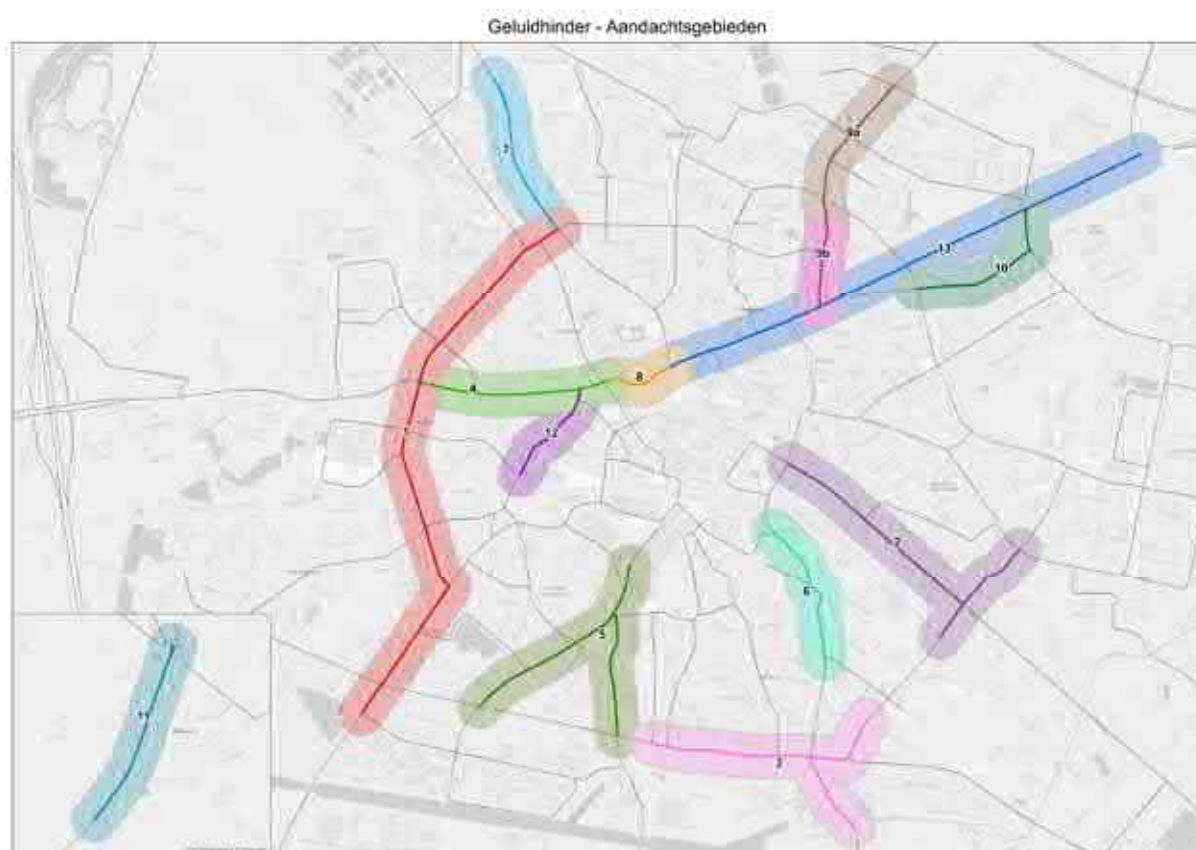
Vergelijk aantal gehinderden, ernstig gehinderden en slaapgestoorden wegverkeer op basis van kengetallen 2016										
Klasse in Lden	Woningen		In procenten		Personen		In procenten		Aantal inwoners per woning	
	2021	2016	Gehinderden	Gehinderden	2021	2016	Ernstig gehinderden	Personen		
55-60	4750	3742	3693	21	2135	1729	8	813	2,14	
60-65	4288	3971	3939	30	2753	2621	13	1193	2,2	
65-70	1295	1250	1233	41	1084	1128	20	529		
70-75	0	0	2	54	0	0	30	0		
>75	0	0		61	0	0	37	0		
Klasse in Lnight			In procenten							
			Slaapgestoorden	Slaapgestoorden						
50-55	4161	3731	7	7	623	575				
55-60	1229	1342	10	10	263	295				
60-65	0	36	13	13	0	10				
65-70	0	0	18	18	0	0				
>70	0	0	20	20	0	0				
Jaar	55-60 dB		60-65 dB		> 65 dB		totaal		Aantal milieugevoelige adressen	
2016	3.742		3.971		1.250		8.963		38.506	
2021	4.750		4.288		1.235		10.273		39.956	
Gesaneerd	45		786		308		1.139			
									Aandeel adressen > = 55dB	
2016										23,3%
2021										25,7%

Tabel 4.2: Overzicht van het aantal geluidsgevoelige adressen in de verschillende geluidsbelastingklassen voor de jaren 2016 en 2021 wegverkeer Lden (rekenmethode RMG-2012) en gesaneerde adressen – versie december 2022

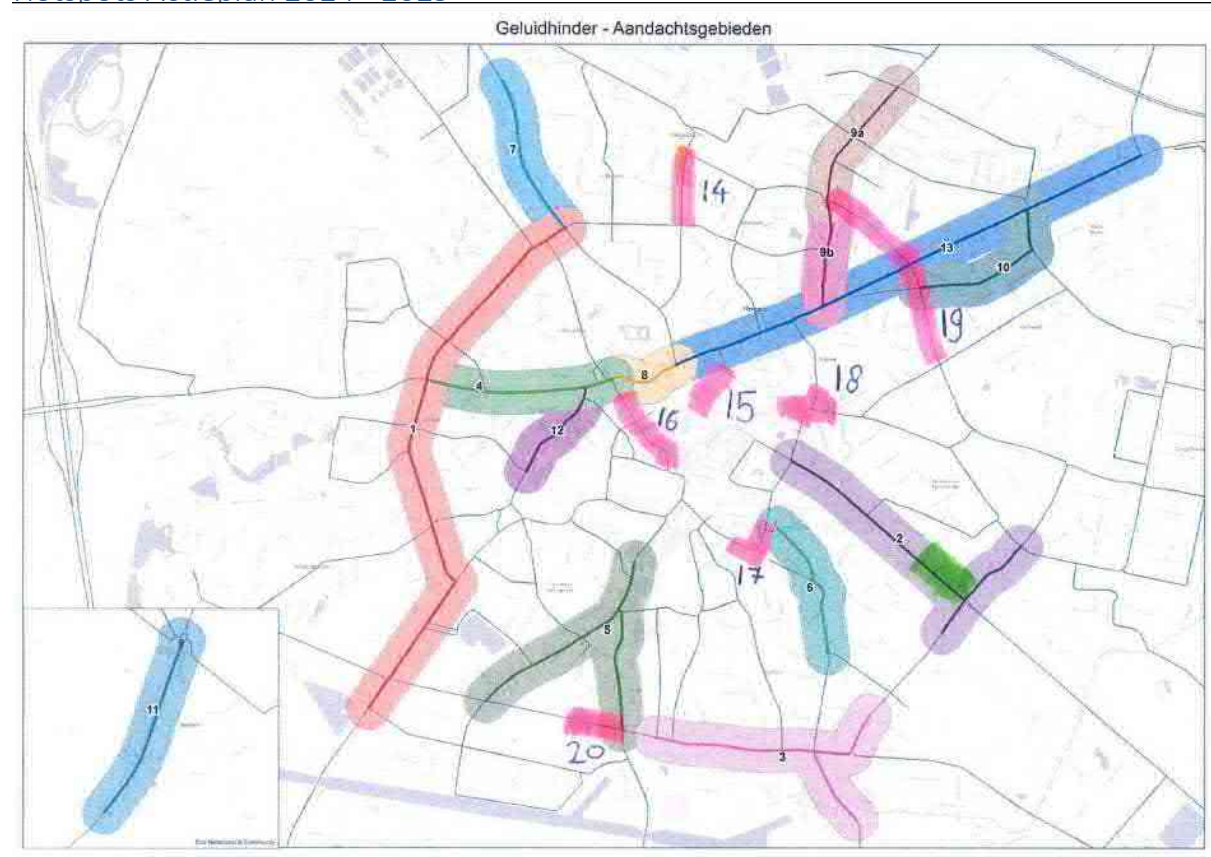
Tabel 4.2: Overzicht van het aantal geluidsgevoelige adressen in de verschillende geluidsbelastingklassen voor de jaren 2016 en 2021 wegverkeer Lden (rekenmethode RMG-2012) en gesaneerde adressen – versie december 2022

BIJLAGE 3 Kaartmateriaal

Vorige Hotspots 2013 – 2018 en Hotspots Actieplan 2018-2023

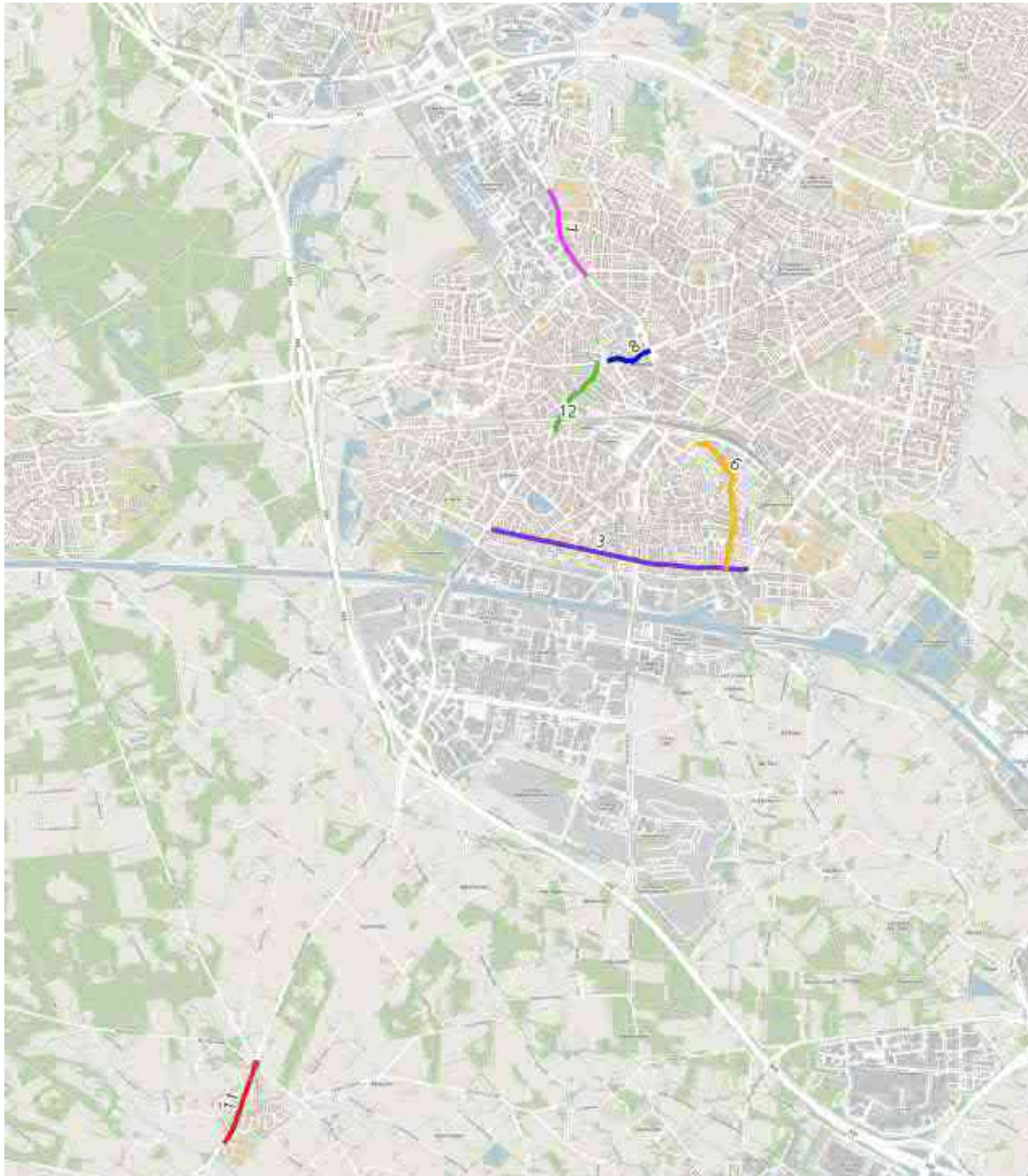
Hotspots Actieplan 2024 - 2029

Weergave van woningen met een geluidbelasting > 63 dB L_{den} , inclusief de locaties van gesaneerde adressen. In verband met de leesbaarheid zijn alle locaties met een geluidbelasting < 50 dB L_{den} weggelaten uit het overzicht.

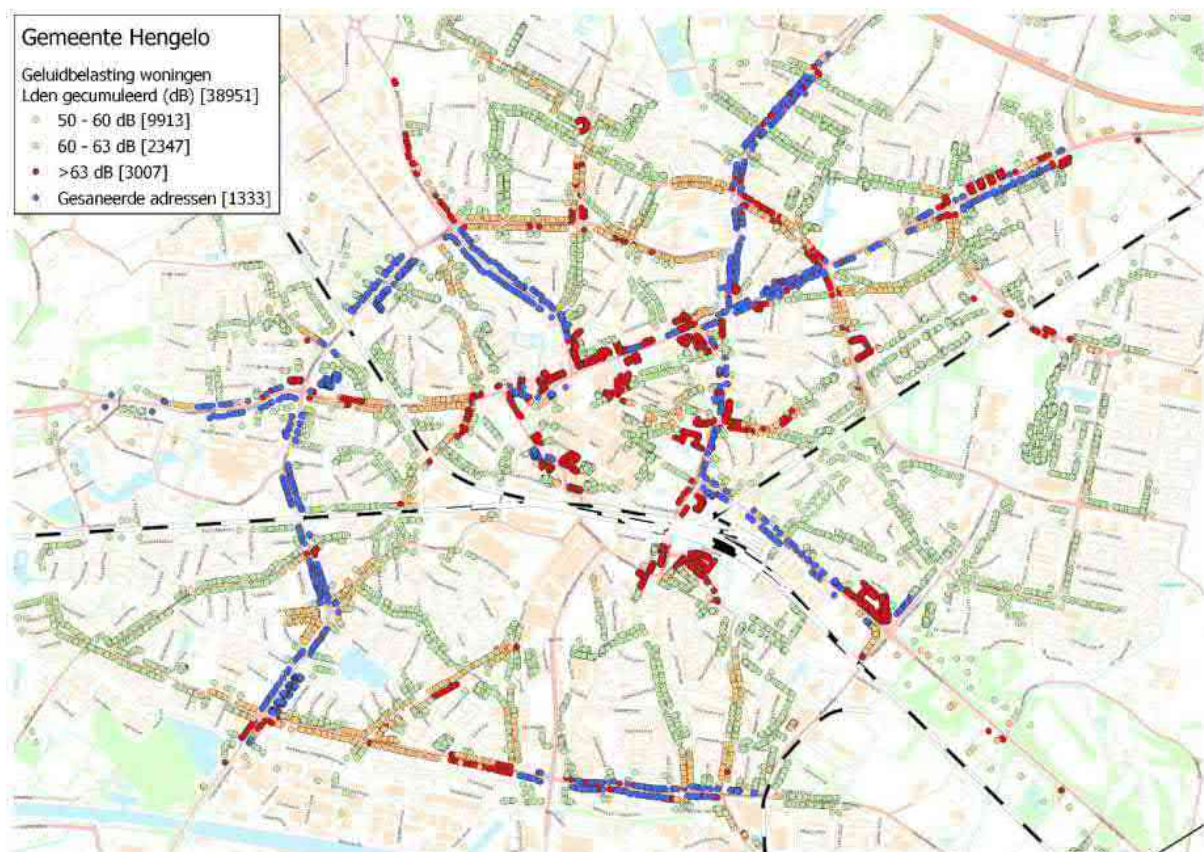
Hotspots om mogelijk aan te pakken in het actieplan 2024 – 2029

De volgende hotspots zijn doorgerekend op stillere wegdekken:

- Nr. 3 De gehele Breemarsweg;
- Nr. 6 Tweekelerweg;
- Nr. 7 Bornsestraat (Weideweg tot Achterhoekse Molenweg);
- Nr. 8 Deldenerstraat (Marskant tot Bornsestraat). Bij Nr. 8 ligt al een iets stillere laag. De reductie zal daar maximaal 2 dB zijn;
- Nr. 11 Beckum. Haaksbergerstraat. Dit wegdek is reeds voorzien van een stillere laag. Bij het opstellen van de geluidkaart 2021 is hier een vergissing gemaakt;
- Nr. 12 Tuindorpstraat Klinkers vervangen voor stille klinkers.

Gesaneerde woningen tot en met 2021

Woningen met een geluidbelasting van 63 dB en hoger

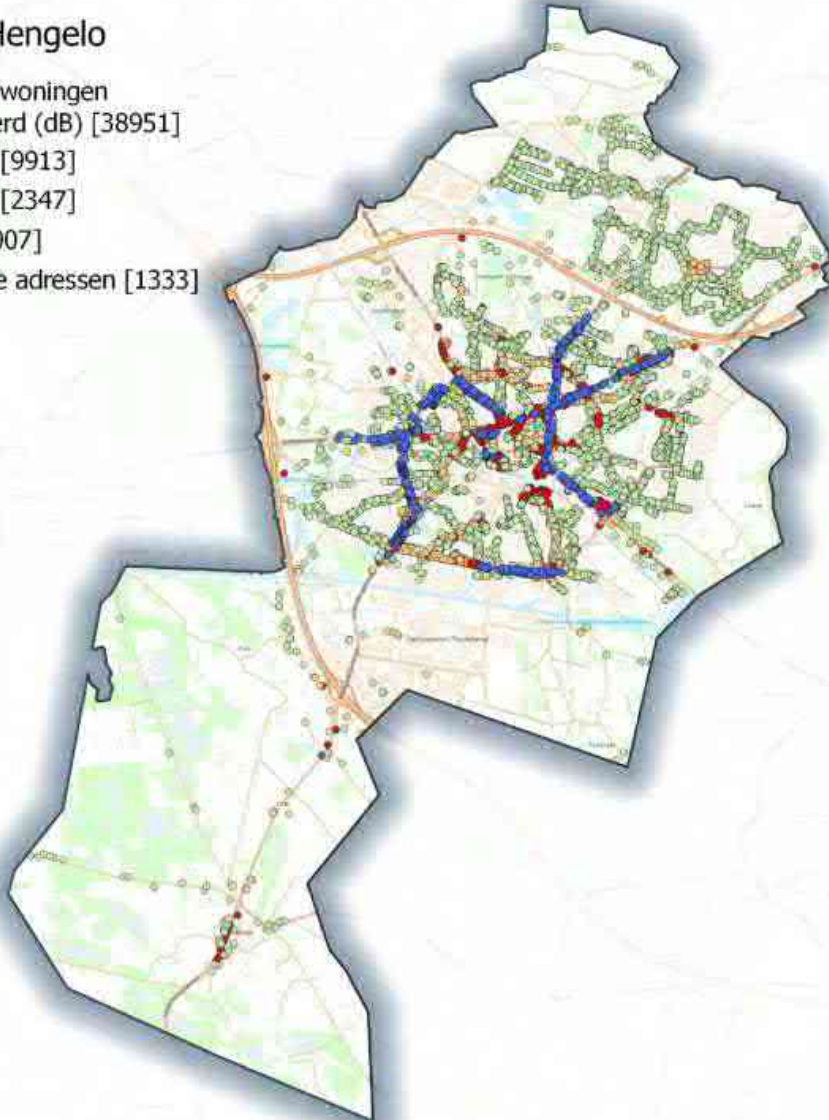
Totaal overzicht van de spreiding van geluid door weg- en railverkeer in de gemeente. De cijfers in de legenda betreffen het aantal woningen in die categorie. In verband met de leesbaarheid zijn alle locaties met een geluidbelasting <50 dB L_{den} weggelaten uit het overzicht.

Gemeente Hengelo

Geluidbelasting woningen

L_{den} gecumuleerd (dB) [38951]

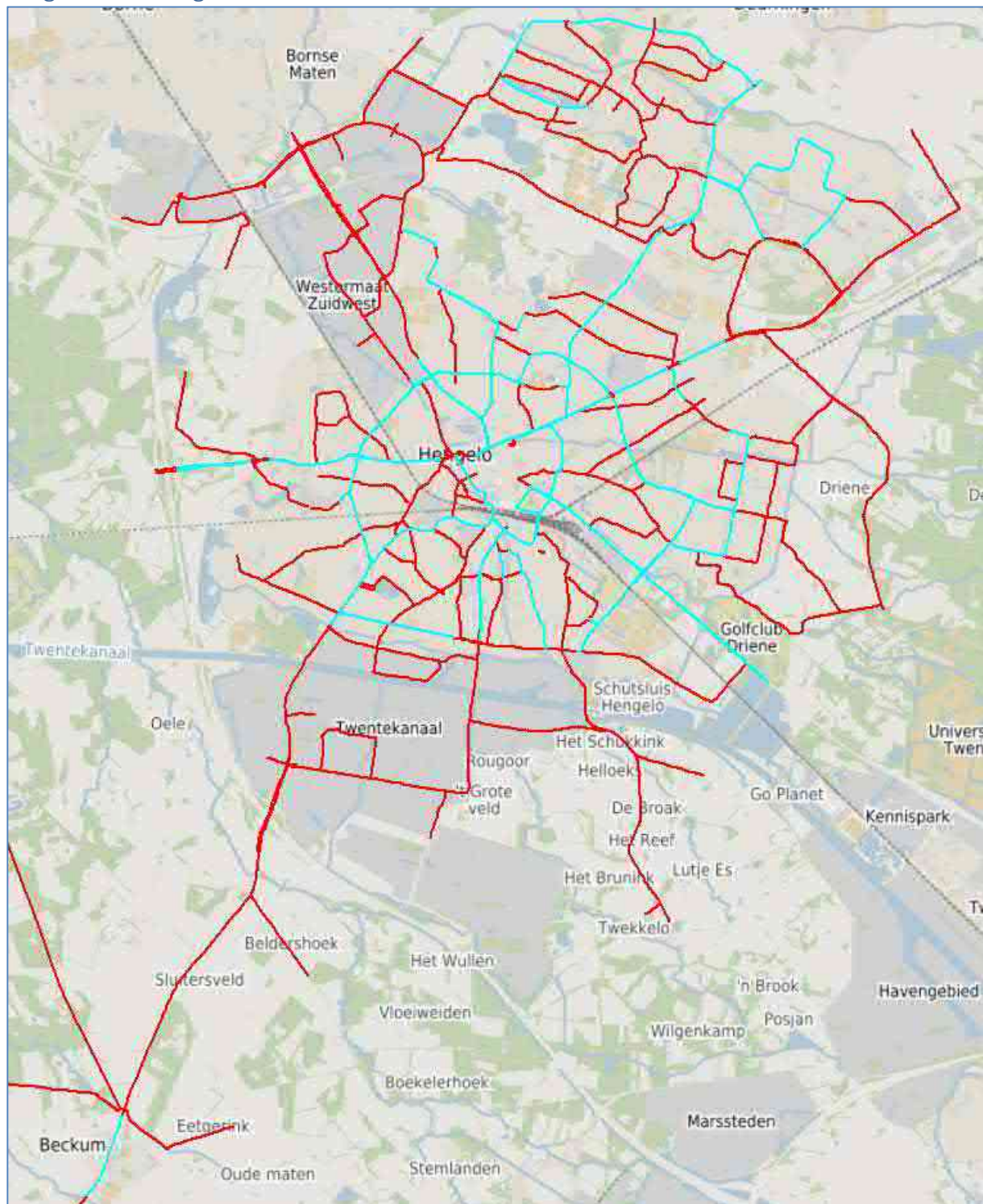
- 50 - 60 dB [9913]
- 60 - 63 dB [2347]
- >63 dB [3007]
- Gesaneerde adressen [1333]

Een gedetailleerder overzicht van de geluidbelasting van het centrum. De cijfers in de legenda betreffen het aantal woningen in die categorie. In verband met de leesbaarheid zijn alle locaties met een geluidbelasting <50 dB L_{den} weggelaten uit het overzicht.

Wegvakken met geluidreducerend asfalt

Herberekening Haaksbergerstraat in Beckum

EU geluidkaart Hengelo 2021 RMG v4

Gemeente Hengelo (Ov.)

5 feb 2024

Herberekening op basis van info Provincie Overijssel

Volgens onze gegevens ligt er op de N739 (door Beckum):

- Op het eerste deel vanaf A35 tot de rotonde hmp. 6.9 - 9.3 SMA - NL 11B
- Rondom de rotonde een stuk door Beckum heen 6.9-6.0 SMA - NL 8B
- Vanaf rand Beckum verder omlaag hmp. 6.0-3.0 SMA -NL 11B

Uit de herberekening blijkt dat vrijwel alle woningen voldoen aan de plandrempel van 63 dB. Daarnaast loopt er een saneringstraject.

BIJLAGE 4 Nadere analyse hotspots

Oude hotspots

West Tangent	aan de weg	Aandeel %	binnen 100 meter	Aandeel %
geen hinder	1	6,25	5	14,71
enige hinder	1	6,25	3	8,82
ernstige hinder	6	37,5	9	26,47
geen slaapverstoring	4	25	8	23,53
enige slaapverstoring	2	12,5	4	11,76
ernstige slaapverstoring	2	12,5	5	14,71
Totaal	16		34	

Enschedesestraat	aan de weg	Aandeel %	binnen 100 meter	Aandeel %
geen hinder	0	0	1	11,11
enige hinder	0	0	1	11,11
ernstige hinder	2	50	2	22,22
geen slaapverstoring	0	0	2	22,22
enige slaapverstoring	2	50	3	33,33
ernstige slaapverstoring	0	0	0	0,00
Totaal	4		9	

Oostelijke Breemarsweg	aan de weg	Aandeel %	binnen 100 meter	Aandeel %
geen hinder	2	16,67	4	22,22
enige hinder	2	16,67	3	16,67
ernstige hinder	1	8,33	1	5,56
geen slaapverstoring	2	16,67	4	22,22
enige slaapverstoring	1	8,33	2	11,11
ernstige slaapverstoring	4	33,33	4	22,22
Totaal	12		18	

Deldenerstraat 1	aan de weg	Aandeel %	binnen 100 meter	Aandeel %
geen hinder	0	0,00	2	14,29
enige hinder	0	0,00	2	14,29
ernstige hinder	1	33,33	3	21,43
geen slaapverstoring	1	33,33	3	21,43
enige slaapverstoring	1	33,33	3	21,43
ernstige slaapverstoring	0	0,00	1	7,14
Totaal	3		14	

Industriestraat	aan de weg	Aandeel %	binnen 100 meter	Aandeel %
geen hinder	0	0,00	0	0,00
enige hinder	1	20,00	4	30,77
ernstige hinder	1	20,00	3	23,08
geen slaapverstoring	0	0,00	0	0,00
enige slaapverstoring	2	40,00	4	30,77
ernstige slaapverstoring	1	20,00	2	15,38
Totaal	5		13	

Boekeloseweg	aan de weg	Aandeel %	binnen 100 meter	Aandeel %
geen hinder	0	ntb	0	0,00
enige hinder	0	ntb	3	50,00
ernstige hinder	0	ntb	0	0,00
geen slaapverstoring	0	ntb	1	16,67
enige slaapverstoring	0	ntb	2	33,33
ernstige slaapverstoring	0	ntb	0	0,00
Totaal	0		6	

Twekkelerweg	aan de weg	Aandeel %	binnen 100 meter	Aandeel %
geen hinder	0	0,00	3	17,65
enige hinder	1	16,67	3	17,65
ernstige hinder	2	33,33	4	23,53
geen slaapverstoring	1	16,67	4	23,53
enige slaapverstoring	0	0,00	0	0,00
ernstige slaapverstoring	2	33,33	3	17,65
Totaal	6		17	

Bornsestraat	aan de weg	Aandeel %	binnen 100 meter	Aandeel %
geen hinder	0	0	0	0
enige hinder	0	0	0	0
ernstige hinder	1	100	1	100
geen slaapverstoring	0	0	0	0
enige slaapverstoring	0	0	0	0
ernstige slaapverstoring	0	0	0	0
Totaal	1		1	

Deldenerstraat 2	aan de weg	Aandeel %	binnen 100 meter	Aandeel %
geen hinder	0	0,00	0	0,00
enige hinder	1	16,67	2	22,22
ernstige hinder	2	33,33	2	22,22
geen slaapverstoring	1	16,67	1	11,11
enige slaapverstoring	2	33,33	3	33,33
ernstige slaapverstoring	0	0,00	1	11,11
Totaal	6		9	

Deurningerstraat	aan de weg	Aandeel %	binnen 100 meter	Aandeel %
geen hinder	0	0	0	0,00
enige hinder	1	12,5	4	22,22
ernstige hinder	2	25	4	22,22
geen slaapverstoring	0	0	1	5,56
enige slaapverstoring	1	12,5	3	16,67
ernstige slaapverstoring	4	50	6	33,33
Totaal	8		18	

Oude Postweg	aan de weg	Aandeel %	binnen 100 meter	Aandeel %
geen hinder	1	25	5	31,25
enige hinder	1	25	3	18,75
ernstige hinder	0	0	0	0
geen slaapverstoring	1	25	6	37,5
enige slaapverstoring	1	25	2	12,5
ernstige slaapverstoring	0	0	0	0
Totaal	4		16	

Tuindorpstraat	aan de weg	Aandeel %	binnen 100 meter	Aandeel %
geen hinder	0	ntb	1	25
enige hinder	0	ntb	1	25
ernstige hinder	0	ntb	0	0
geen slaapverstoring	0	ntb	1	25
enige slaapverstoring	0	ntb	1	25
ernstige slaapverstoring	0	ntb	0	0
Totaal	0		4	

Oldenzaalsestraat	aan de weg	Aandeel %	binnen 100 meter	Aandeel %
geen hinder	1	7,14	5	14,29
enige hinder	3	21,43	8	22,86
ernstige hinder	3	21,43	6	17,14
geen slaapverstoring	1	7,14	6	17,14
enige slaapverstoring	4	28,57	6	17,14
ernstige slaapverstoring	2	14,29	4	11,43
Totaal	14		35	

Nieuwe hotspots

Uitslagsweg	aan de weg	Aandeel %	binnen 100 meter	Aandeel %
geen hinder	0	0,00	1	11,11
enige hinder	0	0,00	1	11,11
ernstige hinder	1	33,33	2	22,22
geen slaapverstoring	0	0,00	1	11,11
enige slaapverstoring	2	66,67	2	22,22
ernstige slaapverstoring	0	0,00	2	22,22
Totaal	3		9	

Marskant	aan de weg	Aandeel %	binnen 100 meter	Aandeel %
geen hinder	0	0	0	0,00
enige hinder	1	25	4	44,44
ernstige hinder	0	0	0	0,00
geen slaapverstoring	1	25	1	11,11
enige slaapverstoring	0	0	1	11,11
ernstige slaapverstoring	2	50	3	33,33
Totaal	4		9	

Parallelweg	aan de weg	Aandeel %	binnen 100 meter	Aandeel %
geen hinder	0	ntb	1	50
enige hinder	0	ntb	0	0
ernstige hinder	0	ntb	0	0
geen slaapverstoring	0	ntb	1	50
enige slaapverstoring	0	ntb	0	0
ernstige slaapverstoring	0	ntb	0	0
Totaal	0		2	

Kruispunt Wetstraat-Achterhoekse Molenweg-Anninksweg	aan de weg	Aandeel %	binnen 100 meter	Aandeel %
geen hinder	0	ntb	2	33,33
enige hinder	0	ntb	2	33,33
ernstige hinder	0	ntb	0	0,00
geen slaapverstoring	0	ntb	2	33,33
enige slaapverstoring	0	ntb	0	0,00
ernstige slaapverstoring	0	ntb	0	0,00
Totaal	0		6	

Sloetsweg	aan de weg	Aandeel %	binnen 100 meter	Aandeel %
geen hinder	1	14,29	4	21,05
enige hinder	3	42,86	5	26,32
ernstige hinder	0	0,00	3	15,79
geen slaapverstoring	1	14,29	3	15,79
enige slaapverstoring	2	28,57	2	10,53
ernstige slaapverstoring	0	0,00	2	10,53
Totaal	7		19	

Breemarsweg midden	aan de weg	Aandeel %	binnen 100 meter	Aandeel %
geen hinder	1	50	1	50
enige hinder	0	0	0	0
ernstige hinder	0	0	0	0
geen slaapverstoring	1	50	1	50
enige slaapverstoring	0	0	0	0
ernstige slaapverstoring	0	0	0	0
Totaal	2		2	

Twekkelerweg	aan de weg	Aandeel %	binnen 100 meter	Aandeel %
geen hinder	0	0,00	3	17,65
enige hinder	1	16,67	3	17,65
ernstige hinder	2	33,33	4	23,53
geen slaapverstoring	1	16,67	4	23,53
enige slaapverstoring	0	0,00	0	0,00
ernstige slaapverstoring	2	33,33	3	17,65
Totaal	6		17	

BIJLAGE 5 Onderzoek GGD Twente

***Gezondheidseffecten door
omgevingsgeluid in de
gemeentelijke agglomeratie
Enschede, Hengelo en Almelo***

Auteurs

M.N. (Myrthe) Frissen
D.H.J. (Rik) van de Weerd

Gezondheidseffecten door omgevingsgeluid in de gemeentelijke agglomeratie Almelo, Enschede en Hengelo

December 2023, versie 4

Uitgave

GGD Twente

053 - 487 6888

info@ggdtwente.nl

© 2023, GGD Twente, Enschede. Auteursrechten voorbehouden. Overname van dit rapport of gedeelten daaruit is toegestaan, mits de bron wordt vermeld.

GGD Twente is onderdeel van SamenTwente

Inhoud

Publiekssamenvatting	4
Rapport samenvatting	5
Begrippenlijst	6
1. Inleiding	8
1.1 Aanleiding	8
1.2 Doelstelling	8
1.3 Afbakening	8
1.4 Leeswijzer	9
2. Methodes	10
2.1 Aanwezigheid van omgevingsgeluid	10
2.1.1 Berekeningen	10
2.1.2 Vragenlijsten	10
2.2 Impact op volksgezondheid	11
2.2.1 Gezondheidseffecten	11
2.2.2 Disability Adjusted Life Years (DALYs)	11
2.2.3 GGD Gezondheidsmonitor	13
2.3 Rekenmethodiek	13
2.3.1 Rekenmethodiek voor gemodelleerde data	13
2.3.2 Rekenmethodiek voor vragenlijst data	15
3. Resultaten	16
3.1 Overzicht geluidbelasting	16
3.1.1 Aandeel verschillende geluidsbronnen	16
3.1.2 Aanwezigheid hotspots	16
3.2 Overzicht gezondheidseffecten in DALYs	17
3.2.1 Ernstige hinder	19
3.2.2 Ernstige slaapverstoring	19
3.2.3 Hartziekte	20
3.2.4 Overige gezondheidseffecten	20
3.3 Uitkomsten Gezondheidsmonitor	20
3.3.1 Algemene uitkomsten	20
3.3.2 Gezondheidsuitkomsten	21
4. Discussie	22
4.1 Vergelijking met eerdere analyses	22
4.2 Verschillen in Europese en Nederlandse methodiek	23
4.3 Beperkingen huidige rapport en analyses	23
4.3.1 Onderschatting van de gezondheidseffecten	23
4.3.2 Mate van betrouwbaarheid modellering en DALYs	24

4.3.3 Effecten van een plandrempel	24
4.4 Aanbevelingen	26
4.4.1 Bronmaatregelen	26
4.4.2 Plandrempel	26
4.4.3 Positief geluid en stille zones	26
4.4.4 L_{night}	27
4.4.5 Toekomstige ontwikkelingen	27
5. Literatuur	28
6. Bijlagen	30
6.1 Vragen Gezondheidsmonitor	30
6.2 Geluidbelastingskaarten gemeente Almelo	32
6.2.1 Overzicht gemeente	32
6.2.2 Overzicht centrum	33
6.2.3 Nachtelijke geluidbelasting	34
6.2.4 Geluidbelasting door railverkeer	35
6.2.5 Overzicht hotspots	36
6.3 Geluidbelastingskaarten gemeente Enschede	37
6.3.1 Overzicht gemeente	37
6.3.2 Overzicht centrum	38
6.3.3 Nachtelijke geluidbelasting	39
6.3.4 Geluidbelasting door railverkeer	40
6.3.5 Overzicht hotspots	41
6.4 Geluidbelastingskaarten gemeente Hengelo	42
6.4.1 Overzicht gemeente	42
6.4.2 Overzicht centrum	43
6.4.3 Nachtelijke geluidbelasting	44
6.4.4 Geluidbelasting door railverkeer	45
6.4.5 Overzicht hotspots	46
6.5 Overzicht hinder per geluidbron	47
6.6 Trend in hinder per geluidbron	478
6.7 Ernstige hinder per geluidbron	49

Publiekssamenvatting

Mensen horen de hele dag door verschillende geluiden. Sommige geluiden zijn prettig, andere geluiden minder prettig. Wanneer geluiden te hard of niet prettig zijn, kan het horen hiervan leiden tot gezondheidsproblemen.

Nederlandse gemeenten groter dan 100.000 inwoners maken iedere vijf jaar een plan om harde en onprettige geluiden te verminderen. De GGD heeft voor de gemeenten Almelo, Enschede en Hengelo een overzicht gemaakt van de gezondheidsklachten van inwoners door geluiden uit de omgeving.

Uit het overzicht blijkt dat er meer geluid aanwezig is van wegverkeer dan van treinverkeer. Uit vragenlijsten blijkt ook dat inwoners de meeste hinder ervaren van geluid van burens, brommers en scooters, en wegverkeer. Vooral in het centrum en langs de grote wegen is er veel geluid van wegverkeer. De GGD heeft berekend wat het effect is van geluid op de gezondheid van inwoners. Inwoners met veel geluid op de gevel van hun woning lopen een hoger risico op hinder, slaapverstoring en hartziekte.

De GGD adviseert om het geluid door wegverkeer te verminderen. Dit kan op verschillende manieren. Het meest effectief is om minder of langzamer rijdend verkeer toe te laten. Ook kan geluid worden tegengehouden, bijvoorbeeld met geluidsschermen. Het isoleren van woningen voor geluid helpt ook, maar alleen voor de bewoners van die woning. Hoe minder geluid er is voor inwoners, hoe minder gezondheidsproblemen zij hierdoor zullen ervaren.

Het verminderen van verkeer heeft behalve minder geluid nog meer voordelen, zoals minder luchtvervuiling. Het inrichten van stille gebieden kan ook helpen voor inwoners om te herstellen van het horen van veel geluid.

De GGD kan de gemeenten adviseren bij vragen over de uitvoering van dit advies.

Rapport in het kort: de belangrijkste punten

- Omgevingsgeluid heeft invloed op de gezondheid van mensen
- In grote gemeenten is er veel omgevingsgeluid door wegverkeer
- Mensen ervaren de meeste hinder door geluid van burens, scooters en brommers, en wegverkeer
- Het is belangrijk om omgevingsgeluid te verminderen om het risico op hinder, slaapverstoring en hartziekte te verlagen
- Een belangrijke stap hiervoor is het verminderen van wegverkeer en/of het verminderen van lawaai door wegverkeer
- Minder wegverkeer zorgt ook voor een betere luchtkwaliteit

Rapport samenvatting

Omgevingsgeluid is van invloed op de volksgezondheid. Geluid afkomstig van bijvoorbeeld weg- en railverkeer draagt bij aan hinder, slaapverstoring, hartziekte en andere gezondheidsklachten.

De Europese richtlijn omgevingslawaai stelt grote gemeenten verplicht om iedere 5 jaar een geluidbelastingkaart en actieplan geluid op te stellen ter inventarisatie en aanpak van omgevingsgeluid. De GGD heeft de aanwezigheid van omgevingsgeluid voor de agglomeratie Almelo, Enschede en Hengelo gerelateerd aan de gezondheidseffecten voor de inwoners van de drie gemeenten en de hieruit volgende maatschappelijke kosten.

Ter bescherming van de gezondheid hanteert de GGD gezondheidskundige richtwaarden van 50 dB L_{den} en 40 dB L_{night} op de hoogst belaste gevel van woningen. Het streven is om met maatregelen hier zo dichtbij mogelijk in de buurt te komen.

Uit de geluidbelastingkaart blijkt dat de geluidbelasting op de gevels van woningen in het centrum, de ring en uitvalswegen door de aanwezigheid van drukke wegen verhoogd is tot boven de 63 dB. Veel woningen hebben een gevelbelasting die (ver) boven de gezondheidskundige richtwaarden van de GGD liggen. De gekozen plandrempel van 63 dB leidt tot een geringe reductie van de ziektelast door blootstelling aan omgevingsgeluid. Uit de GGD Gezondheidsmonitor 2022 blijkt dat inwoners naast hinder door wegverkeer de meeste hinder door scooters en brommers en geluid van burens ervaren. In de gemeentelijke agglomeratie Almelo, Enschede en Hengelo heeft geluid door railverkeer maar een klein aandeel ten opzichte van geluid door wegverkeer.

Waar geluidniveaus zich boven de gezondheidskundige richtwaarden bevinden hebben bronmaatregelen de voorkeur boven overdrachtsmaatregelen. Bronmaatregelen, zoals het beperken van de aanwezigheid van verkeer, leiden namelijk tot minder geluidemissies en daarmee minder blootstelling voor veel inwoners. Ontvanger maatregelen zoals gevelisolatie kunnen worden genomen ter aanvulling op bron- of overdrachtsmaatregelen, of wanneer beide niet mogelijk zijn. Deze ontvanger maatregelen verlagen de blootstelling aan geluid voor enkel de bewoners van de geïsoleerde woning. Bronmaatregelen hebben een aantal voordelen. Allereerst hebben ze meer impact op het terugdringen van de ziektelast door omgevingsgeluid vergeleken met overdrachts- of ontvanger maatregelen. Daarnaast bieden bronmaatregelen koppelkansen met bijvoorbeeld beleid op luchtkwaliteit, omdat een reductie van verkeer naast omgevingsgeluid ook luchtvervuiling terugdringt. Ook is de kosten-baten analyse van bronbeleid gunstiger, omdat één interventie de blootstelling verlaagt bij een grote groep mensen. Tot slot draagt bronbeleid het meest bij aan de toekomstbestendigheid van de leefomgeving, waarbij een zo groot mogelijke reductie van emissies ten bate komt van ruimtelijke ontwikkelplannen.

Naast maatregelen gericht op het terugdringen van totale geluidniveaus kunnen ook andere maatregelen worden getroffen, zoals het zorgen voor de aanwezigheid en toegankelijkheid van gebieden met een hoge akoestische kwaliteit ('stille' gebieden).

De GGD is bereid om de gemeenten met maatwerk te ondersteunen bij specifieke vragen op het gebied van ruimtelijke ordening, geluid en gezondheid.

Begrippenlijst

Blootstelling - respons relaties	Dit zijn curves om het aantal te verwachte aangedane mensen bij een bepaalde mate van blootstelling aan geluidhinder te kunnen benaderen. Blootstelling-respons relaties worden afgeleid van de gemeten mate van hinder, slaapverstoring en ziekte bij grote groepen mensen. Omdat dit niet voor alle mogelijke gevolgen van geluidhinder voldoende is onderzocht, bestaat er niet voor alle gezondheidssuitkomsten een blootstelling-respons relatie.
Bronmaat-	Een maatregel om de akoestische kwaliteit van de omgeving te verbeteren die regelen productie (en daarmee emissie) van geluid beperkt, waardoor het minder of zelfs helemaal niet meer aanwezig is. Cumulatie in de praktijk worden mensen blootgesteld aan omgevingsgeluid door meerdere geluidsbronnen tegelijkertijd. Er is dan sprake van “cumulatie” van geluid. Deze gecumuleerde blootstelling heeft een sterker effect op gezondheid dan blootstelling aan een afzonderlijke geluidsbron.
DALY	Disability Adjusted Life Year, het equivalent van het verliezen van 1 jaar aan goede gezondheid. Dit kan zowel door het verliezen van levensduur door vroegtijdig overlijden (YLL) als het verliezen van levenskwaliteit door ziekte (YLD). Levenskwaliteit wordt gemeten door een weegfactor (DW) te vermenigvuldigen met de duur van de aandoening in jaren (of de levensduurverkorting in jaren in het geval van sterfte). De totale DALY van een milieufactor kan worden berekend door de levensduurverkorting door sterfte op te tellen met het verlies van levenskwaliteit door ziektelast ($DALY = YLL + YLD$).
dB	Het geluiddrukkniveau (“volume”) wordt uitgedrukt in decibellen (dB). Het aantal dB, hoe hard een geluid klinkt, wordt grotendeels bepaald door de amplitude van de geluidsgolf (de maximale geluidsdruk). Het menselijk gehoor is niet voor alle frequenties van geluid even gevoelig. Bij een gelijke geluidssterkte worden frequenties in het gebied van 1000-5000 Hertz beter waargenomen dan voor frequenties van 20-1000 Hertz of 5000-20.000 Hertz. Hierom wordt bij de beoordeling van de geluidbelasting een weging (de A-weging) toegepast om de totale geluidbelasting van meerdere frequenties in één getal weer te geven.
DW	Disability Weight, een weegfactor voor de berekening van DALYs. Deze factor gaat van 0 (volledige gezondheid) tot 1 (overlijden of een gezondheidstoestand gelijkstaand aan overlijden). Een ziekte die afdoet aan levenskwaliteit wordt uitgedrukt in DALYs door de DW te vermenigvuldigen met de duur van de aandoening in jaren (of de levensduurverkorting in jaren in het geval van sterfte).
Hotspot	Een locatie in de gemeente waarbij voor een cluster aan woningen de geluidbelasting op de gevel op basis van geluidemissies door weg- en/of railverkeer boven de plandrempel ligt.

Ischemische hartziekte	Hartziekte veroorzaakt door te weinig zuurstof toevoer aan de hartspier, bijvoorbeeld door aderverkalking (atherosclerose) of afwijkingen aan de hartvaten (coronair arteriën).
L_{den}	Jaargemiddelde geluidniveau op de gevel op basis van equivalente (energetisch gemiddelde) geluidniveaus gedurende de dag (d ay; 07.00-19.00), avond (e vening; 19.00-23.00) en nacht (n ight; 23.00-07.00). Er wordt een straffactor van 5 dB en 10 dB bij respectievelijk de geluidniveaus van de avond en nacht opgeteld omdat blootstelling aan geluid tussen 19.00-07.00 als hinderlijker wordt ervaren vergeleken met overdag.
L_{night}	Jaargemiddelde geluidniveau op de gevel gedurende de nacht (23.00-07.00). De L_{night} waarde is inclusief een straffactor van 10 dB omdat blootstelling aan geluid in de nacht als hinderlijker wordt ervaren vergeleken met overdag.
Normopvulling	In de regel gaat gebiedsontwikkeling gepaard met een intensiever gebruik van de leefomgeving. Om de kwaliteit van de leefomgeving te beschermen zijn er wettelijke normen gesteld aan bijvoorbeeld geluidbelasting van een gebied. Deze wettelijke grenswaarden liggen echter ver boven de gezondheidkundige richtwaarden. Bij normopvulling wordt de beschikbare wettelijke ruimte tussen deze twee waardes opgevuld met de uitvoering van ruimtelijke plannen.
Ontvanger-maatregelen	Een maatregel om de effecten van blootstelling aan omgevingsgeluid te verminderen door het binnenmilieu voor geluid te isoleren.
RMG	Reken- en meetvoorschrift geluid – de wettelijke bepaling van de rekenregels voor geluidhinder, waarin ook de SRMII is opgenomen.
SRMII	Standaard rekenmethode II – een rekenmethode die in Nederland standaard wordt gebruikt voor onderzoek naar geluid in het kader van ruimtelijke plannen.
Overdrachts-maatregelen	Een maatregel om de akoestische kwaliteit van de omgeving te verbeteren door de overdracht van geluid tussen bron en ontvanger te dempen.
YLD	Years of healthy life Lost due to Disability, het aantal jaren dat iemand leeft met ziekte vermenigvuldigd met de DW en de incidentie van de aandoening.
YLL	Years of Life Lost due to mortality, het aantal jaren dat iemand eerder overlijdt wegens een bepaalde aandoening of ziekte.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Blootstelling aan omgevingsgeluid heeft invloed op de volksgezondheid. Afhankelijk van de akoestische kwaliteit van de leefomgeving kan geluid de gezondheid schaden of juist ten goede komen. Om deze reden worden gemeenten met meer dan 100.000 inwoners geacht om vijfjaarlijks een actieplan omgevingsgeluid op te stellen (Kenniscentrum InfoMil – Geluidsbelastingkaart opstellen).

Dit rapport dient als actualisatie van de stand van zaken omtrent omgevingsgeluid en gezondheid in de gemeentelijke agglomeratie Almelo, Enschede en Hengelo, en is een vervolg op een eerder rapport (De Wolf & van de Weerd, 2017).

1.2 Doelstelling

Het voornaamste doel van dit rapport is om de gemeenten Almelo, Enschede en Hengelo in te lichten over de te verwachten impact op de gezondheid van hun inwoners door blootstelling aan omgevingsgeluid van weg- en treinverkeer.

Allereerst presenteert het rapport de stand van zaken wat betreft aanwezigheid van omgevingsgeluid van weg- en railverkeer via de geluidbelastingkaarten. Daarna is de impact van de blootstelling aan geluid van weg- en railverkeer op de gezondheid van inwoners berekend.

Aanvullend is er een focus aangebracht op locaties met een hogere dichtheid aan woningen die een gemodelleerde geluidbelasting van 63 dB (de plandrempel) of hoger op de gevel hebben. Deze “hotspots” (zie begrippenlijst) zijn interessant omdat geluid reducerende maatregelen op deze plekken naar verwachting relatief veel impact zullen hebben op de akoestische kwaliteit ter plaatse.

Ook kunnen de geluidbelasting kaarten in dit rapport inzicht geven in de locaties van stille gebieden zodat bij toekomstige binnenstedelijke projecten rekening gehouden kan worden met geluidbeleid om normopvulling te voorkomen.

Tot slot is het doel van dit rapport om bij te dragen aan de voorlichting van inwoners over gezondheidseffecten van omgevingsgeluid zodat geïnformeerde inspraak over de actieplannen kan worden gehouden.

1.3 Afbakening

Wanneer in dit rapport wordt gesproken van omgevingsgeluid, dan wordt daarmee het totaal aan geluid uit de buitenruimte (leefomgeving) bedoeld die de akoestische situatie ter plaatse bepaalt (Kenniscentrum InfoMil - Referentieniveau). Wanneer gemodelleerde geluidniveaus of drempelwaardes van geluid worden genoemd, dan betreft dit waardes zoals op de buitengevel van woningen. Omdat wetenschappelijk onderzoek de blootstelling-respons relaties heeft gevalideerd op situaties zonder eventuele geluidisolatie van gevels houden we buitenwaardes aan, ondanks het feit dat men hinder, slaapverstoring en andere gezondheidseffecten overwegend binnen ervaart.

Onder gezondheidseffecten worden in dit geval alle effecten op gezondheid van inwoners voortkomend vanuit blootstelling aan omgevingsgeluid verstaan.

De opdracht aan de GGD is om de mate van gezondheidsschade door blootstelling aan omgevingsgeluid in de gemeenten Almelo, Enschede en Hengelo te kwantificeren, zowel in ziekte last

(DALYs) als kosten. De analyses zijn wat betreft de geluidsbronnen beperkt tot geluid in de buitenruimte veroorzaakt door wegverkeer op gemeentelijke, provinciale en rijkswegen en railverkeer, en wat betreft de locatie beperkt tot panden met een woonfunctie of gecombineerde woonfunctie (bijvoorbeeld winkel en woning). Specifiek wordt geluid veroorzaakt door scooters of brommers, industrie, vliegverkeer, windmolens, burens en evenementen niet meegenomen vanwege een gebrek aan data of te beperkt aandeel in het totale omgevingsgeluid.

Dit rapport ondersteunt het doel “beheersing van geluidemissie en effecten van geluid”(Kenniscentrum InfoMil – Actieplan geluid: Wat staat er in?) van het actieplan geluid door middel van een inventarisatie van geluidbelasting een inschatting van de daaruit volgende effecten op gezondheid.

Het geven van een advies over de te nemen maatregelen en het doorrekenen van de effecten van maatregelen op de verbetering van de volksgezondheid of besparing van zorgkosten (bijvoorbeeld of stil asfalt op een bepaalde locatie leidt tot een reductie in DALYs voor hartziekten) is geen onderdeel van dit rapport.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt de methodiek voor het inventariseren en vaststellen van de blootstelling (totale belasting van omgevingsgeluid), de effecten op gezondheid (hinder en ziekte) en de gekozen rekenmethodes om deze twee aan elkaar te verbinden beschreven. In hoofdstuk 3 worden de resultaten van de door de GGD uitgevoerde berekeningen gepresenteerd en verschillende methodes met elkaar vergeleken. In hoofdstuk 4 worden de resultaten geïnterpreteerd en eventuele verschillen in werkwijze of uitkomsten ten opzichte van het eerdere rapport (2017) beschouwd. Ook worden aanbevelingen vanuit gezondheidsoogpunt gedaan op het gebied van de hoogte van de plandrempel, het aanpakken van hotspots, de inzet van positief geluid en stille zones en belangrijke toekomstige ontwikkelingen op dit gebied. Waar nodig wordt in de bijlagen gedetailleerdere informatie bijgevoegd ter ondersteuning aan de geschreven tekst.

2. Methodes

2.1 Aanwezigheid van omgevingsgeluid

2.1.1 Berekeningen

De geluidbelasting op de buitengevels van woningen in de gemeenten Enschede, Hengelo en Almelo is voor dit rapport door adviesbureau DAT.Mobility gemodelleerd voor geluid van wegverkeer op gemeentelijke, provinciale en rijkswegen en railverkeer volgens onder andere de RMG-2012/SRMII methode (Dat.mobility, 2022). Het rekenmodel is met twee soorten informatie gevuld: de geluidemissie van de bron en de overdracht van het geluid tot aan de woningen.

Voor de geluidemissie van de bron van wegverkeer is gebruik gemaakt van het Regionaal Verkeers Model Overijssel (RVMO). Hieruit zijn de verkeersintensiteiten (zoals aantal voertuigen per tijdseenheid, rijksnelheden, enzovoorts) van de wegen overgenomen. De SRMII methode vult dit vervolgens aan met overige factoren zoals wegdek eigenschappen. Voor de overdracht van het geluid tot aan de buitengevel van woningen wordt rekening gehouden met bijvoorbeeld type bodem en geluidwerende maatregelen zoals schermen.

Voor railverkeer is vergelijkbare informatie voor treinen en spoorbanen en de omgeving aangeleverd door ProRail.

Voor het gebouwen bestand zijn woningen gerealiseerd tot 1 april 2021 meegenomen in de geluidbelastingkaarten van DAT.Mobility.

Deze modellering heeft geresulteerd in een data bestand met L_{den} en L_{night} waarden in dB op de buitengevels van zelfstandige wooneenheden en panden met een combineerde functie waaronder wonen.¹

2.1.2 Vragenlijsten

Om inzicht te verkrijgen in de gezondheid van inwoners van een gemeente voeren de GGD'en, GGD GHOR Nederland en het RIVM vierjaarlijks² een landelijke steekproef uit waarbij bewoners een vragenlijst invullen over verschillende omgevingsfactoren. Wat betreft de gezondheidseffecten door blootstelling aan omgevingsgeluid is in 2022 voor het laatst een vraag gesteld over mate van hinder per geluidbron aan volwassenen vanaf 18 jaar (zie bijlage 6.1). Deze resultaten zijn een benadering voor de aanwezigheid van omgevingsgeluid, rekening houdend met de niet-akoestische factoren zoals de houding van het individu ten opzichte van de geluidbron, maar geven beperkte informatie over geluidniveaus ter plaatse.³

¹ Onder de Wet milieubeheer (Wm) worden diverse gevoelige bestemming beschermt tegen geluid. Naast woningen of panden met een gecombineerde functie vallen ook kinderdagverblijven, onderwijsgebouwen en zorginstellingen hieronder. Echter zijn de blootstelling-respons relaties gevalideerd voor volwassenen vanaf 20 jaar in wooneenheden. Zodoende zijn de overige gevoelige bestemmingen niet meegenomen in dit rapport.

² Vanwege de grote maatschappelijke veranderingen ten gevolge van COVID-19 heeft er een extra "Corona Gezondheidsmonitor" plaatsgevonden in 2022. Over omgevingsgeluid is er voor deze gemeenten dus data uit 2016, 2020 en 2022 (zie bijlage 6.1). De volgende Gezondheidsmonitor staat gepland voor het najaar van 2024.

³ Ondanks dat het geluidniveau geen onderdeel is van de niet-akoestische factoren blijkt dit wel de belangrijkste voorspeller van hinder te zijn (Slob et al. 2019).

2.2 Impact op volksgezondheid

Om de impact op de gezondheid van de inwoners van de gemeenten door blootstelling aan omgevingsgeluid te kunnen berekenen is er allereerst gekeken naar het aantal blootgestelde inwoners aan verschillende geluidsniveaus, via:

- 1) Het aantal verblijfsobjecten blootgesteld aan een bepaalde mate van omgevingsgeluid (in dB), via een koppeling van de geluidsdata aan de gemeentelijke Basisadministratie Adressen en Gebouwen (BAG) geleverd door de provincie Overijssel).
- 2) Het gemiddeld aantal inwoners van 20 jaar of ouder⁴ per verblijfsobject (via de bewonersdichtheid data van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS)).

2.2.1 Gezondheidseffecten

Er zijn verschillende effecten⁵ op de gezondheid door blootstelling aan omgevingsgeluid omschreven (zie tabel 1). Naar hinder, slaapverstoring en ischemische hartziekten is het meeste onderzoek gedaan en hiervoor zijn blootstelling-respons relaties afgeleid. Overige effecten waaronder metabole ziekte, stress en leer- en gedragsproblemen zijn aannemelijk, maar vaak is het geluidniveau waarbij dit optreedt nog onduidelijk. Er kan niet worden uitgesloten dat de gezondheidseffecten in tabel 1 de enige gezondheidseffecten zijn die kunnen optreden door blootstelling aan omgevingsgeluid.

2.2.2 Disability Adjusted Life Years (DALYs)

Om een inschatting te kunnen maken van de te verwachten gezondheidseffecten op bevolkingsniveau is in de wetenschappelijke literatuur gezocht naar gevalideerde blootstelling-respons relaties. Deze bestaan voor de gezondheidsuitkomsten (ernstige) hinder; (ernstige) slaapverstoring, en ischemische hartziekten (European Environment Agency (EEA) 2020). Door de mate van blootstelling aan omgevingsgeluid door bijvoorbeeld wegverkeer te vertalen naar de respons (percentage van de omwonende (ernstig) gehinderd, slaapverstoord of ziek) kan het aantal DALYs per gezondheidsuitkomst en het totaal aantal DALYs aan ziektelast in de bevolking worden berekend (zie kader 1).

⁴ Omdat de blootstellings-respons relaties zijn vastgesteld voor volwassenen van 20 jaar en ouder wordt er in dit rapport gerekend met het aantal inwoners ouder dan 20 jaar.

⁵ Tussen individuen kunnen er grote verschillen bestaan in de impact op gezondheid van blootstelling aan hetzelfde geluid. Dit heeft onder andere te maken met niet-akoestische factoren zoals de houding ten opzichte van de geluidsbron en de invloed op en controle over de geluidsemisatie (Slob et al. 2019).

Type gezondheidseffect	Toelichting	Geluidsdrempel op de buitengevel ⁶
Ernstige hinder (HA)	Herhaalde verstoring door geluid met een cognitieve, emotionele en aanpassings-respons bij het individu. Naast geluidsniveau ook afhankelijk van niet-akoestische en individuele factoren zoals houding t.o.v. de geluidsbron en individuele gevoeligheid voor geluid, respectievelijk.	40 dB L _{den}
Ernstige slaapverstoring (HSD)	Bijvoorbeeld verlenging van de inslaaptijd, tussentijds of vervroegd wakker worden, of onrustig slapen, die eventueel ook gevolgen hebben voor de dag. Slaap is fysieke en mentale hersteltijd van de dag. Onderbroken slaap heeft effecten op het suiker metabolisme, honger regulatie, geheugen en functie van de bloedvaten.	40 dB L _{night}
Ischemische hartziekte (IHD)	Via emotionele en/of fysieke stressreacties, maar ook via slaapverstoring, kan geluidblootstelling het risico op hart- en vaatziekten verhogen. Voorbeelden van aandoeningen waarin geluid een rol kan spelen zijn hartinfarcten, beroertes en hoge bloeddruk.	50 dB L _{den} 40 dB L _{night}
Metabole ziekten	Zoals bij hart- en vaatziekten. Voorbeelden van metabole aandoeningen zijn diabetes en overgewicht.	Onduidelijk
Stress (verhoogd cortisol)	Wordt mede bepaald door de houding ten opzichte van de geluidbron	Onduidelijk
Verminderde leerprestaties	Bijvoorbeeld leesachterstanden en gedragsproblemen door lawaai van weg- en vliegverkeer.	Achterstand van 1 maand per 5 dB geluidstoename, drempelwaarde onduidelijk
Gedragsproblemen	Zoals hyperactiviteit en gebrek aan aandacht.	Onduidelijk

Tabel 1 – Enkele gezondheidseffecten door blootstelling aan omgevingsgeluid (naar Slob et al. 2019 en Welkers et al. 2020). Niet voor alle gezondheidseffecten is voldoende onderzoek gedaan om een drempelwaarde te kunnen bepalen. Voor gehoorschade is vooral piekgeluid in plaats van jaargemiddelden van belang, en gehoorschade is dus niet meegenomen in deze tabel. Hinder en slaapverstoring zijn bij een deel van de populatie ook onder de benoemde drempelwaardes te verwachten.

⁶ Het geluidsniveau op de gevel van de woning waarboven nadelige gezondheidseffecten te verwachten zijn. Dit kan verschillen met de (vaak hogere) wettelijke normen voor geluid. De GGD gaat bij deze gezondheidkundige richtwaarden tevens uit van de werkelijke geluidsniveaus zonder eventuele juridische correctie. Alle gezondheidkundige richtwaarden betreffen jaargemiddelden en maken onderscheid tussen geluidsniveaus gedurende de dag (L_{den}, etmaal) en de nacht (L_{night}, 23.00-07.00). Gezondheidsklachten door eventueel aanwezige piekgeluiden worden hierin niet meegenomen.

Kader 1: Disability Adjusted Life Years (DALYs)

De DALY methode is ontworpen in de jaren '90 om de impact van ziekte te kunnen uitdrukken in een uniforme maat (World bank, 1993). De hoogte van de DALYs zegt iets over de gezondheid van de bevolking: hoe hoger het getal, hoe groter de ziektelast (het verschil tussen de huidige gezondheidssituatie en de ideale gezondheidssituatie waarbij iedereen gezond zou blijven tot aan de maximale levensverwachting).

Het DALY cijfer kan worden gebruikt om de impact van verschillende ziekten met elkaar te vergelijken, of om deze impact bij elkaar op te tellen zodat de totale druk op de volksgezondheid door bijvoorbeeld blootstelling aan een milieufactor kan worden ingeschat.

Voor de berekening zijn vier aspecten van belang: 1) het aantal mensen dat aan de ziekte lijdt; 2) de ernst van de ziekte; 3) de mate van sterfte aan de ziekte; 4) de leeftijd waarop de sterfte optreedt (zie tabel 2).

DALY = YLL + YLD	
Verloren levensjaren (YLL)	Levensjaren met beperkte gezondheid (YLD)
aantal sterfgevallen x resterende levensverwachting op moment vanoverlijden	aantal mensen met de aandoening X weegfactor (DW) X duur van de ziekte

Tabel 2 – Berekening van een DALY (aangepast naar De Jongh & Wezel, 2012)

2.2.3 GGD Gezondheidsmonitor

In de GGD Gezondheidsmonitor (GM) van 2022 is één vraag opgenomen over omgevingsgeluid en dat betreft enkel de gezondheidssuitkomst (ernstige) hinder (zie bijlage 6.1). Overige gezondheidssuitkomsten door geluidhinder kunnen voor deze gemeenten dus niet worden ingeschat op basis van de data verkregen uit de GM.

2.3 Rekenmethodiek

Er zijn verschillende rekenmethodieken toegepast om van geluidbelasting in de woonomgeving te komen tot geschatte impact op gezondheid van inwoners.

2.3.1 Rekenmethodiek voor gemodelleerde data

Voor de gemodelleerde data aangeleverd door DAT.Mobility heeft de GGD de geluidbelasting onderverdeeld in drie categorieën:

- Categorie 1: geluidbelasting van 50-60 dB op de buitengevel;
- Categorie 2: geluidbelasting van 60-63 dB op de buitengevel;

- Categorie 3: geluidbelasting van 63 dB (de plandrempel) of hoger op de buitengevel.

Deze geluidniveaus betreft niveaus op de buitengevel van woningen. Deze waarden worden gebruikt als een benadering voor de mate van het geluid binnen. De blootstelling-respons relaties zijn tevens gevalideerd op geluidniveaus op de gevel en niet op geluidniveaus binnen. Wanneer de gevel van een woning voor geluid is geïsoleerd dan is te verwachten dat het binnen niveau lager ligt de respons bij eenzelfde blootstelling lager zal zijn. Om inzicht te krijgen in de locaties waar dit reeds is uitgevoerd zijn gesaneerde woningen apart weergegeven in de kaarten op basis van een apart aangeleverd saneringsbestand.

Uit de BAG van de gemeenten is vervolgens geïnventariseerd hoeveel woningen binnen de verschillende categorieën vallen. Met CBS data kon dit worden doorgerekend naar het aantal blootgestelde inwoners van 20 jaar of ouder aan een geluidbelasting van categorie 1, 2 of 3. Enkel inwoners van 20 jaar of ouder zijn meegenomen in de berekeningen omdat de toegepaste blootstelling-respons relaties zijn gevalideerd voor deze bevolkingsgroep (en bijvoorbeeld niet voor kinderen).

Gebruikmakend van deze door wetenschappelijk onderzoek gevalideerde blootstelling-respons relaties kan het percentage mensen van alle inwoners ouder dan 20 jaar dat door omgevingsgeluid ernstig is gehinderd of ernstig slaapverstoord is of waarbij geluid een rol heeft gespeeld in het ontstaan van hartziekte worden benaderd.

Wanneer de geluidbelasting op de gevel afkomstig is van meerdere bronnen (weg- én railverkeer), dan is het geluidniveau eerst energetisch opgeteld om te komen tot een cumulatieve waarde (zie begrippenlijst). De respons die deze waarde geeft wordt vervolgens benaderd door de blootstelling-respons relatie van de dominante hinderbron toe te passen. Een voorbeeld: wanneer een woning met 44,74 dB belast wordt vanuit wegverkeer, en met 39,75 dB door railverkeer, dan wordt de cumulatieve waarde (een energetische optelsom) van 45,94 dB als geluidniveau op de buitengevel ingevoerd in de blootstelling-respons relatie van wegverkeer om het percentage aangedane inwoners (hinder, slaapverstoring, of een verhoogd risico op hartziekte) te bepalen.

Tot slot wordt het aantal ernstig gehinderde inwoners uitgedrukt in maatschappelijke kosten door verlies aan gezondheid via de DALY methode. Dit geeft een aantal DALYs, wat door een vermenigvuldiging van de waarde van één DALY (zie kader 2) een inschatting geeft van de kosten door ziekte door omgevingsgeluid. Het aantal DALYs en de daarbij behorende kosten van ernstige hinder en hartziekte worden bij elkaar opgeteld⁷ om te komen tot de totale maatschappelijke gezondheidskosten door blootstelling aan omgevingsgeluid vanuit weg- en railverkeer (gecumuleerd).

⁷ Tussen ernstige hinder en slaapverstoring zit een overlap aan het percentage aangedane personen, vanwege de overlap in waarden waarop hinder (L_{den}) en slaapverstoring (L_{night}) op worden bepaald. In feite is slaapverstoring een specifieke vorm van hinder. Om deze reden kunnen de DALYs van hinder en de DALYs van slaapverstoring niet bij elkaar worden opgeteld, maar wordt het totaal aan DALYs door blootstelling aan omgevingsgeluid bepaald door de DALYs van ernstige hinder op te tellen bij de DALYs van hartziekte.

Kader 2: De monetaire waarde van één DALY

Om ziekte(last) en (daarmee gezondheid) in geld uit te drukken moet er allereerst worden bepaald hoeveel waarde er wordt gehecht aan gezondheid. Dit kan per land verschillen door een verschil in Bruto Binnenlands Product (BBP) en culturele verschillen in waarderingen van gezondheid en leven.

Voor maatschappelijke kosten-baten analyses van milieubeleid is in 2003 een waarde van €70.000 toegekend aan 1 DALY (Kunseler & Renes, 2012). Deze waarde moet vervolgens worden vertaald naar een vergelijkbare waarde voor 2022, én naar evt. een specifiekere waarde voor Nederland. Dit kan op verschillende manieren worden gedaan.

De kortste route is om een inflatiecorrectie toe te passen op het bedrag van 2003 naar 2022. Voor het bedrag van €70.000,00 in 2003 komt dit neer op een bedrag van €103.154,00 in 2022 (CBS, 2023).

Een alternatief is de kosten-effectiviteit drempelmethode (Daroudi et al. 2021). Voor hoge-inkomenslanden zoals Nederland geldt dan dat de waarde van 1 DALY zich tussen de 1-2 BBP per capita bevindt. Voor Nederland was het BBP per capita in 2022 €53.200 (CBS, 2023a). Voor tweemaal de BBP per capita komt dit overeen met €106.400,00, wat redelijkerwijs overeenkomt met het in 2003 vastgestelde bedrag gecombineerd met de inflatiecorrectie.

Voor de berekeningen van de maatschappelijke kosten door blootstelling aan omgevingsgeluid hebben we voor dit rapport het lagere bedrag van €103.154,00 gebruikt.

2.3.2 Rekenmethodiek voor vragenlijst data

De data vanuit de Gezondheidsmonitor peiling is van andere aard waardoor andere rekenmethodes zijn toegepast. In deze data gaat het om de mate van (ervaren) hinder door verschillende bronnen van geluid (breder dan enkel weg- en railverkeer) op een schaal van 0-10, in plaats van geluidniveaus in dB. Ook hier worden de uitkomsten onderverdeeld in drie categorieën (Dusseldorp et al. 2011):

- Categorie 1: scores 0-2 (geen tot lichte hinder)
- Categorie 2: scores 3-7 (matige hinder)
- Categorie 3: scores 8-10 (ernstige hinder)

Deze data zijn geanalyseerd in Excel om te komen tot een rangschikking van geluidsbronnen, indien mogelijk per wijk, waar bewoners de meeste hinder door ervaren. Daarnaast kan er een globaal overzicht aan ervaren hinder door omgevingsgeluid in de drie gemeenten worden gegeven.

3. Resultaten

3.1 Overzicht geluidbelasting

Middels overzichtskaarten (zie bijlagen 6.2.1, 6.3.1 en 6.4.1) kan de aanwezigheid en spreiding van verschillende niveaus aan geluidbelasting per gemeente visueel worden weergegeven.

3.1.1 Aandeel verschillende geluidsbronnen

Per gemeente is er een overzicht gemaakt van de gemodelleerde geluidbelasting op de buitengevel van woningen, afkomstig van weg- en railverkeer (zie bijlagen 6.2, 6.3 en 6.4). Dit is visueel weergegeven voor het 24 uren jaargemiddeld (L_{den}), het jaargemiddeld over de nachtperiode (L_{night}), en voor railverkeer apart (L_{den}). Daarnaast is er een overzicht gemaakt van de hoogst belaste woningen (boven de plandrempel), en de gesaneerde locaties. De woningen met een geluidbelasting boven de plandrempel zijn vooral hoog belast door de geluidemissies van wegverkeer. Voor railverkeer is de gemodelleerde hoge blootstelling aan geluid minimaal. Een voorbeeld: voor de gemeente Almelo zijn er 2330 woningen met een geluidbelasting hoger dan 63 dB L_{den} , waarvan slechts 12 woningen in deze categorie vallen door het aandeel van railverkeer.

Almelo

Almelo heeft de hoogste belasting rondom het centrum en hoofd uitvalswegen. Daarnaast valt een cluster in Bornerbroek op. Rond het centrum en een aantal uitvalswegen zijn meerdere woningen gesaneerd.

Enschede

De hoogste geluidbelasting van de gemeente Enschede bevindt zich in het centrum, langs de singels en de uitvalswegen/radialen. Een deel van deze hoog belaste woningen zijn reeds gesaneerd. Langs het spoor zijn minder gesaneerde woningen, maar railverkeer draagt ook nauwelijks bij in de totale cumulatieve geluidbelasting.

Hengelo

De geluidbelasting in Hengelo is het hoogst in het centrum, langs de ringweg en op uitvalswegen. Rondom Beckum is eveneens een klein cluster op te merken. Ook voor Hengelo hebben saneringen plaatsgevonden rond het centrum en op uitvalswegen.

3.1.2 Aanwezigheid hotspots

Een verhoogde geluidbelasting door weg- en railverkeer is niet evenredig verdeeld over de gemeenten omdat dit clustert rond infrastructuur zoals hoofdwegen en het spoor. De aanwezigheid van meerdere woningen met een geluidbelasting boven de plandrempel van 63 dB binnen een bepaald gebied wordt geduid als een “hotspot” van geluidbelasting.

In de analyses van geluidbelasting door enkel railverkeer valt op dat railverkeer nauwelijks bijdraagt in de geluidbelasting boven de plandrempel voor woningen. Hierdoor kunnen we concluderen dat hotspots zich beperken tot zones rondom drukke wegen.

Omdat de wegen en spoorwegen lijnbronnen zijn wat betreft de emissie van geluid, kunnen hotspot analyses niet worden uitgevoerd met de Kernel methode (een dichtheidsanalyse geschikt voor puntenbronnen). Om deze reden moet de aanwezigheid van hotspots worden afgelezen aan de kaarten in bijlagen 6.2.5, 6.3.5 en 6.4.5.

3.2 Overzicht gezondheidseffecten in DALYs

Op basis van de gemodelleerde geluidbelasting (jaargemiddeld per 24 uur) kan een inschatting worden gemaakt van het percentage inwoners met een verhoogd risico op ziekte, ernstige hinder of ernstige slaapverstoring. Het aantal DALYs dat deze percentages naar schatting veroorzaakt zijn bepaald via wetenschappelijk gevalideerde blootstelling-respons relaties. Uit het totaal aantal DALYs⁸ volgt een schatting van de maatschappelijke (zorg)kosten ("monetaire waarde") en gezondheidkundige monetaire baten bij interventies die de blootstelling terugdringen (zie tabellen 2, 3 en 4). Dit is uitgevoerd voor de scenario's zonder plandrempel, met de voorgestelde plandrempel van 63 dB, en een ambitieuzere plandrempel van 60 dB. In de plandrempel scenario berekeningen kunnen tevens de monetaire baten van het geluid reducerende beleid worden afgelezen.

Gemeente	Almelo		
Aantal woningen	33257		
Aantal woningen gesaneerd	1559		
Aantal inwoners >20 jaar	57534		
Lden	Actueel (2021)	Plandrempel 63dB	Plandrempel 60dB
Aantal woningen <50dB	18596	18596	18596
Aantal woningen >50dB	14661	14661	14661
Aantal woningen 50-60dB	9734	9734	14661
Aantal woningen 60-63dB	2597	4927	0
Aantal woningen >63dB	2330	0	0
Ernstige hinder - aantal inwoners	5154	5066	4883
Ernstige hinder - %	9,0%	8,8%	8,50%
Ischemische hartziekten	7	7	6
Ischemische hartziekten - sterfte	1	1	1
DALY's	107,1	105,2	101,2
Gezondheidskundige monetaire waarde/lasten	€ 11.052.896	€ 10.854.634	€ 10.436.662
Gezondheidskundige monetaire baten plandrempel		€ 198.262	€ 616.234
Lnight	Actueel (2021)		
Aantal woningen >40dB	14894		
Ernstige slaapverstoring - aantal inwoners	983		
Ernstige slaapverstoring - %	1,70%		
DALY's	68,8		
Gezondheidskundige monetaire waarde/lasten	€ 7.101.224		

Tabel 2 – Berekening percentage aangedane inwoners, DALYs en monetaire waardes door blootstelling aan omgevingsgeluid voor de gemeente Almelo. Van de 33257 woningen zijn er 1559 gesaneerd. Het aantal inwoners >20 jaar is een schatting door de vermenigvuldiging van het aantal woningen met het gemiddeld aantal inwoners > 20 jaar voor de gemeente. De drie kolommen geven de geluids- en gezondheidsresultaten voor drie scenario's: de huidige stand van zaken, het scenario waarbij volledig aan een plandrempel van 63 dB wordt voldaan, en een ambitieuzer scenario waarbij aan een plandrempel van 60 dB wordt voldaan. De monetaire waarde/lasten zijn de gezondheidskosten op basis van ziektelast door blootstelling aan geluid. De monetaire baten van een plandrempel laat zien hoeveel er kan worden bespaard bij instelling van die plandrempel. Omdat er geen plandrempel bestaat voor Lnight konden hiervoor de monetaire baten niet worden berekend.

⁸ De totale DALYs aan hinder, slaapverstoring en hartziekte door weg- en railverkeer bestaat uit het optellen van de hinder DALYs en de hartziekte DALYs. Omdat ernstige hinder wordt berekend op basis van L_{den} zit de nachtelijke periode hierbij in, en zou het optellen van de DALYs van slaapverstoring leiden tot een dubbeltelling. Om deze reden zijn de slaapverstoring DALYs op basis van L_{night} apart weergegeven in de tabellen.

Gemeente	Enschede		
Aantal woningen	73294		
Aantal woningen gesaneerd	1259		
Aantal inwoners >20 jaar	115805		
Lden	Actueel (2021)	Plandrempel 63dB	Plandrempel 60dB
Aantal woningen <50dB	39250	39250	39250
Aantal woningen >50dB	34044	34044	34044
Aantal woningen 50-60dB	22611	22611	34044
Aantal woningen 60-63dB	5075	11433	0
Aantal woningen >63dB	6358	0	0
Ernstige hinder - aantal inwoners	10510	10186	9730
Ernstige hinder - %	9,1%	8,8%	8,40%
Ischemische hartziekten	16	15	13
Ischemische hartziekten - sterfte	3	2	2
DALY's	219,2	212,2	202,1
Gezondheidskundige monetaire waarde/lasten	€ 22.616.243	€ 21.886.654	€ 20.851.666
Gezondheidskundige monetaire baten plandrempel		€ 729.589	€ 1.764.577
Lnight	Actueel (2021)		
Aantal woningen >40dB	33614		
Ernstige slaapverstoring - aantal inwoners	2108		
Ernstige slaapverstoring - %	1,82%		
DALY's	147,6		
Gezondheidskundige monetaire waarde/lasten	€ 15.225.530		

Tabel 3 - Berekening percentage aangedane inwoners, DALYs en monetaire waardes door blootstelling aan omgevingsgeluid voor de gemeente Enschede. Van de 73294 woningen zijn er 1259 gesaneerd. Het aantal inwoners >20 jaar is een schatting door de vermenigvuldiging van het aantal woningen met het gemiddeld aantal inwoners > 20 jaar voor de gemeente. De drie kolommen geven de geluids- en gezondheidsresultaten voor drie scenario's: de huidige stand van zaken, het scenario waarbij volledig aan een plandrempel van 63 dB wordt voldaan, en een ambitieuzer scenario waarbij aan een plandrempel van 60 dB wordt voldaan. De monetaire waarde/lasten zijn de gezondheidskosten op basis van ziektelast door blootstelling aan geluid. De monetaire baten van een plandrempel laat zien hoeveel er kan worden bespaard bij instelling van die plandrempel. Omdat er geen plandrempel bestaat voor Lnight konden hiervoor de monetaire baten niet worden berekend.

Gemeente	Hengelo		
Aantal woningen	38951		
Aantal woningen gesaneerd	1333		
Aantal inwoners >20 jaar	65048		
Lden	Actueel (2021)	Plandrempeel 63dB	Plandrempeel 60dB
Aantal woningen <50dB	23684	23684	23684
Aantal woningen >50dB	15267	15267	15267
Aantal woningen 50-60dB	9913	9913	15267
Aantal woningen 60-63dB	2347	5354	0
Aantal woningen >63dB	3007	0	0
Ernstige hinder - aantal inwoners	5346	5208	4981
Ernstige hinder - %	8,2%	8,0%	7,70%
Ischemische hartziekten	7	7	6
Ischemische hartziekten - sterfte	1	1	1
DALY's	111,1	108,1	103,1
Gezondheidskundige monetaire waarde/lasten	€ 11.462.806	€ 11.151.781	€ 10.634.806
Gezondheidskundige monetaire baten plandrempeel		€ 311.025	€ 828.000
Lnight	Actueel (2021)		
Aantal woningen >40dB	15514		
Ernstige slaapverstoring - aantal inwoners	1019		
Ernstige slaapverstoring - %	1,60%		
DALY's	71,3		
Gezondheidskundige monetaire waarde/lasten	€ 7.354.880		

Tabel 4 - Berekening percentage aangedane inwoners, DALYs en monetaire waardes door blootstelling aan omgevingsgeluid voor de gemeente Hengelo. Van de 38951 woningen zijn er 1333 gesaneerd. Het aantal inwoners >20 jaar is een schatting door de vermenigvuldiging van het aantal woningen met het gemiddeld aantal inwoners > 20 jaar voor de gemeente. De drie kolommen geven de geluids- en gezondheidsresultaten voor drie scenario's: de huidige stand van zaken, het scenario waarbij volledig aan een plandrempeel van 63 dB wordt voldaan, en een ambitieuzer scenario waarbij aan een plandrempeel van 60 dB wordt voldaan. De monetaire waarde/lasten zijn de gezondheidskosten op basis van ziektelast door blootstelling aan geluid. De monetaire baten van een plandrempeel laat zien hoeveel er kan worden bespaard bij instelling van die plandrempeel. Omdat er geen plandrempeel bestaat voor Lnight konden hiervoor de monetaire baten niet worden berekend.

3.2.1 Ernstige hinder

Voor ernstige hinder kunnen het aantal aangedane inwoners (en het aantal als percentage van het totale aantal inwoners van de gemeente), de DALYs en de hierbij gepaard gaande kosten worden afgelezen uit tabellen 2, 3 en 4. In de gemeenten Almelo, Enschede en Hengelo zijn respectievelijk 9%, 9% en 8,2% van de inwoners ernstig gehinderd door omgevingsgeluid van weg- en railverkeer. Bij een plandrempeel van 63 dB of 60 dB neemt de ernstige hinder voor alle gemeenten ongeveer 0,2% of 0,5% af, respectievelijk. Het aandeel van DALYs door ernstige hinder op het totaal aantal DALYs is het grootst, in vergelijking met bijvoorbeeld die van ischemische hartziekte, waardoor er op ernstige hinder de meeste winst te behalen valt.

3.2.2 Ernstige slaapverstoring

Het aantal inwoners met ernstige slaapverstoring door geluid van weg- en railverkeer ligt in deze gemeentelijke agglomeratie tussen de 1,6% en 1,8% van de inwoners. Omdat de gemeente Enschede substantieel meer inwoners heeft dan de gemeente Almelo en Hengelo draagt deze gemeente het meest bij in het totaal aantal DALYs door ernstige slaapverstoring. Er is geen scenario berekening

gedaan met plandrempels voor de gezondheidsuitkomst ernstige slaapverstoring, omdat er geen plandrempels zijn gedefinieerd voor L_{night} . DALYs door ernstige slaapverstoring draagt veel meer bij aan het totaal aantal DALYs dan hartziekte, maar minder dan DALYs door ernstige hinder.

3.2.3 Hartziekte

De blootstelling aan omgevingsgeluid van bijvoorbeeld weg- en railverkeer is op populatieniveau een van de risicofactoren voor het ontstaan van hartziekte. De populatie van Enschede is hierdoor meer aangedaan dan die van Hengelo en Almelo (ongeveer in gelijke mate aangedaan). In vergelijking met ernstige hinder en ernstige slaapverstoring is de bijdrage van DALYs door hartziekte op het totaal aantal DALYs een stuk kleiner.

3.2.4 Overige gezondheidseffecten

Voor hinder, slaapverstoring en ischemische hartziekte zijn de effecten van blootstelling aan omgevingsgeluid te kwantificeren in ziektelast (DALYs) en dus in kosten vanwege het bestaan van gevalideerde blootstelling-respons relaties voor deze uitkomsten. De link met blootstelling aan omgevingsgeluid, en in het bijzonder aan geluid van weg-, rail- en vliegverkeer, is echter ook omschreven voor andere gezondheidsuitkomsten zoals metabole ontregeling (o.a. overgewicht en diabetes) (Eriksson & Pershagen, 2018), nadelige geboorte-uitkomsten, problemen betreffende het gehoor, algemene kwaliteit van leven en mentale gezondheid (WHO, 2018). De impact van blootstelling aan omgevingsgeluid op de volksgezondheid via deze uitkomsten is niet met enige wetenschappelijke zekerheid te kwantificeren, en zodoende geen onderdeel van dit rapport.

3.3 Uitkomsten Gezondheidsmonitor

3.3.1 Algemene uitkomsten

In Twente is de GM 2022 vragenlijst ingevuld door in totaal 12.980 respondenten. Van deze 12.980 wonen er 789 respondenten (6,1%) in Almelo; 2122 (16,3%) in Enschede; en 741 (5,7%) in Hengelo. Voor algemene hinder (scores 1-10 op de vragenlijst) valt op dat brommers en scooters de grootste bron is in alle gemeenten (zie bijlage 6.5). Hierna volgen wegverkeer <50 km/uur en burens (in ongeveer gelijke mate), wegverkeer >50 km/uur en als laatste treinverkeer. Het aandeel van treinverkeer is klein vergeleken met het totale aandeel van wegverkeer. Het aandeel van bedrijven/industrie, vliegverkeer en windturbines/windmolens gezamenlijk is maar 10-20% van de totale ervaren hinder door alle bronnen gezamenlijk.

Daarnaast is er gekeken naar de trend van ernstige hinder in de tijd door de resultaten van de GM in de jaren 2016, 2020 en 2022 met elkaar te vergelijken (zie bijlage 6.6). In vergelijking met 2016 is het percentage respondenten dat geluidhinder ervaart in 2022 voor alle bronnen toegenomen met uitzondering van treinverkeer. Voor treinverkeer nam de ervaren hinder in alle drie de gemeenten af. Voor Enschede is de gerapporteerde hinder door burengeluid in 2022 ook afgenomen ten opzichte van 2016. De uitkomsten van de Gezondheidsmonitor in 2022 zijn naar verwachting representatiever voor de huidige situatie dan die van 2020 in verband met de maatschappelijke gevolgen van COVID-19.

3.3.2 Gezondheidsuitkomsten

In lijn met de resultaten van de DALY berekeningen hebben we voor de specifiekere, aan gezondheid gerelateerde, uitkomsten van de GM gefocust op de categorie “ernstige hinder” (zie bijlage 6.7). Het patroon van bronnen die ernstige hinder geven is voor de drie gemeenten vergelijkbaar, met de meeste ervaren ernstige hinder afkomstig van brommers en scooters (10-12% van de respondenten). Wederom staat wegverkeer <50 km/uur (5-7% van de respondenten) ongeveer gelijk met burens (5% van de respondenten), en is het aandeel van treinverkeer (0-2% van de respondenten) een stuk minder dan dat van wegverkeer.

4. Discussie

In dit rapport zijn de resultaten gepresenteerd van gemodelleerde en gerapporteerde data over (ervaren) geluidhinder van weg- en railverkeer en daarmee samenhangende gezondheidsuitkomsten. Echter is dit geen complete opsomming van de totale impact van omgevingsgeluid op de gezondheid van inwoners, en moet er rekening worden gehouden met een aantal onzekerheden in de methodologie bij het interpreteren van de resultaten. Tot slot kunnen er op basis van de aangeleverde data en berekende resultaten enkele aanbevelingen worden gedaan voor gemeentelijk beleid om de aan geluid gerelateerde gezondheid van inwoners te beschermen en bevorderen.

4.1 Vergelijking met eerdere analyses

Dit GGD rapport is het vervolg op eerdere DALY berekeningen voor omgevingsgeluid in de gemeente Hengelo (De Wolf & Van de Weerd 2017). Om een eventuele vergelijking van geluidkaarten, DALYs en overige uitkomsten met eerdere rapporten te kunnen maken is het belangrijk om bij de interpretatie van het verschil in uitkomsten enkele verschillen in de gebruikte methodes te kunnen meenemen.

Wat betreft blootstelling aan geluid is in dit rapport door hetzelfde adviesbureau met dezelfde methode (SRMII) een overzicht gemaakt van te verwachten geluidniveaus op de buitengevels van woningen door weg- en railverkeer. De geluidbelastingkaarten zijn zodoende vergelijkbaar. Nieuw aan dit rapport is de aanvullende informatie over het al dan niet gesaneerd zijn van meerdere panden. Omdat sanering een ontvanger maatregel is, heeft het geen effect op de geluidniveaus in de buitenruimte en dus op de gevel van woningen, waardes waar de GGD mee rekent. Het kan door het verlagen van de geluidniveaus binnen wel een positief effect hebben op de hinder, slaapverstoring of andere gezondheidsuitkomsten. Voor gesaneerde woningen geldt dus dat de geluidniveaus op de gevel niet meer representatief zijn voor de blootstelling binnen in de woning. Voor bewoners van gesaneerde woningen leidt dit tot een overschatting van de ervaren hinder, slaapverstoring of ziekte op basis van de geluidbelasting op de buitengevel van de woning. De grootte van deze overschatting is niet met zekerheid te kwantificeren, en moet bovendien worden afgewogen tegen de algehele onderschattingen van de effecten op gezondheid van de resultaten in dit rapport (zie hiervoor 4.3 Onderschatting van de gezondheidseffecten).

De manier van omgaan met cumulatie van geluid is herzien. Volgens de nieuwste inzichten wordt de geluidbelasting van de dominante geluidbron gebruikt als invoer voor de berekening van gezondheidseffecten. Dit betekent dat geluidniveaus vanuit verschillende bronnen eerst energetisch worden opgeteld tot een cumulatief geluidniveau, waarna dit getal wordt ingevoerd in de blootstelling-respons curve van de meest dominante bron.

Een ander verschil betreft de analyses van de Gezondheidsmonitor. In het rapport van De Wolf & Van de Weerd (2017) zijn de resultaten van de Gezondheidsmonitor uit 2016 gebruikt. In 2016 was de vraag over geluidhinder in de Gezondheidsmonitor beperkter dan die van de GM 2022, waarin de geluidbronnen “bedrijven/industrie” en “windturbines/windmolens” zijn toegevoegd. Uitslagen op deze geluidbronnen kunnen dus niet worden vergeleken met de resultaten zoals omschreven in het vorige rapport.

Wat betreft het inschatten van de impact van geluidblootstelling op gezondheid zijn er ook enkele aanpassingen gedaan in de methodes van dit rapport.

Allereerst zijn de blootstelling-respons relaties bijgewerkt met de nieuwste wetenschappelijke inzichten.

De vernieuwde blootstelling-respons relaties zijn geijkt op een veelvoud aan data waardoor wordt aangenomen dat ze nauwkeuriger zijn. Voor dit rapport zijn zodoende de blootstelling-respons relaties uit de laatste richtlijn vanuit de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO 2018) toegepast. Hierdoor komt er een andere ziektelast uit de berekeningen op basis van vergelijkbare blootstelling aan geluid. Een goed voorbeeld is het toegenomen risico op hartziekte bij blootstelling aan lagere geluidsniveaus (Van Kempen et al. 2020).

De gezondheidsuitkomsten beroerte ('stroke') en hoge bloeddruk ('hypertensie') zijn geen onderdeel meer van dit rapport vanwege nieuwe bevindingen die leidden tot niet-significante effecten door blootstelling aan geluid (in het geval van beroertes) en het classificeren van een hoge bloeddruk als gezondheidseffect in plaats van ziekte. Een hoge bloeddruk is echter een van de grootste risicofactoren voor hartziekten, waardoor de verwachting is dat de cijfers voor hartziekte ook deels die van een hoge bloeddruk laten zien.

Voor het berekenen van de DALYs worden weegfactoren per aandoening toegepast. De weegfactor voor hartziekte is aangepast op basis van de nieuwste wetenschappelijke inzichten (WHO 2018).

Tot slot is de potentie van geluid door railverkeer om gezondheidseffecten te veroorzaken hoger dan voorheen gedacht. Bij een onveranderd geluidniveau blijkt treinverkeer op basis van nieuwe wetenschappelijke inzichten vooral tot meer slaapverstoring te leiden dan voorheen werd aangenomen (Van Kempen et al. 2020). Dit inzicht is in dit rapport echter nog niet meegenomen bij een voorlopig gebrek aan gevalideerde blootstelling-respons relaties voor de relatie met slaapverstoring. Ondanks deze toegenomen schadelijkheid van geluid door railverkeer blijven de ervaren hinder door railverkeer vanuit de Gezondheidsmonitor en de gemodelleerde geluidsniveaus van geluid door railverkeer op de buitengevels van woningen substantieel lager dan de hinder en geluidsniveaus van wegverkeer.

4.2 Verschillen in Europese en Nederlandse methodiek

Het meest recente overzicht vanuit de WHO (2018) is gebaseerd op internationale literatuur. Het RIVM heeft recent ook blootstelling-respons relaties bepaald met Nederlandse data (gebaseerd op de resultaten van de Gezondheidsmonitor in 2016) voor specifiek de Nederlandse situatie. Vanwege de veelvoud aan data in Europees verband vergeleken met de Nederlandse invoer en de verplichting tot de reductie van blootstelling aan omgevingsgeluid vanuit Europese wetgeving, hebben wij gekozen om de Europees vastgestelde blootstelling-respons relaties toe te passen.

4.3 Beperkingen huidige rapport en analyses

4.3.1 Onderschatting van de gezondheidseffecten

De cijfers over ziektelast door blootstelling aan omgevingsgeluid zijn om verschillende redenen een onderschatting van de daadwerkelijke impact op de volksgezondheid.

In dit rapport wordt enkel gekeken naar ziektelast op het gebied van *ernstige* hinder, *ernstige* slaapverstoring en ischemische hartziekte. Vanwege een tekort aan data per gezondheidsuitkomst is er niet voor iedere gerelateerde gezondheidsuitkomst (zie sectie 3.2.4) een blootstelling-respons relatie te bepalen, waardoor de impact van omgevingsgeluid op deze aandoeningen niet gekwantificeerd kunnen worden. Hierdoor dragen deze aandoeningen onterecht geen DALYs bij aan het totaal aan DALYs door blootstelling aan omgevingsgeluid, en is dit een onderschatting van het totaal aan DALYs (ziektelast) en zorgkosten door omgevingsgeluid.

Ook zijn de gevolgen voor de gezondheid voor personen jonger dan 20 jaar niet meegenomen in de huidige schatting, omdat de blootstelling-respons relaties vanaf een leeftijd van 20 jaar zijn gevalideerd. Er zijn echter duidelijke aanwijzingen dat jongeren wel degelijk effecten ervaren door geluid, zoals verminderde leerprestaties en gedragsstoornissen. De cijfers gepresenteerd in dit rapport zijn dus een onderschatting van het aantal gehinderde inwoners en zieken door omgevingsgeluid. Voor de Gezondheidsmonitor gelden de resultaten voor personen vanaf 18 jaar.

De data waarmee in dit rapport is gerekend betreft gemodelleerde data voor geluid door weg- en railverkeer. Overige geluidsbronnen zijn hier geen onderdeel van en konden dus niet worden meegenomen in de DALY berekening. Voor geluid afkomstig van gezoneerde industrieterreinen geldt een limiet van 50 dB (etmaalwaarde) op 50 meter van de grens van het terrein (Kenniscentrum InfoMil – Gezoneerd Industrieterein). De effecten van piekgeluiden op de gezondheid vergt een andere aanpak en is niet meegenomen in dit rapport. Wat betreft jaargemiddelde geluidbelasting is de verwachting dat geluid door industrie niet behoort tot de dominante bron, maar door niet-akoestische factoren zou men hierdoor toch hinder kunnen ondervinden. Uit de resultaten van de Gezondheidsmonitor blijkt echter dat de bronnen burengeluid en brommers of scooters (geen onderdeel van “wegverkeer”) als meest hinderlijk worden ervaren.

4.3.2 Mate van betrouwbaarheid modellering en DALYs

De resultaten van de berekeningen in dit rapport zijn een inschatting van 1) de daadwerkelijke geluidbelasting en 2) de hieruit ontstane ziektelast. In zowel de modellering als gerapporteerde hinder moet rekening gehouden worden met onzekerheden. Ook in de verwerking van de invoergegevens zijn uit noodzaak bepaalde aannames gedaan, zoals het gemiddeld aantal inwoners van 20 jaar en ouder per woning van bijvoorbeeld 1,73 voor de gemeente Almelo (1,58 en 1,67 voor Enschede en Hengelo, respectievelijk). In werkelijkheid zullen er in sommige woningen meer en in andere woningen minder mensen wonen.

Ook bij het toeschrijven van het aantal DALYs bij een geschat percentage aan mensen met een bepaalde gezondheidssuitkomst moet rekening gehouden worden met onzekerheden. Zo wordt de DW factor (zie begrippenlijst) bij de DALY berekeningen bijvoorbeeld gevormd op basis van “expert opinion” van de leden betrokken bij het WHO rapport (2018). De DALYs zijn een veel gebruikte inschatting van ziektelast, maar het blijft een zo goed mogelijke benadering op basis van onvolledige gegevens.

4.3.3 Effecten van een plandrempel

Voor dit rapport zijn scenario's gemaakt voor de ingestelde plandrempel van 63 dB, en een ambitieuzere, hypothetische plandrempel van 60 dB. De baten van deze scenario's zijn een onderschatting van de daadwerkelijke baten indien er maatregelen worden genomen om emissies terug te dringen (bronmaatregelen) of om de aanwezigheid van geluid op de buitengevel te verminderen (overdrachtsmaatregelen). Alleen wanneer de plandrempel wordt benaderd door enkel gevelisolatie (ontvangermaatregelen) zullen de gezondheidseffecten in de buurt komen van de berekende effecten in tabellen 2, 3 en 4. In de praktijk zal er de meeste winst worden geboekt bij maatregelen die de emissies van geluid verminderen (bronmaatregelen), gevolgd door maatregelen die het verplaatsen van geluid tegenhouden (overdrachtsmaatregelen), en de minste winst wordt geboekt met maatregelen die de woning isoleren (ontvangermaatregelen).

In dit rapport zijn in de scenario's de geluidbelastingen van alle woningen van de categorie ‘boven de plandrempel’ artificieel verlaagd naar de plandrempelgrens. Dit zou overeenkomen met een sanering

van al deze woningen op de gevel, wat inhoudt dat de geluidbelasting in de leefomgeving onveranderd blijft maar het binnen niveau vermindert. In de praktijk, wanneer er bijvoorbeeld bron- of overdrachtsmaatregelen zouden worden genomen, heeft dit niet alleen een effect op de woningen die zich momenteel in de categorie 'boven de plandrempe' bevinden, maar ook op de woningen met een geluidbelasting van onder de plandrempe. Ook voor deze woningen zou de geluidbelasting dan verminderen, waardoor het totale voordeel voor gezondheid groter zou worden dan berekend in dit rapport. In tabel 5 naar de GGD-richtlijn medische milieukunde over omgevingsgeluid en gezondheid (Slob et al. 2019) is een overzicht opgenomen van de indicatieve geluidsreductie in dB voor de binnenruimte op basis van bron-, overdrachts- en ontvangermaatregelen.

Wat opvalt in de verschillende scenario berekeningen is dat de gezondheidsbaten bij een plandrempe van 60 dB veel groter zijn dan die bij een plandrempe van 63 dB. Ook hierbij geldt dat indien de interventie een bron- of overdrachtsmaatregelen betreft, de baten hoger dan berekend (op basis van ontvangermaatregelen) zullen uitvallen.

Categorie maatregel	Voorbeeld maatregel	Indicatie geluidsreductie in dB
Bronmaatregelen	Halvering van intensiteit van wegverkeer (bijvoorbeeld via eenrichtingsverkeer, routing van (vracht)verkeer, en parkeerbeleid)	3
	Snelheidsbeperking ^a	2
	- 100 km/u > 80 km/u	5
	- 50 km/u > 30 km/u	
	Stil asfalt	2-6 (afhankelijk van type stil asfalt en omstandigheden zoals snelheid en leeftijd van het asfalt)
	PERS ^b wegdek	8-10
	Stille banden (vervanging van alle banden in Nederland)	2-3
	Verminderen snelheidsvariaties, bijvoorbeeld via	
	- rotondes	2
Overdrachtsmaatregelen	- groene golf	2
	- LARGAS ^c	3-5
	Elektrificatie van voertuigen	Sterk afhankelijk van het aandeel elektrische voertuigen en de snelheid
	Controle emissies bromfietsen, inclusief handhaving	Sterk afhankelijk van de uitvoering
	Gesloten bouwblok	10-15
	Verspreide bebouwing	2
	Geluidscherm/-wal	>10 (afhankelijk van hoogte en afstand)
	Verdubbeling afstand weg – woning	4
	Verdiepte aanleg (2 meter)	>3
Ontvanger maatregelen	Zachte berm (m.n. voor hoogfrequent geluid)	Sterk afhankelijk van uitvoering
	Geluidsluwe zijde	5
	Extra geluidsisolatie	Sterk afhankelijk van uitvoering
	Suskasten	Sterk afhankelijk van uitvoering
	Woningindeling (slaapkamers aan geluidsluwe zijde)	Sterk afhankelijk van uitvoering

Tabel 5 – Indicatie van de geluidsreductie in de binnenruimte bij verschillende type maatregelen in de buitenruimte (naar Slob et al. 2019). ^aBij gelijkblijvend wegdek. ^bPERS: Poro Elastic Road Surface, een type poreuze wegdeklaag dat geluidemissies deels kan absorberen; ^cLARGAS: Langzaam Rijden Gaat Sneller, een weginrichtingsconcept ter optimalisatie van de doorstroom van verkeer.

4.4 Aanbevelingen

Blootstelling aan (omgevings)geluid heeft een effect op de gezondheid van mensen. Om de aan omgevingsgeluid gerelateerde gezondheid van de inwoners van deze gemeenten te beschermen en bevorderen kunnen een aantal aanbevelingen worden gedaan.

4.4.1 Bronmaatregelen

Allereerst is het belangrijk om bij het instellen van maatregelen, of uitvoeren van geluid reducerende interventies, te werken met de prioritering van het type interventie. Bij bronmaatregelen wordt de aanwezigheid van de geluidbron verminderd, wat leidt tot een lagere geluidbelasting van de directe omgeving van de bron en daarmee het grootst aantal woningen. Wanneer bronmaatregelen niet mogelijk zijn, is de volgende stap om na te denken over overdrachtsmaatregelen. Pas als laatste zouden ontvangermaatregelen moeten worden toegepast. Ontvangermaatregelen hebben de minste winst op reductie van blootstelling aan omgevingsgeluid en daarmee op ziektelast en maatschappelijke kosten. Voor enkele voorbeelden van bron-, overdrachts- en ontvangermaatregelen zie tabel 5.

4.4.2 Plandrempel

De huidige plandrempel is bepaald op 63 dB L_{den} . Echter treden nadelige gezondheidseffecten aanvullend aan (ernstige) hinder en (ernstige) slaapverstoring al op vanaf 50 dB L_{den} . Zelfs al zou de geluidbelasting door weg- en railverkeer in de gemeentelijke agglomeratie zich volledig onder de 63 dB bevinden, dan zou een substantiële ziektelast gerelateerd aan omgevingsgeluid blijven bestaan.

Het advies zou daarom zijn om in de toekomst de plandrempel stapsgewijs zo laag als redelijkerwijs mogelijk is vast te stellen. In het doorgerekende scenario met een plandrempel van 60 dB valt op dat er een ruime verbetering optreedt in de monetaire baten per dB aan plandrempel verlaging. Omdat een plandrempel van 60 dB L_{den} ver boven de gezondheidkundige richtwaarden (50 dB L_{den} , 40 dB L_{night}) ligt, is de verwachting dat er in ieder geval tot een plandrempel van 50 dB nog veel winst op het gebied van gezondheid en kosten te behalen is.

Onafhankelijk van de hoogte van de ingestelde plandrempel is het vooral belangrijk om zoveel mogelijk bronmaatregelen te nemen om de grootste gezondheidswinst van maatregelen te kunnen bewerkstelligen.

4.4.3 Positief geluid en stille zones

Uit onderzoek naar de invloed van geluid op gezondheid wordt naast de risico's van omgevingsgeluid door bijvoorbeeld wegverkeer ook stil gestaan bij mogelijke positieve effecten op gezondheid door 'positief geluid'. Er wordt dan gesproken over het verbeteren van de 'akoestische kwaliteit' van de leefomgeving. Dit omdat bijvoorbeeld natuurgeluiden zoals het ruisen van bladeren of het horen van vogels vaak een positief effect heeft op de gezondheid, ondanks de blootstelling aan bepaald

geluidniveau. Naast het zorgen voor een geluidluwe gevel en stille bruikbare buitenruimte, pleit de GGD dus ook voor de aanwezigheid van gebieden met aangenaam geluid. Een hoge visuele kwaliteit van de leefomgeving, bijvoorbeeld via veel groen, kan het effect van een geluidluwe zijde aan de woning vergroten. Het zichtbaar verwijderen van verkeer doet daarnaast veel in de niet-akoestische factoren waaronder perceptie van geluid. In aanvulling op het verbeteren van de akoestische kwaliteit van de leefomgeving helpt een rustige, groene omgeving met positief geluid ook om te herstellen van negatieve effecten van geluid.

4.4.4 L_{night}

Net zoals een omgeving met een goede akoestische kwaliteit is ook een stille nacht van belang om te kunnen herstellen van onoverkoombare blootstelling aan omgevingsgeluid gedurende de dag. Ondanks het feit dat er geen plandirempel voor L_{night} bestaat is het van belang om L_{night} zo laag mogelijk te houden. Dit is vooral van belang voor de locaties met een hoge L_{den} belasting omdat daar de hersteltijd gedurende de nacht relatief belangrijker is.

4.4.5 Toekomstige ontwikkelingen

Momenteel is blootstelling aan omgevingsgeluid na blootstelling aan luchtverontreiniging de grootste risicofactor voor gezondheid vanuit de leefomgeving (Hänninen et al. 2014; WHO & JRC 2011). De verwachting is dat met toenemende stedelijkheid en het veranderde geluidslandschap de gezondheidseffecten door omgevingsgeluid de komende jaren zullen toenemen (Slob et al. 2019; EEA 2020; Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2018). Door economische groei, een toenemende bevolkingsdichtheid en groei van verkeer is de verwachting dat de geluidbelasting in Nederland gaat toenemen. De mate waarin door de ontwikkelingen op het gebied van elektrificatie verbetering in geluidemissie zullen optreden is momenteel nog te onduidelijk om dit te kunnen kwantificeren. Het is aan te raden om hier rekening mee te houden in het ontwikkelen van ruimtelijke plannen, met extra aandacht voor het voorkomen van opvulling van de huidige wettelijke normen die hoger zijn dan gezondheidskundige richtwaarden.

De integrale benadering van diverse thema's van leefomgeving via de Omgevingswet biedt kansen om bijvoorbeeld luchtverontreiniging en geluidhinder gelijktijdig terug te dringen met bronmaatregelen zoals de elektrificatie van stadsdistributie (European Environmental Agency (EEA) 2020). Daarnaast zijn er koppelkansen voor interventies ter reductie van geluidhinder die ook bevorderlijk zijn voor andere gezondheidsuitkomsten, zoals de aanwezigheid van stille groene zones.

De GGD kan ondersteuning bieden aan het vormgeven van plannen van gemeenten om de akoestische omgeving aangenamer te maken en de ziektelast door omgevingsgeluid te verlagen.

5. Literatuur

World bank “Box 1.3 Measuring the Burden of Disease.” *World Development Report 1993: Investing in Health*, Oxford University Press, Oxford, 1993, pp. 26–27.

CBS “Nederlands bbp per inwoner op vierde plaats binnen EU” *Centraal Bureau voor de Statistiek*, Nederlands bbp per inwoner op vierde plaats binnen EU (cbs.nl), 2023a.

CBS “Prijzen Toen En Nu.” *Centraal Bureau voor de Statistiek*, www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/prijzen-toen-en-nu, 2023.

Daroudi et al. “Cost per DALY averted in low, middle- and high-income countries: evidence from the global burden of disease study to estimate the cost-effectiveness thresholds” *Cost Eff Resour Alloc*, 19:7, <https://doi.org/10.1186/s12962-021-00260-0>, 2021.

Dat.mobility “Geluidsbelastingkaarten EU-richtlijn Omgevingslawaaï 2021”, Geluidsbelastingkaarten EU-richtlijn Omgevingslawaaï 2021 (hengelo.nl), 2022.

De Wolf J. & Van de Weerd D.H.J. “Daly-berekeningen omgevingslawaaï gemeente Hengelo in het kader van de EU richtlijn omgevingslawaaï” *GGD Twente*, 2017.

De Jongh C. & Van Wezel A. “Toepassing DALY-concept voor chemische verontreinigingen in drinkwater beperkt” *H₂O*, 8:48-49, 2012.

Dusseldorp et al. “Handreiking geluidhinder wegverkeer – Berekenen en meten” *RIVM rapport 609300020/2011*, Handreiking geluidhinder wegverkeer (rivm.nl), 2011.

Eriksson C., Pershagen G., Nilsson, M. “Biological mechanisms related to cardiovascular and metabolic effects by environmental noise (2018)” *WHO Regional Office for Europe, Copenhagen*, WHO/EURO: 2018-3009-42767-59666, 2018.

European Environmental Agency (EEA) “Environmental noise in Europe – 2020”, *EEA Report*, No 22/2019, ISSN 1977-8449, 2020.

Hänninen et al. “Environmental burden of disease in Europe: assessing nine risk factors in six countries” *Environmental Health Perspectives*, 122(5), pp. 430-446, 2014.

Kenniscentrum InfoMil “Actieplan geluid: Wat staat er in?” *Rijkswaterstaat – Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat*, Actieplan geluid: Wat staat er in? - Kenniscentrum InfoMil

Kenniscentrum InfoMil “Geluidsbelastingkaart opstellen” *Rijkswaterstaat – Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat*, Geluidsbelastingkaart opstellen - Kenniscentrum InfoMil.

Kenniscentrum InfoMil “Gezoneerd industrieterrein” *Rijkswaterstaat – Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat*, Gezoneerd industrieterrein - Kenniscentrum InfoMil.

Kenniscentrum InfoMil "Referentieniveau." *Rijkswaterstaat - Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat*, www.infomil.nl/onderwerpen/geluid/regelgeving/wet-algemene/toestemming-milieu/industrielawaai/akoestisch-onderzoek/referentieniveau/#:~:text=Omgevingsgeluid%3A,zonder%20de%20te%20beoordelen%20geluidsbronnen.

Kunseler, E. & Renes, G. "Gezondheid in maatschappelijke kosten-batenanalyses van omgevingsbeleid - 2.3.3 De economische waardering van gezondheid" *Planbureau voor de Leefomgeving*, PBL-publicatienummer: 550051004, 2012.

Miedema H.M.E. & Oudshoorn C.G.M. "Good practice guide on noise exposure and potential health effects." *EEA*, Technical Report No. 11/2010.

Slob et al. "GGD-richtlijn medische milieukunde: omgevingsgeluid en gezondheid." *RIVM Rapport 2019-0177*, doi 10.21945/RIVM-2019-0177, 2019.

Van Kempen et al. "Nieuwe gezondheidskundige richtlijnen voor omgevingsgeluid – Nadere gezondheidskundige analyses" *RIVM-rapport 2020-0148*, doi 10.21945/RIVM-2020-0148, 2020.

Volksgezondheid Toekomst Verkenning (VTV) 2018 "Themaverkenningen – Milieukwaliteit – Geluid hinder zal toenemen" *RIVM*, [Milieukwaliteit | Volksgezondheid Toekomst Verkenning \(vtv2018.nl\)](https://www.milieukwaliteit.nl/Volksgezondheid-Toekomst-Verkenning-vtv2018).
Welkers et al. "Motie Schonis en de WHO-richtlijnen voor omgevingsgeluid (2018)" *RIVM-rapport 2019-0227*, doi 10.21945/RIVM-2019-0227, 2020.

WHO & JRC "Burden of disease from environmental noise – quantification of healthy life years lost in Europe" *World Health Organization*, ISBN: 978 92 890 0229 5, 2011.

WHO "Environmental noise guidelines for the European region" *World Health Organization*, ISBN 978 92 890 5356 3, 2018.

World bank. "World development report 1993: investing in health – world development indicators."

6. Bijlagen

6.1 Vragen Gezondheidsmonitor

Vraag 1. Denk bij deze vraag aan de afgelopen 12 maanden. Welk getal van 0 tot 10 geeft het beste aan in welke mate geluid van de onderstaande bronnen u hindert, stoort of ergert wanneer u thuis bent?

*Als een geluid bij u thuis niet hoorbaar is, kunt u dit in de laatste kolom aangeven.
Geef op iedere regel uw antwoord.*

	Ik ben helemaal niet gehinderd											Ik ben extreem gehinderd	Niet hoorbaar
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
Verkeer op wegen waar je harder mag dan 50 km/uur	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Verkeer op wegen waar je <u>niet</u> harder mag dan 50 km/uur	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Treinverkeer	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vliegverkeer	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Brommers / scooters	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Buren	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bedrijven / industrie	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Windturbines / windmolens	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Gezondheidsmonitor 2022 & 2020 – Vraag over hinder door geluid

Vraag 1. Denk bij deze vraag aan de afgelopen 12 maanden. Welk getal van 0 tot 10 geeft het beste aan in welke mate geluid van de onderstaande bronnen uw slaap verstoort wanneer u thuis bent?

*Als een geluid bij u thuis niet hoorbaar is, kunt u dit in de laatste kolom aangeven.
Geef op iedere regel uw antwoord.*

	Mijn slaap is helemaal niet verstoord											Mijn slaap is extreem verstoord	Niet hoorbaar
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
Verkeer op wegen waar je harder mag dan 50 km/uur	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Verkeer op wegen waar je <u>niet</u> harder mag dan 50 km/uur	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Treinverkeer	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vliegverkeer	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

--- [Let op: in plaats van 4 bronnen, kunnen ook 8 bronnen worden uitgevraagd. De extra bronnen betreffen dan brommers/scooters, buren, bedrijven/industrie en windturbines/windmolens.] ---

Vraag 2. Wanneer ondervindt u slaapverstoring door geluid van vliegverkeer?

Denkt u hierbij aan de afgelopen 12 maanden.

Er zijn meerdere antwoorden mogelijk.

☐ 06:00-07:00	☐ 19:00-22:00	☐ 24:00-05:00
☐ 07:00-08:00	☐ 22:00-23:00	☐ 05:00-06:00
☐ 08:00-19:00	☐ 23:00-24:00	☐ Niet van toepassing

Gezondheidsmonitor 2020 – Vraag over slaapverstoring door geluid

Geluidhinder

Vraag 1. Denk bij deze vraag aan de afgelopen 12 maanden. Welk getal van 0 tot 10 geeft het beste aan in welke mate geluid van de onderstaande bronnen u hindert, stoort of ergert wanneer u thuis bent?

Als een geluid bij u thuis niet hoorbaar is, kunt u dit in de laatste kolom aangeven.

Geef op iedere regel uw antwoord.

	Ik ben helemaal niet gehinderd Ik ben extreem gehinderd										Niet hoorbaar	
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Verkeer op wegen waar je harder mag dan 50 km/uur	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Verkeer op wegen waar je niet harder mag dan 50 km/uur	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Treinverkeer	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vliegverkeer	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Brommers / scooters	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Buren	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Gezondheidsmonitor 2016 – Vraag over hinder door geluid

6.2 Geluidbelastingskaarten gemeente Almelo

6.2.1 Overzicht gemeente

Totaal overzicht van de spreiding van geluid door weg- en railverkeer in de gemeente. De cijfers in de legenda betreffen het aantal woningen in die categorie. In verband met de leesbaarheid zijn alle locaties met een geluidbelasting <50 dB L_{den} weggelaten uit het overzicht.

Gemeente Almelo

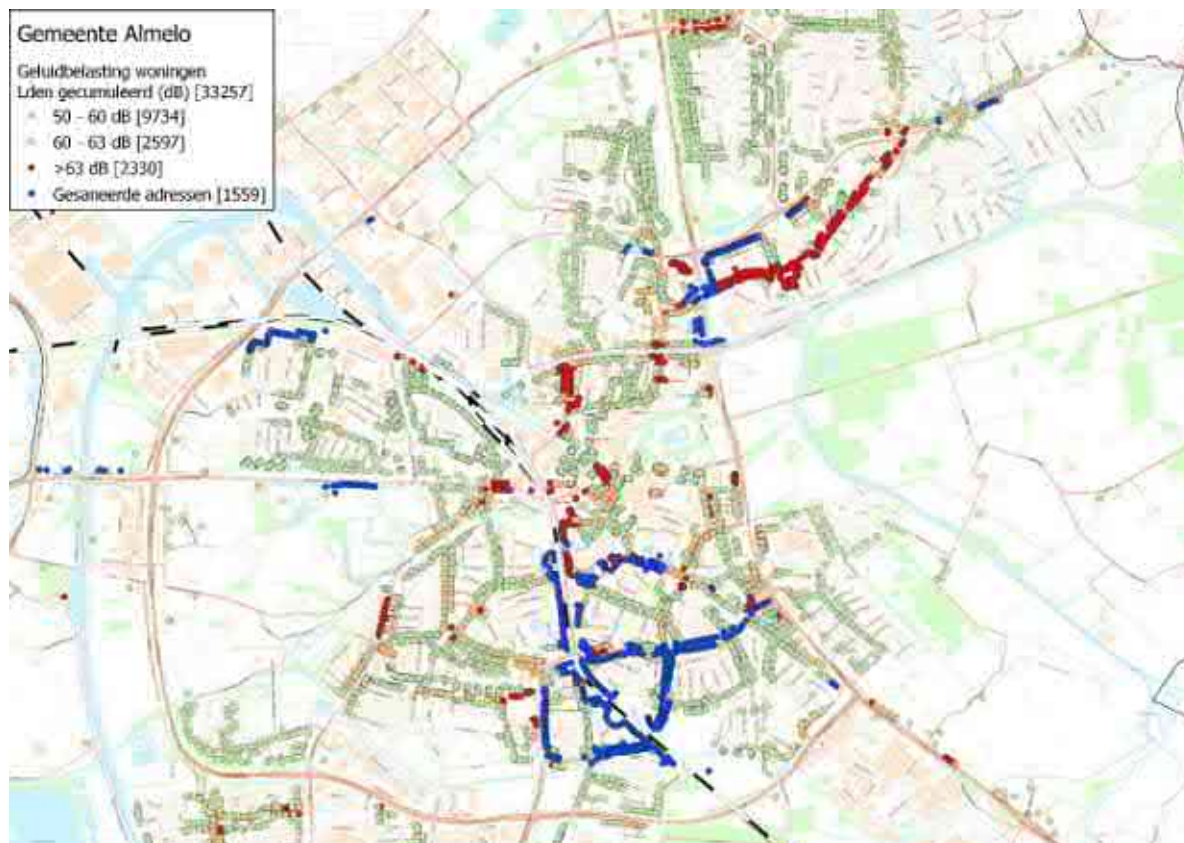
Geluidbelasting woningen
 L_{den} gecumuleerd (dB) [33257]

- 50 - 60 dB [9734]
- 60 - 63 dB [2597]
- >63 dB [2330]
- Gesaneerde adressen [1559]

6.2.2 Overzicht centrum

Een gedetailleerder overzicht van de geluidbelasting van het centrum. De cijfers in de legenda betreffen het aantal woningen in die categorie. In verband met de leesbaarheid zijn alle locaties met een geluidbelasting <50 dB L_{den} weggelaten uit het overzicht.

6.2.3 Nachtelijke geluidbelasting

Overzicht van de nachtelijke geluidbelasting door weg- én railverkeer gecumuleerd. De cijfers in de legenda betreffen het aantal woningen in die categorie. In verband met de leesbaarheid zijn alle locaties met een geluidbelasting <50 dB L_{den} weggelaten uit het overzicht.

6.2.4 Geluidbelasting door railverkeer

Overzicht van de geluidbelasting door alleen railverkeer (L_{den}). In verband met de leesbaarheid zijn alle locaties met een geluidbelasting <50 dB L_{den} weggelaten uit het overzicht.

6.2.5 Overzicht hotspots

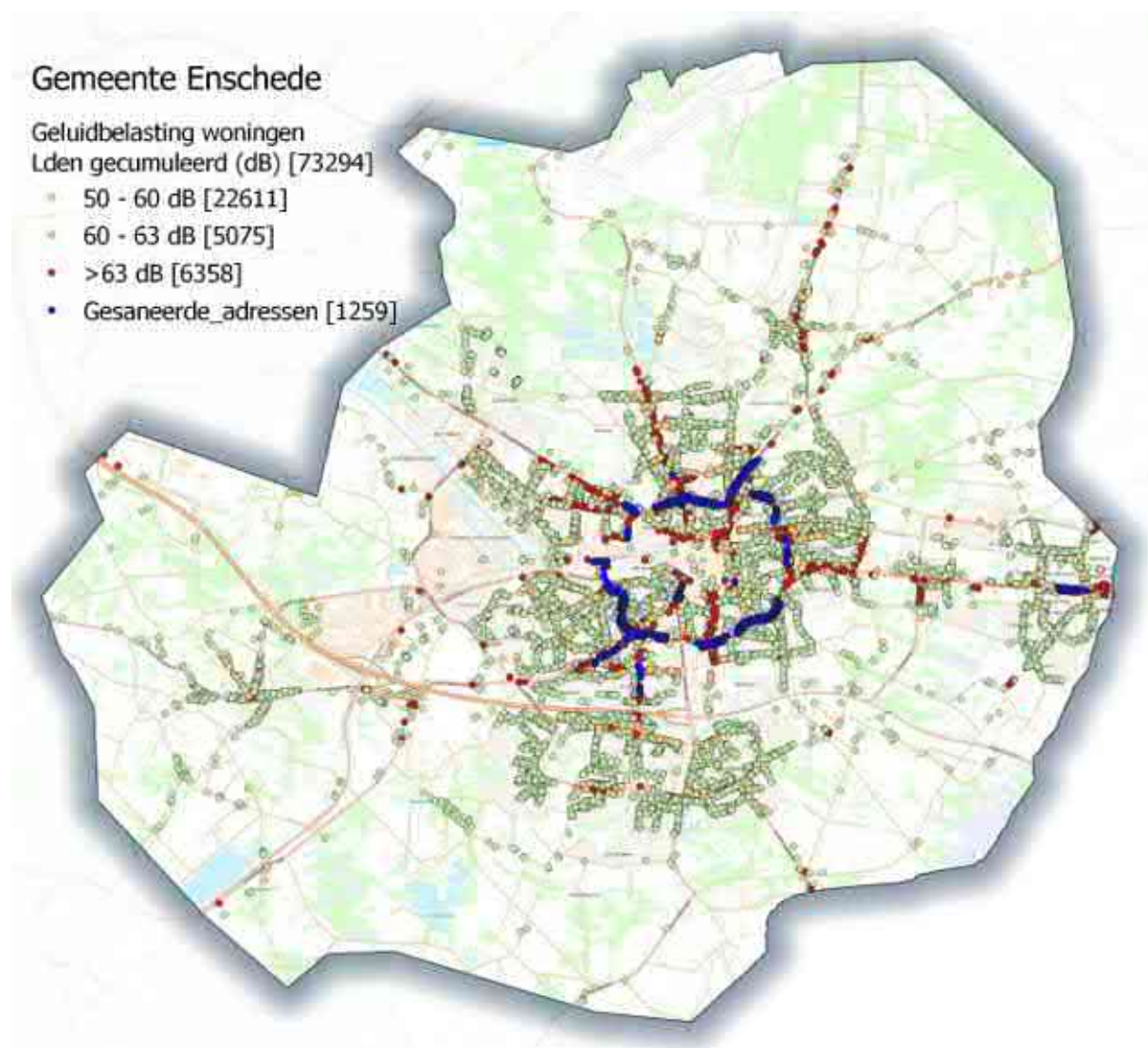
Weergave van woningen met een geluidbelasting > 63 dB L_{den} , inclusief de locaties van gesaneerde adressen. In verband met de leesbaarheid zijn alle locaties met een geluidbelasting < 50 dB L_{den} weggelaten uit het overzicht.

6.3 Geluidbelastingskaarten gemeente Enschede

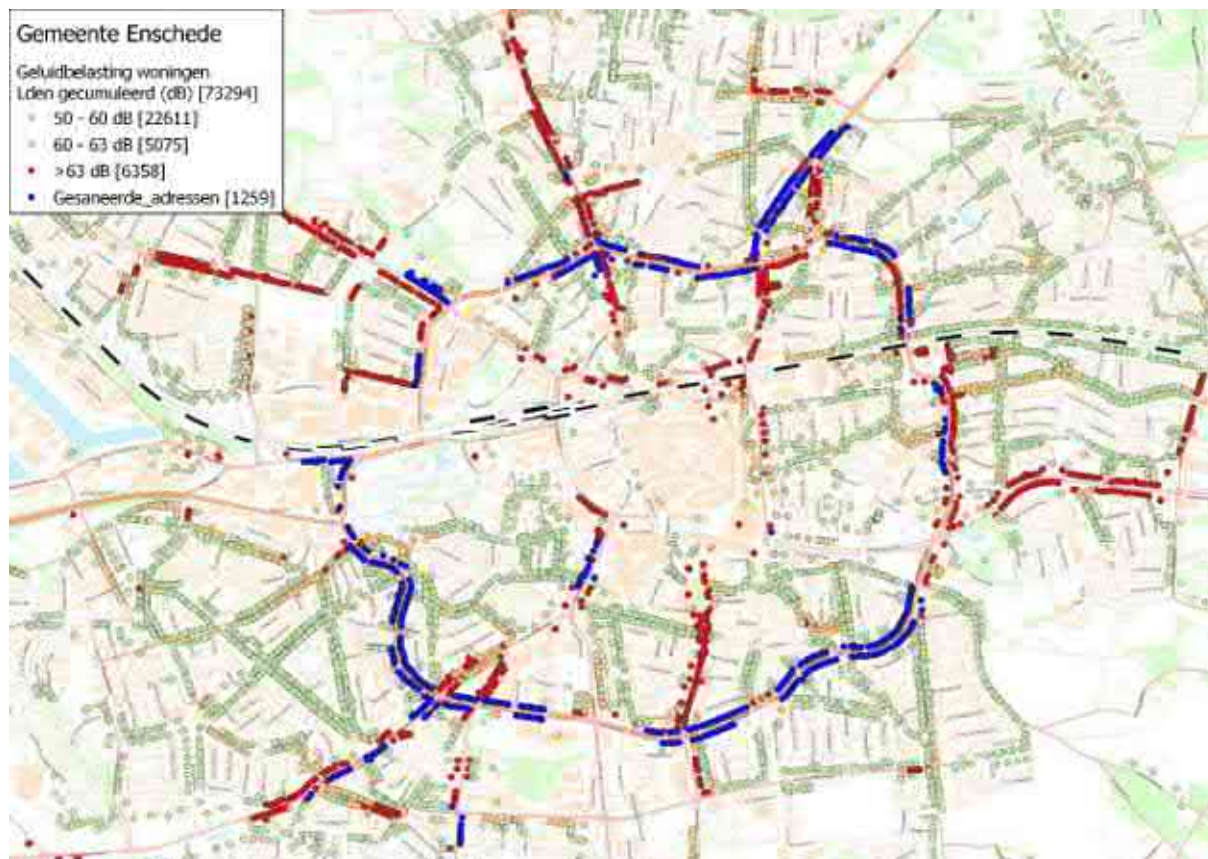
6.3.1 Overzicht gemeente

Totaal overzicht van de spreiding van geluid door weg- en railverkeer in de gemeente. De cijfers in de legenda betreffen het aantal woningen in die categorie. In verband met de leesbaarheid zijn alle locaties met een geluidbelasting <50 dB L_{den} weggelaten uit het overzicht.

6.3.2 Overzicht centrum

Een gedetailleerder overzicht van de geluidbelasting van het centrum. De cijfers in de legenda betreffen het aantal woningen in die categorie. In verband met de leesbaarheid zijn alle locaties met een geluidbelasting <50 dB Lden weggelaten uit het overzicht.

6.3.3 Nachtelijke geluidbelasting

Overzicht van de nachtelijke geluidbelasting door weg- én railverkeer gecumuleerd. De cijfers in de legenda betreffen het aantal woningen in die categorie. In verband met de leesbaarheid zijn alle locaties met een geluidbelasting <50 dB L_{den} weggelaten uit het overzicht.

6.3.4 Geluidbelasting door railverkeer

Overzicht van de geluidbelasting door alleen railverkeer (L_{den}). In verband met de leesbaarheid zijn alle locaties met een geluidbelasting <50 dB L_{den} weggelaten uit het overzicht.

6.3.5 Overzicht hotspots

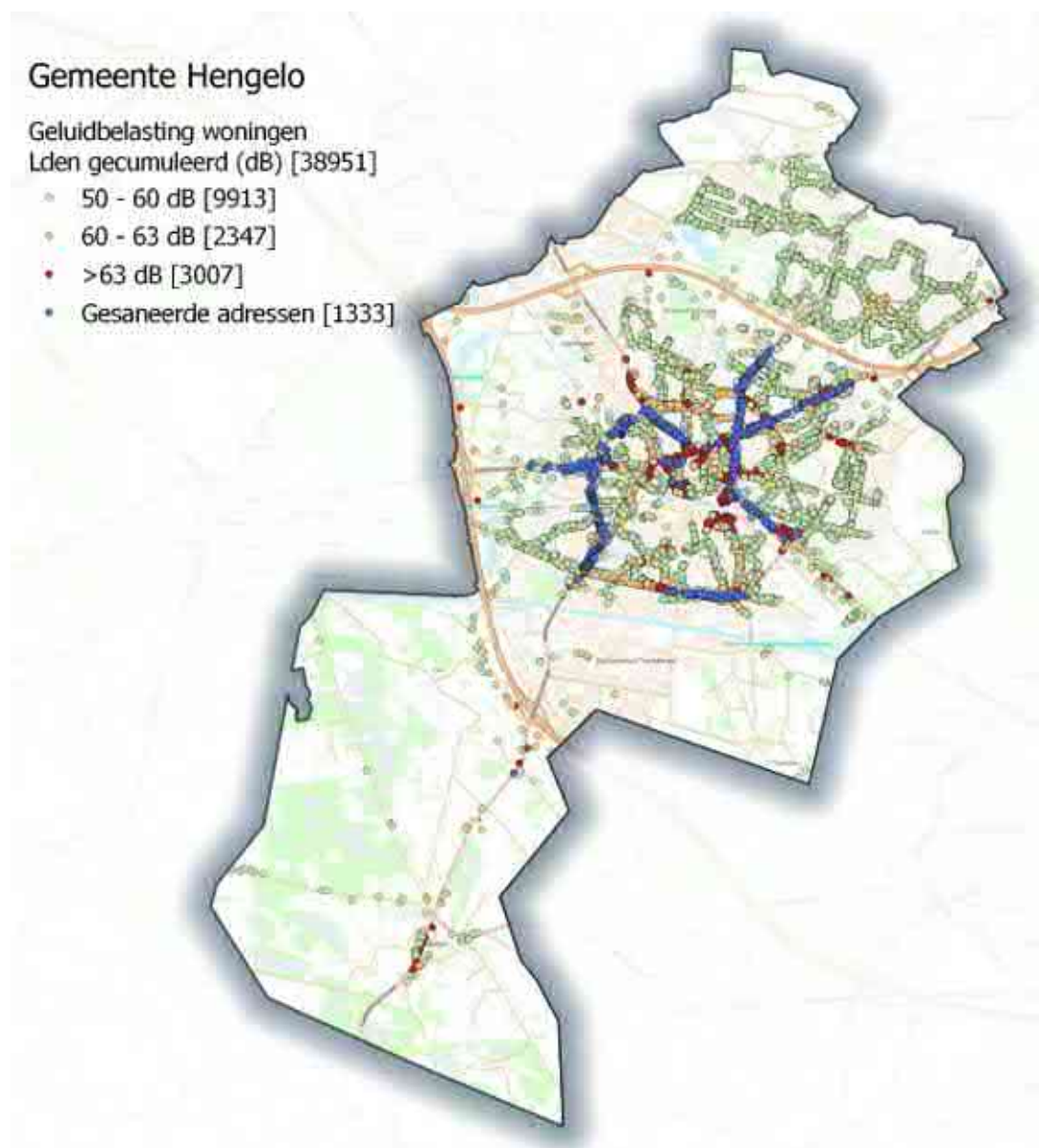
Weergave van woningen met een geluidbelasting > 63 dB L_{den} , inclusief de locaties van gesaneerde adressen. In verband met de leesbaarheid zijn alle locaties met een geluidbelasting < 50 dB L_{den} weggelaten uit het overzicht.

6.4 Geluidbelastingskaarten gemeente Hengelo

6.4.1 Overzicht gemeente

Totaal overzicht van de spreiding van geluid door weg- en railverkeer in de gemeente. De cijfers in de legenda betreffen het aantal woningen in die categorie. In verband met de leesbaarheid zijn alle locaties met een geluidbelasting <50 dB L_{den} weggelaten uit het overzicht.

6.4.2 Overzicht centrum

Een gedetailleerder overzicht van de geluidbelasting van het centrum. De cijfers in de legenda betreffen het aantal woningen in die categorie. In verband met de leesbaarheid zijn alle locaties met een geluidbelasting <50 dB L_{den} weggelaten uit het overzicht.

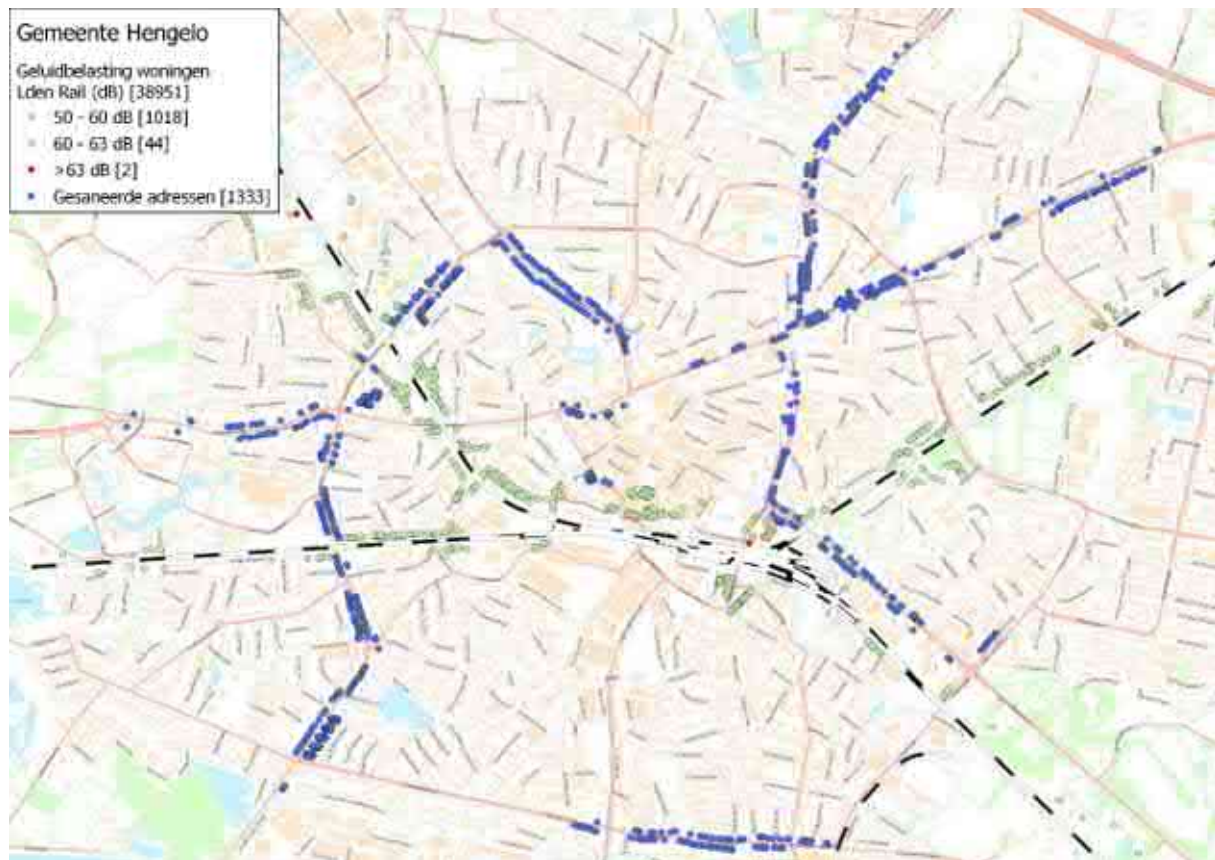
6.4.3 Nachtelijke geluidbelasting

Overzicht van de nachtelijke geluidbelasting door weg- én railverkeer gecumuleerd. De cijfers in de legenda betreffen het aantal woningen in die categorie. In verband met de leesbaarheid zijn alle locaties met een geluidbelasting <50 dB L_{den} weggelaten uit het overzicht.

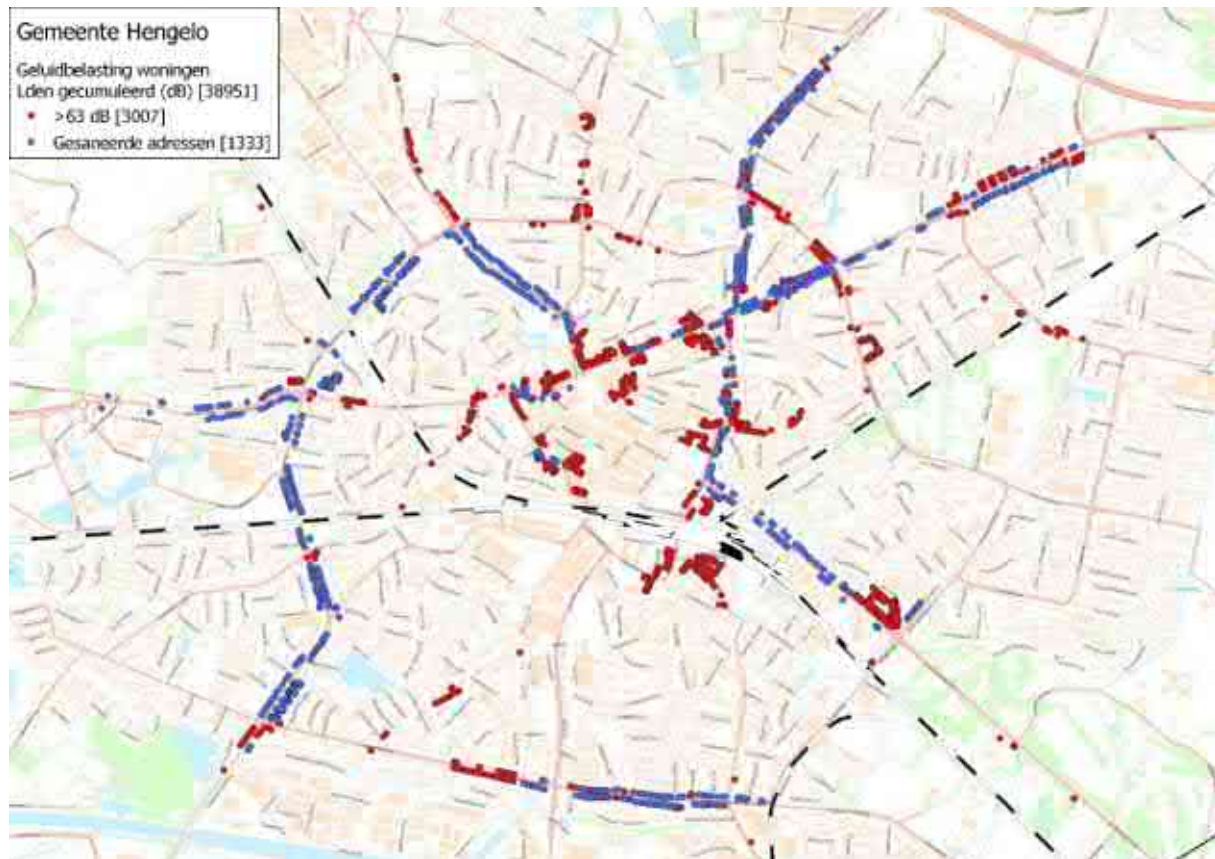
6.4.4 Geluidbelasting door railverkeer

Overzicht van de geluidbelasting door alleen railverkeer (L_{den}). In verband met de leesbaarheid zijn alle locaties met een geluidbelasting <50 dB L_{den} weggelaten uit het overzicht.

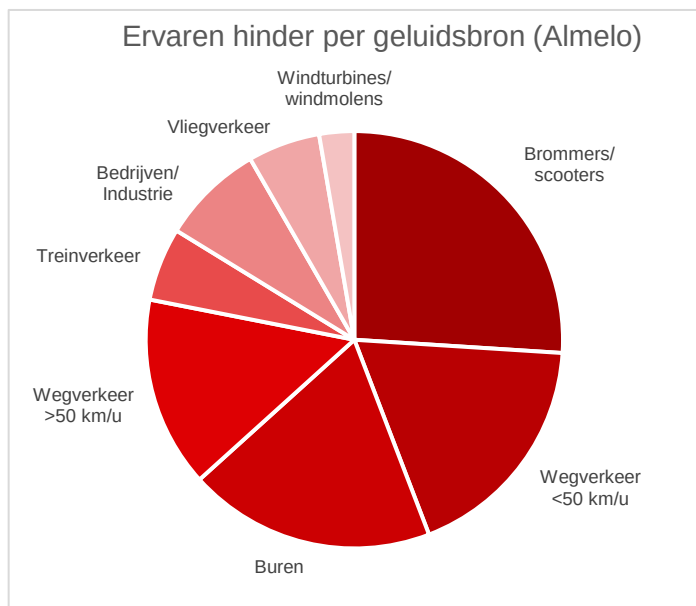

6.4.5 Overzicht hotspots

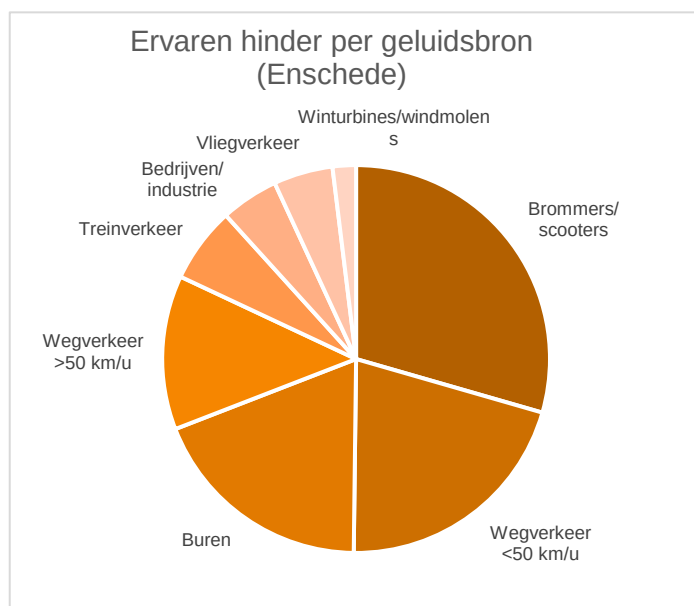
Weergave van woningen met een geluidbelasting > 63 dB L_{den} , inclusief de locaties van gesaneerde adressen. In verband met de leesbaarheid zijn alle locaties met een geluidbelasting < 50 dB L_{den} weggelaten uit het overzicht.

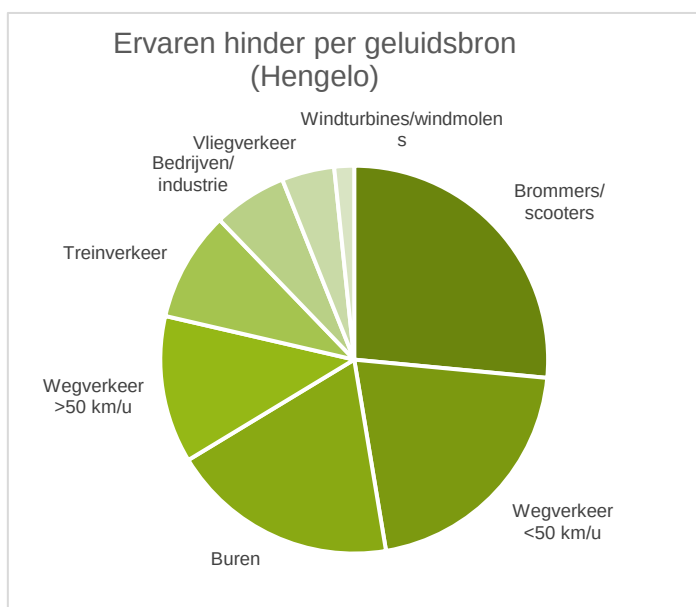
6.5 Overzicht hinder per geluidsbron

Figuur 6.5.1 – De verdeling van de ervaren hinder per geluidsbron van respondenten in gemeente Almelo op basis van de resultaten van de Gezondheidsmonitor 2022

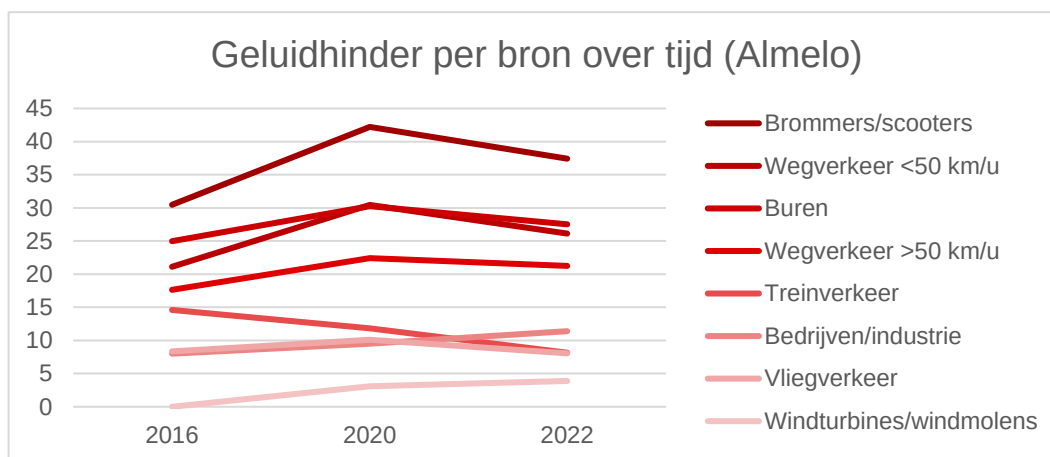

Figuur 6.5.2 - De verdeling van de ervaren hinder per geluidsbron van respondenten in gemeente Enschede op basis van de resultaten van de Gezondheidsmonitor 2022

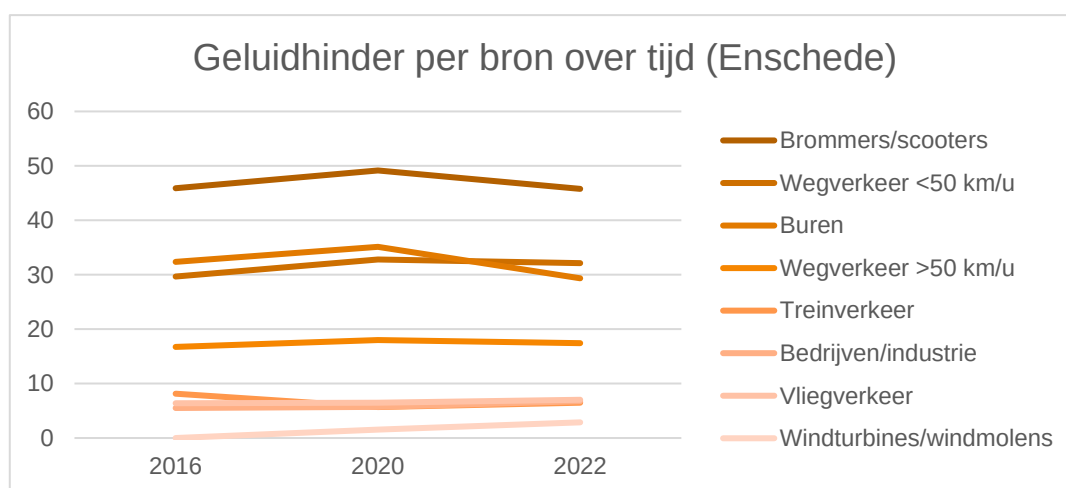

Figuur 6.5.3 – De verdeling van de ervaren hinder per geluidsbron van respondenten in gemeente Hengelo op basis van de resultaten van de Gezondheidsmonitor 2022

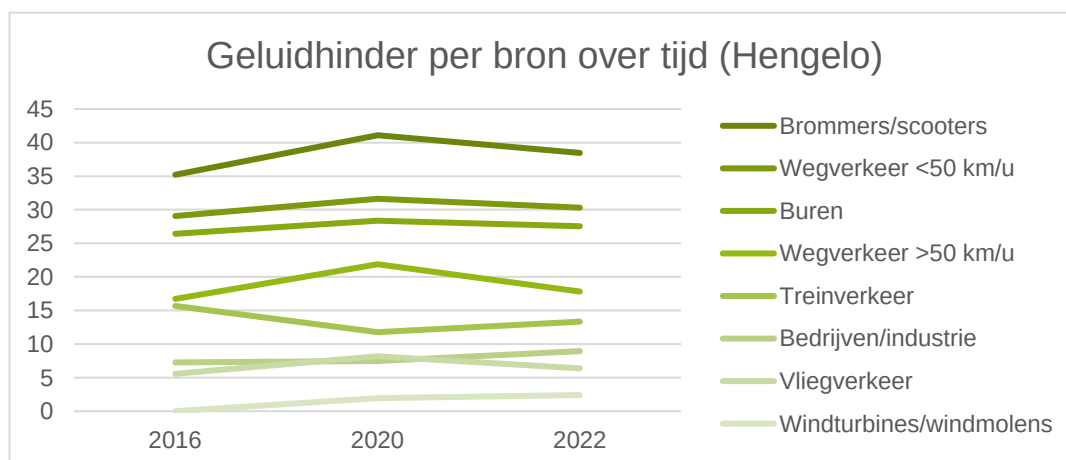
6.6 Trend in hinder per geluidbron

Figuur 6.6.1 - Verloop van ervaren hinder per geluidsbron (% respondenten) over tijd voor de gemeente Almelo, op basis van de resultaten van de Gezondheidsmonitors 2016, 2020 en 2022

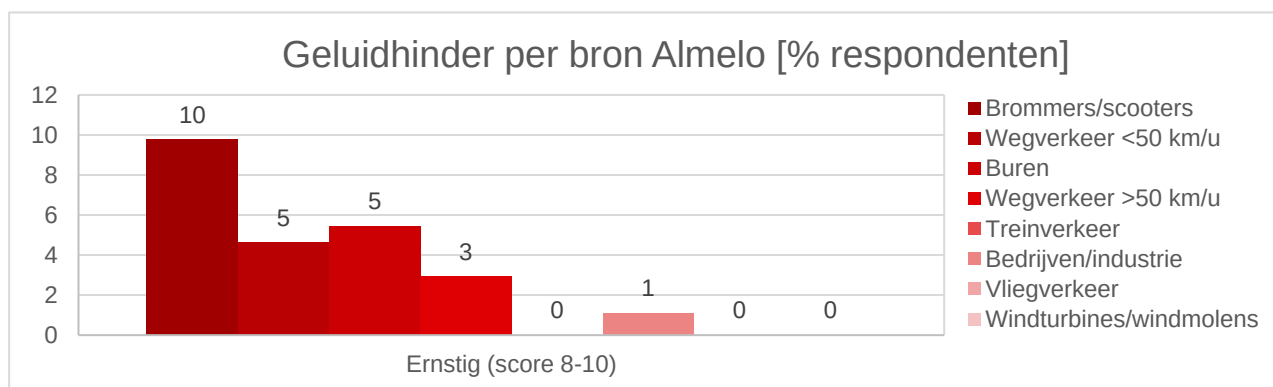

Figuur 6.6.2 – Verloop van ervaren hinder per geluidsbron (% respondenten) over tijd voor de gemeente Enschede, op basis van de resultaten van de Gezondheidsmonitors 2016, 2020 en 2022

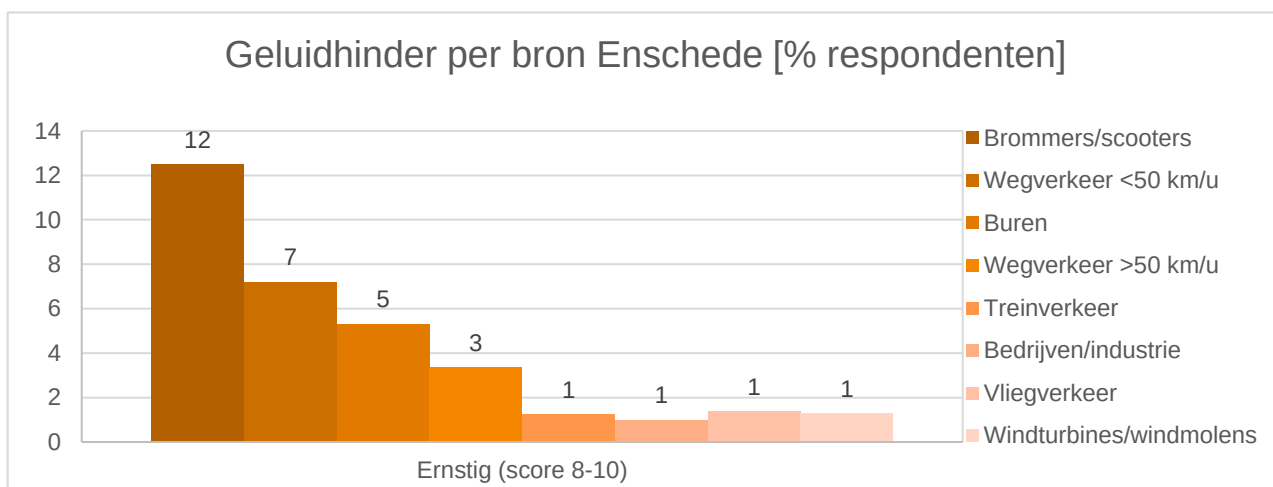

Figuur 6.6.3 - Verloop van ervaren hinder per geluidsbron (% respondenten) over tijd voor de gemeente Hengelo, op basis van de resultaten van de Gezondheidsmonitors 2016, 2020 en 2022

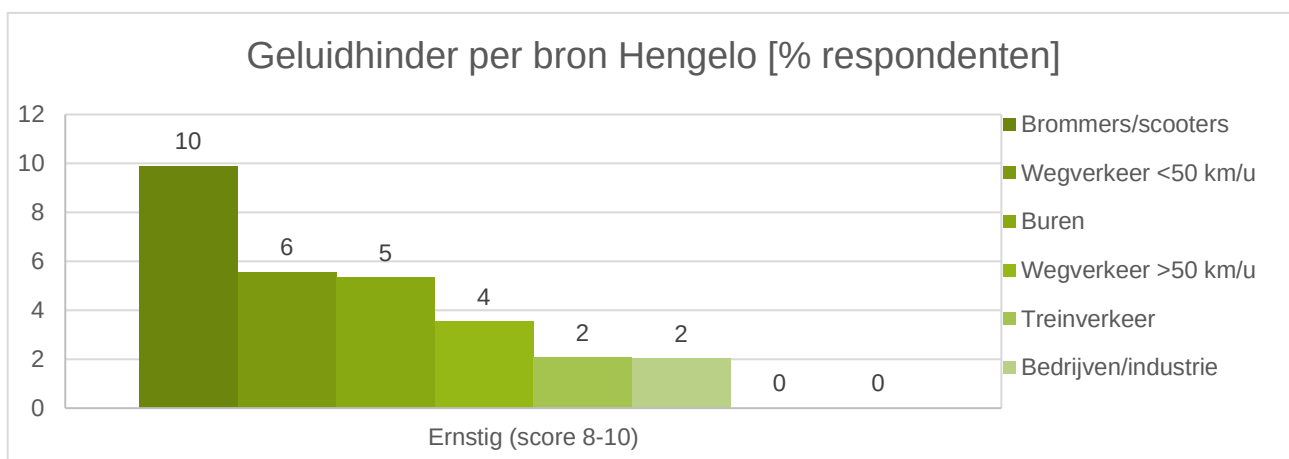
6.7 Ernstige hinder per geluidbron

Figuur 6.7.1 - Percentage respondenten in Almelo dat ernstige geluidhinder ervaart, uitgesplitst per geluidbron

Figuur 6.7.2 – Percentage respondenten in Enschede dat ernstige geluidhinder ervaart, uitgesplitst per geluidbron

Figuur 6.7.3 – Percentage respondenten in Hengelo dat ernstige geluidhinder ervaart, uitgesplitst per geluidbron

Meer weten?

Vul hier in waar meer informatie te vinden is en/of hoe je contact kunt leggen.

BIJLAGE 6 Beleving Omgevingslawaaï en –trillingen Hengelo 2023,
Kennispunt.

Beleving Omgevingslawaaï en-trillingen Hengelo 2023

Resultaten peiling onder leden HengeloPanel

Colofon:

Beleving Omgevingslawaaï en-trillingen Hengelo 2023

Tekst: Ruud Esselink en Hüseyin Seker

Uitgave: Kennispunt Twente, november 2023

Opdracht: Gemeente Hengelo

© 2023, Kennispunt Twente, Enschede. Auteursrechten voorbehouden. Overname van dit rapport (of gedeelten daarvan) is toegestaan, mits de bron wordt vermeld.

Inhoud

1. Inleiding	3
1.1 Aanleiding	3
1.2 Uitvoering van het enquête-onderzoek	3
1.3 Leeswijzer	4
2. Totaalbeeld geluidshinder, slaapverstoring en trillingenhinder	5
3. Inzoom naar hindercategorie	7
3.1 Hindercategorieën geluidshinder	7
3.2 Hindercategorieën slaapverstoring	8
3.3 Hindercategorieën trillingshinder	9
4 Kaartenboek omgevingslawaaï	11
Bijlage I: De vragenlijst	12

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Weinig geluidsoverlast of hinder door trillingen is belangrijk voor een goed woon- en leefklimaat. De gemeente Hengelo wil graag inzicht in welke mate inwoners geluidsoverlast of overlast door trillingen ervaren, bijvoorbeeld veroorzaakt door verkeer, industrie, horeca of evenementen. Om deze reden is, net als in 2017 is gedaan, een peiling over dit thema uitgezet onder leden van het HengeloPanel. De resultaten van deze peiling gebruikt de gemeente voor het, volgend jaar vast te stellen, “Actieplan geluid 2024–2029” en het meten van het effect van haar geluidbeleid.

1.2 Uitvoering van het enquête-onderzoek

HengeloPanel

De peiling is afgenomen onder leden van het HengeloPanel. Het HengeloPanel is een online onderzoeksinstrument om efficiënt inwoners van Hengelo te kunnen bevragen. In het panel zit een verspreide vertegenwoordiging van inwoners van 18 jaar en ouder. Kennispunt Twente beheert het HengeloPanel voor de gemeente Hengelo en voert de peilingen uit. Het HengeloPanel is een participatief panel.

Aan de panelleden is gevraagd in welke mate, op een schaal van 0 tot en met 10:

- ☐ Men is gehinderd, gestoord, of geërgerd door geluid als men thuis is ('geluidhinder');
- ☐ De slaap 's nachts is verstoord door geluid ('slaapverstoring');
- ☐ Men is gehinderd, gestoord, of geërgerd door trillingen als men thuis is ('trillinghinder').

In de vraagstelling ging het steeds om de afgelopen 12 maanden. Alle scores van de panelleden op de schalen van 0 tot en met 10, zijn in lijn met 2017 omgerekend met vastgestelde formules¹. Grofweg komt ernstige geluidhinder, slaapverstoring of trillinghinder, op het volgende neer:

“Wanneer iemand op een schaal van 0 tot en met 10, een 8 of hoger heeft ingevuld, is men ernstig geluidgehinderd, ernstig slaapverstoord of ernstig trillinggehinderd.”

Verspreiding vragenlijst via gemeentelijke sociale media kanalen

Om inwoners van Hengelo, die geen lid zijn van het panel, ook de mogelijkheid te bieden hun ervaringen te delen, is de vragenlijst ook verspreid op de Social mediakanalen van de gemeente Hengelo. Aan de vragenlijst via social media zijn vragen over achtergrondkenmerken toegevoegd, mede om de herkomst (Hengelo) te kunnen bepalen. Aan het einde van de vragenlijst is aan de respondenten gevraagd of ze lid willen worden van het HengeloPanel.

Respons

De peiling is van 23 augustus tot en met 6 september 2023 uitgezet onder het HengeloPanel en via social media kanalen van de gemeente Hengelo². In totaal hebben 611 mensen de vragenlijst volledig ingevuld. Gerelateerd aan het aantal leden van het panel (eind augustus zo'n 1.300) komt dit neer op respons van 47 procent. Dit een deelname die ongeveer in lijn ligt met andere peilingen. Wel is het aantal respondenten onvoldoende groot om uitspraken op wijkniveau te kunnen doen.

¹ Het is (internationaal) gangbaar om ernstige hinder te definiëren aan de hand van percentages van de antwoordschaal. In dit geval vormen de elf antwoordcategorieën (0 t/m 10) een continue 100% - schaal. Het afkappunt voor ernstige hinder is vastgesteld op 72% van de volledige schaal. Helaas valt de 72% niet precies samen met een antwoordcategorie op de 11-puntsschaal. Daarom worden de scores op de vragenlijsten omgerekend naar ernstige hinder volgens vaste formules (bron: RIVM).

² Vanaf 5 september vond er gedurende twee weken een luchtmachtoefening plaats in Twente waarbij vliegtuigen laag vlogen en tot 23.00 uur vliegbewegingen maakten. Dit kan beperkt van invloed zijn geweest op de hinderbeleving door vliegtuigen.

Daarnaast hebben 93 inwoners de vragenlijst volledig ingevuld vanuit de via sociale media verspreide (open) link naar de vragenlijst. In de rapportage is ervoor gekozen de door deze groep gegeven antwoorden niet in de in de figuren gepresenteerde uitkomsten op te nemen. Maar deze beknopt uit te lichten met een tekstkader onder de betreffende figuren. Hiervoor is gekozen om zo de opzet en rapportage gelijk te houden aan de rapportages van Enschede en Almelo (waar geen verspreiding via sociale media kanalen heeft plaatsgevonden). Daarnaast blijkt uit analyse dat deze groep respondenten een meer uitgesproken mening heeft en vaker een ernstige hinder ervaart. Dit kan ook mede reden zijn geweest om de vragenlijst in te vullen. Om een zo zuiver mogelijk beeld te schetsen, is er daarom voor gekozen in dit rapport uit te gaan van de panelrespons als basis en de social media respons als aanvulling hierop.

Samenstelling van het panel

In onderzoek onder de bevolking is het gebruikelijk dat niet de gehele bevolking deelneemt. Hoewel het deelnemen aan een onderzoek van het HengeloPanel open staat voor alle inwoners vanaf 18 jaar. Deze vorm van onderzoek wordt ook wel steekproefonderzoek genoemd. Feitelijk beantwoordt een deel van de bevolking vragen over een onderwerp. In een panel en ook in de respons is er eigenlijk altijd een zekere over- en ondervertegenwoordiging van bepaalde groepen. In het HengeloPanel zijn grofweg gezegd jongeren (tot 30 jaar) ondervertegenwoordigd en ouderen (60 jaar en ouder) oververtegenwoordigd. In samenspraak met de gemeentelijk accounthouder is er voor gekozen uit te gaan van een participatief panel en niet zozeer representatief. Dit betekent dat we het panel vooral als 'stem' van de Hengelose bevolking gebruiken waarbij iedereen (door lid te worden van het panel) de mogelijkheid heeft zijn of haar mening over uiteenlopende onderwerpen te geven.

Om de invloed van de relatief grote groep ouderen en kleinere groep jongeren (ook in vergelijking met 2017) in de respons te bepalen, is geanalyseerd welke verschillen significant zijn bij een gelijke vertegenwoordiging (dus een correctie met een zelfde leeftijdsverdeling als in 2017). De significante verschillen tussen 2017 en 2023 worden genoemd en in de figuren aangegeven met *. Andere verschillen kunnen samenhangen met leeftijdsverdeling en kunnen berusten op toeval. Overigens geldt ook dat überhaupt de bevolking steeds ouder wordt en het aandeel ouderen neemt verder toe. Uit landelijk onderzoek blijkt dat hinderbeleving samenhangt met leeftijd en dat naarmate de leeftijd toeneemt vaker enige of ernstige hinder ervaren³. Door verdere veroudering van de bevolking kan dit betekenen dat per saldo de mate van hinderbeleving zal toenemen. Naast leeftijd laten ook andere sociaal-demografische kenmerken samenhang zien met geluidshinder, zoals inkomen en stedelijkheid. Verder geldt dat de coronacrisis de samenleving ook heeft veranderd, met een zeker ten tijde van COVID-19 toegenomen belang van de woonomgeving, meer aandacht voor rust, ontspanning en persoonlijke gezondheid en een grotere mate van thuiswerken (het 'nieuwe normaal')⁴. Aspecten die van invloed kunnen zijn op de hinderbeleving.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt de totaaloverzichten voor geluidshinder, slaapverstoring en trillingshinder gepresenteerd. Daarna komen in hoofdstuk 3 de onderliggende bronnen van hinderbeleving aan bod. Hoofdstuk 4 geeft een korte uitleg van het kaartenboek, met een link naar de online applicatie waarin de kaartbeelden worden gepresenteerd. De vragenlijst is opgenomen in bijlage 1.

³ Zie onder meer GGD/GHOR Nederland, *Belevingsonderzoek geluidhinder en slaapverstoring luchtvaart 2020; Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2020 (2022)*.

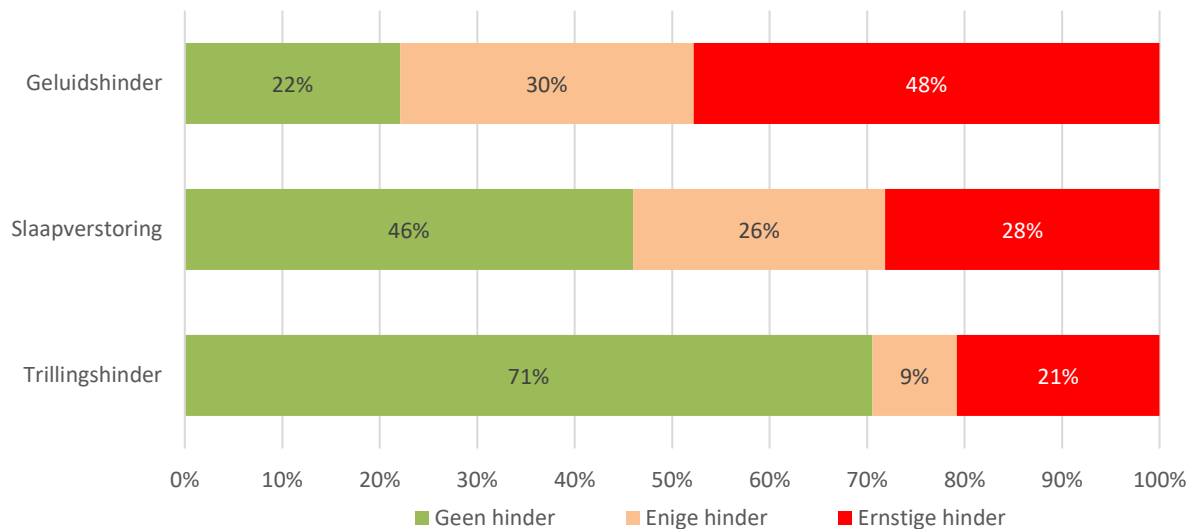
⁴ Zie onder meer RIVM, *Onderzoek Beleving Woonomgeving (OBW); Hinder en slaapverstoring, de 2021-cijfers (2022)*, en Rijksoverheid – DG Samenleving en COVID-19, *Nederland na de crisis; Perspectief voor en door de samenleving (2021)*.

2. Totaalbeeld geluidshinder, slaapverstoring en trillingshinder

Geluidshinder meest ervaren

Van alle Hengelse panelleden die hebben deelgenomen aan het onderzoek geeft 48 procent aan ernstige geluidshinder te ervaren. Concreet betekent dit dat 48 procent bij minimaal één van de negen voorgelegde hindercategorieën ernstige geluidshinder ervaart. Iets meer dan een kwart van de panelleden (28%) geeft aan bij minimaal een van de negen onderscheiden hindercategorieën ernstige slaapverstoring te ervaren en ongeveer een op de vijf panelleden (21%) ervaart bij minimaal een van de negen hindercategorieën ernstige trillingshinder.

Figuur 1: Procentuele verdeling mate van hinderbeleving geluidshinder, slaapverstoring en trillingshinder door panelleden in het algemeen (2023)

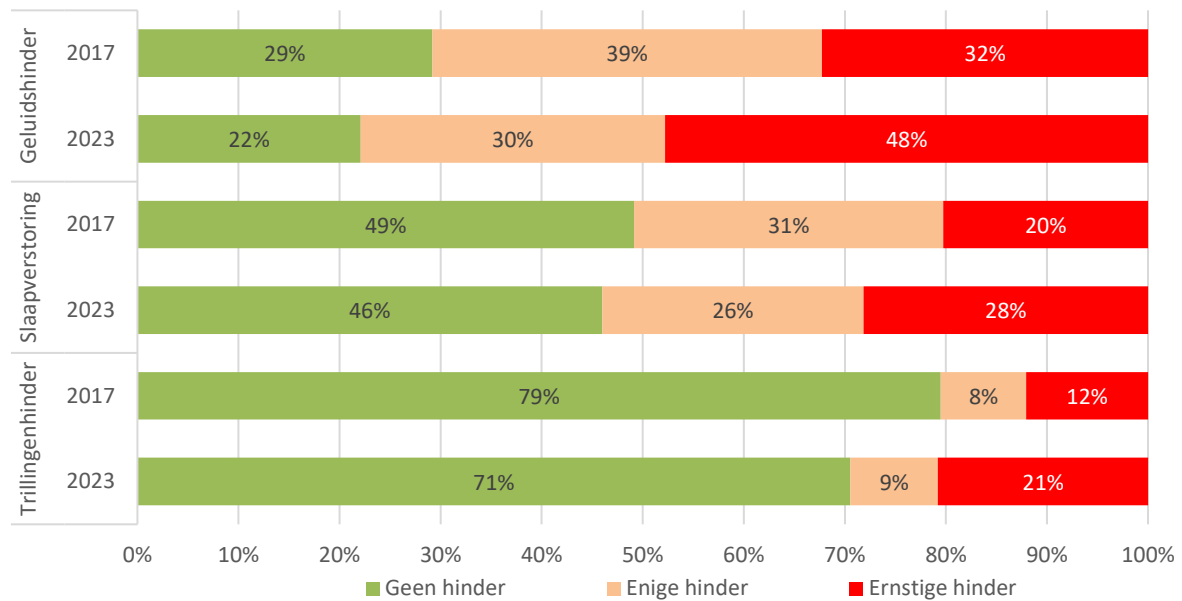
Sociale media respondententen beleven in grotere mate ernstige hinder

Van de respondenten die via social media de vragenlijst over geluids- en trillingshinder hebben ingevuld, geeft driekwart aan ernstige geluidshinder te ervaren. Bij slaapverstoring is dat aandeel 60 procent en bij trillingshinder 48 procent. Deze aandelen zijn fors hoger dan bij de panelrespondenten.

Hinderbeleving toegenomen

Ten opzichte van zes jaar geleden is bij alle drie vormen van hinderbeleving het aandeel dat bij minimaal één van de negen voorgelegde hindercategorieën ernstige hinder ervaart toegenomen. De toename is het grootst bij geluidshinder (zie figuur 2). Bij slaapverstoring en trillingshinder zijn de verschillen beperkter. De groep die geen hinder ervaart, is daarbij kleiner geworden en de groep met ernstige hinderbeleving iets groter. De groep die enige hinder ervaart, is ongeveer van gelijke omvang.

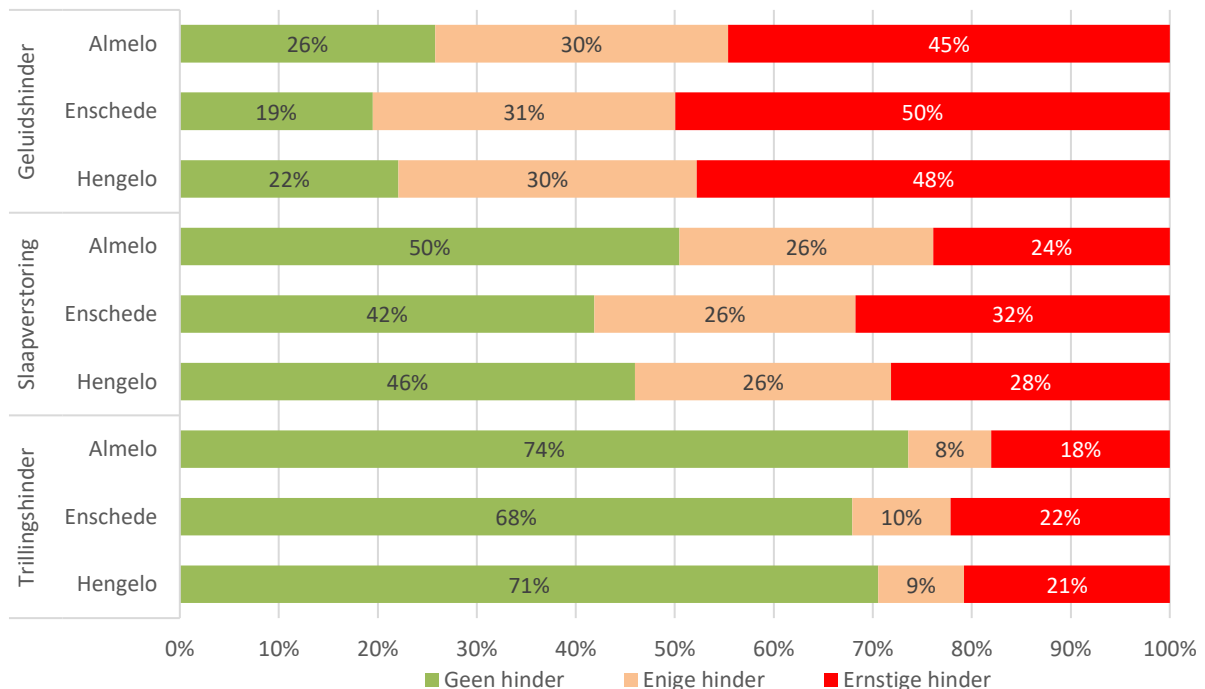
Figuur 2: Procentuele verdeling mate van hinderbeleving geluidshinder, slaapverstoring en trillingshinder door panelleden in het algemeen (2023 vergeleken met 2017)

Hinderbeleving vergeleken

Ten opzichte van Enschede ervaren de Hengelse panelleden die hebben deelgenomen aan het onderzoek in iets mindere mate ernstige geluids- en trillingshinder en vergeleken met Almelo iets meer. Voor alle drie vormen van hinderbeleving geldt dat het verschil een paar procentpunten is (geen significant verschil) ⁵.

Figuur 3: Procentuele verdeling mate van hinderbeleving geluidshinder, slaapverstoring en trillingshinder door panelleden in het algemeen, Hengelo vergeleken met Almelo en Enschede (2023)

⁵ In het rapport *Onderzoek Beleving Woonomgeving (OBW); Hinder en slaapverstoring*, de 2021-cijfers van het RIVM (2022) zijn landelijke percentages van de mate van ernstige hinderbeleving naar geluidsbron opgenomen voor 2019, 2020 en 2021. Voor de meeste brongroepen geldt dat percentages in 2021 iets lager zijn dan in het coronajaar 2020 maar hoger dan in 2019. Ten opzichte van Almelo, Enschede en Hengelo liggen deze percentages lager, wat onder meer zal samenhangen met het verschil in stedelijkheidsgraad.

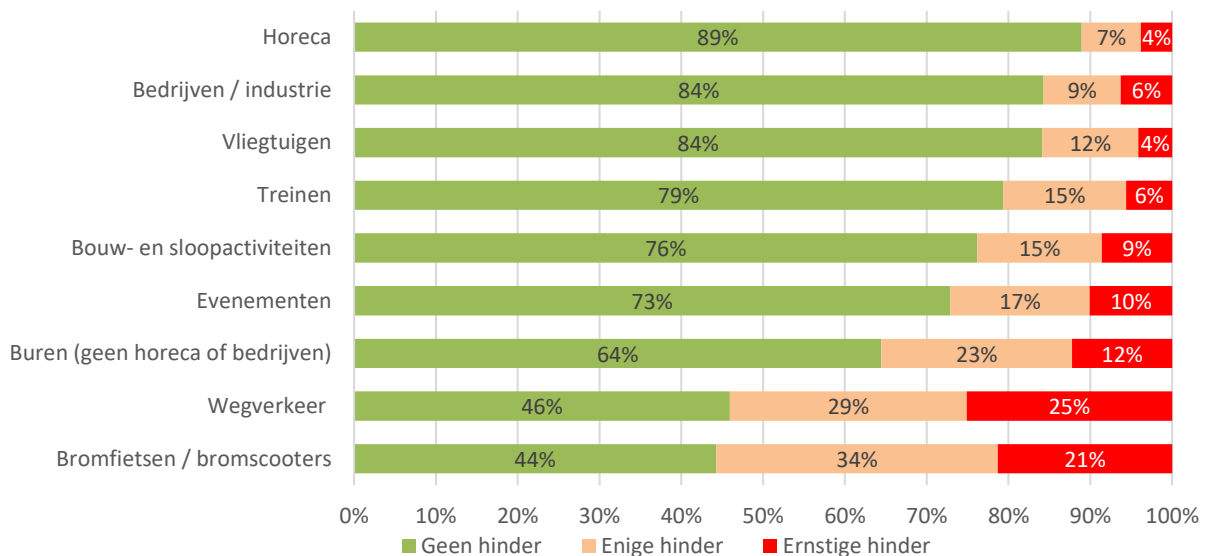
3. Inzoom naar hindercategorie

3.1 Hindercategorieën geluidshinder

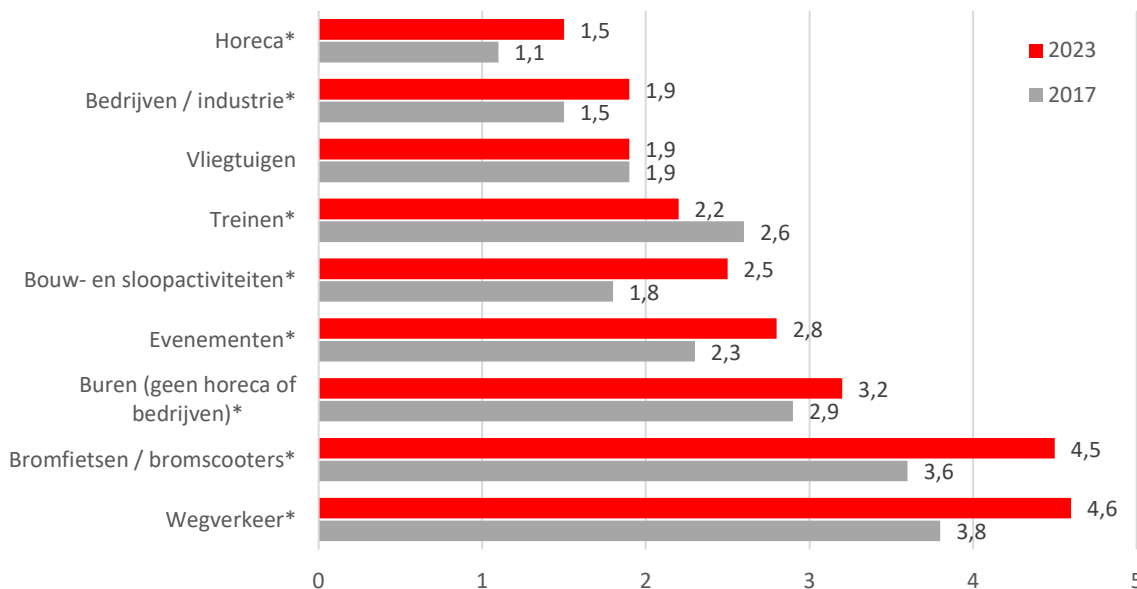
Minste geluidshinder van horeca

In dit hoofdstuk wordt de drie vormen van hinderbeleving in relatie tot negen geluidbronnen beschreven. Het aandeel dat ernstige geluidshinder ervaart, is het kleinst bij horeca, gevolgd door geluidshinder van bedrijven/industrie en vliegtuigen. De meeste ernstige geluidshinder ervaren panelleden door wegverkeer (25%) en bromfietsen/bromscooters (21%). Deze twee geluidbronnen namen in 2017 ook plek één en twee in. Ten opzichte van 2017 is de gemiddelde score die de mate van beleefde geluidshinder weergeeft het meest toegenomen bij bromfietsen/bromscooters, gevolgd door wegverkeer en bouw- en sloopactiviteiten. Ook bij de overige geluidsbronnen, uitgezonderd treinen, is de gemiddelde score opgelopen, al zijn de verschillen minder groot.

Figuur 4: Procentuele verdeling mate van beleefde geluidshinder, uitgesplitst naar hindercategorie (2023)

Figuur 5: Gemiddelde score mate van beleefde geluidshinder, naar bron (2023 vergeleken met 2017)

NB: respondenten konden op schaal van 0 tot en met 10 de mate van hinderbeleving aangeven, waarbij 0 helemaal niet gehinderd is en 10 extreem gehinderd. De bovenstaande figuur toont de gemiddelde score. Hoe hoger deze gemiddelde score des te groter de beleefde hinder.

*Significant verschillend bij een gelijke leeftijdsverdeling als in 2017

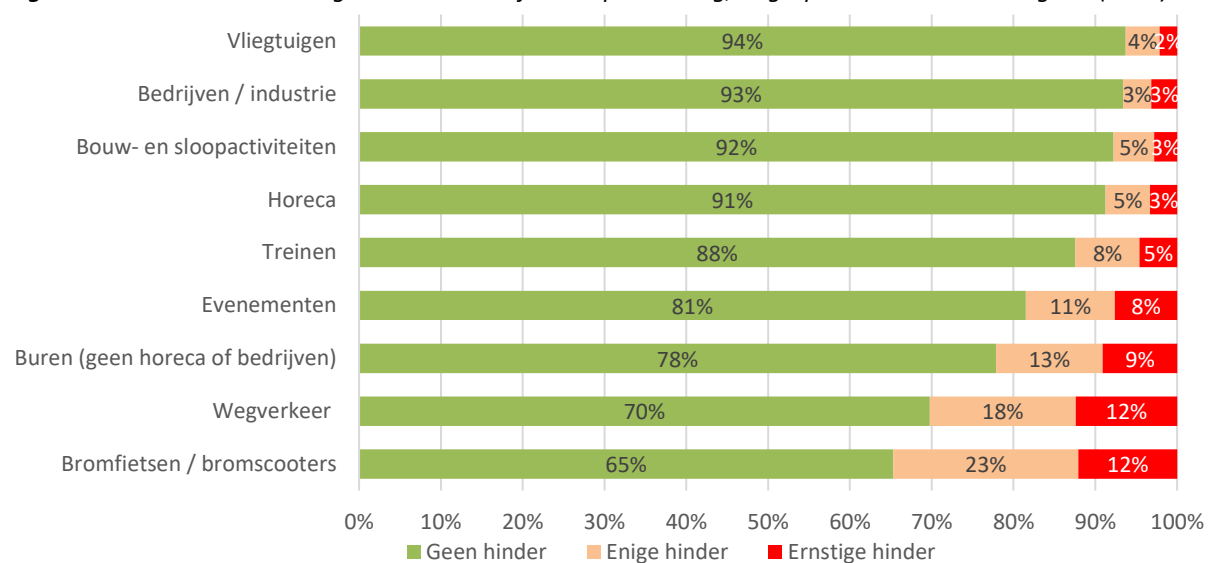
3.2 Hindercategorieën slaapverstoring

Minste slaapverstoring door vliegtuigen en bedrijven/industrie

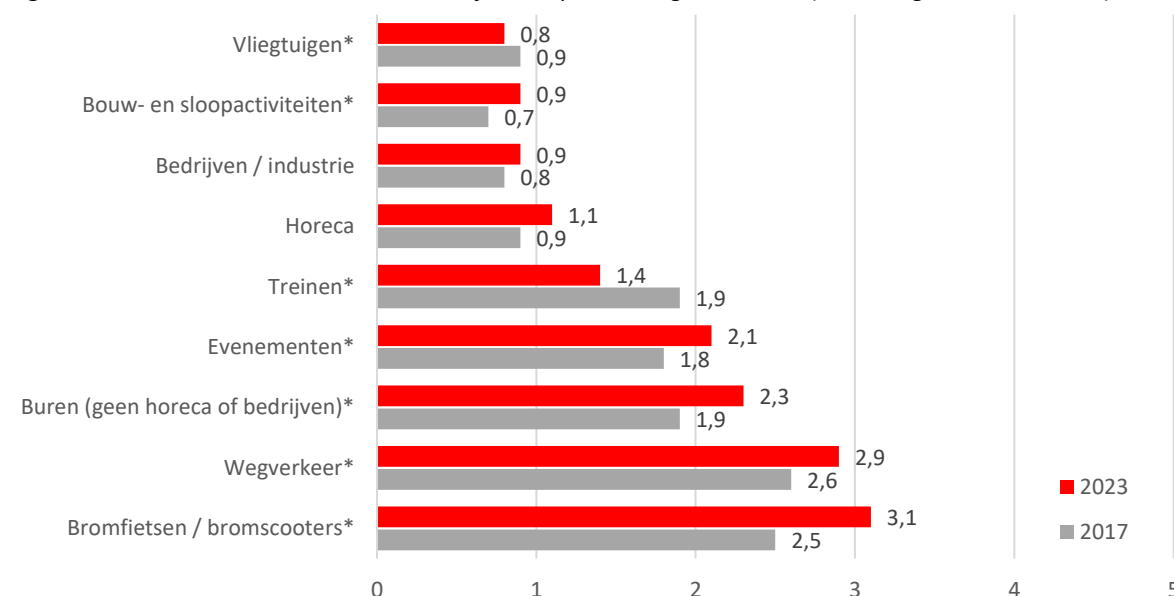
Het aandeel panelleden dat ernstige slaapverstoring ervaart, is het kleinst bij vliegtuigen en bedrijven/industrie, gevolgd door bouw- en sloopactiviteiten en horeca. Panelleden ervaren het meest ernstige slaapverstoring door bromfietsen/bromscooters en door wegverkeer (beide 12%). De mate waarin ernstige slaapverstoring wordt ervaren, is wel kleiner dan bij geluidshinder. Dit geldt voor alle onderscheiden categorieën. Het verschil is het kleinst bij horeca.

Ten opzichte van 2017 is de gemiddelde score die de mate van beleefde slaapverstoring weergeeft het meest toegenomen bij bromfietsen/bromscooters en burenen. Wegverkeer, evenementen en bouw- en sloopactiviteiten hebben in 2023 ook hogere scores dan zes jaar geleden. Treinen en vliegtuigen onderscheiden zich met een lagere score, wat er op duidt dat de mate van slaapverstoring door treinen en vliegtuigen in Hengelo kleiner is dan in 2017.

Figuur 6: Procentuele verdeling mate van beleefde slaapverstoring, uitgesplitst naar hindercategorie (2023)

Figuur 7: Gemiddelde score mate van beleefde slaapverstoring, naar bron (2023 vergeleken met 2017)

NB: respondenten konden op schaal van 0 tot en met 10 de mate van hinderbeleving aangeven, waarbij 0 helemaal niet gehinderd is en 10 extreem gehinderd. De bovenstaande figuur toont de gemiddelde score. Hoe hoger deze gemiddelde score des te groter de beleefde hinder.

*Significant verschillend bij een gelijke leeftijdsverdeling als in 2017

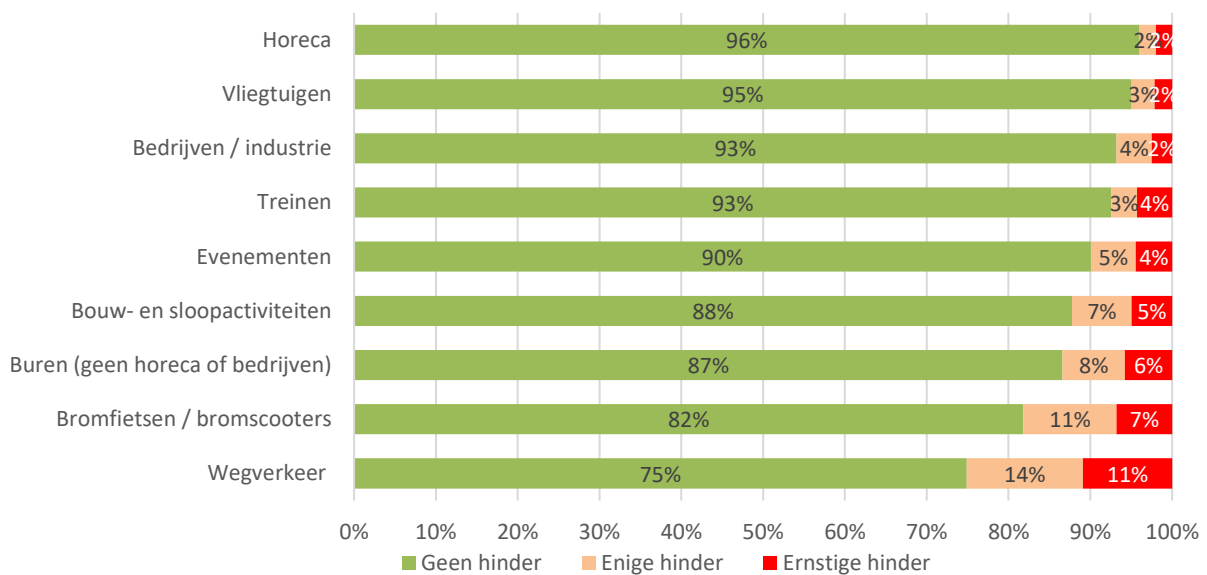
3.3 Hindercategorieën trillingshinder

Bij alle trillingsbronnen heeft minimaal driekwart geen hinder

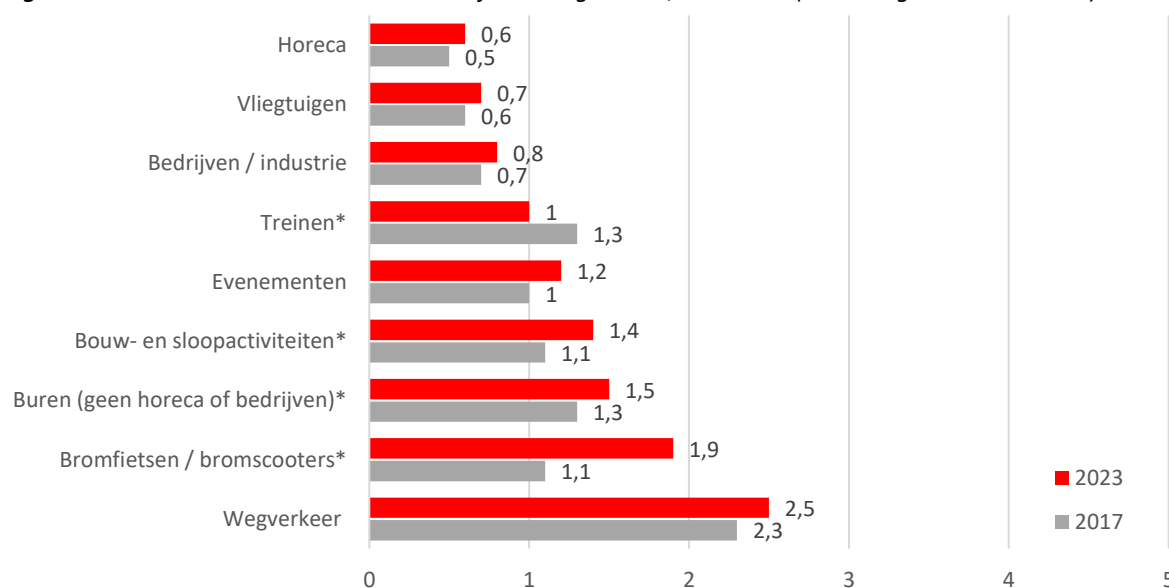
Voor alle onderscheiden trillingsbronnen geldt dat minimaal driekwart van de panelleden geen trillingshinder ervaart. Het aandeel panelleden dat ernstige trillingshinder ervaart, is het kleinst bij horeca, vliegtuigen en bedrijven/industrie. Panelleden ervaren het meest ernstige trillingshinder door bromfietsen/bromscooters (7%) en door wegverkeer (11%). De mate waarin ernstige trillingshinder wordt ervaren, is nog weer kleiner dan bij slaapverstoring, uitgezonderd bouw- en sloopactiviteiten.

Ten opzichte van 2017 is gemiddelde score die de mate van beleefde trillingshinder weergeeft door bromfietsen en scooters het meest toegenomen, gevolgd door bouw- en sloopactiviteiten en burens. Treinen onderscheidt zich ook hier met een lagere score, wat er op duidt dat de mate van trillingshinder door treinen in Hengelo kleiner is dan in 2017.

Figuur 8: Procentuele verdeling mate van beleefde trillingshinder, uitgesplitst naar hindercategorie (2023)

Figuur 9:: Gemiddelde score mate van beleefde trillingshinder, naar bron (2023 vergeleken met 2017)

NB: respondenten konden op schaal van 0 tot en met 10 de mate van hinderbeleving aangeven, waarbij 0 helemaal niet gehinderd is en 10 extreem gehinderd. De bovenstaande figuur toont de gemiddelde score. Hoe hoger deze gemiddelde score des te groter de beleefde hinder.

*Significant verschillend bij een gelijke leeftijdsverdeling als in 2017

Bij de meeste geluids- en trillingshindercategorieën geven sociale media respondenten aan gemiddeld meer hinder te ervaren

Als we de gemiddelde score van ervaren geluids- en trillingshinder opgegeven door panelleden vergelijken met respondenten die via social media de vragenlijst hebben ingevuld, dan blijkt dat voor bijna alle afzonderlijke hindercategorieën bij zowel geluidshinder overdag en 's nachts als bij trillingshinder de social media respondenten een hogere score opgeven en daarmee verhoudingsgewijs meer hinder ervaren. Enige uitzondering vormt de beleefde hinder van vliegtuigen. Deze is iets kleiner.

4 Kaartenboek omgevingslawaaï

Naast de opgetelde resultaten zijn de antwoorden van de panelleden ook op kaarten weergegeven. Het kaartenboek bevat een overzicht van de ervaren geluids- en trillingenoverlast per overlastcategorie (bijvoorbeeld evenementen en industrie), voor het type hinder (geluidshinder, trillingshinder en slaapverstoring), verdeeld over 3 niveaus, namelijk ernstige overlast, matige overlast en geen overlast. Zo kan de gemeente de 'ervaringen' naast de 'harde gegevens' leggen, waardoor hotspots van (ernstige) hinder mogelijk nog duidelijker in beeld komen.

Anders dan in 2017 zijn de kaarten verwerkt in een clickable applicatie en zijn daarmee online te raadplegen. Er is dus niet zoals in 2017 een PDF-bijlage gegenereerd met daarin afbeeldingen van alle kaartbeelden. Het kaartenboek is hier te vinden: <https://kennispunttwente.nl/geluid-en-trillinghinder>

De in het kaartenboek opgenomen stippenkaarten bevatten een benadering van de locatie waar de betreffende overlast wordt ervaren. Om de anonimiteit van de respondent te waarborgen en de kans om onthulling uit te sluiten zijn de volgende regels gehanteerd:

- Respondenten die in een zescijferige postcode wonen waar minder dan vijf woonadressen zijn geregistreerd zijn niet weergegeven op de kaart. De antwoorden van deze respondenten zijn wel meegenomen in de overige rapportages.
- In elk zescijferige is een willekeurig coördinaat gekozen.
- Voor elke respondent woonachtig in de betreffende postcode is zowel dit x- als y-coördinaat verhoogd of verlaagd met een willekeurig getal tussen de – 25 en plus 25 meter.

De stippen geven hierdoor een benadering van de locatie en dus niet de exacte locatie.

Bijlage I: De vragenlijst

Geluidsoverlast

Weinig geluidsoverlast is belangrijk voor een goed woon- en leefklimaat. Daarom heeft de gemeente Almelo/Enschede/Hengelo de Nota Geluid vastgesteld. In deze nota staat het geluidbeleid van de gemeente Almelo/Enschede/Hengelo. Het geluidbeleid wordt onder andere gebruikt bij het verstrekken van milieuvergunningen voor bedrijven, maar ook bij evenementen en overlast door verkeer.

Wij zijn benieuwd of u geluidsoverlast ervaart. De eerste vraag gaat over geluidsoverlast als u thuis bent.

1

Hieronder staat een schaal van 0 tot en met 10. Daarop kunt u aangeven in welke mate geluid u hindert, stoort of ergert als u thuis bent. Als u helemaal niet gehinderd wordt, kiest u de 0, als u extreem gehinderd wordt, kiest u de 10. Als u daar ergens tussenin zit, kiest u een getal tussen 0 en 10. Als een geluid bij u thuis niet hoorbaar is, kunt u dat aangeven in de laatste kolom.

Als u denkt aan de afgelopen twaalf maanden, welk getal van 0 tot en met 10 geeft dan het beste aan in welke mate u gehinderd, gestoord of geërgerd wordt door geluid van de onderstaande bronnen als u thuis bent?

Wilt u in elke rij een antwoord aankruisen?

	Helemaal niet gehinderd ←----- -----→ Extreem gehinderd											
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Niet hoorbaar
Wegverkeer	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Treinen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vliegtuigen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bedrijven / industrie	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Buren (geen horeca of bedrijven)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bromfietsen / bromscooters	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Horeca	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bouw- en sloopactiviteiten	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Evenementen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Geluidsoverlast wordt pas echt vervelend wanneer het plaatsvindt in de nachtelijke uren. Daarom willen wij graag weten, in welke mate uw slaap wordt verstoord door bepaalde geluidsbronnen.

2

Hieronder staat nog een keer een schaal van 0 tot en met 10. Daarop kunt u aangeven in welke mate uw slaap 's nachts wordt verstoord door het geluid van de onderstaande bronnen.

Als uw slaap helemaal niet wordt verstoord, kiest u de 0, als uw slaap extreem wordt verstoord, kiest u de 10. Als u daar ergens tussenin zit, kiest u een getal tussen 0 en 10. Als een geluid in uw slaap niet hoorbaar is, kunt u dat aangeven in de laatste kolom.

Als u denkt aan de afgelopen twaalf maanden, welk getal van 0 tot en met 10 geeft dan het beste aan in welke mate uw slaap wordt verstoord door geluid van de onderstaande bronnen?

Wilt u in elke rij een antwoord aankruisen?

	Helemaal niet verstoord ←----- -----→ Extreem verstoord											
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Niet hoorbaar
Wegverkeer	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Treinen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vliegtuigen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bedrijven / industrie	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Buren (geen horeca of bedrijven)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bromfietsen / bromscooters	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Horeca	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bouw- en sloopactiviteiten	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Evenementen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Naast geluidsoverlast kan overlast door trillingen erg hinderlijk zijn. Daarom willen wij graag weten, in welke mate u gehinderd, gestoord of geërgerd wordt door trillingen van bepaalde bronnen als u thuis bent. Hieronder volgt de laatste vraag over overlast.

3

Hieronder staat een schaal van 0 tot en met 10. Daarop kunt u aangeven in welke mate u gehinderd, gestoord of geërgerd wordt door trillingen van de onderstaande geluidsbronnen als u thuis bent. Als u helemaal niet gehinderd wordt, kiest u de 0, als u extreem gehinderd wordt, kiest u de 10. Als u daar ergens tussenin zit, kiest u een getal tussen 0 en 10. Als een trilling bij u thuis niet te voelen is, kunt u dat aangeven in de laatste kolom.

Als u denkt aan de afgelopen twaalf maanden, welk getal van 0 tot en met 10 geeft dan het beste aan in welke mate u gehinderd, gestoord of geërgerd wordt door trillingen van de onderstaande bronnen als u thuis bent?

Wilt u in elke rij een antwoord aankruisen?

	Helemaal niet gehinderd ←----- -----→ Extreem gehinderd											
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Niet gevoeld
Wegverkeer	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Treinen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vliegtuigen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bedrijven / industrie	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Buren (geen horeca of bedrijven)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bromfietsen / bromscooters	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Horeca	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bouw- en sloopactiviteiten	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Evenementen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

BIJLAGE 7 Elektrische voertuigen

Elektrische auto's zijn niet stil

Bij voertuigen met een uitstootvrije (elektrische) aandrijving valt het motorgeluid weg. Dit betekent echter niet dat er geen geluid meer van het verkeer afkomt, want het geluid van banden door contact met het wegdek blijft over. Bij een snelheid van 50 kilometer per uur (km/u) ontstaat een groot deel van het verkeersgeluid door de banden en in mindere mate door de motor. Bij personenauto's met brandstofmotor gaat het bandengeluid overheersen bij een snelheid van 30-40 km/u, bij zwaardere vrachtwagens ligt dit omslagpunt rond de 70-75 km/u.

Tabel 1 geeft een indicatie van de reductie van de geluidemissie van verschillende typen voertuigen op het stedelijk wegennet. De afname in geluid is bepaald bij een snelheid van 50 km/u. De afname voor personenauto's en zware vrachtwagens zijn berekend door M+P-ingenieurs. Voor de andere voertuigen in de tabel heeft geluidadviesbureau dBvision een inschatting gemaakt.

Voor uitstootvrij stedelijk wegverkeer is er, bij een snelheid van 50 km/u, een reductie van de geluidemissie van 1 dB te verwachten voor personenauto's, oplopend tot 5 dB voor zware vrachtwagens. **Voor een gemengde verkeersstroom wordt de gemiddelde geluidreductie op ruim 2,5 dB geschat.**

Tabel 1: Geluidreductie per voertuigtype bij uitstootvrije (elektrische) aandrijving.

Type voertuig	Geluidreductie(bij 50 km/u)
Personenauto's	-1 dB
Bestelwagens	-2 dB
OV-bussen en touringcars	-3 dB
Lichte vrachtwagens	-3 dB
Zware vrachtwagens	-5 dB

Ook geluidwinst door vermindering van piekgeluiden

Tabel 1 laat zien dat de reductie van geluidemissie door uitstootvrij verkeer in de stedelijke omgeving varieert tussen de 1 en 5 dB afhankelijk van het type voertuig. Lokaal kan de geluidreductie (tijdelijk) echter groter zijn, doordat elektrisch aangedreven voertuigen voor minder piekgeluiden zorgen. Bij optrekkend verkeer, bijvoorbeeld bij kruisingen, is het motorgeluid sterk aanwezig. **M+P-ingenieurs heeft berekend dat, in de buurt van kruisingen met verkeerslichten, een geluidreductie is te verwachten van 5 dB voor personenauto's, oplopend tot 9 dB voor vrachtwagens.** Op dit soort plekken zal het naar verwachting aanzienlijk stiller worden bij volledig uitstootvrij verkeer.

Ook op het gebied van geluidhinderbeleving zijn positieve effecten van uitstootvrij verkeer te verwachten. Het passeren van een dieselvrachtwagen komt bijvoorbeeld boven het geruis van het overige verkeer uit en valt daardoor extra op. Bij een elektrische vrachtwagen is dat niet het geval, waardoor de akoestische omgeving minder wordt verstoord. Een andere bron die veel geluidhinder veroorzaakt zijn brommers, scooters en motoren. Brommers en scooters zijn in veel onderzoeken zelfs de bron die de meeste ernstige hinder veroorzaken. Motoren behoorden met brommers en scooters in het laatste GGD-onderzoek naar geluidhinder van 2020 tot de meest hinderlijke bronnen in Amsterdam. De hoge mate van hinder hangt samen met de negatieve betekenis die het geluid heeft voor veel mensen, die het associëren met losbandige jeugd, vandalisme en geweld. Het gaat daarbij niet zozeer om de absolute geluidsniveaus, maar om het snerpande geluid van het optrekken. Bij volledige elektrificatie valt het geluid van luid optrekken weg.

Andere geluidfactoren

Elektrische voertuigen worden uitgerust met AVAS-systemen (Acoustic Vehicle Alerting System). Een AVAS maakt waarschuwingsgeluiden, zodat voetgangers en fietsers worden geattendeerd op de aanwezigheid van elektrisch aangedreven voertuigen. Hierdoor kan de geluidreductie in de praktijk wat minder zijn dan in bovengenoemde getallen. Ook het type wegdek is van groot belang. **Mochten er bijvoorbeeld meer wegen met klinkers worden toegepast, dan kan de geluidwinst door elektrificatie weer teniet worden gedaan.**

Een andere factor die invloed heeft op de geluidsbelasting door wegverkeer in de stad is de snelheidslimiet. Steeds meer gemeenten zowel binnen als buiten Nederland verlagen de snelheidslimiet op gemeentelijke wegen van 50 km/u naar 30 km/u. Dit heeft geleid tot een nieuwe wegclassificatie van het CROW in 2021: de GOW30 (GebiedsOntsluitingsWeg), waar zowel een verkeers- als verblijffunctie zal gelden. Ook Amsterdam doet hieraan mee, vanaf december 2023 geldt 30 km/u in bijna de gehele binnenring. Uit berekeningen heeft Amsterdam bepaald dat de gemiddelde geluidsbelasting door dit beleid met 3 dB af zal nemen. Berekeningen van andere gemeenten en de academische literatuur geven vergelijkbare afnames van 1,5 tot zelfs 6 dB. Zoals eerder genoemd, overheerst bandengeluid bij brandstofauto's vanaf 30-40 km/u. Dus bij een verlaging van de snelheidslimiet naar 30 km/u zal voornamelijk motorgeluid overblijven, wat bij elektrisch vervoer (nagenoeg) nihil is. Voor elektrisch verkeer blijft er dus alleen bandengeluid over. Wanneer in 2030 de GOW30 wordt toegepast en het verkeer volledig uitstootvrij is, is er daarom een goede kans dat geluidhinder vanwege wegverkeer in de bebouwde kom drastisch afneemt.

Een belangrijke kanttekening hierbij is het wegdek en of autobestuurders zich daadwerkelijk aan de 30 km/u limiet houden. Actieve handhaving bij 30 km/u wegen is momenteel erg moeilijk vergeleken met 50 km/uur wegen, het Openbaar Ministerie plaatst bijvoorbeeld geen flitspalen op 30 km/uur wegen. Fysieke maatregelen aan de weg zullen in veel gevallen noodzakelijk zijn. De specifieke inrichting die bij erftoegangswegen is voorgeschreven en die je ook op de GOW30 zou kunnen toepassen (gemengd verkeer, voorrang van rechts, drempels en klinkerbestrating), past niet op wegen met veel autoverkeer, omdat dit de doorstroming en veiligheid voor fietsers verslechtert. Daarbij hebben klinkerbestrating en drempels juist een negatief effect op de geluidsbelasting. Klinkers verhogen het bandengeluid en drempels versterken trillingen en zorgen voor meer motorgeluid vanwege veelvuldig optrekken en afremmen. Daarom zijn nieuwe inrichtingsregels voor de GOW30 nodig, zodat de gewonnen afname in geluid niet teniet wordt gedaan met dergelijke wegdek aanpassingen. Enkele bekende snelheidsremmende maatregelen zonder negatief geluidseffect zijn: elektronische signaalborden ("smileys"), bebouwing/vergroening langs de weg en een toename in oversteekplaatsen.

BIJLAGE 8 Nadere analyse Oldenzaalsestraat

Tellingen en metingen overzicht Oldenzaalsestraat

					WEEK WERK					V - W - V - V -				
STRAAT	TUSSEN		PERIODE		DAG	DAG	GEM.	IN	MAK.	WET	OPSLAG	OPMERK.		
11	Oldenzaalsestraat	tussen	Eikstraat	en	Schefferlaan	April / Mei 2017	7945	8475	17	44	99	50	Tellingen 2017/Mei	PER RICHTING GETELD Richting
12	Oldenzaalsestraat	tussen	Eikstraat	en	Schefferlaan	April / Mei 2017	8362	8997	18	44	112	50	Tellingen 2017/Mei	PER RICHTING GETELD Richting
3	Oldenzaalsestraat	tussen	Eikstraat	en	Schefferlaan	April / Mei 2019	7860		17	43	96	50	Tellingen 2019/April Mei	PER RICHTING GETELD Richting
4	Oldenzaalsestraat	tussen	Eikstraat	en	Schefferlaan	April / Mei 2019	8491		18	44	99	50	Tellingen 2019/April Mei	PER RICHTING GETELD Richting
9	Oldenzaalsestraat	tussen	Deurningerstraat	en	Oude Molenweg	April / Mei 2019	8084		34	39	88	50	Tellingen 2019/April Mei	PER RICHTING GETELD Richting
6	Oldenzaalsestraat	tussen	Deurningerstraat	en	Oude Molenweg	April / Mei 2019	9156		39	47	97	50	Tellingen 2019/April Mei	PER RICHTING GETELD Richting
7	Oldenzaalsestraat	tussen	Beethovenlaan	en	Kotmansweg	April / Mei 2019	4229		43	48	130	50	Tellingen 2019/April Mei	PER RICHTING GETELD Richting
8	Oldenzaalsestraat	tussen	Beethovenlaan	en	Kotmansweg	April / Mei 2019	6371		40	45	91	50	Tellingen 2019/April Mei	PER RICHTING GETELD Richting
7	Oldenzaalsestraat	div.	nummer 250		Stad in	Oktober / November 2017	8117	9357	19	44	94	50	Tellingen 2017/OKT Nov	PER RICHTING GETELD Richting
8	Oldenzaalsestraat	div.	nummer 250		Stad uit	Oktober / November 2017	4830	5661	19	45	111	50	Tellingen 2017/OKT Nov	PER RICHTING GETELD Richting
7	Oldenzaalsestraat	tussen	Hasselerbaan Oost	en	Noord. Esweg	September / Oktober 2017	1063	1301	43	52	91	50	Tellingen 2017/Sept Okt	PER RICHTING GETELD Richting
8	Oldenzaalsestraat	tussen	Hasselerbaan Oost	en	Noord. Esweg	September / Oktober 2017	5414	5680	68	76	137	50	Tellingen 2017/Sept Okt	PER RICHTING GETELD Richting
1	Oldenzaalsestraat	tussen	Sketsweg	en	Deurningerstraat	September 2021	4571		42	48	112	50	Tellingen 2021/September	CORONA PER RICHTING GETELD Richting
3	Oldenzaalsestraat	tussen	Castorweg	en	Hasselerbaan West	September 2021	8120		48	51	128	50	Tellingen 2021/September	CORONA PER RICHTING GETELD Richting
4	Oldenzaalsestraat	tussen	Castorweg	en	Hasselerbaan West	September 2021	7050		47	53	132	50	Tellingen 2021/September	CORONA PER RICHTING GETELD Richting
5	Oldenzaalsestraat	tussen	Hasselerbaan West	en	Hasselerbaan Oost	September 2021	8605		58	66	137	50	Tellingen 2021/September	CORONA PER RICHTING

6	Oldenzaalsestraat	tussen	Hasselerbaan West	en	Hasselerbaan Oost	September 2021	6401		55	69	124	50	Tellingen 2021/September	CORONA & Idenschieten vast ingetrokken door afbak moden PER RICHTING GETELD Richting
12	Oldenzaalsestraat	tussen	Deurningerstraat	en	Sketsweg	September 2021	4500		41	47	131	50	Tellingen 2021/September	CORONA PER RICHTING GETELD Richting

12 HOOFD BIJ 1: REST VAN PER RICHTING-GETELDE LOCATIES STAAN ONDER ELKAAR

VERKLARING

WEEKDAG = WEEKDAGETMAAL GEMIDDELTE

WERKENDAG = WERKENDAGETMAAL GEMIDDELTE

V-GEN = GEMIDDELTE Snelheid

VEG = Snelheid die in 85 % VAN ALLE GEMETEN Snelheden NIET OVERSCHRIJDT WORDT, GAAN WEG VAN (0,0)

V-MAX = MAXIMUM WAARGENOMEN Snelheid MAAR NIET ACTUEEL BETROUWBAAR

V-WET = WETTELIJK TER PLAATSE GELENDE MAXIMUM Snelheid

BERDOE = PERIODE WAARIN DE METING HEET PLAATSGEVONDEN

BIJ PER RICHTING-GETELD IS DE VERGEDEURDE STRAATNAAM DE RICHTING WAARIN GETELD WILT

	Eikstraat	Schefferlaan	Oude Molenweg	Deurningerstraat
Beethovenlaan				
2017>	7946			5117
2019>	7860		8084	6229
2021> Corona				4572
2021> Kaart 7392			10171	5162
2017>	8382			4870
2019>	8491		9156	6373
2021> Corona				4500
2021> Kaart 7392			10171	5162
Kotmansweg	Castorweg	Hasselerbaan West	Hasselerbaan Oost	Noord. Esweg

2017>			5063
2019>			
2021> Corona	8120	6665	
2021> Kaart	8246	5167	3690
2017>			5414
2019>			
2021> Corona	7650	6401	
2021> Kaart	8246	5167	3690

Conclusie

Tussen de Bornsestraat c.q. Eikstraat en de Schefferlaan is de intensiteit afgenomen. Dat is gunstig voor de geluidbelasting op de woningen. Daarentegen is op het deel tussen de Oude Molenweg en de Deurningerstraat toegenomen. Reden daarvan kan zijn een andere route in verband met de Laan Hart van Zuid. Gelukkig is een merendeel van de woningen daar gesaneerd of is van latere bouwdatum en hebben een goede geluidisolatie. Verder is er op het deel tussen de Deurningerstraat en de Beethovenlaan sprake van een toename. Gelukkig zijn ook hier de meeste woningen gesaneerd. Tussen de Beethovenlaan en de Kotmansweg c.q. Castorweg zijn de aantallen ook wat lager. Tussen de Castorweg en de Hasselerbaan West is er sprake van een toename. Ook daar zijn de meeste woningen gesaneerd of van redelijk recente datum en hebben dus een goede geluidisolatie. Tussen de Hasselerbaan West en Oost rijden minder voertuigen. Zo ook tussen de Hasselerbaan Oost en de Noordelijke Esweg.

Door de relatief hoge geluidbelasting is het zeker zinvol de komende jaren de ontwikkeling van het verkeer in de gaten te houden.

BIJLAGE 9 Hinder wegmarkeringen

Op basis van eigen waarnemingen en het rapport “Acoustic properties of road markings” van M+P van mei 2016, is bekeken of het zinvol kan zijn alternatieven in de toekomst toe te passen.

Samenvatting onderzoek wegmarkeringen

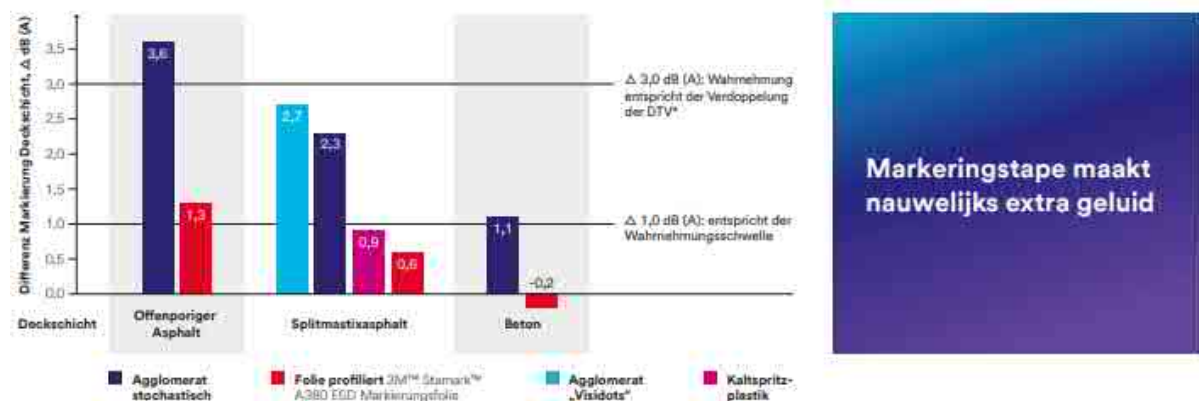
Een deel van de hinder wordt veroorzaakt door het verschil in geluidssterkte tussen het rijden op asfalt en het rijden op de wegmarkeringen.

Volgens dit onderzoek is vanaf 40km/u of hoger bandengeluid maatgevend. Op veel plaatsen in de gemeente ligt de snelheid gemiddeld en in 85% van de gevallen hoger. Over het algemeen kun je zeggen dat bij een traditioneel asfalt en een relatief wegmarkering weinig overlast kan optreden. Ook daar waar je kunt spreken over een recht stuk weg waar goed tussen de wegmarkering kan worden gereden zal het allemaal wel meevallen. Pas bij een stillere laag en een hoge wegmarkering in combinatie dus van een snelheid hoger dan 40 km/h en een storend karakter van de belijning al dan niet in combinatie met een kruising kan het zinvol zijn om naar een goed alternatief te kijken. Immers moet de wegmarkering wel bestand zijn tegen een stootje. Ook moet de wegmarkering passen bij een gemeentelijke weg. Dat is anders dan op een snelweg of een provinciale weg. Hierdoor vallen veel varianten als spetterplast af.

Het type tape schijnt gunstige eigenschappen te hebben. Het kan zinvol zijn in de komende periode daar een proef mee te starten. Dit zou kunnen bij één van de hotspots die de komende jaren zal worden aangepakt.

Voorbeeld ter informatie.

Vergelijking van de extra geluidsoverlast bij het rijden over verschillende markeringsystemen

Actieplan Geluid 2024 - 2029

Gemeente
Hengelo

Arnold van Loon

Thijmen Bertelink

28 mei 2024

Inhoud presentatie:

- Waarom een actieplan?
- Inhoud actieplan (vooral geluid ten gevolge van verkeer op de weg: dit is de belangrijkste geluidbron)
- Rol van de raad

Actieplan Geluid 2024 – 2029

- Wettelijk taak (EU richtlijn omgevingslawaai/ Omgevingswet)
- Elke 5 jaar
- In 2013 en 2018 zijn de vorige actieplannen gemaakt
 - Voorheen bekend als Actieplan Omgevingslawaai
- Samen met Almelo en Enschede

Waar gaat het actieplan over?

- **Berekend** geluid t.g.v. rijdend verkeer op de weg, op het spoor en ten gevolge van industrie
- Het actieplan gaat niet over geluid ten gevolge van bijvoorbeeld evenementen, luchtvaart, burens, scooters....
- Het actieplan gaat alleen over gemeentelijke wegen want alleen daar hebben we invloed op
- ProRail en RWS eigen actieplan

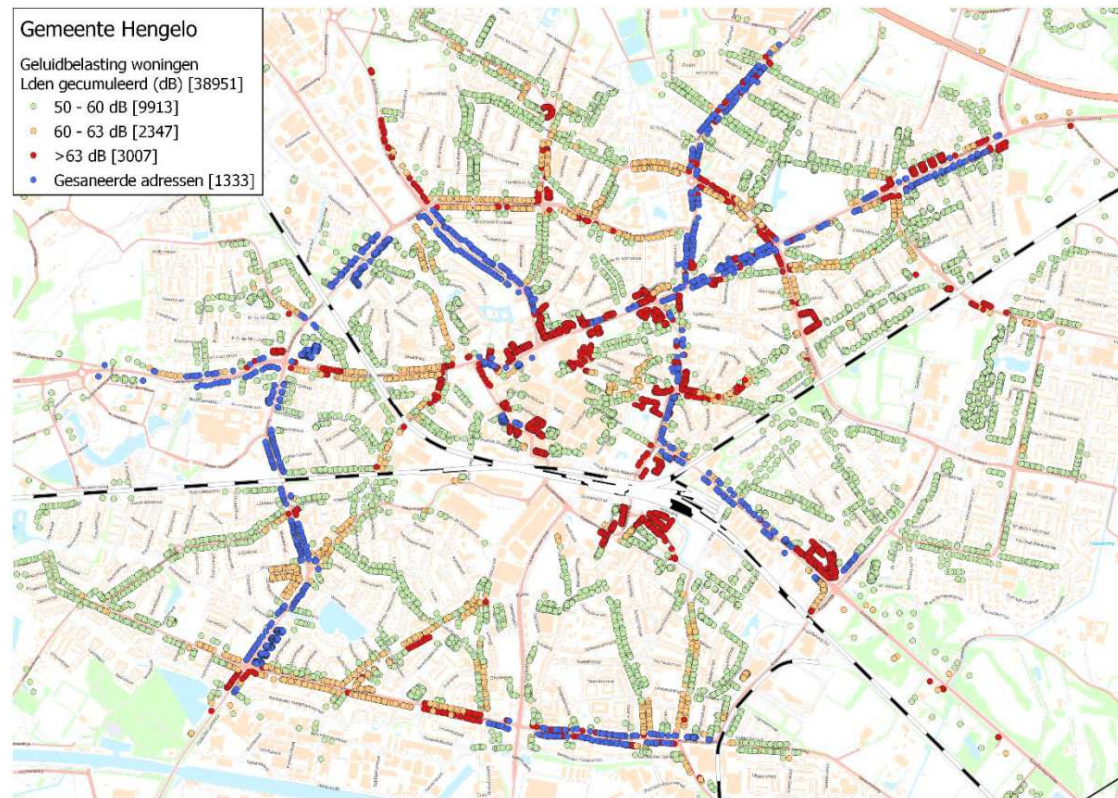
Het doel van het actieplan

- Het treffen van maatregelen om zo mogelijk de geluidbelasting om, op en in woningen te verminderen
- Zo mogelijk verbeteren van de leefomgeving van onze inwoners
- Hiermee streven we naar het creëren van een prettig woon- en leefklimaat

De stappen

Stap 1. De geluidbelastingkaart

Stap 1. Vergelijking 2016-2021

- Het aantal gehinderde inwoners nam in totaal met 9% toe. Het aantal ernstig gehinderde inwoners nam in totaal met 8,1% toe. Het aantal slaapgestoorde inwoners nam in totaal met 1,8% toe.
- Het aantal woningen waar een sanering (isolatie) heeft plaatsgevonden is met ruim 14% toegenomen.
- Op meerdere wegvakken is stiller asfalt aangebracht (o.a. de Westtangent, de Deldenerstraat, Enschedesestraat)

Stap 2. Bepaal de plandrempel (het ambitieniveau)

- We hebben gekozen om, samen met Enschede en Almelo, de plandrempel van 63 dB te continueren.
- Waarom?
 - Saneringsregeling Wet: maximale binnenwaarde is 43 dB + 20 dB standard gevelwering = 63 dB op de buitengevel
 - Hiermee streven naar het creëren van een prettig woon- en leefklimaat
 - GGD was hierbij betrokken
- Er zijn veel woningen met een geluidniveau hoger dan 63 decibel (ca. 3000)(Nb. een groot deel daarvan is al gesaneerd (na-isolatie) en bij de bouw voorzien van isolatie)

Stap 2. Waar liggen de woningen met het geluidniveau boven de 63 dB?

Stap 3. mogelijke maatregelen/ kosten-baten

Bron

Minder auto's
Minder vrachtauto's
Lagere snelheid
Gelijkmatige snelheid
Kleinere motoren
Stillere motoren
Stillere banden
Stiller wegdek

Overdracht

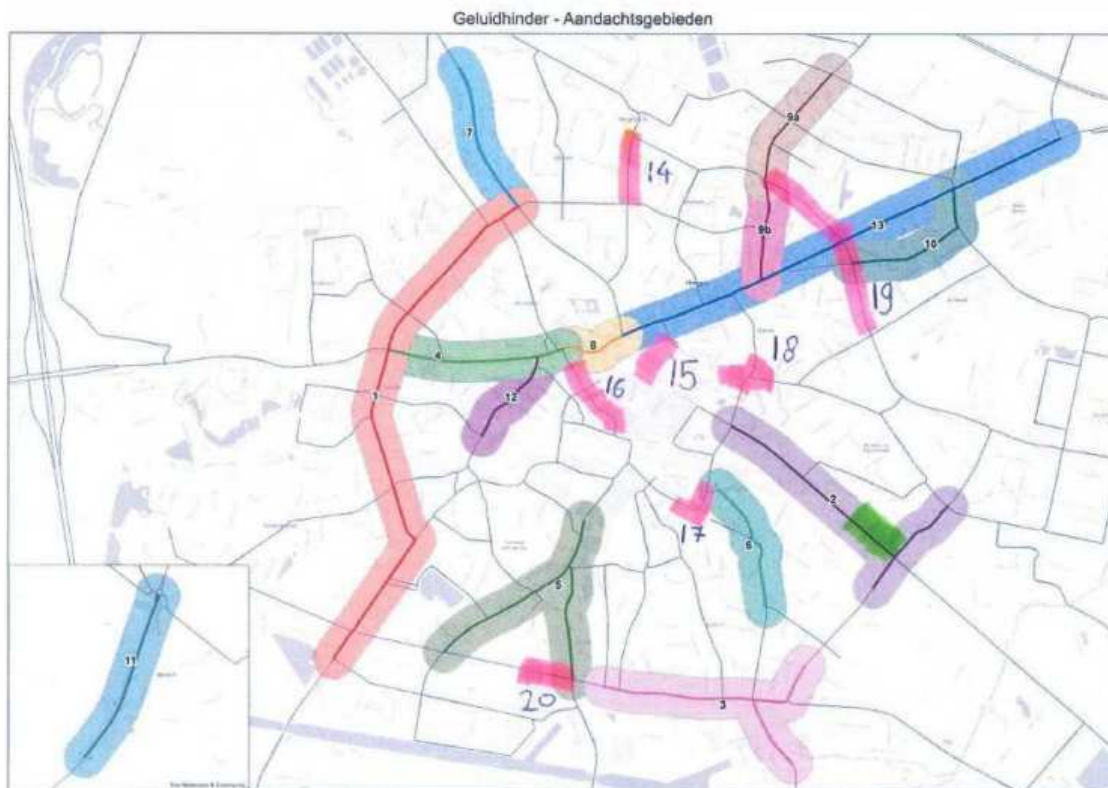
Geluidscherm
Grotere afstand

Ontvanger

Gevelisolatie

Stap 4. Ontwerp actieplan: aanwijzen hotspots (vorige en huidige)

Hinderbelevingsonderzoek wees uit dat de meeste hinder wordt ervaren in de omgeving van de hotspots.

*In het roze de nieuw ontstane hotspots

Stap 4. Ontwerp actieplan: Wat gaan we doen (komende vijf jaar)?

- We gaan door met woningisolatie (voor het grootste deel met rijkssubsidie)
- We gaan bij groot onderhoud na of we stil asfalt toe kunnen passen
- Concreet de hotspots: de Bornsestraat, de Breemarsweg en de Tweekelerweg
- Het nader onderzoeken van een aantal aandachtspunten

Stap 4. Aanpak

De gemeente Hengelo kiest net als de vorige planperiode voor de volgende aanpak:

1. Hengelo heeft negen resterende knelpunten op het gebied van wegverkeerslawaaï (hotspots) in beeld. Drie daarvan worden in de planperiode 2024 – 2029 aangepakt.
2. Alleen bij groot regulier onderhoud aan asfalt, of bij een grootschalige reconstructie wordt bij de genoemde hotspots een robuust, stiller asfalt/wegdek toegepast. (reductie tussen de 2,6 en 3 dB vergelijkbaar met SMA+ (een vorm van stil steen mastiek asfalt)).
3. Bij erg drukke kruispunten en daar waar veel wringend verkeer is, wordt een robuuster, lees meer traditioneel, mengsel toegepast.

De gemeente Hengelo ziet verder de volgende aandachtspunten:

- Hengelo volgt de ontwikkelingen van geluidarm asfalt qua kosten, geluidreducerend effect en levensduur, ook bij wringend verkeer op rotondes en kruispunten. Tevens worden in bestekken eisen gesteld aan de levensduur en worden waar noodzakelijk controlemetingen voorgeschreven.
- De verkeersintensiteit op de Oldenzaalsestraat en alle belangrijke wegen die te maken hebben met de genoemde hotspots zal de komende jaren met enige regelmaat in de gaten worden gehouden.
- In de actieplanperiode zal worden bekeken of er alternatieve wegmarkeringen toepasbaar zijn die minder geluid veroorzaken. Er is een veelbelovend alternatief. Het kan zinvol zijn in de komende periode daar een proef mee te starten. Dit zou kunnen bij één van de hotspots die de komende jaren zal worden aangepakt. Bijvoorbeeld bij de Breemarsweg.
- Stille klinkers zijn mogelijk een oplossing voor drukke 30 km wegen. Echter zijn stille klinkers op dit moment minder duurzaam. Er zijn echter ontwikkelingen gaande voor de productie van cementloze klinkers. Deze zijn veel duurzamer dan betonklinkers. Hierdoor kunnen stille klinkers in de toekomst een goed en duurzaam alternatief worden voor gebakken klinkers. De komende 5 jaar gaat de gemeente Hengelo deze ontwikkelingen volgen.

Stap 4. Slotconclusies

- We hebben al veel maatregelen getroffen maar we zijn nog niet klaar
- We gaan door op de ingeslagen weg met het treffen van maatregelen; werk met werk maken en woningmaatregelen
- Voor een deel van de maatregelen kunnen we subsidie krijgen
- Over vijf jaar gaan we weer kijken waar we dan staan

Vervolgstappen actieplan (stap 5, 6 en 7)

- Ontwerp actieplan ligt ter inzage (22 mei t/m 2 juli 2024)
- Zienswijzen (eventueel ook van de raad)
- Verwerken zienswijzen (juli)
- Vaststellen (door B&W, 17 juli 2024)

Tenslotte: de rol van de raad

- De raad mag zienswijzen indienen op het ontwerp actieplan
- Eventuele zienswijzen kunt u tot en met 2 juli 2024 indienen

**Bedankt voor
uw aandacht**

Behandelvorschlag

Onderwerp	Afwijken van het omgevingsplan inzake realiseren van 48 tijdelijke woningen Hazemeijerterrein - Tuindorpstraat		
Zaaknummer	3749706	Portefeuillehouder	Gerard Gerrits
Belangrijkste beslis/-besprekingspunten	De gemeenteraad wordt voorgesteld om: Op grond van artikel 16.15a, lid b onder 1 van de Omgevingswet en artikel 4.21 van het Omgevingsbesluit een positief advies te geven met betrekking tot de omgevingsvergunning voor het afwijken van de regels in het omgevingsplan voor het realiseren van 48 tijdelijke woningen op het Hazemeijerterrein aan de Tuindorpstraat.		
Historie	Voor het verlenen van een omgevingsvergunning voor de realisatie van 48 tijdelijke woningen op het Hazemeijerterrein moet de gemeenteraad om een advies worden gevraagd. De gemeenteraad wordt geadviseerd om een positief advies af te geven. Door Welbions is een aanvraag gedaan voor een tijdelijke omgevingsvergunning voor 10 jaar voor 48 woningen op het Hazemeijerterrein aan de Tuindorpstraat. In het omgevingsplan heeft het terrein de bestemming 'Gemengd', maar ontbreekt een bouwvlak. Daarnaast geldt de Paraplukherziening Wonen, waardoor het toevoegen van (on)zelfstandige woningen niet is toegestaan. Om toch een omgevingsvergunning te kunnen verlenen is een 'afwijking' van het omgevingsplan nodig. Dit is een buitenplanse omgevingsplanactiviteit (bopa).		

Politieke Markt	4 juni 2024			
Voorzitter	Griffiemedewerker	Zaal	Domein	Duur
Elske Mooijman		Burgerzaal	Fysiek	60 min
Doel van de sessie	Oordeelsvorming			
Behandeladvies	De politieke markt wordt gestart met een korte presentatie over het instrument BOPA, het voorliggende verzoek en de rol van de gemeenteraad. De raadsleden worden daarna een oordeel gevraagd over voorliggend voorstel van het college om te besluiten om: <i>Op grond van artikel 16.15a, lid b onder 1 van de Omgevingswet en artikel 4.21 van het Omgevingsbesluit een positief advies te geven met betrekking tot de omgevingsvergunning voor het afwijken van de regels in het omgevingsplan voor het realiseren van 48 tijdelijke woningen op het Hazemeijerterrein aan de Tuindorpstraat.</i>			
Spreekrecht publiek	ja ☒		duur: Maximaal 5 minuten bij aanvang van de politieke markt.	

Raad	19 juni 2024	
Doel van de sessie	Besluitvorming	
Behandeladvies		
Spreekrecht publiek	nee	

RAADSADVIES

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	AFDELING	PORT. HOUDER
3749706	Prinsen, Sandra	RL-VTH	Gerard Gerrits
ONDERWERP			
3749706 - Advies voor de aanvraag voor het afwijken van het omgevingsplan inzake realiseren van 48 tijdelijke woningen Hazemeijerterrein - Tuindorpstraat			

BESLUIT

De gemeenteraad besluit:

1. Op grond van artikel 16.15a, lid b onder 1 van de Omgevingswet en artikel 4.21 van het Omgevingsbesluit een positief advies te geven met betrekking tot de omgevingsvergunning voor het afwijken van de regels in het omgevingsplan voor het realiseren van 48 tijdelijke woningen op het Hazemeijerterrein aan de Tuindorpstraat.

INLEIDING

Door Welbions is een aanvraag gedaan voor een tijdelijke omgevingsvergunning voor 10 jaar voor 48 woningen op het Hazemeijerterrein aan de Tuindorpstraat. Het gaat om flexwoningen van het Rijksvastgoedbedrijf (RVB).

Het RVB heeft grootschalig flexwoningen ingekocht om de woningnood te verminderen. Via de regeling FlexSH koopt Welbions 48 van deze woningen (waarde ruim zes miljoen), waarbij de kosten voor de aankoop in tien jaarlijkse termijnen wordt vergoed door het COA. Het gaat om woningen met een verschillend oppervlak, zo zijn er woningen van 18 m², 36 m² en 54m² beschikbaar.

De voorwaarde is dat de woningen tien jaar lang, voor 50% beschikbaar worden gesteld aan statushouders, die na maximaal 2 jaar dienen door te stromen naar een reguliere woning. Na 10 jaar zijn de woningen afgelost en zijn Welbions of de gemeente vrij om de woningen naar eigen inzicht in te zetten of te verkopen aan een andere partij. Ze kunnen door de modulaire bouwvorm weer uit elkaar worden gehaald en op een andere locatie weer worden geplaatst.

In het omgevingsplan (deel bestemmingsplan 'Vooroorlogse Wijken 2016 (deel 1)) heeft het terrein de bestemming 'Gemengd', maar ontbreekt een bouwvlak. Daarnaast geldt de Parapluherziening Wonen, waardoor het toevoegen van (on)zelfstandige woningen niet is toegestaan. Om toch een omgevingsvergunning te kunnen verlenen is een 'afwijking' van het omgevingsplan nodig. Dit is een buitenplanse omgevingsplanactiviteit (bopa)

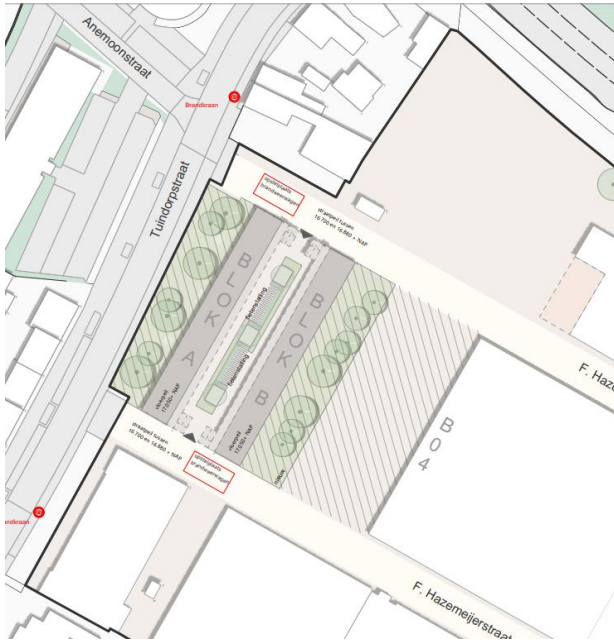
Het bevoegd gezag mag een omgevingsvergunning voor een bopa alleen verlenen met het oog op een evenwichtige toedeling van functies aan locaties (ETFAL) zie artikel 8.0a, lid 2, Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl). Dit is enigszins vergelijkbaar met 'een goede ruimtelijke ordening' onder de oude wetgeving.

De aanvraag voor de omgevingsvergunning voor het afwijken (Bopa) is ingediend na 1 januari 2024, er is daarom sprake van een aanvraag op grond van de Omgevingswet. Omdat het in dit geval gaat om 48 woningen op een locatie waar nog geen bebouwing is toegestaan, is dit een geval waarvan de raad heeft aangegeven advies te willen geven. Dit is in plaats van voorheen de (ontwerp)verklaring van geen bedenkingen.

ARGUMENTEN

Argumenten

- 1.1 De tijdelijke woningen voorzien op korte termijn in een behoefte
Zo worden 24 woningen gebruikt voor de huisvesting van statushouders (maximaal 2 jaar per verhuring) vanuit een AZC en wordt de andere helft gebruikt voor de 'reguliere' doelgroep van Welbions.
- 1.2 Met de plaatsing van deze units wordt een eerste stap gezet met het toevoegen van woningen op het Hazemeijerterrein
Het Hazemeijerterrein valt binnen de ontwikkeling van het Hart van Zuid. De inzet is om dit gebied te ontwikkelen van een werkgebied naar een gemengd woon-werk-leer-ontmoet gebied. Het tijdelijk plaatsen van deze woningen vormt als 'placemaking' een eerste stap om het gebied ook aantrekkelijk te maken voor bewoning.

Gezamenlijk is door Welbions, Roelofs & Haase en de gemeente (stedenbouw/groen/milieu) de meest geschikte plek voor 48 RVB woningen bepaald. Het gaat om plaatsing op het parkeerveld langs de Tuindorpstraat. Het plein tussen de te plaatsen units, gebouw B01 en Oyfo wordt ingericht als verblijfsgebied met groen (parkeerfunctie vervalt). Het parkeren wordt op het Hazemeijerterrein, dat in eigendom is van Roelofs & Haase, opgelost.

- 1.3 De omgevingsvergunning kan alleen worden verleend als er sprake is van een Evenwichtige toedeling van functies aan locaties (ETFAL)
De aanvraag is ingediend op 26 april 2024 en is voorzien van een onderbouwing van de gevolgen op de fysieke leefomgeving. De aanvraag wordt de komende weken beoordeeld op de benoemde aspecten, waaronder verkeer (parkeren), externe veiligheid, geluid vanwege o.a. het spoor en bouwtechnische eisen. De gevraagde vergunning kan alleen worden verleend als deze aspecten inhoudelijk akkoord worden bevonden en er dus sprake is van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. Voorheen werd dit (globaal) een goede ruimtelijke ordening genoemd.
- 1.4 De omgeving is geïnformeerd en betrokken.
De grond waarop de woningen worden gesitueerd is niet in eigendom van initiatiefnemer of gemeente Hengelo, deze wordt voor 10 jaar om niet beschikbaar gesteld door de eigenaar. De beschikbare tijdsbestek waarin participatie plaats kan vinden is begrensd vanwege de contractuele verplichting door het Rijksvastgoedbedrijf om de 48 woningen voor 31 december 2024 te realiseren. Binnen deze kaders zijn de participatiedoelen: kwaliteit, begrip en eigenaarschap. Meedenken en een zekere mate van meedoen is ten aanzien van de ruimtelijke inrichting rondom de woningen als onderdeel van het gehele terrein het participatieniveau. Dit is stap 1 van het stappenplan. Er is op dinsdag 5 maart een inloopbijeenkomst georganiseerd voor buurtbewoners en ondernemers in Hazemeijer. Dit is stap 2 uit het stappenplan. Enkele tientallen bezoekers hebben de bijeenkomst bezocht. Er is toen afgesproken dat de aanwezigen via een nieuwsbrief geïnformeerd blijven worden bij belangrijke momenten. In april is dat gebeurd toen de aanvraag omgevingsvergunning door Welbions is ingediend. In die nieuwsbrief is ook een oproep gedaan om deel te nemen in de klankbordgroep. Die is inmiddels opgericht en bestaat uit drie omwonenden en twee gebruikers van het Hazemeijerterrein. Dit is stap 3 van het stappenplan. Hieraan nemen een aantal bewoners en ondernemers deel. De klankbordgroep is 22 april voor het eerst bij elkaar geweest. Hiervan wordt een verslag gemaakt. Dit is stap 4 in het stappenplan. De klankbordgroep zal daarna betrokken worden in een ontwerpessie waarin de ruimtelijke inrichting in co-creatie tot stand zal komen onder begeleiding van een stedenbouwkundig ontwerp bureau, waaruit uiteindelijk het realisatieontwerp volgt. In paragraaf 7.2.1 van de onderbouwing is hierover meer opgenomen.
- 1.5 Om de gevraagde omgevingsvergunning te kunnen verlenen is advies benodigd van de Raad. Het adviesrecht is wettelijk geregeld in artikel 16.15a van de Omgevingswet (Ow) en artikel 4.21 van het Omgevingsbesluit (Ob). Op 5 oktober 2022 heeft de gemeenteraad op grond van artikel 16.15a, lid b onder 1 Ow en artikel 4.21 Ob categorieën aangewezen van gevallen van een buitenplanse

omgevingsplanactiviteit waarvoor de gemeenteraad advies wil uitbrengen. Omdat er sprake is van (het mogelijk maken van) de bouw van meer dan 20 woningen en het geen (voormalig) 4 Bor geval is, wordt, om dit initiatief mogelijk te maken, advies gevraagd aan de gemeenteraad.

KANTTEKENINGEN

kanttekening

1.1 Het kan zijn dat het plan nog moet worden aangepast.

Dat is het geval als blijkt dat er nog geen sprake is van ETFAL. In dat geval moet het plan worden aangepast. Dit kan ook het geval zijn ondanks dat de gemeenteraad een positief advies heeft afgegeven. In het voortraject is echter al veel vooronderzoek gedaan. De verwachting is daarom dat het plan kan voldoen aan de eisen.

VERVOLG

Bestuurlijk vervolg

Na het uitbrengen van het advies van de raad, eventuele verwerking daarvan, en verdere beoordeling van de vergunningaanvraag, wordt een besluit genomen op de aanvraag. Daartegen kunnen belanghebbenden een bezwaarschrift indienen. Het college neemt, na een advies van de Commissie Bezwaarschriften, een besluit op de bezwaarschriften. Daarna kunnen belanghebbenden eventueel beroep indienen bij de Rechtbank Overijssel en hoger beroep bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Financiën

De kosten voor de vergunningprocedure worden middels een legesfactuur verhaald op de aanvrager. De Legesverordening voorziet hierin. De kosten voor de realisatie van de woningen zelf komen voor rekening van de aanvrager.

Communicatie

Het besluit wordt gepubliceerd in het Hengelo's Weekblad en het Gemeentebblad. Gedurende zes weken kan bezwaar worden ingediend.

BIJLAGEN

Bijlage 1: Onderbouwing Woningbouw Hazemeijer (voorlopig)

RAADSBESLUIT

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
3749706	Prinsen, Sandra	RL-VTH	Gerard Gerrits
ONDERWERP			
3749706 - Afwijken van het omgevingsplan inzake realiseren van 48 tijdelijke woningen Hazemeijerterrein - Tuindorpstraat			

DE RAAD VAN DE GEMEENTE HENGELO BESLUIT:

Op grond van artikel 16.15a, lid b onder 1 van de Omgevingswet en artikel 4.21 van het Omgevingsbesluit een positief advies te geven met betrekking tot de omgevingsvergunning voor het afwijken van de regels in het omgevingsplan voor het realiseren van 48 tijdelijke woningen op het Hazemeijerterrein aan de Tuindorpstraat.

PUBLIEKSVRIENDELIJKE SAMENVATTING

De woningen op het Hazemeijerterrein voorzien op een korte termijn in een woningbouwbehoefte. Hierdoor kunnen ook statushouders worden gehuisvest. Met de plaatsing van deze units wordt daarnaast een eerste stap gezet met het toevoegen van woningen op het Hazemeijerterrein. De aanvraag wordt verder beoordeeld op 'een evenwichtige toedeling van functies aan locaties'. De omgeving is geïnformeerd over de plannen, daarvoor is nu verder een klankbordgroep opgericht. Om de vergunning te kunnen verlenen moet de gemeenteraad om advies worden gevraagd. De gemeenteraad heeft een positief advies afgegeven op deze ontwikkeling.

DE GEMEENTERAAD VAN HENGELO,

DATUM

De griffier

De voorzitter

Onderbouwing

Effecten op de fysieke leefomgeving

Woningbouw Hazemeijer

COLOFON

ONDERBOUWING EFFECTEN OP DE FYSIEKE LEEFOMGEVING
WONINGBOUW HAZEMEIJER

Opdrachtgever:	Welbions
Opgesteld door:	IAA Architecten
Datum:	26-04-2024
Versie:	1.0

Inhoudsopgave

1	Aanleiding en doel	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Projectgebied	5
1.3	Vigerende situatie omgevingsplan	5
1.4	Buitenplanse omgevingsplanactiviteit.....	6
1.5	Leeswijzer.....	6
2	Bestaande situatie	7
2.1	Geschiedenis van het gebied	7
2.2	Ruimtelijke karakteristiek	8
2.3	Water	8
2.4	Verkeer en infrastructuur	8
2.5	Voorzieningen	9
2.6	Nutsvoorzieningen, kabels en leidingen	9
3	Beschrijving van het plan.....	10
3.1	Ruimtelijke karakteristiek	10
3.2	Wonen	10
3.3	Sport en recreatie.....	11
3.4	Maatschappelijke doeleinden.....	11
3.5	Groen	11
3.6	Water	11
3.7	Verkeer en infrastructuur	11
4	Beleid en regelgeving.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4.1	Rijksbeleid en Rijksregels	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4.2	Provinciaal beleid en provinciale regels	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4.3	Beleid waterschap	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4.4	Gemeentelijk beleid.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
5	Randvoorwaarden.....	35
5.1	Watertoets	35
5.2	Natuurwetgeving.....	35
5.3	Beschermen van de gezondheid	37
5.4	Duurzaamheid en klimaatadaptatie	37
5.5	Archeologie en cultuurhistorie.....	37

6	Fysieke leefomgeving.....	38
6.1	Milieubelastende activiteiten	38
6.2	Bodem.....	38
6.3	Geluid.....	38
6.4	Luchtkwaliteit.....	39
6.5	Trillingen	39
6.6	Beperkingengebieden.....	40
6.7	Verstoring radarbeeld en luchthaven Twente	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
6.8	Omgevingsveiligheid.....	41
6.9	Bedrijven en milieuzonering	41
6.10	M.e.r.-beoordeling	41
6.11	Integrale veiligheid	41
7	Uitvoerbaarheid	42
7.1	Economische uitvoerbaarheid	42
7.2	Maatschappelijke uitvoerbaarheid.....	42
8	Evenwichtige toedeling van functies aan locaties.....	45
8.1	Is sprake van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties?	45
8.2	Conclusie.....	45
9	Uitvoering.....	46
9.1	Voorstel voor het opnemen van het initiatief in het omgevingsplan.....	46
9.2	Bouwrijp maken	46
9.3	Realisatie woningen en overige gebouwen	46
10	Bijlagen	47

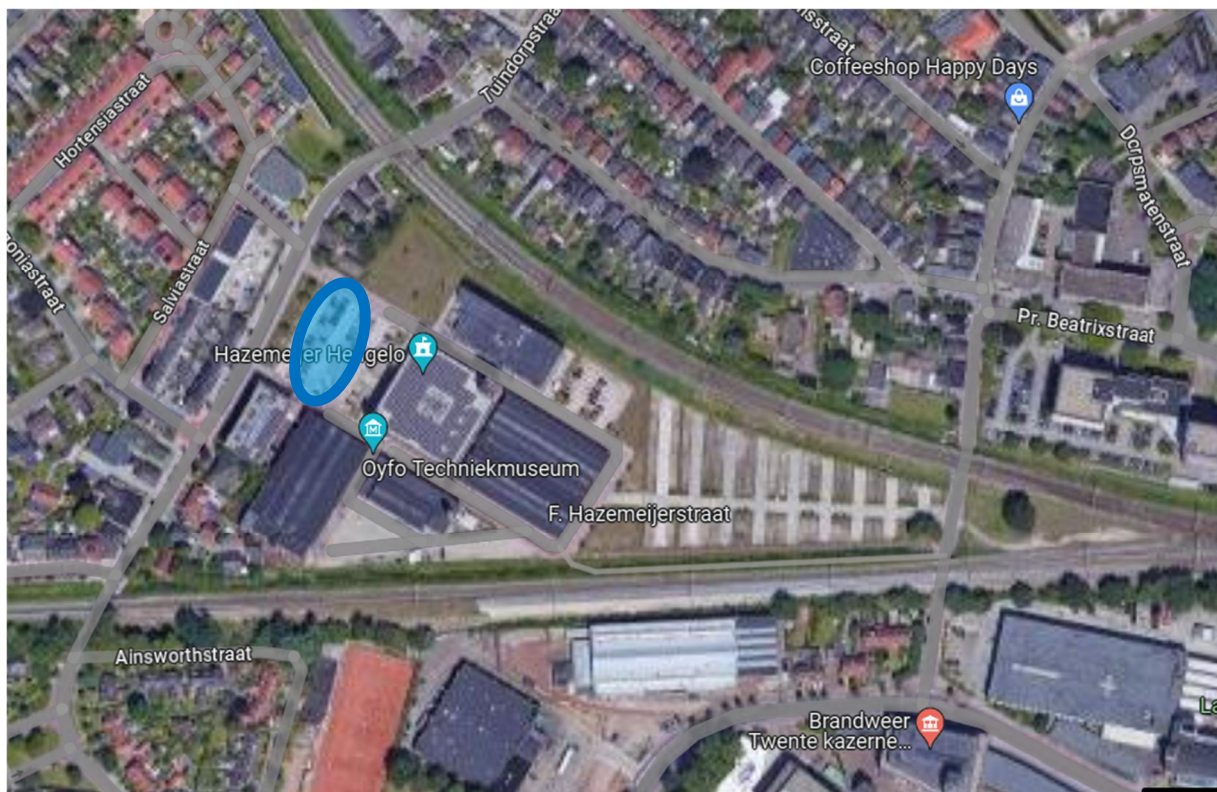
1 Aanleiding en doel

1.1 Aanleiding

De gemeente Hengelo heeft, net als andere gemeenten in Nederland, de opgave om huisvesting aan te bieden voor statushouders. Woningcorporatie Welbions heeft het initiatief genomen om tijdelijke huisvesting te willen realiseren. Daartoe wordt gebruik gemaakt van flexwoningen die beschikbaar zijn bij het Rijksvastgoedbedrijf. In totaal gaat het om 48 woningen. De helft daarvan is beschikbaar voor statushouders, de andere helft voor spoedzoekers in Hengelo. De eigenaar van het Hazemeijerterrein heeft zich bereid verklaard om ruimte ter beschikking te stellen voor de flexwoningen. Dat wordt gezien als een prima locatie nabij het centrum en voorzieningen.

Hiertoe wordt een tijdelijke vergunning aangevraagd voor het plaatsen van 2 blokken van 24 woningen gedurende 10 jaar.

1.2 Projectgebied

Het projectgebied bevindt zich op het Hazemeijerterrein. Aan de voorzijde van het terrein, evenwijdig aan de Tuindorpstraat, worden twee woonblokken voorzien.

1.3 Vigerende situatie omgevingsplan

Hengelo stelt haar omgevingsvisie op in verschillende fasen om zo ervaring op te doen met de nieuwe manier van denken en werken. Met de eerste (deel)omgevingsvisie voor het buitengebied van Hengelo, genaamd 'Hengeloos Buiten', is in februari 2019 gestart. Deze visie is in oktober 2020 vastgesteld door de gemeenteraad. De visie op de Binnenstad en Hart van Zuid genaamd 'Hart van Hengelo' was de tweede fase en is door de gemeenteraad vastgesteld in oktober 2022. Daar valt dit initiatief onder.

1.4 Buitenplanse omgevingsplanactiviteit

Het onderhavige initiatief voldoet niet aan de regels van het omgevingsplan. Daarmee is dit een buitenplanse omgevingsplanactiviteit. De procedure is de reguliere procedure in de Omgevingswet. De korte procedure is daarmee het uitgangspunt. De beslistermijn voor de korte procedure is normaliter maximaal 8 weken. Het bevoegd gezag kan de beslistermijn éénmaal met maximaal zes weken verlengen. Daarna is er nog bezwaar en beroep mogelijk.

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 Projectbeschrijving is een beschrijving van de huidige situatie weergegeven. In hoofdstuk 3 wordt het plan en de beoogde situatie beschreven. Vervolgens worden in hoofdstuk 4 de relevante beleidskaders kort beschreven. Hoofdstuk 5 staat in het teken van de randvoorwaarden en wordt beschreven hoe het initiatief zich daartoe verhoudt. In hoofdstuk 6 worden de aspecten van de fysieke leefomgeving beschreven en de mogelijke invloed die het initiatief daarop heeft. In hoofdstuk 7 wordt de economische en maatschappelijke uitvoerbaarheid beschreven. In hoofdstuk 8 wordt de conclusie getrokken over de evenwichtige toedeling van functies aan de locatie. Hoofdstuk 9 betreft de uitvoering.

2 Bestaande situatie

2.1 Geschiedenis van het gebied

Op het voormalige fabrieksterrein Hazemeijer in Hengelo bevinden zich op drie hectare grond in totaal acht monumentale fabrieksgebouwen en een groot parkeerterrein. De naam van dit complex verwijst naar de oprichter van het oorspronkelijke bedrijf: Floris Hazemeijer. In 1907 startte hij in een leegstaande textielfabriek zijn eigen onderneming in elektrotechniek. Tegenwoordig is het vooral een locatie waar activiteiten op het raakvlak van technologie en creativiteit elkaar ontmoeten. Er wordt bedrijfsruimte verhuurd en daarnaast worden de industriële hallen gebruikt voor evenementen, congressen en business meetings.

Floris Hazemeijer nam in 1907 zijn intrek in een leegstaande textielfabriek in Hengelo. Hier richtte hij zijn eigen bedrijf op in schakelsystemen, transformatoren en andere elektronische apparaten. De gebouwen liepen in de Tweede Wereldoorlog ernstige schade op, maar Hazemeijer wist na de oorlog onder de naam Holec opnieuw een bloeiend bedrijf op te bouwen.

Met de herbestemming die BOEi in 2009 in gang heeft gezet, zijn de oude fabriekshallen en bijbehorende gebouwen getransformeerd tot een inspirerende locatie in Hengelo. Er is een plek gecreëerd voor ondernemerschap op het gebied van creativiteit en technologie. Het industrieel erfgoed is een inspirerende omgeving geworden. De diverse faciliteiten zoals de horeca en ruimte voor events, goede parkeergelegenheid en nabijheid van het NS-station maken van Hazemeijer Hengelo een bruisende ontmoetingsplek. De naam Hazemeijer Hengelo is in 2013 in ere hersteld met de officiële heropening van de fabriek door Peter Hazemeijer, kleinzoon van de oprichter.

Op dit moment is Hazemeijer een terrein in transformatie. Er is een mix aan functies op het terrein maar flinke delen wachten nog op een nieuwe bestemming.

2.2 Ruimtelijke karakteristiek

Het Hazemeijer gebied onderscheidt zich ruimtelijk van de Tuindorpstraat door zijn uitgestrekte bebouwing en diverse schaalgroottes. Vroeger stonden op de beoogde locatie voor nieuwe bebouwing verschillende industrieel gerelateerde gebouwen. De huidige lege ruimte aan de Tuindorpstraat, momenteel gebruikt als parkeerplaats, heeft nooit een duidelijke ruimtelijke functie gehad.

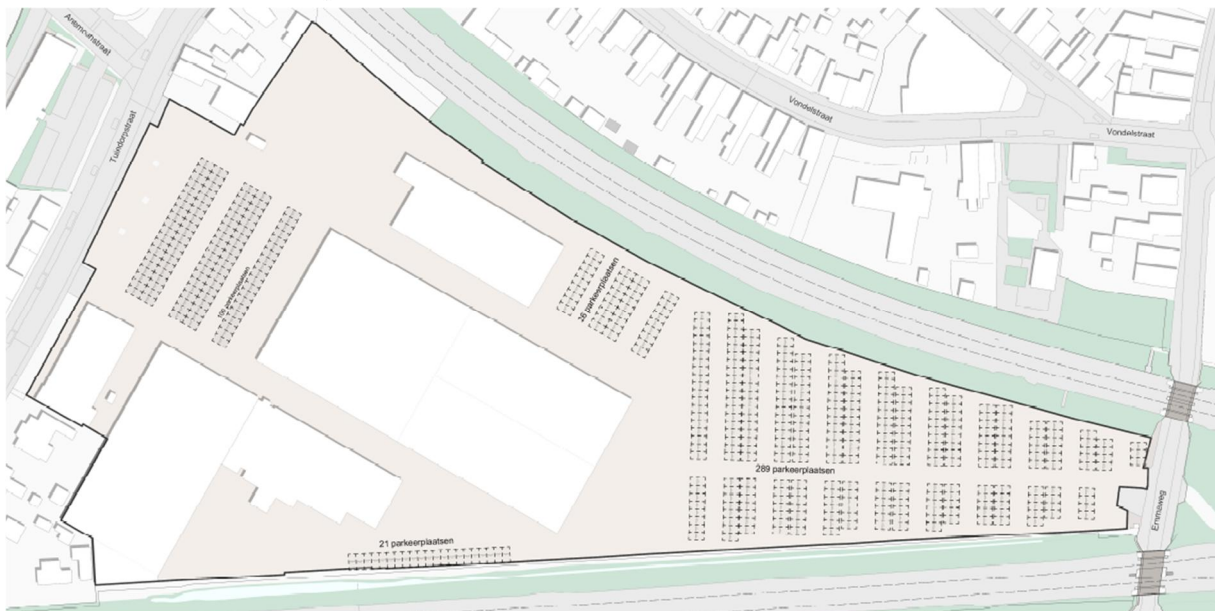
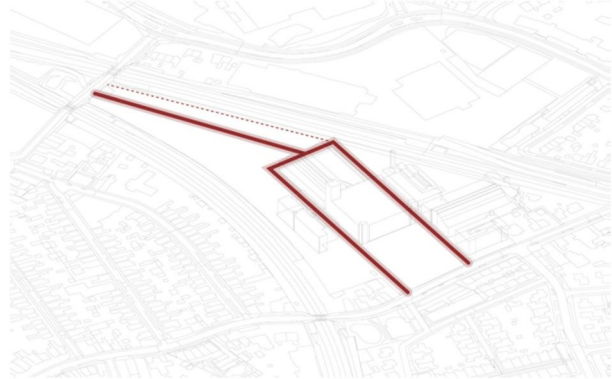
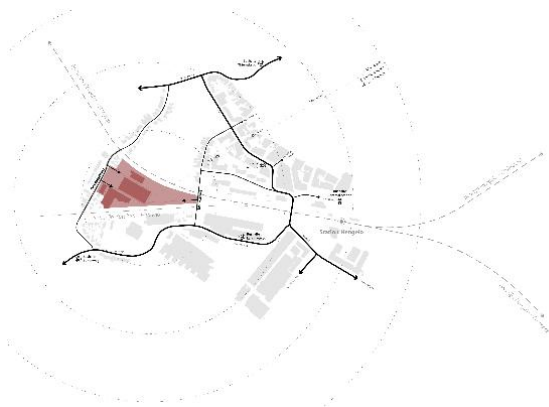
2.3 Water

Aan de randen van het terrein, tegen het spoortalut, lopen twee sloten. Verder is er op dit moment geen oppervlaktewater op het terrein.

2.4 Verkeer en infrastructuur

Wat betreft verkeer is het Hazemeijer terrein goed bereikbaar. Aan de Tuindorpstraat zijn twee toegangswegen voor zowel gemotoriseerd als langzaam verkeer. Dankzij het shared space principe zijn deze verkeersstromen naadloos geïntegreerd. De twee wegen komen samen in het midden van het terrein en vormen zo een rechte as richting de Emmaweg in Hengelo.

Parkeren gebeurt momenteel langs de Tuindorpstraat en op de as richting de Emmaweg. In de nieuwe opzet zal het parkeren voornamelijk geconcentreerd worden op de as richting de Emmaweg, waar ook, zoals in de parkeeronderbouwing staat, voldoende capaciteit is om aan de parkeervraag te voldoen.

2.5 Voorzieningen

Op dit moment is er een mix aan functies op het terrein: bedrijfsruimtes, horeca, museum en muziekschool. Daarnaast zijn veel winkelveorzieningen en het OV op loopafstand bereikbaar.

2.6 Nutsvoorzieningen, kabels en leidingen

De flexwoningen worden aangesloten op de nutsvoorzieningen, kabels en leidingen onder de Hazemeijerstraat.

3 Beschrijving van het plan

3.1 Ruimtelijke karakteristiek

Het plan omvat twee bouwvolumes die zorgvuldig zijn gepositioneerd aan de voorzijde van het Hazemeijerterrein en wordt ingebed door groenstroken voor de woningen. Het volume aan de Tuindorpstraat ligt op de rooilijn van gebouw C03 (Tuindorpstraat 61). Een belangrijke overweging bij de situering op het voorterrein van Hazemeijer is dat het sociaal wenselijk is dat de nieuwe bewoners naadloos aansluiten bij de bestaande buurt. Bovendien heeft deze locatie aan de Tuindorpstraat altijd een verscheidenheid aan gebouwen gekend, vanuit zowel historisch als ruimtelijk perspectief.

De ontsluiting van de woningen gebeurt via galerijen die uitkijken op een binnenterrein tussen de twee blokken. Dit binnenterrein wordt ook gebruikt voor de integratie van fietsenstallingen voor de bewoners door middel van groene oplossingen/groenkoffers.

De geïndustrialiseerde gebouwen passen in het rationele en systematische opzet van Hazemeijer en ligt in lijn met de karakteristiek van andere gebouwen op Hazemeijer die ook volgens een systematische structuur zijn opgezet. Bovendien betekent geïndustrialiseerd modulair bouwen ook circulair en demontabel bouwen, waardoor deze constructies elders een nieuw leven kunnen krijgen.

De kopgevels van de blokken en de aangrenzende zones worden in een latere fase, en in afstemming met Gemeente/Welbions/Omgeving in co-creatie en participatie vorm nader vormgegeven.

Afbeelding: Drie illustratieve mogelijkheden om de aansluiting van de gebouwen op de omgeving te verzachten.

3.2 Wonen

Het doel van dit project is het realiseren van 48 woningen in verschillende varianten, in 2 blokken. Het betreft tijdelijke huisvesting (flexwoningen) gedurende 10 jaar.

De flexwoningen zijn bestemd voor de huisvesting van statushouders en spoedzoekers. Het betreffen twee doelgroepen in twee woonblokken:

Blok B01 – Reguliere woningzoekenden (met in huurovk een vermelding van tijdelijkheid in combinatie met behoud van wachttijd):

- 9 eh van ca. 57 m2 BVO, 3-kmr, PMC 13, kleine gezinnen
- 9 eh van ca. 38 m2 BVO, 2-kmr, PMC 12, 1 of 2 persoons
- 6 eh van ca. 19 m2 BVO, 1-kmr, PMC 11, 1 persoons

Blok B02 – Huurders die recentelijk een verblijfsstatus hebben gekregen:

- 9 eh van ca. 57 m2 BVO, 3-kmr, PMC 13, kleine gezinnen
- 9 eh van ca. 38 m2 BVO, 2-kmr, PMC 12, 1 of 2 persoons
- 6 eh van ca. 19 m2 BVO, 1-kmr, PMC 11, 1 persoons

3.3 Sport en recreatie

Het plan voegt geen sport- of recreatieve functies toe aan het gebied. Deze functies zijn al aanwezig in en rondom het gebied.

3.4 Maatschappelijke doeleinden

De gemeente Hengelo heeft, net als andere gemeenten in Nederland, de opgave om huisvesting aan te bieden voor statushouders. Woningcorporatie Welbions heeft het initiatief genomen om tijdelijke huisvesting te willen realiseren. Daartoe wordt gebruik gemaakt van flexwoningen die beschikbaar zijn bij het Rijksvastgoedbedrijf. In totaal gaat het om 48 woningen. De helft daarvan is beschikbaar voor statushouders, de andere helft voor spoedzoekers in Hengelo.

3.5 Groen

Er vindt groencompensatie plaats voor de voetafdruk van de woonblokken. Het voetafdruk van de nieuwe woonblokken bedragen gezamenlijk 620m2. De groencompensatie is 620 m2 en wordt voorgesteld op twee plekken, namelijk het binnenterrein tussen blok A en blok B en de ruimte tussen blok B en gebouw B04.

De intentie is om het gebied tussen blok B en B04 in te richten als een verblijfsruimte van hoge kwaliteit. De precieze invulling wordt in samenspraak met de omgeving in cocreatie gedaan.

3.6 Water

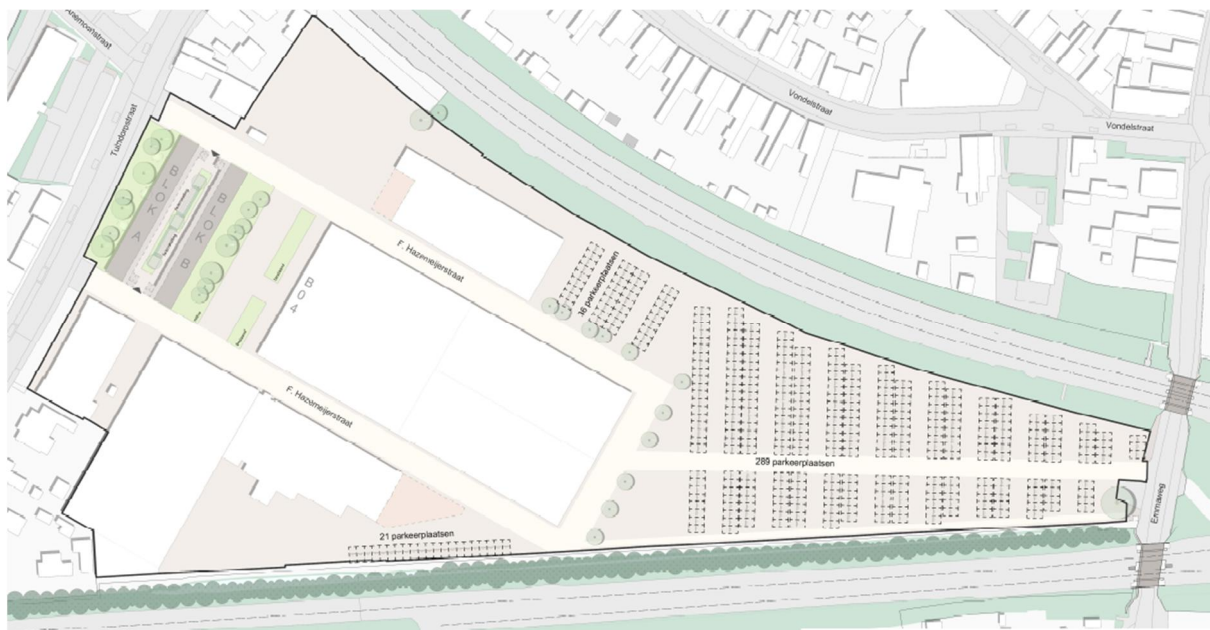
De wateropvangcapaciteit blijft gelijk.

3.7 Verkeer en infrastructuur

De ontsluiting van het gebied blijft ongewijzigd en zal plaatsvinden via de Tuindorpstraat, waar de Hazemeijerstraat op twee plekken aantakt.

Er is voldoende parkeercapaciteit op het Hazemeijer-terrein. De nabijheid van OV op fiets- en loopafstand (diverse bushaltes binnen een straal van 500 meter en een treinstation binnen straal van 750 meter) maakt deze plek uitermate geschikt voor de beoogde doelgroep. Nieuwe bewoners van de blokken A en B kunnen gebruik maken van de fietsenstalling die gesitueerd wordt op het binnenterrein tussen deze blokken.

Er is in kaart gebracht wat de huidige parkeerbehoefte is, vanuit de huidige huurders. De CROW-normen volgens komen we op een totale maximale parkeerbehoefte van 237 plaatsen. Het terrein heeft 365 parkeerplaatsen. Er is daarmee geen aanleiding om extra plaatsen aan te leggen.

4 Beleid en regelgeving

Dit hoofdstuk beschrijft het voor dit bestemmingsplan relevante rijks-, provinciale-, en gemeentelijke beleid.

4.1 Rijksbeleid en Rijksregels

4.1.1 Nationale omgevingsvisie

In de Nationale Omgevingsvisie (NOVI), vastgesteld op 11 september 2020, geeft het Rijk een langetermijnvisie op de toekomstige ontwikkeling van de leefomgeving in Nederland tot 2050. Met de NOVI biedt het Rijk een perspectief om de grote opgaven aan te pakken, daarbij moet gedacht worden aan het bouwen van nieuwe woningen, ruimte voor opwekking van duurzame energie, aanpassing aan een veranderend klimaat, ontwikkeling van een circulaire economie en omschakeling naar kringlooplandbouw. Omgevingskwaliteit is het kernbegrip: dat wil zeggen ruimtelijke kwaliteit én milieukwaliteit. Met inachtneming van maatschappelijke waarden en inhoudelijke normen voor bijvoorbeeld gezondheid, veiligheid en milieu.

In zijn totaliteit kent de NOVI in totaal 21 nationale belangen en opgaven die het verder uitwerkt. Die opgaven zijn niet meer op zichzelf staand op te lossen, maar grijpen in elkaar. Met de NOVI zoekt het Rijk een perspectief om de grote opgaven aan te pakken, om Nederland mooier en sterker te maken en daarbij voort te bouwen op het bestaande landschap en de (historische) steden. Om die reden worden binnen de NOVI prioriteiten gesteld. De NOVI stelt daarbij een integrale aanpak voor: integraal, samen met andere overheden en maatschappelijke organisatie, en met meer regie vanuit het Rijk. Met steeds een zorgvuldige afweging van belangen werkt het Rijk aan de vier prioriteiten:

1. Ruimte voor klimaatadaptatie en energietransitie;
2. Duurzaam economisch groeipotentieel;
3. Sterke en gezonde steden en regio's;
4. Toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied.

Centraal bij de afweging van belangen staat een evenwichtig gebruik van de fysieke leefomgeving, zowel van de boven- als van de ondergrond. De NOVI onderscheidt daarbij drie afwegingsprincipes:

1. Combinaties van functies gaan voor eenvoudige functies;
2. Kenmerken en identiteit van een gebied staan centraal; en
3. Afwentelen wordt voorkomen.

Het Rijk zal bij de uitvoering van de NOVI zichtbaar maken hoe de omgeving-inclusieve benadering vorm krijgt en de afwegingsprincipes benut worden.

Met de NOVI presenteert het Rijk een integrale, op samenwerking gerichte aanpak. De NOVI geeft een gebiedsgericht afwegingskader en sturende visie in een, gericht op het realiseren van een gezond, leefbaar, herkenbaar en economische sterk Nederland.

Toetsing

De voorliggende ontwikkeling betreft de realisatie van 48 woningen net ten westen van het centrum van Hengelo. De ontwikkeling vindt plaats op een deel van het Hazemeijer terrein. Met de ontwikkeling wordt ingespeeld op een concrete woonbehoefte en wordt een kwalitatief hoogwaardig woonmilieu bewerkstelligd. De ontwikkeling voorziet in gasloze woningen waarbij in voldoende mate rekening wordt gehouden met klimaatadaptatie door de aanleg van voorzieningen voor de waterhuishouding. Zoals hierboven is aangegeven, vindt er groencompensatie plaats voor de

voetafdruk van de woonblokken. Het voetafdruk van de nieuwe woonblokken bedragen gezamenlijk 620m². De groencompensatie is 620 m² en wordt voorgesteld op twee plekken, namelijk het binnenterrein tussen blok A en blok B en de ruimte tussen blok B en gebouw B04.

Het woningbouwproject vindt plaats in bestaand stedelijk gebied, wat een passende functie is op deze locatie. Geconcludeerd wordt dat het voornemen aansluit bij de prioriteiten en afwegingsprincipes zoals verwoord in de NOVI.

4.1.2 Ladder voor duurzame verstedelijking

In de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR), de voorloper van de NOVI, is de 'Ladder voor duurzame verstedelijking' geïntroduceerd welke als procesvereiste is vastgelegd in het Besluit ruimtelijke ordening (Bro). Doel van de ladder voor duurzame verstedelijking is een goede ruimtelijke ordening in de vorm van een optimale benutting van de ruimte in stedelijke gebieden. Met de ladder voor duurzame verstedelijking wordt een zorgvuldige afweging en transparante besluitvorming bij alle ruimtelijke en infrastructurele besluiten nagestreefd.

Op 1 juli 2017 is de nieuwe ladder voor duurzame verstedelijking in werking getreden en zijn de zogenaamde 'treden' komen te vervallen. De ladder is als onderdeel van de Omgevingswet opgenomen in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl). Artikel 5.129g, lid 2 Bkl luidt als volgt:

Voor zover een omgevingsplan voorziet in een nieuwe stedelijke ontwikkeling, wordt met het oog op het belang van zorgvuldig ruimtegebruik en het tegengaan van leegstand in het omgevingsplan rekening gehouden met:

- a. de behoefte aan die stedelijke ontwikkeling; en*
- b. als die stedelijke ontwikkeling is voorzien buiten het stedelijk gebied of buiten het stedelijk groen aan de rand van de bebouwing van stedelijk gebied: de mogelijkheden om binnen dat stedelijk gebied of binnen dat stedelijk groen aan de rand van de bebouwing van stedelijk gebied in die behoefte te voorzien.*

Op grond van artikel 5.129g, lid 1 Bkl wordt een stedelijke ontwikkeling als volgt gedefinieerd:

De ontwikkeling of uitbreiding van een bedrijventerrein, een zeehaventerrein, een woningbouwlocatie, kantoren, een detailhandelvoorziening of een andere stedelijke voorziening en die voldoende substantieel is.

4.1.2.1 Nieuwe stedelijke ontwikkeling

Op grond van het omgevingsplan van rechtswege geldt dat de bouw van woningen niet is toegestaan. Dit gedeelte van het plan is dan ook te zien als een nieuwe stedelijke ontwikkeling. De maatschappelijke en sportfuncties zijn bestaande stedelijke voorzieningen die een kwaliteitsimpuls krijgen. Gelet op het aandeel wonen in de totale ontwikkeling, wordt de gehele ontwikkeling gezien als een nieuwe stedelijke ontwikkeling.

4.1.2.2 Beschrijving van de behoefte

De onderbouwing van een Bopa moet een beschrijving bevatten van de behoefte aan de nieuwe stedelijke ontwikkeling die mogelijk wordt gemaakt. Daarbij is het niet relevant of het plangebied binnen of buiten bestaand stedelijk gebied ligt. In beide gevallen dient de onderbouwing een beschrijving van de behoefte te bevatten. Kort gezegd is de 'behoefte' het saldo van de aantoonbare vraag naar de voorgenomen ontwikkeling verminderd met het aanbod in planologische besluiten, ook als het feitelijk nog niet is gerealiseerd (harde plancapaciteit). De uitkomst van de beoordeling van de behoefte moet in de onderbouwing worden vermeld. De gemeenten in Overijssel hebben in het kader van de Regionale Woningbouw Programmering (RWP) met elkaar en met de provincie

afspraken gemaakt over het te realiseren woningbouwprogramma. Uitgangspunt is dat gemeenten bouwen voor de eigen behoefte. Met behulp van de Primos-prognose is deze behoefte in beeld gebracht.

Gemeenten hebben vervolgens in beeld gebracht hoeveel woningen er zijn vastgelegd in 'harde plannen' en of deze plannen aansluiten bij de vraag. Woningen die mogelijk zijn op grond van uitwerkingsplannen worden gezien als 'harde plannen'. Wanneer gemeenten nieuwe plannen willen toevoegen, dan kan dat alleen als er ruimte is in het programma. Het kan dus nodig zijn om te deprogrammeren.

Alle te realiseren tijdelijke woningen op het Hazemeijerterrein zijn als harde plancapaciteit meegerekend in het woningbouwprogramma voor de gemeente Hengelo. De ontwikkeling past daarmee binnen de afspraken die zijn gemaakt in het kader van het RWP en zoals uit paragraaf 4.4.2 blijkt is het plan zowel qua woningbouwaantallen als doelgroepen in overstemming met het gemeentelijk woonbeleid. Gelet hierop wordt geconcludeerd dat er sprake is van een behoefte aan de woningbouw die het plan woningbouw Hazemeijerterrein mogelijk maakt.

4.1.2.3 Stedelijk gebied

In bijlage 1 bij artikel 1.1 van het Bkl is een nadere omschrijving van het begrip 'stedelijk gebied' vastgelegd. Als stedelijk gebied wordt aangemerkt: *'op grond van een omgevingsplan of een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit toegelaten stedenbouwkundig samenstel van bebouwing voor wonen, dienstverlening, bedrijvigheid, detailhandel en horeca, en de daarbij behorende openbare of sociaal-culturele voorzieningen en infrastructuur, met uitzondering van stedelijk groen aan de rand van die bebouwing en lintbebouwing langs wegen, waterwegen of waterkeringen'.*

Uit de definitie volgt dat er sprake moet zijn van een stedenbouwkundig samenstel van bebouwing. De kwalificatie stedelijk gebied hangt af van de omstandigheden van het geval, de specifieke ligging, de feitelijke situatie, het omgevingsplan en de aard van de omgeving. Gelet op de functies in en om het gebied is er sprake van een 'stedenbouwkundig samenstel van bebouwing ten behoeve van wonen, dienstverlening, bedrijvigheid, detailhandel of horeca, alsmede de daarbij behorende openbare of sociaal culturele voorzieningen, stedelijk groen en infrastructuur'. De ontwikkeling moet worden aangemerkt als gelegen binnen stedelijk gebied.

4.1.2.4 Behoefte

Het woonbeleid van de gemeente is vastgelegd in de Woonvisie waaraan nieuwe woningbouwinitiatieven aan worden getoetst. De gemeenteraad van Hengelo heeft op 22 november 2016 de Woonvisie Hengelo 2016-2026 vastgesteld. Aanvullend op de Woonvisie is de Woonagenda 2021-2030 vastgesteld. Hierin is de ambitie onderbouwd en vastgelegd om 3000 tot 4500 woningen toe te voegen in Hengelo, waarvan 25% sociale huurwoningen zijn. In de Woondeal Twente, die eind 2022 is vastgesteld, is een hoge woningbouwambitie uitgesproken van minimaal 14.100 tot 20.000 woningen in Twente. De gewenste verdeling is daarbij 30-40-30: 30% sociale huur, 40% middenhuur of betaalbare koop en 30% in het dure segment.

Hengelo kent een aanzienlijke binnenstedelijke opgave, met name gericht op de binnenstad en Hart van Zuid (Hart van Hengelo). Deze opgave is nog niet volledig vertaald in het woningbouwprogramma van de gemeente. Buiten Hart van Hengelo is er met name behoefte aan (betaalbare) grondgebonden woningen in een lagere dichtheid. De beoogde huisvesting voor statushouders en spoedzoekers is urgent en past goed op de Hazemeijerterrein.

4.1.2.5 Conclusie Ladder voor duurzame verstedelijking

Gelet op het vorenstaande wordt gesteld dat er sprake is van een behoefte en de ontwikkeling is gelegen binnen bestaand stedelijk gebied. Hiermee voldoet het voornemen aan de 'Ladder voor duurzame verstedelijking'.

4.1.3 Nationaal Water Programma 2022-2027

Nederland heeft te maken met grote wateropgaven die bovendien in de toekomst steeds groter en complexer worden. Dit komt door een aantal samenhangende uitdagingen: klimaatverandering, bodemdaling, milieuverontreiniging, biodiversiteitsverlies en ruimtedruk. In de uitvoering ligt bovendien een grote opgave om verouderde infrastructuur zoals bruggen en sluizen in stand te houden en waar nodig te vervangen of te renoveren.

De wateropgaven waar Nederland op dit moment voor staat, de uitdagingen richting de toekomst en de noodzaak van een integrale aanpak vormen de basis voor 3 hoofddambities van het Nationaal Water Programma (NWP):

- Een veilige en klimaatbestendige delta.
- Een concurrerende, duurzame en circulaire delta.
- Een schone en gezonde delta met hoogwaardige natuur.

De wateropgaven staan niet op zichzelf; een integrale aanpak met andere opgaven in de fysieke leefomgeving, zoals de energietransitie, de woningbouw, herstel natuur en de landbouwtransitie is noodzakelijk. Het bodem- en watersysteem stelt randvoorwaarden aan ruimtelijke ontwikkelingen. Om deze randvoorwaarden ook juridisch te laten doorwerken zijn inhoudelijke kaders nodig voor de inrichting en gebruik van wateren alsook voor ruimtelijke inrichting, landgebruik en de wijze van bouwen.

In Nederland komen veel opgaven voor de leefomgeving bij elkaar op een klein oppervlak. Niet alles kan, soms moeten keuzes worden gemaakt. Daarvoor zijn in het NWP een aantal afwegingsprincipes voor het waterbeleid en -beheer opgenomen.

Er dient voor onderhavige ontwikkeling een watertoets te worden uitgevoerd, zie paragraaf 5.1. Hierbij is rekening gehouden met de afwegingsprincipes voor het waterbeleid en -beheer.

4.1.4 Erfgoed

Het behoud en beheer van het Nederlandse erfgoed was tot en met juni 2016 geregeld in zes verschillende wetten (waaronder de Monumentenwet) en een regeling, waarin roerend, onroerend en archeologisch erfgoed allemaal hun eigen specifieke definities, procedures en beschermingsmaatregelen hadden. Op 1 juli 2016 is de Erfgoedwet ingegaan. Deze wet bundelt bestaande wet- en regelgeving voor behoud en beheer van het cultureel erfgoed in Nederland. Voor het eerst is er nu één integrale wet die betrekking heeft op onze museale objecten, musea, monumenten en archeologie op het land en onder water. In de Erfgoedwet is vastgelegd hoe met ons erfgoed wordt omgegaan, wie welke verantwoordelijkheden daarbij heeft en hoe het toezicht daarop wordt uitgeoefend. Samen met de Omgevingswet maakt de Erfgoedwet een integrale bescherming van ons cultureel erfgoed mogelijk. Het beschermingsniveau zoals die in de oude wetten en regelingen gold blijft gehandhaafd.

De Monumentenwet 1988 is per 1 juli 2016 vervallen. Een deel van de wet is op deze datum overgegaan naar de Erfgoedwet. Het deel dat betrekking heeft op de besluitvorming in de fysieke leefomgeving is overgegaan naar de Omgevingswet. Op grond van artikel 5.130 van het Bkl moet in het omgevingsplan rekening gehouden worden met het belang van de archeologische

monumentenzorg. In het omgevingsplan van rechtswege is het gemeentelijk beleid ten aanzien van archeologie verwerkt en geldt voor het projectgebied de verplichting tot het uitvoeren van archeologisch onderzoek.

Er dient voor onderhavige ontwikkeling een archeologische onderzoek (bureau- en veldonderzoek) te worden verricht, zie paragraaf 5.5. Hierdoor wordt voldaan aan de eisen uit de Erfgoedwet en het Bkl.

4.1.5 Conclusie

Samengevat kan geconcludeerd worden dat het plan in overeenstemming is met het nationaal beleid en er geen strijd is met de nationale belangen.

4.2 Provinciaal beleid en provinciale regels

4.2.1 Provinciale omgevingsvisie en -verordening

De Omgevingsvisie Overijssel bevat de provinciale visie op de fysieke leefruimte in Overijssel, hoe zij - samen met de partners - vorm en kleur willen geven aan die ruimte en hoe de provincie zich daar de komende jaren voor inzet. Duurzaamheid, ruimtelijke kwaliteit, sociale kwaliteit en gezondheid zijn daarbij de leidende principes of 'rode draden'.

In de Omgevingsvisie benoemt de provincie de onderwerpen die de provincie op dit moment tot haar belang rekent. Per thema is nader uitgewerkt wat de provinciale ambities zijn. In paragraaf 4.2 van de Omgevingsvisie zijn de provinciale ambities op hoofdlijnen samengevat.

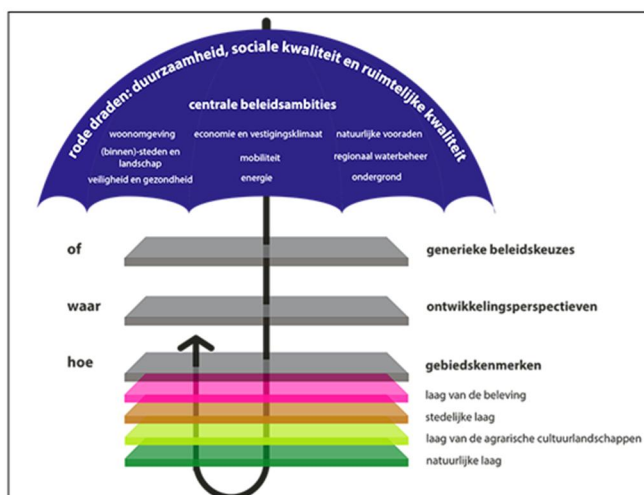
In de Omgevingsvisie heeft de provincie het instrumentarium aangewezen waarmee zij aan de ene kant ruimte bieden aan de sociaaleconomische ontwikkeling van Overijssel en tegelijkertijd de kwaliteit van het Overijssels landschap versterken. Instrumentarium waarmee de provincie haar ambities realiseert en waarmee tegelijk partners ruimte houden hun eigen doelen te realiseren.

De Omgevingsverordening richt zich - net zo breed als de Omgevingsvisie Overijssel - op de fysieke leefomgeving in de provincie Overijssel. Dit betekent dat regels worden gesteld op het gebied van de ruimtelijke ordening, infrastructuur, watersystemen, water, bodem, landschappen, natuur en cultureel erfgoed. Daarmee geeft de provincie invulling aan de opdracht van artikel 2.6 van de Omgevingswet om één omgevingsverordening vast te stellen met daarin alle provinciale regels voor de fysieke leefomgeving in Overijssel.

De Omgevingsverordening bevat de instructies van Provinciale Staten (PS) gericht aan gemeenteraden om de inhoud van en de toelichting op gemeentelijke omgevingsplannen in overeenstemming te brengen met de inhoud van de verordening. Ook bevat de verordening de instructie dat bij een Bopa rekening gehouden moet worden met de provinciale belangen. Provinciale Staten kunnen een termijn stellen waarbinnen de instructie moet zijn opgevolgd. Ook kunnen zij bij regels aangeven in welke gevallen daarvan kan worden afgeweken en onder welke voorwaarden.

4.2.2 Uitvoeringsmodel Omgevingsvisie Overijssel

Om te bepalen of een initiatief bijdraagt aan de ambities van de provincie, wordt het 'Uitvoeringsmodel Omgevingsvisie Overijssel' gebruikt. In dit uitvoeringsmodel staan de stappen **of**, **waar** en **hoe** centraal.

Figuur 1 Uitvoeringsmodel Omgevingsvisie Overijssel (Bron: Provincie Overijssel)

Of - generieke beleidskeuzes

Maatschappelijke opgaven zijn leidend. Allereerst is het dan ook de vraag of er een maatschappelijke opgave is. Of een initiatief mogelijk is, wordt onder andere bepaald door generieke beleidskeuzes van EU, Rijk of provincie.

Normstellend: randvoorwaarden waarmee iedereen rekening moet houden

De generieke beleidskeuzes zijn vaak normstellend. Dit betekent dat ze opgevolgd moeten worden: het zijn randvoorwaarden waarmee iedereen rekening moet houden vanwege zwaarwegende publieke belangen. De normstellende beleidskeuzes zijn vastgelegd in onze omgevingsverordening.

Waar – ontwikkelingsperspectieven

Na het beantwoorden van de of-vraag, is de vraag waar het initiatief past of ontwikkeld kan worden. In de visie op de toekomst van Overijssel worden zes ontwikkelingsperspectieven onderscheiden. Deze ontwikkelingsperspectieven schetsen een ruimtelijk perspectief voor een combinatie van functies en geven aan welke beleids- en kwaliteitsambities leidend zijn. De ontwikkelingsperspectieven geven zo richting aan waar wat ontwikkeld zou kunnen worden.

Richtinggevend: ruimte voor lokale afweging

De ontwikkelingsperspectieven zijn richtinggevend. Dit betekent dat er ruimte is voor lokale afweging: een gemeente kan vanwege maatschappelijke en/of sociaal-economische redenen in haar Omgevingsvisie en bestemmings- of omgevingsplan een andere invulling kiezen.

Naast ruimte voor een lokale afweging ten aanzien van functies en ruimtegebruik, is er ruimte voor een lokale invulling van de begrenzing: de grenzen van de ontwikkelingsperspectieven zijn signaleringsgrenzen.

Hoe – gebiedskennmerken

Ten slotte is de vraag hoe het initiatief ingepast kan worden in het landschap. De gebiedskennmerken spelen een belangrijke rol bij deze vraag. Onder gebiedskennmerken worden de ruimtelijke kenmerken van een gebied of gebiedstype verstaan die bepalend zijn voor de karakteristiek en kwaliteit van dat gebied of gebiedstype. Hierbij worden vier lagen onderscheiden; de natuurlijke laag, de laag van het agrarisch cultuurlandschap, de stedelijke laag en de laag van beleving.

Norm, richting of inspiratie

De gebiedskenmerken zijn soms normstellend, maar meestal richtinggevend of inspirerend. Voor de normerende uitspraken geldt dat deze opgevolgd dienen te worden; ze zijn dan ook in de omgevingsverordening geregeld. De richtinggevende uitspraken zijn randvoorwaarden waarmee in principe rekening gehouden moet worden. Hier kan gemotiveerd van afgeweken worden. De inspirerende uitspraken bieden een wenkend perspectief: het zijn voorbeelden van de wijze waarop ruimtelijke kwaliteitsambities ingevuld kunnen worden. Men kan, bij het maken van een plan, hierdoor geïnspireerd worden, maar dit hoeft niet.

4.2.2.1 Generieke beleidskeuzes

Of een initiatief mogelijk is, wordt onder andere bepaald door generieke beleidskeuzes van Europa, Rijk of provincie. Denk aan beleidskeuzes om basiskwaliteiten als schoon drinkwater en droge voeten te garanderen. Maar ook aan beleidskeuzes om overaanbod van bijvoorbeeld woningbouw- en kantorenlocaties – en daarmee grote financiële en maatschappelijke kosten – te voorkomen.

In heel Overijssel is een aantal beleidskeuzes van toepassing op nagenoeg alle thema's en locaties. Dit zijn:

- integraliteit
- toekomstbestendigheid
- concentratiebeleid
- (boven)regionale afstemming
- zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik

Integraliteit

De eis van integraliteit houdt in dat alle belangen die bij een ontwikkeling betrokken zijn, zorgvuldig tegen elkaar worden afgewogen.

In deze motivatie behorende bij de omgevingsvergunning wordt de afweging van belangen gemaakt.

Toekomstbestendigheid

De eis dat gekozen oplossingen voor maatschappelijke opgaven toekomstbestendig moeten zijn, houdt in dat een initiatief de mogelijkheden van toekomstige generaties om in hun behoeften te kunnen voorzien niet in gevaar mag brengen. Initiatieven moeten bijdragen aan een duurzame benadering van ontwikkelingen die voorzien in de behoefte van de huidige generatie, maar die opties openhoudt om ook te voorzien in behoeften van toekomstige generaties.

In paragraaf 4.1.2 wordt onderbouwd dat er een grote vraag is naar woningen in Hengelo en dat de tijdelijke woningen op het Hazemeijerterrein worden gebouwd passen bij die vraag. Daarbij worden de woningen in een groene setting gebouwd waarbij ook wordt voorzien in voldoende waterberging. Hierdoor wordt rekening gehouden met o.a. de klimaatveranderingen en brengt het plan de mogelijkheden van toekomstige generaties om in hun behoeften te kunnen voorzien niet in gevaar.

Concentratiebeleid

Het concentratiebeleid van de provincie Overijssel houdt in dat stedelijke ontwikkelingen (wonen, werken en voorzieningen) zoveel mogelijk geconcentreerd worden in de stedelijke netwerken Twente (Enschede, Hengelo, Almelo, Oldenzaal en Borne), Zwolle-Kampen en Cleantech regio (Deventer). Daar mag gebouwd worden voor de (boven)regionale behoefte. Daar wordt bij dit project aan voldaan.

(Boven)regionale afstemming

De verplichting tot (boven)regionale afstemming is erop gericht om gemeenten gezamenlijk verantwoordelijkheid te laten nemen voor de regionale programmering van woningbouw, werklocaties en stedelijke voorzieningen. De gemeentelijke woonvisie en het woningbouwprogramma – die de onderbouwing vormen van dit project – zijn afgestemd met de omliggende gemeenten.

Zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik

De eis van zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik is erop gericht om onnodig nieuw ruimtebeslag – zowel ondergronds als bovengronds – te voorkomen. Vanuit het principe ‘inbreiding gaat voor uitbreiding’ moeten bij een nieuwe stedelijke ontwikkeling eerst waar mogelijk locaties benut worden binnen gebieden die al een stedelijke functie hebben, voordat een claim mag worden gelegd op gebieden die nu nog een groene functie hebben.

Bij dit project gaat het om een stedelijke ontwikkeling binnen het bestaand stedelijk gebied. Hiermee wordt dus voldaan aan de eis van zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik.

4.2.2.2 Ontwikkelperspectieven

In de provinciale visie op de ruimte in Overijssel onderscheidt de provincie zes ontwikkelingsperspectieven: drie voor de Groene Omgeving en drie voor de Stedelijke Omgeving. Deze ontwikkelingsperspectieven schetsen een ruimtelijk perspectief voor een combinatie van functies en geven aan welke beleids- en kwaliteitsambities leidend zijn. De ontwikkelingsperspectieven geven zo richting aan **waar** wat ontwikkeld zou kunnen worden.

Voor de Stedelijke Omgeving zijn de volgende drie ontwikkelingsperspectieven van toepassing, ieder met een eigen accent:

- stedelijke netwerken als motor
- steden en dorpen als veelzijdige leefmilieus
- hoofdinfrastructuur: vlot en veilig

Voor de ontwikkeling van tijdelijke woningbouw op het Hazemeijer terrein is het ontwikkelingsperspectief ‘Stedelijke netwerken als motor’ van toepassing. Om de stedelijke netwerken in staat te stellen motor voor de Overijsselse economie en cultuur te zijn, biedt de provincie ruimte aan bedrijvigheid en versterking van de grootstedelijke cultuur, die product- en marktontwikkeling en het ondernemings- en vestigingsklimaat stimuleert. Aanwezige dynamiek en lokale energie moeten we zien te benutten om de verscheidenheid in identiteit en kenmerken van de stedelijke netwerken en de steden daarbinnen te versterken. Dit laatste bijvoorbeeld door hoogwaardige woon-, werk- en mixmilieus te bieden in stadscentra, oude wijken, stadskwartieren, campussen, tuindorpen, nieuwbouwwijken en villawijken. Groen vervult hierbij een belangrijke rol.

Rond de binnensteden liggen de diverse woon- en werklocaties, elk met hun eigen woon-, werk- of mixmilieu. Herstructurering en transformatie moeten deze vitaal en aantrekkelijk houden en de diversiteit aan milieus versterken. Herstructurering en transformatie bieden kansen om te anticiperen op klimaatverandering (bijvoorbeeld door ruimte voor groen, natuur of water te reserveren). Van belang is de stedelijke ontwikkeling altijd af te stemmen op de kenmerken van het watersysteem, bijvoorbeeld door in laaggelegen gebieden bij bouw- en evacuatieplannen rekening te houden met risico’s op overstroming of wateroverlast.

De beoogde woonfunctie op het Hazemeijerterrein past binnen dit perspectief. Het terrein is een oud industrieterrein in transformatie. Daartoe zijn al enkele functies (werk, horeca, cultuur) toegevoegd. Een woonfunctie, juist voor de beoogde doelgroepen, past goed in deze transformatie en versterkt dit.

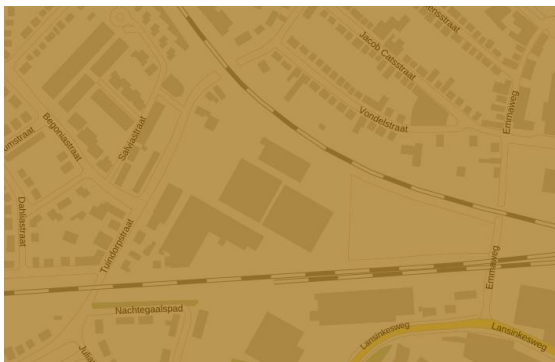
4.2.2.3 *Gebiedskenmerken*

Nieuwe ruimtelijke opgaven wil de provincie verbinden met bestaande gebiedskenmerken. De gebiedskenmerken spelen zo een belangrijke rol bij de vraag hoe een initiatief invulling kan krijgen. Onder gebiedskenmerken verstaat de provincie de ruimtelijke kenmerken van een gebied of een gebiedstype die bepalend zijn voor de karakteristiek en kwaliteit van dat gebied of gebiedstype. De gebiedskenmerken worden onderscheiden in vier lagen:

- de natuurlijke laag
- de laag van het agrarisch cultuurlandschap
- de stedelijke laag
- de laag van de beleving

Natuurlijke laag

Op basis van de natuurlijke laag is er sprake van 'dekzandvlakte en ruggen'. Bij de natuurlijke laag, gaat het voornamelijk om grote gebieden waarvoor de provincie ambities en ontwikkelingsrichting heeft verwoord.

Figuur x Natuurlijke laag: dekzandvlakte en ruggen

Voor dit landschapstype schrijft de provincie een norm voor: dekzandvlakten en ruggen krijgen een beschermende bestemmingsregeling, gericht op instandhouding van de hoofdlijnen van het huidige reliëf. Het plangebied is echter gelegen in het bestaand stedelijk gebied. Het natuurlijk reliëf is in het plangebied verdwenen toen het onderdeel ging uitmaken van het bestaand stedelijk gebied. Er zijn dan in het plangebied ook geen hoogteverschillen meer aanwezig die beter zichtbaar en beleefbaar kunnen worden gemaakt.

Afdeling 4.2 Overijsselse Ladder voor duurzame verstedelijking

Deze afdeling stelt voor de provinciale doelstellingen voor ruimtelijke kwaliteit, duurzaamheid en sociale kwaliteit, aanvullende eisen op de ladder voor duurzame verstedelijking en is gericht op:

- concentratie van stedelijke functies in kernen
- het bevorderen van zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik
- toekomstbestendigheid.

In paragraaf 4.2.2.1 van deze motivatie wordt ingegaan op deze onderwerpen. Daarbij is geconcludeerd dat voldaan wordt aan het provinciaal beleid.

Afdeling 4.3 Ruimtelijke kwaliteit

Deze paragraaf is gericht op het versterken van ruimtelijke kwaliteit door het toepassen van de OF-, WAAR- en HOE-benadering volgens het uitvoeringsmodel van de omgevingsvisie Overijssel. In omgevingsplannen en met Bopa's worden alleen nieuwe ontwikkelingen mogelijk gemaakt die de ruimtelijke kwaliteit versterken.

In de paragrafen 4.2.2.2 en 4.2.2.3 wordt ingegaan op deze onderwerpen. Daarbij is geconcludeerd dat voldaan wordt aan het provinciaal beleid.

Afdeling 4.4 Sturen op water en bodem

In omgevingsplannen worden alleen nieuwe ontwikkelingen mogelijk gemaakt als onderbouwd is dat deze ontwikkelingen bijdragen aan het behoud en het versterken van een klimaatrobuust water- en bodemsysteem.

In paragrafen 3.5 en 3.6 wordt aangegeven hoe de woningbouw wordt ingepast in het landschap en welke maatregelen genomen worden qua waterberging en –systeem. Hiermee wordt invulling gegeven aan de eis dat er sprake moet zijn van een klimaatrobuust water- en bodemsysteem.

Paragraaf 4.5.1 Woningbouw

Omgevingsplannen staan alleen toe dat nieuwe woningen worden gerealiseerd als de bouw van deze woningen past binnen de geldende woonafspraken, zoals deze zijn gemaakt door de regio en vastgelegd in bestuurlijke afspraken tussen provincie en gemeenten.

Met de voorliggende ontwikkeling wordt voorzien in een actuele behoefte zoals geformuleerd in de ambities op provinciaal, regionaal en gemeentelijk niveau. Bij de toetsing aan de 'Ladder voor duurzame verstedelijking' in paragraaf 4.1.2 is reeds uitgebreid op de behoefte ingegaan. In paragraaf 4.4.2 wordt verder ingegaan op de woonafspraken die zijn gemaakt door de regio en vastgelegd in bestuurlijke afspraken.

4.2.4 Conclusie

Geconcludeerd wordt dat de woningbouwontwikkeling in overeenstemming is met de provinciale omgevingsvisie en de instructies uit de provinciale omgevingsverordening Overijssel.

4.3 Beleid waterschap

4.3.1 Watervisie 2050

Het Waterschap Vechtstromen ziet drie grote wateropgaven waar het waterschap zich voor gesteld ziet:

1. droogte en overlast als gevolg van klimaatverandering;
2. waterkwaliteit onder druk;
3. duurzame ontwikkeling.

Het is een opgave waar het waterschap niet alleen in staat. Klimaat, waterkwaliteit en duurzaamheid vormen een belangrijk onderdeel van de Europese Green Deal en een aantal andere (nationale) programma's waarin het waterschap nauw samenwerkt met andere overheden en andere betrokken partijen, waaronder de Deltaplannen Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) en Zoetwater en de Kaderrichtlijn Water (KRW). De meeste van deze programma's hanteren eenzelfde tijdshorizon als de Watervisie 2050. Het waterschap kijkt samen met de in deze programma's betrokken partijen richting 2050 en zet daarbij in op een herontwerp van het hele watersysteem.

Om stappen te zetten richting o.a. het herontwerp van het watersysteem zijn in de Watervisie zeven hoofdlijnen benoemd waarmee het waterschap wil bijdragen aan een klimaatrobuuste en duurzame leefomgeving die voorziet in de behoefte tot wonen, werken en leven. Het waterschap heeft de volgende hoofdlijnen gedefinieerd:

1. het aanpassen van de waterhuishouding op de inrichting en het gebruik van de ruimte bereikt zijn grenzen;
2. het grootste en meest geschikte reservoir om water in te bergen is de bodem;
3. ons water moet, zowel ecologisch als chemisch, van goede kwaliteit zijn. Schoon water is de basis voor een veilige leefomgeving en drager van natuur- en landschapskwaliteit;
4. Waterschap Vechtstromen is een op duurzame ontwikkeling gerichte partner;
5. zuiveringsinstallaties worden knooppunten voor circulair watergebruik en de productie van energie en grondstoffen;
6. regenwater is geen afvalwater, maar een bouwsteen in de ontwikkeling van een robuust watersysteem;
7. een aantrekkelijke leefomgeving, waar genieten van water mag, vergroot het waterbewustzijn.

4.3.2 Waterbeheerprogramma 2022-2027

Het Waterbeheerprogramma is een uitwerking van de hoofdlijnen van het beleid uit de Watervisie. Het beschrijft hoe het waterschap de komende zes jaar werkt aan het realiseren van het gewenste waterbeheersysteem. Het programma geeft aan welke maatregelen en voorziening daarvoor getroffen worden. De opgaven zijn samengevat in de thema's klimaat, waterkwaliteit, duurzaamheid en vergroten waterbewustzijn.

Klimaat

De ambitie van het waterschap is om te komen tot een klimaatrobuust watersysteem in 2050: een systeem dat zowel in kwantitatief als kwalitatief opzicht tegen een stootje kan en goed is toegerust op veranderingen en grotere weersextremen. Voor de komende zes jaren zijn de volgende doelen gesteld:

- we streven naar de juist gedoseerde hoeveelheid water voor menselijke activiteiten, landbouw en natuur;
- we dragen zorg voor de opvang van extra neerslag;
- we bepalen ons beleid voor het omgaan met droogte en hoosbuien;
- we gaan in dialoog met gebiedspartners over de vraag welke gevolgen van watertekort en droogte acceptabel zijn en welke niet.

Waterkwaliteit

Een goede waterkwaliteit, zowel ecologisch als chemisch, is een basisvoorwaarde voor een veilige, gezonde en aantrekkelijke leefomgeving. Schoon en ecologisch gezond water is belangrijk voor de landbouw, natuur en recreatie. Ten aanzien van waterkwaliteit zijn de volgende doelen gesteld:

- uiterlijk in 2027 hebben we de maatregelen uitgevoerd die nodig zijn voor het verbeteren van de biologische kwaliteit van onze wateren die onder de KRW vallen. Deze maatregelen worden uitgevoerd in samenhang met andere opgaven (bijvoorbeeld water sparen of werken aan robuuste watersystemen). Zo realiseren we een duurzame bescherming van aquatische ecosystemen conform de doelstellingen van de KRW;
- voor beken in gebieden met als hoofdfunctie landbouw realiseren we aangepast beheer, om zo te zorgen voor een verbetering van de biodiversiteit in algemene zin;
- waardevolle kleine wateren hebben doelen voor ecologische en chemische kwaliteit, zoals beschreven in de factsheets. Ook staat beschreven hoe achteruitgang voorkomen kan worden en hoe de kwaliteit kan verbeteren. We evalueren de beschermingsdoelen via analyse van de monitoring;
- het versterken van de biodiversiteit door aangepast beheer en/of blauwe diensten;
- we voldoen aan de KRW-norm voor al het oppervlaktewater voor prioritaire stoffen, zodat een goede chemische toestand van het water wordt bereikt;
- we voldoen in de KRW-waterlichamen en de waardevolle kleine wateren aan de KRW-doelen voor nutriënten, zuurstof, zuurgraad, doorzicht, chloride en temperatuur, nodig om gewenste ecologische kwaliteit kunnen realiseren;
- we werken voor de overige wateren aan het bereiken van de fysisch-chemische toestand passend bij ecologisch gezond water (conform de basisvariant uit de 'STOWA-Handleiding afleiden doelen overig water', STOWA rapport 2013-20) en de referentiewaarden STOWA-rapporten 2013-14, 2018-49 en 2018-50. Op verzoek bepalen we in het stedelijk gebied in overleg met de gemeente streefbeeld als uitgangspunt voor het beheer;
- we voldoen aan de normen voor overige stoffen zodat toxische effecten het ecologisch functioneren niet in de weg hoeven te staan;
- we voorkomen dreigende problemen en achteruitgang van de waterkwaliteit op basis van het voorzorgsprincipe.

Duurzaamheid

Werken aan duurzaamheid is geen kerntaak van het waterschap, maar het waterschap vindt het wel belangrijk om maatschappelijke doelen dichterbij te brengen en innovaties op dit gebied te bevorderen. Het waterschap werkt dagelijks aan een aantrekkelijke leefomgeving. Aandacht voor duurzaamheid is daarbij al veel langer vanzelfsprekend. Binnen het thema duurzaamheid staan drie onderwerpen de komende jaren hoog op de beleidsagenda:

1. vergroening: aandacht voor biodiversiteit en ecologie;
2. CO₂-neutraliteit: het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen;
3. omslag naar circulair werken: om kostbare grondstoffen te sparen en afval te voorkomen

4.3.3 Conclusie

Bij het ontwerp van de nieuwe tijdelijke woningen is rekening gehouden met water. Het waterschap wordt betrokken bij het ontwerp van het watersysteem en daarbij is rekening gehouden met de uitgangspunten van de Watervisie 2050 en het Waterbeheerprogramma 2022-2027.

4.4.1 Structuurvisie Hengelo 2030 (2007)

- Versterking van de economische structuur;
- Een binnenstad voor ontmoetingen;
- De sociale opgave;
- Het landschap de stad in;
- Ruimtelijke kwaliteit.

Geconcludeerd wordt dat het voornemen in overeenstemming is met de Structuurvisie Hengelo 2030.

Het woonbeleid van de gemeente is vastgelegd in de Woonvisie en vormt het afwegingskader voor nieuwe initiatieven. De gemeenteraad van Hengelo heeft op 22 november 2016 de woonvisie Hengelo 2016-2026 vastgesteld.

Aanvullend op de Woonvisie is de Woonagenda 2021-2030 vastgesteld. Hierin is de ambitie onderbouwd en vastgelegd om 3000 tot 4500 woningen toe te voegen in Hengelo, waarvan 25% sociale huurwoningen zijn. In de Woondeal Twente, die eind 2022 is vastgesteld, is een hoge woningbouwambitie uitgesproken van minimaal 14.100 tot 20.000 woningen in Twente. De gewenste verdeling is daarbij 30-40-30: 30% sociale huur, 40% middenhuur of betaalbare koop en 30% in het dure segment.

Het Woningbouwprogramma, dat in beginsel iedere twee jaar door het college van burgemeester en wethouders wordt vastgesteld, is een nadere uitwerking van het woonbeleid. Het woningbouwprogramma kijkt steeds tien jaar vooruit en geeft inzicht in de woningbouwplannen die de gemeente in deze periode wil realiseren. Hengelo kent een aanzienlijke binnenstedelijke opgave, met name gericht op de binnenstad en Hart van Zuid (Hart van Hengelo). Deze opgave is nog niet volledig vertaald in het woningbouwprogramma van de gemeente. Buiten Hart van Hengelo, is er met name behoefte aan (betaalbare) grondgebonden woningen in een lagere dichtheid.

Woningbouwprogramma

Het onderhavige project voorziet in 48 woningen in het betaalbare segment. Door de (geringe) omvang van de woningen voorziet het in een toevoeging aan het bestaande bestand. Bovendien betreft het flexwoningen die over 10 jaar zo nodig herplaatst kunnen worden.

4.4.3 Nota Archeologie 2010

Met het zogeheten Verdrag van Malta beloofden de lidstaten van de Raad van Europa zich in te spannen om het archeologisch erfgoed in Europa beter te beschermen. Reden voor deze zorg: het archeologisch erfgoed in heel Europa dreigde te worden vernietigd door een steeds grotere economische welvaart. Na ondertekening begon voor Nederland een lange mars naar de vertaling in wetgeving, die uiteindelijk in 2007 werd afgerond met de inwerkingtreding van de Wet op de archeologische monumentenzorg (Wamz). Met de vaststelling van de Wamz is formeel het moment aangebroken dat we in ons land niet meer vrijblijvend kunnen omgaan met het archeologisch erfgoed. De Wamz is formeel vastgelegd in de Monumentenwet 1988, die per 1 juli 2016 is komen te vervallen. Een deel van de wet is op deze datum overgegaan naar de Erfgoedwet. Het deel dat betrekking heeft op de besluitvorming in de fysieke leefomgeving gaat over naar de Omgevingswet, wanneer deze (naar verwachting) in 2019 in werking treedt. Vooruitlopend op de datum van ingang van de Omgevingswet zijn deze artikelen te vinden in het overgangsrecht in de Erfgoedwet, waar ze ongewijzigd van toepassing blijven zolang de Omgevingswet nog niet van kracht is.

De Erfgoedwet introduceert in de archeologie het beginsel van ‘de verstoorder betaalt’. De kwaliteit van uitvoerende archeologische werkzaamheden is geregeld door een vergunningstelsel. Uitgangspunt van de Wamz is om archeologische sporen van waarde in de bodem te laten zitten. Archeologen spreken dan over ‘behoud in situ’. De wet verbiedt het verrichten van opgravingen, tenzij een partij over een opgravingvergunning beschikt. In de Erfgoedwet staat verder precies beschreven wie de eigenaar is van de opgegraven archeologische vondsten, waar vondstmateriaal moet worden opgeslagen en aan wie welke opgravinginformatie moet worden gemeld. Verder kent de wet bepalingen over wanneer er als gevolg van opgravingen schadevergoeding mogelijk is etc.

Door de Erfgoedwet heeft de gemeente extra taken. Zij moet laten zien hoe zij rekening houdt met mogelijke archeologische waarden wanneer een nieuw bestemmingsplan wordt opgesteld of een bestaand bestemmingsplan wordt aangepast dan wel daarvan vrijstelling wordt verleend.

Dit geeft de gemeente de mogelijkheid om bij het afgeven van omgevingsvergunningen archeologische eisen te stellen. Dat is overigens alleen mogelijk als daarvoor een juridische basis aanwezig is in het bewuste bestemmingsplan. Met de invoering van de Erfgoedwet zal op veel momenten van de gemeente een oordeel worden verwacht over de omgang met archeologische waarden of vondsten.

Een gemeentelijk beleidsplan biedt de mogelijkheid om al die beslissingen over archeologie in een integraal kader te plaatsen en daar vervolgens op een samenhangende manier invulling aan te geven. Het voorkomt een reeks dure ad hoc beslissingen en vervelende verrassingen tijdens geplande bodemingrepen.

Verantwoord beheer van het cultuurhistorisch erfgoed in de gemeente Hengelo begint met het inzichtelijk maken waar en wanneer met het bodemarchief rekening dient te worden gehouden. De behoudsdoelstelling staat daarbij in principe voorop. Zijn behoud en bescherming van archeologische relictten niet realiseerbaar dan dienen deze op deskundige wijze onderzocht en gedocumenteerd te worden. Deze uitgangspunten betekenen dat het noodzakelijk is een aantal beleidsregels te formuleren om archeologiegevoelige gebieden in alle ruimtelijke plannen en projecten op te nemen en waar mogelijk te ontzien.

Archeologische beleids- en verwachtingenkaart 2018

Ter ondersteuning van het gemeentelijk beleid heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau in opdracht van de gemeente Hengelo in 2010 een archeologische verwachtingen en advieskaart vervaardigd. Deze kaart maakt voor het grondgebied van de gemeente inzichtelijk waar zich archeologische resten (kunnen) bevinden. De kaart biedt inzicht in de bestaande archeologische toestand van zowel het landelijke als het bebouwde gebied van de gemeente Hengelo. Dit inzicht is nodig om in de beleidsuitvoering een weloverwogen omgang met archeologie te bereiken.

Op 13 februari 2018 heeft de raad de geactualiseerde beleids- en archeologische verwachtingenkaart vastgesteld. Aan de op de kaart vlakdekkend weergegeven verwachtingszones zijn beleidsadviezen gekoppeld. Uitgangspunten voor de adviezen zijn de beleidskaders zoals deze op de verschillende overheidsniveaus zijn geformuleerd en het besluitvorming- en archeologisch onderzoekstraject zoals beschreven in het Handboek Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie. In deze beleidsnota zijn de aan de verwachtingenkaart gekoppelde beleidsadviezen onverkort overgenomen. De kaart gaat vergezeld van een rapportage (2010), met een methodische en inhoudelijke toelichting op de archeologische verwachtingen en advieskaart van de gemeente Hengelo. Het rapport bevat als bijlage een catalogus van de in de gemeente voorkomende archeologische monumenten alsmede een vindplaatsencatalogus waarmee een zo volledig mogelijk overzicht wordt geboden van archeologische waarnemingen die in het verleden binnen de gemeente zijn gedaan.

Over de wijze waarop in voorliggende Bopa wordt omgegaan met het aspect archeologie wordt verwezen naar paragraaf 5.5.

4.4.4 Erfgoedverordening

Op 13 februari 2018 heeft de gemeenteraad de 'Erfgoedverordening 2018 Gemeente Hengelo' vastgesteld. Met de Erfgoedverordening 2018 kan de gemeente gemeentelijke (archeologische) monumenten, beschermde gezichten en gebieden aanwijzen. In het belang van de archeologische monumentenzorg kan de gemeenteraad bij verordening regels stellen aan onderzoek in het kader van het doen van opgravingen, of vaststellen in welke gevallen afgezien wordt van nader archeologisch onderzoek of het opleggen van de verplichting daartoe.

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet is de Erfgoedverordening onderdeel geworden van het omgevingsplan van rechtswege. Voor zover de Erfgoedverordening niet in strijd is met een bestemmingsplan dat ook onderdeel is geworden van het omgevingsplan van rechtswege, blijft de verordening van kracht.

In paragraaf 5.5 wordt ingegaan op het archeologisch onderzoek dat is uitgevoerd.

4.4.5 Groenplan Hengelo 2015

Het Groenplan Hengelo is een integrale benadering van het groen in Hengelo in relatie tot water, duurzaamheid en ecologie, met strategische afwegingen op het gebied van beheerbaarheid en investeringen. Het Groenplan bevat een visie op het groen in Hengelo in relatie tot de omgeving. Het groen in de stad is belangrijk voor gezondheid, ecologie, ruimtelijke vormgeving, beleving, ontspanning en ontmoeting. Doelstelling is het beschermen en versterken van de gezonde groene basis in de stad, ten behoeve van een optimale leefbaarheid nu én in de toekomst.

Het Groenplan biedt uitgangspunten voor inrichting, beheer en uitvoering, zowel intern als extern. Het Groenplan geeft herkenbare kaders voor de bewoners van de stad. Het plan biedt handvatten voor keuzes. De ruggengraat van het groen in de stad wordt gevormd door de hoofdgroenstructuur. De invulling van de hoofdgroenstructuur is tot stand gekomen door een samenwerking tussen de verschillende groene disciplines binnen de gemeentelijke organisatie en besproken met de externe groene partners. Een kaart met de hoofdgroenstructuur is onderdeel van het vastgestelde Groenplan.

In hoofdstuk 3 van deze motivering is ingegaan op de gewenste ontwikkeling. Het plangebied is gelegen buiten de hoofdgroenstructuur.

4.4.6 Programma Water en Rioleringsplan 2023-2027

In de Wet milieubeheer is een wettelijke verplichting vastgelegd dat de gemeente een gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) moet vaststellen. Deze verplichting gold totdat de Omgevingswet op 1 januari 2024 is ingevoerd. Vooruitlopend op de Omgevingswet en in overeenstemming met deze wet is het Programma Water en Rioleringsplan 2023-2027 (PWR) opgesteld. Het programma volgt het huidige verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) 2018-2022 op.

Binnen de gemeente Hengelo ligt een goed werkend systeem om (afval)water in te zamelen en te verwerken. Dit vormt een belangrijke basis voor alle werkzaamheden van de gemeente met betrekking tot water. Deze basis wil de gemeente op orde houden en waar mogelijk verbeteren. Hierbij wordt rekening gehouden met de volgende zorgplichten:

- het stedelijk afvalwater inzamelen en transporteren naar een RWZI of overnamepunt
- het overtollig hemelwater inzamelen en lokaal verwerken of afvoeren naar een geschikte locatie
- beperken van de nadelige gevolgen van grondwater

Door invulling te geven aan de zorgplichten stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater streeft de gemeente een aantal doelen en ambities na. Ook voor oppervlaktewater en drinkwater zijn in het programma doelen en ambities geformuleerd.

Afvalwater

Het belangrijkste doel van de afvalwaterzorg is het waarborgen van de volksgezondheid. Gezondheid staat op nummer één en blijft daar ook staan. De rioleringszorg blijft hier een grote bijdrage aan leveren. Voor de gemeentelijke afvalwaterzorgplicht hanteert de gemeente de onderstaande doelen:

- doelmatige inzameling en transport van stedelijk afvalwater.
- voorkomen van ongewenste emissies/gezondheidsrisico's en beperken overlast voor de omgeving.

Hemelwater

Het belangrijkste doel van de hemelwaterzorg is het beschermen van de fysieke leefomgeving en daarmee bijdragen aan een goede omgevingskwaliteit. Schade door wateroverlast moet zoveel

mogelijk worden voorkomen. Voor de gemeentelijke hemelwaterzorgplicht hanteert de gemeente de onderstaande doelen:

- Doelmatige inzameling en verwerking van hemelwater.
- Beperken van het risico op wateroverlast.
- Beperken van de milieubelasting op bodem en oppervlaktewater.
- Bijdragen aan klimaatadaptatie.

Grondwater

De strategische doelstelling voor de lange termijn (2050) is:

De gemeente Hengelo streeft in haar gebied een grondwaterstand na, welke geen structurele nadelige gevolgen veroorzaakt bij bewoners en bedrijven.

Dit wil de gemeente bereiken door:

1. De structurele nadelige gevolgen door grondwaterstanden op doelmatige wijze te bestrijden.
2. Zoveel mogelijk voorkomen dat toekomstige structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand gaan ontstaan voor bebouwing, infrastructuur en groen.
3. Een aanspreekpunt te zijn voor haar burgers en bedrijven met vragen over grondwater en grondwaterproblemen.

Onderstaande voorkeursvolgorde streeft de gemeente na om structureel nadelige gevolgen tegen te gaan bij bestaande bouw of te voorkomen bij nieuwbouw:

1. Ophogen van het maaiveld met goed doorlatende grond.
2. Het aanleggen van extra oppervlaktewater.
3. Het treffen van bodemkundige maatregelen (grondverbetering).
4. Het aanleggen van grondwater technische maatregelen (drainage).

Oppervlaktewater

Hoewel oppervlaktewater niet tot de gemeentelijke zorgplichten behoort, kunnen het oppervlaktewatersysteem en het rioolstelsel niet langer worden beschouwd als twee gescheiden systemen. Beide systemen zijn aan elkaar verbonden en hebben invloed op elkaars functioneren. In de praktijk komen dan ook situaties voor, waar hoge waterstanden in het oppervlaktewater zorgen dat hemelwater vanuit de riolering onvoldoende afgevoerd kan worden. Doordat warme en droge dagen steeds vaker voorkomen, wordt de kans op waterkwaliteitsproblemen in stilstaand water bovendien steeds groter.

Voor oppervlaktewater hanteert de gemeente de onderstaande doelen:

- Borgen bergings- en ontwateringsfunctie van het stedelijk oppervlaktewater in eigendom van de gemeente, voor zover het een hemelwaterafvoerende functie heeft.
- Bijdragen aan het verhogen van de waterbeleving.
- Bijdragen aan klimaatadaptatie

De uitgangspunten van het programma, zijn meegenomen bij de uitwerking van het waterhuishoudkundig plan. In paragraaf 5.1 wordt hier nader op ingegaan.

4.4.7 Mobiliteitsplan 2040: Hengelo in beweging!

Mobiliteitsplan van de toekomst: veilig, bereikbaar, leefbaar én duurzaam

Hengelo is een aantrekkelijke stad om in te wonen en te werken. Hengelo is volop in ontwikkeling. Daarbij staan we voor verschillende uitdagingen. We willen een aantrekkelijke stad en regio blijven. Zonder een actief mobiliteitsbeleid voorzien we een toenemend aantal knelpunten op het gebied van leefbaarheid en verkeersveiligheid. In het Mobiliteitsplan 2040 'Heel Hengelo in Beweging' staat omschreven hoe wordt omgegaan met de ontwikkelingen op het gebied van mobiliteit en bereikbaarheid in Hengelo.

Nieuwe kansen en uitdagingen

De bereikbaarheid van onze stad en economie zijn van belang. We zien nieuwe kansen en uitdagingen op ons afkomen, waar we nieuw beleid voor willen opstellen. Denk bijvoorbeeld aan de opkomst van deelmobiliteit, e-bikes, pakketbezorging en verduurzaming. Om dit in goede banen te leiden en om groei mogelijk te maken, maar ook om de leefbaarheid, verkeersveiligheid en bereikbaarheid in de toekomst goed te houden, moeten er keuzes gemaakt worden.

Stimuleren fietsen en openbaar vervoer in de stad

Hengelo moet bereikbaar blijven voor iedereen. Duurzame vervoerswijzen (fiets, openbaar vervoer of deelmobiliteit) vragen minder ruimte. Daardoor aantrekkelijk om op in te zetten in de ruimte die we hebben. Het verbeteren van de stedelijke én regionale fietsverbindingen, het openbaar vervoer én deelmobiliteit zijn dan ook belangrijke onderdelen in het plan. Zo willen we investeren in onder andere de fietsroutes naar Beckum, Oldenzaal, Delden en Deurningen. Daarnaast zetten we in op mobiliteitshubs, dat zijn plekken waar deelauto's, deelfietsen of andere vormen van vervoer zijn te vinden. Regionaal willen we verder investeren in een snelle en goede verbinding met Enschede en andere regio's zoals Zwolle en Münster.

Verkeersveiligheid belangrijk aandachtspunt

In een stad die steeds drukker wordt, is aandacht voor verkeersveiligheid heel belangrijk. Dat doen we door een veilige inrichting van de weg. Doel in het mobiliteitsplan is dat iedereen veilig van A naar B kan komen en zich daar prettig bij voelt. Daarom gaan we uit van: '30 kilometer per uur waar kan, 50 kilometer per uur waar moet'. Wat dit precies per straat betekent is nu nog niet bekend, dat gaan we onderzoeken. Daarnaast zetten we al jaren in op verkeerseducatie op scholen.

Leefbaar wonen in heel Hengelo

Iedere Hengeloër moet mee kunnen doen in de samenleving. Dat zorgt voor een leefbare stad. Vanuit de toegankelijkheid is er dan ook veel aandacht op de meest kwetsbare verkeersdeelnemers, zoals jonge kinderen, slechtzienden en mensen met een fysieke handicap. We doen dit vanuit het principe van inclusieve bereikbaarheid: maatschappelijke en economische voorzieningen, zoals scholen, ziekenhuizen, wijkcentra, moeten voor iedereen eenvoudig en veilig bereikbaar zijn. En in een aantrekkelijke stad is recreatief groen met een korte wandeling óf op de fiets goed te bereiken.

Wat betreft verkeer is het Hazemeijer terrein goed bereikbaar. Aan de Tuindorpstraat zijn twee bestaande toegangswegen voor zowel gemotoriseerd als langzaam verkeer. Een belangrijke overweging bij de situering op het voorterrein van Hazemeijer is dat het sociaal wenselijk is dat de nieuwe bewoners naadloos aansluiten bij de bestaande buurt.

4.4.8 Nota Autoparkeren (2008-2012)

In december 2008 heeft de gemeenteraad de Nota Autoparkeren 2008-2012 vastgesteld. Dit is de visie op het parkeerbeleid zoals deze is vastgesteld. Het parkeerbeleid geldt voor heel Hengelo, dus voor het centrum én voor de schil- en overige (buiten)gebieden rondom het centrum.

De gemeente Hengelo wil evenwicht bereiken tussen enerzijds de parkeervraag en anderzijds de optimale combinatie van bereikbaarheid en leefbaarheid. Uitgangspunt hierbij is een leefbare en bereikbare (binnen)stad door middel van sturend (minder blik op straat), vraagvolgend parkeerbeleid (bewoners), locatie beleid en bevorderen van andere (duurzame) vervoerswijzen zoals openbaar vervoer en fiets (verschuiving in de modal split).

De Nota Autoparkeren 2008-2012 heeft de volgende doelen:

- bewoners, bezoekers van bewoners en ondernemers en werknemers laten parkeren op de gewenste plaatsen;
- een betaalbare en eerlijke verdeling van de schaarse beschikbare openbare ruimte voor elke categorie parkeerder (in de volgorde: bewoner, bezoeker/klant en werknemer);
- streven naar geconcentreerde grote parkeerlocaties en dubbel ruimtegebruik waar mogelijk (de juiste plaats voor de juiste prijs voor alle groepen);
- oplossingen bieden voor huidige en toekomstige parkeer- en bereikbaarheidsproblemen;
- betere geleiding automobiliteit en parkeerdruk beter spreiden;
- verminderde groei van de automobiliteit en autogebruik.

Parkeernormering (motorvoertuigen)

Hengelose parkeernormen behoren ook tot het in december 2008 door de gemeenteraad vastgestelde parkeerbeleid. De parkeernormering is gebaseerd op de parkeerkencijfers zoals deze landelijk zijn uitgegeven door het kennis instituut CROW. De parkeerkencijfers zijn gedifferentieerd naar stedelijkheidsgraad/stadsomvang en stedelijke zone.

Binnen de beschikbare en relatief grote bandbreedte van deze kencijfers is voor de Hengelose situatie een keuze gemaakt voor parkeernormen per stedelijke zone (centrum, schil of rest kom), functie en aandeel bezoekers. Voor veel functies is binnen die totale bandbreedte de gemiddelde waarde genomen van de CROW parkeerkencijfers en, na de benodigde parkeeronderzoeken, tot Hengelose norm verheven.

Parapluplan Parkeren Hengelo

Met de vaststelling van het parapluplan Parkeren Hengelo in 2018 is de toepassing van de parkeernormen bij ontwikkelingen geborgd. Voor de woningbouwontwikkeling op het Hazemeijerterrein geldt ook dat voldaan moet worden aan de eis van voldoende parkeerplaatsen voor de nieuwe ontwikkeling.

Parkeernormen Binnenstad en Hart van Zuid

Op 29 september 2021 heeft de gemeenteraad de Parkeernormennota 2021 Binnenstad – Hart van Zuid vastgesteld. Dit beleid is tot stand gekomen omdat voor twee gebieden (de binnenstad en Hart van Zuid – ten noorden van Esrein) passende en adequate parkeernormen voor nieuwe woningbouw noodzakelijk waren. De nieuwe parkeernormen wijken af van de parkeernormen die in de overige bestaande woonwijken gelden. Belangrijk bij de keuze voor de lagere parkeernormen in deze gebieden is de centrale ligging van de ontwikkelgebieden, de aansluiting van de parkeerbehoefte bij de beoogde doelgroepen die in de binnenstad en Hart van Zuid komen te wonen en het feit dat het gemiddelde autobezit per huishouden al lager ligt dan gemiddeld in Hengelo.

In tabel 1 van de beleidsnota Parkeernormen Binnenstad en Hart van Zuid wordt een parkeernorm van 0,5 genoemd voor tiny houses. Dat geeft een parkeerbehoefte van 24. Er is in kaart gebracht wat de huidige parkeerbehoefte is, vanuit de huidige huurders. De CROW-normen volgend komen we op

een totale maximale parkeerbehoefte van 237 plaatsen. Het terrein heeft 365 parkeerplaatsen. Er is daarmee geen aanleiding om extra plaatsen aan te leggen.

4.4.9 Welstandsnota en beeldkwaliteitsplan

Op 1 februari 2018 is de aangepaste welstandsnota in de gemeente Hengelo vastgesteld. Deze nota biedt het toetsingskader voor de welstandsbeoordeling van bouwaanvragen met het doel de welstandsaspecten voor de burger inzichtelijker te maken. Het toetsingsniveau is gedifferentieerd, dat wil zeggen: streng waar nodig, soepel waar mogelijk. Waar veel mensen verblijven (bijvoorbeeld de binnenstad) of waar cultureel erfgoed aanwezig is (bijvoorbeeld Tuindorp 't Lansink) wordt streng getoetst. In woonwijken en andere delen van de stad waar weinig mensen verblijven wordt soepel of zelfs niet meer getoetst aan de welstandscriteria (sommige industrieterreinen). Om dit te realiseren zijn vier toetsingsniveaus ingevoerd: Behoud door ontwikkeling (voor monumenten), welstandsniveau hoog, welstandsniveau middel en welstandsvrij. De welstandscriteria zijn afgestemd op de stedenbouwkundige typologieën van de bebouwing. Elke bouwstijl heeft zo zijn eigen specifieke karakter en de toetsingsregels zijn hier op afgestemd. De toetsing heeft betrekking op situering hoofdvorm, gevelaanzichten (niveau middel), materiaal- / kleurgebruik en detaillering. Het bestemmingsplan regelt de massa (hoogtes) en de locatie van de massa (rooilijnen). Voor sommige bouwplannen / locaties worden zogenaamde 'ontwikkelcriteria' vastgesteld (beeldkwaliteitseisen) inclusief toetsingsniveau.

Zoals in 3.1 aangegeven, passen de geïndustrialiseerde gebouwen in het rationele en systematische opzet van Hazemeijer en liggen ze in lijn met de karakteristiek van andere gebouwen op Hazemeijer die ook volgens een systematische structuur zijn opgezet. Bovendien betekent geïndustrialiseerd modulair bouwen ook circulair en demontabel bouwen, waardoor deze constructies elders een nieuw leven kunnen krijgen. Ook in 3.1 aangegeven worden de kopgevels van de blokken en de aangrenzende zones in een latere fase, en in afstemming met Gemeente/Welbions/Omgeving in co-creatie en participatie vorm nader vormgegeven.

4.4.10 Gemeentelijke Nota Geluid (2015)

De doelstellingen van het gemeentelijke geluidbeleid zijn:

- bijdragen aan het realiseren van een goed woon- en leefklimaat in Hengelo;
- handvat voor milieuvergunningen, maatwerkvoorschriften, evenementen en APV-vergunningen/ontheffingen;
- handvat voor geluidambities bij ruimtelijke planvorming en het zonodig vaststellen van hogere geluidgrenswaarden;
- verantwoording van de inzet van middelen om de geluidssituatie positief te beïnvloeden.

De nota geluid geeft aan hoe de gemeente Hengelo dit gestructureerd, volgens een vaste systematiek, wil aanpakken. Er is een gebiedsgerichte benadering. Hiertoe zijn in Hengelo vijf gebiedstypen onderscheiden: 1) Wonen, 2) Binnenstad en winkelgebieden, 3) Industrie en bedrijven, 4) Buitengebied en stadsparken en 5) Verkeerszones. Per gebiedstype zijn geluidambities (ambitiewaarden) en maximaal toegestane waarden (plafondwaarden) vastgelegd.

Geluidsaspecten worden zoveel mogelijk in de initiatieffase van de ruimtelijke planontwikkeling betrokken, waarbij zoveel mogelijk de volgorde wordt aangehouden: eerst bronmaatregelen, dan overdrachtmaatregelen en dan pas maatregelen bij de ontvanger. Dit betekent o.a. dat waar nodig en mogelijk stillere wegdektypen worden toegepast. Als bronmaatregelen en/of overdrachtmaatregelen onvoldoende resultaat hebben, kan geluidbelasting tot maximaal de plafondwaarde voor het betreffende gebiedstype worden toegestaan onder de voorwaarde dat er

sprake is van voldoende (akoestische) compensatie. Het geluidbeleid geeft criteria om te beoordelen welke geluidwerende maatregelen nodig zijn om wel een goed woon- en leefklimaat te waarborgen.

In paragraaf 6.3 wordt ingegaan op het milieuaspect geluid en worden de resultaten van het akoestisch onderzoek beschreven.

4.4.11 Conclusie

Het plan voldoet aan het voor het gebied geldende beleid.

5 Randvoorwaarden

5.1 Watertoets

De digitale watertoets is ingevuld om te toetsen of de belangen van het Waterschap worden geraakt. Het resultaat is bijgevoegd. Op basis van de check is onderstaande nodig:

1. Normale procedure
2. Er worden in het plan meer dan 10 wooneenheden gerealiseerd.
3. Het verschil tussen de hoogte van de weg en de bovenzijde van de begane-grondvloer bedraagt minder dan 20 cm.
4. Er zijn kansen voor afkoppelen van bestaand verhard oppervlak.
5. In het plangebied is sprake van slecht doorlatende lagen in de ondergrond.

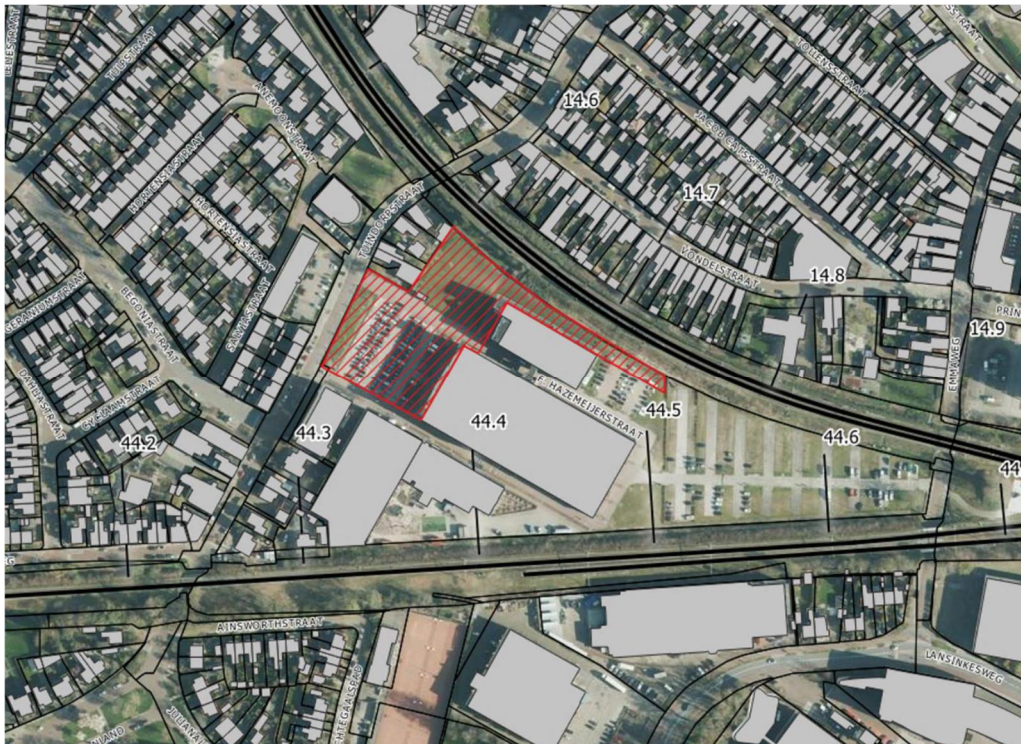
Het waterschap heeft het resultaat ontvangen en gaat op korte termijn overleggen met de gemeente.

5.2 Natuurwetgeving

5.2.1 Wettelijk kader

5.2.2 Ruimtelijke ontwikkeling

De planlocatie is gelegen aan de Tuindorpstraat in de bebouwde kom van Hengelo. De planlocatie is thans ingericht als parkeerplaats dan wel met gras.. Rondom het perceel zijn woningen en bedrijven gesitueerd. De omgeving heeft een bebouwd karakter.

Voor het uitvoeren van ruimtelijke ontwikkelingen is o.a. Omgevingswet van kracht. Deze wetgeving vervangt de Wet natuurbescherming. In deze wet is de bescherming van gebieden, soorten en houtopstanden geregeld. Dit onderzoek beperkt zich tot de gebiedsbescherming en de soortenbescherming.

5.2.3 Conclusie

Uit het Natuurwaardenonderzoek is gebleken dat bij het uitvoeren van de geplande werkzaamheden er geen schadelijke handelingen flora & fauna activiteit (soorten) Omgevingswet zullen plaatsvinden. Wel dient er een toetsing uitgevoerd te worden t.a.v. gebiedsbescherming.

Gebiedsbescherming

Natura 2000

Gezien de aard van de werkzaamheden en de afstand ten opzichte van Natura 2000-gebieden wordt geen verstoring verwacht. Een voortoets Natura 2000 wordt niet noodzakelijk geacht.

Ten aanzien van stikstof wordt er in de aanleg- en nieuwe gebruiksfase mogelijk depositie verwacht. Een Aeries (stikstof) berekening wordt daarom ook geadviseerd.

Natuurnetwerk Nederland

De planlocatie is gelegen buiten het Natuurnetwerk Nederland. Aangezien het plangebied buiten het Natuurnetwerk Overijssel valt wordt het niet noodzakelijk geacht dat een verdere toetsing, in de vorm van ja, mits toets, aan de orde is.

Soortbescherming

Flora

Geen schadelijke handelingen flora & fauna activiteit in het kader van de Omgevingswet

Vleermuizen

Geen schadelijke handelingen flora & fauna activiteit in het kader van de Omgevingswet

Zoogdieren

Geen schadelijke handelingen flora & fauna activiteit in het kader van de Omgevingswet.

Vogels

Geen schadelijke handelingen flora & fauna activiteit in het kader van de Omgevingswet.

Overige soorten

Geen schadelijke handelingen flora & fauna activiteit in het kader van de Omgevingswet

Houtopstanden

Er worden geen bomen gekapt zoals bedoeld in de omgevingswet die vallen onder het onderdeel houtopstanden. Geen herplant- of meldingsplicht.

5.3 Beschermen van de gezondheid

Bij dit project worden geen bijzondere effecten op de gezondheid verwacht.

5.4 Duurzaamheid en klimaatadaptatie

De woningen voldoen aan de BENG en worden gasloos uitgevoerd conform het Bouwbesluit. De blokken zijn circulair en kunnen op termijn worden verplaatst. De bestaande wateropvangcapaciteit blijft ongewijzigd.

5.5 Archeologie en cultuurhistorie

Door bureau Laagland Archeologie is bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek verricht. Het onderzoek is uitgevoerd conform de protocollen SIKB KNA 4002 en 4003.

Het bureauonderzoek had tot doel een archeologisch verwachtingsmodel op te stellen. Centraal staat daarbij de vraag of en zo ja welke archeologische resten (complextype, datering, diepteligging en gaafheid) in het plangebied kunnen worden verwacht. Hiertoe zijn landschappelijke, archeologische en historische bronnen geraadpleegd.

plangebied ligt in het Overijssels-Gelders zandgebied. Op de gemeentelijke kaart ligt het plangebied in een zone met dekzandhoogten en -ruggen met een plaggendek. Op het AHN is te zien dat het plangebied zich bevindt tussen een lager gelegen deel ten westen en een hoger gelegen deel ten oosten van het plangebied. Nabij het plangebied komen vermoedelijk zeer oude esontginningen voor. Het bouwland ontginningsblok waarin het plangebied is waarschijnlijk jonger (Nieuwe Tijd).

Uit het verkennend booronderzoek blijkt dat er is sprake van een verstoord pakket van minstens 60 cm dik. Waarschijnlijk reikt de verstoring in het plangebied overwegend tussen de 130 en 170 cm diep gebaseerd op de boringen die succesvol doorgezet zijn tot in de C-horizont (en de 2 boringen die pas op 120 cm -mv gestagneerd zijn). De puinresten in het verstoorde pakket zijn waarschijnlijk afkomstig van de voormalige bedrijfsgebouwen ter plaatse. Resten hiervan (uitbraaksleuven, puinresten van bombardementen, funderingen en dergelijke) kunnen in het plangebied verwacht worden. Er zijn geen oudere archeologische indicatoren of sporen van bodemopbouw waargenomen.

De kans is klein dat het plangebied archeologische sporen bevat, afgezien van (sub)recente resten van bedrijfsgebouwen van het Hazemeijercomplex. Formeel zijn resten van vóór 1950 van archeologische betekenis. De praktische archeologische waarde van deze resten kan echter als laag worden beschouwd. De te verwachten resten zijn vermoedelijk grotendeels van fragmentarische aard en in de directe omgeving staan nog bewaarde bedrijfsgebouwen uit dezelfde periode. Historisch onderzoek is hier waarschijnlijk een betere methode om de voormalige bedrijfsgebouwen in het plangebied in kaart te brengen dan archeologisch onderzoek.

Op basis van de resultaten van het veldonderzoek wordt geadviseerd geen archeologisch vervolgonderzoek in het plangebied uit te voeren en het plangebied vrij te geven voor het aspect archeologie.

6 Fysieke leefomgeving

6.1 Milieubelastende activiteiten

Er vinden geen milieubelastende activiteiten plaats.

6.2 Bodem

Er is een verkennend bodemonderzoek uitgezet waarvan de uitkomsten binnenkort beschikbaar komen.

6.3 Geluid

Ten behoeve van de ontwikkeling van de tijdelijke woningen is door Alcedo een geluidsonderzoek uitgevoerd. Daarbij is rekening gehouden met twee varianten. Voor één variant ligt de locatie vast (te noemen: vaste locatie), ook kunnen er mogelijk elders op het terrein nog tijdelijke woningen gerealiseerd worden. De ligging van de planlocatie is weergegeven in de volgende figuur.

In dit onderzoek is de 'vaste locatie' beschouwd. Hier worden twee gebouwen gerealiseerd met elk 3 bouwlagen. Per gebouw worden 24 appartementen gerealiseerd (8 per laag) met verschillende afmetingen. In de omgeving van het plan liggen wegen en spoorwegen die ervoor zorgen dat het plan wordt belast met geluid. Daarnaast bevindt zich ten zuidoosten van het terrein het (voormalig gezonde) bedrijventerrein Wilderinkshoek en ten noordoosten van het plan het emplacement Hengelo. Het betreft tijdelijke woningbouw voor niet meer dan 10 jaar en hoeft om die reden niet getoetst te worden aan het Besluit Kwaliteit Leefomgeving (hierna: Bkl). Wel dient aangetoond te worden dat het geluid aanvaardbaar is. Om inzicht te krijgen in de woonkwaliteit wordt, in het kader van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties, wel analoog aan het Bkl en het gemeentelijk geluidbeleid getoetst.

Uit het onderzoek blijkt het volgende:

- Het geluid door gemeentewegen bedraagt ten hoogste 55 dB. De standaardwaarde van 53 dB uit het Bkl wordt bij 12 woningen in blok A met 1 tot 2 dB overschreden. Er wordt wel voldaan aan de ambitiewaarde van 58 dB uit het gemeentelijk geluidbeleid;
- Het geluid door spoorwegen bedraagt ten hoogste 57 dB. De standaardwaarde van 55 dB uit het Bkl wordt bij 2 woningen A met 1 tot 2 dB overschreden. Het betreft de appartementen op de tweede verdieping grenzend aan de noordgevel van gebouw A en B. Er wordt wel voldaan aan de ambitiewaarde van 58 dB uit het gemeentelijk geluidbeleid;
- Geluid vanwege bedrijven gelegen op het terrein van Wilderinkshoek en het geluid vanwege het emplacement vormt geen belemmering voor realisatie van de woningen;
- Het treffen van maatregelen aan de (spoor)wegen om het geluid te verlagen is niet mogelijk, omdat de initiatiefnemer geen zeggenschap heeft over de gemeentewegen en de spoorweg. Daarnaast wordt wel voldaan aan de gemeentelijke ambitiewaarde. Om deze reden zal de gemeente waarschijnlijk de wegdekverharding niet aanpassen voor de realisatie van tijdelijke woningen;
- Alle woningen beschikken over een geluidluwe gevel aan de oostzijde (blok A en B) en/of westzijde (blok B);
- De gecumuleerde geluidbelasting bedraagt ten hoogste 55 dB. Dit is lager dan de ambitiewaarde uit het gemeentelijk geluidbeleid. Hiermee is sprake van een aanvaardbare situatie;
- Het gezamenlijk geluid bedraagt ten hoogste 57 dB op de noordgevels, tweede verdieping en 55 dB op de 12 meest zuidelijk gelegen appartementen in blok A (direct gelegen aan de Tuindorpstraat). Geadviseerd wordt om hier extra geluidwering te realiseren om een goed woon- en leefklimaat te waarborgen in de woningen. Omdat het tijdelijke woningen voor minder dan 10 jaar betreft, is dit wettelijk niet verplicht.

Voor de gebouwgebruikers en het terrein zijn evenementen toegestaan (maximaal twee keer per maand, maar niet vaker dan 12 keer per jaar). Dit is vastgelegd in het bestemmingsplan.

De bouw van de woningen betekent mogelijk een fysieke beperking voor evenementen die worden georganiseerd in de toekomst.

6.4 Luchtkwaliteit

Er wordt geen effect op de luchtkwaliteit verwacht.

6.5 Trillingen

Op het Hazemeijterterrein in Hengelo is door Alcedo onderzocht of flexwoningen (voor een periode van maximaal 10 jaar) gerealiseerd kunnen worden. De woningen worden gerealiseerd in de oksel van de spoorlijn Almelo - Hengelo en Zutphen - Hengelo. Daardoor kunnen trillingen van treinverkeer als hinderlijk worden ervaren.

Doel van het onderzoek was om vast te stellen of er sprake zal zijn van trillingshinder in de geplande woningen, en zo ja, met welke maatregelen een aanvaardbaar woon- en leefklimaat kan worden gegarandeerd (e.e.a. conform de Omgevingswet (art. 4.2)). Voor het beoordelen van mogelijke trillingshinder maken we gebruik van de streefwaarden uit de SBR B-richtlijn. Deze streefwaarden zijn voorkeurswaarden, waarbij het streven moet zijn om de trillingen in de beoogde bebouwing te laten voldoen aan deze waarden.

In dit onderzoek is met behulp van metingen op de bouwlocatie en modelberekeningen onderzocht wat de trillingen zullen zijn in de toekomstige bebouwing. Hierbij volgen we de aanpak zoals voorgeschreven in de Handreiking Nieuwbouw en Spoortrillingen van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat.

De belangrijkste conclusie van het onderzoek is dat er overschrijdingen van de streefwaarden voor trillingshinder (conform de SBR B-richtlijn, het beoordelingskader voor trillingshinder) mogelijk zijn in een deel van het onderzochte gebied. Die overschrijdingen komen door de combinatie van zware goederentreinen, een bodem waarin de trillingen slecht uitdempem, de lichte woningen en de ligging van een fietstunnel naast de planlocatie.

In de figuur hierboven (groen gearceerde gedeeltes) wordt voldaan aan het beoordelingskader, in de geel gearceerde delen is sprake van incidentele overschrijdingen en in de rode delen is sprake van relatief hoge trillingen.

De conclusie is dat er op de geplande locatie van de woningen geen aanvullende maatregelen nodig zijn.

6.6 Beperkingengebieden

6.7 Omgevingsveiligheid

6.7.1 Algemeen

6.7.2 Risicokaart

6.7.3 Vervoer gevaarlijke stoffen

6.7.4 Conclusie

Advies hierover volgt.

6.8 Bedrijven en milieuzonering

6.8.1 Algemeen

6.8.2 Onderzoeksresultaten milieuzonering

6.8.3 Conclusie

Advies hierover volgt.

6.9 M.e.r.-beoordeling

6.9.1 Algemeen

6.9.2 Onderzoek

6.9.3 Conclusie

Advies hierover volgt.

6.10 Integrale veiligheid

Advies hierover volgt.

7 Uitvoerbaarheid

7.1 Economische uitvoerbaarheid

7.1.1 Financieel economische haalbaarheid

Van de 48 woningen worden er 24 woningen beschikbaar gesteld voor statushouders. De overige woningen zijn voor een groeiende doelgroep. Kans op leegstand wordt in de huidige woningmarkt als nihil gezien. Kans op het niet verhuren van deze woningen is met genoemde doelgroepen derhalve verwaarloosbaar. De 48 woningen komen uit voorraad van het Rijksvastgoedbedrijf. Het COA betaalt de aanschafprijs van de woningen in 10 jaartermijnen via de gemeente aan initiatiefnemer terug. Initiatiefnemer heeft voor de duur van 10 jaar beschikking over de grond. De kosten voor het bouwen woonrijp maken zijn voor rekening van initiatiefnemer. Dit resulteert in een IRR boven de interne norm van initiatiefnemer, onder toezicht van de Autoriteit woningcorporaties. Het initiatief is op basis daarvan aantoonbaar financieel haalbaar.

7.1.2 Kostenverhaal

Voor het kostenverhaal als omschreven in de Omgevingswet is beoordeeld wat er voor dit project onder het verplichte kostenverhaal moet worden geschaard. Op basis van de legesverordening worden de kosten voor het behandelen van de aanvraag verhaald. De kosten voor de gemeente als bevoegd gezag zijn op deze manier verzekerd.

Er zijn geen verhaalbare kosten voor activiteiten op gemeentegrond of in de openbare ruimte. Binnen het project ligt geen gemeentegrond. Voor gemeentegrond buiten het project zijn geen wijzigingen noodzakelijk en worden geen kosten gemaakt.

De voorbereidende handelingen voor het project zijn op andere wijze verhaald. Daar is in de overeenkomst tussen gemeente en initiatiefnemer een afspraak over gemaakt. Voor het kostenverhaal geldt dus enkel dat op basis van de legesverordening kosten worden verhaald.

7.1.3 Nadeelcompensatie

Nadeelcompensatie is een regeling voor schadevergoeding voor rechtmatig overheidsoptreden.

Nadeelcompensatie binnen de Omgevingswet gaat over besluiten of maatregelen:

- die rechtstreeks werkende rechten en verplichtingen voor burgers en bedrijven bevatten
- die rechtstreeks gevolgen hebben voor burgers en bedrijven door verandering van de fysieke leefomgeving

Het verlenen van een omgevingsvergunning voor het oprichten van 48 tijdelijke woningen, en daarvoor afwijken van het omgevingsplan, is een besluit waarvoor nadeelcompensatie van toepassing is. Als sprake is van nadeelcompensatie kan de gemeente de betaalde nadeelcompensatie publiekrechtelijk verhalen. Voor dit project zijn afspraken met initiatiefnemer gemaakt over het vergoeden van nadeelcompensatie.

7.2 Maatschappelijke uitvoerbaarheid

7.2.1 Participatie

Op basis van het denkkader participatie van de gemeente Hengelo is de participatieaanpak bepaald, hierin is gebruik gemaakt van het stappenplan dat hier onderdeel van is. Er is sprake van informeren ten aanzien van de volgende onderdelen: De 48 woningen zijn reeds geproduceerd, staan opgeslagen in afwachting op afroep en kunnen al worden geplaatst. De vormgeving en materiaalgebruik van de

woningen kan niet meer worden veranderd. De inpassing op de locatie aan de voorzijde op het terrein is gekozen omdat hier minder hinder van de twee spoorlijnen wordt ondervonden en er zo een zichtbare, sociale en veilige woon- en leefomgeving wordt gecreëerd.

De grond waarop de woningen worden gesitueerd is niet in eigendom van initiatiefnemer of gemeente Hengelo, deze wordt voor 10 jaar om niet beschikbaar gesteld door de eigenaar. De beschikbare tijdsbestek waarin participatie plaats kan vinden is begrensd vanwege de contractuele verplichting door het RvB om de 48 woningen voor 31-12-2024 te realiseren. Binnen deze kaders zijn de participatiedoelen: kwaliteit, begrip en eigenaarschap. Meedenken en een zekere mate van meedoen is ten aanzien van de ruimtelijke inrichting rondom de woningen als onderdeel van het gehele terrein het participatieniveau (Stap 1 stappenplan).

Informatieavond

Omwonenden en gebruikers het Hazemeijer terrein (Stap 2 stappenplan) zijn per brief uitgenodigd voor een informatieavond op 05-03-2024 op het Hazemeijer terrein (Stap 3 stappenplan) met als vorm een informatiemarkt met diverse informatietafels op basis van de thema's: Ontwerp, omgeving, doelgroep en leefbaarheid. Daarnaast is er gelegenheid geweest input te leveren, met als doel relevante onderdelen op te nemen in het initiatief. Meegenomen hiervan is: het realiseren van voldoende parkeerplekken, beleving en groen. Daarnaast zal er vanuit de input aandacht zijn voor: Sociale veiligheid en signing. Na afloop van de informatieavond is een nieuwsbrief verspreid met daarin een oproep tot deelname aan een klankbordgroep.

Klankbordgroep

De klankbordgroep is gevormd en bestaat uit drie omwonenden en twee gebruikers van het Hazemeijer terrein, deze groep van 5 personen zal de buurt vertegenwoordigen in het participatieproces (Stap 3 stappenplan). Eind april zal er een overleg plaatsvinden met de klankbordgroep, hiervan wordt een verslag gemaakt (Stap 4 stappenplan). De klankbordgroep zal daarna betrokken worden in een ontwerpssessie waarin de ruimtelijke inrichting in co-creatie tot stand zal komen onder begeleiding van een stedenbouwkundig ontwerp bureau, waaruit uiteindelijk het realisatieontwerp volgt (Stap 4 stappenplan).

7.2.2 Vooroverleg

7.2.2.1 *Provincie Overijssel*

7.2.2.2 *Waterschap Vechtstromen*

7.2.2.3 *Veiligheidsregio Twente*

7.2.3 Advies en instemming

7.2.3.1 *Gemeenteraad van Hengelo*

7.2.3.2 *Minister van Defensie*

7.2.3.3 *Minister van Infrastructuur en Waterstaat*

7.2.4 Vergunningverlening / zienswijzen

De korte procedure is het uitgangspunt in de Omgevingswet. De beslistermijn voor de korte procedure is normaliter maximaal 8 weken. Het bevoegd gezag kan de beslistermijn éénmaal met maximaal zes weken verlengen. Daarna is er nog bezwaar en beroep mogelijk.

Dit besluit treedt in werking direct na bekendmaking aan de aanvrager. Binnen zes weken na verzending van dit besluit kunnen belanghebbenden een bezwaarschrift indienen bij het college van burgemeester en wethouders. Het indienen van een bezwaarschrift voorkomt op zich niet dat het besluit direct in werking treedt. Wel kan de voorzieningenrechter van de afdeling Bestuursrecht van

de rechtbank Overijssel op verzoek van een belanghebbende een voorlopige voorziening treffen, bijvoorbeeld door dit besluit te schorsen totdat beslist op het bezwaarschrift.

8 Evenwichtige toedeling van functies aan locaties

8.1 Is sprake van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties?

Het bevoegd gezag mag een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit alleen verlenen met het oog op een evenwichtige toedeling van functies aan locaties (artikel 8.0a, lid 2, Bkl). Deze abstract geformuleerde en beleidsvrije taak vormt, zoals ook in de memorie van toelichting van de Omgevingswet toegelicht, een voortzetting van het criterium van een goede ruimtelijke ordening uit de Wet ruimtelijke ordening, maar dan in de bredere strekking van de fysieke leefomgeving.

Of er sprake is van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties, moet worden bepaald aan de hand van een belangenafweging. Enerzijds gaat het om het belang van de initiatiefnemer bij het vergund krijgen van de gewenste activiteiten. Anderzijds gaat het om het belang achter de regels waarvan afwijking wordt gevraagd, het belang van een functie in de omgeving dat geraakt zou kunnen worden door de nieuwe ontwikkeling en de (eigendoms)rechten van derden. De vraag moet uiteindelijk beantwoord worden of er een balans is tussen “beschermen en benutten”. Wordt de schaarse ruimte binnen de fysieke leefomgeving op een zo goed mogelijke wijze verdeeld, ingericht en benut?

8.2 Conclusie

De conclusie luidt in dit geval dat er sprake is van een evenwichtige toedeling van functies aan de locatie.

9 Uitvoering

- 9.1 Voorstel voor het opnemen van het initiatief in het omgevingsplan
- 9.2 Bouwrijp maken
- 9.3 Realisatie woningen en overige gebouwen

10 Bijlagen

Het Hazemeijer complex heeft als onderdeel van Hart van Zuid de laatste jaren een fantastische transformatie ondergaan! De verschillende panden zijn opgeknapt en zijn ingevuld met een mix van bedrijven en horeca gelegenheden. Dit werd gevolgd door het opknappen van het pand waar Oyfo is gevestigd. Sindsdien is er een leuk en bedrijvig terrein ontstaan in het Hart van Zuid. De uitstraling wordt door de mensen die hier op bezoek komen als mooi gezien waarmee de transformatie dus geslaagd lijkt.

De geplande ontwikkeling betreffen 48 'tijdelijke' modulaire woningen aan de voorzijde van het Hazemeijer terrein. Die als 'doorn in het oog' het totale aanzicht van deze geweldige locatie weg nemen.

Een ontwikkeling die totaal geen positieve invloed heeft voor het Hazemeijer terrein. Dit rijmt in de verste verte ook niet met wat de gemeente Hengelo zelf aangeeft en beschrijft via diverse kanalen.

Onderstaand een link naar de plannen van Hart van Zuid met op pagina 107 het Hazemeijer Complex beschreven: http://www.ruimtelijkeplannen.nl/documents/NL.IMRO.0164.BP0162-0301/b_NL.IMRO.0164.BP0162-0301_tb1.pdf

Letterlijk staat er "De waarde van dit complex aan gebouwen en buitenruimte is uitermate hoog, op alle punten. Het is een fantastische transformatie waar Hengelo trots op mag zijn!"

Waardering Architectonische waarde XX Stedenbouwkundige waarde XX Zeldzaamheid XX Mate van gaafheid/herkenbaarheid XX Relatie met oorspronkelijk gebied en gebruik XX Cultuurhistorische waarde X

Waardering xx zeer waardevol (volledig aanwezig) x waardevol (grotendeels aanwezig)

Hoe hoger de score, hoe zwaarder deze onderdelen mee zullen wegen bij de beoordeling van een bouwaanvraag bij aanpassingen aan het object

Uit 1.2 status karakteristiek

Deze status betekent dat bij het maken van plannen rekening dient te worden gehouden met de karakteristieke waarde van het bouwwerk. Aan bebouwing/objecten die zijn aangemerkt als "Karakteristiek" is een sloop/verwijderingsverbod gekoppeld. Dat wil niet zeggen dat niet meer gesloopt/ verwijderd kan worden. In het bestemmingsplan zijn regels opgenomen waaronder met een goedgekeurd (nieuwbouw)plan toch karakteristieke bouw(delen)/ objecten gesloopt, verwijderd of aangepast mogen worden. Daarbij is er onder meer een advies van de Hengelose Erfgoedcommissie en Supervisieteam Hart van Zuid nodig. De gemeente (inclusief genoemde adviescommissies) wordt op die manier gesprekspartner als een eigenaar of ontwikkelaar plannen heeft met een bouwwerk/object met cultuurhistorische waarde. Er wordt gezamenlijk naar een passende oplossing voor behoud en doorontwikkeling van het bouwwerk/object gezocht. Dit betekent niet dat er niets veranderd mag worden aan het karakteristieke bouwwerk/object, of niet gesloopt/ verwijderd mag worden. Behoud van waardevolle gebouwen/objecten kan juist alleen als deze worden gebruikt en een passende functie hebben. Het doel is om het karakter van de plek te koesteren en voor aanpassingen van waardevolle gebouwen/objecten een zorgvuldige afweging te maken. In het ene geval is het letterlijk terug laten komen in de nieuwbouw, in een ander geval kan het gaan om behoud en inpassing van karakteristieke onderdelen. Herbestemming van karakteristieke gebouwen en onderdelen heeft uiteraard de voorkeur. Doel is om het karakter van een plek te koesteren en voor

aanpassing van waardevolle bebouwing/objecten een zorgvuldige afweging te maken. Nieuwe ingrepen kunnen met aandacht voor de geschiedenis en ontwikkeling van de plek worden uitgevoerd

(bron: karakteristiek erfgoed hart van zuid)

Dit alles wordt door dit project in één keer teniet gedaan.

De complexen komen aan de openbare weg, aan de Tuindorpstraat, wat betekent dat zicht wordt ontnomen op de karakteristieke fabriekspanden. Ook het zicht op Oyfo, het museum, wordt hierbij ontnomen. Dat doet af aan de directe omgeving. Daarbij hebben wij de volgende vragen:

1. Hoe wordt er in het plan rekening gehouden met de karakteristieke waarden van de Hazemeijer panden, omdat deze duidelijk uit het zicht worden genomen vanuit de openbare weg? Is hierbij advies gevraagd van de Hengelose Erfgoedcommissie en Supervisieteam Hart van Zuid? Mag er überhaupt wel gebouwd worden bij deze karakteristieke gebouwen en op dit karakteristieke terrein of geldt er ook een beschermde status?
2. Is er een afweging van alternatieve locaties buitenom het Hazemeijerterrein geweest, waar het plan geplaatst zou kunnen worden? Dit kan ik nergens vinden en is niet transparant voor ons.
3. De aanvraag voldoet nu niet aan het omgevingsplan, zie onderstaande:

In het omgevingsplan heeft het terrein de bestemming 'Gemengd', maar ontbreekt een bouwvlak. Daarnaast geldt de Parapluherziening Wonen, waardoor het toevoegen van (on)zelfstandige woningen niet is toegestaan. Om toch een omgevingsvergunning te kunnen verlenen is een 'afwijking' van het omgevingsplan nodig. Dit is een buitenplanse omgevingsplanactiviteit (bopa) bouwvak niet bepaald in bestemming gemengd zie behandelvoorstel (bron website gemeente)

Waarom kan er nu worden afgeweken van de eerder gemaakte Parapluherziening Wonen, welke onderbouwing is hiervoor?

4. Aan de achterzijde (Emmaweg zijde) van het perceel is ook ruimte, daar zou geen zicht op de monumentale panden worden ontnomen. In hoeverre is dit afgewogen?
Zijn er werkelijk live metingen van geluid en trillingen gedaan in een onderzoek of zijn dit aannames vanuit rekenmodulen? Even verderop worden namelijk ook wel appartementen gebouwd in het voormalige UWV gebouw dat naast dezelfde spoorlijn staat

Waarschijnlijk kost het i.v.m. geluidsdempende maatregelen meer om de complexen aan deze achterzijde te plaatsen, maar weegt het financiële belang hier op tegen het algemene culturele belang van Hengelo?

5. Hoe verhoudt zich de geluidshinder van de Tuindorpstraat, de weg, met de te plaatsen 48 woningen? In de zienswijze actieplan geluid 2024-2029 wordt ook de Tuindorpstraat benoemd. Wat inhoudt dat het een hotspot is waarlangs de geluidsbelastingen hoger zijn dan de plandrempel. Zoals in dit actieplan beschreven is zullen er op korte termijn geen aanpassingen plaatsvinden voor de Tuindorpstraat om de geluidsniveaus te verlagen voor de leefomgeving.

Er worden echter 48 prefab woningen aan de Tuindorpstraat geplaatst op een plek waar dus reeds geluidshinder van de straat aanwezig is, zit slechts een groenstrook en stoep tussen (5-

6 meter afstand tot de straat, zie foto punt 8, achter groenstrook staan de woningen straks). In hoeverre is hier onderzoek naar gedaan? Wordt er rekening gehouden met deze bestaande geluidshinder voor deze nieuwe 48 woningen, die al minder bestemd zijn tegen trillingen en geluid dan een stenen woonhuis? Het plaatsen van de woningen aan de Tuindorpstraat kant lijkt mij daarom minder geschikt. Wij ervaren deze geluidshinder van de straat en verkeer in ons eigen huis namelijk al, Tuindorpstraat 118 A recht tegenover de te bouwen woningen.

Wat is het effect van de geluidswaerkaatsing van de straat door de bouw van de nieuwe woningen voor onze huizen? Is hier onderzoek naar gedaan? Uit de eerdere onderzoeken blijkt dat de geluidshinder nu al te hoog is nu, dit zal dan mogelijk toenemen. En de Tuindorpstraat zal niet binnenkort worden aangepast volgens het bovengenoemde actieplan.

6. De bouwhoogte van de te plaatsen woningen bedraagt meer dan 9 meter, dit vinden wij erg hoog tegenover onze huizen. Inkijk in onze huizen is hierdoor meer waardoor onze privacy nog meer wordt geschaad. Bestaat er ook een mogelijkheid om bijvoorbeeld net als de Padangstraat 2 woonlagen te plaatsen ipv 3?
De nieuwe appartementen die een paar jaar geleden aan de Tuindorpstraat 118 t/m 120 zijn gekomen zijn ook 2 woonlagen, de verhouding zou dan beter zijn ook ten opzichte van onze woningen en de bestaande appartementen.
7. De aanvraag van de omgevingsvergunning is voor 48 woningen aan de Tuindorpstraat met een tijdelijke termijn van 10 jaar. Woningnood zal mogelijk blijven bestaan. Is de werkelijke termijn 10 jaar en worden de woningen dan weggehaald, welke zekerheid krijgen wij hierin?
8. Welke schade beperkende maatregelen (voor de huizen Tuindorpstraat 118 At/m F) worden er genomen voor aanvang van de bouw? Te denken aan bijvoorbeeld foto/filmopnames van onze huizen, binnen en buiten voordat de fundering wordt gelegd. Hoe zal de fundering zijn? Elders in Hengelo, Padangstraat is dit te laat gebeurd waardoor de schade die er is ontstaan achteraf moeilijker is te bewijzen. Zij hebben scheuren in muren die zijn ontstaan door de bouw, met name bij het heien. Wij zouden graag zien dat er alles aan wordt gedaan om schade van onze huizen te voorkomen.
9. Parkeeroverlast
Parkeren is een groot probleem in Hart van Zuid, zie parkeerregeling schil Hart van Zuid (zaaknummer 3708215, brief 15 februari 2024).
Citaat: De raad heeft op 13 februari een principebesluit genomen over een parkeerregeling hier. Daarbij heeft de raad besloten om parkeerregulering in Hart van Zuid en in de schil van ca 300m daaromheen in te voeren. Doel is voorkomen dat de parkeerdruk in het gebied rondom Hart van Zuid toeneemt. Invoeren betaald parkeren in de woonwijken, blauwe zone voort te zetten in winkelgebied. Bewoners en ondernemers kunnen met een parkeervergunning parkeren in de straat/woonwijk.

De Tuindorpstraat valt onder deze regeling. Het parkeerterrein staat vaak vol, zie recente foto van 30 mei 2024. Er staat vaak ook een bus geparkeerd welke mensen naar Oyfo brengt/haalt. Deze parkeert dan aan de zijkant. In het weekend staat er met regelmaat een vrachtwagen. Op de huidige parkeerplaats worden de huizen gebouwd en de parkeerplaats hier verdwijnt dus daardoor.

Mijn inziens is het een vreemde stap om dan juist een parkeerterrein in Hart van Zuid op te gaan heffen. Hoe past deze stap in de parkeerregeling Hart van Zuid? Wat zijn de gevolgen voor de parkeerdruk in de buurt (Tuindorpstraat en Bloemenbuurt) en rondom het Hazemeijer terrein, is dit ook meegenomen in de plannen? Wat wordt hier aangedaan?

In het gepresenteerde plan bij de inloopbijeenkomst op 5 maart jl. werd aangegeven dat de groenstrook naast het parkeerterrein opgeofferd wordt voor nieuwe parkeerplaatsen, hier is echter veel minder ruimte dan de huidige parkeerplaats, die dus al overvol is. Ik kan dit in de huidige aanvraag nergens terugvinden hoe deze invulling wordt. Kunt u hier nadere informatie over geven?

Wordt het parkeren voor vergunninghouders vervroegd ingevoerd om overlast te voorkomen en parkeermogelijkheid voor de bewoners Tuindorpstraat 118 A t/m F te behouden?

10. Waterberging.

Het is altijd al een groot probleem met water in de tunneltjes aan de Tuindorpstraat. Straks is er nog meer bebouwing en hoe wordt de waterafvoer/berging geregeld? Is er onder de parkeerplaats iets van een waterberging geregeld met rioolvervanging Tuindorpstraat jaren geleden? Waar blijft dat straks?

11. Er wordt in het plan en de aanvraag met veel dingen rekening gehouden. Wat ik mis is het stukje rekening houden met de direct omwonenden. Ik heb een koopwoning recht tegenover de te bouwen huizen. Wat gaat deze bouw betekenen voor de waarde van mijn huis? Heb ik daardoor straks te maken met een waardevermindering van mijn woning? Nu heb ik vrij uitzicht op prachtige karakteristieke panden, straks kijk ik tegen een woonblok aan van 9 meter hoogte, waar bovendien zo'n 100 mensen gaan wonen of meer. Wat doet dit met mijn woongenot? Is hier ook aan gedacht? Welke compensatie is hiervoor?

12. Email op 29 april naar alle politieke partijen is gestuurd in Hengelo namens de buurt bewoners Tuindorpstraat A t/m F

Wij danken de PVDA voor hun reactie hierop en ook de inspanningen en reactie van Burger belangen op onze email. We betreuren het dat we van de overige politieke partijen helaas geen reactie mochten ontvangen.

Jeroen en Brenda de Vries-Schuijl

Beste Raadsleden,

Hierbij wil ik kort en krachtig mijn zienswijze/bezwaren kenbaar maken tegen het voornemen om af te wijken van het omgevingsplan ten behoeve van de realisatie van 48 tijdelijke woningen op het Hazemeijerterrein.

Op basis van de resultaten van de beschikbare, slecht onderbouwde, onderzoeken en de eisen die gesteld worden aan het evenwichtig toedelen van functies in de nieuwe omgevingswet ben ik van mening dat u (zeker op dit moment) geen positief standpunt kunt innemen inzake de te verlenen omgevingsvergunning, omdat niet alle belangen evenwichtig zijn afgewogen en voldoende zijn bekeken.

Hieronder kort opgesomd een onderbouwing:

- Er is op geen enkele manier rekening gehouden met de cultuurhistorische/monumentale betekenis van de plek met haar gebouwen.
- In de onderzoeken behorende bij de vergunning wordt geen rekening gehouden met de maximaal mogelijke (conform bestemmingsplan/omgevingsplan op basis van bouwvlakken en bouwhoogtes) ontwikkelingsmogelijkheden van het terrein. Dit zou wel moeten bijvoorbeeld bij het geluidsonderzoek en parkeeronderzoek. Hierdoor is een goede afweging niet mogelijk.
- Niet alle noodzakelijke onderzoeken zijn uitgevoerd om uw definitieve standpunt te bepalen, zo ontbreken onder andere de belangrijke onderzoeken naar (externe) veiligheid, bedrijven en milieuzonering, bodem/asbest en de MER beoordeling.
- De verkeersafwikkeling van de verschillende functies op het terrein is onvoldoende bekeken
- Deze ontwikkeling is in strijd met uw eigen omgevingsvisie uit 2022 voor de Binnenstad, stationsomgeving en Hart van Zuid. Het toevoegen van wonen (een geluidsgevoelige functie) staat op gespannen voet met de gewenste ontwikkelingsrichting, zoals die beschreven is en maakt in de toekomst gewenste ontwikkelingen onmogelijk of zeer lastig.

Los van deze inhoudelijke bezwaren nog stof tot nadenken:

- Waarom werkt een ontwikkelaar mee aan de realisatie van deze tijdelijke woningen, terwijl dit de toekomstige ontwikkeling en mogelijkheden van zijn terrein beperkt?
- Wat is de betekenis van participatie als de klankbordgroep niet eens geïnformeerd wordt over de start van de procedure of besluitvorming in de raad?
- Waarom staan deze woningen al zo lang in de opslag en willen veel gemeentes deze woningen niet plaatsen?
- Waarom investeert de gemeente/ontwikkelaar zoveel geld op deze locatie om die investering vervolgens door deze tijdelijke ontwikkeling grotendeels teniet te doen?

De te realiseren flexwoningen (foto uit
delft) De potentiële bouwlocatie